BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLVI
A
24
NAPOLI

ANNALES
MUNDI,
SEU
CHRONICON
UNIVERSALE
TOMUS SECUNDUS

A CHRISTO NATO
ad annum ejuſdem 1663. exeuntem.

AUTORE

PHILIPPO BRIETIO
ABBAVILLÆO

Societatis JESU *Sacerdote.*

Cum ſupplemento uſque ad annum 1692.

VENETIIS,
Sumptibus Hæredum Coſmi Fioravanti
Bibliopolæ Neapolitani.

MDCXCII.

Superiorum Licentia, & Privilegio.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

TOMI SECUNDI

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

QVanquam longè pauciores anni decurrant à Natalibus Chriſti ad hæc noſtra tempora, quàm qui ab Orbe condito ad hanc nobilem Epocham, & utriuſque hiſtoriæ ἐρίζοντα defluxere: nihilominus coacti ſumus Tomum iſtum alterum & ſpiſſiorem edere, & ut membra ejus ſingula eſſent εὐμεταχείριστα, ϗ χειροπληθῆ, illum in plures partes, & corpora ſeparare. Fecit id ubertas materiæ, & rerum, quæ nos propiùs attingunt cognitio longè diſtinctior, & accuratior: quam qui revocare vellet ad antiquam notitiam, eamque contrahere ad ejus formam, quæ nobis à veteribus ſcriptoribus tradita eſt, ignoraret profectò perfici ſæcula, & ut imminuuntur lapſu temporis corpora, ſic & ingenia magis corroborari.

Porro in quatuor partes Tomus iſte ſecundus diſtribuetur, quibus dabunt initia, celeberrimæ quatuor Epochæ, Chriſtus naſcens, Francus regnans, Chriſtianus prævalens, Conſtantinopolis Mahumetana.

PRIMA ab exorto Chriſto, vel potius Circumciſo ad naſcentem Francorum Monarchiam, & Pharamundum his imperantem (hoc eſt à

vivente primùm Chriſto ad annum ejus 420.) *progredietur.*

SECVNDA *ab his Francici Regni cunabulis, ad primam, & celeberrimam eorundem Francorum, Godefrido Bullionio Duce, in Palæſtinam expeditionem; ſeu ab anno* 420. *ad* 1095. *procedet.*

TERTIA *à felici hac* ἀνάζδσει *Chriſtianorum inchoata, ad infortunatam ſub Mahumete II. & Turcis cladem, capta Conſtantinopoli, hoc eſt ab anno* 1095. *ad* 1453. *deducetur.*

QVARTA *denique, & quæ verè noſtra dici poteſt, cujus aliqua vidimus, & teſtes* αὐτόπται *ſumus, ab Imperii Orientalis hoc funeſto interitu (hoc eſt ab anno ſalutis* 1453. *ad* 1663. *præſentem, ac propè labentem) promovebitur; verùm ea ubique fide, & facilitate, ut in hoc opere neque veritas, neque perſpicuitas, quæ duæ ſunt præcipuæ virtutes hiſtoriæ, uſpiam à nobis deſideretur.*

SYNOPSIS
ILLUSTRIUM HOMINUM
DE QUIBUS SÆPIUS AGETUR
IN HOC TOMO.

ROMANI PONTIFICES.

SÆCUL. I.

S. Petrus. | S. Linus. | S. Cletus. | S. Clemens.

SÆCUL. II.

S. Anacletus.	S. Teleſphorus.	S. Soter.
S. Evariſtus.	S. Higinus.	S. Eleutherius.
S. Alexander I.	S. Pius I.	S. Victor I.
S. Sixtus I.	S. Anicetus.	

SÆCUL. III.

S. Zephyrinus.	S. Fabianus.	S. Dionyſius.
S. Calliſtus I.	S. Cornelius.	S. Felix I.
S. Urbanus I.	S. Lucius.	S Eutychianus.
S. Pontianus.	S. Stephanus I.	S. Cajus.
S. Anterus.	S. Sixtus II.	S. Marcellinus.

SÆCUL. IV.

S. Marcellus I.	S. Marcus.	S. Damaſus.
S. Euſebius.	S Julius I.	Siricius.
S. Melchiades.	Liberius.	S. Anaſtaſius I.
S. Sylveſter I.	S. Felix II.	

SÆCUL. V.

S.Innocentius I.	S Sixtus III.	S.Felix III.
S.Zozimus.	S.Leo I.	S.Gelaſius I.
S.Bonifacius I.	S. Hilarus.	Anaſtaſius II.
S.Cœleſtinus I.	S. Simplicius.	S.Symmachus.

SÆCUL. VI.

S.Hormiſdas.	S. Agapetus.	Benedictus I.
S. Joannes I.	S. Silverius.	Pelagius II.
S. Felix IV.	Vigilius.	S. Gregorius I. ſeu Magnus.
Bonifacius II.	Pelagius I.	Sabinianus.
Joannes II.	Joannes III.	

SÆCUL. VII.

Bonifacius III.	Theodorus.	S.Leo II.
Bonifacius IV.	S.Martinus.	S.Benedictus II.
S. Deuſdedit.	S Eugenius I.	Joannes V.
Bonifacius V.	S.Vitalianus.	Conon.
Honorius I.	Adeodatus.	S. Sergius I.
Severinus.	Domnus I.	
Joannes IV.	S. Agatho.	

SÆCUL. VIII.

Joannes VI.	Gregorius III.	Stephanus IV.
Joannes VII.	S. Zacharias.	Hadrianus I.
Siſinnius.	Stephanus II.	Leo III.
Conſtantinus.	Stephanus III.	
S. Gregorius II.	S.Paulus I.	

SÆCUL. IX.

Stephanus V.	Leo IV.	Hadrianus III.
S.Paſchalis.	Benedictus III.	Stephanus VI.
Eugenius II.	Nicolaus I.	Formoſus.
Valentinus.	Hadrianus II.	Stephanus VII.
Gregorius IV.	Joannes VIII.	
Sergius II.	Marinus I.	

Roma-

SÆCUL. X.

Romanus.
Theodorus II.
Joannes IX.
Benedictus IV.
Leo V.
Chriſtophorus.
Sergius III.
Anaſtaſius III.
Lando.
Joannes X.
Leo VI.
Stephanus VIII.
Joannes XI.
Leo VII.
Stephanus IX.
Marinus II.
Agapetus II.
Joannes XII.
Benedictus V.
Joannes XIII.
Domnus II.
Benedictus VI.
Benedictus VII.
Joannes XIV.
Joannes XV.
Joannes XVI.
Gregorius V.
Sylveſter II.

SÆCUL. XI.

Joannes XVII.
Joannes XVIII.
Sergius IV.
Benedictus VIII.
Joannes XIX.
Benedictus IX.
Gregorius VI.
Clemens II.
Damaſus II.
S. Leo IX.
Victor II.
Stephanus X.
Nicolaus II.
Alexander II.
S Gregorius VII.
Victor III.
Urbanus II.
Paſchalis II.

SÆCUL. XII.

Gelaſius II.
Calliſtus II.
Honorius II.
Innocentius II.
Cœleſtinus II.
Lucius II.
Eugenius III.
Anaſtaſius IV.
Hadrianus IV.
Alexander III.
Lucius III.
Urbanus III.
Gregorius VIII.
Clemens III.
Cœleſtinus III.
Innocentius III.

SÆCUL. XIII.

Honorius III.
Gregorius IX.
Cœleſtinus IV.
Innocentius IV.
Alexander IV.
Urbanus IV.
Clemens IV.
Gregorius X.
Innocentius V.
Hadrianus V.
Joannes XX.
Nicolaus III.
Martinus II. ſeu IV
Honorius IV.
S Cœleſtinus V.
Bonifacius VIII.

SÆCUL. XIV.

Benedictus XI.
Clemens V.
Joannes XXI.
Benedictus XII.
Clemens VI.
Innocentius VI.
Urbanus V.
Gregorius XI.
Urbanus VI.
Bonifacius IX.

SÆCUL. XV.

Innocentius VII.
Gregorius XII.
Alexander V.
Joannes XXII.
Martinus III. ſeu V.
Eugenius IV.
Nicolaus V.
Calliſtus III.
Pius II.
Paulus II.
Sixtus IV.
Innocentius VIII.
Alexander VI.

SÆCUL. XVI.

Pius III.
Julius II.
Leo X.
Hadrianus VI.
Clemens VII.
Paulus III.
Julius III.
Marcellus II.
Paulus IV.
Pius IV.
Pius V.
Gregorius XIII.
Sixtus V.
Urbanus VII.
Gregorius XIV.
Innocentius IX.
Clemens VIII.

SÆCUL. XVII.

Leo XI.
Paulus V.
Gregorius XV.
Urbanus VIII.
Innocentius X.
Alexander VII.
Clemens IX.
Clemens X.
Innocentius XI.
Alexander VIII.
Innocentius XII.

IMPERATORES ROMANI.

SÆCUL. I.

Julius Cæſar.
Auguſtus.
Tiberius.
Cajus Caligula.
Claudius.
Nero.
Galba.
Otho.
Vitellius.
Veſpaſianus.
Titus.
Domitianus.
Nerva.

SÆCUL. II.

Trajanus.
Hadrianus.
Antoninus Pius.
M. Aurel. Philoſophus.
Lucius Verus.
Commodus.
Pertinax.
Didius Julianus.
Severus.

SÆCUL. III.

Caracalla.
Macrinus.
Alexander Severus.
Maximinus.
Pupienus, & Balbinus.
Gordianus.
Philippus.
Decius.
Gallus, & Voluſianus.
Valerianus.
Galienus.
Claudius II.
Quintillus.
Aurelianus.
Tacitus.
Florianus.
Probus.
Carinus.
Carus, & Numerianus.
Diocletianus.
Maximianus Herculius.

SÆCUL. IV.

Conſtantius Chlorus.
Galerius Maximianus.
Conſtantinus Magnus.
Maximinus in Oriente.
Maxentius in Occidente.
Licinius.
Conſtantinus Junior.
Conſtans.
Conſtantius.
Julianus Apoſtata.
Jovianus.
Valentinianus, & Valens.
Gratianus.
Maximus Tyrannus.
Valentinianus Junior.
Theodoſius Magnus.
Arcadius, & Honorius.

IMPERATORES Occidentis.

Honorius.

SÆCUL. V.

Valentinianus III.
Avitus.
Majorianus.
Severus.
Anthemius.

Olybrius.
Glycerius.
Julius Nepos.
Momylus, ſeu Auguſtulus, in quo defecit Imperium Romanum in Occidente.

IMPERATORES Orientis.

Theodoſius Junior.
Martianus.
Leo Magnus.
Zeno.
Baſiliſcus.
Anaſtaſius.

SÆCUL. VI.

Juſtinus Senior.
Juſtinianus Magnus.
Juſtinus II.
Tiberius.
Mauritius.

SÆCUL. VII.

Phocas.
Heraclius.
Conſtantinus Heraclius.
Heracleonas.
Conſtans Junior.
Conſtantinus Pogonatus.
Juſtinianus Junior.
Leontius.
Tiberius Abſimarus.

SÆCUL. VIII.

Artemius Anaſtaſius.
Theodoſius Adramitenus.
Leo III. Iſauricus.
Conſtantinus Copronymus.
Leo IV.
Conſtantinus Porphyrogenetus.
Irene.

SÆCUL. IX.

Nicephorus Logotheta.
Stauracius.
Michaël Curopalates.
Leo Armenus.
Michaël Balbus, ſeu II
Theophilus.
Michaël III.
Baſilius Macedo.
Leo Philoſophus, ſeu VI.

SÆCUL. X.

Alexander II.
Conſtantinus Porphyrogenetus.
Romanus Leucapenus.
Romanus II.
Nicephorus Phocas.
Joannes Zemiſces.
Baſilius.
Conſtantinus V.

SÆCUL. XI.

Romanus Argyropitus.
Michaël Paphlago, ſeu IV.
Michaël Calephates, ſeu V.
Conſtantinus Monomachus, ſeu VI.
Theodora, & Zoë.
Michaël Stratonicus, ſeu VI.
Iſacius Comnenus.
Conſtantinus Ducas.
Romanus Diogenes, ſeu III.
Michaël Ducas, ſeu Parapinaceus, & VII.
Nicephorus Botoniates.
Alexius Comnenus I.

SÆCUL. XII.

Joan. Comnenus, ſeu Calo Joannes.
Manuël Comnenus.
Alexius Comnenus II.
Andro-

Andronicus Tyrannus.
Iſaacius Angelus, ſeu III.

SÆCUL. XIII.

Alexius Angelus, ſeu IV
Alexius V. Ducas, qui & Murzuphlus.

IMPERATORES
Orientis Franci.

Balduinus I.
Henricus.
Petrus Antiſſiodorenſis.
Robertus.
Balduinus II.

IMPERATORES
Orientis Græci.

Michaël Paleologus.
Andronicus Senior.

SÆCUL. XIV.
Andronicus Junior
Joannes Cantacuzenus.
Joannes Palæologus.

SÆCUL. XV.
Manuël Palæologus.
Ioannes Palæologus.
Conſtantinus VIII. ſub quo capta Conſtantinopolis à Mahomete anno Chriſti 1453.

ITALIÆ REGES
Gothi.

Odoacer,
Theodoricus.
Athalaricus.
Theodathus.
Vitiges.
Eldibaldus.
Eraricus.
Totilas.
Tejus.

IMPERATORES OCCIDENTIS.

SÆCUL. IX.

Carolus Magnus.
Ludovicus Pius.
Lotharius.
Ludovicus Junior, ſeu II.
Carolus Calvus, ſeu II.
Carolus Craſſus, ſeu III.
Arnulphus.
Guido, ſeu Vido.
Lambertus.

SÆCUL. X.

Ludovicus Bozonis, ſeu IV.
Conradus.
Berengarius.
Henricus Auceps.
Otho Magnus.
Otho II.
Otho III.

SÆCUL. XI.

Henricus Claudus, ſponſus S. Kunegundis.
Conradus.
Henricus Niger, ſeu II.
Henricus Senior, ſeu III.

SÆCUL. XII.

Henricus Junior, ſeu IV.

Lotharius II.
Conradus III.
Fridericus Ænobarbus.
Henricus V.
Philippus.
Otho IV.

SÆCUL. XIII.

Fridericus II.
Henricus Raſpen. ſeu VI.
Guilielmus Hollandus.
Conradus.
Ricardus Anglus.
Alphonſus Hiſpanus.
Rodolphus Habſpurgenſis.
Adolphus Naſſovius.
Albertus.

SÆCUL. XIV.

Henricus Lutzemburgenſis.
Fridericus Auſtrius.
Lud. Bavarus, ſeu IV.
Guntherus Schuvartburg.
Carolus Bohemus, ſeu IV.
Venceslaüs.

SÆCUL. XV.

Rupertus Parvus.
Sigiſmundus.
Albertus II.
Fridericus Auſtrius.
Maximilianus.

SÆCUL. XVI.

Carolus V.
Ferdinandus.
Maximilianus II.
Rudolphus II.
Matthias.

SÆCUL. XVII.

Ferdinandus II.
Ferdinandus III.
Leopoldus Ignatius.

FRANCORUM REGES.

MEROVINGI.

SÆCUL. V.

Pharamundus.
Clodio.
Merovæus.
Childericus I.
Merovæus.

SÆCUL. VI.

Childebertus I.
Clotarius I.
Charibertus.
Chilpericus I.
Clotarius II.

SÆCUL. VII.

Dagobertus I.
Clodovæus II.
Clotarius III.
Childericus II.
Chilpericus II.
Theodoricus I.
Clodovæus III.
Childebertus II.

SÆCUL. VIII.

Dagobertus II.
Chilpericus III.

Theo

Theodoricus II.
Childericus III.

CAROLOVINGI

Pippinus Brevis.
Carolus Magnus.

SÆCUL. IX.

Ludovicus Pius.
Carolus Calvus, ſeu II.
Lud. Balbus, ſeu II.
Ludovicus III.
Carolomannus.
Carolus Craſſus, ſeu III.
Carolus Simplex, ſeu IV.

SÆCUL. X.

Lud. Tranſmarinus, ſeu IV.
Lotharius.
Lud. V. ultimus Rex Carolovingorum.

CAPETII.

Hugo Capetius.
Robertus.

SÆCUL. XI.

Hugo II.
Henricus I.
Philippus I.

SÆCUL. XII.

Lud. Craſſus, ſeu VI.
Philippus.
Lud. Junior, ſeu VII.
Philippus Auguſtus, ſeu II.

SÆCUL. XIII.

Lud. VIII. ſeu Leo.
S. Ludovicus.
Philippus Audax, ſeu III.
Philippus Bellus, ſeu IV.

SÆCUL. XIV.

Lud. Hutinus, ſeu X.
Joannes I.
Philippus V. ſeu Longus.
Carolus Pulcher, ſeu IV.
Philippus Valeſius, ſeu VI.
Joannes II.
Carolus Sapiens, ſeu V.
Carolus Beneamatus, ſeu VI.

SÆCVL. XV.

Carolus Victor, ſeu VII.
Ludovicus XI.
Carolus VIII.
Ludovicus XII. ſeu pop. Pater.

SÆCVL. XVI.

Franciſcus I.
Henricus II.
Franciſcus II.
Carolus IX
Henricus III.
Henricus Magnus, ſeu IV.

SÆCUL. XVII.

Ludovicus XIII.
Ludovicus XIV. ſeu Adeodatus.

TVRCICI PRINCIPES.

SÆCVL. XIV.

Ottomanus, ſeu Oſmanes.
Orchanes.
Amurathes Gazis.
Bajazethes Gilderim.

Maho-

SÆCUL. XV.

Mahometes I.
Amurathes II.
Mahometes II. à quo capta Conſtantinopolis.
Bajazethes II.

SÆCUL. XVI.

Selimus I.
Solimanus II.
Selimus II.
Amurathes III.
Mahomethes III.

SÆCUL. XVII.

Acſimetes I.
Muſtapha.
Oſmanes.
Muſtapha, iterum.
Amurathes IV.
Ibraimus frater, ſeu I.
Mahometes IV.
Solimanus III.

CONCILIA GENERALIA.

ORIENTIS.

1 Nicænum I. anno Chriſti 325. de Arianis, & Paſch.

2. Conſtantinopolitanum I. 390. de Macedonianis.

3. Epheſinum 431. de Neſtorio.

4. Chalcedonenſe 451. de Eutychete.

5. Conſtantinopolitanum II. ſeu V. Synodus, de 3. Capitulis.

6. Conſtantinopolitanum III ſeu ut Synodus 580. de Monothelitis.

7. Nicænum II. 787. de Imaginibus.

8. Conſtantinopolitanum IV ſeu VIII. Synodus, contra Photium.

OCCIDENTIS.

9. Lateranenſe I. 1122. de Palæſtinæ recuperatione.
10. Lateranenſe II. 1139. contra Schiſmata.
11. Lateranenſe III. 1179. contra Valdenſes.
12. Lateranenſe IV. 1215. contra Albigenſes.
13. Lugdunenſe I 1245. contra Fridericum, & de Palæſtina.
14. Lugdunenſe II. 1274. de conjunctione Græcorum, & Latinorum.
15. Viennenſe 1311. de Templariis extinguendis &c.
16. Florentinum 1449. de concordiâ Eccleſiæ Orient. & Occident.
17. Lateranenſe V. à 1512. ad 1517. ad extinguendum Schiſma.
18. Tridentinum à 1545. ad 1563. contra hæreſes Lutheri, Calvini &c.

P A-

PATRES ET SCRIPTORES GRÆCI.

SÆCUL. I.

Philo.
Joſephus.
Hermes.
Clemens Papa.

SÆCUL. II.

S. Ignatius.
S. Polycarpus.
S. Dionyſius.
S. Juſtinus.
S. Melito.
Athenagoras.
S. Theophilus Alex.
Tatianus.
Egeſippus.
S. Irenæus.

SÆCUL. III

Clemens Alexandrinus.
Julius Africanus.
S. Hippolytus.
Origenes.
Ammonius Alex.
S. Greg. Neocæſ. Thaumaturgus.
S. Dionyſius Alex.
S. Methodius Tyrenſis.
S. Dorotheus Tyrenſis.

SÆCUL. IV.

S. Antonius Magnus.
S. Pachomius,
S. Oreſieſis.
S Macarius Senior.
S. Athanaſius.
Titus Boſtrenſis.
Dydimus Alex.
S. Cyrillus Hieroſ.
Apollinarius.
S. Ephrem.
S. Baſilius.
S. Greg. Nazianzenus.
S. Andreas Cæſarienſis.
S, Epiphanius.
Philo Carpathius.
S. Gregorius Nyſſenus.
Amphilochius.
Theophilus
S. Joan. Chryſoſtomus.

SÆCUL, V.

Syneſius.
S. Cyrillus Alex.
Theodoretus.
Proclus.
Socrates.
Sozomenus.
Iſidorus Peluſiota.
S Nilus.
S. Simeon Stylites.
Theodorus Presbyter.
Æneas Gazæus.
Gelaſius Cyzicenus.
Theodulus Presbyter.

SÆCUL. VI.

Joannes Maxentius.
Leontius Byzantinus.
Anaſtaſius Sinaïta.
Procopius Gazæus.
Joannes Climacus.
Evagrius Scholaſticus.

SÆCUL. VII.

Heſychius Hieroſ.
S Sophronius.

Jo.

Jo: Moſchus, ſeu Eviratus.
Leontius.
Antiochus Monachus.
S. Maximus Martyr.
Anaſtaſius Nicænus.

SÆCUL. VIII.

S. Germanus Conſtantinop.
S. Joan. Damaſcenus.
Antonius Meliſſa.

SÆCUL. IX.

S. Nicæphorus Conſtantin.
Simeon Metaphraſtes.
Photius Conſtantinop.

SÆCUL. X.

Leo Sapiens.
Marcus Eremita.
Moſes Bar-Cephas.

SÆCUL. XI.

Georgius Cedrenus.

Joannes Curopalates.
Theophylactus.
Oecumenius.
Olympiodorus.

SÆCUL. XII.

Euthymius Zigabenus.
Joannes Zonaras.

SÆCUL. XIII.

Nicetas Choniates.

SÆCUL. XIV.

Balahamus Hieracenſis.
Nicephorus Calliſtus.
Nicephorus Gregoras.
Jo. Cabaſilas.

SÆCUL. XV.

Laonycus Chalcondylas.
Georgius Scholarius.
Joſephus Methoneaſis.
Georgius Protoſyncellus.

PATRES ET SCRIPTORES LATINI.

SÆCUL. III.

Tertullianus.
Minucius Felix.
S. Cornelius Papa.
S. Cyprianus.
Pontius Diaconus.
S. Zeno Veronenſis.
S. Victorinus.
Arnobius.
Lactantius Firmianus.

SÆCUL. IV.

Juvencus Presbyter,
Julius Maternus.
Lucifer Calaritanus.
C. Marius Victorinus.
S. Hilarius.
Gregorius Bæticus.
Sebadius.
Pacianus.
S. Damaſus.
Fauſtinus Diaconus.
S. Ambroſius.
S, Philaſtrius.
Idacius Clarus.
S. Hieronymus.
Ruffinus.
Palladius Galata.

S. Gau-

S. Gaudentius Brixianus.
Aurel. Prudentius.
S Chromatius.
Severianus.

SÆCUL. V.

S. Auguſtinus.
S. Maximus Taurinenſis.
Auſonius poëta.
S. Paulinus Nolanus.
Sulpitius Severus.
Paulus Oroſius.
C. Sedulius.
Euſebius Emeſenus.
S. Eucherius.
Claudianus Mamertus.
Sidonius Apollinaris.
Joannes Caſſianus.
Vincentius Lerinenſis.
S. Petrus Chryſologus.
S. Leo Magnus.
S Hilarius Arelatenſis.
S. Proſper.
Arnobius Junior.
Salvianus.
Salonius.
Fauſtus Regienſis.
Cerealis.
Victor Vticenſis.
Gennadius Maſſilienſis.
Julianus Pomerius.
S. Gelaſius Papa.
Gildas Sapiens.
Vigilius Papa.
Paſchaſius Diac. Card.
S. Cæſarius Arel.

SÆCUL. VI.

S. Fulgentius.
Ennodius Ticinenſis.
Petrus Diaconus.
Ferrandus.
Eugippius Abbas.
Marcellinus Comes.
Alcimus Avitus.
Boetius Severinus.
Dionyſius Exiguus.
Victor Africanus.
Aurelius Caſſiodorus.
S. Victor Capuanus.
S. Juſtus Vrgelitanus.
Arator.
Junilius.
Martinus Dumienſis.
S. Dacius Mediol.
Liberatus Diaconus.
Venantius Fortunatus.
Gregorius Turonenſis.
S. Gregorius Magnus Papa.

SÆCUL. VII.

Jonas Anglus.
S. Iſidorus Hiſpalenſis.
S. Eligius Noviomenſis.
S. Ildephonſus Toletanus.
S. Julianus Epiſc. Tolet.

SÆCUL. VIII.

S. Anthelmus.
Beda.
S. Bonifacius Mogunt.
Hadrianus Papa.
Paulus Diaconus.
Paulus Aquilejenſis.
Eginhardus.
Albinus, ſeu Alcvinus.

SÆCUL. IX.

Vſuardus.
Aponius.
Paſchaſius Ratbertus.
Claudius Scotus.
Jonas Aurelianenſis Epiſc.
Amalarius Fortunatus.
Nithardus.
Freculphus Lexovienſis.
Hilduinus Abbas.
Theodulphus Aurel.
Rabanus Maurus.
Strabus Fuldenſis.
S. Eulogius Tolet.
Haymo.
Angelomus.
Valafridus Strabo.

Nico-

Nicolaus I. Papa.
Anaſtaſius Bibliothecarius.
Hincmarus.
Joannes Diaconus.
Aimoinus.
Ado Viennenſis.
Remigius Antiſiod.
Ambroſ. Ausbertus.

SÆCUL. X.

Idiota.
Rhegino Abbas.
Radulphus.
Luitprandus.
Vviticbindus.
Stephanus Æduenſis.
Frodoardus.

SÆCUL. XI.

Fulbertus Carnotenſis.
S. Burchardus Vormat.
Berno Abbas.
Glaber Rodulphus.
Hermannus Contractus,
S. Leo IX. Papa.
Humbertus Card.
Petrus Damiani.
Lanfrancus Cantuar. Arch
Adelmanus Brixienſis.
Guitmundus Auerſonus.
S. Anſelmus Lucenſis.
S. Anſelmus Cant. Arch
Anſelmus Laudunenſis.
Bertoldus.
Micrologus
Marianus Scotus.
S, Bruno Carthuſ. Pater.
Yvo Carnotenſis.

SÆCUL. XII.

Leo Oſtienſis.
Sigebertus.
Gaufridus Vindocinenſis.
Rupertus Abbas Tuitienſis.
Algerus.
S. Bernardus.
Petrus venerabilis,
Hugo à S. Victore.
Ricardus à S. Victore.
Gratianus.
Petrus Lombardus.
Otho Friſingenſis.
Petrus Comeſtor.
Theorianus.
Hugo Etherianus.
Arnoldus Carnotenſis.
Joannes Sariſberienſis.
Petrus Bleſenſis.
Guillelmus Tyrius.

SÆCUL. XIII.

Innocentius III.
Helinandus Monachus.
S. Antonius Patauinus.
S. Raymundus de Pennaforti.
Jacobus à Vitriaco.
Alexander Alenſis.
Hugo de S Caro.
Matthæus Pariſienſis.
Martinus Polonus.
Vincentienſis Bellouacenſis.
Henricus Card. Oſtienſis.
Albertus Magnus.
Thomas Cantipratenſis.
S Bonauentura.
S. Thomas Aquinas.
Petrus Tarentaſienſis.
Guilelmus Durantes.
Ægidius Romanus.
Raymundus Lullus.
Henricus Gandavenſis.

SÆCUL. XIV.

Joannes Duns Scotus.
Auguſtinus Triumphus,
Petrus Aureolus.
Durandus à S. Portiano.
Guill. Ochamus.

Nicolaus Liranus.
Pelagius Aluarus.
Petrus Paludanus.
Guido Carmelita.
Ludolphus Cartuſianus.
Joannes de Baccone.
Simon de Caſſia.
Henricus Suſo.
Franciſcus Petrarcha.
Gregorius Ariminenſis.

SÆCVL. XV.

Joannes Capreolus.
S. Vincentius Ferrerius.
Petrus de Alliaco.
Joannes Gerſon.
Thomas Valdenſis.
Auguſtinus de Roma,
Paulus Burgenſis.
S. Bernardinus Senenſis.
Æneas Syluius.
B. Laurentius Iuſtinianus.
Nicolaus de Cuſa.
Dionyſius Carthuſianus.
Thomas à Kempis.

Henricus Harphius.
Gabriel Biel.

SÆCUL. XVI.

Robertus Gaguinus.
Sabellicus.
Joannes Trithemius.
Jo. Bapt. Mantuanus.
Jacobus Sannazarius.
Jo. Franciſc. Picus.
Joannes Major.
Jo. Fiſcherus Roffenſis Ep.
Thomas Morus.
Martinus Alpilcueta Nauarrus.

SÆCUL. XVII.

Baronius Cardinalis.
Bellarminus Card.
Franciſcus Suares.
B. Salcſius.
Richæleus Card.
Dionyſius Petauius, & innumeri alij.

HÆRETICI PRÆCIPVI

SÆCUL. I.

Simon Magus.
Nicolaitæ.
Menander.
Saturninus,
Baſilides.
Cherinthus,
Ebion.

SÆCUL. II.

Chiliaſtæ.
Gnoſtici.
Carpocratiani,
Cajani.

SÆCUL. III.

Valentinus.
Marcion.
Hermogenes.
Montanus, ſeu Cataphryges.
Origenes.
Rebaptizantes.
Nouatiani.
Sabelliani.
Paulus Samoſatenus.
Manes.

SÆCUL. IV.

Donatus.

Arius

Arius.
Photinus.
Macedonius.
Eunomius.
Aërius.
Aëtius.
Apollinarius.
Anthropomorphitæ.
Helvidius.

SÆCUL. V.

Priſcillianus.
Jovinianus.
Vigilantius.
Pelagius.
Neſtorius.
Eutyches.
Petrus Gnapheus, ſeu Fullo.

SÆCUL. VI.

Julius Halicarnaſſeus.
Agnoitæ.
Jacobus Syrus.

SÆCUL. VII.

Armeni.
Monothelitæ, quorum parentes, Cyrus, & Sergius.

SÆCUL. VIII.

Iconomachi.
Felix Vrgelitanus.
Elipandus.

SÆCUL. IX.

Claudius Taurinenſis.
Michaël Balbus.

SÆCUL. X.

Hæreſibus Caruit.

SÆCUL. XI.

Græci.
Berengarius.
Bogomiles.

SÆCUL. XII.

Petrus Bruiſius.
Henricus.
Petrus Abaïlardus.
Arnoldus Brixienſis.
Cathari, ſeu Patareni.
Valdus, & Valdenſes.
Petrus Joannis.
Almaricus.

SÆCUL. XIII.

Albigenſes.
Guill. de Sancto Amore.
Fratricelli.

SÆCUL. XIV.

Begnardi, & Beguinæ.
Lollardus Gualterus.
Marſilius de Paduâ.
Joan. de Janduno.
Flagellantes.
Joannes Vvicleffus.

SÆCVL. XV.

Joannes Huz.
Hieronymus Pragenſis.
Pikardi.
Adamitæ.
Orebitæ.
Calixtini.

SÆCUL. XVI.

Martinus Lutherus.
Andreas Carloſtadius.
Vlricus Zuinglius.
Oecolampadius.

Bal.

Baltazar Pacimontanus.
Philippus Melanchthon.
Joannes Calvinus.
Michaël Servetus.
David Georgius.
Andreas Oſiander.
Joannes Brentius.
Matthias Flaccius Illyricus.
Valentinus Gentilis.

SÆCUL. XVII.

Arminiani.
Gomariani.
Vorſtiani.
Janſeniani.

PERSECVTIONES.

SÆCUL. I.

1. ſub Nerone.
2. ſub Domitiano.

SÆCUL. II.

3. ſub Trajano.
4. ſub Antonino Pio.

SÆCUL. III.

5. ſub Severo.
6. ſub Maximino.
7. ſub Decio.
8. ſub Valeriano.
9. ſub Aureliano.
10. ſub Diocletiano, & Maximiano.

SÆCUL. IV.

11. ſub Conſtantio Ariano.
12. ſub Juliano Apoſtata.

SÆCUL. V.

13. Perſecutio Vandalica.

SÆCUL. VI.

Caruit.

SÆCUL. VII.

14. ſub Monothelitis.

SÆCUL VIII.

15. ſub Iconoclaſtis.

SCHIS

SCHISMATA, ET ANTIPAPÆ.

SÆCUL. III.
1. Novatianus in Cornelium.

SÆCUL. IV.
Felix in Liberium.
3. Vrſicinus in Damaſum.

SÆCUL. V.
4. Eulalius in Bonifacium I.
5. Laurentius in Symmachũ.

SÆCUL. VI.
6. Dioſcorus in Bonifaciũ II.
7. Vigilius in S. Sylverium.

SÆCUL. VII.
8. Theodorus, ſeu Theodoretus in Joannem V.

SÆCUL. VIII.
9. Theophilactus in Stephanum II.
10. Conſtantinus, Philippus in S. Paulum I.

SÆCUL. IX.
11. Zizinnius in Paſchalem I.
12. Anaſtaſius III. in Hadr. III.
13. Bonifac. VI. in Formoſum

SÆCUL. X.
14. Leo viii. in Benedictum V.
15. Bonifacius vii. in Benedictum VI.
16. Joannes in Gregor. V.

SÆCUL. XI.
17. Gregorius in Benedictum viii.
18. Stephanus ii. in Greg. vi.
19 Benedictus X. in Stephanum iv.
20. Cadalous, ſeu Honorius II. in Alexandrum II.
21. Guibertus de Corrigia, ſeu Clemens iii. in Greg. vii.

SÆCUL. XII.
22. Sylveſter iii in Paſch II.
23. Gregor. viii. in Gelaſium II.
24. Cœleſtinus ii. in Honorium II.
25. Petrus Leo, ſeu Anacletus ii. in Innocentium II.; Victor iii. in Innocent. II.
26. Victor iv. in Alex. III.; Paſchalis iii. in Alex. III.; Calliſtus iii. in Alex. III.; Innocentius iii. in Alex. iii.

SÆCUL. XIII.
Caruit Schiſmate.

SÆCUL. XIV.
27. Nicol. V. in Ioannem. XXII.
28. Clemens vii. in Vrbanum VI.
29. Benedictus xiii. ſeu Petrus de Luna in multos.

SÆCUL. XV.
30. Clemens viii. in Bonifacium IX.
31. Felix V. in Martinum V.

O 2

ORDINES RELIGIOSI.

SÆCUL. IV.
Clerici Regulares.

SÆCUL. V.
S. Equitij & aliorum.

SÆCUL. VI.
S. Benedicti.

SÆCUL. X.
Cluniacenſis.

SÆCUL. XI.
Camaldulenſis.
Vallis Vmbroſæ.

SÆCUL. XII.
Ciſtercienſis.
Canonici Regulares.
Præmonſtratenſis.
Carmelitarum.

SÆCUL. XIII.
Minorum.
Redemptionis Captivorum.
Prædicatorum.
S. Claræ.
Eremitarum S. Auguſtini.
Sylveſtrinorum.
Cæleſtinorum.
Servitarum.

SÆCUL. XIV.
Jeſuatarum.
Montis Oliueti.

SÆCUL. XV.
S. Hieronymi.
S. Giorgij in Alga.
Minimorum.

SÆCUL. XVI.
Clericorum Regularium.
Capucinorum.
Clericorum S. Pauli.
Societatis Jeſu.
Carmelitarum Diſcalceatorũ
Oratorij Jeſu.
Clericorum Minorum.
Miniſtrantium infirmis.

SÆCUL. XVII.
Præsbyterorum Oratorij in Francia.
Miſſionariorum.
Vrſulinarum.
Viſitationis.
S. Mariæ, 2. generis.

ORDINES MILITARES.

SÆCVL. IV.

Equitum Conſtantinianorum S. Georgii.
S. Sepulchri, in Hyeruſalem.
S. Lazari.
S. Antonii, in Etiopiâ.

SÆCVL. V.

Ampullæ S. Remigii, in Galliâ.

SÆCUL. XII.

S. Jo. Hieroſol.
Templariorum.
Teutonicorum.
Aviſiorum.
Calatravæ.
S. Jacobi.
Alcantaræ.
Cruciferorum, ſeu Livonicorum.

SÆCUL. XIII.

B. Virginis de Mercede.

De Monteſia.
Equitum Chriſti, in Luſit.
Stellæ, in Galliâ.
Periſcelidis, in Angliâ.
Annunciationis, in Sabaudiâ.

SÆCUL. XV.

S. Lazari, & Mauritij.
S. Michaëlis, in Franciâ.
Velleris Aurei, in Burgundiâ.
Elephantum, in Daniâ.
Muris Pontici, in Armoricâ.

SÆCUL. XVI.

S. Stephani Epiſc. in Tu ciâ.
S. Spiritus, in Franciâ.

SÆCVL. XVII.

S. Mariæ de Monte Carmelo.
Sanguinis Chriſti, Mantuæ.
Conceptionis B. Virginis, & plures alii.

INDEX

INDEX
PRIMÆ PARTIS TOMI SECVNDI.

A

ABGARVS, 31. 57
Abibus. 398
Ablauius. 289
Abominatio deſolat. 83
Acacius. 291
Acilius Glabrio. 107
Adamitæ. 126
Ælia Hadriana. 132
Ælius Verus. 137. 138
Æmilianus Imp. 223
Æneas paralyt. 51
Iulius Africanus. 198
Agabus Prophetes. 58
S. Agnes. 258
Agon. Capitol. 101
Agonia Chriſti. 42
Agricola. 46
Agrippa Iudæus. 53
Agrippa Iunior. 10. 11. 16
Agrippina vxor Germ. 2. 27.
Agrippina Mater Neronis. 29. 65 74
Agrippinenſe Concilium. 298
Agrippina Colonia. 67
Alaricus 376. 381. 388. 391. 392
Albinus Prætor Iudeæ. 74
Albinus Cæſar. 176. 179. 181
Alectus Tyr. 252. 253
Alexander Imp. 199 200. 208
Alexander Papa. 226. 233
Alexander Pſeudomantes. 146
Alipius Epiſc. 389
S. Ambroſius. 331. 338. 347. 352. 373
Anacletus Papa. 113. 118
Ananias. 47
Anaſtaſius Papa. 374. 379
S. Andreas Apoſt. 74
Andronicus Pentopol. 394
Anicetus Papa. 153. 160
Anicij Probi Coſſ. 370
Anicius Probus. 331
Annas. 43
Anterus Papa. 209
Anthropomorphitæ. 294
Antipas. 205
Antinoüs. 133
Antiochiæ terræ motus. 120
Antiochus Perſa. 393
Antoninus Caracalla. 282. 292. 295
Antoninus Pius. 102. 138. 139. 150.

S. Antonius M. 296. 313. 239
Apelles Hæret. 144
Apocalypſis. 105
S. Apollinaris. 93
Apollinaris Hæret. 337
Apollo Chriſtianus. 68
Apollonius Senator. M. 169
Apollonius Tyaneus. 84. 103. 109
Appianus Alex. 158
Aquila Ponticus. 68. 131
Aquileienſe Concilium. 350
Arbogaſtes. 364
Arcadius Imp. 352. 386
Archelaüs Fil. Herod. 7
Archelaüs Iud Rex. 12
Arelatenſis I. Synodus. 270
Areopagus. 66
Ariminenſe Conc. 314
Arius Hæret 264. 272. 273. 288
Arminius. 13. 21
Arnobius. 280
Aſcletarius Mathem. 106
Arſenius. 352
Artaxerſes Rex Perſ. 207
Aſconius Pædianus. 94
Aſinius Gallus. 62
S. Athanaſius. 266. 281. 283. 285. &c. 297. 301. 302. 306, 307. 309. 321. 324. 335
Athaulphus. 394 397
Athenagoras. 163
Attalus Imp. 390. 391. 397
S. Auguſtinus. 307. 353. 354. 361. 366. 369. 371. 383. 389
Auguſti mors. 16
Auidius Caſſius Tyr. 161
Aurelianus Imp 235. 236.
M. Aurel. Philoſ. 150. 169
Aurelius Victor Hiſt. 331
Auxentius Hæret. 331

B

S. Bablyas M. 212
Bacaudæ. 247
Balbinus Imp. 210. 211
Barchocheba Iudæus. 134
Bardeſanes. 159
Baptiſma Chriſti. 30. 31
S. Barnabas. 57. 75
Baro Dalmata. 12
S. Bartholomæus. 91
Baſilides Hæret. 92. 125
S. Baſilius. 321. 328. 331. 334. 344
Blemyes. 243
Bonifacius Papa. 402
Britannicus. 71
Bullas prædo. 188
Burgundiones. 395
Burrhus. 77
Byzantium euerſum. 179

C

S. Cæcilia. 204
Cainitæ Hæret. 141
Caius Nepos Auguſt. 9
Caius Papa. 246. 254
Caligula. 15. 52. 53. 58
Callixtus Papa. 197. 201
Cana Galileæ. 31
Capreæ Inſ. 28
Carauſius. 248. 251
Carinus Imp. 245. 247
Carpocras. 126
Carus Imp. 245. 246
S Catharina M 267
Cata.

Cataphryges. 164.193 222
Cayphas. 21.43.51.53
Cenſura vltima. 93
Cerdo Hæret. 147
Chananæa. 37
Cherinthus. 92
Chriſtiani. 56
S. Chryſoſtomus 351. 358. 374. 375. 380. &c. 386.
Cinna. 9
Circumcelliones. 275
Claudius Imp. 58. 61. 68. 70
Claudius II. Imp. 234
Cleander. 171
S. Clemens. 104.110. 112
Clemens ſeruus Agrippæ. 18
Fl. Clemens M. 106
Clemens Alex. 176. 177
S. Cletus Papa. 104
Cœleſtius Hæret. 395. 401
Cœna Domitiani. 104
Columna Traiani. 115
Commodus Imp. 162.166. 174
Concilium Conſtantinopolitanum. 348
Conſtantinopolis conditа. 282
Conſtans Imp. 289. 300
Conſtantinus Chlorus. 250.259.260
Conſtantinus Mag. 259. 260.262.&c. 288
Conſtantius Imp. 288. 299.318
Conſtantinus Iun. Imp. 289.292
Conſtantinus Tyr. 387. 389.393
Cornelius Coſſus 11
Cornelius Centurio. 51
Cornelius Papa. 220.
Cornelius Tacitus. 118. 239
Cremutius Cordus. 25
Criſpus Cæſar. 272. 273. 274.275.279
Q. Curtius. 95.96
S. Cyprian. Epiſc. Carth. 216.218.224 225
S. Cyrillus Alex. 394
Cyrillus Hieroſ. Epiſc. 301
S. Cyrill. Hieroſ. Epiſc. 358

D

Damaſus Papa, 329. 359
Daphniticum templum. 320
Dauidis ſtirps. 107
Decebalus. 102.114
Decentius Tyr. 303. 305
Decius Imp. 217. 221
Didymus Alex. 334
Dio Caſſius Hiſt. 203
Dio Chryſoſtomus. 115
Diocletianus Imp. 246. 251.269. 271
Diogenes Laërtius. 155
Dionyſius Alex. 216. 231
Dionyſ. Areopagita. 66. 69
Dionyſ. Corinth 159
Dionyſ. Pariſ. Epiſc. 220
Dionyſ. Papa. 226.235
Dionyſ. Periergetes. 10
Dioſpolitana Synodus. 398
Druſus. 25
Druſus Fil. Tib. 53
Domitianus Imp. 98. 102. 108
Fl. Domitilla. 107
Domitius Afer 54
Donatus vnde Donatiani.

tiani. 109
Donatiſtæ. 261. 165. 269. 272
7. Dormientes. 118

E

E Bion. 92
Ecebolus. 322
Eleutherus Papa. 164. 174
Emmaüs 91
Sext. Empiricus. 127
Epiphania. 5
S. Epiphanius. 333. 339. 366. 380
Euchariſtia. 42
Eucherius fil. Stiliconis. 388
Eudoxia vxor Arcadij. 179. 382.
Eulalij Schiſma. 402
Eugenius Tyr. 368
Euſebius Cæſarienſis. 241. 257.
Euſebius Emiſenus. 292. 295
Euſebius Papa. 264. 266
Euſebius Samoſatenus. 333
S. Euſtachius. 123
Euſtathius Antiochen. 292
S. Euſtochium. 403
Euariſtus Papa. 118. 126
Eunomiani. 317
Eutropius Eunuchus. 371. 374.
Eutychianus Papa. 240. 246

F

S. Fabianus Papa. 209 218
Falconia Proba. 270
Fauſta vxor Conſtantini. 263. 281
Fauſtina. 141
Fauſtina. 162
Feliciſſimi Schiſma. 219
S. Felicitas. 160
Felix. 68
Felix Papa. 235. 240
Felix Papa. 308. 312
Fidenarum Amphith. 27
Flacilla. 355
Flauianus Epiſc. Antioch. 359
Florianus Imp. 240
Florus. 135
Fortunatus Manich. 366
Franci. 242. 243 245. 313
Friſij. 29
Frumentius. 281
Frunita Gothus. 378

G

S. Gabinius. 252
Galba Imp. 86. 87
Cl. Galenus. 155
Galerius Armentarius Imp. 250. 253. 265
Gaïnas. 375. 376
Galla Placidia. 356
Gallicanus, 282
Gallienus Imp. 227. 233.
Gallio. 48
Gallus Cæſar. 297. 303. 305. 305. 307.
Gamaliel 398
Georgius Alex. Epiſc. 309. 319.
Germanicus. 17. 18. 19. 20. 21
SS. Geruaſ. & Protaſ. 357
Geta. 182. 192
Gildo Tyr. 373
Gor-

Gordiani Impp. 209. 210. 211. 214
Gratianus Imp. 341. 352
S. Greg. Nazianz. 321. 328. 335. 337. 345. 347. 349. 361
S. Greg. Thaum. 231

H

HAdrianus Imp. 94. 124. 139
Hæmoroïſſa. 34
S. Helena. 260. 279. 281
Heliogabalus Imp. 196. 199
Heraclianus Tyr. 394. 396
Hermogenes Hæret. 155
Herodianus Hiſt. 212
Herodes Agrippa. 61
Herodes Antipas. 13. 20. 25. 55
Herodis Magni mors. 6. 7.
Herodias. 27
Hierax Hæret. 249
S. Hieronymus. 336. 346. 351. 357 367. 369
Hieroſolyma. 77. 79. 80. 81. 82. 89
Concil. Hieroſol. 64. 65
Higinus Papa. 146. 148
S. Hilarion. 337
S. Hilarius Pict. Epiſc. 308. 316. 331
S. Hippolytus Port. Ep. 202
Honorius Imp. 353. 367. 374

I

S. IAcobus Minor. 76
S. Iacobus Niſib. 290
Iairus. 35
S. Ignatius. 106. 116. 117
SS. Innocentes. 6
Indictiones. 268
Innocentius Papa. 379. 400
S. Ioan. Bapt. 29. 35. Caput. 363. 365
S. Ioan Euang. 105. 108. 109. 111
Ioſephus Hiſt. 82
S Ioſeph. Patr. 390
S. Ieſoph. Alumnus Chriſti. 28
Iouianus Imp. 323. 324
Iouinianus Hæret. 365
S. Irenæus. 164. 186
Iſdegerdes. 386. 399
Iſidis Sacra. 168
S. Iudas. 73. 74
Iudas Galilæus. 13
Iudas Iſchariotes. 41
Iulia Domna. 196
Iulia Mæſa. 197. 200
Iulia neptis Aug. 29
Didius Iulianus Imp 170
Iulianus Apoſtata. 290. 297. 307. 308. 310. 315. 318. 319. 320. 322. 323
Saluius Iulianus. 135
Iulius Papa. 294. 305
Iuuenalis Satyr. 100
Iuuencus Poëta. 282
Iuſtina Aug. 356. 358. 361
S. Iuſtinus Martyr. 140. 145. 152
Iuſtinus Hiſt. 142

L

LAbarum. 268
Lactantius. 280
Lapidum Claſſes. 219
S. Laurentius. 226
Lazarus. 40. 48
Legio Fulminatrix. 160
Libanius Sophiſta. 322

Liberius Papa. 305. 308. 312. 316. 328
Licinius Imp. 262. 268. 271. 273. 279
Licinius Cæſar.
S Linus Papa. 95
Liuia Auguſta. 24. 30
Longobardi. 344
Lucanus Poëta. 80
S. Lucas. 73
S. Lucianus M. 265
Lucifer Calarit. 310. 321
Lucilla ſanata. 152
Lucius Rex Brit. 169
Lucius Cæſar. 7. 8
Lucius Papa. 222. 223
Lucius Verus. 151. 156
Lugdunum. 73. 181
Lugd. Martyres. 163
Lutatius. 23

M

MAcedonius. 304
Macedoniani. 316. 317
Opilius Macrinus Imp. 196. 197
S. Magdalena. 40. 41. 48
Magnentius Tyr. 302. 303. 305
Mamertinus carcer. 84
Manes Hæret. 242
Manichæi. 241. 249
Marathonius Hæret. 317
Marcellinus Papa. 260. 264
Marcellinus Trib. 395. 396
Marcion. 135. 144. 254. 164
Marcommanni. 11
S. Marcus. 60. 61 75
Marnæum Gazenſe. 379
Martialis Poëta. 101
S. Martinus Tur. 272. 285. 304. 311. 339. 357. 379
Martyres in peſte. 228
Marutha Epiſc. 399
Maſſaliani Hæret. 317
Maternus. 170
S. Matthæus. 55
S. Matthias. 46. 78
Mauuia Reg. Sarac. 337
Maxentius Tyr. 262. 267. 268
Maximianus Herculius Imp. 248. 253. 262. 264
Maximinus Imp. 208. 210
Maximinus Cæſar. 266. 269
Maximus Philoſ. 326
Maximus Tyr. 351. 359. 360
Melania. 336. 389. 390
Melania Iunior. 389. 404
S. Melchiades Papa. 266. 270
Meletiani. 202
Melita Inſ. 72
Melito Sardenſis. 157
Menander Hæret. 92
Meſſalina. 60. 62. 63. 64
Mileuitanum Conc. 380
Millenarij. 122
Minutius Felix. 188
Miſitheus. 212. 213
Miſopogon. 320
S. Monica. 354. 361
Montanus Hæret. 164
Moſes Epiſc. 337
Mulier ſepties icta. 330

N

NEctarius. 363. 373
Nero Imp. 66. 67. 70. 72. 74. 77. 79. 85
Nerua Imp. 108. 110

Nicænum Concilium. 57.59.71.72.84 278
Nicopolis. 91
Nicolaitæ Hæret. 48
S. Nicolaus Myr. Epiſc. 277
Niger Imp. 176.177
Nobiliſſimatus. 289
Nouatus, & Nouatianus. 220.221
Numerianus Imp. 246
Numerius Gram. 18

O

Octauia. 77
Odenatus. 227.228. 230. 232
Oliueti Mons. 402
Olympias fœmina. 360
Onium templum. 91
Oribaſius. 322
Origenes. 169. 186. 188. 203. 204. 205. moritur. 223
Othitæ Hæret. 141
Otho Imp. 87
Ouidius moritur. 20

P

Pacis templum. 93
Pagani vnde dicti. 394
Palladius Galata. 361
Pallas Libertus. 68.78
S. Pamphilus M. 263
Pantænus. 166
Pantheon. 118
Parmenianus Donatiſta. 330
De Paſchate queſtio. 180
S. Paula. 357.383
Paulinus. 76
S. Paulinus Nolanus. 369
S. Paulus Apoſt. 49. 50.
S. Paulus Conſt. Epiſc. 364.350
S. Paulus Erem. 218
Paulus Samoſatenus. 226.230.235
Pauſanias. 158
Pelagius Hæret. 384. 395. 398. 399. 409. 401
Peregrinus Luciani. 94. 153
Perennis P. Præt. 159. 160
Perſius. 77
Pertinax Imp. 135
S. Petrus Apoſt. 43. 50. 57 59 60.84
S. Petrus Alex. Mart. 264
Philippus Tetrarcha. 49. 50
S. Philippus Apoſt. 68
Philippus Imp. 213. 214. 212.175
Philippus Præf. Aug. 185
Philoſophi vrbe pulſi 93. 99
Philoſtrati. 143
Phlegon Libertus. 138
Phœnixauis. 50
Photinus. 295.304.340
Pinianus. 389. 404
Pilatus. 24. 26. 44. 45. 55 eius Acta. 24. 266
Pius Papa. 148. 153
Piſo. 80
A. Plautius. 61
Plautianus. 187
Plenaria Synod. Arel. 270
Plinius Nouocom. 113
Plinius Veronenſis. 97
Plotinus Philoſ. 235
Plutarchus. 127
Polyænus. 155
Polycarpus. 153. 154
S. Pontianus Papa. 206.

206. 207. 209
Popæa Sabina. 71. 81
Porphyrius Phil. 230
Poſtumus Tyr. 229. 232
Praxeas Hæret. 179
Priſcilla. 68
Priſcillianus Hæret. 344
S Priuatus M. 241
Probus Imp. 240. 241. 243. 245
Procopius Tyran. 326
Prodicus. 126
Pulcheria. 375. 393. 396
Pupienus Imp. 210. 211

Q

Quintilianus. 99
Quintillus Imp. 235
Sulpic. Quirinus. 23

R

Radagaiſus. 385
Rhadamiſtus. 67
Roma ampliata. 236
Ruffinus Presb. 376. 392
Ruffinus Tyr. 367. 370. 371
Ruminalis ficus. 73

S

Sabellius Hæret. 124
Sabinus Gallus. 94
Sæculares Ludi. 63
Salome. 14
Samuelis reliquiæ. 380
Saphira. 47
Sardicenſe Concilium. 402. 403
Saturninus. 92. 126
Scapula. 184
Sceuæ Filij. 69
Seianus. 24. 26. 28. 32. 36
Seleucienſis Synodus. 314
Seneca Philoſ. 66. 77. 80
Seneca Florus. 135
Serena vxor Dioclet. 249
Sethiani Hæret. 142
Seuerus Dux. 135. 137
Seuerus Imp. 176. &c. 191
Sextus Empiricus. 143
Silius eques. 63
Silius Italicus. 101
Simon Chananæus. 75
Simeon Epiſc. 116
Simon Magus. 83
Siricius Papa. 354. 374
Sirmienſis Synodus. 304. 311
S. Siſtus Papa. 133. 140
S. Sixtus Papa. 224. 226
S. Soter Papa. 161. 163
Sophiſtæ. 94
Sophronia Chriſt. 267
Statius. 101
S. Stephanus. 47. 398
S. Stephanus Papa. 223, 224
Stilico. 372. 381. 387. 388
Strabo Geogr. 26
Suetonius Tranq. 142
S. Suſanna M. 250.
S. Syluester Papa. 270. 287
Symbolum Athanaſij 291
Symmachi Interpretatio. 287
Symmachus. 353
Syneſius Epiſc. 392

TA-

T

Tabita. 51
Tacfarinas, 19. 23. 24. 25.
Tacitus Imp. 239
Tacianus Hæret. 158
Teleſphorus. 140. 146
Teridates, 50
Teridates, 77. 81.
Tertullianus. 182. 188. 189. 194.
Tetricus. 232. 238
Thabor mons. 38
S. Thadæus. 75
Thebæi Martyres. 247
Trebonianus Gallus Imper. 221. 223.
Themiſtius, 322. 340
Theodoſion. 167
Theodoſius Pater, 338. 342
Theodoſius filius Imp. 336. 342. 343. 362. 363. 379.
Theodoſius Junior Imp. 380.
Theodotiani Hæretic. 177. 178.
Theophilus Alex. 380
Theophilus Alex. 155
Thera inſ. 63
Thermæ Diocl. & Max. 255
S. Thomas Apoſt. 92.
Thraſyllus. 52
Thurinus Aulicus, 206
Tiberius Imper. 7. &c. ad 52.
Timotheus, 65
Titus Imp. 86. 89. 90. 91. 96. 98.
Titus Liuius. 20
Traditores. 257
Traianus Imper. 110. &c. 123.
Traſeas. 80

V

Valens epiſc. Hæret. 303. 304.
Valens Imp. 325. 327. 332. 340. 343.
Valentinianus Imp. 320. 324. 328. 341.
Valentinianus II. Imper. 326. 341. 358. 365.
Valentinianus Placidius Imp. 401
Valentinus Hæret. 147.
Valerianus Imp. 221. 226. 227
Valerius Flaccus Poeta. 101.
Valerius Max. 37
M. Varro 39
Varus 13
Veſpaſianus Imp. 12. 82. 85. 88. 89. 91. 96.
Veſtales, 10. 99. 105
Veſuuius Mons. 96
Vetranio Tyran. 302
Victor Papa 174. 184
Victoriæ Ara. 336
Vigilantius Hæret. 385
S. Vincentius. Martyr. 255.
Vindex, 85
Virginius Rufus. 108
B. Virginis Mors. 63. 72
Vitellius Imper. 87
Vologeſes. 71. 77
Voluſianus Imper. 221. 223
Vrbanus Papa, 201. 207
Vrſacius Hæret. 303.
Vrſicini ſchiſma. 329
S. Vrſula, 352

Z

Zachæus. 40
S. Zachariæ Patris S. Io. Bapt. reliquiæ, 390
Zacharias Judæus cæſus, 83
Zarmigethuſa, 114
Zenobia. 232. 237.
Zephyrinus Papa. 184. 197.
Zoſimus Papa, 400. 402.

FINIS INDICIS PRIMÆ PARTIS TOMI II.

PARTIS PRIMÆ

TOMI SECVNDI.

PROEMIVM.

Tanta eſt partis huius, quæ proximè Chriſtum attingit, copia; vt ea ſæpe juſtam nobis injecerit deſperationem. Quis enim, amabo, paucis exequatur Chriſti vitam, atque mortem, res geſtas Apoſtolorum, Eccleſiam tam citò per orbem terrarum ſparſam ac diffuſam, aliaque eiuſdemmodi, quæ longe citiùs facta ſunt, quàm dici queant? Faciemus hic tamen quod Geografi ſolent, qui magnas vrbes punctis, grandes fluuios lineolis, longos montium æquorumque tractus paruis interuallis deſcribunt: Intereà relinquunt animo multa cogitanda, qui ex minutiis illis aſſurgens ea ſibi informat, quæ vix vllis terminis, ac finibus continentur. Quod ſi aliqua nobis exciderint, egregia licet æqui bonique conſulet Lector, quandoquidem non omnia illuſtria ſuſcepimus commemoranda (quis enim id ſanus audeat, ac tentet) ſed aliqua tantum quæ

à non illiteratis vulgò non ſolent ignorari. Quod ſi tres ille quæ Chriſtum ſequuntur partes, minus amænitatis habeant, quam tres aliæ quæ eundem præceſſerunt, facilè, opinor, ignoſcetur nobis, cùm plura in illis, quàm in his compingere conati ſimus; quæ autem præſſa ſunt, ac minus explicata, minus habent pulchritudinis, quæ in multis ſcitè diſpoſitis ac ſuo collocatis loco conſiſtit. Hoc ſpondeo ac recipio Lectorem nequaquam horum libellorum cariturum fructu, quem eruditi pluris faciunt, quàm voluptatem; cum hæc delinire, ille, reficere poſſit; illo animi vita, hæc tantùm delectatio continèatur.

LIBER I.

A CHRISTI NATALIBVS AD EIVS ANNVM 100.

CAPVT PRIMVM.

DECAS PRIMA.

A nato Chriſto ad eius annum decimum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4054.	754.	1.

CVm octauus à Chriſto nato dies illuxiſſet Kal Ianuarij, receiſum à S. Ioſepho, vel B. Virgine infantulo præputium, vt ſe verum Abrahami filium profiteretur. Id autem vtrum factum ſit in ſpeluncâ, vel in aliquâ domo, credes vti libuerit, cùm vtraque ſententia magnos adſtipulatores habeat. Sexto exinde die ex Arabiâ deſertâ, vrbique Sabæ adjacentibus locis, Balahami nepotes Dynaſtæ ſeu Reguli ſtellâ duce venere Hieroſolymam, & recens natum quærentes Regem, addictam Tyranno vrbem mirificè perculerunt. Interrogati Scribæ, ex Michææ enarrato teſtimonio Betlehemum oppidum indicarunt, quo ſtatim perrexere Magi, duce quæ Hieroſolymis diſ- par-

Circumciſio Chriſti.

& Epiphania.

paruerat ſtella, colluſtratique diuiniori luce in infantulo adorauerunt Deum, Myrrhâ hominem, Auro Regem, Thure conditorem ſuum conteſtati. Moniti denique per ſomnum vt aliâ in patriam regrederentur viâ, callidam Herodis crudelitatem eluſerunt.

Præſentatio Chriſti, & B. Virg. Purificatio.

Elapſis aliis diebus viginti ſeptem Maria cum Ioſepho Hieroſolymam venit, redemptura primogenitum ſuum ex lege, & ſubitura ipſa puerperarum legem, à quâ tamen Legiſlatoris ipſius verbis eximebatur. Vtrumque præſtitit magnâ paupertatis, demiſſionis, & obſequij ſignificatione: inter quas tamen virtutes homines duo, vir, & fæmina, Simeon & Anna, aliud quàm quod ab aliis cernebatur, deprehenderunt; & prophetico afflati ambo ſpiritu, matris & filij excellentiam humanâ maiorem populis attonitis cecinerunt.

Innocentes cædi iubet Herodes.

Hæc cùm Herodi danunciata eſſent, deluſum ſe enimuero à Magis intellexit, infantemque, cælo terrâque teſtibus, magnum, exterminare decernit. Sed iam ex eius ſæuitiâ ſubductus erat, & miſſus in Ægyptum, quò manus eius, quantumuis longæ, non pertingebant. Quia tamen latere putabat eum in Iudæâ, pueros omnes ante biennium natos interimi juſſit, non quod tam multi exigerentur in agro Betlehemico, ſed quod tutiùs ab hac parte peccaretur. Addidit etiam filium ſuum non ita pridem natum, ſi quâ Macrobio, etiam Ethnico, fides; quod cum perlatum eſſet ad Auguſtum, malle ſe Herodis porcum eſſe quàm filium ſcitè dixit, cùm apud Iudæos ſues nequaquam cæderentur. Culti ſunt deinceps ab Eccleſia pueri iſti tanquam Martyres; non quod id paſſi, ſed quod is propter quem paſſi eſſent, abundè mereretur.

Herodis mors & impia iuſſa.

Neque diu tamen immanis cædes impunè Herodi ceſſit. Poſteaquam enim Antipatrum filium impunitatem ex morte patris ſperantem interfici iuſſiſſet, ipſe ſibi violentas afferre manus conatus

eſſet,

eſſet, vermibus arroſus, expertuſque vitam acerbiorem omni morte, turpiorem animam, ex turpi corpore viuum cadauer, exhalauit. Homo corroboratæ improbitatis, & qui non tantùm in vitâ, ſed & poſt mortem ſceleratus eſſe voluit. Nam coactos in vnum locum Iudæorum nobiliſſimos quoſque jugulari juſſerat, ſtatim atque obiiſſet, vt gaudium de morte ſuâ, Iudæorum temperaret neceſſarius in morte propinquorum ſuorum luctus. Verùm impiæ juſſiones exitu caruerunt, non tamen Iudæis causa triſtitiæ: tunc enim tumultuati ſunt eorum parentes & affines, quos ob Aquilam auream perdiderat Herodes, in mortuum jacientes conuicia, & ad ſupplicium nonnullos Regis amicos depoſcentes. Cùmque illos placare verbis Archelaüs, deſignatus regni ſucceſsor haud poſſet, immiſſo exercitu eorum tria millia concidit, vt Tyranni filius à crudelitate regnum auſpicaretur. *Archelai initia.*

Tum Lucius exierat Româ, & ad Hiſpanicos exercitus proficiſcebatur, cum in morbum incidit Maſſiliæ, ex quo nunquam conualuit. Quod cùm Tiberius Rhodi inuitus accola didiciſſet, impetrare reditum in Vrbem conatus eſt ad reuiſendos amicos, quem haud obtinuit etiam acerbè rejectus, ſed opera Liuiæ matris, legati duntaxat nomen vt honeſtiùs exulare videretur. Spem tamen, ejus jacentem erexit Aquila tum Rhodi, nunquam antea viſa, quâ ſibi portendi putauit imperium; nec eum malum fuiſſe Augurem oſtendit euentus. *Lucii morbus & Tiberi Rhodi ſeceſſus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4055.	755.	2.

Rediit hoc annô Chriſtus in Iudæam, neque diutiùs videtur in Ægypto retinendus, cùm nullus deinceps immineret metus ab Herode; ſucceſſoris minus potentis furor, facilè poſſet declinari. *Chriſti reditus ex Ægypto.*

Tum ergo Coſſ. C. Iulio Cæſare abſente, & L. Æmilio Paulo, exorta de Herodis teſtamento lis *Herodis ditio inter filios eius diuiſa.*

lis ita dirempta eſt ab Auguſto, vt Herodis ditio in duas partes diuideretur, quarum vna cederet Archelao, non Regi ſed Tetrarchæ; aliæ, inter Philipphum & Antipam fratres illius diſtribueretur; vt ſic omnibus fieret ſatis ab eo, qui non partiri, ſed dare poterat hæreditatem. Interim cùm rurſus Hieroſolymis eſſet concitata ſeditio, bis mille crucibus, & quorundam incendio a Quintilio Varo ægrè reſtincta eſt, & permiſsâ legatione Romam, vt ſuis legibus vterentur Iudæi, Romanis vſque aras obſequerentur.

Lucius moritur. Moritur Lucius Maſſiliæ ſenſim contabeſcens, & moritur cum minus ille, ſuique putarent. Obiit autem inglorius, deque eo nihil ſcriptum, niſi quod ad magnam fortunam natus, immaturo extinctus ſit fato. Sed paulò antequam interiret reuocatus in Vrbem ab Auguſto redierat Tiberius, ea tamen lege, vt nullam attingeret partem Reip. priuatus tantùm viueret, faceretque Romæ ex neceſſitate, quod Rhodi ſponte præſtiterat.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4056.	756	3.

Chriſtus Nazaræus. Ex commoratione Nazarethanâ dictus eſt Chriſtus *Nazaræus*, quod nomen quoque ad primos eius fautores tranſiit, hæſitque tandiu donec iidem Chriſtiani dicerentur. Tum hoc nomen relictum eſt iis qui ſimul & Chriſtum colerent, & legalia vetera retinerent, neque Iudæi, neque Chriſtiani.

Claudiæ ſtatua inter ignes illæſa. Romæ, Matris Deûm ædes incenſa eſt, quando ſtatuis aliis diſſilientibus, aut liquatis, vna Quintæ Claudiæ Veſtalis illæſa perſtitit, indicauitque Deus, quod jam ſemel & iterùm fecerat, quàm ſibi chara eſſet, etiam in prophanis hominibus, illibata caſtitas. *Pſeudo-Alexander.* Pſeudo-Alexander quidam veterator, ex ſimilitudine vultus & nominis in familiam Herodis ſe conabatur inſinuare, coactuſque ab Auguſto confiteri fabulam, ad infelicia tranſtra ignominioſè damnatus, remum tractare meruit, qui ſceptrum immerens affectarat.

Au-

Auguſtus de adoptando Tiberio ſollicitatus à Liuiâ, ſeriò cogitat; verùm reclamauit adoptandus; non quod non id vehementer exoptaret, ſed quod ſibi à Caio, impotenti iuuene, metueret; cuius erat facilè concitare iracundiam; reſtinguere vel deuitare, operoſum.

Tiberius reclamat ſuæ adoptioni.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4057. 757. 4.

Caius in Orientem profectus, ad vrbem Artageram vel Artaxatam à quodam Adduo, vel Domne perfidioſè vulneratus, corpore vtcumque ſanatus fuerat, non autem mente, factus deinceps ad Remp. adminiſtrandam habilis parum. Dum ergo redit in Italiam, Lymiræ in Lycia obiit, non ſine ſuſpicione veneni, operâ Liuiæ propinati, ſi qua Tacito fides homini in principum vitiis nimiùm credulo.

Caius moritur.

Tiberio adoptato per Auguſtum tota plaudente ciuitate Tribunitia poteſtas in decennium communicata eſt. At ne is ſuperbiret venit in communionem adoptionis poſtumus Agrippa, quod poſtulabant natales eius, licet repugnarent mores. Tum quoque mater huius Iulia illa ſtupris infamis, reducta in continentem mitius exilium experta eſt, quàm eius præterita crimina, ac turpitudines paterentur: quoniam irrogatæ liberis à parentibus, quantumuis duris, pœnæ, non ſolent eſſe diuturnæ.

Tiberius adoptatur cum Agrippa.

Tiberius ab adoptione ſtatim in Germaniam profectus eſt, vt eâ ſe dignum probaret; quando comitem habuit Velleium Paterculum, tum Equitum præfectum, antea Tribunum Caſtrorum, hominem nimis addictum Tiberio, & meliorem amicum, quàm ſcriptorem.

Tiberius in Germaniam pergit.

Auguſtus hoc anno inſidiis appetitus, quarum caput erat, & princeps Cn. Cornelius Cinna, filiâ Magni Pompeij genitus. Huic, autore Liuia, vitam condonauit Auguſtus, neque tantùm, ſed & inter amicos adſcriptum in annum ſequentem deſignauit Conſulem, eaque humanitate conſecutus

Auguſtus Cinnæ parcit.

eutus eſt, quod tot cædibus non erat, vt in eum deinceps coniuraret nemo; quia facilitas potiùs quam terror Principes tutos & incolumes præſtat.

Dionyſius Periegetes. Pertinet ad hoc tempus Dioniſius Alexandrinus Periergetes, malè vulgò cognominatus Afer, ortus ex vrbe Charace Elymaidis, quæ & dicta eſt Alexandria: is enim, vt conſtat ex Plinio lib. 6. cap. 27. ab Auguſto in Orientem cum eius nepote Caio præmiſſus eſt. Ex quo Plinij loco omnes de hoc Dionyſio ſententiæ variæ corruunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4358. 758. 5.

Prodigia Romæ. Coſſ. Cn. Cornelio Cinnâ Magno, & L. Valerio Meſſalâ Valæſo, magni terræ motus contigerunt, Tiberiſque ſic intumuit, vt in diebus ſeptem totis Vrbem nauigabilem redderet; Sol etiam lumen perdere viſus eſt, vt Cœlum, terra, aquæ minas intentare viderentur.

Agrippa Togam virilē ſumit. Tum autem Togam vtilem ſumpſit Agrippa anno ætatis 17. & quo alij adoleſcentes pueriles mores cum prætextâ exuere ſolebant, tum ille aſperos, & horridos auxit; nihil de patre, plurimùm de matre referens.

Veſtales Libertinæ. Prouiſum quoque tunc Collegio Veſtalium Virginum, quibus accenſeri permiſſæ ſunt Libertinæ, quoniam nobiles ægrè hoc inſtituti genus ſectarentur; neque proſapiam & genus, ſed virtutem & caſtimoniam honorandam ſapienter Auguſtus judicauit.

Tiberius Germanis metuendus. Rediit denique in Germaniam Tiberius, vbi rem proſperè geſſit, ſolo iam nomine, quàm armis antea, ferocibus populis mage metuendus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4359. 759. 6.

Fames Romæ. Fames, quæ anno ſuperiori Romæ ſæuierat, ita recruduit, vt Gladiatores ab Vrbe ſubmoverentur, clauderetur Curia, Senatoribus quò ſe cumque transferre vellent poteſtas fieret. Tum enim frumenti modius Romæ 27. aureis diſtrahebatur

Adje-

Adjecta ſunt fami incendia, quæ tum Romæ tam frequentia fuerunt, vt iis curandis ſeptem Libertini præficerentur, quibus Eques Ro. præerat. Accedebat & inteſtinum malum, tributorum exactio grauis, verbo vt ærarium militare conflaretur, re vt prætoriis tribus magnis latronibus, aliiſque ſexcentis minoribus furibus poteſtas fieret rapiendi atque furandi. Quibus Colophonem impoſuit Marcomannicum bellum. Tum enim Marobauduus Marcomannus accitis in ſocietatem belli Pannoniis, & Dalmatis, non tantùm vaſtauit Macedoniam, ſed & Italiæ prædabundus imminebat; cui retundendo par non fuiſſet Tiberius, niſi Sentium Saturninum, & Valerium Meſſalam Conſulares viros adjutores habuiſſet, à quibus victus repreſſuſque Moroboduus oſtendit tantùm ſe tribus Romanis ducibus parem non fuiſſe. *Incendia.* *Tributorũ exactio.* *Marcomannicum bellum.*

Cornelius Coſſus aliunde in Gætulos rem benegeſſit, qui in Iubam rebellarant, & Romanorum plurimos huic regi ferentes opem, internecione deleuerant. Tanti autem fecit de iis victoriam Auguſtus, vt Coſſo ornamenta triumphalia, cum Gætulici nomine, victori decerneret, vnde quàm metuendi eſſent hi barbari Romanis ingenuè profeſſus eſt. *Coſſus Getulos vincit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4060. 760. 7.

Tiberius ſuſpectus eſſe cœpit Auguſto, quaſi bellum de induſtriâ traheret, vt diutius in armis eſſet, quæ etiam parenti oſtentaret. Miſſus eſt igitur in Pannoniam cum copiis Quæſtor Germanicus, vbi Macæos gentem Dalmaticam prælio vicit, quò ſibi ad liberas pabulationes viam aperuit. *Tiberius ſuſpectus Auguſto.*

Interea ob feroces, ſtolidos, ſeruileſque mores relegatur Agrippa in Planaſiam, Inſulã Corſicæ proximam; vt hic indulgeret piſcationi, cui ad dementiam vſque addictus erat, iram per otium concoqueret; Iuliæque matri, conuiciis; Auguſto expro- *Agrippa Iunior relegatur.*

exprobatione moleſtus eſſe deſineret. Non aliter domari poſſe credidit Auus ſapiens bonarum artium rudem, & robore corporis ſtolidè ferocem adoleſcentem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4061. 761. 8.

Archelaus Iud. Rex exul. Archelaüs accuſatus à Iudæis, & Samaritanis, regno dejectus eſt ab Auguſto, & miſſus in exilium Viennam Galliæ, ejuſque ditio Syriæ per Quintilium Varum contributa. Hic pauper diuitem prouinciam ingreſſus, diues pauperem reliquit: ita Romanus orbis non tam magiſtratibus, quàm prædonibus, adminiſtrandus mandabatur.

Rom. mala administratio. Dalmatæ ac Pannonij rerum penuriâ magis quàm armis domiti pacem petiere. Interrogatus Baro Dux Dalmata quare ſui rebellaſſent, ſcitè reſpondit quòd *lupos, non canes, ad regendos populares ſuos Ro. adhibuiſſent*; quandò veriùs dixit homo non planè barbarus, quàm ab Auguſto deſideraretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4062. 762. 9.

Cenſus alter Cyrini. Cenſus hoc anno habitus eſt in Iudeâ à Quirinio, ſeu Cyrino, & Coponio Procuratore; cujus cauſa fuit Archelaüs exautoratus, ejuſque ditio Syriæ contributa, pecunia omnis adjudicata fiſco. Philippo tamen Tetrarchiæ Trachonitidis & Bataneæ, Herodi Antipæ Galilæa reſeruatæ ſunt: Sicque magni Herodis familia vtcumque rerum potita eſt in Palæſtina: metuens tamen ne per vim Romanis reddere cogeretur, quod per adulationem, & injuriam receperat.

Veſpaſ. naſcitur. Natus hoc anno Veſpaſianus in vico Phalacrine, poſtea Auguſtus, & magnam in perniciem Iudæorum natus.

Clades Dalmatica. Cladem hoc anno aliquam Germanicus accepit in Dalmatiâ, vbi aliquot Romani hoſtium fraude ignibus abſumpti ſunt: hi tamen ignes, poſtea eorum qui accenderant ſanguine, fortiter ſunt reſtincti.

Varia-

Varianâ clade in Germaniâ hic notatur annus, magis quam Coſſ. Sulpitio Camerino, & Poppæo Sabino. Quando Quintilius Varus negligentiùs ſe gerens quàm populus ferox & attritus exigeret, ab Arminio Sigimeri filio cum tribus legionibus, & totidem alis equitum oppreſſus eſt. Ipſe ſibi violentas intulit manus, reliqui trucidati ſpoliis Ro. Barbaros ditauere. Quæ cædes ſic Auguſtum afflixit, vt muliebriter ejulans, & ſibi caput ad poſtes allidens, identidem inclamaret, *Quintili Vare legiones redde*. Poſtea tamen imminutus eſt dolor, vt à Germanis metus, cum auditum eſt à L. Aſprenate Vari nepote duas legiones retractas eſſe, majorem ignominiam, quàm damnum receptam eſſe. *Variana clades.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4063.	763.	10.

Seditio ingens, aut veriùs tumultus à Iudâ Galilæo, Gaulonite ex oppido Gamalâ, concitatur. Is putatur fuiſſe auctor ſectæ Galilæorum, negabatque à Iudæis Dei filiis, eſſe Romanis Dei ſeruis tributa perſoluenda. Cæſus eſt tandem ab iiſdem Ro. Iſte Iudas, immò duo eius filij in crucem acti; vt ſe ſeruos, Romanos verò dominos agnoſcerent. *Iudæ Galilæi tumultus.*

Herodes Antipas Sephorin vrbem mœnibus cinxit, eamque Metropolim ditionis ſuæ conſtituit. Aliud quoque oppidum Bataramba ita communiit & exornauit, vt nomine Iuliæ vxoris Auguſti dignum haberetur. Quæ enim Liuia quondam, poſtea Iulia dicta fuit, vt nummi veteres loquuntur; quod qui neſcierunt, erroris veteres ſcriptores imprudenter arguerunt. *Antipas vrbes extruit.*

Tiberius militarem diſciplinam Ro. in Germaniâ correxit, & magnam Barbarorum agris intulit vaſtitatem, ſi qua Velleio fides, in gratiam ſui Tiberij ſæpe turpiter & impudenter mentienti. *Tiberius Germanis populatur.*

CAPVT II.

SECVNDA DECAS.

Ab anno Chriſti 10. *ad* 20.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4064. 764. 11.

Salomes mors.

HOc anno mortua eſt Salome Herodis ſoror, ejuſque impietate & crudelitate magis quam genere ac ſanguine germana. Iuliam ſeu Liuiam Toparchiæ ſuæ Iamnianæ reliquit hæredem; hoc eſt, in mare paucas aquas effudit.

Tiberij periculum a quodam Bructero.

Tiberius atque Germanicus latè Germaniam populati ſunt, hic fortitudine magnus ille æmulatione prope par. Sed periculum ingens adiit Tiberius, ab hoſte quidem, ſed qui ad eum occidendum in ejus prope tentorium irrepſerat. Agnitus tamen ex trepidatione Bructerus ille, atque admotus quæſtioni, ſtatim faſſus eſt, ſe Duci Romano paraſſe necem, vt popularibus omnibus ſuis bene mereretur. Ita plerumque viri magni homulorum furori vel inſaniæ patent.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4065. 765. 12.

Chriſtus duodenis amittitur.

Hoc anno Coſſ. Germanico Cæſare, & C. Fonteio Capitone, Chriſtus Ieſus à parentibus deductus Hieroſolymam ad Feſtum Paſchæ, ab iiſdem amiſſus, & triduò cum magno animi mœrore quæſitus, inuentus eſt inter Doctores, eos interrogans, & ita reſpondens vt omnes in admirationem ſui raperet. Vtrùm autem hoc tẽpore mendicarit, aſſeruit neſcio quis, qui ſub Bernardi nomine ſermonem edidit, vir minime malus, & pius: negant tamen alij, quòd mendicare lege diuinâ prohibitum videretur. Hoc perfunctus caſu Chriſtus rediit Nazarethum, vbi

ſub-

ſubditus parentibus vixit, atque ita latuit vt duodeuiginti annorum vitam ejus, tribus verbulis Euangeliſtæ complexi ſint, exemplo mirabili profundiſſimæ d miſſionis. *VitaChriſti latens.*

Natus eſt hoc anno Caligula in vrbe Antio, Germanico patre, matre Agrippinâ, tam improbus vt etiam Tiberium, cui ſucceſſit, abſoluerit. *Caligula naſcitur.*

Ius datum Tiberio idem cum Auguſto in omnibus Prouinciis, & exercitibus, ita poſtulante Senatu, vt ille aſſueſceret imperio, neque poſt mortem Auguſti huic grauaretur obſequi populus, quem Auguſto parem jam antè coluiſſet. Debuerat & de Pannoniis triumphare; ſed obſtitit Variana clades, cujus nuncius Romæ voluptatis omnem vmbram eliſerat. *Tiberius æquatur Auguſto.*

Et verò tum legem tulit Auguſtus de luxu exulum cohibendo, cum ipſis ad curandam cutem nihil deeſſet, & *diis iratis frui* viderentur. *Exulum luxus cohibitus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4056. 766. 13.

Auguſtus quintùm Reip. adminiſtrationem in decennium ſuſcepit, ſimulq; Tiberio in aliud decennium Tribunitiam poteſtatem conceſſit, vt tantùm à ſe annorum numero, atque ætate diſtingueretur.

Præuidens tamen imminere ſibi extremum diem, teſtamentum fecit Coſſ. C. Silio nepote, & L. Munatio Planco, duobus exaratum codicibus, partim manu ſua partim Libertorum, quod apud Veſtales depoſuerat; quia id adulterare tam grande peccatum volebat eſſe, quàm Veſtali Viagini ſtuprum inferre. *Auguſtus Teſtamentum condit.*

Penſitatione viceſimæ, *du ſol pour liure*, offenſus populus, ſummam tranſtulit Auguſtus in prædia ruſtica & vrbana; cùm id quoque improbaret plebs, & vigeſimam præoptaret, vtrumque ſuſtulit, & amorem ſubditorum (quod boni Principes faciunt) pecuniis omnibus antepoſuit. *Auguſti facilitas.*

Coſſ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4067. 867. 14.

Moritur Auguſtus. Coſſ. duobus Sextis Pompeio, & Apuleio, moritur Auguſtus Nolæ in Campaniâ; an naturali fato, aut ficubus veneno illitis, dubium faciunt Dio, atque Tacitus. Poſt ejus obitum defecit Luna, Solis autem Eclipſis ridicula eſt, & ab otioſis in honorem Auguſti excogitata. Suſceptus eſt magnâ pompâ, crematuſque, quaſi patriæ Orbiſque parens. Sed & Seruilius Numerius vir prætorius, vt quondam Proculus Romulum, ſic Auguſtum ſe vidiſſe aſcendentem in cœlum jurejurando affirmauit; ideoque recepit à Liuiâ decies ſeſtertiûm; ſicque mendacium ejus non tantùm officioſum fuit, ſed & pretioſum.

Caditur Agrippa. Statim autem, quaſi ex Auguſti voluntate, cæſus eſt exul Agrippa, ne quis ejus ingenio ad res nouas abuteretur. Iulia quoque relegata, primò in Pandatariam inſulam, deinde Rhegium inopiâ ac tabe confecta eſt, quæ Tiberius procurarat; nec eam viuere paſſus eſt Imperij candidatus, quæ priuato ſibi tantum dedecoris intuliſſet. *Moritur Iulia.*

Imperat Tiberius. Recuſabat interea Tiberius Imperium annos jam natus quinquaginta quinque, cui ſe parem negabat eſſe, cùm ejus inſanâ cupiditate flagraret. Quare ſapienter à quodam acclamatum: *Aut agat, aut deſiſtat.* Tandem quaſi renitens, & inuitus ſuppoſuit humeros oneri pretioſo, quod annis duobus & viginti, menſibus ſex, & viginti ſex diebus tulit, diutiùs ſi cum anteceſſore, breuiùs ſi cum ſucceſſore componatur.

Tumultus militaris ſedatus. Pannonicas legiones tumultuantes viſa Eclipſis ſedauit; Germanicas metùs, & defectus ducis, qui ſi adfuiſſet non deerant qui ſequerentur, & nouam optarent Reip. faciem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4068. 763. 15.

Legata Auguſti perſoluuntur. Tiberius legata perſoluit Auguſti, cum per jocum a neſcio quo admonitus eſſet, in aurem de-

mortui

mortui inſuſurrante, vti diceret Auguſto in inferis nondum ejus teſtamento factum eſſe ſatis. Sed ijs jocus faceto homini vitâ ſtetit; juſſus eſt enim ipſe ſtatim hunc nuncium Imperatori defuncto portare, jugulatus. Viritim ergo populo diſtributi ſunt 75. denarii, hoc eſt circiter decem aurei, vel triginta libræ Turonicæ; vt hac publicâ liberalitate publicus mœror vtcumque leuaretur.

Coſſ. Druſo Cæſare, & C. Norbano Flacco, Germanicus junctis cum Cecinna copiis Germanos terret, ac Segeſti per Arminium obſeſſo fert auxilium, vt eodem impetu & ſocium Po. Ro. juuaret, & capitalem ejus hoſtem perderet, ſi expectaret impreſſionem. Neque expectatione ſuâ deluſus eſt; fugere enim compulſus Arminius, nunquam ſuos reuocare potuit; obſidio ſoluta turpiter, recepta ſpolia Romanorum; & quod caput fuit, abolita Varianæ cladis ignominia, majori prope dedecore latentis Arminii atque fugientis. *Germanicus terret Germaniam.*

Fuit hoc opus fortitudinis, illud Religioſæ pietatis. Venit enim ad locum Variani certaminis, collectaque Romanorum oſſa tumulo reddidit, magnâ pompâ, & quæ plus triumphi, quàm funebris cerimoniæ referebat. Pium tamen hoc officium Tiberius improbauit; vel quia Germanico inuidebat, vel quia factum hoc tacitam ejus exprobrationem continere videbatur. *Parentat Ro. Cæſis in clade Variana.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4069.	769.	16.

Statuit ergo Tiberius Germanicũ reuocare ex Germaniâ, atque in Orientem amandare, vt victoriarum eius curſum abrumperet. Quod cum huic ſuboluiſſet feſtinauit magis, & diligentiâ ſuâ præuenire voluit Imperatoris inuidiam. Conſtrui ergo jubet mille naues, & iis impoſitum militem deponit in Batauiâ. Auſus confligere Armenius, profligatus eſt, & veniſſet in Romanorum manus, niſi oblitus cruore faciem, eorum *Germanici res præclare geſtæ in Germanos.*

 oculos

oculos feſelliſſet. Inuentæ ſunt in ejus caſtris catenæ, quaſi ad capiendum hoſtem, non vincendum pergeret. Excitatum hic de victis Trophæū, quod ita viros fortes pupugit, vt aut mori, aut id dejjcere ſtatuerent; pugnant igitur iterūm, ſed cruentu pari, cæſi ad ſatietatem, Cæſare paſſim vociferante *nihil opus eſſe captiuis, ſola gentis internecione finiri poſſe bellum.* Itaque interfecti omnes, niſi quos aut ſyluæ, aut latebræ texerunt. Cùm autem Romana claſſis naufragium paſſa eſſet, & multæ naues ſine vectoribus, aliquæ etiam cum militibus hauſtæ periiſſent; accurrere quaſi ad prædam Germani; ſed tertiùm malè mulctati, agnouere felicitatem deeſſe nonnunquam Romanis, nunquam fortitudinem.

Reuocatur Germanicus. Reuocatus ergo in vrbem Germanicus, reuerâ ex inuidiâ; in ſpeciem vt aliquid vincendum Druſo relinqueret, accingit ſe ad iter Orientale, quoniam hic Parthi in armis erant, ſemper Romanis metuendi, ex quo profligarant Craſſum; cui ſimilem exitum Germanico Tiberius apprecabatur, etiam cum Reip. jacturâ: quia majori odio in æmulum, quàm amore in patriam ferebatur.

Libo cæditur. Scribonius Libo impulſus à Mathematicis conjurat in Tiberium; ſed patefactâ conjuratione Libo cæſus, Mathematici Vrbe pulſi demonſtrarunt ſtellas non ſemper veraces eſſe; iis adhibendam fidem non eſſe, qui in alienis atque ſuis rebus tam ſtolidè cæcutirent.

Clemens Agrippæ ſeruus tollitur. Agrippæ cæſi ſeruus quidam Clemens ſe Agrippam eſſe mentitus eſt, quòd eum vultu non malè referret. Tandem interceptus Tiberij juſſu jugulatus eſt, ne à Domini, in quo viuere cupiebat, fato diſiungeretur.

Tiberii leges. Tum Tiberius vſum ſericeæ veſtis interdixit, ſicut & aureorum vaſorum, vtrumque officere moribus bonis dictitans; quos in aliis, quàm in ſe puriores exoptabat. Miſit tum etiam in Iudæam Valerium Gratum Procuratorem, ſucceſſorem

Annij

Annij Rufi, neque miſeræ regionis hujus, neque famæ ſuæ admodum ſollicitus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4070. 770. 17.

Antequam Germanicus proficiſceretur in Orientem, de Cattis, Cheruſcis, & aliis populis magnificentiſſimè triumphauit. Et verò deſtinata inuidiæ victima, his honoribus, quaſi floribus ornabatur. *Germanici Triumphus.*

Exinde cum ampliſſimâ & extraordinariâ poteſtate mittitur in Orientem, ſimul & Cn. Piſo Syriæ Præſes, cui cura demandata eſt Germanicum vexandi vel perdendi: vtrumque hic cumulatiſſimè præſtitit; ſed demum miſer intellexit imperata priuatis à Principibus crimina, ferè ſemper obſequentium exitio terminari. *Mittitur in Orientem cum Piſone.*

Eodem tempore miſſus in Illyricum Druſus vt hic imperij rudimenta poneret, & legiones faciliùs Imperator regeret, inter quas dux quondam adoleuiſſet. *Druſi rudimenta militiæ.*

Archelaüs, Rex Cappadocum jam annos quinquaginta, ſed inuiſus Tiberio quòd eum exulem Rhodi contemnere viſus eſſet, neque ei ſalutem impertiiſſet, euocatus Romam operâ Liuiæ, in Senatu tam vehementer accuſatus eſt; vt ſibi mortem imminere præſagiret. Senex itaque & podagrâ laborans, neque ſatis compos mentis, adactus eſt ad mortem, quæ minus ei pœna, quàm grauium malorum terminus fuit. *Archelaus Cappadox tollitur.*

Tacfarinatem rebellantem in Africâ Camillus compreſſit: ideò conſecutus ornamenta triumphalia, majori victi quàm vincentis honore. *Tacfarinas vincitur.*

Duodecim vrbes hoc anno in Aſiâ conciderunt terræ motibus; inter quos viſi ſcintillare ignes tantùm terroris, quantùm motus ipſi detrimenti intulerunt. Iis vrbibus remiſit tributa Tiberius contra indolem liberalis; vſque adeò grandes calamitates à duris etiam hominibus extorquent commiſerationem. *Terræ motus in Aſia.*

Mortuus eſt hoc anno Titus Liuius hiſtoriæ

Moriuntur T. Liuius, & Ouidius.

Latinæ parens, & qui ſpectatores ſui ab vſque Gadibus accerſiuerat. Obiit & Tomis in Scythia exul Ouidius, etiam à Barbaris honoratus ſepulchro, dignus tamen exuri ſaltem ignibus mortuus, qui tandiu viuus flammis impudicis arſiſſet. Hujus exilii cauſa fuit, vt ipſe innuit, quod vidiſſet aliquid, quod viſum eſſe nolebat Auguſtus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4071. 771. 18.

Germanici & Piſonis inimicitia.

Germanicus ſecundùm Conſul, cum collegâ Tiberio tertiùm, Nicopoli iniit magiſtratum in Achaiâ, exceptus vbique magnificè, quia in eo natales rebus fortiſſimè geſtis reſpondebant; Quando & Athenienſes adulandi latiſſimum inuenerunt campum, & ſpargendi laudes quarum nunquam parci fuere. Germanicum ſtatim inſecutus eſt Cn. Piſo, qui ſibi legiones demereri conatus eſt largitionibus, & militari licentiâ, adeò vt à militibus vulgò Pater legionum diceretur. Tum id quidem diſſimulauit Germanicus; quia eum res Armenæ appellabant. Hìc amoto Venone, nec ſibi ob Piſonem, neque ſubditis ob ſordes & rapinas charo, Zenonem conſtituit Regem, vnde noua odij in Piſonem materies, hoc audaciùs repugnante, quàm Germanici virtus ac dignitas poſtulabant. Fruſtra eos amici reconciliare conati ſunt, cùm Piſo ſtolidè & ferociter ageret omnia, huic cedere Germanicus grauaretur; & Plancina Piſonis vxor etiam aggrederetur impotenter Agrippinam, quæ fuit Germanico quàm ſua grauior, & minus ferenda injuria.

Vrbs Tiberias condita.

Herodes Antipas Tetrarcha in honorem Tiberii vrbem Tiberiadem condidit ad ripam lacus Genezarethi, quam ſic exornauit, tam multis priuilegiis auxit, vt Imperatoris Romani nomine digna videretur.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4072. 772. 19.

Ioſephus Caiaphas, ſeu Cayphas, hoc anno à Valerio Grato Pontificatum conſecutus eſt, quem annis ſeptemdecim aut duodeuiginti tenuit, homo ſceleratus, & impius, cujus tamen ore Spiritus Sanctus loqui non refugit; vt innueret oracula alligata eſſe dignitati, non ſanctimoniæ. *Cayphas Pontifex.*

Arminius ille Ro. terror, & aſſertor Germanicæ libertatis, ſi ſibi pares ſubditos inueniſſet, à ſuis interemptus eſt anno ætatis ſuæ 37. Principatus XII felix, ſi aut hoſtem minus fortem nactus eſſet, aut militem magis obſequentem. *Arminius ceditur.*

Germanicus Ægyptum luſtrat, inuiſitque famoſas illas pyramides, & ſtatuam Memnonis ad radios Solares vocalem. Vidit & Apim bouem Deum, qui cum eius manu porrectas eſcas recuſaſſet, mortem ei præcinere viſus eſt. Multa quoque fecit in Ægypto populariter, quæ Tiberius improbauit; non quod mala eſſent, ſed quia Germanicum reddebant populis acceptiorem. Ex Ægypto rediit in Syriam vbi vidit omnia à ſe conſtituta in vrbibus, & legionibus antiquata; vnde ſic exarſit in Piſonem, vt huic immortales denunciaret inimicitias. Paulò poſt in grauem incidit morbum, non ſine ſuſpicione veneni ſibi à Piſone dati; quare vltionem ab amicis exigens de Præſide venefico Antiochiæ parum fortiter obiit, in vitâ ſuâ, quàm morte, longè generoſior. Tum reliquerat Syriam Piſo, locumque ſuum dederat Cn. Sentio Saturnino: Auditâ igitur morte Germanici in eam redire voluit; ſed à ſucceſſore ſuo repulſus agnouit magiſtratum relinqui faciliùs, quàm recuperari. Mortis hujus, quæ totum afflixit orbem, ſcriptores omnes Tiberium autorem faciunt, præter vnum Paterculum juratum Tiberii aſſentatorem; cujus vna laus eſt quod ingenioſè ſcripſerit, placendi Principi ſuo, quam veritatis ſollicitior. *Luſtrat Ægyptum Germanicus.* *& moritur.*

Iudæorum & Ægyptiorum ſacra hoc anno

Iudæorum, & Ægyptiorum ſacra Romæ exagitata.

Romæ exagitata ſunt; hæc quidem ob Paulinam Matronam nobilem corruptam à Decio Mundo ſub Anubis ſpecie, operâ Lenonis Sacerdotis: illa verò ob Fuluiam item Romanam, cui veterator quidam Iudæus purpuram & aurum Hieroſolymam mittendum emunxerat, quæ in ſuos vſus flagitiosè verterat. Deriuatum eſt in totam gentem vnius hominis crimen, quatuor Iudæorum millia in Sardiniam ablegata, vt aëris grauitate conficerentur, cùm hæc inſula miſſos ad ſe colonos conficere; ægrè apud ſe natos homines tolerare crederetur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4073.	773.	20.

Accuſatus Piſo ſe interficit.

Agrippina Romam redit cum cineribus Germanici, ac renouat publicum luctum, quem edicto ſuo comprimerè Tiberius compulſus erat. Statim accuſatus eſt Piſo, populo alioqui parato eum diſcerpere: & ille cogitabat ſe defendere litteris Tiberij; verùm ſpe oblatâ veniæ à Sejano, ab hoc conſilio reuocatus eſt. Interim ejus cauſa ſejuncta eſt à causâ Plancinæ vxoris, cùm ea ſibi Tiberium turpiter conciliaſſet, & honoris jacturâ redemiſſet vitam: quare res ſuas depoſitas videns Piſo, ipſe ſe jugulat, incuſans fortunam ſuam, & quod Principi ex æquo crudeli atque turpi paruiſſet.

Tacfarinas victor, vincitur.

Tacfarinas bellum renouat in Africâ, & cohortem Romanam agit in fugam, duce ejus trucidato. Lucius Apronius, emendare juſſus hoc flagitium, atque eam relinere ignominiam, decimatione in fugitiuos ciues animaduertit, quâ Romanus miles quaſi miſſione ſanguinis factus alacrior, hoſtem ita deuicit, vt eum in deſerta compelleret, de vitâ quàm de victoriâ ſollicitiorem.

CAPVT

CAPVT III.

TERTIA DECAS.

Ab anno Chriſti 20. *ad* 30.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4074.	774.	21.

CONSVLATVM hoc anno geſſere Tiberius IV. & Druſus ſecundùm; ſed huic male ominis: cùm hactenus collegæ Tiberij ſemper fuiſſent infortunati, Piſo, Germanicus, & poſtea Druſus atque Seianus; adeo vt Conſulatus cum Tiberio jam fatalibus poſſet acceuſeri. *Conſulatus cum Tiberio collegis fatalis.*

Imperator ſeceſſit in Campaniam, quaſi valetudinem ſuam firmaturus; ſed jam longiorem ſeceſſum cogitans, & vt Druſus Conſul Remp. ſolus adminiſtraret, atque ejus imperio Pop. Romanus aſſueſceret. *Primus Tiberi ſeceſſus.*

Motum in Africâ renouauit Tacfarinas; ſed Gallicus vti vicinior, ita majoris momenti viſus eſt. Treuiri enim atque Ædui ob magnitudinem æris alieni, & tributorum maximorum acerbiſſimam exactionem rebellarunt, ducibus Floro, atque Sacrouiro. Vterque bello victus intulit ſibi manus, Tiberio ignauiter trepidante, ſed prudenter occultante metum, metu mali majoris. *Motus in Gallia & Africa.*

Tum obiit Sulpitius Quirinus in ſordidâ ac præpotente ſenectâ, poſt repudiatam ante multos annos Æmiliam Lepidam vxorem ſuam; vir cui neque nummi neque dedecora defuere. *Mors Quirini.*

C. Lutatius, Ro. Eques ob funebre Carmen, Druſo ægrotante compoſitum, capitis damnatus eſt, cum parem ex eo mercedem ſperaret, quâ in funere Germanici donatus erat. Pœna tamen ejus multis exinde profuit; nam ex occaſione *C. Lutatii carmen morte mulctatum.*

necis eius, Tiberius juſſit ſemper abire decem dies à prolatâ ſententiâ, antequam reus damnatus neci dederetur, remedio ad compeſcendos potentiorum motus planè ſalutari.

Acta Pilati falſa. Horum quoque Conſulum titulo prænotantur Acta, Pilati nomine circumlata, cùm tamen vix poſt quatuor annos in Iudæam Pilatus emiſſus ſit; vt intelligas cuius notæ fuerit hoc commentum, quod in primo limine tam turpiter aberrabat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4075. 775. 22.

In Syriâ nouus Præſes legitur L. Pomponius Flaccus, vt nouâ dignitate auctus Druſus, Tribunitiâ poteſtate donatus, quæ quaſi imperii teſſera videbatur.

Tacfarinas rebellat. Incenſum hoc anno Pompeij Theatrum plus triſtitiæ attulit populo, quàm à Tacfarinate bellum renouatum; hoc enim non difficiliter compreſſit Iunius Blæſus Proconſul, copiis in multa agmina partitis; quibus innuitur Tacfarinatem prædonis potiùs more, quam Ducis depugnaſſe.

Liuiæ morbus. Liuia, ſeu Iulia, mater Auguſti hoc anno, tam grauiter ægrotauit, vt ob hunc morbum rediret Tiberius in Vrbem, ne mulieri per quam omnia poterat defuiſſe diceretur. Tempore Tiberij floruit Cornelius Celſus Medicus excellentiſſimus, cuius tamen ſtylus atque Latinitas etiam arti eius Medicæ longè præfertur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4076. 776. 23.

Seiani potentia. Ælius Seianus natus patre Seio Strabone, ſed adoptione translatus in Æliorum familiam (ideo de more Seianus dictus) factus præfectus Prætorio, tantùm potuit apud Tiberium, vt eo plùs poſſe putaretur. Hoc aſſentiẽte caſtra prætoriana collocarat in Vrbe, verbo vt Imperator milites haberet ad manum, reuerâ vt iis ille ad opprimendum Imperatorem & Romanam libertatem vteretur. Cumque inter eum & Tiberium vnus

tantùm

tantùm Druſus interjectus eſſet, eum perdere deſtinat. Accedebat ambitioni, priuata iniuria: orto enim jurgio in eum Druſus intenderat manum, & os contra nitentis, & nihil timere viſi, ignominioſè verberarat. Vt igitur dedecus dedecore repelleret, principiò Liuillam vxorem Druſi adulterio polluerat, deinde ſpe nuptiarum impulerat ad propinandum Druſo venenum, ejectâ vxore ſua Apicatâ, ex quâ jam tres liberos ſuſtulerat. Venenum ergo lentum Druſo propinatur, ex quo ſenſim contabeſcens, candidatus Imperij moritur. Laudatus eſt à Tiberio pro Roſtris, ploratus à populo fictis lacrymis, qui eum propter libidinem, & ſæuitiam oderat, ideòque acutiſſimos gladios, & ad vitam tollendam maximè idoneos, Druſianos appellarat. Neque ita multò poſt alter ex Druſi Geminis obiit. Supererat Agripina cum liberis; eam ambitionis calumniatur apud Tiberium, atque ſic abjiciendam curat, vt vitæ ſuæ potiùs, quàm filiorum dignitati prouideret.

Druſus à Liuilla vxore veneno necatur.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4077. 777. 24.

Agrippinæ fauebant Romani duo primarij viri, C. Silius, & Calpurnius Piſo; hos accuſandos curat Seianus, & actionem ſic adornat, vt ambo præuenirent morte voluntariâ ſententiam, in eorum perniciem nimis certam, atque paratam.

Agrippinæ fautores tolluntur.

Tacfarinas à Dolabella Africæ Proconſule incluſus, in tela irruens non inultus obiit; quia non abire ſolerter, ſed fortiter mori decreuerat. Non ita ſerui ſe in Italiâ geſſerunt, quibus non voluntas, ſed animus defuit: hi oppreſſi à Curtio Lupo Quæſtore, in cruce & inter tortores mori, quàm in armis, & acie maluerunt.

Tacfarinas tollitur.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4078. 778. 25.

Cremutius Cordus Hiſtoricus non ignobilis accuſatus eſt, quòd in ſuis Annalibus laudaſſet

Cremutii Cordi mors.

Brutum, Caſſium vltimum Romanorum appellaſſet; hæc ſcripſiſſet impunè, niſi Seianum perſtringere viſus eſſet. Egreſſus è Senatu vitam inediâ finiit; ejus libri prohibiti ſunt; quos nihilominus edidit Marcia filia, ſicque patrem ſuum in multorum animis viuere voluit.

Seianus nuptias Liuillæ prenſat. Seianus hoc anno nuptias cum Liuillâ obtinere à Tiberio conatus eſt; ſed eas obliquè negauit ad tempus Imperator, cauſatus inuidiam ex imparibus nuptiis. Interim Seianus ex Vrbe Tiberium retrahit, vt hic in eâ nihil poſſet, ille faciliùs occuparet imperium, quod cum matrimonio Liuillæ prenſabat.

Strabo Geographus. Florebat hoc tempore Strabo Geographus patria Amaſenus, oriundus tamen ex Vrbe Gnoſſo, Stoicus Philoſophus, amicus Ælij Cornelij Galli, cum quo vidit Ægyptum ſuperiorem, & Memnonis ſtatuam de cujus locutione dubitat. Minimum ſcribebat 4. anno Tiberij, aut etiam ante 12. quod ex priuilegiis & libertate Cyzicenorum demonſtratur. Præter Geographiam, aureum opus, multa ſcripſerat, quæ intercidiſſe meritò res litteraria queritur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4079.	779.	26.

Pilatus Iudææ Præſes. Valerio Grato Iudææ Præſidi ſucceſſit Pontius Pilatus, vile mancipium Imperatoris, cuius vt ſibi beneuolentiam conciliaret intulit in Iudæam ſigna; quorum clypeis imagines Cæſaris inſculptæ erant. Huic obſtitere fortiter Iudæi, & diuinam cauſati legem, ſe pro eâ mori paratos *Motus in Iudæa.* oſtenderunt. Quare eorum vel conſtantiam vel deſperationem metuens Pilatus, amouit imagines, neque tanto gentis ſibi commiſſæ periculo Cæſari voluit adulari.

Traces domiti. Popeius Sabinus rem bene geſſit in Thraces rebellantes ob onera, & ſeruitutem viris fortibus non ferendam. Hi dum eam imprudenter emolire volunt, efficere duriorem.

Claudia Pulchra Agrippinæ conſobrina adulterij

Agrippina odioſa Tiberio.

terij damnata, mulctata eſt, nequicquam deprecante eâdem Agrippinâ, quæ tunc temporis aliam quoque repulſam paſſa eſt. Petebat illa ſibi maritum dari; præciſè Tiberius negauit veritus ne huic nobilis mulier attolleret animos, tantiſque nuptiis fretus, ad res nouas moliendas paratus eſſet. Vbi ſenſit Seianus iratam in Cæſarem Agrippinam, fuit ei vnguis in vlcere. Suſpectum enim ei Tiberium reddidit, quaſi venenum paraſſet; quod dum imprudentiùs in conuiuio deuitat illa, Cæſarem ita pupugit, vt de eâ apud Liuiam matrem grauiter quereretur, & falſum ſibi crimen moleſtiſſimè ferret impingi, qui verum toties perpetraſſet.

Tiberii vltimus ſeceſſus.

Tiberius prætexens dedicare Auguſto templum, ſecedit Nolam, vnde nunquam rediit Romam. Libidines occultare voluiſſe hoc ſeceſſu quidam credunt; alij matrem vitaſſe imperantem filio impotentiùs. Seianus interea Germanici familiam extinguere conabatur, mox Neronem & Druſum committens, mox vtrumque reddens odioſum Tiberio, parùm ſollicitus, an ſuo, an alieno ſcelere interirent.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4080.	780	27.

Herodiadis nuptiæ.

Herodes Antipas Herodiadem ducit vxorem, quem ſponte Philippum maritum, Herodis fratrem deſeruit, licet ei filiam Salomen jam edidiſſet. Herodes igitur ab hac muliere nequam dementatus Aretæ Regis filiam vxorem ſuam repudiauit, vnde natum inter Hebræos & Arabas acerrimum bellum, cujus cauſa amor impudicus fuit, magni ſemper belli ſeminarium.

Fidenis Amphitheatrum corruit.

Coſ. M. Licinio Craſſo, & L. Calpurnio Piſone, Fidenis Amphitheatrum à quodam Atilio non ſatis bene fundatum, & colligatum corruit, cujus caſu hominum 50 millia vel obtrita vel debilitata ſunt. Suetonius viginti tantùm millia periiſſe ſcribit. Nunquam in pace accepta clades major; Ideò vetitum ne quis Gladiatorum lu-

dum ederet, cui minor quadringentorum millium res eſſet, ne populi ruinâ quiſquam ambitioſiùs vſus eſſe videretur.

Mons Cælius incenſus.

Mons Cœlius tum incenſus eſt, cujus in incolas contra morem Tiberius liberalis fuit; voluit tamen tum de Imperatoris nomine Auguſtum vocari, vt locus non tantùm domos, ſed & nomen hoc caſu amiſiſſe cenſeretur.

Tiberius ſe Capreis nequiter abdit.

Tiberius ſtatutis Auguſto templis Nolæ, & Capuæ, ſe Capreis ſuis, omnium voluptatum ſede, turpiter abdidit, vbi Reip. curam omnem planè depoſuit. Præſides & Præfectos deinceps non mutauit, vnde eis data eſt tacita licentia furandi atque prædandi. Armenia à Parthis occupata eſt, neglexit: Mœſiam Daci & Sarmatæ inuaſerunt, diſſimulauit: Galliam Germani depopulati ſunt, eorum audaciam & vires creſcere nihili fecit: interim in turpiſſimas quaſque libidines volutabatur, homo ad dementiam vſque turpis, & obſcœnus, quas hic referre pudor vetat, & quas taceri honeſtas publica juſſerat, ſi hæc ætas ſatis pudicos ſcriptores habuiſſet.

Seiani in Neronem, & Druſum odia.

Seianus in Neronis & Druſi perniciem tum intentus erat, duas ambitionis ſuæ moras; quos ſuſpectos reddebat Tiberio, illis Tiberium, appoſitis è ſinu delatoribus qui miſerorum adoleſcentum conſilia ſubodorarentur, immò in prauum deflecterent, vt in eorum capita infeliciter reciderent.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4081.	781.	28.

S. Ioſephi mors.

S. Ioſephus è viuis hoc anno creditur abiiſſe, quanquam aliqui maturiùs mortuum eſſe velint, & anno Chriſti duodecimo, vt S. Epiphanius, qui eum valdè ſenem, & viduum B. Virginem duxiſſe putat: alij etiam patientis Chriſti ſuperſtitem ſcribant, vt Ambroſius, Cyprianus, atque Chryſoſtomus. Sed cum eius mentio in nuptiis Cana Galilææ nulla fiat, multi ſapienter conjiciunt ante hoc tempus, & hoc ferè anno in viuis eſſe deſiiſſe.

Ti-

Titius Sabinus Eques amicus Germanici dum viueret, & ejus familiæ addictiſſimus, à quatuor Prætoriis viris accuſatus, quaſi liberiùs locutus de Principe, in carcerem datus, ibidem cæſus eſt. Hinc tractus in Gemonias ſcalas ignominioſè, indèque in Tiberim, nunquam à cane ſuo diſiungi potuit, qui demum ſe cum projecto cadauere in fluuium præcipitem dedit, auxitque in eius herum Populi Romani commiſerationem. *Titii Sabini ſupplicium.*

Iulia Auguſti neptis, quæ Paulo Æmilio nupſerat, matris ſuæ Iuliæ imitata adulterium, relegata fuerat ab Auguſto in Inſulam Tremetum ad Apuliæ littora; hic rerum omnium egena ſuſtentabatur ope Liuiæ Tiberij matris, ex commiſeratione. Cum ibi 20. annos exilij acerbioris contriuiſſet, hoc anno non tam vitæ, quàm miſeriarum finem inuenit. *Iulia neptis Auguſti mors.*

Hoc item anno à Friſiis malè accepti ſunt Romani, eorum enim nongenti ad Lucum Baduhenæ conciſi ſunt; ac rurſum quadringenti mutuis ſe confecere vulneribus, ne venirent in hoſtium manus. Hanc tamen ignominiam diſſimulauit Tiberius, ne copiis præficere quempiam cogeretur qui in eum inſurgeret, & dum Romanorum dedecus relinit, publicam Orbis terrarum vlciſci conaretur injuriam. *Ro. clades à Friſiis.*

Agrippina Germanici filia hoc demum anno Cn. Domitio nupſit, ex quâ natus Nero poſtea Imperator, nuptiis tam matri, quam Orbi Romano parum fauſtis. *Agrippina nuptiæ.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4082. 782. 29

Anno decimo Tiberij Imperatoris jam à menſibus minimùm ſex inchoato Ioannes Zachariæ filius prodit ex deſerto in quo prope ab infantiâ vixerat, & mortales ad pœnitentiàm inuitat elutos aquâ Iordanis, vt paratiores eſſent ad recipiendum Meſſiam, quia puriores. Id autem contigiſſe notant veteres Eccleſiæ Proceres, Coſſ. *Ioannes Baptiſtes apparet.*

C.

C. Rebellio, & C. Fuſio Geminis, quâ nulla eſt in re Chronologicâ certior, quia Dei teſtimonio ſignata eſt, atque ſtabilita.

Liuia mors. Anno ætatis ſuæ 86. obiit Romæ Liuia, ſeu Iulia Tiberij mater, cui jam pridem infenſus erat, quoniam in eâ ſaltem tacitam morum ſuorum cenſuram reformidabat. Mulier ſanè non tantum vtilis filio, ſed & toti Reip. vtpote quæ Tiberium vtcumque continuerit, Seianum omnino, qui eam aggredi nunquam auſus eſt, pluſque quàm Tiberium ipſum reformidaret; tantùm quidquid Auguſtum attingeret apud Romanos habebat cultus & venerationis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4083.	783.	30

Primus annus. τῆς κη υ᾽ξιως.

Chriſti Baptiſmus. Coſſ. L. Caſſio Longino, & M. Vinicio Quartino, cùm jam Tiberius annum Imperij decimumſextum ageret, Chriſtus annos præter propter triginta natus ad Ioannem venit, vt ejus manu in Iordane baptizaretur. Recuſauit id opus Ioannes, & Chriſti potiùs ei ui poſtulauit manu; acquieuit tandem ejus petitioni, vt virtutis opus exerceret vterque, hic obſequendo, ille ſe demittendo. Sed dum Chriſtus quaſi peccator inter publicanos & ſceleratos verſaretur, Spiritus S. ſub columbæ ſpecie, quis eſſet oſtendit; & ne id ſatis eſſet, Æternus pater filium ſuum eſſe dixit, vt teſtimonio diuino, eoque duplici, res eſſet teſtatior.

Ieiunium Chriſti. Seceditexinde in ſolitudinem Chriſtus, in quâ cum dies quadraginta ſine potu atque cibo tranſegiſſet, adfuit tentator Caco dæmon qui eum triplici quaſi machinâ labefactare conatus eſt, gulæ, confidentiæ, atque ſuperbiæ; quem cum verbis, ex ſacris codicibus petitis, retudiſſet, fugit Diabolus, acceſſere boni Genij cum dapibus, vt Dominum reficerent ſuum, eique victoriam gratularentur.

Vbi turbis indicatus eſt à Ioanne, vocat Apo-
ſtolos

Nuptiæ in Cana.

ſtolos aliquot, inter quos primas tenuere Petrus, & Andreas; Cum iis atque Matre nuptiis interfuit in Cana Galileæ celebratis, vbi aquis in vinum conuerſis, primum oſtendit quantùm ſupra homines poſſet. Venit poſtea Hieroſolymam, ad celebrandum Paſcha, obitòque hoc opere religioſo Iudæam peragrauit, in quâ miraculis, ſacriſque concionibus, animis atque corporibus prouidit.

Ioan. Bapt. carcer.

Ioannes interea miſſus eſt in carcerem, quoniam liberiùs reprehenderat Herodem, vir qui neque mollibus veſtibus neque verbis vtebatur: dum ergo mulieroſum Principem accuſat adulterij, effecit apud vxorium maritum Herodias, Philippi fratris vxor, vt vir ſanctus in cuſtodiam compingeretur. Luſtratâ itaque Samariâ, ac parte Iudææ, venit in vrbem Capharnaum Chriſtus, in quâ tandiu, ſicque vixit, vt eam meritò patriā appellaret ſuam; grauiùs tamen à Deo caſtigandam quòd ejus exemplis, ſermonibus, atque miraculis non eſſet facta melior, atque ex tam diuturnâ amicâque commoratione Chriſtus nihil præter opprobria, contemptuſque retuliſſet.

Chriſtus Capharnai viuit.

Samaritana cum Chriſto colloquium.

In hanc vrbem cum veniret, dum per Samariam tranſit, incidit in mulierem Samaritanam, à quâ primùm contemptus quaſi Iudæus, poſteà vt magnus Prophetes & honoratus, & Samaritis popularibus ſuis nunciatus eſt. Sic obtinuit cœleſtem aquam mulier, dum terrenam quærit, Chriſtuſque tum ſitiens atque famelicus oſtendit ſe majori torqueri fame atque ſiti, videlicet homines patri ſuo reconciliandi, atque conjungendi.

Reguli filius ſanatus.

Tum quoque ſanatus videtur Reguli filius periculosè decumbens, licet abeſſet à Medico, ejùſque pater cum vniuersâ familiâ addictus eſt Chriſto, qui hoc facto & vnius corpori, & multorum animis profuit.

Algarus Chriſtum noſcit.

Circa hoc etiam tempus litteræ inter Chriſtū, & Abgarum Edeſſæ dynaſtam vltrò, citròque miſ-

miſſæ ſunt, quæ licet à Gelaſo inter Apocrypha rejectæ, magnos tamen olim laudatores, & vindices habuere. Cum iis quoque ad Principem miſit Chriſtus imaginem ſuam impreſſam Sindoni, quam vultui ſuo frigidâ perfuſo admouerat, pollicitus illi à morte ſuâ Apoſtolum, qui eum ad veram religionem erudiret: ita pius Regulus Chriſtum vidit, & coluit, neque tamen fidei ſuæ præmio caruit.

Tiberij crudelitas. Tiberius Aſinium Gallum ad ſe miſſum, ac primò comiter acceptum, diuturnis deinde vinculis macerauit, quo modo & in alios multos ſæuijt. Neque enim ſtatim interficiebat, quos addixerat neci; ſed ita mulctabat, vt ſe ſentirent mori. Quare cum inuitaretur ad perdendum reum, reſpondere ſolitus erat, ſe nondum cum eo reconciliatum eſſe; morte videlicet habebat aliquid crudelius; diuturnam ſcilicet mortis inter longa ſupplicia expectationem, quam ſuper cæteros miſer ille Gallus expertus eſt.

Seiani ſumma potentia. Honores in Seianum tam multi congeruntur, vt huic nihil deeſſet præter Tribunitiam poteſtatem, proximum ad Imperium gradum. Quod inuidiam in eum Tiberij mouit, quaſi euigilantis ex ſomno. Eum itaque deſtinat Conſulem in annum ſequentem, in ſpeciem vt attolleret, reuerâ vt perderet. Sed vt eum callidiùs perduceret in inſidias, appellabat ſuum Seianum, in publicis diplomatis ejus nomen apponi curabat cum Imperatoris nomine; in tabulis, Seiani imaginem cum Tiberiana copulari, amborum currus aureos in Theatrum vehi, quibus tamẽ homo vaniſſimus ad interitum properabat; vſque adeò honores ſummi, cum vltimâ ruinâ copulati ſunt.

C A.

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Chriſti 30. *ad* 40.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4084.	784.	31.

Secundus annus τῆς κηρύξεως.

CHriſtus Galilæam luſtrat, & in eâ multorum varias ægrotationes ſanat;neque enim curationes iſtæ pluris huic ſtabant quàm vnâ voculâ, aut leui contactu; vt qui hæc præſtaret tam facilè, Deus aſpectabilis crederetur. Hoc quoque anno ſecundum celebrauit Paſcha, quòd quia Ioannes appellauit tantùm *diem Feſtum*, inde factum vt a nonnullis ex numero Paſchatum expungeretur; quaſi vero Paſcha, dies Feſtus κατ' ἐξοχήν vocari non poſſit. *Chriſtus Galilæā luſtrans multos ſanat.*

Circa hoc tempus Paraliticus jam annos duodequadragiuta hominem expectabat à quo conjiceretur in piſcinam, in quam victimarum & ouium defluebat cruor, vnde ei nomen *Probaticæ*, cujus aquam quotannis Angelus commouebat, quam vbi ægrotus vnus attigiſſet, illicò ſanabatur. Sed imperante Chriſto, nec Angelos venire, nec aquam commouere, nec immitti in hanc piſcinam languenti homuncioni opus fuit ſtatim ſe hic erexit in pedes expeditus, grabatumque cui tandiu affixus fuerat, in humeros impoſitum deportauit domum, mirante vniuerſo populo, Archiſynagogo Hypocritâ, duntaxat ex inuidiâ reclamante,quaſi Sabbathi Dominus curare non deberet in Sabbatho; & qui mirabiliter ſanatus erat, tanti miraculi fidem publicam facere die ipſo Sabbathi prohiberetur. *Paralyticus annorū 38. ſanatur.*

Sed in Chriſti quoque diſcipulos Scribarum

& Pha-

Apoſtoli ſpicas reuellunt in Sabbatho

& Phariſæorum exarſit inuidia. Hi eſurientes die Sabbathi dum ambularent per ſata, vellebant ſpicas, & excuſſis granis, manuum attritu, veſcebantur; viſum eſt id grande nefas hominibus tumentibus faſtu, quem tamen Chriſtus egregiè retudit, allatoque Dauidis exemplo diſcipulos excuſauit, docuitque ignaros eſſe illos Moſaicæ legis Interpretes, plus eſſe in iis inuidiæ, atque maleuolentiæ, quàm doctrinæ, & eruditionis.

Sermo habitus in monte.

Igitur, iis omiſſis, cum Apoſtolis conſcendit in montem, in quo mirabilem concionem illam habuit, docuitque in quo ſita eſſet vera mortalium felicitas; neque hanc ex corpore & ſenſibus, ſed ex animo, quem cœleſtis extuliſſet gratia, æſtimandam eſſe.

Leproſus curatur.

Non ita multò poſt Leproſum ad pedes ſuos accidentem ſanauit, juſſum offerre ſe Sacerdotibus, vt hi judicarent eum valetudini reſtitutum, ſic enim lex Moſaica poſtulabat; ſed inſuper, vt eum agnoſcerent qui Moſe ſuperior eſſet.

Seruus Centurionis ſanatur.

Tum quoque expertus eſt eamdem vim ſeruulus Centurionis, digni qui Dei loquentis ore laudaretur, & qui militis haberet nihil, præter fortitudinem. Sanauit & Hæmorroiſſam, ſed dum aliud agere videtur, & quaſi fluxus ille ſanguinis tot pharmacis fruſtra prohibitus, eo minus cogitante repreſſus eſſet. Sed fidei plena mulier fimbriam ejus veſtimenti religiosè contigerat, qui tactus medicamentis omnibus longè præualuit. Nec ejus beneficij pia mulier immemor fuit; ſimulachrum enim ex ære Chriſto poſuit, cujus illa ad pedes accidebat. Ad Baſim ſtatuæ ſubnaſcebantur flores atque herbæ, quæ vbi fimbriam veſtis Chriſti oſculabantur, & lambebant, fiebant Panaceæ; perſtititq; vis illa diuina, donec Iulianus Apoſtata huic ſtatuæ reuulſo Chriſti capite, ſuum impoſuit; tum enim cęleſtibus ignibus afflari meruit, quæ hominis impuriſſimi vultum momento temporis ferre potuiſſet.

Hæmorrhoiſſa.

Porrò

Porrò cum mulierem illam valetudini priſtinæ reſtituit, pergebat in Iairi Archiſynagogi domum vt hic filiam mortuam excitaret: & ſanè ejecto priùs apparatu libitinarios puellam reſtituit vitæ, atque patri, tantâ facilitate, vt non mortua fuiſſe, ſed de ſomno euigilaſſe videretur.

Iairi fi ia excitata.

Indidem dum redit cæcos illuminauit duos; muto energumeno, vſum linguæ reſtituit, ac totum hoc iter multis miraculis illuſtratum eſt.

Cæci illuminati, mutus loquens.

Id temporis Simonis Socrus magnis febribus æſtuabat, in quâ ſic vim omnem morbi ſubitò Chriſtus extinxit, vt illa mox diſcumbentibus miniſtraret, atque hoc pietatis officio ſe penitùs ſanam eſſe demonſtraret.

Simonis Socrus ſanatus.

Suſcitatus eſt deinde filius viduæ qui jam inclusus loculo à Veſpillonibus ad tumulum portabatur. Turba ſtare juſſa, reuixit adoleſcens ac redditus eſt matri, præ gaudio morituræ, niſi qui ex mortis faucibus eripuerat filium, eò matrem progredi vetuiſſet; pompa funebris in triumphalem verſa, Chriſti laudes celebrauit, quæ Ieſſum, & næniam occinebat.

Filius viduæ ſuſcitatus.

Miſſi ſunt quoque tum ad prædicandum Diſcipuli, qui quantumuis rudes, magiſtro tamen ſuo pleni ſaluberrimas conciones habuerunt, eo potentiores quò etiam miraculis, & ſanationibus ſubitis jungebantur. Aliunde Ioannes Prodromus diſcipulos ſuos ad Chriſtum ablegauit, mortis ſuæ vicinæ præſcius, vt eo mortuo magiſtrum præſtantiorem nanciſcerentur.

Miſſi ad prædicandum diſcipuli.

Et verò non ita multò poſt Salome, filia Herodiadis ex Philippo, in natalitiis Herodis vitrici, tanta palæſtra tam concinnè ſaltauit, vt ei Rex offerret cum juramento, quod maximè collibitum eſſet. Petiit illa, ſuadente matre, Baptiſtæ caput in diſco, quod ab impio rege atque ſacrilego obtinuit. Sæuiit in ſacrum caput Herodias & acu diſcriminatoriâ violauit, ſic muliebriter vlta conciones viri Sancti, quæ libidinoſam eius vitam acerbioribus aculeis pupugerant.

Io Baptiſta mors.

Is

Seiani ſupplicium. Is annus, qui Coſſ. habuit Tiberium Cæſarem quintum, & L. Ælium Seianum, huius exitio celeberrimus extitit. Eò conſcenderat homo ſuperbiſſimus vt jam ſe pro Imperatore gereret, Tiberium rectorem Caprearum, inter amicos, appellaret. Eum vt ſecuriùs Imperator perderet(neque enim ſine periculo hic fortunæ filiolus potuit exterminari)quaſi pertentans, ſigna aliqua minùs beneuoli in eum animi edidit: tum præficit occultè Prætorianis militibus Næuium Sertorium Macronem hominem addictum ſibi, & Seiano priuatim inimicum. Per illum dat litteras Imperator ad Regulum Conſulem ſuffectum; ſicque diſponuntur omnia, vt Prætoriani caſtris incluſi nihil tumultuarentur. Cum veniſſet nihil ſibi metuens Seianus in Senatum, publiè Tiberij legitur Epiſtola, quâ in carcerem compingi jubebatur; ſtatim repugnante nemine conjicitur, eodemque ductu Senatus habetur in æde vicinâ Concordiæ: hìc lectâ in eum Tiberij accuſatione addicitur morti; cæditur carnificis manu, eiuſque corpus vnco in Gemonias ſcalas trahitur; ſtatuæ omnes eius euerſæ, filij ex Senatuſconſulto cæſi, filia licet deſponſata Claudio, priùs à carnifice corrupta, de more, ſtrangulata eſt. Apicata autem vxor, priùs patefacto Druſi veneno, & Liuillæ nequitiâ, ſibi ex deſperatione violentas intulit manus. Populus denique in eius amicos ſæuiit, cui ſe permiſcuere Prætoriani, vt ſe innocentes oſtenderent; quibus cædibus, de more, nocentibus innocentes permixti ſunt. Cæſus tum Fuſius Geminus amicus Seiani, necata & anus mater eius Vitia, quòd filium defleret; tanto enim mortuus odio flagrabat, vt hunc, aut huic amicitiâ conjunctos lugere eſſet tum Romæ capitale. Hic finis Seiani fuit, fortunæ alumni, quo hactenus magis extulerat neminem, neminem depreſſit magis, & exemplum eum ſtatuit Principum ἑταίροις vt videant quid in magnâ fortunâ debeant reformidare.

Per-

Pertinere videtur ad hoc tempus Valerius Maximus: nuncupat enim opus ſuum Tiberio, & poſt Seiani obitum ſcribit, quem *dignum inferis recipi* aſſerit. Habet aliqua quæ latinitatem iam corruptam innuant, vt *mea paruitas*; quare cum ait Eraſmus *tam ſimilẽ Ciceroni, quàm mulum homini*. Hinc aliqui eum ad annum Chriſti 254. rejiciunt, & cum Voluſiano Imperatore Conſulem faciunt; ſed laudatur à Gellio & Plutarcho, & rectè oſtendit Voſſius ad hoc tempus ſpectare: hunc perlege, vel nobis crede. Dubitatur an ſit eius integrum opus, an tantùm Epitome à Paride concinnata; & vtrimque rationes, dubium rationi conſonum arguunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4085.	785.	32.

Tertius annus κηρύξεως *Chriſti.*

Secedit Chriſtus in deſertum trans mare Tiberiadis, quo proficiſcens tempeſtatem ſedat, ac ſe ventorum ac naturæ dominum probat: ſed paulò pòſt longè euidentiùs, cum incredibilem populi multitudinem paucis panibus, & paucioribus piſcibus paſcit, eſcis etiam redundantibus, & ſepoſitis ad futuram famem; quod non ſemel præſtitit; bis enim hoc edi miraculum populi in Chriſtum beneuolentia, huiuſque viciſſim in illum amor flagitauit. *Chriſtus populũ paſcit ſemel, & iterum*

Monitus ire ad tertium Paſcha, negauit iturum ſe; iuit tamen, non publicè, ſed occultè, ſicque adhiberi poſſe ex cauſâ ἀμφιβολογίαν, & æquiuoca docuit, ſine mendacij notâ, & ſuſpicione. *Chriſti tertium Paſcha.*

Poſtea in finibus Tyri & Sidonis Chananeæ vel Syrophaniſſæ filiam à dæmone obſeſſam liberauit, vbi matris fides atque demiſſio, iratum in ſpeciem, ſedauit Chriſtum, & mulieris licet ethnicæ ab eo laudes expreſſit. *Chananææ filia liberatur.*

Prope Cæſaream Philippi, vbi Ior & Dan fluuioli commiſſi Iordanem coniunctis aquis efficiunt, Petrum diuinitatem magiſtri ſui pu- *Petri cõfeſſio.*

blicè

blicè profeſſum prædicit fore caput Eccleſiæ, atque fundamentum quod fruſtrà inferi concutere, ac labefactare niterentur; & id verum eſſe hactenus demonſtrauit euentus.

Chriſti Transfiguratio. In monte Ataburio, ſeu Thabor 8. Idus Auguſti Chriſtus Petrum, Iacobum ac Ioannem Apoſtolos deduxit, ibique à reliquis diſiunctus oſtendit quis ſemper eſſet, niſi miraculo comprimeret vim diuinitatis. Elatus enim ſuper terram inſtar Solis emicuit; qui radij veſtem eius illuſtrantes niuis inſtar eam candidam effecere, vt corpus eius fulgentiſſimum ſidus, toga inſtar nubis eſſet, quâ obuelaretur; Moſes & Elias eius quoque ſtipabant latus, & innuebant vtramque legem naturalem atque ſcriptam ei tanquam principi ſubditas eſſe; qui aſpectus teſtes Apoſtolos ita perſtrinxit; vt raperentur in ecſtaſim, atque ita loquerentur, vt quæ dicerent, non hominum ratione vtentium, ſed extra ſe raptorum eſſe verba viderentur.

Mulier in adulterio deprehenſa. Ex hoc monte cum deſcendiſſet Chriſtus, oblata eſt ei mulier in adulterio deprehenſa, rogatuſque vti eius arbiter eſſet. Accuſatores Scribæ atque Phariſæi credebant à ſe Chriſtum ſic implicatum eſſe, vt periculum adiret violatæ vel manſuetudinis ſuæ, vel legalis iuſtitiæ: ſed ita ſe expediit Chriſtus, vt hunc ſupra mortales ſapere confiterentur. Suſpendit enim judicium ſuum, & rogauit aliquem ex adſtantibus in turpem mulierculam primùm lapidem jacere, qui exſors hujus criminis eſſet; interim eorum crimina exarabat in puluere, quæ cùm legiſſent, & eorum eſſent conſcij, vnus poſt alium dilapſi omnes; Chriſtum cum reâ deſeruerunt; quam ſic admonuit, vt oſtenderet neque ſibi ſcientiam vt internoſceret, neque juſtiam vti caſtigaret, neque facilitatem vt condonaret, homini ſimul atque Deo defuiſſe.

Cæcus à Natiuitate ſanatur. Exinde cæco à natiuitate reſtituit oculos cùm eos, vti juſſus erat, in natatoriâ Siloë abluiſſet:

Hic

Hic homuncio aliunde firmioris ingenij fuit, & huius rationes Scribæ nonniſi conuicio rejicere potuerunt. Quare Chriſtus Dominus expulſum iniuriâ à Synagogâ, etiam laude putauit dignum oſtenditque homulos Dei ſpiritu plenos, etiam Legiſperitis eſſe doctiores nonnumquam, & conſtantiores.

Diſcipuli à Chriſto miſſi.

Deſignati ſeptuaginta duo Diſcipuli Magiſtro ſuo venienti parant viam, atque ita populos inſtituunt, vt illi ſe eius magiſterio, hi ſe dignos eius ſocietate atque conſortio profiterentur. Interim multa obiit Iudææ loca, vbi & animis & corporibus profuit, & his valetudinem, illis virtutem ſapienter reſtituit.

Chriſtus lapidibus appetitur.

Ad Encœnia cum veniſſet Chriſtus nihil propius factum eſt, quàm vt lapidibus obrueretur; quos tamen declinauit: neque enim Prophetæ afflati diuino ſpiritu ei lapides, ſed crucem intentarant.

M. Varro amicus Seiani abſoluitur.

Conſul Domitius Ænobarbus, Collegam habuit Furium Camillum Scribonianum, non ordinarium, ſed ſuffectum; eius enim collega Aulus Vitellius fuit, quando clades Seiani amicorum nonnihil interrupta eſt; mox tamen recruduit; luctus tamen in morte cæſorum permiſſus, qui antea vetitus erat, atque capitalis. Tum autem accuſatus M. Varro de amicitiâ Seiani egregiè ſe defendit, quaſi ſibi præluxiſſet Tiberius, a quo impenſiùs amatus erat; cuius oratio tam æqua Senatui viſa eſt, vt ab eo hæc amicitia probaretur, etiam ipſo non improbante Tiberio; qui licet rationis inimicus, hac ratione tamen ſe conuictum putauit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4086. 786. 33.

Quartus annus κηρύξεως, & Paſſionis.

Chriſti parabolæ.

Multas hoc anno parabolas Chriſtus diſſeruit quibus diſcipulos erudiret; Syrorum more, apud quos hæ erant in vſu, ad erudiendos homines propter facilitatem aptiſſimæ.

Laza-

Lazarus ſuſcitatus. Lazarus inter hæc ægrotauit Bethaniæ, atque ita ægrotauit, vt de eius ſalute ſorores Martha, & Maria deſperarent. Mittunt ergo ad eum nuncium, eumque admonent de periculo fratris, nihil addunt vltra, de Chriſti in eum amore certiores. Ac primùm diſſimulare viſus eſt Dominus periculum, neque ſe dedit in viam, niſi quando eum mortuum eſſe vidit. Tum verò Bethaniam venit, non quaſi Lazaro vitam, ſed ſororibus eius ſolatium allaturus. Cum non procul abeſſet à Bethaniâ mortuum eſſe Lazarum didicit, quod iam nouerat; atque ad ejus tumulum ſe deducendum curauit. Fœtebat jam quatriduò incluſus tumulo, ſed id exoptabat Chriſtus, vt quid poſſet, indicaret. Verbo enim triplici eum extraxit è tumulo viuum, ac ſuis ſororibus ſpirantem reddidit. Quod cum Phariſæorum multi oculis, reliqui auditione didiciſſent, Chriſtum perdere decreuerunt, inepti qui non intelligerent Chriſtum præſtiturum ſibi, quod in Lazaro perfeciſſet. Quia tamen mori nondum decreuerat, ſeceſſit in oppidum Ephrē, non tam vti vitaret mortem, quam vt iis oſtenderet ſibi tectum eſſe nihil, & jam ſibi eorum conſilia innotuiſſe. Neque verò hic diutiùs ſubſtitit, venit enim paulò poſt Hieroſolymam, & tanto ardore venit, vt ægrè eum diſcipuli ſequerentur, quibus & imminentem aperuit mortem ſuam tā enucleatè, vt agnoſcerent eam illi liberam eſſe; neque mori niſi quia vellet. Dum autem Hiericonte tranſit, incidit in Zachæum, quem viſum in arbore, quia paruum, ad ſe venire juſſit, hoſpes eius voluit eſſe, eumque ita ſibi deuinxit, vt de publicano juſtum faceret Dei contubernio & amore digniſſimum.

Chriſtus ſecedit in vrbem Ephrem.

Redit Hieroſolymam.

Incidit in Zachæū.

Magdalena eius pedes illinit. Diebus ſex ante Feſtum Paſchæ in domo Simonis Leproſi cibum ſumpſit, quando Magdalena peccatrix ad cœnantem acceſſit, pretioſiſſimo vnguento pedes ejus illiuit, capillis abſterſit eum habere aliquid ſupra hominem profeſſa, cui

ſe

ſe infra fœminam ſubjiceret. Quod cum Iudæ proditori diſplicuiſſet, & Chriſtus eius auaritiam corripuit, & Magdalenæ factum omnibus retro ſæculis probandum occinuit, præmiorum ex æquo pœnarúmque juſtus diſtributor. Vtrum autem eadem & hic Chriſtum, & apud Lazarum, & in ſepulchro perunxerit, fueritque vna, & peccatrix, & Chriſto Domino acceptiſſima, non eſt huius loci ſtatuere. Hoc tantùm dico, vti tres Magdalenas admittere cum quibuſdam non indoctis mihi durius ſemper viſum eſt, ſic amantem Chriſti à peccatrice diſtinguere pium atque religioſum cenſeri.

Magdalena eius pedes illinit.

Mox Hieroſolymam ingreſſus eſt triumphantis inſtar, inſidens Aſello ſubſtratis Apoſtolorum veſtimentis, dum populus non ramos modo, ſed & veſtes ſuas, ei calcandas obijceret, atque eius aduentum verbis tantùm Deo debitis honoraret. Nihilominus inter fauſtas illas acclamationes Chriſtus lacrymas profudit vberes, atque vrbis excidio ſic indoluit, vt non tam id præuidere diffiſum, quàm præſens ſpectare videretur. Neque tamen vltra voces & oſtentationem, honor ille redditus Chriſto proceſſit; nullus enim eum hoſpitio, nullus eum tecto, menſaque dignatus eſt: quare Bethaniam redire compulſus eſt, vbi exceptus de more à religioſis ſororibus, atque Lazaro oſtendit, verum Dei cultum paucorum eſſe, & magnificos illos conuentus plus nonnunquam habere pompæ, quàm veræ, ſynceræque religionis.

Chriſti triumphus.

Feria quarta Majoris, & Sanctioris Hebdomadæ, venit ad Phariſæos Iudas, eiſque ſe proditurum Magiſtrum ſpondet, ſi pecuniæ nonnihil ſibi numeraretur. Argentei triginta promiſſi ſunt, ſumma non exigua, vt quæ ad emendum agrum Figuli, in peregrinorum ſepulturam ſatis eſſet. Plus igitur obtinuit, quàm petebat; erant enim venditor & emptores excæcati, hi inuidiâ, ille auaritiâ, quibus animi prauis motibus ho-

Iudas Chriſtum vendit.

mines concitati nihil vnquam ſapienter facere ſolent.

Agnum Paſchalem edit. *Feria quinta* diſcipulos emiſit duos qui pararent Paſcha, & Cœnam illam Moſaicam in quâ religioſè comedebatur Agnus; oblatum eſt à rogato Patrefamilias, viro bono, grande cœnaculum, & dignum præſtantiori ſacrificio, quàm quod eodie Lunâ decimâ quartâ primo Azymorum die à Iudæis celebrabatur. Nam poſt

Lauat pedes Apoſtolorum. Agni myſtici comeſtionem legalem, Chriſtus veſtem cœnatoriam depoſuit, lauit Apoſtolorum, pedes, auſpicatus à Petro tergiuerſante primùm ſed deinde ob minas acquieſcente; per unctuſque hoc magnæ demiſſionis opere, omni æſti-

Euchariſtiam inſtituit. matione maius, atque excellentius perfecit. Corpus enim ſuum & ſanguinem ſub ſpeciebus panis atque vini mirabiliter occultauit, adeò vt deperditam panis & vini naturam Chriſti Corpus & Sanguis explerent, quibus adhærerent duntaxat accidentia panis & vini, non inhærerent, diuinâ carne, atque ſanguine, admirabili quodam modo, ſuſtentata. Quod amoris ſui ardentiſſimi in homines monimentum ſingulare, non tantùm huius diei voluit eſſe, ſed quandiu deinceps ſtabit orbis terrarum, Sacerdotibus ſubinde creatis, qui operantis Dei inſtrumenta forent, diuinamque potentiam quotieſcumque ipſi vellent ad hoc miraculum quodammodo adigerent.

Poſt habitam ad Apoſtolos ſuos admirabilem Deoque dignam concionem, fuſaſque de more ad parentem ſuum religioſas preces, in hortum

Chriſti in horto agonia. Oliuetanum proceſſit, adhibitiſque tribus duntaxat arbitris, lapidis tamen iactu reuulſus ab illis, triſtitiæ, aliiſque perturbationibus, animi mœrentis habenas laxauit. Terribiles fuiſſe & inuſitatas liquet, quòd ab eius corpore ſanguinis ſudorem, cruoriſque riuos expreſſerint, quibus circumpoſita madebat humus; inuſitato planè portento, & cui ſimile nulla vnquam ætas vidit. Inter hæc proſtratus humi Chriſtus, ac toto cor-

pore

pore in terram religioſè prouolutus rogabat patrem; neque enim ab Apoſtolis ſperabat auxilium, quos grauis ſopor oppreſſerat, neque jam tertium excitati amicis eius adhortationibus, euigilarant. Peractâ demum oratione amoris, fiduciæ, demiſſioniſque pleniſſimâ, eâque tertiùm repetitâ, Iudam cum Pontificis ſatellitibus adeſſe videt: his fortiter occurrit, acceptoque proditoris oſculo, verbulo cohortem vniuerſam affligit humi, vt quid in eam poſſet, oſtenderet. Cæteris Apoſtolis animoſior Petrus gladium eduxit, Malchoque reſcidiſſet caput niſi manus aberraſſet, auriculam tantùm infelix homuncio perdidit, quam tamen illicò diuino contactu ſanauit Chriſtus, etiam in hoſtes ſuos miſericors. *Capitur,* Increpitæ demum huic multitudini poteſtatem ſui capiendi facit, quâ tamen crudeliter abuſi ſunt homines iſti, jam dæmonis inſtrumenta, atque Pontificum, à quibus ad torquendum Chriſtum ſuggeſtione, verbis, atque pecuniis incitabantur. Poſteaquam igitur eum afflictum humi calcibus ac fuſtuario malè mulctarunt *Deducitur ad Annam.* vinctis poſt terga manibus cum magna vociferatione, etiam per occurrentes Cedronis aquas in vrbem raptant ad Annam Principem magni Concilij ſeptuaginta duorum, quod *Synedrim* vulgò vocitabant. Hic interrogatus de doctrinâ ſuâ diſcipuliſque Chriſtus, de his quia fugitiui erant, atque deſertores, tacuit; de doctrinâ ſuâ tam ſapienter reſpondit, vt interroganti pudorem injiceret; quæ tamen reſponſio diuina, huic alapâ, atque dedecore ſtetit, Annâ crudele injuſtumque factum, ſuâ taciturnitate ſaltem approbante.

Inde ad Caypham. Inde pertrahitur ad Cayphæ Pontificis domum, in quam Scribæ Phariſæique conuenerant, omnes Chriſti denunciati inimici, & qui eius ſanguinem ſitiebant. Teſtibus aliquot interrogatis, cùm ij non ſatis ſibi, accuſationique conſtarent, Cayphas ab eo quærit, interpoſito Dei

nomine, vtrum Dei filius eſſet, quod cum ingenuè faſſus eſſet, veſtem ille diſcidit ſuam, contra diuinam legem, flagitioſus Pontifex, vt odio in Chriſtum indulgeret ſuo, quâ tamen laceratione oſtendit Pontificatum genti ſuæ mox eripiendum eſſe, non verbo tantùm, ſed & factis fatidicus vates. Hic cum ab omnibus pronunciatus eſſet reus Chriſtus, & nondum aurora luceret, dant ſe quieti nequiſſimi judices operientes diem, Chriſtum in ſeruorum ſuorum manibus relinquunt, à quibus reliquâ paſſus eſt nocte, quidquid à ſeruulis afflatis malo genio vir ſanctus & honeſtus tolerare poteſt.

Negatio Petri. Sed in hac domo aliquid accidit Chriſto omnibus illis opprobriis grauius. Negatus eſt enim à Petro licet admonito, & ter negatus antequam bis cantaſſet Gallus. Cuius cantu monitus Petrus ad lacrymas ſeceſſit, tam vberes, vt his elui triplex crimen mereretur.

Hinc ad Pilatum, & Herodem ducitur. Vbi primùm illuxit dies à Pontificibus atque Scribis ad Pilati præſidis tribunal, magnâ ambitione perductus eſt, die ipſo Paraſceues. Cùm Pilatus accuſationem ex odio factam ſtatim ſubodoratus eſſet, cauſam à ſe reijcere conatus eſt, & quia reus Galilæus dicebatur, ad Herodem remittere. Ad regem ergo pertrahitur Chriſtus; ſed cum huic nullum reſpondiſſet verbum, Ioannis viri Sancti percuſſorem impium nullo dignatus alloquio, quaſi fanaticus aut inſanus ad Pilatum remiſſus eſt in veſte candidâ, quâ tamen eius innocentiâ ab imprudenti judice ſignificabatur.

Reducitur ad Pilatum. Ad Romanum igitur tribunal actio omnis reuocata eſt: quam cùm ex odio vel inuidiâ conflatam Pilatus videret, conſilium ſuſcepit ex pietate, plenum acerbiſſimæ crudelitatis. Chriſtum tam malè mulctare parat, vt eius accuſatores ipſos mulctati miſericordia caperet. Verberibus itaque eum addicit, ſed tam ſæuis & atrocibus, vt ex iis nihil integrum in corpore, ſolam ex pretorio referret vitam: imperatis verberibus etiam

ſatelli-

ſatellites addidere crudeliorem ignominiam, ſpineam enim coronam eius impoſuerunt capiti, decuſſatiſque pillis prope ad cerebrum vi adegerunt; ad hæc pro veſte vilem detritamque adhibuere purpuram, cum arundine in manu, vt theatralem regem apparatu illo ſcenico exhiberet. In hoc cultu proponitur populo à Præſide ex vmbone; verùm multitudo per Pontifices huc illucque diſcurrentes incitata crucem his ſupplicijs adijci poſtulauit, atque à Pilato inuito licet, & ab vxore, & conſcientiâ prohibito ſententiam iniquiſſimam extorſit. Fruſtra iudex abluit manus ſuas, quaſi ex aquali guttæ aliquot crimen obliterarent, quod mare totum non poſſet eluere.

Laceratur flagris, & ſpinea corona ac purpura exornatur.

Damnatur à Pilato.

Ducitur ergo in Caluariæ locum cruci ſuffigendus Chriſtus medius inter latrones, & ſicarios duos, vt eorum ſceleratiſſimus haberetur; ſed cum crucem ferre non poſſet, de more, ad eam portandam compulſus eſt villicus quidam Simon Cyrenæus, bajulus felix, dignuſque cuius proſapia a Scriptoribus ſacris appelletur.

Ducitur in Caluariam.

Horâ diei ſextâ trabalibus clauis affixus cruci elatus eſt; cuius ad aſpectum Sol lucere deſiit, terra motibus inſolitis concuſſa, natura ad priſtinum chaos redire viſa, vt conditoris ſui vlciſcerentur iniuriam: tandem ſub horam nonam poſt ſeptem prolatas in cruce ſententias, pietatis pleniſſimas, aceto potatus & felle ſpiritum emiſit, & morte ſua crudeliſſimam Dæmonis ſeruitutem extinxit in ligno, quæ ex ligno, eſu fatali pomi, contracta fuerat.

Affigitur cruci.

Moritur.

Cum igitur magni Sabbathi dies immineret, hoc eſt Paſcha cum die Sabbathi concurrens, ne reorum corpora remanerent in cruce, latronibus comitibus Chriſti crura confracta ſunt, vt citiùs morerentur, Chriſti iam mortui hauſtum lanceà latus, ne quid in eo ſpiritus reſideret. Exinde permittente Pilato per Nicodemum vnguentis delibutum eius corpus in tumulo nouo conditum eſt, cui adhibiti ſunt cuſtodes Præſidis, ita po-

Sepelitur.

ſtulantibus Scribis, nō vt Apoſtolorum eius prohiberetur furtum, ſed vt eius ſurgentis è tumulo vita eſſet omnibus deinceps populis teſtatior.

Reſurgit. Poſt alterum enim integrum diem, ſub auroram diei huius qui nobis Dominicus eſt, & apud Chriſtianos in Sabbathi ſucceſſit locum, rediuiuus ex inferis Chriſtus, ſtipatuſque Patriarcharum choro, quem ex Dæmonis vnguibus eripuerat, proceſſit ex tumulo, ita turbatis cuſtodibus vt vitæ ſuæ, quàm ſepulchri ſeruādi ſolliciriores eſſent. Ab hoc tempore per dies quadraginta cum matre, atque ſuis verſatus eſt, ita tamen, vt jam mortalitatem ſuam exuiſſe videretur. *Aſcendit in cœlum.* Quibus euolutis, ſpectantibus multis ex Oliuetano monte vi propriâ conſcendit in cœlum, per duos Genios ſuis admonitis, rediturum ſe Iudicem in terras, quas ad tempus duntaxat relinquebat, vt vltimorum Comitiorum recordatione Chriſtiani omnes in officio continerentur. Hìc autem dum recedit, pedum ſuorum veſtigia reliquit, nullo tempore, nullis peregrinorum oſculis, nullâ ſcalpturâ eradenda; ſicut & nunquam obtegi potuit aëris locus, per quem euolarat in cœlum, templi, quod ibidem à Chriſtianis conditum eſt, fornice dehiſcente ſemper, & nunquam lapides, quibus hiatus ille clauderetur, admittente.

Iudæ loco eligitur Matthias. Regreſſi Hieroſolymam Apoſtoli de alio in locum proditoris Iudæ ſubſtituendo deliberarunt. Hic enim impiè facti ſui impij pœnitens, relatis argenteis triginta, exploſuſque à ſuis emptoribus contumelioſè, ſibi ſregerat laqueo gulam, & ſuſpenſus ex arbore ſua viſcera voranda coruis egeſſerat. Propoſiti ergo duo ex diſcipulis Ioſephus Barſabas, & Matthias, permiſſi ſunt ſorti, ſed quam regebat Deus; Electus Matthias, rejectus Ioſephus, quamuis huic Iuſti nomen homines indidiſſent: quia aliter plerumque Deus, aliter homines dijudicant.

Die ſacro Pentecoſtes, quo in monte Sinai lex data fuerat Iſraëlitis, alia longè mitior atque facilior

cilior hominibus conceſſa eſt. Spiritum enim Sanctum, atque ſuum effudit Chriſtus in ſuos, quo animati dignam Chriſti aſſeclis vitam inſtituerunt. Hoc pleni, linguis variis locuti ſunt Apoſtoli, atque vi miraculorum præpotentes multos adiunxerunt ſibi. Claudum enim mendicare ſolitum ad portam templi, ideoque notum omnibus, Chriſti interpoſito nomine, rectum effecere; cuius dum firmant veſtigia, plurimos Chriſtianam viam, ipſis præeunte loripede illo, decurrere compulerunt. Fruſtra Pontifices eos ab officio ſuo minis priùs, deinde etiam verberibus deterrere voluerunt; contempſere minas, etiam riſerunt inter plagas, & aliquid pati pro Magiſtro laudibus omnibus & voluptatibus antepoſuerunt.

Mittit Spiritum ſanctum.

Sanatur Claudus.

Apoſtoli Chriſtum prædicãt.

Sic autem tum viuebant qui Chriſti profitebantur fidem, vt eodem omnes animati ſpiritu viderentur, vellent idem, idem nollent, ab iis verba illa *meum* atque *tuum*, rixarum omnium ſeminaria, tollerentur. Vendebant ergo patrimonia ſua, depoſitoque ad pedes Apoſtolorum pretio, accipiebant in dies ſingulos vnde viuerent, nullius rei præterquam ſanctioris vitæ ſolliciti. Cum tamen Ananias & Saphira pretij partem ſepoſuiſſent, & coram Petro mentiti eſſent non homini ſed Deo; continuò expirantes didicerunt in eos numen animaduertere duriùs, & acerbiùs qui vota liberè concepiſſent, eademque ſeruare malitiosè neglexiſſent.

Primorum Chriſtianorum vita.

Ananiæ & Saphiræ mors.

Intereà tamen inter credentes turbarum aliquid exortum eſt, ob Græcorum viduas, quibus Hebræi non vt ſuis prouidere dicebantur. Cum ea curantia dedeceret Apoſtolos, electi ſunt Diaconi ſeptem qui rebus externis inuigilarent. Inter eos eminebat S. Stephanus, qui plenus diuino Spiritu cum obſiſtentes Iudæos confunderet, & huic compoſiti hiſcere non auderent, ei calumniam conflauere, & damnatum iniquiſſimo iudicio, quaſi ſacrilegum lapidibus obruere. Sed huius ſanguis Chriſtianorum ſemen fuit, ex quo exor-

Stephanus lapidatur.

exortus videtur eſſe Paulus, qui lapidantium veſtimenta ſeruans, vnus ipſe in multis ſæuiebat.

Nicolaitæ. Ex ſeptem quoque Diaconis vnus fuit Nicolaüs, vnde Nicolaitæ ob hæreſim ſuam infames, quâ nonnulli Nicolaüm infectum volunt; alij virum bonum fuiſſe contendunt, & tantùm ob diſcipulos ſuos infamatum. Tum diſperſi ſunt diſcipuli, Apoſtolis tantùm Hieroſolymæ remanentibus à quibus vrbis Epiſcopus creatus eſt Iacobus Domini frater, ſiue conſobrinus, vir Sanctiſſimus, & ab inimicis ſuis atque Chriſti, etiam cum veneratione cultuque ſuſceptus.

Lazarus Magdalena & Martha exules. Tum ferunt Lazarum, Mariam, atque Martham alioſque veteri nauigio à Iudæis impoſitos, appuliſſe ad Maſſilienſium littus, ibique diſſeminaſſe fidem. Quod cum inter eruditos ſit controuerſum, & negantem partem pauci quidam eruditione ac ſcriptis, aientem multi etiam diplomatis, atque iudiciis tueantur; tacetur in hoc negotio tutiùs, neque cum tanto periculo viris prudentibus, eruditis eſſe licet. Quod autem aliqui Græculi confinxere Magdalenam veniſſe Romam vt Pilatum de Chriſti nece accuſaret, tam abſurdum eſt, vt mirum ſit inueniri potuiſſe homines qui tam ſtolidè inſanirent in gente olim tam ingenioſâ.

Gallio exul. Romæ Coſſ. Seruio Sulpitio Galbâ, & L. Cornelio Syllâ multa per Senatum adulatorem in honorem Tiberij decernuntur; Sed in iis immodicus Iunius Gallio damnatus exilio didicit, conceſſas principibus falſas laudes ſemper in accipientium dedecus, in concedentium nonnunquam damnum redundare.

Crudelitas Tiberii. Crudelitas hoc anno Tiberij publica priuataque fuit; hâc ſuſtulit Druſum, eiuſque matrem Agrippinam, acerbiſſimâ fame; illâ mille homines in foro iugulati ſunt vnâ nocte, reliquis Romanis exanimatis metu, ne idem ſibi contingeret. Tiberius tamen ne in omnes ſæuus appareret, neque ſe exterminatorem Germanici fa-

miliæ

miliæ profiteretur, ejus filiabus duos ſponſos deſtinauit, Druſillæ L. Caſſium, Iuliæ M. Vinicium, cum ab iis nihil ſibi metueret, earumque contemptu boni principis nomen aucuparetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4087. 787. 34.

Saulus Hieroſolymis furens, etiam extendere rabiem forâs in Chriſtianos voluit, extortiſque à Pontifice litteris Damaſcum perrexit, vt Chriſti fautores in vincula datos pertraheret Hieroſolymam, 72. ſeniorum iudicio condemnandos. Eò cùm feſtinaret probè ſtipatus, circumfuſus diuinâ luce, ex equo deiectus lumen amiſit, didicitque hac expeditione non homines, ſed Deum ipſum peti. Submiſit illico ſe loquenti Numini, & eosdeinceps ſequi & amare decreuit, quorum iniurias illatas ſibi Deus exiſtimaret. Monitus intereà à Deo Ananias, ei ferre iubetur opem, eiuſque animo, ac corpori prouidere; reſtitit ille primùm audito Sauli nomine; ſed vbi deſtinatum nouit à Chriſto ad multa agenda, atque perferenda, religionis causâ, ad eum acceſſit, ſacrâ intinxit aquâ, eùmquè Chriſti diſcipulis acceſuit. Recepit illico viſum Saulus, epuliſque refectus docuit crimina ex errore ſuſcepta nihil nocere viris magnis, propter quæ dum ſe demittunt & abjiciunt, redduntur ad magna ſubeunda pericula paratiores. *Conuerſio S. Pauli.*

Eodem tempore Philippus Samariæ tam multos adducebat in Chriſti ouile, vt huic auxiliatores mittendi fuerint Petrus & Ioannes, qui Chriſtianis inſuper Spiritum S. pæne aſpectabilem procurarent. Apoſtolis ergo in hac vrbe ſubſiſtentibus idem Philippus à Deo juſſus eſt adire Eunuchum Candacis Reginæ Æthiopum, eumque ſalutari lauacro eluere. Statim ergo in eum incidit redeuntem Hieroſolymis, & legentem in curru Iſaiæ dictum de Chriſto; quò aſcendere inuitatus, cum enarraſſet locum, virum tam paratum vidit ad veram ſynceramque *Philip. pus Eunuchum baptizat.*

religionem capeſſendam, vt in fonte occurrenti baptizari meruerit, factus deinceps apud Æthiopas præco Chriſtianitatis, immò in Arabia Felice, atque Taprobanâ: tandemque martyrio coronatus, miraculis viuus ac mortuus claruit.

S. Petrus Simoni Mago reſiſtit. Tum quoque Samariæ primùm pugnare cœpit Petrus cum Simone Mago homine Dæmonibus addicto, à quo Simoniæ abominandum nomen deductum eſt. Gratiam enim Spiritus Sancti emere pecuniâ voluerat, ac Dei dono rem augere ſuam. Quare increpitus à Petro, & valere cum ſuis pecuniis juſſus, huic tanquam aduerſario bellum indixit, quem amicum habere non potuerat. Sed eum ſic exagitauit Petrus, vt ſolum vertere compelleret, & Romam pergere, vbi viuendi atque inſaniendi finem fecit.

Phœnix in Ægypto videtur. Coſſ. Paulo Fabio Priſco, & Lucio Vitello Nepote, Phœnix volucris in Ægyptum venit, multamque mentiendi materiam otioſis ſcriptoribus præbuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4088. 788. 35

Moritur Philippus Tetrarcha Philippus Tetrarcha, Herodis magni filius, mortuus eſt hoc anno, regni ſui duodequadrageſimo, Imperij ſui diuturnitate, & malis nuptiis, quam rebus geſtis illuſtrior.

Teridates datur Rex Parthis. Parthi Regis ſui Artabani pertæſi veniunt Romam Phraatem Principem petituri: obtinuerunt eum facilè, quaſi motuum in Perſide ſeminarium. Sed is obiit in itinere; quare ei ſuffectus à Romanis Teridates, ejuſque deducendi cura Vitellio commiſſa, qui tum Præſes in Syriam mittebatur; Tiberio aliquid de ignauiâ ſuâ remittente, quia hoc facto deinceps ſecuriùs ignauus, & deſes poterat eſſe.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4089. 789. 36.

Paulus adit Petrum. Paulus poſt annos à ſua conuerſione tres emiſſus Damaſco in ſportâ, quia Vrbis portæ à Iudæis, conſentiente Areta, ſeruabantur, Hieroſoly-

lymam venit viſurus Petrum; neque diu hic moratus eſt : poſt dies enim vndecim Cæſaream abiit, indeque Tarſum patriam ſuam, vbique diſſeminans Chriſti fidem tantâ alacritate, vt Apoſtolorum vltimus tempore, labore primus eſſe videretur.

Cayphas exautoratus.

Vitellius Syriæ Præſes Marcellum Iudææ Procuratorem mittit in Pilati locum, quem à Iudæis grauiter accuſatum Romam nauigare iubet. Amouetur tum quoque Pontificatu Cayphas, eique Ionathas Anani filius ſubrogatur; cui occupaſſe locum tam mali Pontificis ſumma eſſet infamia, niſi tum venalis fuiſset ſacer ille magiſtratus; ad quem capeſſendum non ſcientia, vel virtus; ſed pecunia nummique flagitabantur.

Teridates expellitur ab Artabano.

Teridati Parthorum Regi primùm ridere viſa eſt fortuna, paulò poſt tamen ab Artabano expulſus eſt regno : agnouitque ſeriùs, Principes nouos à populis ſemper expeti ; veteres ejici difficiliùs, & corroborata tempore regna nonniſi magnis viribus labefactari.

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4090.	790	37.

Æneas ſanatus. *Tabitha ſuſcitata.* *Cornelius Centurio baptizatus.*

Petrus varias prouincias peragrat, vbique verbo ac miraculis potens. Celebratur Liddæ ſeu Dioſpoli Æneas paralyticus ſanatus, cujus aſpectu Liddæ vrbis, & Saronæ regionis incolæ adjuncti ſunt Chriſto. Inde vocatus eſt Ioppen, vbi ſanctiſſimam fœminam Tabitham reuocatam ex morte, pauperibus, viduiſque reſtituit, quorum mater habebatur. In hac vrbe cum diutius commoratus eſſet apud Simonem Coriarium, viſione primùm diuinâ admonitus vt gentiles quoque adjungeret Chriſto, vocatus eſt Cæſaream vt Cornelium Centurionem cohortis Italicæ Ferratæ, ſeu ſextæ legionis, ſacris aquis elueret. Quod & præſtitit; vtrum autem is poſtea Cæſareæ creatus ſit Epiſcopus, aut Ilij; non audemus aſſerere, ſicut nec proponere volumus fabulas quæ huc ex apocryphis congerũtur. Hoc

certiùs, domum vbi hæc facta ſunt, poſtmodum in Eccleſiam eſſe conuerſam, vt hic haberentur Deo gratiæ, vbi primùm Ethnicis ad Chriſtum accedendi via patuiſſet.

Sedes Antiochena à S. Petro condita. Petrus cùm facti hujus rationem Hæbræis tumultuantibus reddidiſſet (cujus ſeditionis causâ, & author Cherinthus fuit, poſtea hæreſæos alter à Simone parens) Antiochiam perrexit, vbi Eccleſiam condidit, quæ poſt Alexandrinam prima olim Orientis ſedes fuit. Certè hujus ſedis inſtitutæ memoria recolitur ab Eccleſiâ 8. Kal. Martij, & quæ à Nouatoribus hìc proferuntur non eſt operoſum conuellere. Selecta autem ab Apoſtolorum Principe ſedes hæc fuit, quæ tum erat Orientis caput, & cui tot Prouinciæ ſubjacebant, adeòque ipſa Palæſtina; vt ciuilem potentiam Eccleſiaſtica ſequeretur.

Mors Tiberii. Thraſyllus Mathematicus Tiberio decem vitæ pollicitus annos multos exemit morte, quos Tyrannus ſublaturus erat, etiam nepotes ſuos, quos jam æger deſtinabat neci. Tandem 17. Kal. Aprilis obiit, cùm imperâſſet annis 22. menſibus 6. diebus 26. vt creditur veneno potatus, atque etiam ſuffocatus à Caligulâ. Huic mortuo populus & Tiberim, & Gemonias ſcalas imprecatus eſt, quas toties innoxio ſanguine funeſtarat, & maiori etiam flagraſſet apud poſteros odio, niſi Natricem, vt præſagiebat ipſe, fouiſſet ſinu; nec ſucceſſorem dediſſet *in quo oſtendit natura quid vitia poſſent, cum ſumma autoritate coniuncta.*

Caius Caligula Imperat. Succeſſit ergo Tiberio, Germanici & Agrippinæ filius, frater Neronis & Druſi, Caius Caligula, ita Tiberio, quoad nocere potuit, ſubditus, vt de eo ritè pronunciatum ſit, *eo nec meliorem ſeruum, nec deteriorem dominum extitiſſe.* Nomen autem Caligulæ traxit, quod inter legiones enutritus, Caligâ militari puer vſus eſſet. Suſceptus eſt porrò nouus Imperator tantâ beneuolentiæ ſignificatione, vt delapſus è cœlo genius

nius videretur; & verò in eo viuebat ſuauiſſima Germanici patris memoria, quem moribus repræſentare videbatur; adeo vt ſi eius Imperij ſpectes initia, meliorem Imperatorem Roma non viderit; ſi exitum, nullum Principem ſenſerit deteriorem.

Statim autem atque rerum potitus eſt Caius, Agrippa Iudæus, filius Ariſtobuli, nepos Herodis, verſatus primò in officiis Druſi, poſtea verò Caij, delatione Eutychi ſui liberti, quaſi Tiberio mortem, Caiò Imperium apprecatus eſſet, in vincula datus ſex menſibus ante Imperatoris obitum, vinculis exſolutus eſt, repoſitâ huic catenâ aurea pro ferreâ, aſſignatiſque Tetrarchiis Philippi atque Lyſaniæ funere nuper elatorum, vt eum carceris, & vinculorum non puderet, quæ ſic Imperator deauraſſet, atque exornaſſet. *Agrippa Iudæus liberatur a Caio.*

Hoc anno abdicatis Conſulatu C. Acerronio Proculo, & C. Pontio Nigrono, ſuffectus eſt cum Claudio patruo ſuo Caius, quando hic in periculoſum incidit morbum. In eo quàm Populo charus eſſet intellectum eſt; nam cuncti circa palatium pernoctarunt, & pro ejus ſalute quidam ſe deuouerunt, armis depugnaturi ſi conualeſceret. Verùm ſtatim atque reſpirare cœpit, Tiberium Druſi filium, prætextatum, cohæredem ſibi à Tiberio datum teſtamento, tolli juſſit, vt ſe viuere, & ſecuriùs imperare omnes intelligerent. *Morbus Caii.* *Tiberii Druſi mors.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4091. 791. 38.

Herodes Agrippa Caligulæ chariſſimus, veniens in Iudæam, Alexandriam appulit, vbi magno eſt exceptus conuicio, & per Ludionem honores ejus ad ludibrium traducti. *Agrippa Alexandriæ irriſus.*

Tum mortuus putatur Cayphas exautoratus Pontificatu, eodèmque in ſe odio flagrans, quo in Chriſtum exarſerat. Sibi enim conſciuit necem propriâ manu, quia mori non poterat deteriore. *Caypha mors.*

Sævire incipit Caius. Hoc anno quis eſſet Caius, oſtendit; hactenus enim vitia ſua ſubdolè texerat: exinde autem in omnem libidinem, & petulantiam effuſus occaſionem credendi dedit eum amatorio poculo à Cæſonia vxore dementatum eſſe. Inter magnos viros quos ſuſtulit, eminebat Macro præfectus prætorio, cujus operâ ad Imperium euectus erat, qui tùm meritas pœnas dedit, ſicut & eius vxor Ennia violatæ in Tiberium fidei, hæc etiam pudicitiæ proſtitutæ.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4092.	792.	39

Marcellus Iudææ procurator. Hoc anno poſt Marcellum Iudææ præfuit Cuſpius Fadus ſucceſſore ſuo deterior, quia ſic declinantes Romanorum mores exigebant.

Tum Caius exhauſtis per ſummam inſaniam opibus, totoque illo Tiberii vicies ac ſepties millies ſeſtertium, ad rapinas per cædes, & proſcriptiones conuerſus eſt. Socios etiam & vectigales Po. Ro. tributis, atque exactionibus ſic attriuit, vt ab perdendum Orbem Romanum natus videretur. Opera moliebatur difficilia ſemper, & quæ ἀδύνατα videbantur; dejiciebat montes, adæquabat valles, rupes exſcindebat, in id intentus vt naturam ipſam quodammodo vinceret.

Moles, ſeu Pons Caij. Sed inter hæc opera nullum illuſtrius quàm pons ſeu moles trium millium & ſexcentorum paſſuum, quâ medium interuallum inter Baias, & Puteolos conjunxit, ſiue vt ſuperaret Xerſem, qui aliàs Helleſpontum junxerat ponte, ſiue vt fatidicum faceret Tiberium, aliàs aſſerentem, Caium prius hoc interuallum decurſurum in equis quàm imperaturum: tuncque judicium Tiberij magno Romanis ſtetit.

Domitij Africalliditas. Caius ipſe Domitium Afrum Oratorem celeberrimum accuſauit; at hic viuere quàm bonus orator eſſe maluit. Simulans enim ſe actori eloquentiâ inferiorem eſſe, non modo veniam, ſed & in annum ſequentem, Conſulatum meruit. Ita pretium ſimulatæ ignorantiæ, vel potiùs calliditatis,

tatis, tantus magiſtratus fuit.

MVNDI.	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4093.	793	40.

Statua Caij in Iudæa.

Vitellio ſucceſſit P. Petronius, cui accuratè mandarat Caius, vt imaginem ſuam in templo Hieroſolymitano collocaret; ſed Iudæis ad mortem vſque reſiſtere paratis, dum tergiuerſatur Petronius, ſtatua locata non eſt, & conſilium inſani Principis morâ diſcuſſum eſt.

Pilati mors.

Pontius Pilatus Viennam Galliæ, vti creditur, relegatus, variaſque expertus calamitates ἀυτό-χειρ ἑαυτοῦ [illegible], ac morte voluntariâ, æternæ prçluſit, qui autorẽ vitæ Deũ addixerat neci.

Philonis Legatio.

Flaccus Auillius, quo diſſimulante Herodes Agrippa contumelioſè ab Alexandrinis exceptus erat, in Iudæos omnes crudeliter deſæuiit; ideò Philo miſſus ad Caium, vt de Alexandrinorum furore, Flaccique diſſimulatione quereretur: Sed quid erat expectandum ab eo, cui furere ac cædere iocus erat.

Herodis Antipæ exilium.

Horedes Antipas ſollicitatus ab vxore Herodiade vt Regis nomen impetrare conaretur, cum eâdem Romam nauigat; ſed Agrippæ litteris accuſatus proditionis apud Caium, etiam in exilium miſſus eſt Lugdunum cum vxore: cui licet in gratiam Agrippæ fratris Cæſar remitteret exilium, maritum illa fortiter ſequi maluit, negans eos, qui felices conjunctiſſimi fuerant, in calamitate diſiungendos. Fugiſſe hic Herodes in Hiſpanias creditur, atque ex mœrore hic cõtabuiſſe;

Mors filiæ Herodiadis.

quis fuerit Herodiadis exitus ignoratur: eius autem filia Salome, dum hyeme rigentem tranſit fluuium, glacie ſub pedibus ſubſidente, tandem ſaltauit ſub aquis donec ei caput glacies acuta reſcinderet, præmio vtique digno crudeliſſimæ ſaltatricis. Is nimirùm caſus manebat principem qui Ioannem prodromum perdiderat, illuſerat Chriſto, vt ſaltem priuatus in exilio moreretur.

Matthæi Euangelium.

Matthæus hoc anno 4. Olymp. 204. ſcripſiſſe Hieroſolymis perhibetur Euangelium, Iudæis fide-

fidelibus expoſcentibus, injungentibus reliquis Apoſtolis; idemque, vti putatur vulgò, hebraico ſermone, quod SS. Bartholomæus & Barnabas tanti fecere, vt hic manu ſua deſcriptum ἐπὶ στέρνῳ ſepeliri voluerit, ille ſecum ad Indos, Armenoſque deportarit.

Chriſtiani primùm dicti. Barnabas Antiochiam miſſus ab Apoſtolis, inde profectus eſt Tarſum ad quærendum Paulum; qui-cum Antiochiam regreſſus, ibidem annum totum commoratus eſt. Hic autem Chriſti fides ſic excreuit, vt ejus fautores non jam Nazaræi, ſed *Chriſtiani* dicerentur; vſque adeo bonus hic religionis, & Chriſti odor omnes afflauit.

Caii ad mare ridicula expeditio. Cajus inſaniens de more occaſiones triumphi quæſiit de Batauis, de Germanis, de Britannis; ſed ſuperat alia ridicula, quæ in Galliis geſſit. Cum enim ad Oceanum perueniſſet, ad ejus littus diſponi machinas juſſit, quaſi pugnaturus, omnibuque ſuſpenſis quid agendum eſſet, ſtatim edixit vt milites conchylia, atque ejuſmodi maris purgamenta legerent, quibus ſe, & Capitolium ditarent. Excitauit hic tamen Pharum ad regendas naues, quaſi victoriæ monimentum; atque in hoc tantum ejus inſania profuit.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Chriſti 40. ad 50.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4094.	794.	41.

S. Iabi Maioris mors. AGrippæ regnum hoc anno amplificauit Caius, adjectis Iudæâ atque Samariâ; quibus jam ſibi, Iudæiſque magnus Hieroſolymam venit, timidus tamen, vt omnes ambitioſi ſolent, ideoque Iudæorum beneuolentiam amo-

rem-

remque captans. Cum videret igitur hos capitaliter odiſſe Chriſtianos, eos exagitandos exterminandoſque ſuſcepit. Quare comprehenſum Iacobum, Zebedæi filium capite minuit, cum eo à quo fuerat accuſatus. Illius corpus primùm Iriam Flauiam, deinde cùm hic diu latuiſſet Cõpoſtellam tranſlatum, ibidem etiamnum magnâ religione colitur. Petri quoque necem gratiſſimam fore Iudæis intelligebat: eum itaque carceri mancipat, poſt Paſcha immolaturus inimicorũ furori. Sed ad eum miſſus Angelus, & catenas exoluit & aperuit carcerem, & liberum ſuique iuris oranti reddidit Eccleſiæ; atque oſtendit regum miniſtros compoſitos Dei famulis nullius eſſe virtutis & induſtriæ.

Petrus ex carcere liberatur.

Cum igitur iam Hieroſolymis tuti non eſſent Apoſtoli, ediderunt inter ſe Fidei Symbolũ (vnde deinceps Apoſtolicum dictum eſt) primam regulam Chriſtianitatis, noſtræque Religionis fũdamentum. Inde per orbem vniuerſum diſtributi viles homuli; ſed Deo eiuſque virtute pleni, antiquam ſuperſtitionem, amicam ſenſibus Principibus inuitis totoq; furore repugnantibus euerterunt, vt hominem Deum affixum cruci, autoremque religionis naturæ corruptæ aduerſantis adorandum proponerent; quod ab iis & tam citò factum eſſe, videtur omni miraculo mirabilius.

Symbolum Apoſtolicũ

Circa hoc tempus, Chriſti Abgaro promiſſiones factæ exhauſtæ ſunt, quando ad eum Thadæus non Apoſtolus, ſed diſcipulus venit; à quo non tantùm corpore ſanus factus eſt, ſed & animo, ſubditis omnibus ſuis Edeſſenis ad Chriſti iugum accipiendum præluxit.

Abgari conuerſio

Tum nihilominus Saulus comite Barnaba Antiochiâ Hieroſolymam venit, vt collatitiam pecuniam deferret, qua iuuari poſſent Hiroſolymitani Chriſtiani; tum valdè inopes, ſæuientibus in eos Iudæis autoritate Regis armatis, atque potentibus.

Paulus cũ Baraba Hieroſolymam venit.

Obtinuit à Caio Rex Agrippa, ne quæ

fiebat

fiebat Sidone Imperatoris Coloſſea ſtatua dedicaretur in templo Hieroſolymitano. Venit tum Legatus ad Cæſarem Philo pro Iudæis, cui oppoſitus ab Alexandrinis Apion Grammaticus ille dictus à Tiberio *Cymbalum mundi*, propter ſuperbiam, qui contra Iudæos multa excogitauit, à Ioſepho refutata; quale eſt aſini caput inuentum in templo, dignum aſinino capite commentum: Is cum circumciſionem ſæpe Iudæorum irriſiſſet, genitalibus turpiter putrefactis, ex neceſſitate, non religione, miſerè mutilatus, & circumciſus interiit.

Caligulæ mors. Caligulam furentem vſque ad inſaniam, omnibuſque metuendum Chereas vir fortis, & amans patriæ interficiendum ſuſcipit, cum Cornelio Sabino & aliis conjuratoribus. Nono Kal. Februarij cum imperaſſet annis tribus, menſibus decem diebus octo, anno vitæ ſuæ vndetrigeſimo, triginta vulneribus confoſſus eſt. Cæſa tum quoque Cæſonia ejus vxor filia ad parietem alliſa, ipſe ſemiuſtulatus leui ceſpite obrutus eſt, dignus ob flagitia, qui à canibus ſaltem mortuus voraretur. Ita ſola morte hæc furia, ac generis humani portentum, furere deſiit.

Succedit Caio Claudius. Locum ejus dum minùs putaret, ac potiùs expectaret mortem, occupauit Tiberius Claudius Druſus Cæſar, Caligulæ patruus. Is Druſi Neronis filius erat, quem Liuia tertio à nuptiis menſe Auguſto dederat vt oſtenderet τοῖς εὐτυχοῦσι τὰ τρί μηνα παιδία. In quo eligendo generis tantùm ratio habita eſt; cum rector orbis Romani ſe mulierculis, ac libertis regendum permiſerit, capiſtro quam ſolio dignior.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4095.	795.	42.

Fames ingens. Ingenti fame laborauit Romanus Orbis, quam Agabus Prophetes, Chriſti diſcipulus, præcinuerat, quo malo domitæ gentes ad recipiendam fidem paratiores extitere.

Hoc fortè anno raptus eſt ad tertium cælum Sau-

Saulus, quod quomodo factum ſit, cum ipſe ſe neſcire profiteatur, quid opus eſt cum otioſis interpretibus inueſtigare modum, & docere velle quod vir tantus aut ignorarit, & ignorari voluerit. *Pauli raptus.*

Saulus & Barnabas Antiochiam Hieroſolymis redeünt, vnde Spiritu Sancto jubente Seleuciam, hinc in Cyprum ſunt profecti. In hac inſula Saulus Sergium Paulum Proconſulem aſſeruit Chriſto, Elymâ Mago priùs excæcato. A Sergio Paulo quaſi deuicto nomen deinceps accepit, non Saulus deinceps Apoſtolus, ſed Paulus appellandus. Hinc tranſmiſſo mari Pergem venere, inde Iconium, Derbem, Attaliam. Lyſtra, vbi primùm vt Dij habiti, poſtea lapidibus appetiti pro mortuis relicti ſunt; ac tandem inde digreſſi Antiochiam fracti laboribus, ſed pleni meritis redierunt. *Pauli & Barnabæ peregrinationes.*

Iconij porrò Paulus aſſeruit Theclam Chriſto, quæ prima inter Martyres fœminas colitur. Hæc poſtea accuſata per ſponſum ſuum, quem poſthabebat Chriſto, leonibus ac feris expoſita, atque in ignem conjecta, incolumis ex Amphitheatro buſtoque prodiit. Vtrùm autem tum perierit Martyr, an in ſolitudine octuagenaria mortua ſit, dubitare ſapienter potes.

Cum accepiſſet Petrus Simonem Magum veniſſe Romam, vt hic populum dementaret, eò quoque proficiſcitur, relictâ Euodio, Antiochiâ. Neque enim æquum putabat eſſe Imperij tunc ſedem, & poſtea ſuam, malis artibus hominis nequiſſimi labefactari. *Petrus Romam venit.*

Claudius ad Oſtia Tiberina portum extruxit cum pharo, tantâ magnificentiâ, vt tantæ vrbis portus & alumnus deinceps meruerit appellari. *Oſtiæ portus exornatus.*

Tum Claudius à conjuge ſuâ Meſſelianâ impudentiſſimâ, crudeliſſimâque fœmina, atque à Narciſſo & Pallante, aliiſq; Libertis aſſuefactus ad cædes, multos interemit, adeò plerumque ſtolidè, vt ſatis huic eſſet admoneri, viſum eſſe *Sub Claudio cædes.*

ali-

aliquem per ſomnium, qui eum interficeret. Sic Appius Silanus interfectus eſt, conſentientibus Meſſalinâ, & Narciſſo. Vſque adeò miſerum eſt ſortiri principem qui neque ſe, neque ſuos regere queat.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4095.	796.	43.

Roma ſedes à Petro constituta. Coſſ. Claudio Cæſare tertiùm, & L. Vitellio ſecundùm, relictâ Antiochiâ Petrus ſedem Epiſcopalem conſtituit Romæ xv. Kal. Febr. vbi & ſedit annos circiter 24. atque inde dedit primam Epiſtolam ſuam, quæ data ſcribitur Babylone, propter magnæ Vrbis huius magnificentiam, cũ multis vitiis conjunctam, & in eâ tum diuini humanique juris perturbationem. Quàm vocem dum Nouatores in Romam, vti nunc eſt, contumelioſè deriuant, nihil aliud efficiunt quàm vt contumelioſi, & furentes eſſe videantur.

Sedes Alexandrina à Marco. Lycii mulctati. S. Marcus tum Euangelium vulgauit ſuum, Latinè, & venit Alexandriam, juſſu Sancti Petri cui comes hactenus adhæſerat. Cur autem conſtituerit primam Orientis Patriarchalem ſedem & Antiochena cui præfuerat Petrus ſecundum duntaxat obtinuerit locum, nulla ratio afferri poteſt, quàm quia ſic voluerit magnus arbiter Eccleſiæ Petrus, qui ſic Diſcipulũ ſuum, vrbemque tum à Româ maximam voluit honorare.

Claudius hoc anno multos abſtulit Feſtos dies, & Ferias quibus totus abſumebatur annus à Romanis, naturâ ſuâ ſatis otioſis, & quibus panis & Circenſes ſatis erant. Tum quoque, idem Imperator Lycios in ſeruitutem redegit, atque præfecturæ Pamphyliæ contribuit, ob ciues Romanos: in quodam tumultu necatos; paucorumque culpa in omnium pœnam redundauit.

Meſſalina libido. Claudii ſtupra. Intereà Meſſalina, conjux Auguſti, ſtupris omnia cædibuſque miſcebat, noctu inſtar ſcortuli diſcurrens, matroniſque Romanis ad omnem laſciuiam atque turpitudinem prælucens, cum maritus ejus ſtolidè ſterteret, atque ipſe neſciret

vnus,

vnus, quod in omnium ore, & oculis erat. Immò eò impudentiæ deuenit impudica mulier, vt mariti imperio ad ſuas libidines vteretur; Sic Mneſter Pantomimus juſſus ab Imperatore ei in omnibus parere, juſſionem hanc vſque ad concubitum putauit extendi; Sic multos alios in lectum ſuum pertraxit, quaſi volente & jubente marito, quo nullus vnquam ſibi ab vxore turpiùs illudi paſſus eſt.

Interea Aulus Plautius bellum fortiter gerebat in Britanniâ: hìc cum barbaros egregiè retudiſſet, vbi iiſdem vidit neque animos deeſſe, nec copias, Claudium in auxilium ſuum euocauit. Eò venit cum ingentibus copiis, adjunctis etiam elephantis: quare intra dies 16. Barbaros omnes domuit, indeque Britannici nomen ſibi atque ſuis, cum triumpho reportauit. Ea erat Imperatoris majeſtas, vt etiam in homine ſtolidiſſimo tantùm poſſet. *Claudius Britannos vincit.*

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4097. 797. 44.

Hoc anno incunte, Herodes Agrippa cum regnaſſet annis ſeptem, Iudææ tantùm tribus, Cæſareæ dum in veſte ſplendidâ orationem habet, & ſe tanquam Deum honorari ſinit, ab Angelo percuſſus eſt; ex quo corpus ejus ita computruit, vti totum in vermes abiret, indignus jam hominibus ac viuentibus annumerari qui Deus eſſe voluiſſet. Regno ejus Procurator Cuſpius Fadus aſſignatus eſt, cum ſolitâ Romanis facultate furandi, atque rapiendi. *Mors Regis Agrippa.*

Marcus Euangeliſtes Alexandriæ tam ſanctam Eccleſiam condidit, vt in Chriſtianorum laudem ſub Eſſenorum nomine librum ſcripſerit Philo. Qui autem hunc Marcum cum alio Marco Eremita ſibi pollicem abſcindente confuderunt, digni ſunt potiùs qui rideantur, quàm refutentur. *Eccleſia Alexandrina.*

Claudius cum tantùm ſex menſibus abfuiſſet ab Vrbe, in eam de Britannis triumphaturus rediit. Et verò non tantùm ipſe, ſed cum eo duces *Claudij triũphus.*

ejus

ejus quodammodo viſi ſunt triumphare; ipſe genibus per gradus Capitolij conſcendit, generis vtrimq; ſubnixus, vt in gremio Iouis, de more, laurũ deponeret, pecudibus lõgè ſtolidior, quæ cum Tauro in hoc templo affatim mactatæ ſunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4098. 798. 45.

Quoniam Vrbs imaginibus replebatur, pleraſque ſubmouit Claudius, vetuitque ne quis priuatus ſtatuam deinceps ſuam collocaret ſine poteſtate Senatus; infelix qui non videret Mneſteri adultero ſuo à Meſſalinâ ex ære etiam publico conflari.

Idem Claudius natali ſuo Kal. Auguſti cum Sol Ecclipſin paſſurus eſſet, ne ea turbaret Romam juſſit antea edicto denunciari, ejuſque cauſas rudi plebeculæ explicari: quoniam tam vera quàm falſa, minùs prouiſa, populum terrere ſolent.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4099. 799. 45.

Meſſalina potens. Sabinus ſub Caio Galliæ præpoſitus, à populo in gladiatorijs ludis petitus ad necem, ereptus eſt à Meſſalinâ, cujus adulter erat, fremente populo, & Principis ſui ſocordiam admirante. Quæ etiam in Mneſtere magis apparuit, quem eadem lupa ex orcheſtrâ traxit in letum ſuum, ejuſque ſaltatione, quâ excellebat, vt forma, ſpectatores priuauit, ne id quidem animaduertente Claudio, cum ab omnibus pæne videretur.

Aſinii Galli exilium. Aſinius Gallus frater vterinus Druſi, licet inſidiatus Claudio, non morte ſed exilio tantùm mulctatus eſt; quia corpore turpis vt animo riſum magis quàm periculum vltimum merebatur. Sic ei ſua deformitas, & ſtoliditas profuere.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4100. 800. 47.

Paulus & Barnabas Antiochiæ ſubſiſtunt, ac de more promouent, tuenturque Chriſti fidem in hac vrbe egregiè florentem.

Pro-

Procurator Iudææ poſt Alexandrum, fuit Ventidius Cumanus, quo tempore Pallantis frater Samariam adminiſtrabat, ad rapiendum ambo, quàm ad dicendum jus aptiores. *Ventidius Iudææ Procurator.*

Hoc anno juxta Theram inſulam, parua inſula ante non viſa repentè apparuit; mare enim hoc Ægæum in hac parte ſui, fertile fuit nouarum inſularum ſubinde ex fundo æquoris erumpentium. *Noua inſula.*

Ludi Sæculares Romæ exhibiti ſunt ſexaginta quatuor annis poſteaquam ab Auguſto celebrati eſſent; ita tum neque juris, neque temporis habebatur ratio. *Ludi ſeculares.*

Valerius Aſiaticus anni ſuperioris Conſul, qui ſe abdicarat Conſulatu vt vitaret inuidiam, hoc anno non vitauit necem. Accuſatus enim operâ Meſſalinæ, cum nihil propiùs eſſet quàm vt abſolueretur, mentiente Vitellio cum petiiſſe mortis genus quo facilè periret, mori juſſus eſt, quaſi conſcientiâ victus jam ſe prædamnaſſet; nullam ob rem aliam nocens, niſi quia diues erat. *Valerij Aſiatici mors.*

Periit etiam veneno vir illuſtris Venicius, licet rebus ſuis egregiè cauiſſet; ſed quia ejus vxor Iulia à Meſſalinâ necata fuerat, ipſeque ei turpiter parere recuſaſſet, occiſus eſt; laudatione tamen publicâ laudatus, quam ſingulariter promeritus erat, eo tempore quo omnibus promiſcuè concedebatur. *Venicij mors.*

Meſſalina ſe totam addicit Caio Silio Equiti Romano, qui tum omnia Romæ poterat, quia Romæ dominam habebat in poteſtate. *Meſſalina ſe Silio addicit.*

Titus patrem Veſpaſianum in Britanniâ circumuentum, perrupto Barbarorum agmine fortiter eripuit, recepitque coronam ciuicam; vti Plautius triumphalia ornamenta, ob Britannos ſæpe, non tamen penitus edomitos.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4101. 801. 48.

Hic annus celebris eſt B. Virginis obitu (de quo tamen dubitauit S. Epiphanius) eiuſque in cælum *B. Virginis obitus, & Aſſumptio.*

lum Aſſumptione, quæ huic propria eſt, ſicut fi lij Aſcenſio. Hìc autem prætermittimus multa quæ tum contigiſſe putantur, quoniam hæc vulgata ſunt à ſcriptoribus, aut incertis, aut paruæ fidei, quorum teſtimonio nihil vnquam certi conficietur.

Meſſalina nubit Silio, & cæditur. Hoc demum anno Meſſalinæ libido in vltimam amentiam venit. Nupſit enim publicè ſuo C. Silio, palatium ei ampliſſimum dedit, in quod pretioſiſſimam quamque Claudij ſupellectilem conuexit, eum denique in annum ſequentem deſignauit Conſulem. Ferunt & Claudium ipſum inſtrumentum ejus Matrimonij obſignaſſe, quaſi è ſuâ re eſſet, eoque periculum ab ejus capite depelleretur. Sed demum admonitus de totâ fabulâ, à Narciſſo ægrè & nonniſi impulſus à libertis eam interemit, quando & Silium, & Mneſterem, & alios Meſſalinæ adulteros notiores cædi paſſus eſt; ne enim omnes agnoſcerentur, incredibilis libido ſpurciſſimæ hujus mulieris impediit.

Foſſa Corbulonis. Pertinere videtur etiam ad hunc annum Foſſa Corbulonis à Rheno ad Moſam per millia paſſuum vnum & viginti, ne hi fluuij Oceano æſtuante in caput acti reſtagnarent; opus magni viri, & meliori tempore dignioris.

Cenſus actus. Cenſus denique hoc anno habitus ſexagies nouies centena quadraginta quatuor ciuium Romanorum capita exhibuit; hoc eſt, vti jam loquimur, *ſex milliones nongenta quadraginta quatuor millia.* 6944000. quo nullus vnquam antea fuerat numeroſior.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4102.	802.	49.

Iudæi Roma pulſi. Claudius hoc anno Iudæos expellit Româ, quibuſcum ejectus Petrus Hieroſolymam venit; Aquila verò & Priſcilla Corinthum, quorum doctrina fuit vtilior Eccleſiæ, quàm mores.

Celebratum eſt hoc anno primum illud Generale Concilium Hieroſolymis in causâ legalium,

an

an ea eſſent à Gentilibus ad Chriſti fidem conuerſis obſeruanda; cui occaſionem dediſſe Cherinthum ſcribit Epiphanius. Cauſa inter Petrum, Iacobum, Ioannem, Paulum, Barnabam aliosque diſcuſſa, loquente per os Petri Spiritu Sancto, ita definita eſt, vt fideles abſtinentes ab immolatis, ſanguine, ac ſuffocato, & fornicatione, à cæteris legalibus liberi eſſent. Vtrùm autem *ſuffocatum* tum ab Apoſtolis prohibitum, an poſtea additum, quidam hoc putauerunt, quidam illud; quæ lis non eſt huius loci. Hoc certum, abſtinentiam à ſuffocato diu in Eccleſia viguiſſe, eamque à quibuſdam ocyùs, ab aliis tardiùs abolitam eſſe. *Concilium primum Apoſtolorum.*

Poſt aliquod tempus contigit illa Petri atque Pauli Antiochiæ altercatio, in quâ correptus à Paulo Petrus, quia *reprehenſibilis* erat; quæ cum Auguſtinum atque Hieronymum commiſerit an ea eſſet vera vel ficta, cum vtraque pars magnos adſtipulatores habuerit, non videtur à nobis diſſoluenda. Hoc tantùm dico, altercationem fictam faciliorem eſſe, veram ſynceriorem, atque meliorem. *Lis inter Petrum & Paulum.*

Diſceptauerunt quoque Paulus & Barnabas, quæ lis eos ab inuicem diſiunxit; Paulus cum Syla, Barnabas cum Marco perrexit, qui cauſa huius controuerſiæ fuerat, ſed qualis inter viros ſanctos eſſe ſolet. *Item inter Paulum, & Barnabam.*

Exinde Paulus cum Silâ peregrinatur, ſed ambo ſiderum inſtar, curſu hominibus valde ſalutari: Lyſtra autem cum veniſſent, Paulus circumcidit Timotheum patre gentili natum, quem ſibi comitem adiunxit, hoc facto ad prædicandum Iudæis paratiorem.

Non ita multò poſt inuitatus Paulus ire in Macedoniam, eò perrexit, comite Lucâ Actorum ſcriptore, qui ab hoc tempore res geſtas Pauli teſtis αὐτόπτης enarrat.

Agrippina filia Germanici, Neronis ex Domitio mater, ita patruum ſuum deliniuit, vt eam *Agrippina nubit Claudio patruo,*

vxorem duceret, contra Romanas leges, quę tum ab hac parte antiquatæ ſunt. Hæc ſtatim omnia in aula potuit; Senecam reuocauit ab exilio, eumque Neroni filio præceptorem adhibuit; Octauiam, Claudij ex Meſſalinâ filiam, Neroni deſpondit, atque ſe ita geſſit mulier callida, vt non tantùm in Claudij thalamum, ſed in eius quoque ſolium conſcendiſſe videretur.

M V N D I	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4103.	803.	59.

Paulus in Areopago.

Paulus Philippis ac Theſſalonicâ pulſus Athenas venit, vbi in Areopagum tractus (is erat collis conſecratus Marti, vbi Deum hunc indicatum eſſe veteres fabulati ſunt) orationem ſuam exorſus eſt ab arâ inſcripta *Ignoto Deo*; vtrùm autem ſic inſcripta ſit, an *ignotis Diis*, vt alij malunt, non eſt huius operis ſtatuere. Cùm ergo Iudicibus illis annunciaſſet Chriſtum à mortuis excitatum, à quibuſdam irriſus, ab alijs in alium diem iterum audiendus reiectus eſt. Inter eos ſtabat Dionyſius, qui patiente Chriſto visâ Heliopoli obtenebratione ſupra omnem ordinem naturæ, exclamarat *aut naturam euerti, aut naturæ Deum pati*; is ſtatim dedit Paulo manus, & mulier pia nomine Damaris quam Dioniſij vxorem plerique credunt. Cætera quæ hic Hilduinus habet, parum certa ſunt, & videntur ab otioſis Græculis conficta in gratiam Francæ gentis, quam ſibi demereri conabantur. Hoc certius relictum eum à Paulo Epiſcopum Athenarum, vbi viuus exuſtus eſt, ſicut vetera ſynceraque Græcorum Menœa loquuntur. Irridenda enim noua, quæ viuum Athenis exuſtum habent, & poſtea Pariſios in Galliam veniſſe, quo quid fingi poteſt inconſiderantius; Sed de hoc iterùm ſub Decio, & de eius ſcriptis ad annum Chriſti 532. quando primùm citata ſunt.

Dionyſius Areopagita.

Nero adoptatus à Claudio.

Claudius Pallantis operâ, quem ſibi deuinxerat Agrippina, Neronem adoptat, cùm Britannicum filium haberet; ſicque viperam immittit in

domum

domum ſuam, per quam exterminaretur, vile ſeruorum ſuorum, vxoriſque mancipium.

In oppidum Vblorum deducta Colonia, ab vxore Claudij nomen traxit, dicta Agrippinenſis ad Rhenum, ſatis de ſe nobilis, quamquam ab Imperatoris veriùs dominâ, quàm vxore, non accepiſſet nomen. *Colonia Agrippina.*

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Chriſti 50. ad 60.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4104.	804.	51.

NERONI virilis toga datur, ſimulque ei paratur Imperium ab Agrippinâ, dum Britannicus ſæpe ab oculis Claudij ſubducitur, ſemper proponitur Nero; qui excultus à Seneca in ſtolidi Senis gratiam ſe inſinuabat non inſcitè. Tũ ergo factus eſt Princeps iuuentutis, ſicque propoſitus Romanis, vti jam eum quaſi candidatum Imperij venerarentur. Et ne vis à milite ingrueret, Agrippina Burrhum Afranium, virum tali munere aliunde digniſſimum præfectum Prætorio creandum curauit, vt duobus illis viris Senecâ atque Burrho, ſuffultus Nero ſecuriùs Claudij, quandocumque ipſa vellet, occuparet locum. *Neroni paratur Imperiũ.*

Bellum hoc anno inter Armenos & Iberos ex viciniâ concitatum eſt; quo excitati Parthi Armeniam ingreſſi ſunt, ſed appetente hyeme virtus eorum frigere viſa eſt; itaque victis ſimiles receſſere. Rhadamiſtus autem dum eam quaſi vacuam poſſeſſionem adire cogitat, inde expulſus, plus ſe voluiſſe quàm potuiſſe demonſtrauit. *Bellum Armeniũ.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4105. 805. 52.

Philippus Apoſtol. Martyr. Philippus Apoſtolus apud Hierapolim Phrygiæ affixus cruci, lapidibus inſuper obrutus eſt, vt bis quaſi martyr haberetur. Huic multa affinguntur quæ ſunt Philippi Diaconi, quaſi vero ille alienis laudibus indigeret.

Paulus varia adit loca. Tum Gallioni Achaiæ Proconſuli ſiſtitur Paulus, à quo, quia de religione agebatur, remittitur, expulſis Iudæis. Paulus ergo Corintho profectus Epheſum pergit, inde Cæſaream, Antiochiam, Hieroſolymam jam quartùm; inde Galatiam & Phrygiam venit, quibus peragratis rediit Epheſum, vbi ad tertium ſubſtitit annum, ſiue dum peregrinatur, ſiue dum quieſcit in Eccleſiâ Dei, ſyderis aut facis inſtar collucens.

Apollo edoctus ab Aquila, & Priſcilla. Apollo quidam Alexandrinus vir eloquens, & in ſcripturis verſatus ſatis, cùm peregrinaretur Paulus per Aſiam atque Syriam, Epheſum venit. Ibique ab Aquilâ & Priſcillâ, quos hîc Paulus reliquerat, fidem Chriſti edoctus accuratiùs, Corinthum adit, vti jam doctior, ita melior præco religionis.

Felix Iudææ Procurator. Ventidius Cumanus Iudææ atque Galilææ Procurator apud Quadratum Syriæ Præſidem accuſatus, Romamque miſſus, exilio damnatus eſt: Qui verò criminum eius particeps fuerat Felix, relictus eſt Iudææ Procurator; hoc eſt vti lupus ouile regeret, magnum ſpecimen æquitatis Romanæ.

Mathematici Italia pulſi. Mathematici atroci Senatuſconſulto Italiâ depulſi, quòd ex ſideribus futura inquirerent, ac multorum ambitioni velificarent.

Pallas honoratus. Pallanti liberto Claudij Prætoria ornamenta, & centies quinquageſies ſeſtertiûm decreta, præmium ſuæ proditionis in Principem, atque in Neronem & Agrippinam beneuolentiæ.

Naumachia Claudij. Inter Fucinum lacum, & Lirim fluuium Claudius Naumachiam edidit antequam lacum illum emitteret, in quâ Rhodia claſſis, & Sicula ad

ad internecionem depugnaturæ erant; Sed cum imprudenter decertaturos ſaluere juſſiſſet, ii depugnare noluerunt, neque niſi vi ad certandum adacti ſunt, quaſi eſſet hoc verbo venia data. Quo in negotio dubitatum an maius ſpecimen dederit Claudius magnificentiæ ſuæ, & diuitiarum, an ſtoliditatis, atque dementiæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4106. 806. 53.

Paulus Epheſi cum beſtiis pugnat; non quòd feris obiectus ſit, vt putauit Nicephorus, falſis actis Pauli inductus in fraudem; ſed quòd cum ferinis hominibus atque crudelibus ſæpe pro fide certauerit. Tum etiã eius ſudaria, & alia eiuſdemmodi, quæ corpus illius attigerant, languentibus, & energumenis admota ab iiſdem morbos ac dæmonas abigebant; adeò vt cùm ab hominibus exagitaretur, ipſis etiam malis geniis metuendus, atque ipſâ naturâ maior videretur. *Paulus cum beſtiis pugnat.*

Ad huncannum pertinet factum ſeptem filiorum Sceuæ Sacerdotis, qui exorciſtas agentes inter Hebræos; & alieni à fide, aduerſus Dæmones ſacrum Ieſu nomen vſurpantes, eos expulerunt quidem; ſed damno ſuo, ab iis quos eiecerant malè mulctati; vt hinc vis huius nominis, inde eorum infidelitas agnoſceretur. *Filiorum Sceuæ caſus.*

Nero annos ſexdecim natus Octauiam ducit vxorem, & cum eâ quaſi dotale accipit imperium. Tum Ilienſibus immunitatem impetrauit, vt quid poſſet oſtenderet. Tum etiam Procuratorum Cæſaris aucta potentia, hoc eſt licentiâ magis impunè prædandi. *Nero ducit Octauiam.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4107. 807. 54.

Paulus Timotheum, quem antea Lyſtris circumciderat, & Eraſtum, mittit in Macedoniam, vt per eos hic adeſſe videretur. Paulò poſt autem contigit grauis in Paulum exorta ſeditio, cuius author fuit Demetrius, ædiculas Dianæ ex argento cudere ſolitus cum ſibi ſubditis artifi- *Sedicio Epheſi in Paulum.*

 cibus.

cibus. Hâc per Alexandrum Iudæum ſcribam ſapienter ſedatâ, ſecedit in Macedoniam & Græciam Paulus, priùs tamen indidem Epiſtolâ primâ datâ ad Corinthios, quos diligebat impenſiùs, atque inuicem diſtractos propter ſe, doctoresque alios, dolebat.

Claudius fungo tollitur. Tum Claudius dedit ſigna pœnitentis de matrimonio Agrippinæ, & adoptione Neronis, ac majora amoris in Britannicū edidit teſtimonia. Quare impotens mulier per Locuſtam veneficam infectum veneno Boletum parat, quo cibi genere Claudius auidiſſimè veſcebatur; hoc cùm ediſſet, nihil amplius edit, obiitque elatus è conuiuio quaſi tumulentus 3. Idus Octobris, cùm vixiſſet annos 63. imperaſſet 13. menſes 8. die 20. vir quo ſtolidiorem & hebetiorem Orbis Romanus haud vidit, & cuius μετεωρία, & ἀβλεψία fidem omnem ſuperare videntur. Scripſit, injuriæ ab eo acceptæ, quam beneficij recepti, magis memor Seneca ἀποκολοκύντωσιν hoc eſt *de immortalitate fungo parta*, ac deinceps Nero fungos Deorum appellauit cibum, quo factum eſſet vti Claudius Diis inaniter accenſeretur.

Nero imperat. Morte Claudij tantiſper celatâ ingenti diſſimulatione, donec omnia circa ſucceſſorem ordinarentur, imperium inuadit Nero Claudius Cæſar, initio tam bonus, vt rogatus à Burrho ſubſignare latronum neci optaret *neſcire litteras*. Omnia interim Agrippina adminiſtrabat; cuius quaſi regni initium fuit Iunius Syllanus Aſiæ Proconſul veneno ſublatus, & Narciſſo Liberto, ampliùs quater millies ſeſtertium diuiti, Claudioque à libellis, imperata nex. Quid enim aliud ab illâ expectaretur, quæ filio optarat imperium, etiam coniunctum matricidio.

Corbulo miſſus in Orientem. Parthi tum occuparunt Armeniam, mox tamen reliquerunt, ſed vt paratiores redirent; quare eò mittendus fuit Domitius Corbulo, magnus copiarum ductor, & Orientis terror; qui tamen minus Parthos, quàm Neronem terruit.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4108. 808. 55.

Paulus ineunte anno in Macedoniam venit, vbi alteram ad Corinthios Epiſtolam exarat, & priorem ad Timotheum, forte & ad Titum: quæ enim ad Romanos data eſt, Corintho venit. *Pauli Epiſtolæ.*

Poſt prænunciata ab Agabo vincula, circa Feſtum Pentecoſtes Hieroſolymam Paulus ingreditur, vbi captus à Iudæis iis ereptus eſt à Lyſiâ Tribuno, à quo cùm verberandus eſſet, lege Porciâ atque Semproniâ à ſe virgas amouit, ſe ciuem Romanum, vtpote Tarſis Ciliciæ ortum, teſtatus. Inde cum præſidio, ne necaretur in viâ, ad Felicem Præſidem Cæſaream perductus eſt, vbi & huic, licet ſcelerato, & Druſillæ vxori Iudææ, dum de iudicio loquitur, incuſſit metum. Sed tum Felici ſucceſſit Porcius Feſtus, & coram eo atque Agrippâ Rege, & eius vxore Berenice vbi locutus eſt Paulus, cum videret iudicem in Iudæos inimicos propenſiorem eſſe, ad Cæſaris tribunal prouocauit; Itaque Centurioni traditus eſt deportandus Romam, vt hanc non tantùm verbis ſuis, ſed & ſanguine redderet illuſtriorem. *Paulus captus Hieroſolymis.* *Prouocat ad Neronem.*

Vologeſes Rex Parthorum cum Romanis paciſcitur, & obſides offert Corbuloni, cuius fortitudinem verebatur. *Fœdus cum Parthis.*

Actem Libertam, emptam ex Aſiâ, Nero ſic diligit, vt eam ſibi copulare matrimonio cogitaret, ſubmiſſis Conſularibus viris, qui ortam eam ſanguine regio & Attali peierarent. Id impediit quantùm potuit Agrippina mater, etiam intentato Britannico, ſicque neciseius imprudens cauſa fuit. Eum enim ſtatim Nero parato per Locuſtam præſentiſſimo, probatoque veneno ſuſtulit, aſſignatis veneficæ amplis prædiis atque diſcipulis, quos ad ſuam artem erudiret. Matrem exinde ſatellitio, & ornamentis Auguſtalibus exutam redegit in ordinem, ac nihil propiùs abfuit *Britannicum tollit Nero.*

fuit quàm vt inſidiarum in ſe accuſatam de medio tolleret, jam voluntate, poſtea facto matricida.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4109. 809. 56.

Paulus nauigat Romam. Paulus vinctus perducitur Romam, appellitque Sidonem, & in Cyprum: Lyſtra videt; conſcensâque iterum naue ad Melitam inſulam naufragium patitur; eius tamen precibus vectores conceſſi ſunt. Hic admorſus à viperâ non modo nihil eſt paſſus, ſed exinde factum vt ſerpentes hîc veneno carerent, & tantùm nocerent dente. *Melitam venit.* Huius quoque Inſulæ rectorem addictum Chriſto creauit Epiſcopum Publium, ſi vera quæ Martyrologia ſcribunt: Sed hoc verius quàm quòd ab aliis ſcribitur, eundem Publium Dionyſio Areopagitæ in Epiſcopatu Athenienſi ſucceſſiſſe, quem errorem, nominum confuſio peperit.

Neronis laſciuia. Nero tum Romæ noctu per omnem laſciuiam graſſabatur, corruptus ab adulatoribus aulicis ſuis. Redeuntes è cœnâ verberabat, vulnerabat repugnantes, ac mergebat cloacis, Tabernas effringebat; quamquam ſæpe in iis rixis poculorum, aliquando etiam vitæ periculum adiret. Eò Principes inſanos adoleſcentia, excuſſo rectorum jugo, nonnunquam adigit.

MVNDI *Vrb Cond.* CHRISTI.
4110. 810. 57.

Paulus Romæ. Paulus poſt primam coram Nerone defenſionem, alteram ad Timotheum Epiſtolam ſcribit, atque ad Epheſios; tum Eccleſiarum quàm ſui ſollicitior.

Obitus B. Virginis. Qui B. Virginem annos 72. vixiſſe putant, hoc anno & obiiſſe & aſſumptam eſſe dicere debent, cum ætatis ſuæ anno 15. Euodio teſte, pepererit Chriſtum. Sed hæc ita certa non ſunt, vt non liceat iis refragari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4111. 811. 58.

Pauli Epiſtola. Paulus tum Epiſtolas dediſſe putatur ad Philippenſes,

lippenſes, Colloſſenſes Phrygas, Philemonem, Hebræos, & Galatas; hoc enim ordine quidam emiſſas arbitrantur: quanquam de duabus vltimis major controuerſia, vtra alteri poſterior.

S. Lucas Euangelium ſcribit aduerſus Cherinthum, Merinthum, alioſque ejuſdem furfur s homines, & ſcribit adhortante Paulo, quare id etiam hic vocat ſuum Euangelium. Illud autem nuncupauit Theophilo; vtrùm autem is ſit Chriſtianus quilibet, an vir clariſſimus, Antiochenus ciuis, hoſpes Sancti Petri, cujus meminit in Recognitionibus Clemens, non eſt noſtri otij ſtatuere. *Lucæ Euangeliũ.*

Parthi de Armeniâ cum Romanis acriter contendunt; vt iis par eſſet Corbulo legiones ſuas diligenter exercet, & veterem diſciplinam militarem ſeruare cogit. Sic inſtructis copiis Armeniam ingreſſus, expugnatis pluribus caſtellis etiam Artaxata incendit, vt hoc exemplo cæteras vrbes terreret. *Parthi inſtaurant bellum.*

Ruminalis Ficus quæ Romuli & Remi infantiam jam ab annis 831. texerat, atq; ab hoc tempore ſteterat incolumis, hoc demum anno exaruit, ſed paulò poſt in nouis fœtibus reuixit, portento quod Romanos diſtinuit ac diſtraxit, quaſi Vrbi exigui temporis pernicies immineret. *Ruminalis Ficus Romuli.*

Nero Poppeam Sabinam meretricis ejus lenociniis deuinctus deperit, ideoque maritum ejus Othonem ſibi mollitie & nequitiâ parem amandat in Luſitaniam, quaſi eam adminiſtraturus, Agrippinâ nequicquam eos amores abrumpere conante, qui conatus ei vitâ ſtetit. *Nero Poppeam Sabinam deperit.*

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4112.	812.	59.

Hoc anno quo contigit Solis Ecclipſis pridie Kal. Maias, S. Iudas, qui & Thadæus dicitur, Iacobi Minoris frater Catholicam Epiſtolam ſcripſiſſe perhibetur, tam vtilem Eccleſiæ, quàm Heterodoxis odioſam. *S. Iudæ Epiſtola.*

Lugduni tantum deſæuiit incendium, vt nihil *Lugdun.*

Incendium. ejus ſequenti die inuentum ſit ; adeò vt inter vrbem tantam, & nullam nox vna duntaxat interfuerit.

Nero vult matrem occidere. Agrippina modis omnibus ſibi reconciliare Neronem filium conatur, ei etiam ſui corporis poteſtatem nequiter oſtentans ; ſed impulſus a Poppæâ (cui quoque Dio Senecam adjungit, & in eum impotentiſſimè debacchatur) primùm ter veneno tentatam fruſtrà, laxatis lacunaribus cubiculi per quandam machinam perdere parat. Cùm id quoque non ſucceſſiſſet, ſolutilem ei parauit nauem, datâ Aniceto Liberto curâ, vti hanc cum matre perderet ; verùm hac ſolutâ atque demersâ, Agrippina licet nautæ in eam remis contiſque ſæuirent, nihilominus emerſit incolumis. Quod cùm Anicetus renunciaſſet Neroni, eum remiſit cum ſuis nauti vt hanc interimeret. Ad ejus lectum cùm percuſſor acceſſiſſet, proripuit illa ſe ex grabato, nudatâque aluo, *percute ventrem*, inquit, *quæ monſtrum tulit*. Sic obiit Germanici filia, Agrippæ neptis, abneptis Auguſti, à filio ſuo, cui dederat imperium, etiam admonita poteſtatem quam ei parabat ſibi exitio fore ; ſed miſera & inſana parens matricidam eſſe maluit, quàm non eſſe Imperatorem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4113.	813.	70.

S. Andreæ Martyrium. Andreas Petri frater Patris Achaiæ, profitens publicè Chriſtum affixum cruci, Ægeæ Proconſulis juſſu, decuſſatæ figitur cruci, quam peramanter oſculatus erat ; & in eâ mori voluit, inhibitis Fidelibus, qui eum eripere ſupplicio moliebantur, longè pluris faciens crucem Domini ſui tinctam ſanguine, quàm fragilem vitam

Albinus Judææ procurator Feſto Procuratori Iudææ, ſucceſſit Albinus, latroni graſſator ; res enim Iudæorum, vti Romanorum mores ruebant in pejus.

Corbulonis victoria. Domitius Corbulo Tigranocertam in deditionem accipit, & Romanis totam ſubjicit Armeniam ; huic præficit Tigranem, Archelai

quon-

quondam Cappadociæ Regis nepotem à quo tutiùs & faciliùs ſeruari poſſet. Inde venit Corbulo in Syriam, vt ei proſpiceret; quoniam morte Vinidij Quadrati, qui ei legatus præerat; periculum erat, ne in eam Parthus irrumperet, Corbulonis tamen præſentiâ, quam quolibet exercitu tutiorem.

Tum quoque Nero quinquennale certamen Romæ, ad morem Græci certaminis, inſtituit; in quo non ſpectator, & Brabeutes, ſed actor, & aliqua pars ejus fuit, in magnum tanti hujus Imperij dedecus. *Quinquennale certamen Romæ.*

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno Chriſti 60. ad 70.

MVNDI	*Vrb.Cond*	CHRISTI.
4014.	814.	61.

SAnctus Barnabas hoc anno Martyrii palmam inuenit in Inſulâ Cypro, vbi ſepultus eſt cum Matthæi Euangelio, quod ſua manu deſcripſerat, & in ſuo complexu condi voluerat, vt oſtenderet quanti non tantùm viuus, ſed & mortuus id faceret. *S Barnabæ Martyrium.*

Alexandriæ quoque Sanctus Marcus raptatus ab Ethnicis, ac peſſimè habitus expirauit ſanctiſſimè, factus ipſe Idea perfectiſſimæ Chriſtianitatis. *& S. Marci.*

Simon Chananæus, qui & Zelotes, Thadæuſque, qui & Iudas Iacobi frater, cùm hic Meſopotamiam; ille Ægyptum decurriſſent, annunciantes Chriſtum, tandem in Perſidem conuenerunt, veræq; religioni innumerabiles populos adjunxerunt; quorum conciones vt plus poſſet, dicentium ſanguine irrigatæ, mirabilem Eccle- *& SS. Simonis, & Iudæ.*

ſiæ ſementem protulerunt.

Epiſtola S. Iacobi. Hoc anno S. Iacobus Epiſtolam ſuam dediſſe putatur in quinque capita digeſtam, ſed quibus vita omnis Chriſtiana continetur.

Britannica Paulini victoria. Bunduica Britanna, virilis animi fœmina, dum Paulinus verſaretur in Inſulâ Monâ, coactis centum viginti bellatorum millibus, duas cepit vrbes, & octoginta millia ciuium Ro. cecîdit, atque in fœminas maximè ſæuiit. Eam rediens Paulinus aggreditur licet ducentis triginta millibus ſtipatam, quando & Barbaros ad ſatietatem interemit, eiſque cladem cum fœnore repoſuit. Bunduica dum reparare conatur bellum, extincta morbo plenam Romanis reliquit victoriam, probroſam tamen quòd à fœmina victi, tantùm fœminam ſuperaſſent.

Serui cru deliter necati. Præfecto Vrbis Pædanio per ſeruum cæſo, vniuerſa quæ ſub eodem tecto viuebat familia addicta eſt neci, vt grauitate ſupplicij, atrocitas ſceleris innueretur, nec ij putarentur innocentes qui vitæ domini ſui, ſalutique tam negligenter proſpexiſſent.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4115.	815.	62.

S. Iacobi Minoris Martyrium. Trigeſimo à Chriſti morte anno, & octauo Neronis, S. Iacobus, Minor dictus, & Domini frater, iubente Anano Pontifice, homine feroci, ac ſæuo; Chriſtum publicè profitens ex pinnis templi dejectus, lapidibus obrutus, ac demum fullonis vecte percuſſus, pro ſuis percuſſoribus orans, animum Deo reddidit. Vir cultu etiam corporis pius, ſemper in lineâ veſte, nunquam tonſus, nunquam vnctus oleo, aut balneo vſus, tam deditus orationi, vti ejus genua atque frons inſtar pellis camelli occalluerint. Certè tanti factum eſſe à Iudæis, ſcripſit Ioſephus, vt ob ejus maximè cædem Hieroſolymitanam cladem contigiſſe putauerint. Succeſſor ejus Simeon in Epiſcopatu Chriſti cognatus atque Diſcipulus, mœrorem vtcumque leuauit, magnum tamen in viri jactu-

jacturâ, quem ex æquo boni malique, inimici amicique diligerent.

Eodem anno, quarto ante bellum Iudaicum, Ieſus quidam Anani filius, homo plebeius ac ruſticus cladem Hieroſolymitanam Præcinuit, væ illud fatale ſuis popularibus intentans, neque monitis atque ſæuis verberibus ſilere potens, donec obſeſſo ballista Romanorum vocem ei cum vitâ eripuit. *Cladis Hieroſolymitanæ prænuncius.*

Vologæſus Rex Parthorum Teridatem fratrem ſuum Armeniâ depulſum reſtituere conatus eſt. Sed ſtatim adfuit Corbulo Tigrani allaturus opem. Cùm ergo hic rem Romanam in tuto collocaſſet, eam Sennius Pæſtus Cappadociæ præfectus euertit. Victus enim turpiter à Vologæſo, obſeſſuſque in vrbe Rhandeâ, ſe parum honeſtis conditionibus dedere compulſus eſt. Corbulo præſentiâ ſuâ rem vtcumque reſtituit, ſed ignominiam omnino abſtergere non potuit. *Parthi Ro. vincunt.*

Perſius Satyricus hoc anno ætatis vndetrigeſimo mortuus eſt; qui adeò obſcurè cecinit, vt ſub tyranno & Nerone ſcripſiſſe ſatis intelligatur. *Perſius Satyricus.*

Burrhus præfectus Prætorio, magnum Reip. virtutiſque columen, atque vna Neronianorum criminum mora, ab eodem Nerone veneno extinctus eſt. Ejus loco ſubſtituti ſunt duo præfecti Prætorio, vt minus poſſent, Fennius Rufus, & Tigillinus moribus tam inter ſe gemini, quàm diſſimiles Burrho. Hi Senecam apud Neronem criminantur; quod cùm ille prævidiſſet miſſionem petiit, at non impetrauit, ſapientior quàm felicior. *Burrhus tollitur.* *Seneca petit miſſionem.*

Octauiam jampridem expellere cogitabat Nero, ſed ei reddendum Imperium Burrhus contendebat; hoc ſublato monitore eam ejecit Cæſar; verùm exortâ Romæ ſeditione reuocare compulſus eſt. Mox tamen in Inſulam relegatam interemit, etiam impudenter inſimulatam adulterij, ſanctiſſimam alioquin fœminam, atque alio marito digniorem. *Octauiam necat Nero.*

Tum

Pallas interimitur. Tumquoque Pallas libertus, cujus operâ à Claudio adoptatus erat Nero, ſublatus eſt, propter ingentes diuitias, ſed malis artibus quæſitas, & ſemper dominis ſuis infructuoſas.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4116. 816 63.

S. Matthiæ Martyrium. Hoc anno S. Matthias martyrio coronatus etiam meliorem quàm cum factus eſt Apoſtolus conſecutus eſt ſortem.

Corbulonis fortitudo. Corbulo tantâ felicitate ac virtute bellum geſſit in Parthos; vt Teridatem, haud repugnante Vologæſo, in caſtra Romanorum venire compulerit, atque imaginibus Neronis ſubjicere diadema, majore tamen Corbulonis, quàm Neronis gloriâ.

Neronis malitia. Nero Equitum Romanorum loca ſedilibus plebis antepoſuit; non quod illum ordinem honoratum vellet, ſed materiam rixarum ſufficeret, homo ad inſaniam malitioſus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4117. 817. 64.

Ceſtius Florus Syriæ Procurator. Ceſtius Gallus tum Syriam legatus rexit, cùm Geſſius Florus Iudææ Procurator renunciatus eſt; cujus operâ maximè Iudæi in vltimam acti deſperationem, rebellionẽ ſecuturis ſæculis prope legitimam reddiderunt. Ius enim hic publicè vendidit, atque impunè vexandi quemlibet, ſpoliandique licentiam; quod tantùm occulte Albinus fecerat, & parciùs. Vrbem militi non ſemel diripiendam obiecit, facta poteſtate ſuis vti in Vrbe per vim captâ rapiendi, atque corrumpendi. Vno verbo ſe non Cæſaris Procuratórem, ſed alterum Neronem præbuit.

Neronis improbitas. Nero trajecturus in Græciam Neapolin venit; ſed repente mutato conſilio, non tam in Vrbem, quàm ad ſuas libidines rediit. Tum enim Pythagoræ exoleto nupſit, & Sporum adoleſcentem formoſum, vultûque Poppeæ ſimillimum, ipſe duxit vxorem, huic aſſignatâ dote, obitiſque ceremoniis omnibus quæ tum in nuptiis ſolebant

adhi-

adhiberi. Eum etiam ſæuâ & atroci dementiâ in fœminam transformare conatus eſt, eaque præſtitit quæ pudor commemorari vetant, nec inuenirent fidem, niſi de Nerone dicerentur.

Verùm hæc paucis nocuere; quæ deinceps egit pænè Romam in vltimam ruinam impulſere. Ardentem Troiam, vti depingitur à vatibus, ſpectare voluit; itaque variis Vrbis partibus curauit admoueri faces, atque ita domibus ignes ſubjici, vt Romani ancipiti diſtracti malo, de ſe potiùs quàm de aliis cogitarent. Tum mons Palatinus vniuerſus exarſit ac duæ Vrbis partes totæ conflagrarunt, cùm in Smaragdo, vt pulcrius eſſet, ac minus oculos offenderet, id ſpectaret incendium, turpi habitu Citarædi Trojæ ἅλωσιν occinens, & in malis exultans, quibus a Româ per Gallos incensâ Vrbs paria non viderat. Cùm igitur ſe ob eos ignes impeti conuiciis populi videret Nero, culpam voluit in alios refundere, atque iis crimen ſuum affingere. Nam in Chriſtianos, quorum erat tum Romæ non exigua multitudo, hæc incendia deriuauit, quorum aliquos ferarum pellibus tectos à belliis lacerandos curauit, alios pice ac ſulphure illitos pro facibus ardere juſſit, & crudelem nocturnis ſpectaculis exhibere lucem. Tum igitur contigit Religionis Chriſtianæ

Nero Vrbem incendit.

Chriſtiani de hoc incendio accuſati.

PRIMA PERSECVTIO.

Cujus author fuit Nero, aptum dæmonis inſtrumentum ad torquendos homines Sanctiſſimos, & qui tantum ab ejus moribus diſiuncti erant, quantùm à terrâ diſſidet cælum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4118.	818.	65.

Viſa Hieroſolymis ſigna vltimam vrbi calamitatem portenderunt. Xanthici menſis octauo die, horâ noctis nonâ, lux ingens circa altare per mediam horam effulſit. In feſto Azymorum, porta Orientalis ærea, quam ægrè multi homines ſole-

Signa Hieroſolymitanæ cladis.

ſolebant impellere, ſponte patefacta eſt circa horam noctis ſextam. In ipſo die Pentecoſtes cùm Sacerdotes in templo nocte verſarentur, ſuſuri de more ad Deum preces, auditus eſt ſtrepitus ingens, cum his vocibus, *migremus hinc*; quibus admoniti Iudæi, niſi mens eis fuiſſet læua minantis opem implorare debuerunt.

Initium rebellionis Iudæorum

Neque diu dilata ſunt cladis imminentis exordia. Nero enim, petente Batyllo, qui ejus olim ex ſaltatore fuerat Pædagogus, nunc verò ei à Græcis epiſtolis erat, Iudæis Cæſareæ degentibus jus ciuitatis abrogauit; ac totum gentilibus conceſſit; vnde mali Iudaici prima labes. Cùm enim vtrimque graſſationibus ageretur, & Geſſium Florum diriori morte dignum interemiſſent Iudæi, venit ad Hieroſolymam Ceſtius Gallus cum exercitu, vnde fugatus, Romanorum & Arabum peditum quinque millia, ac trecentos cum Aquila Romanâ perdidit, equites verò nongentos octoginta; quod dedecus totius gentis ſanguine reluendum fuit.

Piſoniana conſpiratio, & Viniciana

Romæ autem ingens eſt concitata aduerſus Neronem conſpiratio Piſoniana, aliaque Beneuenti Viniciana, quibus nobiles quique impliciti amplam Cæſaris crudelitati, & rapacitati materiam ſuggeſſerũt. Cæſi omnes quotquot appellati ſunt, in iis Lucanus Poëta, cui vti poëtæ bono, malus vates Nero aliunde inuidebat; Seneca ejus Præceptor & qui ejus ad virtutem formarat mores, vt ab hac parte parricida vocaretur; Plautius, Lateranus, Sulpitius Aper Centurio, Subius Flauius Tribunus, adeòque ipſe præfectus Prætorio Rufus. Neque tantùm in conjuratos ſæuitum, ſed & in alios quoſque innoxios pœna deriuata eſt; riſiſſe tum, ploraſſe, nutum aliquem edidiſſe, capitale fuit; ſic præbitæ aures delatoribus, vt nemo tutus videretur. Tum Thraſeas Pætus, & Soranus Romanorum honeſtiſſimi ſtudioſiſſimique perierunt, hic quidem à Publio Egnatio Celere Philoſopho dicente falſum teſti-

Lucanus Seneca, aliique Cæſi.

Thraſeæ, & Sorani mors.

mo-

monium accuſatus, quaſi operâ filiæ magicis vſus eſſet artibus & ſacrificiis ægrotante Nerone; ille quod triſtior eſſet, vultumque Pædagogi ferret, rarò veniret in Senatum vt Cæſaris probaret acta, nunquam eum canentem audiuiſſet, nec ejus ſacræ Citharæ ſacrificaſſet, propter quæ laudem apud poſteros retulit immortalem. Certè fortiter obiit, vti vixerat generosè, ſanguinem è venis reſectis profluentem propinans Ioui liberatori, dignum qui meliori causâ funderetur.

Sed quid mirum crudelem in ſuos inimicos fuiſſe Neronem, qui in amicos quoque ſæuus extitit? Sabinam enim Poppæam delicias ſuas ictu calcis exanimauit, formæ ſuæ adeo ſollicitam, vt quotidie quingentarum Aſinarum, quas ſemper deducebat ſecum, lacte lauaretur; quæque mori potiùs quàm ſeneſcere exoptarat, cujus & votum fanaticus maritus impleuit. *Poppæam Nero occidit.*

Tum Romanus Eques Neroni pollicitus eſt ingentes Didonis gazas ereptas Pygmalioni, & latentes in Africæ vaſtiſſimis ſpecubus, quæ paruo operarum labore refodi poſſent. Verùm inane indicium eſſe demonſtrauit euentus; atque dubitatum vtrum qui promiſerat, an qui crediderat eſſet amentior. *Falſi theſauri in Africa indicati.*

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4119. 819. 66.

Iudæi fuſis Romanorum copiis tandem intelligunt quibuſcum hoſtibus ſibi res eſſet; varios itaque duces eligunt, quibus tanti belli curam committerent, inter reliquo Ioſephum Gorionidem, virum fortem, nec malum ſcriptorem, qui Galilæam ordinaret. Aliunde Nero ex Achaiâ auditâ Iudæorum defectione huic bello Veſpaſianum præficit, qui ſtatim Titum filium Alexandriam hyeme præmittit, vt inde legiones deduceret, earumque metu Iudæorum audaciam comprimeret. *Veſpaſiano mandatum bellū Iudaicum.*

Teridates, vti Corbuloni promiſerat, Romam venit, vbi magnificè ſuſceptus publicè accidit ad Nero- *Teridates ſubmittit ſe Neroni.*

Neronis genua, depoſito ad pedes ejus diademate, quod tamen mox cum oſculo, multoque honore recepit, ſed tanto cum apparatu, vt non ſeriò, ſed mimicè cuncta geri viderentur.

Neronis in Græcia facta. Poſtea nauigauit in Achaiam Nero, vbi Græcos nactus adulatores ſe totum in ludos effudit. Hic inter Tragœdos atque Citharœdos ſaltauit, & cecinit, inter aurigas agitauit currus, ſed tanto Imperij, ſuique neglectu, vt non Cæſar, ſed priuatus aliquis eſſe videretur.

Corbulo cæditur à Nerone. Mox tamen quis eſſet oſtendit; Domitium enim Corbulonem ex Oriente reuocatum perhonorificè, cùm Cenchreas ad portum Corinthi appuliſſet, occidi juſſit, virum fortem, & bonum, & in eo tantùm reprehendendum quòd nimis Neronem dilexerit, eique amicus eſſe, quàm Imperator eſſe maluerit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4120.	820.	67.

Veſpaſianus rē benè gerit in Iudæa. Veſpaſianus in Iudæâ rem proſperè gerit expugnatque duas vrbes permunitas, Ioppem, & Iotapatam; in hac Ioſephum cepit, qui ei præcinuit imperium; quare deinceps Flauiæ familię acceptiſſimus fuit, publicam etiam promeritus ſtatuam, & qui ſemper infelix fuiſſet, niſi infeliciſſimus extitiſſet. *Ioſephus captiuus.* Titus autem totâ Galilæâ potitus, in quâ incredibilis hominum multitudo conſciſſa eſt, ab hac parte Iudæorum robur eliſit; & tum ſeriùs agnouerunt miſeri, non ſemper bellorum exitus initiis reſpondere

Zelotæ turbāt Hyeroſolymā. Interea ad externum, & Romanum, ciuile ac domeſticum bellum Iudæis acceſſit. Zelotæ enim (ita dicebantur qui patrias leges audaciùs quàm ſapientiùs tuebantur) reliquis ciuibus Hieroſolymitanis, aut pacem, aut mitiora conſilia ſpirantibus impares, ſeſe templi ſeptis incluſerunt, & ſuum in auxilium Proſelytos Idumæos accerſiuerunt; hi clam in vrbem introducti multos ex ciuibus occiderunt, cibaria multa corruperunt, quibus poſtmodum miſera ciuitas plurimùm indiguit.

Inter

Inter illas cædes enituit Zachariæ viri optimi juſtiſſimique nex ; hic Barachi ſeu Barachiæ filius, inter templum, & altare interfectus, ſuſpicionem ſacrorum Codicum interpreti doctiſſimo iniecit, vtrum non eſſet ille Zacharias, cujus mortem Iudæis exprobrat Chriſtus, quaſi hæc ſint propheticè dicta, & apud ſacros vates præſentia atque futura quaſi præterita nuncientur; quod hoc loco inſinuaſſe, & ſapientûm judicio ſubieciſſe ſufficiat. *Zacharias cæditur.*

Tum quoque Pontifex Ananus ab iiſdem jugulatus eſt; ſed addita quoque rebus ſacris contumelia: priùs enim per ludum ſcelerati homines Phanniam quendam Samuelis filium abſtractum rure, & de ſtiuâ Pontificem creant, ſacriſque veſtibus indutum, ac per vrbem circumductum inducunt in templum. Tum ergo Chriſtiani à Domino præmoniti Hieroſolymam reliquerunt. Sic enim *abominatio deſolationis à Daniele prænunciata in loco ſancto*, hoc eſt templo, apparuit, Zelotis, Idumæiſque ſanguine, cædibus, & rapinis funeſtantibus templum, & Dei cultu ad jocos abutentibus. Quòd ſi *abominationem* hanc *deſolationis* ad illud tempus referre volueris, quo Ceſtius cum ſignis Romanis, exornatis Cæſarum, Deorumque imaginibus, ad Hieroſolymam acceſſit, non multùm repugnabo; nam Iudæis *abominatio* fuit idolum & imago; & tum Romani, qui hactenus in Iudæorum gratiam à ſuis ſignis militaribus ſuſtulerant imagines, eas in eorum odium repoſuerunt; ſicque maturiùs exiiſſe ab hac vrbe Chriſtianos dicendum erit; ſed ſuperior expoſitio videtur facilior & Chriſti Domini verbis accomodatior.

Ananus interficitur.

Fugiunt Hieroſolymis Chriſtiani.

Abominatio deſolationis.

Simon Magus Neroni, & Romanis illudens ſuis præſtigiis, in aëre volare viſus, & à malis geniis portatus, Petro jubente, deſtitutus corruit, confractiſque cruribus, ac toto corpore debilitato malè periit; ob hanc cauſam Neronis juſſu inuerſo capite actus eſt in crucem Petrus: eodem

Simō Magus deiicitur ex re à S. Petro.

eodem tempore, eodemque jubente, reſciſſum Paulo caput, quod pellicem factam Chriſtianam Imperatori turpiſſimo ſubſtraxiſſet; ferunt ex reſecto ejus collo, lac pro ſanguine defluxiſſe, & ex trino capitis decidentis ſaltu tres emicuiſſe fontes, vnde loco nomen *trium fontium*, qui priùs *Aquæ Saluiæ*, & *gutta iugiter manans* dicebatur. Petrus autem affixus fuiſſe videtur cruci in ſummitate montis Ianiculi; dicitur tamen in Vaticano paſſus, quia montes illi duo ita conjuncti ſunt, atque confuſi, vt eorum nomina confundi meruerint; vbi autem poſtea condita eſt Baſilica Vaticana, ſepulchri ſine dubio locus eſt, ideoque in hujus rei memoriam Vaticanus dictus eſt *Mons aureus*, quòd tantum theſaurum ſuis viſceribus incluſiſſet.

Martyriũ SS. Petri & Pauli.

Carcer Mamertinus.

Antequam autem paterentur ambo Apoſtoli in carcerem Mamertinum detruſi fuerant, vnde fontem, etiamnum manantem, ad quorumdam baptiſmum elicuerant. In eodem ſcripſiſſe videntur Epiſtolam, Petrus ſecundam Canonicam, Paulus ad Timotheum alteram. Ita conjunctiſſimi duo in Chriſto viri dum viuerent, in morte ſeparati non ſunt, atque ſuo ſanguine plus illuſtrauere Romam, quàm omnes ab Vrbe conditâ duces ſuis victoriis Imperatores.

Linus ſuccedit Petro.

Mortuo Petro, cùm ſediſſet annis 24. menſibusquinque cum diebus aliquot, ſucceſſit Linus, natione Tuſcus, patriâ Volaterranus: neque enim moramur eos qui Petro Clementem ſufficiunt, & Linum ad martyrium volunt præceſſiſſe Petrum; nos enim ab omnibus recepta proponimus, cætera majori operi diſcutienda reſeruamus.

Apollonius Tyaneus.

Eodem tempore cùm Nero pepuliſſet Vrbe Philoſophos omnes, neque ſupra alios ſapere quemquam ſineret Romæ, in eam venit Appollonius Tyaneus ſpecie Philoſophus, re Magus, alter à Simone ſatelles Orci, eodemq; afflatus ſpiritu, vt bellum indiceret Chriſto. Hujus vitam

Philoſtratus vt multis libris, ita multis mendaciis texuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4121. 821. 68.

Veſpaſianus ad Hieroſolymitanam vrbem obſidendam accedens, Gadara occupat, ne inde in obſidione vexaretur: hìc auditâ Neronis nece, mittit filium ſuum, qui Galbæ gratuletur Imperium: interim ne fortè alteri laboraret, obſidionem differt, cum ea dilatio non noceret Romanis, Iudæorum vires attereret. *Obſidio Hieroſolymitana dilata.*

Hæc dum geruntur in Oriente C. Iulius Vindex, qui Proprætor Gallias adminiſtrabat, deficit à Nerone, eumque contumelioſis edictis laceſſit, Ænobarbum duntaxat appellans. Iis Nero valdè commotus non eſt; ſed maximè cùm Sulpitium Galbam audiit in Hiſpaniâ rebellaſſe; tum enim veſtem diſcidit, conuerberauit caput, actum de ſe pronunciauit. Galba interim res ſuas ordinabat; non ita Vindex, quem Rufi Germaniæ præfecti milites oppreſſere, ipſe ſibi violentas intulit manus. Rufus acclamatus Auguſtus conſtanter repudiauit Imperium; nec niſi inuitus à Nerone defecit. Vindici itaque morte nunciatâ nihil propius abfuit, quàm vt eum ſponte Galba ſequeretur, ſimulque vitam, & Imperium deponeret. Sed auditâ nece Neronis reſumpſit animos, & diffidentiam ac deſperationem ſuam jam ſecurus incuſauit. *Vindex à Nerone deficit, & Galba.*

Interea Nero in Vrbe ab omnibus deſertus eſt, editumque in eum atrox Senatuſconſultum, vt in eum more majorum animaduerteretur, hoc eſt inter verbera atque carnifices efflaret animã. Itaque fugit cum paucis, mori volens, ac timens, & ſubinde latebras mutans. Tandem audiens imminere equites ad eum capiendum immiſſos, adjuuante Epaphrodito, qui huic à libellis erat, in jugulum ſibi ferrum adegit, poſt mortem Tyranni præferens vultum, & horrorem metumque aſpicientibus intentans. Combuſtus & tumulatus *Moritur Nero.*

tam

tam raptim, vt terræ communi omnium parenti grauis videretur, qui necaſſet matrem. Ita ſublatus Nero non ad Vrbis tantùm, ſed & Orbis exitium natus; neque ſatis citò, neque ſatis ſeuerè ſublatus, cùm imperaſſet annis 13. menſibus 7. diebus 28. vt Dio, vt Suetonius paulò minus annis 14. exemplo certiſſimo primam inſtitutionem in pueris emendari non poſſe; cum corrigere in eo non potuerit Seneca quod à ſaltatore & tonſore hominibus nequam, à teneris didiciſſet.

An Nero Antichriſtus. Neronem Antichriſtum eſſe quidam veterum crediderunt; aliqui putauere non eſſe mortuum, ſed reſeruari in ætatis flore ad finem mundi, vt tum Antichriſti vices expleat: Quidam cum Antichriſto tum regnaturum dixere, hunc in Oriente, illum in Occidente, cujus ſententiæ adſtipulatorem facit S. Martinum Turonenſem, Sulpitius Iuliodunenſis Preſbyter. Sed hę omnes etiam virorum Sanctorum opiniones exploſæ ſunt, nec hi ſemper ex Dei Spiritu, ſed aliquando ex ſuo, nonnunquam ex alieno locuti eſſe deprehenduntur.

Galba Imperat. Succeſſit homini furioſo & amenti ſapiens & egregiè cordatus Seruius Sulpitius Galba cui Tiberius Imperium deguſtandum præcinuerat, in quo nihil deſiderari potuit, niſi quod paulò tardiùs venit ad Imperium, idque maiori autoritate & fauore acceperit, quàm adminiſtrarit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4122.	822.	*69.*

Titus redit ad patrẽ. Titus à Patre miſſus ad Galbam, auditâ eius morte in Achaia redit ad Patrem ſapienter, cui præſens auxilium ferre poterat in tantâ Reip. perturbatione, neque ſpe ſuâ hic eiuſque parens fruſtrati ſunt.

Egregia initia Galbæ. Fortiter adminiſtrare cœpit Imperium Galba, militi nihil adulatus, & dicere ſolitus ſe militẽ legere, non emere. Laudatus eſt etiam quòd Helium, Narciſſum, Patrobium, Locuſtam tempore

pore Neronis infames vinctos per Vrbem traduxiſſet, & addixiſſet neci; ſed à tribus ſe regi permiſit qui vendebant omnia; eorum operâ emiſſi Halotus & Tigillinus ex Neronis emiſſariis maleficentiſſimi, qui poſtulabantur ad necem; hinc deſpici cœpit. Quod cùm obſeruaſſet ipſe, quaſi ſua ſenectus & orbitas contemneretur, Piſonem Frugi Licinianum adoptat, nullâ mentione factâ donatiui; vnde data occaſio Othoni nouas res moliendi; qui ſe præteritum in adoptione quam ſperabat ægrè ferens, corraſis vndique pecuniis milites corrupit, à quibus Galba trucidatus eſt annos 73. natus, Imperij ſui menſe ſeptimo, nequicquam eum defendente Sempronio Denſo Centurione, quem ſola mors ab Imperatore ſuo diſiunxit. Additus quoque Piſo, 7. adoptionis die, ne deſereret patrem; juuenis aliis temporibus, caſibuſque dignior.

Mors Galbæ Otho Imperat.

Interea defecerant Germanicæ legiones ad Vitellium, quem eò præmiſerat Galba tantùm furandi, graſſandique cupiditate. Occaſionem Vitellius arripuerat, & in earum ſe gratiam inſinuarat facilitate, promiſſis, obſequio. Mittit ergo ſtatim aduerſus Othonem copiarum partem, qui jam pirncipatus dimidium offerebat, & quo minùs totum dimitteret à ſuis tantùm impeditus erat. Tandem tribus præliis vtraque pars dimicat circa Cremonam, quarto ad Bedryacum, in quo quadraginta hominum millia ceciderunt, quibus auditis Otho pugione ſe confecit, & quod ſordidè ac turpiter acceperat, honeſtiſſimè depoſuit Imperium, quod tribus menſibus occuparat anno vitæ ſuæ vndequadrageſimo, vel trigeſimo octauo; mulier vitâ, morte vir extitit.

Vitellius Imperator

Othonis mors.

Vitellius factus Imperator Aſtrologos ejicit ex Italiâ, tum ſe in omnes voluptates immergit, adeo gulæ deditus, vt eius compotor Vibius Criſpus ex comeſſationibus ægrotans, dicere poſtea ſolitus eſſet, niſi ægrotaſſet ſibi pereundũ

Vitelii ingluvies.

fuiſſ :

fuiſſe: Principatus ergo Vitellij ebrietas & comeſſatio fuit; quarum diu memoria viguit; ab eo enim cupediarum genus dictum Vitellianum; jactatur & ejus cœna parata fratri, cui 2000. piſcium, 7000. auium obtulit & celebratur; eius patina, quæ decies ſeſtertiûm ſteterat, argentea, non fictilis, propter amplitudinem, & juſſu Hadriani conflata, ne Romanis exprobrari poſſet. Creditores ſuos ſibi fieri ſatis poſtulantes valere juſſit, ſatis eſſe dictitans ſi ab Imperatore non cæderentur, qui ſibi priuato moleſtiores extitiſſent: certè qui ſic viuebat, multis prenſantibus Imperium, id diu retinere non poterat.

Veſpaſianus eligi-tur. His acceptis in Syriâ, Veſpaſianus ob virtutem & fortitudinem omnibus charus à Syriacis legionibus eligitur Imperator, atq; in ejus verba Tiberius Alexander Ægypti præfectus militem adigit Kal. Iulij, ipſe paulò poſt Syriacas legiones. Præmittit itaq; in Italiam Mutianum, cui ſe Antonius Primus, ſeu Priſcus cognomento Becco adjungit cum Myſiacis copiis. Ab iis oppreſſi Vitelliani ad Cremonam circa 29. Octobris. Vitellius vehementer conturbatus mox deponere, mox retinere volebat Imperium, nunc priuatus, nunc Imperator. Tandem reſumpſit animos, & Sabinum fratrem Veſpaſiani cum ejus filio Domitiano, alioſque fautores in Capitolium compellit & obſidet. Maturè exinde fugêre Domitianus, & Sabini filius; ille ſub Iliaci habitu. Templo enim à Vitellianis injectæ faces Sabinus aliique cæſi. Sed ſtatim adfuit Antonius Becco cum ſuis, qui dum Vrbem ſubeunt, atque repelluntur, magna eſt edita ſtrages, quinquaginta hominum millibus deſideratis. Mox tamen Vitellius captus, ductuſque per viam Sacram, reductâ comâ, reorum more, ſubjectoque ſub mentum pugione vt attolleret vultum, oblitus cœno ac ſtercore, atque omnibus contumeliis vexatus ob vultum & aquilaculum, demum apud Gemonias ſcalas minutiſſimis ictibus ex-

Vitellius interficitur.

car-

carnificatus tortoris manu periit; inde vnco tractus in Tiberim. Periere etiam cum eo filius & frater, aliique fautores eius, quamquam ille in Flauianos nihil deſæuiſſet: imperauit menſibus octo, diebus nouem, vir infamis tam priuatus, quam Princeps, & popinæ atque menſæ, quàm palatio, & ſolio aptior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4123. 823. 70.

Veſpaſiani præclara initia.

Anno à Chriſti morte trigeſimo octauo, Coſſ. Flauio Veſpaſiano Imper. ſecundùm, & Tito, Veſpaſianus pater eidem Tito bellum Iudaicum mandat. Ipſe frumentum mittit in Vrbem, quo plurimùm indigebat, frugibus bello flagitiosè conſumptis, vt ſibi populum demereretur. Et quoniam eius cauſa Capitolium deflagrauerat, id magnificè reparandum curat, vt ſic de Diis & hominibus benè mereretur.

HIEROSOLYMITANA ἅλωσις.

Iam in Orientem & ad Titum conuertenda oratio; pertinet enim ad hunc annum adeo celebrata ἅλωσις Hieroſolymitana. Titus ergo 18. Kal. Maij in monte Oliueti caſtra collocat, & exercitum ingentem ex variis gentibus conflatum explicat. Iudæi tamen adeo acriter huic reſiſtunt, vt ſæpè Titus ipſe diſcrimē adierit; Idumæi enim, Zelotę, reliquique ciues, poſitis odiis, conſpirabant, & ducibus Ioanne, Eleazaro, Simone ſeſe pro legibus patriis deuouêbant. Mox tamen recruduit diſſenſio, ac Zelotis omnibus Azymorum die exterminatis, in factiones tantùm duas diuiſit vrbem. 5. igitur Nonas Maij primus murus machinis labefactatus ęgrè captus eſt, & quinto poſt die ſecundus, ac tertius acriter verberatus. Fames interea ſæuiebat in vrbe, abſumptis ciuili diſcordiâ publicis apothecis; itaque multi fugere ex vrbe conabantur; ſed fugitiuos omnes affigi crucibus juſſerat Titus ad reliquorum terrorem; quare tam multi venere in Romanorum manus, vt iam terra crucibus, corporibus deeſſent cruces. Aggeribus

tamen diſſipatis, quos diſpoſuerat Titus, vt incluſos contineret, ſtatuit idem excitare murum ambitu 40. ſtadiorum, cum caſtellis tredecim, ſtadiorum decem, quibus quaſi indagine aliàque vrbe includerentur. Mirum! tantum opus perfectum triduò, tantàque facilitate, vt lapides ad manum latomorum venire viderentur. Inter hæc irrepebant fugitiui, quorum duobus millibus reſecti ventres, (quia aurum ſuum voraſſe credebantur) ab Arabibus & Syris; & niſi vetuiſſet Titus vlterius progreſſa eſſet hæc extiſpiſcina. Fames denique tam atrox in vrbe ſæuiit, vt coria, calcei, fœnum, ſtabulorum ſtercus magno pretio venirent. Itum & in humana cadauera, matres nec ſuis filiis pepercêre. Inter cæteras Maria prædiues ac nobilis fœmina omnibus edulibus per milites raptis, filium comedit ſuum, idque agnitum ex nidore aſſatæ carnis. Inuitabat miſeros ad deditionem Titus, verùm hanc inhibebant Pſeudoprophetæ, auxilium à Deo promptum, certumque polliciti. Tandem ipſe Deum hominesque teſtatus ciuitatem obſtinatam exſcindere parat. Captâ Antoniâ turre, inde miles jaculatus facem in templum illud ſic incendit, vt neque Iudæi, nec ipſe Titus afferre potuerit opem; itaque quaſi Deo ventilante flammas ſuccenſum in cineres totum abiit Nonis Auguſti: & poſt elapſas hebdomadas quatuor Kalendis Septembris vrbs eandem ſortem ſubiit penitus inflammata. Tres tantùm ſeruatæ ſunt turres cæteris editiores, monimenta difficilis victoriæ. Ita concidit Sancta ciuitas, quam Deus in oculis tulerat, temploque ſuo dignatus erat, quæ cum in Deum ſuum extendiſſet manus, eumque affixiſſet ligno, ſic caſtigata eſt, vt de eius excidio nulla taciturà ſit ætas, & ad eius auditionem orbis vniuerſus perhorreſcat.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Chriſti 70. ad 80.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4124.	824.	71.

CASTELA Iudææ hoc anno penitus exciſa, nihil relictum quod vim arcere poſſet; agri vniuerſi venditi, quoniam eorum domini vti mancipia ſeruiebant: Emmaüs amplificata Nicopolis dicta, vt eſſet non tantùm re, ſed & nomine monimentum victoriæ; Cæſarea autem ideo Metropolis facta, quia id eius amplitudo dignitas, & nomen exigebant. *Emmaus dicta Nicopolis.*

Alexandriæ tumultuantibus Iudæis, juſſu Veſpaſiani Lupus Onium exſcidit templum olim ab Onia Pontifice ſtatutum, ne id eorum rebellionem, vt Hieroſolymis, fouere videretur. *Onium templum exciſum.*

S. Barthplomæo Apoſtolo, cùm ex Indiâ citeriori, in Maiorem Armeniam iter reflexiſſet, viuo atque ſpiranti detracta cutis, poſteaque reſciſſum caput; cuius corpus inde tranſſatum Liparam primò, deinde Romam, Tiberis Inſulam longè quàm Æſculapius olim reddidit illuſtriorem. *S. Bartholomæi Martyrium.*

Veſpaſianus & Titus de Iudæis triumpharunt, in quo ducti Ioannes & Simon factionum duces duo cum militibus ſeptingentis: his addit Barphoram Dio, quem à triumpho necatum ſcribit. Quod autem Iudæi Didragma pendebant, id Ioui Capitolino perſoluere compulſi ſunt. Pacis templum condere aggreditur Imperator claudit quoque Iani Gemini templum, quod pacem datam Orbi Romano innueret. *Triumphus de Iudæis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4125. 825. 72.

Ebion hæreticus. Ex Cocabâ vico Baſanitidis emerſit Ebion, qui ita ſe dici voluit, quòd volens pauper effectus eſſet, & ad pedes Apoſtolorum ſuarum poſſeſſionum pretium abieciſſet; hic ſectam effinxit ex omnibus deliriis Samaritanorum, Iudæorum, *Et Cherinthus.* Nazaræorum, Cherinthianorum. Vixit pæne hoc tempore Cherinthus, & in vtrumque incidens Ioannes filius Zebedæi, diſceſſit ex Balneo, ne ejus ruina cum hominibus ſceleratiſſimis inuolueretur. Fuerunt autem in eo ſimiles & gemini quod Chriſti diuinitatem negarent, eum creatum maiorem Angelis dicerent, at ex viri ſemine progenitum, & alia eiuſdemmodi, quæ pudor & otium hìc commemorare vetant.

Menander Baſilides Saturninus. Eodem quoque pertinet Menander Diſcipulus Simonis Magi, Magus ipſe, qui ſuos in nomine ſuo Baptizabat, nec aliter conſecuturos ſalutem exiſtimabat; cui condiſcipuli fuerunt Baſilides atque Saturninus, omnes Chriſtianitatis peſtes, & Chriſti inimici.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4126. 826. 73.

S. Thomæ Martyrium. S. Thomas Meliapore, ſeu Calaminæ in India jaculis configitur, ibidemque ſepelitur; non tamen integer, cùm eius reliquiis aliquot aliæ ciuitates glorientur. Neque enim putamus, quod aliqui dixere, per miraculum, tanti viri corpus in multis vrbibus totum eſſe ſepultum, cùm pars duntaxat iiſdem tutandis, atque exornandis ſufficeret.

Heluidius Priſcus ceditur. Heluidius Priſcus Thraſeæ gener, ſectâ Stoicus, Prætor Romæ non ſatis Veſpaſianum reuerens, immo eidem ſæpe inſultans ac inſolentiſſimis altercationibus propè in ordinem redigés, primùm multatur exilio; deinde jubetur interfici: miſit tamen Imperator qui percuſſores reuocarent; & ſeruatus eſſet, niſi jam periiſſe falsò nunciatum fuiſſet. Cùm eius exemplo incitati, neque

neque pœnâ deterriti Stoici quidam atque Cynici furere pergerent, ſuadente Muciano Philoſophos omnes Vrbe ſubmouit Cæſar: præter Muſſonium; Hoſtilium verò atque Demetrium Cynicos in inſulas relegauit, ex quibus Hoſtilius μετῆλθ hoc eſt *exiit*, vel *ſententiam mutauit* (ſic enim variè exponitur Græca vox) Demetrius damnatus in Cæſarem incidens, ei neque aſſurrexit, neque eum ſalutauit, immo allatrauit de more, cui tantùm bonus Imperator ſignificauit, mori quidem illum velle, at ſe nolle interimere canem, ſatis eſſe ratus conuicio aduerſus hominem qui ſic inſaniret.

Philoſophi Vrbe pulſi.

Tum S. Apollinaris S. Petri ab Oriente comes à Gentilibus Sacerdotibus, quòd ad Chriſtum multos conuerteret, extorto decreto à Veſpaſiano, dirè tortus, & eiectus Rauennâ, tandem trucidatus eſt immaniter in vitâ & poſt obitum miraculis clarus.

S. Apollinaris Martyrium.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4127. 827. 74.

Achaia, Lycia, Rhodus, Byzantium, Samus, vtraque Cilicia, Comagena antea liberæ, aut ſub amicis regibus in Prouinciam redactæ, pluribus non tam præfectis quàm latronibus expoſitæ ſunt: hos enim de induſtriâ præficiebat Imperator, vt poſtea tanquam ſpongias premeret, eorumque rapinas addiceret fiſco, publicus ipſe graſſator, & latro, cæteriſque nocentior.

Auaritia Veſpaſiani.

Veſpaſiano V. & Tito III. Conſulibus, iidem Imperator & Cæſar vltimam egere Cenſuram atque vltimum egere Cenſum iam ab anni 639. inſtitutum, quo toto tempore 75. tantum Luſtra condita ſunt, neque poſtea celebrata, Romanorum moribus deinceps ita corruptis, vt nullâ cenſurâ, nullis cenſoribus poſſent emendari.

Vltima Cenſura, & Cenſus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4128. 828. 75.

Templum Pacis Æternæ à Veſpaſiano conſtructum, & Iudæorum ſpoliis exornatum hoc

Templum pacis.

 anno

anno dedicatum eſt, vbi Romani bellorum pertæſi lubentiſſimè vota ſua profuderunt.

Aſconius Pædianus. Q. Aſconius Pædianus nobilis Interpres Tullij, & magnus Rhetor, hoc anno ætatis 75. perdidit oculos, & poſtea cæcus 12. annis vixit Veſpaſiano charus, qui Rhetoras amauit, eiſque teſte Tranquillo tam Græcis, quàm Latinis primus ex fiſco centena conſtituit; vtrimque iuſtus, ſeu cùm Philoſophos latrantes pœnis coercuit, Rhetores loquentes ſapienter, ac benè, muneribus auxit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4129. 829. 76.

Naſcitur Hadrianus. Hoc anno Veſpaſiano VII. & Tito V. Coſſ. ix. Kal. Febr. natus eſt Hadrianus Imperator, patre Ælio Hadriano Afro Conſobrino Traiani, matre Domitia Paulina Gaditana. Maiores eius Hadriæ in Picentibus orti, Italicæ in Hiſpania temporibus Scipionum vixerunt, ipſe maiores omnes illuſtrauit ſuos.

Impoſtor Luciani. Pertinere videtur præter propter ad hoc tempus Proteus ille impoſtor Philoſophus Peregrinus Paro Inſulâ natus, de quo Samoſatenus Lucianus. Sceleratus ille parricida, & Pæderaſtes, vt haberet vnde viueret, Chriſto nomen dedit, cuius cauſa ſe in carcerem detrudendum curauit, vt pecuniam conficeret, & lautiùs viueret, quod & contigit. Tandem enim auro plenus emiſſus eſt à Syriæ Præſide. Suſcepit & alteram peregrinationem, ſuâ Chriſtianitate ſuffultus, nullius rei egens, ſed ob flagitia à Chriſtianis eiectus, omnium rerum penuriâ laborans demùm in ludis Olympicis ſub Domitiano viuus in ignes inſiluit, vanæ gloriæ, ac Dæmonis vile mancipium.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4130. 830 77.

Sabinus Gallus caditur. Prodiit hoc anno ex ſuis latebris Sabinus ille Gallus cum vxore Peponila, quæ ibidem duos ei filios ediderat. Is aſſerebat ſe ex Iulio Cæſare progna-

prognatum, ideoque ſe Cæſarem dicebat, atque Imperium in Lingonibus occuparat, & compararat exercitum; ſed victus, ſe receperat in ſepulchrum vbi nouem annis vixerat. Hoc demum anno agnitus adductuſque Romam cæſus eſt cum vxore, quæ eum abdiderat, atque ex eo duos ſuſceperat liberos, vt plures Imperatori ſupplices offerret; quod ab eo lacrymas, non veniam elicuit.

Circa hoc quoque tempus Sophiſtæ quidam Vrbem ingreſſi ſunt, ex quibus Diogenes irrumpens in Theatrum multis conuiciis populum excepit; quare virgis probè mulctatus ſilere didicit. Non tamen eius exemplo ſapuit Eras, qui tergi ſui confidentia inſolentiùs, atque impudentiùs populum allatrauit; itaque non jam verberibus ſed gladio cæſus; non ad tempus vt alter, ſed perpetuò tacere perrexit. *Sophiſtæ mulctati.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4131. 831. 78.

S. Linus Summus Pontifex, cùm ſediſſet an. xı. menſ. 2. diebus 24. juſſu ingratiſſimi Saturnini Conſularis, cuius filiam energumenam ſanarat, pro Chriſti fide perdidit caput. Cauit ne qua mulier ſine velo ſubiret Eccleſiam. Scripſerat res geſtas Sancti Petri cum Simone Mago, ſed non extat liber: item & paſſionem SS. Petri & Pauli; verùm quia eius hæc opera corrupta ſunt, eſt minus ſcriptis ſuis Linus, quam vitâ ac facto illuſtris. Succeſſit ei Cletus, tertius à Petro, quem caue cum Anacleto confundas. *S. Lini Martyrium.*

Alienus & Marcellus ſummis honoribus aucti à Veſpaſiano, eiuſque familiares, in eum ingratiſſimè conſpirant. Alienus in Palatio, dum ſurgit è conuiuio, ne quid per comparatos milites moliretur, Titi juſſu cæſus eſt. Marcellus damnatus in Senatu ſibi nouaculâ præſcidit guttur; vterque feris deterior judicatus, qui tot beneficiis à bono Principe cicuratus nõ eſſet. Veſpaſiani tempore floruiſſe creditur Curtius Rufus expeditionis *Coniuratio in Veſpaſianum.* *Q. Curtius.*

tionis Alexandrinæ ſcriptor egregius, de cuius tamen ætate tantùm inter ſe ſcriptores digladiantur, quantùm de excellentia ſtyli eius inter ſe conueniunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4132.	832.	79.

Moritur Veſpaſianus. Moritur in Sabinis ad Aquas Cutilias hoc anno Flauius Veſpaſianus, annos natus vndeſeptuaginta cum vno menſe, & diebus 7. cùm imperaſſet annis x. minus diebus ſex, tam bonus, & facilis, vt ei diuinitatem ac miracula Ethnici ſcriptores affinxerint, & ab eo cæcum ſaliuâ, mancum ac debilem crure, vel manu, ſolo contactu ſanatos velint. Sordes etiam eius excuſant nonnulli adminiſtrationis neceſſitate. Cæterùm facilitatis tantæ, vt inuitus ſemper reorum morti ſubſcripſerit, & ſugillatus, aut conuicio, aut riſu iniurias depulerit.

Succedit patri Titus. Succeſſit patri deliciæ generis humani Titus, bono patre longè melior, quem tamen impudenter criminatus eſt Hadrianus, quaſi venenum miſcuerit patri; eius enim juſſu quandiu imperauit ſublatus eſt nemo; tam paratus effundere beneficia, vt putaret perditum diem, in quo de nullo bene meritus eſſet; illuſtre Principum exemplar, & viuens inter homines imago diuinitatis.

Agricola Britannos domat. Bellum extitit in Britanniâ, quo Cn. Iulius Agricola regionem hoſtium vniuerſam vaſtauit, & populando didicit, eam Inſulam eſſe, ac poſſe circumnauigari. Hunc triumphare paſſus eſt Titus, quia maiora fecerat quàm exigebat Prætura; propter quæ Domitianus ignominiâ & paupertate affectum crudeliter perdidit; tantùm intereſt quo imperante magna geras.

Veſuuinum incendium. Mons Veſuuius non procul ab vrbe Neapoli noctu ignes, interdiu fumos egerere ſolitus, hoc anno tanta incendia vomuit, vt finis Orbi imminere crederetur. Cùm enim in eius vertice inuſitatæ magnitudinis gigantes inter fumos & ignes

ignes apparuiſſent, terra concuſſa, mare commotum vehementiùs infremuiſſent, exilierunt primùm ex cratere grandes igniti lapides, quaſi machinis impulſi in cælum, tantaque ignis & fumi egeſta vis eſt, vt cælum penitus obſcuraretur, Sol videretur extinctus. Adhæc tanta copia cineris extitit, vt in Africam, Syriam & Ægyptum pars aliqua delata ſit. Tanta autem, tamque denſa hujus cineris nubes inuoluit Vrbem, vt ejus vltima pernicies expectaretur. Inſuper his motibus & incendiis duæ integræ vrbes Pompeij, & Herculanum, ſedente populo in Theatro, obrutæ ſunt, ſecuta grauiſſima lues quò multi mortalium ſunt elati. Denique tam grauis huius anni caſus fuit, vt omnes aut mors, aut mortis certiſſimæ metus afflauerit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4133. 833. 80.

C. Plinius Secundus Miſenæ Claſſis præfectus, dum ad Veſuuinum incendium propiùs accedit, ſpiritu obſtructo craſſiori caligine, clauſoque ſtomacho, qui ei naturâ anguſtus & inualidus erat, extinctus eſt anno ætatis ſuæ quinquageſimo ſexto. Vir fuit magni laboris & ſtudij, vt ejus opera arguunt; ſed ſuſpectus ἀθεότητος, Deique pæne oblitus, dum naturæ arcana penitiùs ſcrutatus eſt. *C. Plinij Veronenſis obitus.*

Dum Titus inuiſit Campaniam, vſurpaturus oculis calamitatem, quæ omnem ſuperabat fidem, fœdum incendium (quod extitiſſe de terrâ putat Dio) Romæ fœdiſſimè graſſatur: eo multa templa combuſta ſunt, Serapidis, Iſidis, Neptuni, Pantheon, Iouis Capitolini, Theatrum Balbi, Scena Pompeij; ex quibus de priuatis ædificiis conjecturam duces. Hoc caſu reuocatus eſt in Vrbem Titus, ſed miſit duos Conſulares viros cum ingenti pecuniâ, qui Colonias ducerent, & afflictis familiis prouiderent. Tanta miſeria tam miſericordem Principem exigebat. *Incendium Romæ.*

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Chriſti 80. ad 90.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4134. 834. 81.

Titus moritur.

TItus cùm imperaſſet biennio, menſibus 2. diebus 20. ætatis 42. hoc anno, vel veneno potatus à Domitiano, vel conjectus ab eodem in arcam niuis plenam dum langueret ex morbo, extinctus eſt, majore hominum damno quàm ſuo. Moriens ſe tantùm vnius pœnitere dixit; ſed quale id eſſet nunquam apperuit; itaque qui hic conſuetudinem cum Domitiâ fratris vxore, aut Domitianum non necatum obtrudunt, vaticinantur.

Domitianus Tito ſuccedit.

Succedit ei frater Domitianus, cujus exordia non fuere mala. Nam vt Tito meliorem ſe probaret, in eius odium, qui pueros ſic emollitos dilexerat, caſtrari vetuit mares: reuocatâ item lege Iuliâ ſeuerè coercuit adulteria; probroſis fœminis lecticæ ademit vſum, & jus adeundæ cujuslibet hæreditatis: in quibus tamen alienæ, quàm ſuæ pudicitiæ ſollicitior fuit. Adhæc vt accuſandi pruritum reſtingueret, ſtatuit vt accuſator qui cauſam non teneret, exilio mulctaretur. Calumnias denique Fiſci fortiter repreſſit, profeſſus *Principem qui delatores non caſtigat, irritare.* Sed finis h s initiis non reſpondit.

Eius bona initia.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4135. 835. 82.

Domitiani otium.

Domitianus cum quis eſſet oſtendit, publicè profeſſus ſe Imperium dediſſe Patri, atque Fratri eos tantùm reſtituiſſe. Interea in Palatio vacabat nugis, ſtylo aureo configens muſcas, quò pertinet

tinet Vibij Criſpi non illepidus jocus, qui quærenti vtrùm aliquis eſſet cum Imperatore, reſpondit, *ne muſca quidem*.

Florebat hoc tempore Fabius Quintilianus Calagurritanus, qui Romam cum Galba venerat. Is inſinuauit ſe in gratiam Domitiani, cujus nepotes erudiit, atque ex Fiſco ſalarium recepit publicus Rhetor. Declamationes autem ejus ſunt alterius junioris Oratoris. Vide judicium Laurentij Vallæ de ejus præceptionibus, nec judici, nec judicato ſatis æquum, quem perperam & ineptè anteponit Ciceroni. *Floret Quintilianus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4136.	836.	83.

Domitianus facilitatem, quam præ ſe tulerat, exuit, & crudeliter in multos deſæuit. Interemit Cerealem Saluidienum Orbitum, Ælium Lamiam, Saluium Cocceianum, Metium Pompoſianum, Salluſtium Lucullum, Iunicum Ruſticum, Flauium Sabinum, alioſque complures, ex nullis, aut leuiſſimis cauſis; adeò vt retinuiſſe ſæuitiam videretur, quò eam vehementiùs in Romanos emitteret. *Fallæ à Domitiano cædes.*

Tum Philoſophos non tantùm Vrbe, vt pater, ſed & Italiâ ſubmouit, ne mores eius, aut dictis, aut etiam exemplo coarguerentur. *Philoſophos eicit.*

Inceſta Veſtalium Virginum à patre atque fratre neglecta variè ac ſeuerè coercuit: Occellatis ſororibus, & Varonillæ liberum reliquit mortis arbitrium, ac genus. Tradunt alij tres eiuſmodi virgines ſpirantes eſſe defoſſas; tamque acerbam tum de earum ſtupro, accuratamque inſtitutam eſſe quæſtionem, vt Heluius quidam Pontifex in Senatu metu exanimatus mortuus ceciderit. Sic puniebat inceſtos concubitus Imperator, dum fratris ſui filiam contaminatior, & turpior ipſe pollueret, *vexabatque columbas cenſura, dum parceret coruo*. *Inceſta Veſtalium punit.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4137. 837 84.

Antonius in Domitianum rebellat, & opprimitur.

Antonius, qui Germaniæ præerat, aduerſus Domitianum jam omnibus odioſum inſurgit; ſed eum Lucius Maximus oppreſſit tam facilè, vt vix vllam laudem mereretur; ex eo ſanè commemoratione dignus, quòd inuentas omnes in ſcriniis Antonij litteras combuſſerit, ne materiam ſæuiendi, aliunde ſæuo præberet Imperatori. Hic tamen etiam abſque litteris ex ſuſpicione plurimos interemit. Iulius Caluaſter adoleſcens pulcherrimus, conuictus cum Antonio ſermones ſæpe miſcuiſſe, non aliter effugit mortem, quàm famæ ſuæ honoriſque jacturâ, confeſſus ab eo ſe turpiter amatum, eius amori reſpondiſſe.

Hominum cædendi libido.

Circa id quoque tempus nonnulli acubus veneno illitis quos collibitum erat pungebant, multique minutis illis vulneribus repente interierunt. Nec Vrbem tantùm, ſed & vniuerſum Orbem hominescædendi lues infecit, multorum tandem ſuppliciis, ac tempore ipſo ſublata; ſic non tantùm corporibus, ſed & animis ſua peſtis eſt, atque contagio.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4138. 838. 85

Floruerunt Domitiani temporibus maximè hi Poëtæ nobiles, quorum verſus ad nos peruenere.

Iuuenalis.

Decius Iuuenalis Aquinas, Satyrarum ſcriptor aculeatus, ſed turpis, & qui dum obſcœnitatem arguit, edocet, ideoque eum Republicâ ſubmouendum putabat Ammianus Marcellinus. Cùm Paridem Pantominum pupugiſſet, octogenarius ſpecie præfecturæ relegatus eſt in vltimam Ægyptum, ac limitem Æthiopiæ: hoc ei Satyra de more profuit, legentibus quàm ſcribentibus ſemper vtilior.

Martialis.

C. Valerius Martialis Bilbilitanus ſub Nerone annos 20. natus Romam venit, ibidem egit annos 35. ac demùm ſub Trajano Vrbis tædio

pa-

patriam repetiit. An Coquus dictus ſit quidam dubitant ſine causâ, & cauſam falſi fortè nominis otioſiùs exquirunt. Ingenio peramœno fuit, acuto, & ad Epigrammata in primis idoneo.

Statius Papinius Martiali σύγχρονος fuit, quanquam ejus nunquam meminit, quod ex inuidiâ feciſſe putatur, quoniam Domitiano charior erat propter extemporalem carminis facilitatem, quâ carebat ipſe: ex Stellâ tamen vtriuſque amico, & cuius vterque meminit, vtriuſque ætas colligitur. Styllus ejus nimiùm elatus ac tumens, & cujus author meritò Virgilium ſibi longè adorandum ſequendumque proponat. *Statius.*

C. Valerius Flaccus, Setinus licet, ac Campanus, vixit tamen in regione Venetâ. Martiali charus fuit, reliquitque ſeptem Argonauticon libros, ſed imperfectos, & quibus vltimam manum non admotam eſſe meritò dolet Quintilianus. *Valerius Flaccus.*

Sillius Italicus an nomen traxerit ab Vrbe Italica Hiſpaniæ, an Italiæ, quæ Corfinium quoque dicta, dubitatur à pleriſque, & vtrumque Voſſius negat, quoniam Italicenſi, non Italicus dicendus eſſet, atque ab Italia nomen traxiſſe putat. Diues ille fuit, vtpote qui villam poſſederit, quæ fuerat Ciceronis, & alteram in quâ tumulus Maronis fuit. Simia Virgilij vulgò dicitur; & verò tantùm ab eo diſſidet, quantùm ab homine bellua diſiungitur. *Sillius Italicus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4139. 839. 86.

Capitolium, quod Titi temporibus iterum deflagrarat, magnificè reſtituendum curat Domitianus, titulis tamen eius ſic abolitis, vt vnum eius præferret nomen, ne quidem patris retento nomine, à quo reſtitutum fuerat magno ſtudio, magniſque ſumptibus. *Domitianus inſtaurat Capitolium.*

Primus Agon Capitolinus quinquennalis hoc anno ſtatutus eſt à Domitiano, qui Romanis inſtar Græcarum Olympiadum eſſet, continens *Agon Capitolinus.*

annos

annos quatuor plenos, aut quinque computatis extremis. Verùm inter ſe non conueniebant Agones iſti duo, Romanus & Græcus; cùm hic inchoaret à τροπικῇ θερινῇ, ille à kalendis Ianuarii. Eodem tempore inſtitutum ab eodem Imperatore quinquennale certamen Ioui Capitolino triplex, Muſicum, Equeſtre, Gymnicum, dictum quinquennale quòd exacto quolibet Agonali anno quinto, qui ſequentis Agonalis primus eſſet, magnâ celebritate conficeretur. Ita delinire conabatur Domitianus Romanos, quos crudelitate ac cædibus exacerbabat, inſaniâ tyrannis familiari.

Natus hoc anno Antoninus Pius meliora tempora ſuis natalibus viſus eſt Orbi Romano prænunciare.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4140.	840.	87

Domitianum ſe di ci vult.

Cùm Domitianus tum procuratorum ſuorum nomine formalem dictaret Epiſtolam, ſic eam inchoauit *Dominus & Deus noſter ſic fieri iubet*, vnde inſtitutum deinceps, vt ne ſcripto ac ſermone cujuſquam appellaretur aliter. Quare Martialis verſus.

& Palladis Deæ filium.

Edictum Domini, Deique noſtri,
adulationis non eſt, ſed neceſſitatis. Eodem quoque pertinet ejus inſania, quâ ſe filium Palladis dici voluit tantâ ſollicitudine, vt qui id detrectaret tanquam criminis alicujus magni reus detruderetur in carcerem, ſicque cum Imperatore ſuo agere Romani compellerentur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4141.	841.	88.

Aggreditur Dacos & Decebalum.

Domitianus aggreditur Dacos, à Græcis dictos Getas, eorumque Regem Decebalum, virum fortem & induſtrium, ac Domitiano longè diſſimilem. Hujus belli partem nullam attigit Imperator, ad bella nocturna & turpia, quam diurna, atque generoſa magis idoneus; neque etiam in ſuis ducibus felix fuit; hi enim multis cla-

cladibus affecti redierunt, ex quorum tamen ignauia atque dedecore, colligere laudem & gloriam ridiculè voluit.

Mox in Quados & Marcomannos arma conuertit, quòd ab iis bello Dacico adjutus non eſſet, quorum etiam Legatos de pace miſſos interemit. At hi jus gentium fortiter vlti ſunt, Romanoſque in turpiſſimam impulerunt fugam; quæ & ipſum impulit cum Decebalo turpiter depaciſci, datis ei opificibus, pecuniâ, doniſque è ſuâ ſupellectile. Quod etiam dedecus mendaciis turpiùs obuelare conatus eſt, bello atque pace ridiculus Thraſo. *Vincitur à Marcomannis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.

4142. 842. 89.

Domitianus reuerſus in Vrbem, de Dacis, à quibus victus erat, magnificum triumphum egit, Romanis ridentibus in ſinu, ejuſque inſaniam potiùs quàm pompam demirantibus. Exinde crudeliùs in ſuos debacchatus eſt, damnis videlicet ſuis efferatus. Philoſophos iterum depulit Vrbe, quibus Mathematicos adjunxit, & viros aliquot bonos, inter quos Cocceium Neruam, quem tamen mox reuocauit, atque in annum ſequentem Conſulem fecit, in ſuis amoribus, & odiis inconſtantiſſimus. Hùc pertinent Metius Pompuſianus, Maternus Sophiſtes, Cæcilianus Rufinus, Claudius Pacatus, Ruſticus Rufinus, omnes morte, vel exilio, vel ignominiâ affecti, leuiſſimis de cauſis, & tantùm quia dementi ſuberant Imperatori. *Triumphat de Dacis.* *Sæuit in Romanos.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4143. 843. 90.

Domitianus Apollonium Tyaneum Romam accerſit, accuſatum amicitiæ cum Cocceio Nerua, cujus causâ vt vaticinaretur, & de eius Imperio Dæmonem conſuleret, puerum occiderat; præterea quod Magus eſſet, ac Deus haberi vellet, quodque credebatur capitalius, quia coleret homines quos odiſſet Imperator. Indictâ causâ *Apollonius Tyaneus à Domitiano malè tractatus diſparet.*

coram Domitiano, raditur Mago Coma atque Barba, magnum homini Philoſophiam profitenti dedecus, atque inter ſceleratos vincitur. Poſtea tamen ab eodem auditus, probatâ defenſione cùm inuitus retineretur, magicis carminibus inuiſibilis factus abſceſſit, ac Puteolis expectantibus eum ſociis apparuit, quibuſcum nauigauit Epheſum; vbi ad Domitiani mortem ſubſtitit, miſeris Epheſiis illudens, magnus Chriſtianorum hoſtis, & veræ religionis mora.

CAPVT X.

DECAS DECIMA.

Ab anno Chriſti 90. ad 100.

MVNDI	*Vrb.Cond*	CHRISTI.
4144.	844.	91.

S. Cleti Martyrium. CLetus Romanus Pontifex cùm Petri loco ſediſſet annis 12. menſibus 7. Aprilis 26. martyrio affectus eſt Domitiani juſſu, cùm is jam alteram à Nerone perſecutionem animo informaret. Cletus primùm vſus eſſe dicitur in ſuis litteris hoc exordio, *ſalutem & Apoſtolicam benedictionem*, quòd ejus ſucceſſores conſtantiſſimè retinuerunt.

Ei ſuccedit S. Clemens. In ejus locum ingreſſus eſt Clemens, ille diſcipulus Petri, ac probè cognitus Paulo, quem malè nonnulli S. Petri ſucceſſorem faciunt, cùm ab eo ſederit quartus, vir Sanctiſſimus, atque digniſſimus, qui in oculis ac pectore horum Apoſtolorum ſuauiſſimè viueret.

Feralis cœna Domitiani. Pertinere videtur ad hunc annum feralis cœna Domitiani. Parari juſſerat conuiuium nocte in ædibus nigerrimis, in quo menſæ, ſedes, loca, famuli, fercula, ſermones, ſilentium, tantùm ſpirabant mortem. Sed vanus hic conuiuarum

me-

metus fuit, donati omnes vaſis pretioſis, quibus hæc cœna fuerat inſtructa, immò & famulis qui eis ſub Dæmonum ſpecie miniſtrarant, quos probè lotos, atramentoque deterſo ſpecioſiſſimos agnouere. Ita ludebat inſanus Imperator, magniſque ſumptibus volebat eſſe metuendus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4145. 845. 92.

Corneliam Virginum Veſtalium Maximam, vt ſæculum ſuum illiuſmodi illuſtraret exemplo, anteà abſolutam, repetito judicio viuam infodi juſſit. Pontifices, itaquue in villam Albanam vocauit, illamque abſentem, atque inauditam damnauit inceſti. Mortua eſt illa conſtanter ſe innocentem profeſſa, ſicut & Cornelius Eques huic objectus dum in comitio virgis cæderetur. Licinianus falsâ confeſſione vitauit mortem, molle paſſus exilium quidem, ac de Senatore factus Rhetorices Profeſſor, plaudente interim Domitiano, quòd per eum de ſuâ in Corneliam crudelitate purgatus eſſet; quaſi verò de tanto crimine poſſet abſolui mendacio. *Cornelia Veſtalis viua defoſſa.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4146. 846. 93.

SECVNDA PERSECVTIO *ſub Domitiano.*

Quæ jam ab aliquot annis parabatur in Chriſtianos carnificina, hoc anno potiſſimùm erupit. S. Ioannes ab Aſiæ Proconſule reus impietatis ad Domitianum miſſus Romam, ibidem pridie Nonas Maij in doliũ feruentis olei injicitur, vnde cùm purior ac vegetior exiiſſet, relegatus eſt in Pathmon Inſulam, ibidemq; ad metalla damnatus. Hic porro ſuam Apocalypſin ſcripſit, in quâ quot apices tot vaticinia; ſed nondum apparuit ſatis gnarus interpres qui ſingula enarraret, omneſq; in ipſo conatu creduntur defeciſſe. *S. Ioannes ad Portã Latinam.* *Apocalypſis.*

Tum quoque Pergami paſſus Antipas Martyr, dignus qui ore ipſius Dei celebretur, & fidelis teſtis *Antipæ Martyriũ.*

teſtis appelletur, conjectus in æneum bouem candentem, ex quo Dei ſui laudes moriens occinebat.

S. Ignatius. Neque tum pœnarum exſors fuit S. Ignatius Antiochiæ, datus in cuſtodiam, vinculis adſtrictus atque religatus, vt ad majora ſe poſtea ſub Trajano pararet.

Edictum de vitibus exſcindendis. Eodem anno Domitianus edixit ne quis in Italiâ nouellaret, ac propagaret vites; in Prouinciis autem eædem ſuccideretur, niſi forte vbi plures eſſent, ac tum dimidia tantùm pars earum ſeruaretur; ad quod edictum emittendum nullâ re aliâ impulſus creditur, quàm libello, quo verſiculi duo Græci continebantur, de Capro vitem arrodente. Ridicula ſuſpicio, quia ceciderat in hominem inſanum & potentem, tantæ calamitatis & jacturæ cauſa fuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4147. 847. 94.

Aſcletarii Mathematici prædictio. Aſcletarius Mathematicus accuſatus apud Domitianum aliquid ex arte ſuâ prodidiſſe, ingenuè faſſus eſt: cumque de ſe quoque pronunciare, juſſus eſſet, aſſeruit ſe breui vorandum á canibus. Verùm Cæſar ſtatim eum interfici juſſit, atque accuratè ſepeliri, vt vanam eius artem coargueret. At coortâ tempeſtate funus eius dejectum, & in cadauer ſemiuſtulatū canes è proximo irruentes miſerum hominem nimis vera de ſe præcinuiſſe demonſtrarunt. Dio viuum hunc exuſtum eſſe ſcribit, eiuſque buſtum imbre extinctum, vnde canes ereptum eius cadauer diſcerpſerunt, vero ſemper vaticinio.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4148. 848. 95.

Flauius Clemens cæditur. T. Flauius Clemens Imperatoris patruelis, Conſul cum eodem decimum ſeptimùm, cæditur ob Chriſti fidem; quam Suetonius impiè *contemptiſſimam inertiam* vocat; Dio Aϑεότητα: addit Suetonius filios eius duos paruulos ſibi ſucceſſores Imperatorem deſtinaſſe, atque abolito

prioti

priori nomine, vnum Veſpaſianum, alterum Domitianum appellaſſe.

Flauia quoque Domitilla Clementis vxor, Domitiani conſanguinea, ob eandem cauſam, in Pandatariam inſulam relegata, tantùm propter genus atque proſapiam, minus illuſtris, & magis miſera eſſe peroptauit. *Domitilla relegata.*

Flauia autem Domitilla Virgo, Clementis Conſulis ex ſorore neptis, ob eandem religionẽ ab Aurelio ſponſo accuſata, in Pontiam inſulam deportata eſt, atq; incluſa carceri longum martyrium inchoauit, quod demum fuſo ſanguine abſoluit Terracinæ. Ita Flauia gens non Imperatorum tantùm, ſed & Martyrum fœcunda fuit.

M. Acilius Glabrio, qui Conſulatum geſſerat cum Traiano ante quatuor annos, accuſatus, inquit Dio, quòd in Iudæorum mores tranſiiſſet, (ita videlicet Ethnici loquebantur) interfici juſſus eſt. Hunc fuiſſe fortiſſimum liquet; nam, inquit Dio, vocatus Conſul in Albanum ad Iuuenalia, & cum Leone commiſſus, eum glorioſè confecit, quod quidem accendit Imperatoris inuidiam, quæ poſtea de Conſulari, martyrem fecit. Quod autem, nec huius, neque Clementis, neque vxoris Domitillæ vlla mentio fiat in Eccleſiâ, Diocletiani fecere tempora, libros Chriſtianorum exurentis; ſed in eo libro hæc nomina exarata ſunt, vnde hæc nulla hominum vis, nulla temporis expunget injuria. *Acilius Glabrio necatur.*

Denique Domitianus hoc tempore reliquos ex ſtirpe Dauidis conquiri, necarique juſſit, quibus à Ioſepho didicerat Iudææ ſceptrum deberi. Verùm regni hujus hæredes erant, quo vis Romanorum non pertinebat. *Stirps Dauidis exciſa.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4149. 849. 96.

Cùm Domitianus in omnes promiſcuè graſſaretur, nemo iam expers periculi, nemo metus; ipſa etiam Domitia vxor, duoque præfecti prætorio, Norbanus, & Petronius Secundus ſibi reformi- *In Domitianũ conſpiratio.*

formidarent; accidit vt puer tabulas ex Imperatoris puluinari, ſub quo latebant, raptas efferret, atq; iis luderet. Quas cùm legiſſet Domitia, ſeque ad mortem cum aliis deſignatam videret, iis oſtendit quorum nomina notabantur; inde cædem eius quam in formarant animo vrgendam duxerunt; Stephanus Domitillæ procurator ſuſcepit negotium: is ſiniſtrum brachium aliquot diebus anteà lanis ac faſciis inuoluit ad ſuſpicionem auertendam; at cædis deſignato die, pro lanis dolonem indidit, & quaſi afferens indicium conſpirationis admiſſus eſt. Porrectum dum legit libellum conjurationis Cæſar vulneratur in inguine, & dum luctatur cum Stephano, à Clodiano, Maximo, Saturio, & aliquot ex gladiatorio ludo aſſumptis, ſeptem vulneribus conficitur, 14. Kal. Octob. anno ætatis 45. Imperij 15. cum diebus ſex. Vidit eius cædem Epheſi Apollonius Tyaneus ſibi repræſentatam à Dæmone, eamque multis audientibus indicauit. Sic obiit Domitianus, vir rectè dictus Nero recaluaſter, quem & ſuperabat crudelitate, ei libidine non multùm impar, cæteris vitiis geminus, & ſi diutiùs vixiſſet, longè ſuperior.

Cæditur Domitianus.

Nerua eligitur Imperator.

Succedit ei Cocceius Nerua, cui Mathematici pollicentes Imperium, pænè vitam ademerant; ſed reſeruatus eſt, vt à Domitiano facta perperam emendarèt; & verò ſtatim eius acta omnia ex Senatuſconſulto reſcidit, ideoque ſolutus exilio Ioannes rediit Epheſum, vt opponeret ſe Apollonio Tyaneo (cui viſa Domitiani cædes abſenti, multùm venerationis attulerat) ſuæque prouideret Eccleſiæ, quam Tyaneus dæmonibus, ac nefariis hominibus junctus, plurimũ turbarat.

Redit ab exilio S. Ioannes.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4150.	850.	97.

Moritur Virginius Rufus.

T. Virginius Rufus, qui Vindicem ſuſtulerat, ac ſæpe acclamatus Imperator, maluerat Imperium aſſerere Reipublicæ quàm ſibi (vt in ejus tumulo ſcriptum eſt) cùm Nerua tertiùm factus

eſt

eſt Conſul: Qui enim tam bene de Rep. meruẽrat, id ſaltem honoris merebatur, maximè cùm ab eo ſibi Nerua metuere, nec vellet, nec poſſet. Obiit autem Rufus hoc anno, anno ætatis octuageſimo tertio, oratione funebri laudatus à Cornelio Tacito, cujus eloquentia Rufi virtutibus, ac laudibus reſpondebat.

Circa hoc tempus S. Ioannes propè compulſus ab omnibus Eccleſiis ſuum ſcripſit Euangelium aduerſus Cherinthum, Ebionem, & alias eiuſdemmodi peſtes, qui in Chriſto diuinitatem adimebant. Indicto is jejunio cùm conſcendiſſet in montem, inter ingentem fragorem, atque tonitrua hæc verba audita ſunt, *In principio erat Verbum, &c.* Et verò tantæ doctrinæ atque maieſtatis ſunt, vt ab ipſo Deo pronunciata credi poſſe videantur: quod verum, licet id legatur inter Prochori fabulas, ex quibus id tanquam certum S. Hieronymus ſecreuit. Eiuſdem Ioannis Epiſtolæ perſtringere videntur Baſilidem, humanam carnem adimentem Chriſto, atq; negantem cruci verè affixum eſſe. Eius autẽ prima, licet titulo careat, fuit olim ad Parthos inſcripta nec *Senioris* nomen, quod in ſecundâ ac tertiâ legitur, alium ab Euangeliſtâ earum authorem probat, cùm Senioris ac Presbyteri nomen Epiſcopis, & Apoſtolis olim tribueretur, eſſetque non tantùm ætatis titulus, ſed & dignitatis.

S. Ioannes ſcribit ſuum Euãgelium.

Epiſtola eiuſdem S. Ioannis.

Obiit hoc anno Magus Apollonius, ablegato ad Neruam Damide diſcipulo ſuo, ne mortis eius teſtis eſſet; quam cùm Lucianus *Tragœdiam* appellarit, non potuit, vti finxit Philoſtratus, exitu læto terminari.

Mors Apolonij Tyanei.

Calpurnius Craſſus in Neruam conjurat; cui in theatro aſſidenti ſibi Cæſar porrexit gladios de more probandos, vt iis aduerſus ſe, ſi vellet, aut auderet, vteretur; tantus fuit in fortiſſimo ſene Imperij, mortiſque contemptus. Cùm tamen Caſperius Ælianus præfectus Prætorio, ſuis militibus fretus nimiùm auderet, & ab eo etiam ali-

Traianum Nerua adoptat.

aliquid contra jus extorqueret, ratus ſenium & orbitatem ſuam contemni, Imperioque nondum firmato ſatis conſulturus, neglectis propinquis ſuis, ac ſanguine, M. Vlpium Traianum tùm copiis Germanicis præfectum ſibi adoptauit in filium, eundemque ſucceſſorem ſuum deſignauit; quo vno facto, quàm ſuis virtutibus ſe, Imperio digniorem oſtendit; non tantùm viuus Romæ, ſed & poſt obitum vtilis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4151.	851.	98.

Moritur Nerua. Cocceius Nerua annos natus ſexaginta quinque, menſes decem, totidemque dies fato defungitur, cùm imperaſſet anno vno, menſibus quatuor, diebus vndecim, Imperio breuiori ſi ſpectetur virtus, ſatis diuturno ſi ſucceſſor conſideretur.

Traianus Imperator. Statim enim renunciatus eſt Imperator M. Vlpius Traianus Hiſpanus, natus in Vrbe Italicâ Turditanæ in Bœticâ Prouinciæ, (vnde ab ineptis Librariis factus eſt Tuderti in Italiâ ciuis) annos natus quadraginta duos, & regendo cum dignitate par Imperio. Is ſtatim Neruam patrem retulit inter Deos, vt ſe electum à Diis oſtenderet. Scripſit & ad Senatum ſanctè pollicitus ſe virum bonum aut nece, aut ignominiâ affecturũ neminem; cùm tamen collegia ſodalitateſque prohibuiſſet hinc data præſidibus ejus, atq; præfectis facultas in Chriſtianos ſæuiendi. Certè Vrbis præfectus Mamertinus Clementem Pontificem ad ſuum tribunal adduci juſſit; cui ſuper eâ re conſultus Traianus imperauit exilium, niſi Diis faceret. Perrexit igitur ille in Tauricam Cherſoneſum, vbi marmora extrahebantur, & ſecabantur à nocentibus, & ad vrbem Cherſonam, ſupra quam Bycia Palus, ex quâ voce natus error, quo Clemens in Lycia, aut Græcia dicitur exulaſſe *Bycia* voce in Lyciam, aut Græciam flagitiosè à Librariis detortâ.

Clementis exilium.

Hoc anno Cerdo poſt Auilium Alexandrinæ

præ-

præfuit Eccleſiæ, quam annis 13 rexit, dum Ignatius Antiochenam, Simeon Hieroſolymitanam adminiſtraret, viri Sancti omnes, ſuiſque ſedibus digniſſimi: neque enim hunc Cerdonem cum eo confundas qui ſub Antonino Pio vixit, non tantùm Epiſcopali ſede, ſed & Eccleſiâ Catholicâ indigniſſimo. *Cerdo Episc. Alexand.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4152. 852. 99

Suſceptus Romæ Traianus agnitus eſt ſpem omnem Neruæ ſuperaſſe, in bonos facilis, malis metuendus: ſtatim enim Ælianum Prætorianoſque in Neruam ſeditioſos ſuſtulit, vt omnes intelligerent virum fortem, nec militibus indignum, creatum eſſe Imperatorem. Conjux eius Plotina, marito virtute gemina, in Palatij gradibus ſe id ſubire profeſſa eſt, qualis egredi vellet. His igitur virtutibus inſtructa Traiani domus Romanorum in ſe conuertit oculos, tacitamque Romæ cenſuram egit, jampridem à Romanis, eorumque ſubditis deſideratam. *Traiani egregia Imperi initia.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4153. 853. 100.

Claudit hoc ſæculum, vel certè aperit ſequens, S. Ioannes Euangeliſtæ beata mors, cùm annos natus circiter 92. inter Diſcipulorum manus Epheſi expiraſſet, dignus amore Chriſti, & Beatiſſimæ Virginis cuſtodiâ, propter excellentem caſtimoniam ſuauiſſimis moribus conditam, & ardentiſſimum in Deum ac proximos amorem, quem in eius ſinu, & vltimâ cœnâ dormiens hauſerat. Sepultus eſt Epheſi, vbi diu eius reliquiæ magnâ veneratione ſeruatæ: nec enim audiendi, qui mortuum negant, & aſſerunt ad tempus Antichriſti ſepoſitum, aut etiam in ſuo ſepulchro dormire, quod aliqui tradiderunt, vt de eo Chriſti verba intelligerentur. Quæ cùm ipſe Ioannes expoſuerit, rejiciendi ſunt profectò qui ea aliter enarrare volunt, etiam cum diſpendio veritatis. *Moritur S. Ioan. Euangel.*

S. Clementis Papæ Martyrium. Clemens Romanus Pontifex relegatus in Tauricam, & Chriſtianos hic ſuis concionibus fouerat, & indigenas multos miraculis vocarat ad fidem Quare Traiani juſſu ancorâ ad collum alligatâ projectus in mare martyrium conſummauit 9. Kal. Decemb. cùm ſediſſet annos 9. menſes ſex, totidemque dies. Huic genios bonos in ipſo mari Eccleſiam marmoream ſtatuiſſe produnt, ſemper aquis obrutam, niſi cùm eius recurreret ſeſtus dies., ac ſeptem dies conſequentes; Tum enim recedebat mare, aperiebatque fidelibus ad ſacrum eius corpus viam quod miraculum, magnis comitatum prodigiis tenuit, donec eius corpus Romam delatum ab Occidentalibus coli cœpit, etiam maiori, vt par erat, quàm apud Barbaros, honore. Scripſiſſe dicitur Conſtitutiones Apoſtolorum, cum appendice de Canonibus Apoſtolorum, Recognitiones ſeu periodos vel circuitus, aut itinerarium Petri, Miſſam Clementis, diſputationem Petri & Apionis, cum Epiſtolis; ſed quæ vt ſyncera non admittuntur ab omnibus; *Ei ascripta.* hoc vnum certiſſimum, nos eſſe de eius ſanctitate & patientiâ, quàm de eius operibus & libris certiores.

LIBER

LIBER II.

Ab anno Chriſti 100. *ad* 200.

CAPVT I.

DECAS PRIMA,

Ab anno Chriſti 100. *ad* 110.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4154. 854. 101.

CVM Pontificatus Romanus aliquo tempore vacaſſet à S. Clementis morte, tandem ei ſuffectus eſt Anacletus, natione Græcus, quintus à Petro Pontifex, quem caue cum Cleto conſundas, quod aliqui Græci fecerunt, non ſatis in enumerandis ſummis Pontificibus accurati. *Anacletus Papa.*

Geſere hoc anno Conſulatum ordinarium Vlpius Traianus IV. & Sextus Articuleus Pætus; ſed eorum loco Kal. Septembris ſuffecti ſunt honorarij C. Plinius Secundus, & Cornutus Tertullus, in menſes duos: & tum Plinius Panegyricam orationem Traiano dixit, cuius gloria eſt prope, quàm ipſius Traiani maior. *Plinius Nouacomenſis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4155. 855. 102.

C. Plinius Proconſul in Bithyniam proficiſcitur, exorſuſque à rebus ſacris, de Chriſtianis ad Traianum ſcribit, quos viros agnouerat bonos, *Plinius pro Chriſtianis ſcribit.*

& ad ſubeundam pro religione mortem paratiſſimos: reſpondet Traianus quærendos non eſſe, ſi offerrentur, puniendos: ineptè: *ſi enim mali, cur non quærendi? ſi boni, cur mulctandi?* inquit Tertullianus.

Vincitur Decebalus bis, & tollitur. Decebalum adoritur Traianus, pertæſus ei perſoluere quæ huic à Ro. nomine Domitiani perſoluebantur, & victus quidem Decebalus, Romanorum verò multi fauciati, in quibus ſanandis, ne quidem paludamento ſuo purpureo Traianus pepercit. Videns itaque Dacus ſibi rem eſſe cum Imperatore fortiſſimo, ab eo pacem impetrauit. Sed cùm eam ſeruaret infidè, iterum appetitus bello, Iſtro etiam mirabili ponte coniuncto. Tumque victus Decebalus Regiam ſuam, ac vitam perdidit, quam ipſe ſibi, ne veniret in Romanorum manus, eripuit. Theſauri quoque eius inuenti, licet in Sargetiæ fluminis alueo defodiſſet; eius denique caput allatum in Vrbem tantum Romanis voluptatis exhibuit, quantùm eius nomen priùs terroris incuſſerat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4156. 856. 103.

Col. Vlpia Traiana. Dacia ſubiugata in Prouinciæ formam redigitur, Colonia Zarmigethuſam deducta quæ Vlpia Traiana nominata eſt, illuſtre ac diuturnum tantæ victoriæ monumentum.

Helxai hæreticus. Hoc tempore Helxai quidam, aliter Helxæus, origine Iudæus, Oſſenis ſe, Ebionæis, ac Nazaræis coniunxit, ac deliriis ſuis turbauit Eccleſiam. Eius fautores Helſecæi dicti, qui tanti fecere Pſeudoprophetem ſuum, vt ex eius ſanguine prognatas fœminas duas tanquam Deas venerarentur; iidem quoque Sampſæi dicti ab altero eius ſectæ authore; nunquam enim Hæreſibus interpolatores defuere.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4157. 858. 104.

Traiani conſtantia. Traianum in Vrbem reuerſum multæ gentium legationes excepere, etiam ab Indis, ad quos iam

iam eius fama, virtuſque tranſuolarant. Tum ſepeliit Licinium Suram, virum diuitem, & cui coniurationis accuſato etiam ſe commiſerat, eius medico oculos ſuos, eius tonſori barbam mentumque ſubmittens. Quippe virtute ſuâ ſubnixus reformidabat neminem; quare Præfecto Prætorij ſui porrigens de more gladium, eum diſtrigendum ſibi ſi bonus eſſet, contra ſe ſi malus, conſtanter obtulit.

Et ne operum pacis bellicoſus Imperator obliuiſceretur, Bibliothecas egregias Muſarum diſciplinarumque domicilia magnis ſumptibus extruxit. Erexit & columnam illam in foro ſuo nobilem, *Traiani* dictam, victoriis Dacicis illuſtratam, futuram mortuo corpori monumentum, animo ſuo Arcum triumphalem; quod ne deſtrueretur à Barbaris, operis obſtitit præſtantia, & authoris virtus. *Columna Traiani.*

Florebat hoc tempore Dio Chryſoſtomus, ſic dictus ab eloquentiâ, vt Pruſæus à patriâ, Sophiſtes fuit & Philoſophus exili admodùm corpore, ita charus Traiano, vt ab eo aſſumeretur in currum aureum in quo triumphare ſolebant Imperatores, eique ſæpe Traianus iteraret, φιλῶσι ὡς ἐμαυτόν; quo facto ſanè tùm Romæ triumphare viſa eſt eloquentia. *Dio Chryſoſtomus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4 58.	858.	105.

Traianus aduerſus Parthos & Armenos ſuſcipit expeditionem, cuius prætextus fuit quòd Armeniæ Rex non à Romanis, ſed à Parthis diadema recepiſſet, cauſa verò cupiditas gloriæ, & ſpes de inuictâ hactenus gente victoriæ. Cùm igitur Athenas appuliſſet ad eum venere Legati ab Oſrhoë, ſeu Coſrhoë petentes pacem, ac munera deferentes, Repudiauit hæc Traianus, de illâ acturum ſe ait cum veniſſet in Syriam, ac res oculis vſurpaſſet. Sic affectus per Aſiam, Ciliciamque tranſiit, ac Seleuciam venit, hoſtibus ita perterrefactis, vt aut quærendi viderentur, *Traiani in Parthos expeditio.*

aut ea facerent quibus ſe victos, ſubactoſque fa-terentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4159. 859. 106.

Armenia ſe Rodedit. Hoc anno tota videtur ſubacta Armenia, Parthamaſiride Rege ad Traianum accedente, ac deponente ad eius pedes diadema: verùm cum hic expectaret ſibi reddi regnum, ac negari videret, tum verò ſe fortem verbis profeſſus, ſed tum inutilibus; emiſſus tamen eſt à Traiano cum ſuis Parthis, Armeni remanere juſſi, in fide Romanorum perſtitere, quorum amicitia firmior, & certior eſſet quàm Parthorum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4160. 860. 107.

TERTIA PERSECVTIO *ſub Traiano.*

Simeonis Epiſc. Martyrium. Hæc perſecutio in Oriente concitata eſt ab Imperatore, dum illic ſequentibus annis hyemaret. In eâ actus eſt in crucem Simeon Hieroſolymorum Epiſcopus, annos natus centum & viginti, juſſu Attici Conſularis, poſt atrociſſima verbera, tum quod ex ſtirpe Dauidis eſſet, quæ etiam Romanis incutiebat metum, tum quia Chriſti profitebatur fidem, aliaſque Iudæorum ſectas coargueret. Mortuus in hoc tam atroci ſupplicio fortiter, mirantibus qui irrogarant, capularem ſenem in tantis doloribus lætum & alacrem viguiſſe; ſed vim crucis ignorabant, cui moriens virtutem arcanam Chriſtus indiderat.

Thebulis hæreticus. In Simeonis locum ſublectus eſt Iuſtus, reclamante Thebule quodam, qui hanc ſibi ſedem ſpoponderat. Is repulſæ impatiens errorem procudit, quo Eccleſiam Hieroſolymitanam hactenus puram & virginem adulterare conatus eſt, ſatis innuens quo afflatus ſpiritu prenſaſſet illam dignitatem.

S. Ignatius ad beſtias damnatus. Eodem tempore Antiochiæ S. Ignatius damnatus ad beſtias Romam miſſus eſt; quoniam

inter

inter Chriſtianos eminere putabatur. Is commiſſus eſt militibus barbaris, atque ferocibus à quibus deductus eſt, quos ipſe Leopardos vocat, nullis beneficiis muneribuſque cicuratos. In hoc itinere aliquot Epiſtolas ſcripſit, pietatis amoriſque diuini pleniſſimas, in quibus virtūtus ita depingitur, vt eius imago aliàs fruſtra requiratur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4161. 861. 108

S. Ignatius deductus Romam, in Amphitheatro publicè leonibus expoſitus, ab iis interfectus eſt illæſis carnibus, vel vt alij volunt, ita voratus, vt nihil præter oſſa firmiora ſupereſſet. Sic fractus atque commolitus, quod vehementiùs exoptarat, panis ſuauiſſimus oblatus eſt Deo, id vnum reueritus, ne, quod Martyribus ſæpe contigerat, feris mitioribus, ac blandientibus vteretur, ſicque à Chriſto ſuo, quem amabat impensè, diuelleretur. Syri comites eius Sanctiſſimi collecta lipſana Antiochiam deportarunt, atque in ſuburbio ad portam Daphniticam religioſiſſimè collocarunt, vt huic vrbi eſſent ornamento, atque præſidio. *S. Ignatii Martyrium.*

Ignatio ſucceſſit Heros, ſicuti antea prænunciarat Ignatius, etiam Eccleſiæ ſuæ poſt obitum ſollicitus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4162. 862. 109.

Hoc anno, quo Alexandriæ mortuo Cerdoni ſucceſſit Primus, Oneſimus Diſcipulus S. Pauli, Epheſiorum Epiſcopus, ſucceſſor Timothei ab *Aſiæ* Proconſule Romam miſſus 16. Febr. lapidibus obrutus eſt. Edeſſæ item Barſimæus Epiſcopus cum multis quos aſſeruerat Chriſto, Traiani juſſu trucidati illi arctiùs coniuncti ſunt; aliique complures in variis locis, quos aut Traianus ipſe, aut eius præſides reos, vt ferebant, ἀσεβείας immaniter ſuſtulerunt. Ita videlicet bonorum virorum ſanguini, quod ſanctè pollicitus erat exorſus Imperium, Traianus parcebat. *Martyres plurimi.*

Cornelius Tacitus. Cornelius Tacitus circa hoc tempus florebat. Scripſit autem Hiſtorias poſt obitum Neruæ, quem Diuum vocat, deinde vero Annales; denique vitam Soceri ſui Iulij Agricolæ. Dialogus de cauſis corruptæ eloquentiæ non eſt eius. Tacitus Imperator ex eius ſe genere dixit, & decies quotannis deſcribi iuſſit. Vir firmiſſimi ingenij eſt; ſed vitiorum nimis creduli, & qui ſic aliquos Imperatores exagitauit, vt non hiſtoriam, ſed ſatyram ſcribere videatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4163. 863. 110.

Pantheon afflatum fulmine. Pantheon hoc anno Romæ fulminibus afflatum, multos ex Diis ſuis diſiectos, aut truncatos, aut deformatos vidit, non iam Martis Vindicis, ædes, ſed Dei, martyrum ſuorum ſanguinem vlciſcentis.

Moritur Anacletus. Enimuero 3. Idus Iulij paſſus eſt Anacletus Pontifex, cùm ſediſſet annis 9. menſibus 3. diebus decem. Huius inuentum *Tituli* Vrbis Romæ, ſiue Eccleſiæ Presbyteris aſſignatæ, ſeptemque Diaconi qui aſſiſterent Epiſcopo prædicanti, ac poſtea *Regionarii* dicti ſub Fabiano, quod eorum ſingulis duæ regiones attributæ eſſent vt ſubuenirent inopibus, ac denique ſub Syluestro *Cardinales*, quod vnius Eccleſiæ Primariæ cardine continerentur. *Succedit Euariſtus.* Cùm autem vacaſſet Sedes Romana diebus 13. locum eius Euariſtus, item natione Græcus, impleuit.

CA-

CAPVT II.

SECVNDA DECAS.

Ab anno Chriſti 110. *ad* 120.

MVNDI 4164.	*Vrb. Cond.* 864.	CHRISTI. 111.
MVNDI 4165.	*Vrb Cond.* 865.	CHRISTI. 112.
MVNDI 4166.	*Vrb. Cond.* 866.	CHRISTI. 113.
MVNDI 4167.	*Vrb. Cond.* 867.	CHRISTI. 114.

HIS annis perſecutio in Chriſtianos atrociter ſæuiit, potiſſimùm in Oriente, vbi tum Traianus morabatur. Quid autem hìc rerum ageret non eſt facilè ad certa tempora reuocare, cùm ea perturbatè nimis proponat Dio, ex quo hæc habemus contigiſſe ante terræ motum Antiochenum. *Traianus in Oriente verſatur.*

Venit igitur poſt compoſitam Armeniam Traianus Edeſſam, conciliatus Augaro (dicebatur is Abgarus, vel Abagarus) per Arbandem filium iuuenem eximiæ formæ, cuius beneficio etiam in Cæſaris familiaritatem irrepſerat. Mouit poſtea in Manum Arabiæ Philarchum, & Maniſorum ſibi ſuſpectos, & Mebarſapem, ſeu Bebarſapem Adiabene Regem, qui etiam in vinculis Romanum Centurionem Sentium retinebat in præſidio, quod tamen idem Sentius occupauit. Tum quoque Singaram, & aliquot oppida cepit operâ Luſij vel Lucij ducis huic adhibiti bello, quod eodem tempore, multis refertus copiis in varias regiones Traianus circumferebat. *Variæ res geſtæ Traiani.*

Tum etiam Niſibis, Barnæque vrbes captæ, ac tot tantæque victoriæ Romam nunciatæ ſunt, vt Traianus *Optimus*, & *Parthicus* cognominaretur; *Victoria eiuſdem.*

retur; hoc nihili fecit, illud maximi, quia eo amor in ciues & ſubditos declarabatur, quem merito Princeps omnis bonus victoriis omnibus anteponet.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4168. 868. 115.

Terræ motus horribilis Antiochiæ. Coſſ. M. Valerio Meſſala, & C. Popilio Caro Pedone, Imperij Traiani 18. contigit Antiochiæ celebris ille motus adeo terribilis, vt eo ſubſederint montes, fontes noui emicuerint, defecerint fluuij. Tum etiam eiecta in altum terra, atque viri, conquaſſatæ domus, ædes publicæ labefactatæ conciderunt. Augebat metum puluis, quo procuratæ tenebræ, Ægyptiacis pares, tumque incredibilis hominum multitudo, ſecuta Imperatorem in hac vrbe hyemantem, extincta eſt, vel oppreſſa. Pedo ipſe Conſul eliſo pectore ſanguinem euomens ſpiritum reddidit; nec mortem vitaſſet Imperator, niſi per feneſtram emiſſum, quidam humanâ ſpecie auguſtior, & maior, inter rudera, ac parietinas incolumen eum ſubtraxiſſet; tantuſque timor omnes inceſſit, vt plerique omnes ſub pellibus agerent, neque ſe tutos putarent in domibus, terrâ adhuc ſuccuſsâ, ac hiatum, ruinaſque minitante.

Quinque Virgines MM. Antiochenæ. Dum autem Antiochiæ verſaretur Traianus, inter reliquos Chriſtianos; quinque Virgines comburi iuſſit, earumque cineres æri permixtos in vaſa ænea ad balnei vſum transformari. Mirum! quotquot loturi accedebant, caligine ac vertigine correpti exire balneo cogebantur. Quâ causâ cognitâ Cæſar pura ex ære vaſa conflari juſſit, atque ex ære cineribus mixto fieri quinque ſtatuas quæ Balnei propyleum exornarent, factus ex neceſſitate de Perſecutore cultor Chriſtianorum.

Omnia in Oriente cedunt Traiano. Neque tamen ea clades ſuſcepti belli cogitationem diſcuſſit; ſed primo Vere Traianus irrumpens in Parthorum fines Adiabenem totam ſibi ſubiunxit. Arbela & Gaugamala in Alexandri expeditione notæ, vrbes captæ; captæ

quoque

quoque Babylon & Cteſiphon, Parthici Regni magna præſidia, & capita, nuſquam conſiſtentibus Parthis, quos bella ciuilia nuper diſtraxerant, nec inter eos ſeditio ceſſabat, malis domeſticis & externis attritos. Inde Traianus deſcendit ad mare Rubrum, Indiam vtique cogitaturus ſi junior fuiſſet, & Alexandro ætate ſimilior. Sed dum in hoc Oceano nauigat, accipit gentes quas domuerat rebellaſſe, & faciliùs eſſe vincere populos, quàm eos jugo atque ſeruituti aſſueſacere.

Inter hæc Judæi Cyreneſes duce quodam Andreâ ducenta Romanorum, & Græcorum millia peremerunt, non tam armis quàm furore ſæuientes. Multos enim ferris à vertice ſecuerunt, quoſdam objecere feris, pleroſque inter ſe commiſſos pugnare, gladiatorum more compulerunt; ipſi cæſorum ſanguine obliti, & pellibus demortuorum detractis atque conſutis terribiles, morte aliquid grauius Romanis, eorumque ſociis intentabant. *Iudæi Cyrenenſes rebellant.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4169. *869.* *116.*

Cyrenenſes Iudæi ſubeunt Ægyptum, candemque hîc exercent, quam in Cyrenaicâ fecerant, cædem & carnificinam; Gentileſque cum Ægypti præfecto Lupo cōgredi auſos primo impetu fundunt. Victi tamen Alexandriam confugiunt, ibique Iudæos omnes interficiunt. Interim Iudæi Lucuâ duce per reliquam Ægyptum arma cladeſque circumferunt; ſed & peruadunt in Cyprum, ibique Artemione Duce graſſantur, Salaminam euertunt, cæſis ducentis quadraginta hominum millibus, adeò vt in excidium Romanorum armati viderentur, & iis repoſituri quam Hieroſolymis euerſis acceperant cladem. *Iudæi Ægyptum turbant, & Cyprum.*

His acceptis Traianus aduerſus eos Martium Turbonem mittit, qui infinitam eorum multitudinem perdidit. In Meſopotamia quoque eoſdem tumultuantes Quintus Lucius multorum *Iudæi repreſſi.*

cædc repreſſit. Denique in Cypro internecione ſic deleti, vt nullus ſuperfuerit cladi: quare deinceps lege cautum, vt Iudæis etiam naufragis Cyprium littus attingere capitale ſit, euerſiſque aut demerſis ad Cyprum nauibus, Iudæo ſit aquis aut ferro pereundum.

Rebelles alij victi. Tum in reliquos populos rebellantes arma conuerſa ſunt, ducibus Lucio & Maximo; & hic quidem oppreſſus interiit; ille felicior, vt fortior Niſibin recuperauit, captamque vi direptamque Edeſſam incendit; Seleucia quoque, à legatis Iulio & Alexandro occupata, & inflammata: ſicque non tantùm armis, ſed & furore certatum. Cùm tamen immineret receptas iterum amittendi metus, conſilium vtile Traianus ſuſcipit. Statuit donare Parthis regnum quod vix poterat retinere; eiſque Parthamaſpatem (is fortè eſt Pſamatoſiris Spartiani) conſtituit Regem, ac diademate in planitie prope Cteſiphontem inſigniuit, factus ex neceſſitate bonus, atque liberalis.

Rex à Traiano Parthis datus.

Arabas omittere cogitur Traianus. Inde diuertitur ad Agarenos Arabas, quorum vrbem nequicquam tentauit, reſiſtentibus ſupra homines ciuibus, quando & vulnere accepto, multiſque Romanorum deſideratis, obſidionem ſoluere coactus eſt. Expertus enim hic Traianus aliquid humano maius. Nam quoties oppugnabat vrbem, tonitru, fulgure, fulminibus, grandine deterrebatur, & in ipſis caſtris culices poculentis & eſculentis permixti omnia corrumpebant. Reliquit igitur illos intactos Traianus, aut Dæmonum aut Dei auxilio fultos, & vtrimque hominibus metuendos.

Millenariorum error. Circa hæc extrema Traiani tempora emerſit error Millenariorum, autore Papia Hierapolitano, Ioannis diſcipulo; qui ex verbis Apocalypſeos *de mille annis* fidelibus Chriſto promiſſis, putauit regnum terrenum poſt reſurrectionem mortuorum ad mille annos ſtabiliendum. Hominem ſanctum, & ab Eccleſiâ 22. Februarij cultum ſecuti ſunt magni viri; inter cæteros Iuſti-

ſtinus & Irenæus ; neque enim is error hæreſin fecit, niſi cùm per Damaſum Papam in Apollinari pertinace damnatus ; de errantibus fecit heterodoxos.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4170. 870. 117.

Hoc anno cognouit Traianus ſe tot tantoſq;labores fruſtrà ſuſcepiſſe, nec finē expeditionis ſuæ initio reſpondere. Parthi enim datum ſibi regem Parthamaſpatem deteſtati, libertatem recuperarunt ſuam, ac ſuis moribus vti cæperunt. Reliquit itaque Traianus nepotem ſuum Hadrianum in Syriâ cum exercitus parte, dum ipſe cum alterâ in Meſopotamiam irrumperet. Sed morbo correptus, & laborans intercute Italiam Romamque verſus direxit iter. Ac cum Selinuntem in vrbem Ciliciæ veniſſet, ibidem interiit ; quare eadem deinceps dicta eſt Traianopolis. Vixit annos 63. menſem vnum, dies quindecim ; Imperauit annis vndeuiginti cum ſex menſibus, charus adeo ſuis, vt in acclamationibus deinceps non exoptaretur *Traiano melior*, vt *Auguſto non fœlicior*. *Moritur Traianus.*

Ex eo nata fabula de S. Gregorio Magno, quaſi is ſalutem Traiano precibus impetrarit; cùm tamen Gregorius neget à Chriſto ad Deum ab inferis retrahi potuiſſe, qui ſe à Deo malè viuendo ſeparaſſent. Potuitne ſperare ſibi Gregorius, quod Chriſto cōceſſum fuiſſe negat? Attamen à S. Ioanne Damaſceno creditum hoc commentum, cui fidem vt faceret Ioannes Diaconus in S. Gregorij vitâ emiſſis Romanis inſtrumentis, quibus vtiq; carebat, confugit ad Britannos, & Anglicanam Eccleſiam, vt inde teſtimonia corraderet quibus nemo prudens permouebitur; ſanctum virum Deum rogaſſe vt Imperatorem vino deditū, & maſculorum corruptorem à pœnis æternis liberet, nedum inſerat Cœlo ; vnde etiam eum Iulianus Imperator detraxit, ne vim afferret Ganymedi, Iouis impudici concubino, ipſe in mares effuſior, ac Ioue pæderaſtâ libidinoſior. *An S. Gregorius animam Traiani ab Inferis retraxerit.*

Hadrianus Imperat. Succeſſit ei nepos, ſeu filius conſobrini ſui, Aelius Hadrianus, Plotinæ Traiani vxoris operâ, quæ eum impenſiùs amabat: quare Traiani occultata mors fuit, vt adoptio ſimulata procederet. Is cum Parthis ſtatim fœdus iniit, iiſque Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam reddidit, maluitque has prouincias ab illis regi & adminiſtrari, quàm populari ac diripi. Et quoniam ferre illi Parthamaſpatem non poterant, huic aliud regnum conceſſit, illos ſuis legibus ac Principibus frui permiſit, tam facilis initio ſui Imperij, vt etiam hoſtium amorem aucuparetur.

Alexandria reſtituta. Tum quoque Hadrianus Alexandriam à Romanis euerſam, fortaſſe tumultu Iudaico, publicis inſtaurauit impenſis, ne diu miſera ſubſiſteret, quæ ex propinquo calamitoſa illum tam fortunatum vidiſſet, & Imperatorem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4171.	871.	118.

Praeclara initia Hadriani. Hadrianus Romam reuerſus intulit in columnam cineres Traiani, exinde modis omnibus S. P. Q. R. ſibi demereri ſtudet liberalitate & clementiâ; ſpondet igitur interfecturum ſe neminem alicuius nominis ſine conſenſu Senatus: ad hæc rem ttit tributa omnia quæ fiſco vel ærario debebantur in annos ſexdecim, tabulis in foro publicè concrematis; quo igne jucundiorem nullum plebs Romana vidit. Hinc ergo Scaliger ortam originem Indictionum putat; atque, vt audacter ſolet, exiſtimat in Dionem irrepſiſſe σφάλμα, & xv. pro xvi. legendum eſſe: quod eſt profectò Lesbiâ vti regulâ, & magnis ſcriptoribus abuti paulò liberiùs quàm eorum dignitas poſtulet, maximè cùm diſertè clarèque loquuntur.

Sarmatæ, & Roxolani repreſſi. Sarmatæ atque Roxolani tumultuantes diu Romæ Hadrianum ſubſiſtere non ſunt paſſi: vt eos compeſceret. in Mœſiam venit, res tamen armis peracta non eſt, ſed Imperatoris induſtriâ fœdus ictum cum iis gentibus, quorum ex cæde

nihil

nihil præter vulnera Romanus miles expectabat.

PERSECVTIO QVARTA *ab Hadriano; ſeu veriùs, Traiani continuata.*

Seuerus Sulpitius hanc perſecutionem quartam vocat, ab Hadriano concitatam, vt ſe antiquæ religionis amantem probaret: hâc paſſus Euſtachius, ante Baptiſmum Placidus dictus, is fortè qui in bello Iudaico equitũ præfectus egregiam operam Veſpaſiano ac Tito nauaſſe perhibetur; cujus non ſemel Ioſephus meminit, vocatque Placidum. Is autem in venatione mirabiliter conuerſus ad Fidem, & jacturâ bonorum, vxoris, filiorum, quaſi Iobus alter probatus, atque villicum aut hortulanum agere compulſus, quæſitus demum Traiani juſſu, compeſcendis Orientalium rebellionibus adhibitus eſt; non autem bello Dacico, vt hujus habent Acta, quod antè Traiani obitum nullum fuit; aut Decebalo profligando, qui jampridem ſibi manus intulerat. Hadriano autem Principe, cùm victor rediiſſet Romam, neque Deæ ob victoriam ſacrificare vellet, cùm vxore Theopiſtâ, ac duobus liberis Theopiſto & Agapito, quos inuenerat in expeditione, in bouem æneum incluſus 12. kal. Octob. martyrium conſummauit. Quem non eſſe laudatum ab Ethnicis ſcriptoribus mirum videri non debet, in Chriſtianos aut odio flagrantibus, aut non omnia commemorare ſolitis. *S. Euſtachi martyrium.*

Sub initia hujus Imperatoris Eccleſiam inficere cœperunt errores Baſilidis, Saturnini, atque Carpocratis. *Baſilides* origine Alexandrinus à Caſtore Agrippâ egregiè refutatus eſt; meminitque errorum ejus Irenæus, & magum fuiſſe innuit, vt ex illis vocibus *Abracax*, & *Abracadabra* ab ejus fautoribus vſurpatis, liquet. Obiit is Alexandriæ, imperante Hadriano, ac reliquit filium Iſidorum, patri nec doctrinâ, nec impietate, nec audaciâ imparem, καὶ κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. *Heretici Baſilides.*

Sa-

Saturninus. *Saturninus* autem, aliter *Saturnillus* Antiochenus, poſt S. Ignatij mortem emerſit; cujus errores apud Irenæum, Epiphanium, alioſque ſanctos PP. perleges, obliuioni ſine magnâ eruditionis jacturâ tradendos. *Carpocras.* *Carpocras* denique impuritatis omnis ſentina, ea dixit, & facere ſectatores docuit, quæ pudor commemorari vetant: ab eo Carpocratiani recepêre nomen, qui ſe *Gnoſticos*, quaſi *Intelligentes*, appellabant; quod tamen nomen ſibi quoque arrogarunt Baſilidiani. Hi porrò omnes Gnoſtici, libidine promiſcuâ, ac puerilium carnium vſu infames, nomine Chriſtiani, re Dæmonis turpiſſimi fautores, noſtram apud Ethnicos traduxêre fidem, & Principum in eam crudelitatem acuerunt. Carpocratis filius fuit Epiphanes, vt Deus à ſuis poſt obitum in Cephaleniâ patriâ ſua cultus, quemadmodum ejus pater ſectâ Platonicus; vt Platonis Schola hæreſeon plurimarum mater habetetur. *Prodicus Adamitarum author.* Ex Carpocratis quoque veniſſe creditur Prodicus, autor Adamitarum, quorum Eccleſiæ, lupanaria (*Paradiſos* vocant ipſi) in quibus nudi viri ac fœminæ proſtabant, ac primorum parentum primam in horto voluptatis conditionem repræſentabant. Quos tolerari in præſentiâ in quibuſdam Rebuſpublicis Chriſtianis mirum eſt, quos nequaquam ferendos eſſe Gentiles ipſi putauerunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4172.	872.	119.

Iudæi repreſſi. Iudæi rebellantes, ſub Tinio Rufo Iudææ præſide compreſſi domitique, plus in Romanos oſtendêre maleuolentiæ, quàm iis aut eorum ſociis intulere damni, non vltra primum, vanumque conatum progreſſi.

Euariſti Papæ Martyrium. Euariſtus Papa cùm ſediſſet annos 9. menſes 6. dies decem, 7. Kal. Octobris martyrio affectus eſt. Hujus ex inſtituto matrimonia publicè celebrata ſunt, ac nuptiis adhibita benedictio, vt eſſent contrahentibus ſalutares. *Succedit ei Alexander.* Cùm autem vacaſſet ſedes diebus duodeuiginti, electus Alexander,

der, ordine ſeptimus, afflictæ prouidit Eccleſiæ.

Florebat hoc tempore Plutarchus, gente Bœotus, patriâ Chæronenſis, natus ſub Claudio, vſque Ammonio præceptore. Adeò autem Traiano charus fuit, vt ab eo ornatus ſit dignitate Conſulari, iuſſiſque Illyrici tractus præfecti eo inconſulto nihil agere. Vixit & ſub Hadriano, quando in patriâ ſua ἄρχων fuit, & ſub Antonino Pio factus tum Apollinis Pythici Sacerdos. Vocatur apud Agellium doctiſſimus & prudentiſſimus, ejuſque ſcripta Theodorus Gaza omnium antiquorum operibus antepoſuit. Aliqua tamen ejus operibus admixta ſunt quæ ſunt Plutarchi Iunioris; ſic etiam magni viri, plerumque de ſe ſatis diuites, inferiorum ſibi ſpoliis locupletantur. *Plutarchus Chæronæus.*

Nec ab eo reuellendus videtur Sextus Cherronæus, ex ſorore natus, quem cum Sexto Empirico quidam confundunt: Nepos ille M. Antonini philoſophi præceptor fuit; quem ſine dubiò magnum extitiſſe, & auunculus & diſcipulus arguunt. *Sextus Cherronæus.*

MVNDI Vrb. Cond. CHRISTI.
4173. 873. 120.

Hadrianus vt verè liberalis eſſet, nec effunderet beneficia, ſed daret, Romanum Orbem luſtrandum ſuſcepit, vt omnium neceſſitati ſubueniret. Quamobrem cuſi in ejus honorem nummi, in quibus *Locupletator Orbis terrarum*, & *Reſtitutor Orbis terrarum* legitur, quia quocumque pergeret, rerum omnium afferret copiam, & ſatis eſſet ad felicitatem populis viſus & cultus Hadrianus. Primos ejus fauores expertæ Gallia, Germania, Britannia; in quibus de præſidibus ſuis & procuratoribus habuit ſeueras quæſtiones; puros ac caſtos præmiis ac laudibus; rapaces & ſordidos, pœnis ac dedecore proſecutus. *Hadrianus luſtrat Rom. Orbem.*

Sed antequam tranſiret Alpes, in Italiâ contra Chriſtianos animaduertit: Brixiæ enim Fauſtinum presbyterum, & Iouitam diaconum damna- *Martyres ſub Hadriano.*

na-

nauit ad beſtias, agente Italico Rhætiarum præſide: Quos quum beſtiæ immanitatis oblitæ non attigiſſent, ad eorum pedes proſtratæ, eo ſpectaculo permoti Colocerus, aliique ex familiâ Imperatoris, atque Afra præſidis vxor, coluere Chriſtum, variiſque torti tormentis in variis locis, ea ſanguine ſuo atque conſtantiâ illuſtrarunt. Multi quoque Romæ martyrium paſſi ſunt, adeò vt in cryptis & arenariis hîc Chriſtiani viuere, & religionem profiteri cogerentur.

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno Christi 120. *ad* 130.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4174. 874. 121.

Murus Hadriani in Britannia.

Barbari Britanniam vexabant, fretique ſuis montibus, ſyluis & lacubus, minùs exercebant bella quàm latrocinia. Hos quoniam inueniri non poterant, muro ſejunxit Hadrianus, ducto per octoginta millia paſſuum à Glottæ æſtuario ad æſtuarium Boderiæ, ſtipitibus magnis actis in terram, atque inter ſe arctè connexis, & implicatis; vt quoniam virorum more non poterant, belluarum ritu ſubmouerentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4175. 875. 122.

Hiſpaniā & Galliam Hadrianus luſtrat.

Hadrianus ex Britanniâ redit in Galliam, vbi Nemauſi templum, operis magni atque mirabilis, excitauit in honorem Plotinæ vxoris Trajani, cujus potiſſimùm operâ conſecutus erat Imperium, huicque pro mortali honore diuinum rependit.

Apis Deus Ægyptiorum.

Hîc auditâ Alexandrinâ ſeditione, turbatus eſt, quam inuentus poſt multos annos Apis vitulus

lus excitauit, populis certatim eum ad ſe attrahare conantibus tantâ contentione, vt arma meritò timerentur. Natus erat taurus ille Deus ex vaccâ quæ nullum alium peperiſſet, ſed icta fulmine ex eo concepiſſet, iis notis illuſtrem quas prodit Herodotus: animal tantæ venerationis non tantùm apud Ægyptios & Romanos; ſed apud Iudæos quoque, qui in deſerto ejus ſibi figuram auream conflari, Iſraëlitæ reges diu apud ſe coli retinerique voluerunt.

Inde tranſit in Hiſpaniam, hiemauitque Tarraconæ, vbi Templum Auguſto aliàs excitatum, ſuis ſumptibus reſtituit, quando & magnum periculum adiit; dum enim per viridarium deambularet, hoſpitis ejus ſeruus ferro diſtricto in eum irruit; quem nocere prohibitum, miniſtris accurentibus tradidit, & furere agnitum per medicum curauit ſanandum, non magis commotus quàm ſi ſine tanto diſcrimine ſuo homo furioſus inſaniiſſet. *Hadriani periculum.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4176. 876. 123.

Hadrianus in Orientem profectus eſt ob exortos Parthorum motus; bellum enim hìc parabatur, quod alloquio præſentiâque ſuâ diſcuſſit Imperator. Sapienter multas inhibuit cædes, & plus nonnunquam Principibus prudentem eloquentiam, quàm arma & exercitus prodeſſe docuit. Hinc, pertranſitâ prius Aſiâ inſuliſque interjectis, in Achaiam nauigauit, & Athenas inuiſit; atque Eleuſinia ſacra, exemplo Herculis ac Philippi, ſuſcepit: multis item ſacrificiis interfuit ſine ſatellitio, nihil reueritus Sacerdotum cultros, aliis ante ſe Principibus metuendos. *Hadrianus pergit in Orientẽ & redit in Græciã*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4177. 877. 124.

Hadriano Athenis hyemante, Publius Athenarũ Epiſcopus martyrio coronatus ſucceſſorẽ habuit Quadratum Apoſtolorum diſcipulum, cujus fide & induſtriâ Athenienſis Eccleſia, paſtoris ſui morte *Placatur Hadrianus Chriſtianis.*

morte diſperſa, reſtituta eſt. Is Quadratus vna cum Ariſtide Philoſopho libros pro Chriſtianâ religione Imperatori obtulit; quando & idem Quadratus orationem Apologeticam pro ſuis ad Cæſarem habuit, quibus inflexus Hadrianus faciliorem ſe aduerſus Chriſtianos præbuit. Verùm potiſſimùm permotus eſt litteris Sereni Granij, vel Graniani, Aſiæ Proconſulis, qui antequam è ſuâ Prouinciâ diſcederet, eum admonendum putauit, indignum eſſe Chriſtianos ex populi clamoribus, non ex judiciis, ad ſupplicia rapi, ac tantùm hujus ſectæ reos immaniter trucidari: Quam ob cauſam Hadrianus ad ejus ſucceſſorem Minucium Fundanum litteras dedit, quibus inhibuit de Chriſtianis, niſi criminum reis, exerceri judicia; populi clamores, & tumultus eſſe deridendos. Quibus geſtis Hadrianus Romam rediit, vt inde reliquis Imperij partibus prouideret; in quâ tamen tantumdem duntaxat morabatur, quantum Vrbis illius & Orbis Romani quies ſaluſque poſtularent.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4178. 878. 125.

Africa proſpicit Hadrian. Hadrianus Româ in Africam proficiſcitur, ibique multa prouinciis conceſſit beneficia, quibus eas indigere cernebat, plus fidei ſuis oculis quàm aliorum orationi ac litteris adhibens; ac præſidibus intentus, quos Principum incuria ac negligentia plerumque rapaces & injuſtos efficit magno ſuo dedecore, majori damno ſubditorum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4179. 879. 126.

In Orientem pergens Imperator, per Atticam iter habuit, atque Athenas ſibi chariſſimas inuiſit: hîc opera cœpta dedicauit, vt ædem Iouis Olympij aramque ſuam, actum Dionyſia more Græco celebrauit. Porrò in templo illo magnificentiſſimo Iouis Olympij, pro numine Draconem ſibi ex Indiâ deportatum poſuit; & tum beſtia

Olympij Iouis templū Athenis.

huic

huic templo magnum attulit ornamentum. Permiſit & Græcis templum ſibi ſtatuere communibus impenſis, quod Panhellenium dicerent; quibus cùm prælucerent Athenienſes, magni Principum laudatores, iis Cephaleniam inſulam attribuit, ſuæ præmium adulationis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4180. 880. 127.

Athenis hieme tranſactâ venit Hadrianus in Aſiam, vbi templa ſui nominis conſecrauit, jam aſſuetus diuinis honoribus. A Cappadocibus ſeruos caſtrenſes accepit, militiâ Romanâ jam corruptâ, & admittente ſeruitia, quæ boni Imperatores ſubmouebant. Toparchas & Principes inuitauit ad amicitiam ſuam, atque inter cæteros Coſrhoëm Parthorum Regem, quos tantis ſibi beneficiis deuinxit, vt qui accedere noluerant, ſuperbiæ aut negligentiæ ſuæ pœniteret: hos inter enituit Pharaſmenes Rex Iberorum, qui inuitantem Hadrianum ſuperbè neglexerat; Is enim à Cæſare muneribus affectus doluit tam bonum Principem offendiſſe, nec ejus præueniſſe liberalitatem. *Hadriani inter in Aſiam.*

Cæterùm in hac potiſſimùm regione de ſuis procuratoribus inquiſiuit, quorum ſcelera impunè non ſiuit abire; eò grauiora, quò cùm multorum damno ſolent eſſe conjunctiora. *Hadriani juſtitia.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4181. 881. 128.

Hoc anno Nicopolis & Cæſarea terræ motu concidiſſe feruntur, quando Aquila, genere Ponticus, ex malo Chriſtiano factus eſt Iudæus: cùm enim Aſtronomiæ Iudiciariæ daret operam & futura ex ſideribus præcinere conaretur, reprehenſus ſæpè à doctoribus, nec emendatus, tandem ejectus eſt ab Eccleſiâ. Tum autem Scripturam Græcè exponere aggreſſus, & in 72. Interpretes ſæpe irruens, meruit à SS. Patribus ſæpe reprehendi, quaſi hæreticus Iudaizans; neque fideliter ſatis, ſed ex animi prauo ſenſu ſacros *Aquila interpretatur Scripturã.*

Codi-

Codices interpretatus. Cùm tamen id ſemel iterumque præſtiterit, ſunt ejus cogitationes ſecundæ primis, teſte Hieronymo, meliores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4182. 882. 129.

Antiochenis iraſcitur Hadrianus;

Hadrianus venit in Syriam, vbi in odium Antiochenorum, à quibus offenſus erat, Phœnicem à Syriâ diuidere cogitauit, ne Antiochia tot vrbium Metropolis eſſet; ſicque ejus ditione contractâ, ciuium petulantia dicacitaſque coerceretur.

Æliā vrbem inſtaurare cogitat.

Tum etiam Hadrianus inſtaurare Hieroſolymam aggreditur, & Romanorum facere coloniam, per quam Iudæi in officio continerentur: quâ tamen irritatos potiùs quàm repræſſos fuiſſe experientia docuit. Huic vrbi ædificandæ præpoſitum Aquilam Ponticum ferunt, jam Iudæum ſed quantùm res ejus patiebantur, & Cæſari quàm ſectæ ſuæ addictiorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4183. 883. 130.

Hieroſolyma dicta Ælia Capitolina.

Hieroſolymis inſtauratis, & Romanæ coloniæ imponit nomen ſuum Hadrianus, eamque Æliam Capitolinam vocat. Templi etiam loco, aliud Ioui Capitolino ædificandum curat, vt vrbs ſe Iudæam fuiſſe obliuiſceretur. Id acriter Iudæos pupugit, quòd Ethnici prophanique homines vrbem dictam aliàs Sanctam incolerent: addit Spartianus eos vetitos eſſe mutilare ſua genitalia, hoc eſt, filiorum Abrahami recipere notam, probroſam gentibus, ſibi perhonorificam: quamobrem tumultuari incipiunt, ſed occultè, ob Imperatoris præſentiam; qui metus tandiu eos repreſſit, quandiu vicinum ſenſerunt; vbi receſſit, malum hunc fuiſſe magiſtrum officij, & obſequij docuerunt.

Sepulchrū Pompeio excitat Hadrianus.

Ex Iudæâ profectus eſt in Arabiam Hadrianus, vnde & Peluſium venit, & Caſium montem conſcendit, vt inde Solem mirabiliter Orientem videret. Hîc Pompei tumulum magnificentiùs erexit,

erexit, ratus è Romanorum dignitate eſſe, virum ab iis Magnum appellatum, in tam paruo abjectoqueſepulchro jacere.

Eodem anno martyrium ſubiit Alexander, cum Euentio & Theodulo Preſbyteris, Pontificatus ſui anno decimo cum menſibus 5. diebus viginti. Is aquæ benedictæ vſum decreto ſanciuit, jampridem inductum; quam Nouatores, vti rabidi canes, furioſè refugiunt. Cùm autem vacaſſet Sedes diebus 20. Sixtus, patriâ Romanus, in eâ ſedit; quem vide ne cum Sixto, aut Sexto Pythageo confundas; quem in lapidem Ruffinus turpiter impegit: ideo ab Hieronymo egregiè vapulauit. Paſſi ſunt quoque eodem tempore Hermes perfectus Vrbis, & Quirinus Tribunus cum filiâ Balbinâ contactu catenarum Alexandri ſanatâ; omnes ab eodem Pontifice ad Chriſtum conuerſi, digniq; viſi qui cum ejus ſanguine pro Chriſto ſanguinem ſuum permiſcerent. *Alexãdri Papæ Martyriũ & aliorũ.* *Succedit ei Sixtus.*

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Chriſti 130. *ad* 140.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4184.	884.	131.

PErdidit hoc anno Hadrianus delicias ſuas & & Catamitum ſuum Antinoum. Puer ille formoſus, vt ejus nummi teſtantur, ortus erat ex Bithynia, ſeu Claudiopoli, vrbe Bithyniæ, & vel cecidit in Nilum, vt ipſe ſcribit Hadrianus, vel immolatus ad extiſpiſcinam, vt putat Dio, ἀντίψυχος καὶ ἀντανδρος obiit. Porrò eum mortuum Hadrianus muliebriter defleuit; de ejus nomine vrbem vbi obierat Antinoëm, vel Antinoiam condidit, eumque conſecrari à Græcis *Antinous moritur.*

ciſ permiſit, confiſto etiam ſydere, & μαντεῖς, cujus oracula idem Imperator compoſuiſſe ferebatur: quod cùm irriderent Ægyptij, maximeque Chriſtiani, ideo in eos, cæteroſque Ægyptios aculeatam epiſtolam ſcripſit; quæ niſi calumniatorem Hadrianum confiteri velis, in Carpocraticanos, & Gnoſticos ſine temeritatis periculo refundes

Hadrianus gloriæ cupidior. Eodem anno Hadrianus in Vrbe templum Romæ ac Veneris extrui juſſit; cujus ἰχνογραφίαν cùm ad Appolodorum Architectum miſiſſet, & is in eâ aliquot vitia notaſſet, id tam ægrè tulit Imperator, vt importunum cenſorem occidi juſſerit. Quantò ſapientior Fauorinus ille, qui malè reprehenſus ab Hadriano de quodam verbo à probatis autoribus vſurpato, ſtatim acquieuit, quoniam *illum doctiorem ſe putauit, qui ad manum triginta legiones haberet.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4185.	885.	132.

Iudæi duce Barchochebâ rebellant. Ex Ægypto in Syriam rediit Hadrianus, quòd defectionem clam molirentur Iudæi; qui cùm eo præſente quieuiſſent, abſente ad arma cucurrerunt, duce Barchochebâ impoſtore quodam, qui ſuo nomine abutebatur. Cùm enim id nomen *aſtrum* ſignificaret, aiebat ſe prænunciatum hâc prophetiâ, *Orietur Stella ex Iacob*; ideoque ſtatim à Iudæis exceptus eſt. Huic autem cùm Chriſtiani parere nollent, eos ſuppliciis omnibus vexauit. Iuſtinus Samaritanus ob eos tumultus egreſſus è patriâ, in omnium Philoſophorum ſectis quæſiuit lucem, quam demum in Chriſtianâ religione reperit. Præſes autem Iudææ Rufus hoc adminiſtrauit bellum: cui tandem cùm par non eſſet, propter hoſtium deſperationem, accerſitus eſt ex Britanniâ Iulius Seuerus, ſui temporis præſtantiſſimus Imperator, vt huic bello imponeret finem; quod tamen profligauit potiùs induſtriâ, quàm fortitudine, neque tamen ob id minùs bonus Imperator.

Hoc

Hoc anno, Hadriani 170. Saluius Iulianus, Imperatoris juſſu edictum edidit *perpetuum* dictum quo omnes in poſterum Prętores vterentur; cùm ante hoc tempus qui præerant prouinciis pro arbitratu ſuo annua, & Præturæ tantùm ſuæ tempore duratura, proponerent. Quo facto Cæſar multorum vitæ, fortunis, ac famæ cauit; quæ ante hoc edictum ex ſolâ plerumque judicis iniquitate pendebant. *Edictum perpetuum Iuliani.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4186. 886. 133

Iulius Seuerus, Iudæis omnibus per orbem Romanum rebellantibus, atque multitudine eorum territus, non eſt auſus aperto marte cum iis congredi; ſed ſingulatim aggreſſus, commeatu prohibito, variiſque ſtratagematis vſus, eos ita fregit vt Iudæorum pauci ex eo tumultu ſuperfuerint. Sic bellum tardiùs, ſed ſecuriùs confectum eſt: cùm enim Iudæi pro ſuâ lege certarent, furioſorum inſtar ruebant in pericula, ac certi cadere, multos Romanorũ interimebant. Seuerus itaq; negatâ eis pugnãdi facultate eorum ardorẽ morâ reſtinxit; ſapientiâ deſperationem, bellumque ſuſtulit tã difficile, vt ad illud profligandum vno Seuero opus eſſe Hadrianus ipſe fateretur. *Seuerus prudenter bellum Iudaicum conficit.*

Pertinent ad hæc tempora Fauorinus & Polemon Rhetores, Hadriano tantum accepti quantùm Principi eorum æmulo viri in arte ſuâ excellentes eſſe potuerunt. Fortè etiam Annæus Seneca Florus, Romanæ Hiſtoriæ ſcriptor de quo aliàs dabitur commodior & vberior dicendi locus. *Viri doctorum Illuſtres.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4187. 887 134.

Marcion hoc tempore hæreſin ſuam vulgare cępit, vt doctè Petauius probat; quem alij ad 7um Antonini rejiciunt. Is Ponticus, ex vrbe Sinope, filius Epiſcopi hujus vrbis, fuit Philoſophus Stoicus. Cùm autem virginem ipſe virginitatẽ profeſſus vitiaſſet, expulſus eſt ab Eccleſiâ per patrem *Marcion Hæreſiarcha.*

trẽ ſuum, & quominus Romæ reciperetur ab eodem impeditus. Itaque adhæſit Cerdoni, cujus eſt profeſſus hæreſim: ſed ſtatim ipſe procudit ſuam; cujus capita omnia non eſt hujus ſcripti commemorare. Hæc tamen præcipua ſunt: Duos, aut etiam tres Deos poſuit; duos item Chriſtos: Conjugatos excluſit cœlo atque Baptiſmo Ciborum delectum inuexit, in ejus odium qui eos creaſſet;& alia ejuſmodcmmodi, quæ omittimus quoniam delirantium ſomnia ignorare licet.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4188.	888.	135.

Rellũ Iudai cum confectum excidio Iudaorum, magno Romanorũ damno.

Romani Betherem obſident,& tandem eâ vrbe potiuntur. Tum ducibus omnibus ſuis cæſis, lociſque captis, Iudæi ſe defeciſſe bello, non defuiſſe,gloriati ſunt. Certè eorum arcès permunitę quinquaginta,viciq;nobiles nongenti octuaginta quinq; funditus euerſi ſunt: cæſa in excurſionibus & præliis quingẽta octoginta millia; nam eorum qui fame, morbo, igne periere, numerus iniri non potuit; adeo vt Iudææ agri omnes inculti jacerent, nec Palæſtina hortus Syriæ, ſed deſertũ diceretur. Verùm & cladi Hadrianus addidit ignominiam; nam Æliæ portis ſues inſculpſit; in Golgotha ſimulachrum Veneris, in Anaſtaſi imaginem Iouis collocauit; in Bethlehem, Adonidis fanum, (quod tamen aliqui negant) quæ quidem ad Conſtantini vſque Magni tempora perdurarunt; vt jam Hadrianus non Iudæis & Moſi, ſed Chriſtianis & Deo bellum indixiſſe videretur. Néq; tamen Iudæi illi inulti periere: tam multi enim ex Romanis his annis interfecti ſunt, vt Hadrianus de more ad Senatum reſcribere non ſit auſus, *ſe exercitumque valere*; ſed hanc formulam, *ſi vos liberique veſtri valetis, benè eſt. Ego quidem & exercitus valemus*, ex fronte epiſtolæ ſuæ obliterarit, Cadmeam ſibi non tam gratulaturus, quàm execraturus victoriam.

Deficientibus ergo Iudæis,& ex Circũciſione Epi-

Epiſcopis, primus ex Gentilibus Hieroſolymorum Epiſcopus creatus eſt Marcus; ſed apud Chriſtianos iacuit Æliæ nomen, antiquum refloruit. *Epiſcopus Hieroſolymitanus, Marcus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4189. 889. 136.

Iulius Seuerus confecto bello Iudaico miſſus ad Bithyniam adminiſtrandam, quæ Proconſule integerrimo ſanctiſſimoque videbatur indigere, oſtendit ſe bello atque pace magnum eſse, & fortitudinem in hoſtes, nequaquam eius in ſocios & amicos facilitatem & humanitatem detriuiſse. *Seuerus in Bithyniam miſſus.*

Pharaſmanes Rex Iberorum Alanos contra Hadrianum & Romanos exciuit, (hos Maſsagetas eſse notat Dio) quibus Mediam totis viribus infeſtauit, Armeniamque & Cappadociam tantùm attigit. Verùm cùm Alani partim Vologæſi muneribus, partim Flaui j Ariani, qui Cappadociæ præerat, adducti metu ab eo receſſiſsēt, quieſcere compulſus eſt Pharaſmanes, accuſatuſque à Vologæſo, Romam venire coactus eſt; vbi tamen ita cauſam ſuam egit, vt etiam regnum eius augeretur. Virum enim fortem in Romanorum partes Hadrianus amore trahendum judicauit; quare huic in Capitolio ſacrificare permiſit, & in æde Bellonæ eius imaginem poſuit, denique eius exercitationem in armis cum liberis & primariis Iberorum ſpectauit, & tot muneribus auxit, vt huic ſibi malè ceſſiſse expeditionem, & accuſari apud Romanos exoptandum videretur. *Pharaſmanes beneficiis victus ab Hadriano.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4190. 890. 137.

Hadrianus ſibi nullos eſse liberos videns, Ceionium Commodum Verum adoptauit in filium, ſibi aliàs ob formam commendatum, eumque Ælium Verum Cæſarem appellauit: tumque primùm Cæſaris nomen Imperatoribus proprium, Imperij teſsera fuit, adeò vt idem eſset Cæſar ac Imperij candidatus. Sed ſtatim eum minùs ſanum eſse deprehendit; quare ſæpe conqueſtus ſe *Ælius Verus adoptatur.*

in caducum parietem inclinaſſe, & quater aut ter millies ſeſtertium in congiarium militibus, & populo malè perdidiſſe. Multis videlicet adoptatis opus erat vt digniſſimus Antoninus Pius inueniretur.

Phlegon libertus Hadriani. Phlegon Hadriani libertus ad hoc vſque tempus opus ſuum de Olympiadibus continuauit libris 8. quibus res geſtas breuiter attexuerat. Extabant quoque ſub eius nomine libri de vitâ Hadriani ab ipſo Hadriano conſcripti, ſed omnes tam veri quàm aſcititij temporum iniuriâ perierunt, & irrito vanoque labore vterque apud poſteros gloriam quæſiit.

Similis Præfectus prætorio moritur. Hoc anno antequàm Hadrianus fato fungeretur obiit Similis vir fortiſſimus, & ob egregiam virtutem Præfectus prætorio creatus renitens & inuitus; quam tandem dignitatem cùm ipſe depoſuiſſet ſponte annis ſeptem antequam moreretur, vt in otio ſibique viueret, inſcribendum curauit tumulo ſuo ſe tantùm his annis ſeptem vixiſſe, reliquos in militiâ ac aulâ contritos non credidit ſuos eſſe, in quibus ſui iuris & arbitrii nunquam fuiſſet, exoſus ſapienter nobilem aulæ ſeruitutem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4191.	891.	138.

Ælius Verus Cæſar moritur. Kalendis Ianuarij huius anni mortuus e Ælius Verus Cæſar, ingraueſcente valetudine ſumpto largiùs antidoto, cùm eſſet oratione gratias habiturus adoptionis ſue Hadriano. Nec ſtudioſum, nec vitioſum hunc fuiſſe ferunt; ſed in voluptates propenſiorem: reliquit filium ſibi cognominem L. Verum, qui cum Marco imperauit, & cui breuem vitam reliquit hæreditariam.

Antoninus Pius adoptatur. Hadrianus ſibi mortem imminere ſentiens, nec tãtùm ſibi, ſed patriæ hæredem inueſtigans, adoptauit Arrianum Antoninũ, qui dictus eſt Pius; ſed eâ lege vt duos hic ſibi adoptaret, Annium Verum, & Marcum Antoninum, neà ſe Cæſar electus deeſſet. Tum Seruianum ſororis ſuæ vi-

rum,

rum, nonagenarium licèt, coëgit mori, quòd affectare videretur Imperium, multoſque etiam alios, Sabinamque ipſam vxorem, cui ab eo datum venenum quidam credidere. Deſtinarat & aliquot alios ad mortem; ſed hos Antoninus ſeruauit, piumque credidit in eo ſe non obſequi patri.

Hadrianus moritur.

Hadrianus medicos exoſus, à quibus diffidentibus ſe occiſum querebatur, Baias petiit, & lentâ perceſus tabe mori voluit, ferumque popoſcit ſæpe, ſed negatum ſemper, curante Antonino ne ſibi noceret; ſanctè atque piè volens expectare Imperium, vt eo ſe digniorem præſtaret. Tandem Magus, *& omnium curioſitatum explorator*, compoſitis aliquot verſibus, indicibus timoris ſui de vitâ futurâ, expirauit annos natus 62. menſes 5. dies vnde-viginti, cùm imperaſſet anno vno ſupra viginti, menſes decem. Huic falſa miracula viuenti affcta ſunt, duoque cæci vir & mulier eius tactu recepiſſe lumen iactatum eſt; ſed vt is mori volens impediretur, ſperaretque is vitam qui mira patraret. Mortuus autem à Romanis contemptus eſt, & fuiſſent omnia eius acta reſciſſa à Senatu, niſi adoptio boni filij iis contenta eſſet. In eius ergo gratiam duntaxat inter Deos relatus, multis inuitis, oſtendit adoptionem ſibi meliùs quàm Imperium ceſſiſſe.

Hermogenes Medicus.

Tum florebat Hermogenes Hadriani medicus, quem Xiphilinus tradit ei deſperato oſtendiſſe locum ſub mammâ, vt eo veneno illito, & iſtic vulnere inflicto, minore ſuo dolore moreretur; Principis ſui non medicus, ſed tortor.

Hadriano ſuccedit Antoninus Pius.

Statim ergo Hadriano ſucceſſit Ælius Hadrianus Antoninus, dictus *Pius*, vel quòd Hadrianum mori volentem impediiſſet, vel quòd ſocerum feſſâ iam ætate duxiſſet in Senatum, vel quòd naturâ mitiſſimus eſſet ac pientiſſimus, atque de omnibus benè mereri paratus. Itaque non tam Hadriani adoptione, quàm omnium votis creatus eſt Imperator.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4192. 892. 139.

Hadriani ab Antonino cultus. Ita coluit Hadrianum etiam mortuum Antoninus, vt ab illo prouectis nullum ſucceſſorem dederit, eos bonos juſtoſque ratus quos Imperator tam bonus delegiſset. Quos tamen idem damnauerat, ſeruauit incolumes, iis indulgentiâ à Senatu petitâ, affirmanſque id Hadrianum, ſi viueret, eſse facturum. Victus eius talis fuit, vt eſset opulentia ſine reprehenſione, parſimonia ſine ſordibus, menſa quam omnes optarent, nemo faſtidiret: vno verbo, tam bonus fuit Imperator, vt vix cogitatione fingere poſſis meliorem, & optabiliorem.

Secunda Iuſtini Apologia. Sub initia huius Principis Iuſtinus Martyr primam Apologiam pro Chriſtianis edidit; quæ tamen ſecundo eſt collocanda loco, vt obſeruant qui de ſcriptoribus Eccleſiaſticis aliquid edidere. Et verò, ordo qui plerumque in SS. Patrum ſcriptis legitur, Librariorum eſt; à quibus fruſtra plerumque aliquid præter litteras expectes.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4193. 893. 140.

Sixtus Papa moritur. 8. Idus Aprilis martyr obiit Sixtus Papa, anno Sedis ſuæ decimo, minùs vnò menſe ac diebus 22. quamquam enim nullum in Chriſtianos ab Antonino exiiſset edictum, Hadriani tamen perſecutio, quæ erat in motu, retinebat curſum ſuum, & Præfecti atque Præſides religionis prætextu in eos ſæuire pergebant. Quamquam ad id quoque contuliſsè putetur aliquid edictum ab eodem Imperatore, quo ſub pœnâ mortis vetita eſt Sibyllinorum carminum lectio, quoniam eâ multi conuertebantur ad Chriſtum, iſtis verſibus prænunciatum. Quanquam autem hi prodeſsent, plus proderat martyrum ſanguis, ſemen Chriſtianorum.

Teleſphorus Papa. Succeſſit Sixto Teleſphorus poſt biduum electus à Clero, qui Ieiunium Quadrageſimale, iam vſu receptum à primis Eccleſiæ temporibus, de-

creto

creto firmauit. Malè igitur Nouatores, id quaſi hominum inuentum refugiunt, ſicque plùs gulæ & abdomini ſuo, quàm ingenio & intelligentiæ tribuunt.

Antonini anno tertio extincta eſt morbo vxor eius Fauſtina, quæ ſtatim à Senatu inter Diuas conſecrata eſt, & donata templo, circenſibus, atque flaminibus, & puellis alimentariis quas & Fauſtinianas appellauit. Ita Deam appellari paſſus eſt mortuam, quam viuentem *ſtultam* vocarat; quaſi eius inſaniam libitinarius focus excoxiſset. *Fauſtina moritur.*

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Chriſti 140. *ad* 150.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4194.	894.	141.

HIs temporibus emerſerunt plurimæ Chriſtianitatis peſtes; hæretici; quorum ex æquo nomina & opiniones ridicula ſunt.

Ophitæ dicti à Serpente, in quem mutatam putabant eſse Sapientiam, vt agnitionem ſui hominibus immitteret. Eorum Sacerdotes magi erant, incantationibus in altaria ſerpentem euocantes, qui εὐχαριϛίαν lamberet, & à populo adoraretur. Hunc porro ſerpentem qui decepit Euam, fuiſse Chriſtum aiebant, quem conuiciis impetebant, eiuſque loco Serpentem colebant factum hominibus ſalutarem. Ita Dæmon, quod naſcente mundo fecerat, per ſerpentem hominibus illudebat. *Hæretici Ophitæ.*

Cainitæ à Caino fratricidâ dicti, ex Gnoſticis germen, turpiſſimos quoſque homines ſanctos appellabant, erantque iis abominanda quæ- *Cainitæ.*

 que

que vitia virtutes magnæ. Inter ſanctos excellere putabant Cainum, Sodomitas, Chore; ſed iis adhuc præcellere putabant Iudam proditorem, quòd Chriſtum veritatis euerſorem perdidiſſet. Saluari putabant neminem, niſi turpitudine omni ſe inquinaſſet, omniaque peccata conſummaſſet. Quæ profectò ſecta, non hominum, ſed dæmonum videtur fuiſſe.

Sethiani. *Sethiani* à Setho Adami filio nomen habent; Chriſtumque dicebant eſſe Sethum, filium virtutis magnæ, quæ cum Abelis loco peperiſſet; induxiſſe illam diluuium, vt permixtionem Angelorum & hominum tolleret; ſed Caini ſemen in Arcam inductum eſſe, ſicque malos bonis permixtos eſſe; & alia eiuſdem rationis ἄλογα, quæ mirum eſt hominibus in mentem veniſſe, mirabilius à quibuſdam credi potuiſſe.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4195.	895.	142.

Iuſtinus Hiſtoricus. Iuſtinus Frontinus, aliter M. Iunianus Iuſtinus, Epitomen Pompeij Trogi, qui Caio Cæſari σύγχρονος fuerat, opus ſuum Antonino Pio nuncupauit. Hunc ineptiſſimè Martinus Polonus cum S. Iuſtino Martyre confudit; ex quo vides quid iſte fidei mereatur, qui in re tam certâ tam turpiter aberrarit.

Suetonius Tranquillus. Huc etiam referes Suetonium Tranquillum, qui 12. Cæſarum vitam accuratiſſimè deſcripſit, meliori etiam ſtylo, quàm hæc tempora ferant. Pater eius vocabatur Suetonius *Lenis*, quam vocem ille in *Tranquillum* mutauit, vt ampliorem & conſonantiorem. Hadriano Epiſtolarum magiſter fuit; quo excuſſus eſt honore, quia familiariùs agebat cum Principis vxore. Multa opera ſcripſit, quædam certa, quædam dubia, & aliis adiudicari ſolita; meliùs, ſi vt ex facie, ſic ex ſimilitudine ſtyli ſcripta dijudicentur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4196.	896.	143.

Tatianus. Circa hoc tempus Attilius Tatianus affectauit Tyran-

Tyrannidem; ſed in ipſo conatu detectus, accuſatus eſt in Senatu, cuius juſſu punitus eſt. Antoninus in eius conſcios inquiri vetuit, ſublato capite dictitans membra nihil eſſe nocitura, nec timendum eſſe malum cuius cauſa reſciſſa eſſet. Filium autem Tyranni adeò Patris pœna non incluſit, vt etiam in omnibus juuerit; negans vt bona, ſic crimina eſſe inter propinquos hæreditaria. *affectat Tyrannidem.*

Eiuſdem ſceleris accuſatus Friſcianus ſibi violentas intulit manus, judicio non expectato; quâ deſperatione ſub tam bono Principe, atque æquitatis peramante, ſe digniorem morte profeſſus eſt, quàm ſi huic totius Senatus ſuffragiis eſſet imperata. *Et Priſcianus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4197. 897. 144.

Florebat circa hoc tempus Philoſtratus, qui vitam Apollonij Tyanei elegantiùs quam veriùs deſcripſit. Huncquidam Athenienſem, alij Tyrium faciunt; verè Lemnius fuit & ex vrbe Myrinâ, inſulæ hujus vrbe primariâ. Qui autem eius operibus attexuntur icones, & aliquot alia, non ſunt auunculi, ſed Nepotis, qui à temporibus Seueri vſque ad Philippos vixit. Nos homines adeò ſanguine coniunctos non putauimus eſſe ſeparandos. *Philoſtrati duo.*

Neque inde procul aberat Sextus Empyricus, ſub Antonino Pio medicus, cuius ſuperſunt libri tres Pyrrhoniarum Hypotheſeon, & decem aduerſus Mathematicos, ſeu diſciplinarum profeſſores, quibus iacentem doctrinam Pyrrhi Philoſophi (viuebat ille σύγχρονος Theophraſto atque Epicuro) erigere conatus eſt. Ex eo Σκεπτικοὶ, ſeu Ἀπορητικοὶ, vel Ζητητικοὶ, ſuam ἀῤῥεψίαν, & ἀφασίαν, vt eruditionis, ſic etiam religionis peſtes, inuexere. Ineptum hominum genus, & multis laboribus ementium ignorantiam. *Sextus Empyricus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4198. 898. 145.

Nicomedes vel Meſomedes poeta. Hoc anno Euſebius ſtatuit Nicomedem Cretenſem muſicum Poëtam: quem dubito an non idem ſit cum Meſomede Lyrico, cuius meminit Capitolinus in Antonino, à quo eidem imminutum ſalarium aſſerit. Eiuſdem Meſomedis verſus aliquot quæſiuit, & congeſſit in hunc Capitolini locum Salmaſius, vir maioris quàm ordinatioris doctrinæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4199. 899. 146.

Marcion ſuam Hæreſin diſſeminat. Quo tempore Taurus Berytius Philoſophus Platonicus celebris habebatur, Marcion ille Ponticus, de quo ſuprà, dogma ſuum latiùs propagare cœpit, & plures ſibi fautores adſciſcere. Sæpius enim palinodiam recinuit, ſæpe ſuam interpolauit hæreſin; quibus artibus ſectarum iſti principes res ſuas agere ſolent, & incautos decipere; ſed qui ſemper, quantumuis in ſpeciem boni, aliquo tument faſtu, quem hæreſeos fermentum meritò dixeris.

Apelles Hæreſiarcha. Diſcipulus Marcionis fuit Apelles, qui hæreſin quoque excogitauit ſuam; ſemper enim in hâc parte eiuſmodi diſcipuli magiſtris ſuis præſtantiores eſſe voluerunt. Hic Philumenem puellam

Philumene. habuit agitatam malo genio, cuius operâ futura prædicebat, ſicque populo & incautis quibuſdam imponebat; dæmone ſemper Heterodoxis fœminas aliquas ſufficiente, quarum operâ prauæ opiniones promoueantur; quia hæ ad decipiendos homines ſunt etiam ipſis dæmonibus aptiores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4200. 900. 147.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4201. 901. 148.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4202. 902. 149.

Viri hac ætate præſtantes. Celebrantur circa hæc Antonini tempora viri in omnibus ferè diſciplinis illuſtres. Philoſophi

quidem, Arrianus Nicomediensis, Maximus Tyrius, Apollonius Chalcidicus Stoicus, & Baſilides Scythopolitanus, quorum vltimi duo Veriſſimi præceptores electi ſunt ob eximiam, atque omnibus probatam eruditionem. Capitolinus Apollonium vocatum ex Chalcide ſcribit ad Tiberianam domum, vt doceret Marcum; quod cùm Apollonius iſte moleſtè ferre videretur, retuſus eſt eius ab Antonino faſtus, & auaritia in mercede notata; ſic Philoſophus ille ingenio, quàm moribus illuſtrior fuit. Notat quoque Capitolinus idem Pium vſum eſſe nobilibus hiſce *Iuriſconſultis*, Vinidio ſeu Vindio Vero, Voluſio Mætiano, Saluio Valente, Vlpio Marcello, & Iaboleno, ſeu Zaboleno, vel Diaboleno, Iuris dicendi peritiſſimis. Sunt quoque ejuſdem t mporis *Grammatici* Aper, Pollio, Eutychius, & Proclus Siccenſis Rhetor, denique Cornelius Fronto: tantùm intereſt Litteratis ſortiri Principem bonum atque ſtudioſum, quoniam magna ſemper fuit litteras inter virtutemque cognatio.

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4203.	903.	150.

Hoc anno Chriſti, vt ipſe teſtatur S. Iuſtinus Martyr, alteram habuit Apologiam pro Chriſtianis, quâ purgauit jactari ſolitas in eos calumnias judiciaque perperam inſtituta, & quam obtulit Imperatori, ejuſque filiis adoptiuis Marco & Lucio Philoſophis, Senatui denique ipſi Populoque Romano, conſtantiſſimâ dignâque homine verè philoſopho libertate. Non exiſtimamus autem Decretum Imperatoris, quod ad finem huius Orationis proſtat, hâc apologiâ expreſſum fuiſſe, cùm Tribunitiæ poteſtatis annum decimum quintum temporis notam præferat, is annus tantùm decimus tertius Imperij decurrat; at Tribunitiæ poteſtatis anni cum annis Imperij n hoc Antonino copulentur: aliunde Aſiæ po- ulis datum, non Romanis & Italis, cõſtat. Igitur *Apologia S. Iuſtini. Prima.*

ex Librariorum incuriâ natus error duo hæc disjuncta confundere non debet; quoniam ſicut litteræ & ſyllabæ, hiſtoriæ ac tempora nequaquam coniunguntur.

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Chriſti 150. ad 160.

MVNDI	*Vrb.Cond*	CHRISTI.
4204.	904	151.

Alexander Pſeudomant. ſ Luciani.

AD hoc tempus referri poſſe videtur Lucianeus ille ψευδομάντις Alexander, ex Apollonij ſcholâ Magus & Impoſtor, qui Aboni in Ponto Oraculum conſtituit, propoſito Serpente quem Æſculapium dicebat eſſe; & confluentibus ex toto Orbe Romano populis, reſponſa dabat, quæ malitiosè ipſe confingebat. Quæſtuoſiſſima fuit authori ſuo hæc fictio, vtpotè qui ex eâ quotãnis ſeptuaginta vel octuaginta dragmarum millia conficeret. Et quanquam multos feselliſſet, ipſis etiam Romanis exercitibus bis perniciem creaſſet, tolerabatur tamen; quia multa mendacia effutiens, nonnuquam in veritatem impingebat. Sed quis eſſet impoſtor ille, moriens docuit, anno ætatis 70. computreſcens, & diu ſe mori ſentiens, vt mortem ſempiternam viuus inchoaret. In ejus obitu retecta fabula eſt, quia ſucceſſorem ſibi calliditate & malitiâ parem non inuenit.

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4205.	905	152.

Teleſphori Papæ mors. Succedit Hyginius.

Teleſphorus Papa, nonis Ianuarij, cùm ſediſſet annos xi. menſes 9. Romæ Martyr occubuit; & cùm diebus tantùm ſeptem vacaſſet ejus Sedes, ſucceſſorem habuit Hyginum, ſeu Hyginium, patriâ

triâ Atheniēſem, ordine decimum Romanum Pontificem, & antequam ſederet Philoſophiæ minùs quam Virtutis ſectatorem.

Antonino Pio decimum quintum imperante multa Romanis funeſta acciderunt; deſæuiit per Orbem fames atrox; concidit Circus Romæ, terræ motibus Rhodi atque ciuitates afflictæ. Romæ incendium 340. inſulas vel domos abſumpſit, Narbonæ, Antiochiæ, Carthagini ignis quoque ſæuiit. Intumuit ſupra modum Tiberis; crinitus Cametes arſit in cœlo; ex Arabiâ ac Mæſiâ portenta nunciata ſunt, quibus non populus modò, ſed & Imperator ipſe perterritus Decretum pro Chriſtianis èmiſiſſe putatur, ne deinceps in eos præſides aliique magiſtratus ſæuirent, quorum ſanguis tam ſæpe, tam atrociter & iniuſtè profuſus hæc peperiſſe videbatur mala, maiora minabatur. *Decretum Antonini pro Chriſtianis.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4205.	906.	153.
4207.	907.	154.

Valentinus Hæreſiarcha philoſophus Platonicus Ægyptius Phoebonites, vir ingenioſus & eloquens, à Fide deſciuit, quòd alter ei in Epiſcopatu prælatus eſſet prærogatiuâ martyrii. Multa in hæreſin ſuam ex Platone, immò ex Poëtis connexit; vnde monſtrum conflauit quod nec Chriſtianum nec hominem ſaperet, effecitque diſcipulos doctrinâ malos, ſed & moribus deteriores, & Gnoſticis vt nomine, ſic & turpitudine affines. Eorum operâ multi à ſubeundâ morte deterriti ſunt Chriſtiani, quos procaciter irridebant, negabantque pro Chriſto hominibus fundendum eſſe ſanguinem, pro quibus ipſe dediſſet ſuum; in quos *Scorpiacum* ſuum, ſeu *de bono patientiæ* Tertullianus edidit, vt oſtenderet ab iis tanquam ſerpentibus cauendum eſſe Chriſtianis. Vt ergo plures ſibi fautores Valentinus adiungeret, Romam venit, quò venit quoque Cerdo, & quaſi aſpides duæ ſibi inuicem indidere virus, mutuos *Valentinus Hæreſiarcha.* *Cerdo Hæreticus.*

acceperunt & dederunt errores. Et aliquandiu quidem à Catholicis recepti, Catholicorum perſonam vafrè ſuſtinuerunt; ſed tandem detecti, ſæpeque poſitâ receptâque laruâ infames, turpiter eiecti ſunt, plus deinceps pœnâ quàm pœnitentiâ fidelibus profuturi.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4208.	903.	155.

Antonini Pij murus in Britannia. Pertinent ad hoc circiter tempus Britanni per Lollium Vrbicum legatum domiti, ita tamen vt pæne ſe victos Romani faterentur. Neque enim Hadriani refecere murum, ſed longiùs retraxere ad Tauum æſtuarium, & vbi hodie limes Scotiæ & Angliæ fixus eſt: quo facto dum plus agri Barbaris relinquunt, ſuam parùm veram docuerunt eſſe victoriam.

Felicitas Antonini, & ſapientia. Eò quoque referas Mauros ad pacem petendam coactos; Germanos, Dacos, Iudæos Alanos ab Antonini legatis repreſſos; rebelliones in Achaiâ & Ægypto extinctas, quæ ſine temporis notâ Capitolinus perſtringit, magnâ tamen Antonini Pij ſapientiâ & felicitate confecta.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4209.	909.	156.

Hyginius Papa moritur. Hyginus, vel Hyginius Papa, cùm ſediſſet annis 4. minùs duobus diebus, martyr extinctus eſt 3. Idus Ianuarij. Ejus loco poſt dies tres ſedit Pius filius Rufini, Paſtoris frater; cui anteponunt aliqui perperam Anicetum eius ſucceſſorem. *Pius ei ſuccedit.* Quod autem à quibuſdam Hyginus nono loco inter Romanos Præſules nominetur, cùm reuerà decimus ſit, fecere Anacletus aut Cletus ab iiſdem prætermiſſi, atque in vnum conflati; quod ſæpe iam notatum eſt à nobis, vt ſcrupulus omnis deinceps eximatur, nec quibuſdam SS. Patribus aduerſari videamur.

MVN-

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4210.	910.	157.
4211.	911	158.
4212.	912.	159.
4213.	913.	160.

Hi quatuor anni apud Chronographos vacui ſunt; quibus tamen quæ ſequuntur putamus contigiſſe, cùm paulò ante obitum Antonini Pij à Capitolino deſcribantur. *Colitur ab exteris Antoninus.*

Pharaſmanes Rex Iberorum ad eum Romam venit, pluſque eius virtuti, quàm Hadriani triginta legionibus detulit. Pacorum Regem Ladis ſeu Lazis dedit, & is cultus eſt à ſuis Colchis, quia hoc honore dignus ab Antonino iudicatus eſſet. Vt Parthorum Regem ab Armenis expugnandis impediret, non armis, ſed ſolis litteris vſus eſt; & quamquam ei Sellam à Traiano captam negaret, patienter tulit, ratus id ſibi modicè ferendum eſſe, quod ab Antonino iuſtum cenſeretur. Rhimetalcen audito eius cum ſuo curatore negotio, in regnum Boſphoranum remiſit. Olbiopolitanos aduerſus Tauroſcythas iuuit auxilio ac copiis, quas iis ſuffecit donec hi obſides ſociis Populi Romani darent. Denique Abgarum ex Oriente ac Meſopotamiâ deduxit tantùm authoritate ſuâ, & quia ſic ei placere iudicabat: aliæ quoque gentes poſitis armis ſe ei ſponte ſubdiderunt, inquit Euſebius; quas Aurel. Victor vocat Bactros, Hyrcanos, & Indos; tantùm in Principe valet exiſtimatio virtute quæſita; legionibus & cunctis exercitibus longè potentior.

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab Anno Chriſti 160. *ad* 200.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4214. 914. 161.

Moritur Antoninus Pius.

HOc anno, ætatis ſuæ ſeptuageſimo, (alij 75. volunt) apud Lorium ſeu Laurium villam, ex morbo obiit Antoninus Pius, cùm imperaſſet annis omnino viginti duobus, menſibus ſeptem, & diebus viginti ſex; vnde vulgò tribuuntur ei anni Imperij 23. & Tribunitiæ poteſtatis etiam 24. leguntur in nummis; ſed tum computantur extrema. Vir ab omnibus laudatus plurimùm, & tamen nondum ſatis; à Romano Senatu, reclamante nemine, inter *Diuos* adſcriptus; ita deploratus à populo Senex quaſi adoleſcens mortuus eſſet, ac Numæ compoſitus, etiam melior inuentus.

Antoninus Philoſophus ei ſuccedit.

Succeſſit demortuo Marcus Aurelius Antoninus, cognomento *Philoſophus*; qui tamen licet ſolus ex Senatuſconſulto dictus eſſet Imperator, & ad eum Fortunam Auream Imperij teſſeram miſiſſet Pius, ipſe tamen conſortem Imperij accepit Lucium Ælium Verum Antoninum, filium Ælij Veri Cæſaris, qui deinceps dicti ſunt *Diui fratres*, quòd eſſent à Pio ambo adoptati. Sic autem inter ſe coniuncti vixere, vt ea quoque concordia ad ipſa eorum nomina peruaſerit, & Veri nomine, quod Lucij proprium fuit, etiam Marcus apud Chriſtianos ſcriptores nonnunquam intelligatur. Sed vt ea eſſet conſtantior amicitia, etiam nuptiis firmanda fuit; Lucius enim Lucillam Marci filiam accepit ſponſam, quam tamen tunc temporis non duxit vxorem,

ad

ad Parthicum bellum raptim profectus; & ſollicitior Imperii quàm nuptiarum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4215. 915. 162.

Vologeſes Parthorum Rex bellum quod imperante Pio parauerat, in Romanos geſſit, & Romanum exercitum cum duce ſuo Seueriano penitùs deleuit. Seuerianus porrò deceptus falſis Oraculis Alexandri Impoſtoris, dum non ſatis cautè in Armeniâ pugnat oppreſſus, Parthis animos fecit, paratis Aſiam inuadere, & trans Pontum Romanos fugare. Vt eis reſiſteret miſſus eſt in Orientem Lucius Verus. Hunc ſecutus eſt Capuam vſque Marcus: at vbi ab oculis Fratris abfuit Lucius, in omnem intemperantiam effuſus, & per omnes villas cibo ſe atque vino ingurgitans, Canuſij grauiter ægrotauit; ad quem videndum accurrit Marcus. Redditus valetudini, dum Oriens diriperetur venabatur in Apuliâ, & Corinthi, Athenis, & in Aſiæ maritimis ciuitatibus toto itinere pergræcabatur. Fuit tamen in ſuis ducibus felix; & ſub ejus auſpiciis Legati Statius Priſcus, Auidius Caſſius, & Martius Verus tam fortiter retudere Vologeſum, vt Romani Babylonem & in Mediam vſque peruenirent, Armeniamque vindicarent; vnde Armenici & Parthici dicti ſunt Diui fratres: quæ tamen nomina Marcus reliquit Lucio, ipſe Germanici appellatione contentus. Hæc non vno anno geſta ſed toto quadriennio, quia notâ temporum carent hic fuere congerenda, ne penitùs exciderent.

Verus in Orientem mittitur.

Lucius Verus in ſuis Legatis fœlix.

QVARTA PERSECVTIO *ſub M. Aurelio, aut potiùs ſub Vero.*

QVINTA *Seuero Sulpitio.*

Hoc anno in Chriſtianos à nouo Imperatore grauis tempeſtas incubuit; Lucius enim Verus, quam-

quamquam ad præfectos Prouinciarum nullum publicum decretum emiſerit, conſulentibus tamen acerbiſſima reſponſa dedit, vti conſtat ex pleriſque martyrum Actis. His inflammati crudeles alioquin homines ſæuiſſimam edidêre carnificinam: Vtrum autem conſcio Marco Aurelio; res eſt adhuc ſub Iudice, cùm hinc concordia duorum Imperatorum, inde ſuauiſſimi Marci mores, & à cædibus alieni pugnent: niſi fortè ij falſo religionis prætextu tum efferati ſunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4216. 916. 163.

S. Iuſtini Martyrium. Celebris eſt hic annus ſancti Iuſtini Martyris pro Chriſti fide cæde, cum multis aliis, qui huic religione conjuncti cum eo pariter mori voluerunt. Vt igitur ſanctè ſcripſerat, ſic etiam obiit ſanctiſſimè, Apologias cruore ſuo conſignans, vt iis maior adhiberetur fides. Edidit & aliqua alia, vt Epiſtolas, in quibus tricantur Nouatores, & ſummum Pontificem in his Papam appellari rident, Iuſtinumque ad infantes turpiter amandant. Intelligant igitur hâc voce ſignificari *Patrem Patrum*, hoc eſt, inter Patres ſeu Præſules primum. Quam appellationem ſi ferre non poſſint, Synodos antiquas damnent; & ſi audent, Eccleſiæ iugulum per tot Epiſcoporum ſacras infulas appetant. Vel certè nomen Græcum Πα'πας, pleriſque Epiſcopis deinceps conceſſum, tandem ſub Gregorio ſeptimo ἀντονομαςικῶς ex decreto conceſſum eſt eidem, quia ſupra reliquos eminebat, & cæterorum Pontificum caput erat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4217. 917. 164.

Lucilla ſanatur ab Abercio. Condictum fuerat inter Diuos fratres, vt Lucilla filia Marci Epheſum ad ſponſum Luciũ mitteretur: ſed hæc à Dæmone arrepta fuit, conteſtante ſe tantùm ab Abercio, Hierapolis in Phrygiâ Epiſcopo, abigendum. Cùm Medicis, Aruſpicibus, & Idolorum ſacrificulis hæreret aqua, perhonorificè Romam accerſitus eſt Abercius,

cuius

cuius operâ ſanata Virgo, ad Lucium perducta eſt Epheſum; ſed Abercio, digna ſanctiſſimo Præſide, digna Imperatore Romano perſoluta merces, videlicet vt Hierapolitanis inopibus quotannis ter mille modij frumenti donarentur ex Fiſco; quam liberalitatem nec Diocletianus, nec Maximianus, magnæ Chriſtianitatis peſtes, ſuſtulere, opuſque fuit proditore Chriſti & Apoſtatâ Iuliano, vt hoc Marci Aurelij beneficium, in Chriſti odium aboleretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4218. 918 155.

Res Romana aduerſus Parthos optimè procedebat, ex oppugnatoribus ſacti iam propugnatores. Quin & hanc perſonam hoc anno malè ſuſtinuerunt, atque eripi ſibi paſſi Seleuciam cum 300. hominum millibus in ſeruitutem per Romanos adductis. Hoc pretio Parthis & Vologeſo bellum Romanis illatum ſtetit. *Parthi rē malè gerunt.*

Peregrinus impoſtor ille Lucianeüs poſt multos deluſos ad Olympia Piſa inſiluit in rogum quem ſibi ex odoriferis lignis ſtruxerat, etiam in ſuo ſupplicio gloriam ſectatus, cui ſe victimam vanus homuncio deuouebat. *Peregrinus cōburitur.*

Pius Pontifex hoc anno martyr effectus eſt 4°. Idus Iulij, cùm ſediſſet annis nouem, menſibus fere ſex. Rigidus ille fuit errorum in Sacerdotibus etiam imprudentibus cenſor; vnde intelliges quid iiſdem à tanto Præſule in grauioribus ſceleribus eſſet expectandum. Cùm autem vacua fuiſſet Petri ſedes diebus 14. ſucceſſit ei Anicetus, natione Syrus, vt eam omnibus patere nationes omnes agnoſcerent. *Pius Papa moritur.* *Anicetus ei ſuccedit.*

Venit denique hoc anno Romam Polycarpus, S. Ioannis diſcipulus, vt de Paſchate Anicetum interrogaret. Sed cùm inter ſe non conuenirent, re nondum ſatis excuſsâ, ab ſe inuicem diſceſſere vt viri boni inter ſe diſſidentes ſolent, hoc eſt, amici opinionis ſuæ retinentes. *Polycarpus Romā venit.*

Polycarpus autem tum Romæ dicitur incidiſ-

ſe

Teſtatur Marcionẽ. ſe in Marcionem Hæreticum, eique roganti vtrum ſe cognoſceret, reſpondiſſe, vt *Primogenitum Satanæ*; multoſque Marcionis, Valentini, ac Cerdonis diſcipulos tanti viri operâ ad veram ſinceramque religionem eſſe reuocatos, vt non veniſſe Romam Paſchatis causâ, ſed vt multorum firmaret Fidem eò miſſus à Deo videretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4219. 819. 156.

Rediit hoc anno Romam Lucius Verus, confecto per Legatos ſuos bello Parthico, Armeniâque receptâ, cuius caput Artaxata, per Statium Priſcum capta. Fuerat animus Lucio in Oriente remanendi, vt hic liberiùs indulgeret voluptati; *Conficitur Parthicũ bellum.* neque ſaltem M. Aurelij oculis, & grauitate corriperetur; ſed vocabatur ad bellum Marcomannicum, quod indigere amborum Imperatorum præſentiâ ferebatur. Itaque Imperatores ambo triumpharunt de Parthis; quo tamen triumpho Marcus, licèt abſens, dignior fuit quàm Lucius, cùm ille ad hoc bellum curam ne quid deeſſet exercitibus, hic tantùm crapulam, libidinem, aliaque vitia detuliſſet, deriſus à Syris præſens, cùm abſens à Romanis laudaretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4220. 920. 157.

Cùm magnus imminerct à bello Marcomannico metus; Deorum ſuorum inanium iram placare conatus eſt M. Aurelius, accitis vndequaq; Sacerdotibus, impletiſque ritibus ſacris, etiam peregrinis. Quâ occaſione datâ à Deorum Flaminibus & ſacrificulis in Chriſtianos ſæuitum; præſidibus illorum votis, & acclamationibus populi turpiter aſſentientibus. Tum autem paſſus *S. Polycarpi martyrium.* eſt Smyrnæ magnum illud Aſiæ & Eccleſiæ lumẽ Polycarpus, à populo rogatus ad necem. Inductus ille in Amphitheatrum, & de cœlo delapsâ voce animatus, Chriſtum profeſſus eſt publicè cui iam annos octuaginta ſeruiebat; quare ignibus addictus eſt viuus. Sed cùm ei flamma non noceret,

gladio

gladio tranſuerberatus interiit. Porrò ex eius vulnere tantùm ſanguinis exiit, vt Buſtum eius ingens extingueretur. Abſumptum eſt flammis nihilominus per gentiles & Iudæos cadauer, ne à Chriſtianis coleretur; qui tamen ſuffurati ſunt pias reliquas, & oſſa ad perpetuam tam ſancti viri venerationem. Vt igitur nos Catholici pium illum imitemur fidelium ardorem, ſic Hæretici ætatis noſtræ gentilibus & Iudæis ſe geminos & ſimiles eſſe fateantur.

Florebat hoc tempore Polyænus, qui libris octo contenta nongenta ſtratagemata Diuis Fratribus nuncupauit. Celebris erat quoque Diogenes Laërtius, aliter Diogenianus dictus, qui Philoſophorum vitas accuratè iuxta & eleganter conſcripſit; non antea appellandus, cùm Plutarchi Chæronenſis, & Sexti Empyrici meminerit. *Polyænus ſcriptor.* *Diogenes Laertius.*

Neque prætermittendus M. Cladius Galenus, Medicus præſtantiſſimus, quo nemo plura ſimul maiorique doctrinà ſcripſit. Vixit ad Seueri vſque tempora, charus omnibus; nunquam meritus mori, qui tam multos, deploratiſſimis temporibus, morti ſubduxiſſet. *Claudius Galenus.*

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4221. 921. 168.

Tum ſæuiebat lues, quâ maiorem Orbis non vidit neque diuturniorem, & Thucydideæ parem. Orta dicitur eſſe in Babyloniâ, cùm hic miles arculam auream in templo Apollinis incidiſſet; hinc enim extitit ſpiritus peſtifer, quo totus Orbis infectus vltimum interitum expectabat; ſiue ita ſe res habuit, ſiue hoc ab Ethnicis confictum, vt Deorum cultus commendaretur metu. *Peſtis atrox.*

Hoc anno Heroni Iuniori, Antiochenorum Epiſcopo, ſucceſſit Theophilus, vir planè eruditus, ſicuti teſtantur eius libri ad Autolycum aduerſus Gentiles pro Chriſtianis; quibus pares paucos habet Eccleſia. Scripſit & aduerſus Hermogenem, ex Africâ, malum pictorem, & deteriorem *Theophilus Antiochenus.* *Hermogenes hæreticus.*

riorem philoſophum, poſtea Manichæorum & Sabellianorum, Hermianorum & Seleucianorum parentem, materiæ ingenitæ primum autorem, ex quâ omnia creaſſet Deus; vno verbo, qui ex Platonis ſcholâ errores ſuos, ex reliquorum Hæreticorum officinâ turpiſſimos mores hauſerat, voluntate & intelligentiâ nequiſſimus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4222. 922. 169.

Bellum Marco-mannicũ. Bellum Marcomannicum hoc anno ſuſceptum, ad quod profecti Imperatores ambo paludati: multæ enim gentes ſe iis adiunxerant, & huius belli metus grauiter Romanos inceſſebat. Profuit autem plurimùm magnus apparatus belli, & Imperatores duo magnarum copiarum duces. Certum eſt tamen Romanos aliquando malè acceptos ab iis Barbaris viginti millia ſuorum perdidiſſe; qui dum deluſi ab Alexandro Impoſtore Pontico currere putant ad victoriam, victi trucidatique falſa eſſe nebulonis huius oracula didicerunt. Tum cecidiſſe putatur Furius Victorinus præfectus Prætorio; quæ cauſa fuit cur Lucius contenderet Romam eſſe redeundum, maximè cùm Barbari fugerent, & maximum præ ſe ferrent metum: ſed vrgendum hoſtem volebat Marcus, & ita contundendum, vt futuris quoque temporibus proſpiceretur. Euicit tandem Lucij ſententia, quem Vrbanæ voluptates aduocabant. Itaque compoſitis Illyrici rebus, Italiâque ſic munitâ vt huic nihil à Barbaris erumpẽtibus timendum eſſet, redeunt Imperatores ambo. Verùm inter Concordiam & Altinum correptus Apoplexiâ Lucius interiit, cui ſicut & Romę expediebat mori, quoniam moribus ſuis improbiſſimis euertebat quod bonis legibus & vitâ ſuâ ſanctiſſimâ conficiebat Marcus. *Moritur Lucius Verus ex Apoplexia.* Is tamen in ſuſpicionem dati veneni venit, & confictus eſt à quibuſdam culter ab vnâ parte veneno illitus, quo oblata vulua ita diſſecta eſt, vt ſanam ederet Marcus, infectam Lucius, quâ ſumptâ vltrà

nihil

nihil comedit. Verùm hanc calumniam abundè refutant tam ſancti Imperatoris mores; nec huic adhibita fides niſi ab improbiſſimis hominibus, & qui ex ſe ſuoque genio reliquos metiuntur.

Pertinent ergo ad hunc annum SS. Geruaſius & Protaſius Martyres, & Martyrum liberi, quos Aſpaſius ad bellum cum Imperatoribus proficiſcens, impulſus à ſacrificulis ad cultum idolorum inuitatos atque renuentes crudeliter enecauit 13. Kal. Iulias. Mediolani, vbi poſtea eorum corpora à S. Ambroſio reperta, & de ſe & de inuentore magnam venerationem abſtulerunt. *SS. Geruaſius & Protaſius martyres.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4223. 923. 170.

Melito Sardenſis Epiſcopus hoc anno Apologiam obtulit Imperatori pro Chriſtianis egregiam, vt ex eius fragmento apud Euſebium liquet, quod totius operis accendit ſitim. Ex quo intelligitur libellum de tranſitu Virginis huic ſancto adſcribi ſolitum, eſſe ſuppoſititium, cùm tantùm hic ab Apologiâ diſſideat, quantùm ab homine ſimia diſtat. Eodem tempore, eademque causâ ſcribebant Miltiades magnus Theologus, Apollinaris Hierapoleos, Pinytus Gnoſſi, & Philippus Gortynæ Epiſcopi, atque aliquot alij, qui eodem agitati ſpiritu pro Chriſtianis malè acceptis ad Imperatorem ſcripſêre; quem dedocendum putabant, quoniam tot cædes erant ab eius moribus, & inſtitutus alienæ. *Melito Sardēſis.* *Alij viri præſtãtes.*

CAPVT

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Chriſti 170. ad 180.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4224.	924.	171.

Pauſanias.

FLorebant his temporibus *Pauſanias* & *Appianus*; cùm hic inter ſcribendum dicat, annis 900. iam duraſſe Romanam potentiam; ille meminerit Olympiadis CCXXXV. *Pauſanias* patriâ Cappadox fuit ex vrbe Cæſareâ, atque edidit opus accuratiſſimum de Græciâ, quam luſtraſſe videtur, atque decurriſſe. Dum ergo Iulius Scaliger eum Græculorum mẽdaciſſimum vocat, loquitur vt ignari de Plinio aliiſque eiuſmodi magnis viris dicere & ſentire ſolent. *Appianus* autem Alexandrinus Romanam hiſtoriam complexus erat libris octuaginta; ab Æneâ ad Romulum, breuiter; inde ad Auguſtum fusè; ab hoc ad Traianum, carptim tantùm & obiter: verùm ex tanto opere ſuperſunt duntaxat hodie Punica, Syriaca, Parthica, Mitridatica, Iberica, Annibalica, Illyrica, τῶν ἐμφυλίων libri v. & Celticorum fragmentum; quæ ſit aptata non ab ipſo authore, ſed à quodam collectore putamus.

Appianus Alexandrinus.

Tatianus hæreticus author Encratitarũ.

Tatianus S. Iuſtini martyris diſcipulus ſcripſit egregium librum aduerſus Gentiles, quẽ etiamnum hodie habemus; item & διατεσσάρων ex quatuor Euangeliſtis conflatum opus, malè à Victore Capuano tributum Ammonio Alexandrino, cui idem Victor eripit *Harmoniam*, vt id tribuat Tatiano, quaſi furtum furto rependi poſſet. Sed Diateſſaron Hæreſin ſapit, vt pote in quo omiſſa ſunt quæcumque pertinent ad Chriſti huma-

humanam carnem. Is magiſtro mortuo, & relictâ Româ, in Piſidiâ & Ciliciâ errores docuit, factus autor *Encratitarum* quaſi *continentium*, qui nuptias deteſtabantur, & vocabant μοιχίαν; item & *Hydroparaſtarum*, ſeu *Aquariorum*, qui vinum expellebant ex myſteriis, ſolâ aquâ contenti. Tatianum videtur ſectatus eſſe Seuerus, ex quo *Seueriani*, S. Pauli hoſtes denunciati; vſus ſuâ Philumenâ energumenâ (vt Apelles ſuâ) ad vaticinia, & faſcinationes Item Iulius Caſſianus Valentini diſcipulus, autor *Doxitarum* ſeu *Opinatorum*, Chriſto corpus φαντας.κὸν tribuentium omnes variarum hæreſeon interpolatores; omnes, quàm ſui præceptores, in deteriora prolapſi. *Aliique heretici.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4225. 925. 172.

Florebat circa hoc tempus Dionyſius Epiſcopus Corinthiorum, cuius extant epiſtolæ, magnæ, ſicut earum parens, autoritatis; ideo eas omni ope Heterodoxi corrumpere nituntur, vt iis opiniones ſuas fulciant, tali patrono, tali patrocinio ſubnixas rati ab omnibus illicò recipiendas. *Dionyſius Corinthius*

Eiuſdem quoque temporis eſt Bardeſanes Syrus, olim vir bonus, & hæreticorum hoſtis, quos ſcriptis confutarat; Apollonio etiam Chalcedonio charus, à quo fruſtra ad Gentilium religionē vocatus erat; gratiſſimus etiam Abgaro Principi deſſenoram, viro optimo, cuius magiſter fuerat; tandem is delapſus eſt in hæreſim Valentini, & de ſuo nomine ſectatores ſuos *Bardeſaniſtas* dixit. Filius eius *Harmonius* fuit litteris apprimè excultus, & cum patre ſuo à S. Ephrem Edeſſeno diacono egregiè refutatus. *Bardeſanes Syrus, hæreticus.*

Circa hæc quoque tempora ſparſit virus ſuum Ptolemæus, dictus à Tertulliano *Valentini Floſculus*; item & Marcus ſimul Hæreticus & Magus, ſuiſque præſtigiis illudens fautoribus ſuis; cuius diſcipuli, turpiſſimi licèt, ſe *perfectos* nomina- *& alii hæretici.*

minabant, ab aliis *Marcoſij* & *Marcitæ* dicti. Quibus addes *Aſcodrytas* & *Archonticos* Sacramentariorum noſtrorum parentes primos, omnes ex Valentino prognatos, atque ipſo deteriores: quia ſemper mala in peius ruunt, & ſemel à veritate tantiſper diſiunctis ſolemne eſt ab eâdem longiùs aberrare.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4226. 926. 173.

Anicetus Papa moritur.

Anicetus ſummus Pontifex 15. Kal. Maias cæſus eſt ob Chriſti fidem, cùm ſediſſet annis octo, minùs tribus menſibus, ac diebus 7. quamquam alij huic annos x. alij xI. alij octo cum tribus menſibus inconſtanter tribuant. Eius inuentum eſt, Clericorum coma breuior, & modeſta; ſepultuſque eſt in Arenariâ, vbi poſtea Calliſtus cœmeterium ſtatuit, quoniam ex multorum Martyrũ corporibus locus iſte traxerat venerationem.

S. Soter ei ſuccedit

Huic ſucceſſit poſt dies 17. Soter, natione Campanus, patriâ Fundanus, vir doctus, atque magnificus, vt eius epiſtolæ eleemoſynis coniunctæ arguunt; ex quibus intelliges Romanæ Eccleſiæ diuitias & magnas, & tum, quod caput eſt, benè collocatas.

S. Felicitatis martyrium.

Celebris quoque eſt hic annus S. Felicitatis fortitudine, quæ filios 7. cohortata ad glorioſum agonem 6. Idus Iulias, & in iis ſepties Martyr, ipſa tandem octaua victima 9 Kal. Decembris glorioſum ſacrificium conſummauit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4227. 927. 174.

Legio Chriſtiana fulminatrix.

M. Aurelius iam quartum annum bellum gerens in Quados, Marcomannos, Sarmatas, aliosque conuenas, hoſtium multitudine circumuentus apud Carnuntum, & in loca compulſus vnde non poſſet effugere, atroci inſuper ſiti vexato exercitu, fruſtra ad ſuos Deos confugit. Tum Chriſtiani milites plerique ex Melitinâ Armeniæ ciuitate, flexo poplite Deum adorantes ſuum, & ſuis pluuiam, & hoſtibus ignem, grandinem,

fulmi-

fulmina impetrarunt,quibus deiecti diſſipatique hoſtes magnam Imperatori peperere victoriam. Eius rei monimentum proſtat in columnâ Antonini, in quâ tamen Ζεὺς ὄμβριος ſeu ὑέτιος, *Iupiter Pluuius* depingitur. Quod Dio artibus Magicis Arnuphis Ægyptij tribuit, Ethnici alij ſcriptores precibus Imperatoris affingunt, ſed refelluntur ex litteris ipſius Marci ad Senatum, quæ proſtant ad finem Apologiæ Iuſtini martyris, & quæ ſæpe à SS. Patribus aduersùs Gentiles; ad quas, tum in omnibus oculis poſitas, ipſi prouocant. Vnde Marcus ſanxit ne quis Chriſtianus ob religionem ſuam vocaretur in iudicium, & accuſator viuus exureretur; quod viguiſſe Romæ, tempore etiam Commodi, teſtatur Euſebius exemplo. Vtrùm autem hæc legio dicta fuerit ideo *Fulminatrix*, à nonnullis ambigitur: potuiſſe tamen plures eſſe eiuſdem nominis Legiones, non eſt controuerſum, nec ob friuolā rationem res conteſtatiſſima debet in dubiū reuocari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4228. 928. 175.

Auidius Caſſius, ex Caſſio Cæſaris percuſſore natus, Dux bonus, & antiquæ diſciplinæ retinentiſſimus, cuius operâ retuſi Parthi, ſemper victor fuerat Imperator quando ſuis auſpiciis, tāti ducis manu conſilioque pugnauit, audito de morte Marci nuncio, vel certè diſſeminato, in Oriente rebellauit, ac induit purpuram. Id iampridem agitabat, huicque hactenus occaſio non voluntas defuerat. Verùm is poſt tres menſes à Centurione vulneratus, à Decurione necatus eſt. Caſſius Metianus eius filius, cui Alexandria commiſſa, ab exercitu quoque cæſus: vt ſe innocentem probaret, hoſtis fuerat à Senatu dictus, ſed eum cædi potiùs paſſus eſt Marcus, quàm voluit. Certè eius omnibus affinibus perpercit, & liberos quoque eius bonorum partem habere iuſſit; hos tamen poſtea Commodus, quaſi aliquid molientes, viuos omnes exuſſit. Is finis Tyranni fuit,

Auidius Caſſius Tyrannidem affectat.

Caſſius ceditur.

fuit, licèt Imperio digniſſimi; ſed ſeuerioris quàm hæc tempora, quàm per vim occupatus Principatus exigebant.

MVNDI Vrb. Cond. CHRISTI.
4229. 929. 176.

Marcus in Orientem venit. Marcus in Orientem proficiſcitur cum Fauſtinâ coniuge, quam ideo *matrem caſtrorum* vocauit, & filio Commodo, vt is expeditionibus & labori aſſueſceret. Hic ignouit ciuitatibus quæ Caſſio fauerant; videre tamen noluit Antiochiam, quæ reliquis facem rebellionis præferre viſa erat, nec Cyprum, ex quâ Tyrannus oriundus erat. Cum Regibus Orientis egit humaniter, & iis oſtendit ad regendos homines, Philoſophos aptiſſimos eſſe. Sed ad Tauri montis radices, in *Fauſtina moritur.* vico Halale, Fauſtinam vxorem perdidit morbo, eoque ſubitò, exanimatam. Hanc inter Diuas referendam curauit, licèt impudicam, & ſuis amatoribus addictam, inter quos Tertullus enituit etiam cum ea prandens deprehenſus ab Imperatore, qui etiam ob eam cauſam à Mimo publicè in ſcenâ perſtrictus eſt. Monitus eam repudiare, negauit id ſe poſſe, niſi eidem dotem, hoc eſt, Imperium redderet. Eam igitur mortuam quantùm potuit honorauit; ædem enim ei excitauit, Fauſtinianas puellas inſtituit; & vicum vbi obierat coloniam fecit. Rediens in Italiam, Athenas inuiſit, Cereris ingreſſus templum & ſacrarium, vt ſe probaret innocentem. Tandem grauiſſimâ tempeſtate defunctus, Brunduſium appulit, vnde Romam togatus cum ſuis omnibus venit. Hic Coſſ. T. Volcaſio Pollione & M. Fla- *Commodus creatur Auguſtus.* uio Apro, v. Kal Decemb. Imperij ſui anno 16, Commodum filium ſibi collegam Imperij aſſumſit, & cum eo, quia ſic Senatus optabat, triumphauit; in eo infelix, quod talem peperiſſet filium; minùs fortis Princeps & conſtans, quia in omnia vitia procliuem agnitum admouiſſet Imperio, magiſque ſuo ſanguini, quàm Reipublicæ prouidiſſet.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4230. 930. 177

Recruduit hoc anno in Chriſtianos perſecutio M. Aurelii edicto vtcumque compreſſa; cùm illi non vt Chriſtiani, ſed vt grauiſſimorum criminum rei, poſtularentur ad ſupplicia. Celebris eſt in primis Lugdunenſium martyrum cædes, quâ ſublati Photinus Epiſcopus nonagenario maior, Attalus, Alexander Medicus, Blandina ſupra fœminam fortis, aliique complures; qui a loco Athanaco, vbi paſſi ſunt, dicti ſunt Athanacenſes. Neque verò reliquos commemorare licet per Gallias, multò minùs per totum Orbem Romanum paſſos. Verùm autem tum primùm in Gallia & trans Alpes viſa ſint martyria, non eſt huius operis definire, cùm de hâc quæſtione vltrò citroque ſcripti libri nondum hanc litem terminarint, doctioribus aientem partem, pluribus negantem animosè vel obſtinatè propugnantibus. *Martyres Lugdunenſes.*

Marcus Imperator bellum triennale aduersùs Marcomannos, Hermunduros, & Quados ſuſcipit, ita aliàs domitos vt ab hâc parte pax diuturna ſperaretur. Sed cùm ope Chriſtianorum repreſſi eſsent, nec tamen eſset Chriſtianorum conditio melior; Deus his hoſtibus animos reddidit, vt ſuas illi atque Dei vlciſcerentur iniurias; quod magno Imperij damno perfecere. *Bellum Marcomannicum recrudeſcit.*

Sed antequam exirent ab vrbe Imperatores, ad eos acceſſit Legatus à Chriſtianis Athenagoras, philoſophus Athenienſis, illiſque obtulit nobilem ſuam Apologiam, quâ Chriſtianos de obiectis criminibus purgauit, & mortuorum reſurrectionem ab Ethnicis irriſam doctiſſimo probauit commentario. Sed is oleum & operam videtur perdidiſſe; ſuamque cauſam Deus meliùs defendi patientiâ, quàm orationibus & verborum apparatu, demonſtrauit. *Athenagoras Apologia.*

In eadem vrbe martyrio coronatus eſt x. Kal. Maias Soter, Pontificatus ſui anno ferè quarto, *Moritur S. Soter Papa.*

cui poſt dies vndecim ſuffectus eſt à Petro decimus quartus Eleutherus, patriâ Nicopolitanus, ad quem Lugdunenſes Martyres alij, qui tenebantur in vinculis, misêre ſanctum Irenæum, Ecclesiæ ſuæ tùm Presbyterum, vt eum de quæſtionibus tùm inter Chriſtianos agitatis interrogarent. Quænam autem hæ fuerint, ambigitur; & prætermittimus proferri ſolitas, quia hiſtoriam, non vaticinia ſcribimus.

Succedit ei Eleutherus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4231. 931. 178.

S. Irenæus miſſus à S. Polycarpo in Gallias, reduxè Legatione Romanâ in Photini demortui locum Epiſcopus Lugdunenſis eligitur, vir à ſequentibus SS. Patribus ob ſingularem doctrinam, huicque reſpondentes mores, egregiè laudatus; & quæ reliquit ſcripta, iis laudibus indignum non eſſe ſatis oſtendunt.

S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus.

Hoc tempore vixiſſe Florianum & Blaſtum Hæreticos, & Schiſmaticos, ex eodem Irenæo diſcimus; qui ſuos quoque ſectatores habuere: ſicut & pœnitentiam petiiſſe Marcionem, quæ ei promiſſa eſt, eâ lège vt quos ab Eccleſiâ abduxerat, reſtitueret; ne ſibi bonus, aliis impius, ouile Chriſti Dæmonis adminiſter ſubiret.

Marcionis pœnitentia.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4232. 932. 179.

Pertinere videtur ad hæc tempora Hæreſis Montani, ſeu pſeudoprophetía quæ κατὰ φρύγας dicta, promota per duas fœminas abreptitias Priſcillam, ſeu Priſcam, atque Maximillam, diuites, & à maritis abductas. Dicta porrò eſt κατὰ φρύγας, quòd Montanus ortus eſſet ex vico Phrygiæ *Ardaban*. Is porrò ſe paracletum dixit, quem Chriſtus à patre miſſurus erat; ſcripta autem fanaticarum fœminarum, quas ſibi comites habebat, licèt ſemiuir & Eunuchus, eſſe prophetias. Tres Quadrageſimas obſeruabat in anno; fugiendum nunquam eſſe in perſecutione negabat; ſecundas Nuptias prohibe-

Montanus & Cataphryges.

bat vt infames. Patriarchas habebat tantùm ex Pepuzâ Phrygiæ vico, Cenones & Epiſcopos aliunde, ſed adeo rigidos legum Eccleſiaſticarum cenſores, vt minimus error Montaniſtis præcluderet Eccleſiam; non quòd non peccarent, ſed crimina ſua diligentiùs occultarent. Piget hic eorum recenſere ſectas & nomina, ſicut & reliquos errores; hoc tantùm dico, Montanum atque Maximillam afflatos malo genio ſibi tandem laqueo fregiſſe gulam, Theodotum huius ſectæ magnum procuratorem mente captum ſe dæmoni in aërem euehendum permiſiſſe, & derepente præcipitem eiectum toto corpore debilitatum miſerè periiſſe. Hæc tamen hæreſis plurimùm Eccleſiæ nocuit, quia ad eam plures rigidi homines, ſed ſuperbi conuolarunt, & dum pluſquam alij, de more recentium Hæreticorum, ſapere volunt, *ad ſobrietatem* (vt Scriptura loquitur) non ſapuere; in quo poſita vera atque diuina ſapientia.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI,
4233. 933. 180.

Coſſ. Brutio Præſente ſecundùm, & Sexto Quintilio Condiano, M. Aurelius Imperator ſibi moriendum intellexit, cùm ita hoſtes attriti eſſent, vt ſi ſupereſſet annus, eorum regio in prouinciam conuertenda videretur. Agebat tùm Sirmij, & ſaluberrimis monitis Commodum filium inſtituebat; ſed canebat ſurdo, & Vrbanas tantùm d·licias cogitanti. Statuit igitur mori ex inediâ, quòd talẽ filium peperiſſet, & qui pluris valetudinem ſuam faceret, quàm remp. vt ipſe ferebat. Mortuus eſt igitur, vt philoſophum decebat, conſolans amicos, & lacrymas eorum ad publica mala reſeruari peroptans. Commendauit filium amicis ac Diis immortalibus, ſed ſi dignus eſset; cumque poſtremùm ſalutans, ac dimittens, ne ſuo afflaretur morbo, dormiens, aut certè ſimulans ſomnum, obiit annos quinquaginta nouem natus, cùm imperaſset annos vndevigin-

Moritur M. Aurelius.

viginti, dies xi. ex iiſque nouem circiter cum Lucio vero. Vir nomine philoſophus, ſed re multò magis & cui nihil optandum fuit, præter ſterilitatem.

Succedit ei Commodus. Succeſſit patri Commodus Antoninus, optimè nutritus à patre, & egregiis præceptoribus datus: ſed præualuit indita vis ingenii, & eorum mores qui in aulâ Principes erudiunt; mali ſemper, aut malis propiores.

Pantænus Indos edocet. Agrippino Alexandriæ Epiſcopo, cùm ſediſset annis 12. ſucceſſit Iulianus, ſub quo floruit Pantænus ille vir eruditiſſimus, Clementis Alexandrini præceptor; factuſque ex Stoico philoſopho Chriſtianus, Catecheſibus præfuit, vt operam ſuam fructuoſiùs collocaret. Neque hoc labore contentus, etiam cogitauit Indiam, vt in eâ Euangelium quoque diſseminaret. Hic autem reperit Euangelium Matthæi à S. Bartholomæo iſtuc delatum: verùm autem in veram Indiam profectus ſit, an in Æthiopiam, dictam quoque Indiam, ſtatuat cui plus otij, aut temeritatis erit.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Christi 180. *ad* 190.

MVNDI	*Vrb Cond.*	CHRISTI.
4234.	934.	181.

Initia Commodi turpiſſima. REDIIT hoc anno Romam Commodus, ſed vt eam ſuis libidinibus inquinaret quas hic commemorari pudor vetant atque prudentia. Neque enim priuatim impudicus fuit ſed & publicè, & libidini trophæum excitare conatus eſt; adeo vt propè Neronem abſolueret. Triumphauit autem de hoſtibus, quos adhuc

huc integros, & vltionem ſpirantes dimiſerat: quo in Triumpho egit quoque triumphum de profligata pudicitia, tantâ impudentiâ, vt nequiſſimos etiam Romanorum, Imperatoris ſui puderet.

Commodi concubina fuit Martia, quam impensè diligebat: ea Chriſtianorum ſtudioſa, quamquam Chriſtiana non eſſet, vt oſtendit exitus, effeciſſe creditur apud Commodum vt perſecutio ceſſaret, decretumque Marci patris eius ſeruaretur; quod accuratè ſeruatum eſſe, paulò poſt in Apollonij Senatoris ſeruo videbitur. *Martia Commodi Concubina.*

Viſa tùm nouæ Scripturæ interpretatio facta per Theodoſionem Ponticum, vel Epheſium; quæ vulgo *Tertia* dicitur, aut etiam *Quarta* ſi velis, vt antè docuimus. Ferunt hunc Theodoſionem Tatiani diſcipulum, Marcioni adhæſiſſe, & ab eo ad Iudæos proſelytum tranſiiſſe. Verùm autem eius tranſlatio fuerit ſyncera, conſule S. Hieronymum eâ in re peritum iudicem; neque enim hîc diutiùs immorari licet, qui multa paucis perſtringenda ſuſcepimus. *Tertia interpretatio Scripturæ à Theodoſione.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4235. 935. 182.

Serapidis templum, magnæ in Ægypto venerationis, incenſum hoc anno in cineres abiit; fuiſſe tamen ab Alexandrinis reperatum ſequentia docent tempora, quibus non caſu, ſed ſponte in id proiecti ignes locum illum libidinibus infamem purgauere. *Serapidis templum arſit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4236. 936. 183.

Bellum graue in Britanniâ conflatum, Barbaris murum ſibi obiectum tranſgreſſis, Romanoque duce cum ſuis militibus cæſo. Hoc ab Vlpio Marcello confectum eſt, homine frugi, nihil pecuniis addicto, &, ſupra quam credi par eſt, vigilante. Ob eam cauſam à ſuis adulatoribus Britannicus appellatus eſt Commodus, *Bellum Britannicum.*

cùm tamen aduersùs eum Britanni deligere voluiſſent Imperatorem : ſic miſeri deluduntur à ſuis aulicis Principes , à quibus dum blanda tantùm expectant , vera nunquam recipiunt ; ac tandem infelices diſcunt illa placere , hæc prodeſſe , illa voluptatis eſſe perbreuis, hæc diuturnæ vtilitatis .

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4234. 937. 187.

Iſidis Romæ cultus reſtitutus. Iſidis ſacra Romæ recepit Commodus , antea Imperatorum edictis in Vrbe prohibita, eius etiam Sacerdotibus aut expulſis vrbe, aut etiam necatis . Sed tùm reſtituta ſunt ab Imperatore , qui his ſic addictus fuit , vt & caput raderet , & Anubin portaret ; in quo tamen ſe nonnunquam voluptatis & iocorum , quàm religionis & pietatis amantiorem præſtabat . Itaque non miror Chriſtianum Conſularem Apoſtatam ad ritus defeciſſe , (hunc Tertullianus accerrimo Carmine pupugit)quos ſuo placere videbat Imperatori;& homini gratificari voluiſſe , qui Dei cultum veramque religionem , boni caduci cauſâ, neglexiſſet.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4238. 938. 185.

Coniuratio in Commodum detegitur. Commodus ad regendas prouincias mittit vel criminum ſuorum ſocios , vel ab iis commendatos . Vnde in Senatus odium venit ; quam ob rem in hunc ordinem crudeliter ſæuiit . Hæc impulere Quadratum , & Lucillam eius ſororem , vt inter ſe de eo interficiendo deliberarent , adhibito etiam in Concilium Tarrutino Paterno Prætorij præfecto . Commiſſum eſt negotium Claudio Pompeiano eius propinquo . Herodianus Quintianum vocat , adoleſcentem promptum & audacem ex ordine Senatorio ; ſed ex perturbatione hic egit omnia : cùm enim ad eum ingreſſus diſtricto ferro incautum cædere potuiſſet , & opus eſſet tantùm manu , adhibuit fatuus linguam ; atque *pugionem à*

Senatu

Senatu mitti Cæſari dixit; inhibitus itaque detexit coniurationem, ſibi atque multi perniciofiſſimam. Inſtituta eſt enim à Perrenni homine flagitioſiſſimo, & Cæſari addictiſſimo, quæſtio; ſublati omnes ad quos vel ipſa criminis peruenit ſuſpicio; adeo periculoſum eſt hominibus parùm cautis, neque ſatis compotibus ſui res magni periculi momentique committere.

Natus eſt hoc anno Origenes, magnum in Eccleſia lumen, quod tamen in magnas tenebras deſiit. *Naſcitur Origenes.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4239. 939. 186.

Circa hæc tempora Lucius Rex Britannorum (an intra murum, & Romanis ſubditus, an extra & Barbaris illis populis imperans, dubitatur) litteras ad Eleutherum Papam miſit, petiitque viros à quibus erudiretur ad eam religionem quam tot miraculis firmatam, ac ſanctis moribus illuſtrem mirabatur. Huic conceſſi Fugatius, & Damianus, ſeu Donatianus, quorum operâ Rex, eius vxor ac populus ſacris aquis intincti Eccleſiam inſtituerunt, huic deinceps addictiſſimam, cuius curâ & ſumptibus tantùm beneficium recepiſſet. *Lucius Rex in Britannia Chriſtianus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4240. 940. 187.

Apollonius, Romanus Senâtor, vir doctiſſimus, & magnus philoſophus, accuſatus à ſeruo, quòd Chriſtianus eſſet, rogatuſque per fraudem à Perenni Præfecto prætorii, qui tum omnia Romæ poterat, vt coram Senatu ſibi oblatum crimen dilueret; quod & præſtitit, ac nobilem Apologiam pro ſe atque Chrſtianis, coram Patribus, conſcriptis recitauit, à quibus tamen ἀἐκό'ντατος damnatus, & ſecuri percuſſus, nobile martyrium conſummauit. Eius tamen delator ſeruus, inquit Euſebius, vt M. Aurelij ecreto aliquid co nccderetur, de non vocandis *Apollonius Senator Chriſtianus cæditur.*

in jus ob fidem Chriſtianis, mulctatus eſt crurifragio, qui viuus igne comburendus erat; ſed accuſati ſupplicium pœnam accuſantis imminuit.

Perennis Tyrannidem affectans tollitur.

Perennis ſuaſerat Commodo, vt omiſsâ Reip. curâ vacaret deliciis ſuis: cui aſſenſus Imperator, incluſus Palatio cum trecentis concubinis, totidemque puberibus exoletis, ex primâ nobilitate delectis, vino ac ganeis indulgebat. Interea Perennis in multorum bona vitamque ſæuiit, eorumque prædam in domum ſuam conuexit, adeò diues effectus vt jam de Imperio cogitaret. Res etiam tunc temporis aduersùs Sarmatas fortiter geſtas in filios ſuos deriuabat. Verùm cùm is imprudenter amotis Senatoribus, Equites copiis in Britanniâ præfeciſſet, proditâ re per legatos, hoſtis exercitûs appellatus, militibus lacerandus obiectus eſt; quam ſortem quoque eius filius, vxor, ſoror, nepoteſque ſubiêre. Herodianus paulò rem aliter narrat: ſcribit enim Perennem à Philoſopho quodam Cynico in theatro apud Commodum accuſatum eſſe, quem tamen ille vt furioſum igne cremari juſſit; at paulò pôſt milites quoſdam ad Commodum nummos detuliſſe, percuſſos nomine Perennis, ideòque patrem ac filium Imperatoris juſſu jugulatos, illum Romæ, hunc in igreſſu Italiæ à Cæſare blandiùs accerſitum. Inde duo Præfecti Prætorio creati, vt minùs poſſent, immò & tres: ſed ſubinde mutati, ac tam ſæpè, vt jam Ducem milles Prætorianus non agnoſceret.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4241.	941.	188.

Materni coniuratio.

Hoc anno fulmen in Capitolium de cœlo ruit, inflammatiſque latè vicinis ædibus, Bibliothecas, magno rei litterariæ damno, illuſtres abſumpſit: quod cùm nihil, vel parum curaret Commodus, paratus eſt huic hoſtis, à quo tantùm non ſublatus eſt. Maternus enim gregarius miles, manu promptus, & adhuc ingenio melior, collectâ ſodalium ſuorum

ma-

manu, Hiſpanias, Galliaſque depopulatus, etiam tranſcendit Alpes vt Commodum interficeret. Selegit ergo feſtum Cybeles, ſeu Matris Deûm, quo Romanis erat ſolemne perſonatis decurrere, vt meliùs lateret, ſicque Imperatorem tunc cum aliis laſc uire ſolitum ipſe, aut per aliquem ſuorum obtruncaret. Sed cùm id conſilium pluribus communicatum eſſet, tandem innotuit Commodo; Maternus capite mulctatus leuiores tanti criminis pœnas dedit.

Tam ingens in Italiâ graſſata eſt peſtis, vt quotidie bis mille corpora Romæ efferentur. Seceſſit Commodus in villam lauris conſitam, ac proinde odore ſuo aduerſus peſtilentem morbum ſalutarem. Inter hæc Romæ relictus mortui Perennis ſucceſſor Cleander ſæuiebat, huic rapinis, auaritiâ, crudelitate ſuppar. Vendidit enim omnes prouincias atque magiſtratus, atque vnus & idem annus viginti quinque Conſules vidit. Per eum ſublatus eſt Byrrhus, vir ſororis Commodi, qui auſus eſſet de hiſce rebus admonere Imperatorem. Tandem in eum populi exarſit ſeditio, vel quòd frumenta compreſſiſſet, vt vult Herodianus, vel vt Lampridius, quòd Arrium Antoninum per inſidias ſuſtuliſſet. Obiecit furenti plebi Cleander Prætorianos, à quibus de populo multi cæſi ſunt, ſed milites multi viciſſim jactis è ſuperiori loco tegulis & lapidibus interierunt. Quâ de re per ſororem Fadillam admonitus Imperator, eum plebi furenti tradidit, vel, vt ait Herodianus, juſſu Cæſaris ei reſciſſum caput, atque in conto oblatum Populo: ejus quoque cadauer, filiorum, amicorum per Vrbem raptata in cloacas abjecta ſunt. Sicque ejus ſanguine reſtinctus eſt tumultus: neque tamen ſceleratis illis hominibus ſublatis Reipublicæ reddita pax eſt, magniſque viris. Nam in eos ipſe Commodus ſæuiit, & tam multos ſuſtulit, vt nullum Romæ, qui alicuius nominis, & auctoritatis eſſet, relinquere

Cleander locum occupat Perennis, & tollitur.

velle videretur.

MVNDI	Vrb.Cond	CHRISTI.
4242.	942.	189.

Demetrius Alex. Epiſc. Alexandriæ defuncto Iuliano ſuffectus eſt vndecimus Epiſcopus Demetrius, qui ſedem hanc annis quadraginta tribus tenuit, officii ſui diuturnitate, quàm rebus geſtis illuſtrior.

MVNDI	Vrb.Cond.	CHRISTI.
4243.	943	190.

Athenæus ſcriptor. Athenæus Naucratites ſcripſit Dypnoſophiſtarum libros eruditiſſimos, quorum nobis tantùm ſuperſunt Παρεκβολαί. Vide ne hunc cum eo confundas, quem Diodorus Siculus ſcribens ſub Auguſto laudat: Naucratites enim noſter meminit clauæ Herculeæ, & pellis Leoninæ ſubſtratæ currui Commodi; quæ fortè etiam, hoc Imperatore viuo, ſcribere auſus non eſſet: quare ante hoc tempus malè à quibuſdam collocatur.

Iulius Pollux. Popularis ejus fuit Iulius Pollux, item Naucratites, quem per iocum quidam Phœnicium ex Vrbe Arduenâ putant: Athenis docuit ſub Commodo; obiitquè annos natus duodeſexaginta, multis relictis operibus, ex quibus tantùm ad nos peruenit Onomaſticum, magnæ litteraturæ.

Lucianus Samoſatenus. Ad hæc quoque tempora vitam produxiſſe videtur Lucianus Samoſatenus, ſectâ Epicureus, vir ingenioſus, ſed nequam. Ad hæc vſque tempora Commodi peruenit, ſi quidem M. Aurelium appellat τὸ θεῖον. Voratum eſſe à canibus ſcribit Suidas, qui eum ait fuiſſe ἐν Ἀντιοχείᾳ δημηγόρον, & cùm id ei minùs ſuccederet, ad ſcriptionem eſſe conuerſum: vocat inſuper eum παμμιάρον, & cognominatum fuiſſe βλάσφημον ἢ δύσφημον, ἢ ἄθεον, quæ nomina ſunt ei à Chriſtianis conceſſa, quos in ſuis ſcriptis pupugit. Vtrum autem fuerit ipſe Chriſtianus, & Apoſtata, non liquet; hoc certum, non vidiſſe eum Paulum Apoſtolum, licet eius raptum, &

cal-

caluitiem irrideat ; neque rebus ſacris nec ipſi Deo parcere ſolitus.

CAPVT X.

DECAS VLTIMA.

Ab anno Chriſti 190. *ad* 200.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4244.	944.	191.

COmmodus hoc anno varia edidit ſpectacula quibus multas feras ſingulis ictibus confecit, ſed tam certis, vt vix eas ènſe, aut pilo certiores faceret. Nam alioqui debilis, vitio inter inguina prominenti, ad cædendas feras magnarum virium fuit, adeo vt conto transfigeret elephantum, Orygis cornu tranſuibraret haſtâ, multa ferarum millia ſingulis telis occideret. In his porrò ſpectaculis clauâ & Leonis pelle amictus apparuit, ac ſe Herculem dici voluit, & coli. Ac ſuperſunt ejus ſtatuæ antiquæ referentes Herculem, cuius nomen & laudes ambiebat, tantùm diſſitus ab Hercule, quantùm à Leone mus. *Spectacula ſub Commodo.*

Itaque cùm ei vt Herculi ſacrificare Iulianus Senator recuſaſſet, fuſtibus ad mortem cæſus ſpiritum reddidit; cuius corpus cùm Chriſtiani aliquot rapuiſſent, atque ſepeliſſent, in crimen vocati quaſi bonorum ejus direptores, vario mortis genere necati ſunt. Quibus etiam comes adiectus eſt Antoninus carnifex, qui primus eos torſerat; cùm enim vidiſſet vnum ex iis, Euſebium nomine, præſciſsâ linguâ diſtinctè loqui, liberè profeſſus Chriſtum perdidit caput, SS. Martyribus, quos inſeruerat cælo, Martyrij comes adjunctus. *Iulianus Senator Martyr, & alij.*

Coſſ. Caſſeo Aproniano & M. Attilio Metilio

Incendium ingens Romæ. lio Braduâ II. Commodi duodecimo, exiguo terræ motu præuio, aut nocturni fulminis jactu, aut igne ex terræ viſceribus agitatis erumpente, magnum incendium contigit Romæ, quo templum Pacis auguſtiſſimum, publicis priuatiſque diuitiis locuples, Templum Veſtæ, totum ferè Palatium, denique magna Vrbis pars deflagrarunt. Tum exuſti ſunt libelli qui ad Principatũ ſpectabant, magno Reip. damno; multi ex diuitibus inopes repente facti: neq; ſedari potuit arte vllâ humanâ flamma, ſed cadentibus è cœlo imbribus duntaxat, vt oſtenderetur diuina vindicta, ac veniſſe de cœlo malum, veniſſe de cœlo remedium.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4145.	945.	192.

Eleutherus Papa moritur. Eleutherus Papa 70. Kal. Iunij, cùm ſediſſet annis 5. diebus 23 obiit; an cæſus, an naturali morte, dubium quamquam in ſacris Diptycis Martyr nuncupetur. Sed cum *Martyris* nomen, ſicut & Confeſſoris, ſit iis tributum qui aliquid pro Fide paſſi eſſent, nec inter tormenta ſpiritum emiſiſſent, ex hoc nomine tantùm conficimus, ſaltem haud ſine labore & ærumnis in ſanctorum album Eleutherum relatum eſſe. Sedes autem Petri diebus tantùm quinque vacua fuit; nam ei *Victor ei ſuccedit.* ſuffectus eſt Victor, Afer natione, filius Felicis, cujus nominis omen in hoc minùs quàm in illo impletum fuit.

Cùm in vltimam dementiam Commodus vrbem Romani incendere ſtatueret, eam de ſuo nomine Commodianam dicere vellet, pleroſque *Interficitur Commodus.* Senatorum deſtinaret ad cædem, Martia concubina eius, Lætus Præfectus prætorio, & Electus cubiculi cuſtos, morti quoque addicti, in tabulis quas puer cum Commodo ludere ſolitus, tenebat in manibus, eum præuenire decreuerunt. datum igitur ei venenum; quod cùm non procedere timeretur, à Narciſſo Atletâ, cum quo ſolitus erat exerceri, compreſſis diu faucibus, ſtrangulandum curauerunt pridie Kal. Ianu. cùm

impe-

imperaſſet annis 12. menſibus nouem, diebus 14 vixiſſet annis triginta & vnum, menſes quatuor. Mors ejus expreſſit acclamationes à Senatu, quibus atrociores excogitari vix poſſunt, Patribus certatim huic vncum, ſpoliarium, extrema quæque exoptantibus. Hunc tamen in odium Senatus retulit Seuerus inter Deos, addito ei Flamine, quem viuus parauerat, Herculanio Commodiano. Sic obiit publicus Romanorum hoſtis, veriùs gladiator, ſagittarius, carnifex, quàm Imperator, dignuſque qui gladiatoris, non Marci Patris optimi filius haberetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4246. 946. 193.

Ineunte pæne anno, & prid. Kal. Ian. à Læto Electo, & Martiâ oblatum eſt Imperium Heluio Pertinaci Liguri, quaſi Commodus morbo extinctus eſſet. Is in Pompeianum generſi Marci rejicere voluit, ſed jam datum alteri ſapienter recuſauit; quare in caſtra deductus, exinde in Senatum, a militibus & Patribus cum multis acclamationibus receptus eſt. Dictus eſt autem *Pertinax* à patre ſuo Heluio Succeſſo ex continuatione lignariæ negotiationis, cui tenaciùs adhæſit. Eodem die quo dictus eſt Auguſtus, Flauia Titiana vxor eius Auguſta quoque dicta eſt. Sed vix eum honorem ambo deguſtauerunt. Prætoriani enim milites Vrbis deliciis innutriti, ac reformidantes laborem: ſtatim ad alium molliorem Imperatorem reſpectarunt, Aulicis etiam eos adhortātibus, ſub flagitioſo Principe viuere ſolitis. Itaque à Tauſio quodam Tungrenſi cæſus eſt, nequicquā repugnante Electo, qui interfectis duobus percuſſoribus, & corpore ſuo Cæſarem tegens, fortiter occubuit v. kal. April. Q. Socio Falcone & C. Iul. Claro Coſſ. Vir tempore meliori dignus, & ſub quo Roma ſanari potuerat, ſi medicum ferre potuiſſet. Vixit annis 60. menſibus 7. diebus 26. & menſibus tantùm duobus, cùm diebus 5. moderatè ac ſapienter imperauit;

Pertinax eligitur Imperator.

poſt

poſt obitum relatus inter Deos, & filium ſuum Flaminem, cum Circenſibus conſequutus.

Didius Iulianus ei ſuccedit.

Huic ſucceſſit Didius Iulianus, licitatus Imperium vicenis quinis millibus, ſeu ducentis quinquaginta aureis in ſingula militum prætorianorum capita pronunciatis. Armatorum metu duntaxat confirmauit eius electionem Senatus, & Manliam Scantillam vxorem eius, ac filiam Didiam Claram dixit Auguſtas. Verùm illicò Iulianus ſe malæ mercis, vt aiunt, malum mercatorem agnouit, & ad dicendum quàm ad agendum aptiorem. Auditâ enim Pertinacis morte, Septimius Seuerus in Illyrico, Peſcennius Niger in Syriâ, Clodius Albinus in Galliâ Imperium occuparunt. Seuerus itaque, Lepti, vel Tripoli in Africâ natus, Carnunti idibus Aprilis acclamatus Imperator, ſtatim ad opprimendum Iulianum perrexit, conciliato ſibi Albino, quem Cæſarem dixit, ne propinquior Iuliano ſuppetias ferret. Hic autem Seuerum Romæ per Senatum hoſtem patriæ declarandum curauit; quod & jubenti, & obſequentibus malè ceſſit. Statim enim Seuerus Senatuſconſultis oppoſuit arma; & vbique victor, euocatis Româ prætorianis percuſſoribus Pertinacis, iiſque callidè exarmatis, à militibus & Senatu creatus eſt Imperator, dictuſque Pertinax in eius gratiam quem imitari cupiebat. Iulianus ab omnibus deſertus, & potitus Imperio duos menſes ac dies quinque, interfectus vxori ad ſepulchrum redditus eſt. Cùm vix triginta diebus hæſiſſet Seuerus in Vrbe, eamque ſic ordinaſſet vt ab ejus adminiſtratione omnia fauſta ſperarentur, in Orientem perrexit contra Nigrum, virum militarem, ac Romanis charum, ideòque ab iis aduerſus Iulianum ex Oriente accitum. Sed perfecit induſtriâ ſuâ Seuerus, vt neque ſibi Romæ Peſcennius amore & gratiâ, neque in Oriente Legionibus incommodaret.

Seuerus, Niger, Albinus Imperium inuadunt.

Iulianus caditur Seuerus Imperator dicitur.

Clemens Alexandrinus.

Celebrabatur hoc tempore Alexandriæ Clemens, Panteni in Scholâ ac Catecheſibus ſucceſſor

ceſſor, dictus inde Alexandrinus, cùm tamen Athenienſis eſſet, itemque Στρωματεὺς ab opere doctiſſimo. Diſcipulum habuit & ſucceſſorem Origenem, virum tali ſcholâ, tali inſtitutione digniſſimum. Porro huius Clementis multa ſcripta interciderunt, & quæ præ manibus habemus Gelaſij cenſurâ notata ſunt, cùm propter aliquos næuos ipſius authoris, tum quia ab Arianis corrupta eſſe quidam cum Rufino ſuſpicantur, nec abeſt à ratione ſuſpicio.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4247.	947.	194.

Peſcennius Niger, ita dictus à ceruice valdè nigrâ, cùm reliquo corpore candidus eſſet, patrem habuit Annium Fuſcum. Militaris diſciplinæ adeo retinens fuit, vt eius ſeueritas propè vergeret in crudelitatem. Talem ac tantum virum Seuerus inuaſit; & Niger adhuc integer obtulit Seuero partem Imperij, Seuerus autem jam attrito cladibus Nigro tutum exilium; quas conditiones ambo ex gloriâ reſpuerunt. Itaque ad arma deventum eſt. Æmilianus, qui Nigri nomine Græciam, Macedoniam ac Thraciam tenebat, à Ducibus Seueri victus & oppreſſus eſt. Niger ad Iſſum grandi clade victus, & Antiochiæ maturè fugâ dilapſus, aut ibidem in ſuburbio latens, aut dum ad Euphratem properat, interēptus eſt. Spartianus tamen id ad Cyzicum contigiſſe ſcribit. Is exitus Peſcennij Nigri fuit, cui nihil obfuit ad Imperium quàm quod Seuero compoſitus fuit; immo eum ſuperaturus, ſi Româ prior petitus eſſet, neque molliores Syriacas Legiones, & Antiochenos ignaros belli duratis Illyrico frigore copiis oppoſuiſſet. *Peſcennius Niger inuaditur & caditur.*

Victor Pontifex Theodotum Byzantium, ab arte quam profitebatur Coriarium dictum, hominem doctiſſimum, ſed hæreticum, & negantem Chriſtum eſſe Deum ſed purum hominem, quem in M. Aurelij perſecutione negaſſet, ab Eccleſiâ ſubmouit. Vnde autem mutuatus ſit hære- *Theodotus coriarius hæreticus.*

ſin

ſin ſuam, non eſt facile dicere; hoc tantùm aſſeri poteſt, in eo malitiæ fuiſſe ſatis atque ingenij vt de ſe nouam produceret ſectam, quæ deinceps Theodotianorum dicta, & confutata fuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4248. 948. 195.

Obſidetur Byzantiũ. Hoc anno inchoata eſt Byzantij obſidio; quæ ciuitas imprimis Nigro fauerat, & extrema omnia expectabat ab Imperatore vltionis appetentiſſimo; quare hæc diutiùs reſtitit, quàm Romana Reſpublica ordinanda pateretur.

Theodotus Argentarius Hæreticus. Exortus eſt eodem tempore alter hæreticus ſuperiori cognominis Theodotus, profeſſione argẽtarius, ſiue Trapezita, qui Chriſto pariter diuinitatem ademit, atque inſuper Melchiſedecho inferiorem fecit, cùm Chriſtus ab hominibus, Melchiſedechus ab Angelis faceret, horum caput vt mortalium Chriſtus. Neque hic error de Melchiſedecho magnis fautoribus caruit; cùm Origenes & Didymus (quod obſeruat Hieronymus) *De Melchiſedecho errores.* Melchiſedechum Angelis adſcripſerint. Quidam etiam apud Auguſtinum eum hominem eſſe negant, ſed ſupra hominem euehunt. Omitto enim deliri neſcio cuius Aruerui inſaniam de Melchiſedecho, noſtrâ ætate etiam typis excuſam; quæ quia proſcripta eſt, meliùs obruetur ſilentio, quàm commemoratione refricabitur. Omnes porrò opiniones iſtas proſcripſit Eccleſia, ſicut & ineptos Arabas quoſdam Nabathæos qui Moſem celebrant vti Deum, propter edita ab eo ſigna; inſanos, qui cauſam præcipuam ab inſtrumento nequaquam diſtinguerent.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4249. 949. 196.

Bellũ gerit Seuerus in Nigri fautores. Interim dum à Seueri ducibus vrgetur obſidio Byzantina, Seuerus ipſe aduerſus Barbaros Nigri fautores bellum mouet. Erant illi Arabes, Adiabeni, Parthi, quos omnes deuicit, atq; ſe Romanum Imperatorem agnoſcere coẽgit: tantùm quæ his populis Romani nominis terrorem injecit, vt

ſub

ſub tanto Principe non inferre bellum, ſed propulſare ſibi ſatis eſſe judicarent.

Pertinet ad hoc tempus Praxeas hæreticus, qui Chriſtum Ieſum dixit eſſe Patrem, & paſſum atque mortuum ad ſuam dexteram ſedere. Primùm his Montani fautoribus κατὰ Proclum adhæſerat; mox redierat ad Eccleſiam, ac ſuorum Myſteria reuelarat. Sed iterum lapſus, iterum pœnitens, inter hæreticum atque Catholicum medius fuit; at hæretico propior. Eius autem impij ſectatores dicti *Praxeani Monarchici*, & *Patropaſſiani*; quorum errores aliorum erroribus conjuncti, permixtique, magnas in Eccleſiâ tragœdias & tumultus excitarunt. *Praxeas hæreticus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4250.	950.	197.

Byzantini poſt triennalem obſidionem ſe dedunt Seueri ducibus, dum in Meſopotamiâ verſaretur, & reliquias belli Barbarici profligaret. Atrociter in miſeram vrbem ſæuitum; eius disjecti muri ſtructuræ mirabilis, atque ægrè labefactati; libertas ablata ciuibus, ipſi Heraclææ ſeu Perintho contributi, vt inde ius peterent; locus non jam vrbs nobilis, ſed pæne deſertus vicus. Eò videlicet deprimendum erat Byzantium, vt poſtea in Conſtantinopolin & Nouam Romam aſſurgeret. *Byzantiũ euertitur.*

Seuerus redit in Italiam cum nominibus Arabici, Adiabeni, Parthici; quod vltimum reiecit ne Parthos laceſſere videretur. Recuſauit & oblatum triumphum, ne ciuibus ſuis inſultare crederetur; iis enim adhuc indigebat, vt Albinum opprimeret. Porrò Albinus iſte Adrumetinus ex Africâ fuit; ita dictus, quòd procedens ex vtero matris non ruber, vt alij pueri ſolent, ſed candidiſſimus apparuiſſet; vnde huic inditum ab ipſo parente nomen. Hunc Seuerus primùm inſidiis aggreſſus, cùm illæ parum procederent, eum aperto bello appetiit; ac profectus in Gallias, ne quid ſibi humanitùs contingeret, Viminatij Baſſianum *Seuerus aggreditur Albinum, & Baſſianum filiũ creat Cæſarem.*

ſianum filium Cæſarem creauit, vocauitque Antoninum, cùm vt fratrem Getam ſpe Imperij dejiceret, tum quia in fatis erat ſibi ſuccedere Antoninum. Adeò valuit vaticinium in hominem ſuperſtitioſum, vt Seueri deinceps nomen ex eius familiâ obliteraret.

Cõtrouerſia de paſchate.

Hoc anno iterum renouatâ de Paſchate celebrando controuerſiâ an more Iudæorum lunâ decimâ quartâ, in quemcumque diem illa incideret, vt Aſiatici factitabant, an ſemper die Dominico. Celebrata ſunt variis in locis ex auctoritate Victoris Papæ varia Concilia, vt Romæ ab ipſo Victore, Cæſareæ Palæſtinæ à Theophilo, in Galliis ab Irenæo, aliiſque in locis, & à pleriſque ſtatutus Dominicus Dies; obſiſtente vehementer cum ſuis Aſianis, ex S. Ioan. Euangeliſtæ (vt ferebat) ſenſu, Epheſiorum Epiſcopo Polycrate. Quos cùm ſeparare vellet ab Eccleſiâ Victor, nec ad eos de more Euchariſtiam mittere, deterritus eſt ab Irenæo Lugdunenſi, & tolerati ſunt in Eccleſiâ Quartodecimani, donec eorum error in Hæreſin tranſiit; neque jam vt pij, & morum à maioribus ſuis acceptorum tenaces, ſed vt pertinaces, & opinionis ſuæ retinentiores viſi ſunt à SS. Patribus eliminandi.

Narciſſus Epiſcopus Hieroſol.

Florebat circa hoc tempus Narciſſus Epiſcopus Hieroſolymorum, ſanctimoniâ & miraculis clarus. Is appetitus calumniis à ſceleratis quibuſdã, quos corripuerat, quamuis à populo nulla eis haberetur fides; tamen ex indignatione, cui etiam obnoxij ſunt viri ſanctiſſimi, receſſit in Eremum, ac tres deinceps non longè temporis ſucceſſores habuit. Tandem cùm eius calumniatores, quas optauerant, vt ſuam firmarent accuſationem, pœnas dependiſſent, inuentus à ſuis iterum reſtitutus eſt Sedi, diuino monitu, accito ſibi ob ingraueſcentem, & centum annorum ætatem, Alexandro collegâ, jam alterius Sedis in Cappadociâ præſule, tumque ad loca ſancta peregrino: ſicque vir optimus, ſibi atque

ſuis

ſuis fecit ſatis; ſancta ciuitas ſanctiſſimos præſules duos deinceps habuit, quoniam vnum perdiderat.

Iudaici belli & Samaritani hoc anno meminit Euſebius; Iudæi porrò ita malè habiti ſunt a Nigro, vt iis aërem facere vectigalem optauerit; Claudius quoque Peſcennianorum Dux, eos excurſionibus & latrociniis vexauit; quare rebellantes in Romanos, ac domiti, Seuero triumphi materiam dedêre; quam ob rem idem Imperator ſub graui pœnâ quemquam Iudæum fieri, ac circumcidi vetuit, quoniam gens iſta procliuis ad rebellionem, non tantùm liberis genitis ſed etiã factis vbiq; proſelytis creſcere videbatur *Iudæi rebellantes compreſſi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4251. 951. 198.

Numerius Grammaticus ſponte Româ in Galliam profectus, ac ſe miſſum à Seuero Senatorem mentitus, collectâ militum manu cum Albinis ducibus ſæpe conflixit; multiſque rebus fortiter geſtis, ad Seuerum ſeptuagies ſeſtertiũm miſit; atque ad Seuerum hoc bello confecto veniens, nihil ab eo petiit, quàm vt ruri degens in otio victum quotidianum obtineret; multis laboribus exantlantis, vt ipſe nihil poſſideret. *Numerij illuſtre factum.*

Seuerus in Galliam venit, ac primùm feliciter cum Albino ad Tinurtium pugnauit, tamen non ſine periculo ſuo excuſſus equo, famâque vulgatâ quaſi ictu plumbeæ glandis interiiſſet; adeò vt de nouo Imperatore eligendo paſſim deliberaretur, cùm tamen ille abjecto paludamento tum lateret. Deinde iterum ad Lugdunum majori contentione certatum; quo prælio plurimis vtrimque cæſis, Albino grauiter vulnerato atque ſemineci reſciſſum caput. XI. Kal. Martij; Lugdunum direptum, incenſumque; atrociter ſæuitum in fautores Albini; tam multi cæſi Senatores, vt rediiſſe ſimul Syllana, Mariana, Octauiana tempora viderentur. Ita cruenta fuit de Albino victoria, non tantùm foris, ſed etiam *Altinus ad Lugdunũ vincitur.*

etiam domi; neque tantùm nomine, ſed reuerâ Roma Seuerum eſt experta Imperatorem; ipſe contra ſe jactum conuicium, quo *Sylla Punicus* dictus eſt, veriſſimum reddidit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4252.	952.	199.

Antoninus à patre ex S C. creatur Auguſtus.

Seuerus Romam reuerſus, Antoninum ſuum ex Senatuſconſulto creat Imperatorem, Getam Cæſarem duntaxat; quanquàm vtrumque factum ἀυτοκράτορα minùs probaliter afferat Herodianus. Inde vt populi gratiam ſibi atque filiis demereretur, quem tot cædes efferarant, ludos magnificentiſſimos celebrauit, huicque congiarium, militi donatiuum dedit; neque enim huic pecuniæ deerant Hiſpaniâ, Galliâ, ac Orbis Romani ferè partibus omnibus, ex occaſione bellorum ciuilium, atque proſcriptionum, direptis. Ex illo donatiuo militari Tertullianus

Opus Tertul de Corona militis.

ſumpſit argumentum de *Corona militis*. Cùm enim Chriſtianus quidam miles cum coronâ laureâ ad recipiendum donatiuum(quod alij milites Chriſtiani non ducebant religioni) accedere noluiſſet, à Præfecto exutus cingulo militari, & fuſtibus malè mulctatus in carcerem detruſus eſt, reliquis Chriſti aſſeclis factum eius vti temerarium, neque concoctum ſatis, meritò deteſtantibus. At Tertullianus eum defendendum ſuſcepit, & ita pro eo ſcripſit, vt ſe Montani ſectatorem profiteretur; vir majoris ingenij & doctrinæ, quàm religionis atque pietatis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4953.	953.	200.

Bellũ Seueri contra Parthos.

Septimus Seuerus in Orientem proficiſcitur aduerſus Parthos, relicto in Vrbe populari ſuo, quem odioſum aliàs receperat in gratiam, Plautiano: huic autem tantùm tribuit, vt filiam eius Baſſiano ſeu Antonino filio deſponderet. Ac primo impetu Seuerus ſubmouit Parthos; mox & eorum ditionem ingreſſus, depulſo Rege, Creſiphontem acceſſit, eamque cepit atque diripuit,

puit, Rege iterum profligato. Sic victor, multis tamen ſuorum amiſſis ex morbo, rediit in Syriam, auctus multis honoribus, quorum aliquos admiſit, alios contempſit, alios in filium refudit, ipſe publicæ factus arbiter honeſtatis.

Chriſtiani in Africâ ſub Saturnino malè accepti ſunt; quæ non tam perſecutio, quàm perſecutionis velitatio fuit; factuſque eſt præſes ille quaſi Seueri, poſtea grauiùs in eoſdem ſæuituri, rorarius. *Saturninus [illegible] Chriſtiano in Africa.*

LIBER

LIBER III.

Ab anno Chriſti 200. *ad* 300.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno Chriſti 200. *ad* 210.

MVNDI 4254. *Vrb. Cond.* 954. CHRISTI. 201.

Victor Papa moritur.

VICTOR Romanus Pontifex, cùm ſediſſet annos 9. & menſes duos, martyrio coronatus 5. Kal. Aug. poſt quam ſedes eius vacaſſet diebus XI. locum Zephyrino Romano reliquit, vnaque magnam patientiæ virtutiſque materiam.

Scapula vexat Chriſtianos in Africa.

Scapula Proconſul Africæ, Saturnini ſucceſſor, acceptâ à Plautiano ſæuiendi poteſtate in majeſtatis reos, iis quoque Chriſtianos implicuit. Quare ad eum Apologeticum librum ſcripſit Tertullianus, docuitque quàm eſſet hæc falſa piorum hominum accuſatio, qui fideliſſimi ſemper Principibus extitiſſent; cumque deterrere conatus eſt oſtentis, quæ tum magna contigerunt; ſed parùm vulgò in illiuſmodi homines poſſunt.

Seuerus Ægyptum inuiſit.

Seuerus tum in Ægyptum venit, percurritque huius regionis loca antiquis monumẽtis famoſa,

Ale.

Alexandriam ingreſſus, jus curiæ ſeu Bouleutarium huic vrbi dedit, cùm antea quotannis à Cæſare eò mitteretur præfectus Iuris dicundi, qui *Iuridicus Alexandriæ* dicebatur. Tũ etiam ibidem mutatus eſſe creditur Philippus præfectus Auguſtalis, qui jam à tempore Commodi regebat Ægyptum; hunc Chriſtianum ſucceſſor eius Terentius Lætus idibus Septembris per ſuos ſatellites clam domi cædi juſſit, ne tumultus oriretur in populo, à quo diligebatur. Filia eius Eugenia deſponſata Acilio Conſulari, cum duobus ſuis Eunuchis Percoto & Hiacyntho, fugit ad Monachos; inter quos, id procurante S. Heleno Epiſcopo Heliopoleos, ſub virili veſte delituit, necantè cognita eſt, quàm eùm accuſata ſtupri quænam eſſet reuelare compulſa. Sed de hâc iterum dicetur, cùm martyrium ſubibit; patris enim vt vitæ, ſic mortis æmula fuit. *Philippus præfectus Auguſtalis cæditur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4255. 955. 202.

Imperator reuerſus Romam magnificè de Parthis triumphauit, ac congiarium populo, prætorianis viritim denos aureos dedit; quam in rem bis millies Seſtertiũm impendit, vt ſanguine parta & proſcriptionibus in ſanguinarios homines effunderentur. *Triumphat Seuerus de Parthis.*

Secutæ ſunt nuptiæ Antonini cum Plautillâ, cuius Pater Plautianus dotis nomine tantũ filiæ dedit, quantum Reginis quinquaginta ſatis eſſet: hæc quoque ſanguine dotata fuit, eius parente, abſente Seuero, de amicis Albini ſeueriſſimam quæſtionem exercente, & proſcriptorum bonis per totum orbem Romanum affatim ditato. *Antoninus Plautillam ducit.*

QVINTA PERSECVTIO *ſub Seuero Imperatore.*

SEXTA *Sulpitio Seuero.*

Hæc primùm in Ægypto viguit, quando tran-

ſire ad Iudæos & Chriſtianos Seuerus ſub acerbiſſimis pœnis vetuit; cui diligenter Terentius Lætus præfectus Auguſtalis paruit. Porrò ea tam atrox & cruenta fuit, vt vulgò hi exiſtimarent imminere aduentum Chriſti Domini vltimum, & Antichriſtum non procul abeſſe. Tum paſſus ſub hoc Terentio Leonides, Origenis Pater, quem cùm captum videret filius tanto amore Martyrij flagrauit, vt non niſi ægrè ac variis artibus matris impeditus ſit, quominus patri coniungeretur: vtinam hæc initia reſpondiſſent fini.

Leonides pater Origenis Martyr.

Tum quoque S. Irenæus Lugduni martyrio coronatus eſt, & quam profeſſus erat ſcriptionibus fidem ſanguine firmauit, ſtipatus Lugdunenſibus ſuis Chriſtianis, quibus mors cum Epiſcopo ſuo pro Chriſti nomine magis quàm vita placuit.

S. Irenæus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4256. 956. 203.

Origenes paternis exutus bonis, cum ſex aliis fratribus natu minoribus ac matre inope, annos ſeptemdecim natus, fœminæ primùm locupletis operâ ſuſtentatus; deinde ludum aperuit in quo Grammaticam pueros docuit. Tum huius operæ laboriſque pertæſus vendidit litterarum humaniorum libros, eâ lege vt in dies ſingulos 4. obolos acciperet. Sed cùm vidiſſet metu perſecutionis magiſtros omnes Chriſtianos euolaſſe, factâ ſibi à Demetrio Epiſcopo licentiâ litterarum ſacrarum interpretationem aggreſſus eſt, annos natus duodeuiginti; quando & multos ad fundendum pro Chriſto ſanguinem incitauit, ipſe ſubinde latebras captans, & fruſtrà quæſitus ad necem, vt præcepto Dominico pareret, ſeque ad alia tempora laboreſque reſeruaret.

Origenes docet Alexandriæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4257. 957. 204.

Ludi ſæculares tum magnâ pompâ Romæ celebrati, inuitatis omnibus, vt ea viderent quæ nun-

Ludi ſæculares.

nunquam vidiſſent, numquam viſuri erant; eâque denunciatione pluribus ad Vrbem conuolantibus Ob hanc cauſam Tertullianus librum *de ſpectaculis* ſcripſit, item *de Idololatria*, quæ SS. Patres arctiſſimo inter ſe vinculo colligata judicabant.

Plautianus Præfectus Prætorio, adeoque diues ex proſcriptionibus, vt jam Antonino metuendus eſſet, inſuper ab hoc laceſſitus probris, & minis, Imperatoris totam domum perdere deſtinat, & Imperium occupare. Dat hoc negotium, etiam ſcripto, imprudenter Tribuno militum Saturnino; ſed is libellum ad Seuerum defert, cui vix adhibita fides: ſed curante Antonino euocatus quaſi re confectâ Plautianus, ac deprehenſus cum loricâ, interfectus eſt ſtatim, cadauer populo ad ludibrium expoſitum, filius Plautius & filia Plautilla primùm in Liparam inſulam relegati, poſtea eandem cum patre ſortem ſubierunt. Multi etiam qui eius adhæſerant fortunæ, calamitatis tantæ comites acceſſerunt, ab amico miſero, inuiti licèt, nequaquam diuulſi atque ſeparati. *Plautianus Imperium affectans occiditur.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4258.	958.	205.

Origenes perſecutionis metu apud Iulianam virginem, à quâ alebatur, per biennium latuit. Hic inueniſſe dicitur Symmachi interpretationem ſacrorum Codicum, quam tamen ſecundam S. Hieronymus vocat. Vnde ſuſpicantur quidam legendum non eſſe inuentam *ſub Seuero*, ſed *ſub Vero*; vt Theodoſianæ ſub Commodo anteponatur. Is porrò Symmachus Samarites fuit, & inter ſuos eximius; ſed cùm apud eos non reperiret fidem, Principatûs cupidus ad Iudæos tranſiit, factuſque proſelytus iterum præputium ſecuit, vt ſcribit Epiphanius. Hieronymus non de verbo ad verbum Scripturam Græcè reddidiſſe cenſet, ſed ita vt ſententia ſententiæ reſponderet, & ex Euſebio exiſtimat eum de *Symmachi Scripturæ interpretatio.*

Chriſtiano factum eſse Ebionitam ; quæ omnia vera poſsunt eſse, ac de homine credi quem ambitio in tranſuerſum rapiebat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4259. 959. 206.

Bullas inſignis prædo. Bullas quidam vel Bulla, cognomento Philix vel Felix, homo Italus, cum manu ſexcentorum latronum, inuitis duobus Imperatoribus eorumque militibus, magnas prædas egit in Italiâ. Seuerumque miris artibus ludificauit. Viſus, inquit Dio, & repertus, non inueniebatur ; deprehenſus non capiebatur ; immo ſæpe volentes ſe intercipere dedit in vincula. Duos etiam è ſuis captos, & jam damnatos ad beſtias, præfecto carceris illudens liberauit. Tandem poſt biennium dormiens interceptus, oblatuſque Papiniano Præfecto prætorij, ſe nihil timere docuit ; damnatuſque ad beſtias, & ab iis voratus oſtendit ſe ſexcentorum illorum graſſatorum animam eſse, quâ ſublatâ eos eſse in Italiâ nemo putauit ac ſenſit.

Origenes ſe caſtrat. Origenes ad litteram malè interpretatus Chriſti verba, contra conſuetudinem ſuam, caſtrauit ſeſe, vel vt eſset continentior, vel quòd ſæpe cum fœminis verſaretur, ne anſam calumniandi daret. Id qui nouerat primùm occultauit ſapienter Demetrius Epiſcopus, mox ex odio Origenis diuulgauit, neque prudenter neque Chriſtianè.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4260. 960. 207.

Tertulliani ſcripta. Tertullianus hoc anno aduerſus Marcionem ſcribebat ; item aduerſus Valentinianos & Iudæos, vir acer & vehemens, & ad retundendos Heterodoxos quàm ad eos reuocandos aptior.

Minutij Felicis Octauius. Eodem tempore edidit præſtantiſſimum opus, quod inſcribitur *Octauius* Minutius, Romæ cauſidicus inſignis, in quo Cæcilium quendam inducit, quem Baronius ſuſpicatur eſse Cæcilium Rhetorem, S. Cypriani Epiſcopi Carthaginienſis magi-

magiſtrum. Hoc opus, diu Arnobio adſcriptum, cuius conficiebat librum octauum, tandem redditum eſt autori ſuo, indigno prorſus, propter excellentiam ingenij, cuius opus & liber tandiu lateret.

Nouis motibus in Britanniâ per Mæatas & Calydonios concitatis, eò pergit cum ingentibus copiis & maximo apparatu Seuerus, vt eam inſulam totam Romano aſſereret Imperio, domitis planè, vel exterminatis Barbaris. Sed tandem comperit, naturam facilè domari non poſſe, & gentes aliquas locorum ſitu fretas, eſſe potiùs ſpernendas à magnis Principibus, quàm inuadendas.

Seuerus bellum in Britannos parat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4261. 961. 208.

Quidam hoc anno Getam à parente dictum Auguſtum volunt, & donatum Tribunitiâ poteſtate, idque ex nummis & inſcriptionibus conficiunt; an benè, periti dijudicent. Suſpicari tamen licet id eſſe factum, vt Antonini ferox ingenium retunderetur; quod tam perditos eius mores non dimitigauit, ſed in parentis perniciem conuertit.

Geta fit Auguſtus.

Hoc igitur anno librum ſuum de Pallio ſcribebat Tertullianus, nempe cùm *eradicato omni hoſtilitatis aconito, triplex eſſet Imperij virtus*, videlicet in Seuero, Antonino, & Geta. Induit autem Pallium, non quod primùm factus eſſet Chriſtianus, ſed quia tum perfectius vitæ genus profiteri ſe hoc habitu docuit; vtinam non ad corpus tantùm hæc voluntas, ſed ad animum quoque peruaſiſſet.

Tertulliani Pallium.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4262. 962. 209.

Ægrè ferabant milites & Antoninus trahi bellum, & ad Vrbis delicias reſpectabant; itaque Antoninum Imperatorem acclamant, & Seuerum pedibus ægrum contemnere videntur. Hic ſe in Tribunal portari juſſit, ſiſtique reos qui id auſi

Seuerus oſtendit eſſe Imperatorem.

auſi eſsent,cum ſuo Imperatore. Cùm in omnes, præter filium,more maiorum aduerti imperaſset, omnibus ad terram proſtratis, & implorantibus veniam: *Sentitis*, inquit, *caput imperare, non pedes*: quo facto tamen militum metus in Principem, ſed filij in patrem creuit audacia.

Murus Seueri in Britannia. Barbari itaque occurrentes, ſemper trucidati; quæſiti etiam in ſyluis atque paludibus magnis ſumptibus, maiori periculo. Tandem qui ſibi pollicitus erat totam inſulam Seuerus, murum adhuc remouere compulſus eſt, atque eo loco ſtatuere, vbi eius rudera etiamnum hodie retinent nomen *Mur-ſeuer*, à mari ſcilicet ad mare, ſed opere tam firmo, vt eo ſatis Romana magnificentia atque diuitiæ ſignificentur. Hic enim Murus continuit Barbaros, quandiu ſtetit Romana potentia; neque niſi eâ euerſâ potuit labefactari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4263. 963. 210.

Antoninus conatur patrem interimere. Seuerus procedere videns bellum, Getam præficit huic parti Britanniæ quæ Romanis parebat, adhibitis illi prudentibus conſiliariis; Antoninum retinet ſecum, eique committit bellicas expeditiones: at is de morte patris, quàm de victoriâ ſollicitior, eum non ſemel perdere eſt aggreſſus; & ab eo paratam ſibi mortem tantùm induſtriâ declinauit pater. Quamobrem is ex mœrore ſenſim contabuit, quòd parricidam hæredem ſuum ac populi Romani rectorem, etiam ſi maximè nollet, relinquere cogeretur; erat enim acceptus militi, eumque quibus poterat modis demerebatur; vt vitam atque Principatum quæ patri non potuerat, fratri ſuo faciliùs eriperet.

CAPVT

CAPVT II.

SECVNDA DECAS.

Ab anno Chriſti 210. *ad* 220.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4264. 964. 211.

SEVERVS mori ſe ſentiens, filios ſuos alternis fortunam Auream ſeruare jubet, aſserens ſe iis Imperium relinquere firmum, ſi boni eſſent; infirmum, ſi mali. Tum eos ad concordiam hortatus obiit Eboraci prid. Non. Febr. cùm imperaſſet annos 17. menſes 8. dies 3. vixiſset annis 65. menſibus nouem, & diebus quindecim. Vir bello magnus, pace non item, in quâ ſanguinarius fuit, dignuſque nomine *Syllæ Punici*. Septizonium erexerat tumulum ſibi, in quo eius cineres reponerentur, ad gloriam magis quam ad vſum: nam eius vrna in tumulo Antoninorum condita eſt. Tantum autem pecuniæ, tantum cibariorum, armorum, & copiarum reliquit, vt hæredes ſuos hoſtibus metuendos faceret; non tantùm viuus, ſed & mortuus meritò reformidandus. *Seuerus moritur.*

Antoninus mortuo parente ſtatim medicos occidit, qui ei parere noluerant, & Seueri accelerare mortem, hoc facto ſe parricidam profeſsus. Inde Romam redeunt ambo fratres, ſibi inuicem facientes & accipientes metum, atque ita viuentes vt eorum non poſset eſse concordia diuturna. *Antoninus & Geta redeunt Romam.* Celebrata eſt denique Romæ magnificè Seueri Apotheoſis, ac relatus inter Deos, quem crudelitas & rapinæ graſsatoribus, ac propè feris, acceſebant. *Apotheoſis Seueri.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4265. 965. 212.

Antoninus fratrem Getam interficit.

Antoninus, Seueri & Iuliæ Marciæ filius, cognomento Caracalla, à veſtis genere quam Romano populo dedit, dictus eſt etiam Tarantus. Frater eius Geta nomen ab auo deduxit: hi inter ſe adeo diſcordes, vt quod placeret vni, diſpliceret alteri; hinc mutuum odium, & quale inter fratres nullum fuit. Primùm ergo ſtatuerunt Imperium ita diuidere, vt Oriens Getæ, Occidens Antonino cederet; ſed improbauit conſilium Iulia mater, cui boni omnes aſſenſi ſunt. Degebant quidem ambo in eodem Palatio, ſed priuatis omnibus foribus obſtructis, accuſtodibus ac ſeruis ita ſeparatis vt omnia inimica timerentur. Veneno ſeſe tollere voluerunt; hæc irrita fecit mutuus metus. Tandem Antoninus cum diſpoſitis militibus ad fratrem ingreſſus, agentem cum Iuliâ, multis vulneribus interfecit in gremio matris, adeo vt eius ſinus filij ſanguine perfunderetur. Hinc quaſi magno perfunctus periculo, ac vim vi repuliſſet, fugit ad caſtra: vbi cùm non admitteretur, multa in fratrem deblaterans, & (quod militem demulſit) ingentem vim pecuniæ viritim promittens, receptus eſt, & ſolus acclamatus Imperator, Geta hoſtis patriæ fratriſque dictus. Cæſus eſt Geta 5. Kal. Martias, annos natus 22. cum menſibus nouem. Imperio dignior quàm frater, ſi ſpectentur mores; affabilis omnibus, nulli grauis, gratus Senatui populoque Romano; quæ tamen gratia multis ſanguine boniſque ſtetit.

Sæuit in ſeruos & amicos Getæ.

Statim enim in eius ſeruos omnes amicoſque ſæuitum tantâ atrocitate, quaſi hi in Principem coniuraſſent. Cæſus tum Papinianus, iuris conſultiſſimus, quòd id facinus excuſare noluiſset, cauſatus *faciliùs patrari, quàm velari parricidium*; ac *parricidium defendere grauius eſſe parricidio*. In hunc ſecuri, non gladio, animaduerſum eſſe Antoninus doluit, nec eſſe morti

additam

additam ignominiam. Tum etiam his cladibus implicitæ quatuor Veſtales Virgines; ex his vna Clodia Læta, quaſi ab eo ſtuprum paſſa, innocens viua defoſſa eſt. Quò tamen ſupplicio ipſe dignior erat, ductâ in vxorem propter eximiam pulchritudinem Iuliâ nouercâ, quaſi ſupra omnes leges eſſet, qui iam omnia iura diuina humanaque violaſſet.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4266. 966. 213.

Antoninus in vrbem tam fœdè, tam crudeliter debacchatus, eam relinquere cogitat, atque ad bellum proficiſci, vt ſe ſanguine, quem ſitiebat, innocentiùs ſatiaret. Itaque ad Iſtrum & Septentrionales Imperij tractus proficiſcitur, Alexandrum Magnum ſibi imitandum proponens, quem in ore ſemper habebat, & oculis. Quam ob cauſam Peripateticos capitaliter oderat, quòd ab Ariſtotele eum necatum eſſe putaret. Et verò tum ſe vendibilem Ducem præbuit, pedibus incedens ſemper cum legionariis, arma ipſe ſua deferens, eodemque cum militibus pane, iiſdemque cibis quos pararat ipſe victitans: & ſi reliqua fuiſſent in ipſo paria (quod de eo contumelioſè jactabatur) iam *paruus Alexander* dici poſſe videbatur.

Ad bellum proficiſcitur Antoninus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4267. 967. 214.

Antoninus Ilium venit ad Achillis ſepulchrum, vt magno huic heroi iuſta perſolueret, quem acceperat Alexandro ſuo chariſſimum extitiſſe: & ne tantùm militares viros coluiſſe putaretur, magnos etiam honores reddidit Apollonio Tyaneo, cui monumentum extruxit, vt tamen oſtenderet quàm ſibi artes magicæ & incantationes placerent.

Colit Achillem & Tyaneum.

Contigit hoc anno diſputatio Caij viri ſanctiſſimi atque doctiſſimi aduerſus Proclum, inter Cataphrygas illuſtriſſimum Montani diſcipulum; quo conuicto confutatoque contra Pſeudo-para-

Cataphryges anathemate perculſi.

cletos, ac nouæ Prophetiæ ſectatores, adeoque in Tertullianum ipſum Zephyrinus dixit anathema: quo tamen ſanatus non eſt vir ſuperbiâ tumens; ſed efferatus aduerſùs medicum, petulantiùs inſaniit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4268.	968.	215.

Perfidè agit Antoninus. Circa hoc tempus Antoninus ad ſe euocatum amicè Augarum, ſeu Abgarum, Oſrhoënorum Regem, dedit in vincula, & mox in ditionem eius irrupit, quam totam juris Romani fecit perfidioſè, nec ex Alexandri Magni moribus. Eodem quoque tempore Armeniorum Regem cum filiis diffidentem dum fingit reconciliare, apud ſe quoque retinuit: ſed eius ſibi regnum aſſerere non potuit, fortiter obſiſtentibus Armenis, à quibus victus eſt facilè: miſſus contra eos Theocritus, natus ex ſeruo, & ad ſaltationes & Orcheſtram, quàm ad caſtra motuſque bellicos aptior.

Tertullianus Hæreticus. Anno 160. ex quo primam ad Corinthios dedit Epiſtolam Paulus, librum de Monogamiâ afflatus ſuo Paracleto Montano ſcripſit Tertullianus aduerſus ſecundas nuptias, ex antiquâ traditione in Eccleſiâ receptas: librum item de Iejunio, vt indicta à Montano jejunia multa defenderet: denique librum de pudicitiâ aduerſus Pſychicos (ſic enim Catholicos *animales* vocat) qui pœnitentes mœchos reciperent; ipſe non iam animantibus, ſed dæmonibus ſuperbis annumerandus.

An rebaptizandi hæretici? Circa idem tempus Agrippinus Carthaginienſium Epiſcopus Concilium habuit, in quo decretum eſt Hæreticos eſſe rebaptizandos, cùm redirent ad Eccleſiam: quæ Sanctio multarum turbarum cauſa fuit, & tandem fuit Concilio Plenario penitùs abolenda.

Antonini in Alexandrinos crudelitas. Antoninus Antiochiam venit, ibique parum moratus Alexandriam properat, ſpecie viſendæ vrbis quam ſibi Heros chariſſimus ſtatuiſſet, reuerâ vt jacta in ſe dicta ab Alexandrinis crudeliter

ter vlciſceretur. Cùm ergo finxiſſet ſe ex huius vrbis ciuibus Phalangem Prætorianam inſtituere, eoſque in planitiem deduxiſſet, copiis ſuis concidendos, ac ſpoliandos obiecit, tantâ cæde, vt diu Nilus ſanguinolentus decurreret, ingentes foſſæ cadaueribus opplerentur. Hâc mercede dicaces eſſe naturâ ſuâ, atque ipſos Principes inceſſere dicteriis Alexandrini didicere.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4269. 969. 216.

Antiochiâ mouet Antoninus in Parthos, & ab eorum Rege callidè filiam ſibi petit vxorem, vt equitatus Parthicus Legionibus Romanis adjunctus vtrique Principi ſponderet Imperium Orbis terrarum. Tergiuerſatus nonnihil Parthus, acquieuit tamen, & cum nobilibus ſuis inermibus accedit ad Romanorum caſtra, in eius ditione ad placitum collocata, rebuſque omnibus affatim inſtructa; quid enim Principis ſui genero ſubditi denegarent? Verùm in eos nihil aliud præter nuptias cogitantes immittit exercitum, & obuios quoſque cædit aut ſpoliat: ægrè Artabanus impoſitus equo Romanorum effugit manus; oppida regionis vaſtata & incenſa; Antoninus quaſi victor redit in Meſopotamiam, vnde victoriam ſuam Senatui ſignificat; non triumpho honeſtandam, ſed Gemoniis ſcalis in liberâ ciuitate deturpandam.

Antoninus perfidioſè cædit Parthos.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4270. 970. 217.

Opilius Macrinus Maurus, ex Cæſareâ vrbe Africæ natus, Præfectus prætorio, juſſus ab Antonino litteras à Materniano inimico ſuo datas legere, ex iis ſibi periculum imminere didicit: Antoninum ergo præuenire ſtatuit, & ad eius necem aliunde Principi iratum inuitat Martialem. Hic Centurio Cæſarem pergentem Carrhas ad templum Dei Luni, & à ſuis impellente naturæ neceſſitate diuulſum interfecit, mox ipſe tamen à Germanis equitibus interemptus. Nulla

Antoninus interimitur.

peruenit cædis ad Macrinum ſuſpicio, putantibus cunctis Martialem fraternam cædem, & contumelias ſuas vltum eſſe. Sic periit anno ætatis ſuæ vndetrigeſimo, aut 43. cùm annos ſex, menſes duos ab obitu patris imperaſſet, homo ex incantationibus, ſtupris, ſanguine concretus; ſed tardiùs periit, quàm Imperij dignitas, & exiſtimatio poſtulabant.

Eligitur Imperator Macrinus. Cùm igitur imminere nunciaretur cum ingentibus copiis & ad vltionem paratis Artabanus, electus eſt à militibus Opilius Macrinus Imperator, non quia dignus, ſed quia eo melior non erat ad manum. Is ſtatim aut Cæſarem, aut etiam ſibi collegam dixit filium Diadumenum ſeu Diadumenianum nouennem, ita dictum vel ab auo Diadumeno, vel quôd pro naturali pileo cum quo pueri naſci ſolent, diadema tenue in ſpeciem nerui ſagittarij, & quod rumpi non poſſet, ex vtero matris attuliſſet; ſymbolum profectò Imperij, ſed breuis, & quod in puero conſiſteret.

Moritur Iulia Domna. Iulia Domna Antonini nouerca (alij matrem fuiſſe volunt) Antiochiæ auditâ eius nece, dum plangit, ac ſibi tundit pectus, cancrum quem diu alebat irritauit, ex quo, & inſuper voluntariâ inediâ vitam finiit; fœmina turpis, & quæ jam libidinoſum de ſe Antoninum meretriciâ nuditate ad incœſtas nuptias inuitarat.

Quinta editio Scripturæ. Anno vltimo Antonini Caracallæ Hiericonte in doliis inuenta eſt, ſine autoris nomine, *Quinta* Scripturæ Græca editio; ne vnquam deeſſet Græcis, tum eruditionis magiſtris, liber quem ipſe Deus emiſiſſet.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4271.	971.	218.

Heliogabalus creatur Imperator. Iulia Mæſa, Iuliæ Antonini nouercæ ſoror, locuples fœmina, corrupit auro milites quoſdam, vt nepotem ſuum dicerent Imperatorem. Erant huic Mæſæ duæ filiæ, Sœmis ſeu Sohemias, aliter Semiamira dicta Baſſiani Heliogabali, &

Mam-

Mammæa Alexiani matres. Hæ cùm duobus Syris nupſiſſent, Varo & Aurelio, finxit tamen callida mulier, ſuſceptum ex Antonino Heliogabalum, quem forma Imperio digna commendabat, & ob Sacerdotium Dei in Syriâ famoſiſſimi: Itaque à quibuſdam acclamatus Imperator Heliogabalus. Quod cùm Macrino renunciatum eſſet, Iulianum miſit qui eum opprimeret; ſed hic à ſuis occiſus eſt, ejus copiæ rebellibus junctæ. Pergit ergo ipſe Macrinus cum exercitu; ſed cùm hic languidiſſ, & pro Imperatore deliciis dedito pugnaret, alij pro vitâ; victus Macrinus fugere compulſus eſt, ſuis deſertis, atque ad Chalcedonem, aut in vico Bithyniæ 7o. Idus Iunias, cæſus: cùm Imperium anno vno & menſibus duobus tenuiſſet. Interfectus quoque Diadumenianus, jam ferox, & ſpirans ſanguinem; ac maturè elidendus, ne Romanum Imperium grandior perderet. *Cæditur victus Macrinus.*

Succeſſit ergo Macrino Alagabalus, vulgo Heliogabalus, antea Varius à Variâ auiâ, aliter dictus Lupus, Auitus, Sardanapalus, & Tiberinus: ſed poſtrema duo nomina conuicia potiùs videntur eſſe; hoc, cùm poſt mortem abiectus in Tiberim; illud, ob inquinatiſſimos, & Aſſyriorum Imperatore vltimo digniſſimos mores, quibus Romam reddidit Niniue turpiorem: vltimus denique Antoninorum fuit, atque tam illuſtre nomen etiam turpiter funeſtauit. *Heliogabali nomina.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4272. 972 119.

Zephyrinus Papa, cùm ſediſſet annos duodeviginti, ac totidem dies, 7o. Kal. Septembris diem clauſit extremum. Hunc Eccleſia Martyrem dicit; quamquam dubium ſit vtrum hoc nomen ſubierit, non quòd martyrio terminarit vitam, ſed quod aliquid pro Chriſto paſſus ſit; id enim tum Martyres efficiebat, aliter appellatos Confeſſores. *Zephyrinus Papa moritur.*

Ala-

Deum ſuum Heliogabalus Romam deferri iubet. Alagabalus Deum ſuum Romam deportari jubet: lapis erat, ſub quo à Phœnicibus Sol colebatur. Hunc præ cæteris Diis Romæ coli juſſit, ac tot ſacrificiis, vt ejus templum laniena videretur: vxorem quoque huic dedit Palladem Ilio delatam, poſtea Vraniam Venerem Carthaginienſem, dote huic gentibus omnibus imperatâ. Ipſe Corneliam Paulam vxorem duxit, atque eius nuptias magnificentiſſimè celebrauit; mox eâ repudiatâ Veſtalem virginem, vt virgo Sacerdos Imperatori Sacerdoti nuberet.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4273.	973.	12.

Improbitas Heliogabali. Pertinent ad hunc annum ſcelera quæ Lampridius narrat, & propter honeſtatem publicam prudentiùs tacuiſſet; pertinent & conuiuia, & ganeæ quibus fiſcum exhauriebat: denique fecit omnia quæ Neronem, Domitianum, & Commodum abſoluerent; & in hunc impuriſſimum ganeonem trium nequiſſimorum hominum flagitia confluxiſſe viderentur.

Iulius Africanus. Tum Iulius Africanus, huiu temporis nobilis ſcriptor, ad Imperatorem ſuſcepit Legationem, pro Nicopoli Paleſtinæ, quæ antea dicebatur Emmaüs, & incenſa fuerat, ſumptibus Imperatoris reſtituendâ; quod & obtinuit. Scripſerat hiſtoriam ab exordio Mundi vſque ad Macrinum; ſed illa periit, quamquam Photii tempore integra legeretur: & de tanto viro, niſi ex aliorum judicio, ſtatuere non poſſumus; quem magnum fuiſſe virum, legatio nobilis arguit.

CA-

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno Chriſti 220. *ad* 230.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4274. 974. 221.

TVm deuenit ad vltimum nequitiæ, atque impuritatis Alagabalus; nupſit enim Hierocli cuidam mancipio, & aurigæ, cuius ſe Reginam ac Dominam dici voluit. Nec vno marito contentus, ſuperinduxit Zoticum athletam lacertoſum; cui in omnibus paruit, ad extremum Imperij Romani dedecus & ignominiam. *Impudicitia Heliogabali.*

Cùm timeret igitur Mæſa, ne milites vitâ turpiſſimâ Imperatoris ſui mouerentur; hic ſaltèm remoueretur, ipſa ad priuatam vitam recideret; perſuadet Alagabalo, vt quoniam rebus diuinis vacaret impenſiùs, eligeret alium qui humanas curaret; ad id muneris aptiorem eſſe, quàm patruelem ſuum, neminem. Dicebatur is Alexianus; poſtea detortum in Alexandrum nomen. Placuit id Imperatori; itaque eum Cæſarem dixit, atque inſuper adoptauit ipſe pater, annorum circiter ſeptemdecim filium duodennem. Quæ tamen Senatus probauit, ridens in ſinu: ſed jampridem cum ſuis Principibus nobilis ipſe cœtus inſanire didicerat. *Alexander creatur Cæſar.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4275. 975. 222

Alagabalus agnoſcens carum eſſe militibus Alexandrum, eum perdere deſtinat; ac primò agit veneno, quod Mæſa & Mamæa prudenter declinarunt. Eum ergo omni honore ſpoliat, & includit Palatio. Milites eum optãtes videre, tumultum excitant; quos cùm ad ſupplicium rapi juſ- *Heliogabalus interimitur.*

juſſiſſet incautus, illi ope ſociorum imploratâ, eum in latrinâ latentem interficiunt, atque vnâ Sohœmiam matrem; eorum cadauera per Vrbem à populo ignominiosè raptata, primùm in cloaculam; deinde in Tiberim, adiecto pondere ne vnquam ſepeliri poſſent, proiecta ſunt. Hinc abolito Antonini nomine, per Senatum tantùm Varius, & Tiberinus, & Tractitius, & Impurus nuncupatus eſt. Ita mori, ita ſepeliri debuit monſtrum, quo nequius natura non vidit, eſca piſcibus datum, cuius ad delicias & menſam non fuiſſet ſatis totus Orbis terrarum.

Succedit ei Alexander. Huic ſucceſſit Aurelius Alexander, à Mammæâ matre ſanctiſſimè inſtitutus, qui ſtatim ſibi Præfectum prætorio Vlpianum dixit; eiuſque, & præterea Pomponij, Celſi, Modeſtini, Pauli, & aliorum conſilio vſus eſt; quorum operâ periiſſe quidam Chriſtianos credunt, quibus erant inimiciſſimi Iuris illi, quàm Religionis peritiores. Nam Alexander Chriſtum coluiſſe perhibetur in larario ſuo, (ſed cum Apollonio, Orpheo, & Abrahamo) cui & templum paraſſe creditur, atque Apotheoſin. Vtebatur inſuper in omnibus conſilio Mamææ matris, tam honeſtæ atque ſtudioſæ, vt quidam eam fuiſſe Chriſtianam dubitarint; certè Origenes ab eâ euocatus Antiochiam, illam à Chriſtianâ Religione docet non abhorruiſſet.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4276.	976.	223.

Moritur Mæſa. Sub initium Imperij Alexandri mortua eſt eius auia Iulia Mæſa, quæ prudentiâ ſuâ in familiam inuexerat Imperium, ideò inter Diuas relata; quam ſi Alagabalus audire voluiſſet, ſibi meliùs Imperioque Romano conſuluiſſet.

Præclara initia Alexandri. Eodem quoque pertinent præſtantiſſima initia Alexandri, ſubinde iterantis hoc dictum, *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, à Chriſtianis acceptum, quod vbiq; in Palatio atque operibus publicis ſcribi juſſit, vt quantùm in eo ſitum

eſſet, Palatinorum ſuorum, omniumque Romanorum animis inſculperetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4277. 977. 224.

Calliſtus Papa, pridie Idus Octobris poſt longam famem, ac ſæpe repetita verbera, ex domo in quâ ſeruabatur præcipitatus, martyrium conſummauit, cùm Petri loco ſediſſet annis 5. menſe vno diebus 12. Is decreto ſanxit, vt quatuor anni tempora in Eccleſiâ triduano jejunio ſeruarentur, vt eâ corporis afflictatione Chriſtianorũ mentes ad Deum faciliùs attollerentur. Cùm vacaſſet ſedes diebus ſex, electus eſt Vrbanus, patriâ Romanus, multorum martyrum in Chriſto Pater. *Calliſtus Papa martyr. Succedit ei Vrbanus*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4278. 978. 225.

Alexander labefactatam à ſuperioribus Principibus Rempublicam tam ſanctis Legibus inſtruxit, vt ex malis eorum temporum moribus ſanctiſſimæ leges enatæ videantur. Non tamen probatur ab omnibus quòd Mathematicos Romæ profiteri publicè permiſerit: certè ſi Genetliacos hoc priuilegio incluſerit, non tantùm Reipublicæ, ſed etiam ſibi grauiter nocuit; hâc arte prouocatis rerum nouarum molitoribus. *Alexãdri bonæ leges*

Huc quoque pertinere videtur edictum eius plenum juſtitiæ, cùm Chriſtianis de quâdam areâ cum popinariis contendentibus ſanctè pronunciauit, Deum quemlibet hic potiùs colendum eſſe quàm tractanda pocula, menſaſque ſternendas. Quem locum dum credit Baronius eſſe Tabernam meritoriam, ex quâ Chriſto nato oleum defluxit, atque hodie S. Mariæ trans Tiberim dedicatum eſt, laudanda ſancti viri conjectura; in quo dubitari poteſt vtrum vel eruditio, vel pietas illuſtriùs eluxerint. *Chriſtianis litigantibus de loco fauet.*

Ale-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4279. 979. 225.

Therma Alexādri. Alexander Thermas Romæ ædificauit de ſuo dictas nomine, juxta Neronianas, aquâ inductâ quæ Alexandrina etiam tempore Conſtantini dicebatur; in iis ipſe lauabatur ſæpe His addidit nemus de priuatis ædibus quas emerat, atque diruerat, ne aliorum damno in Populum liberalis & magnificus haberetur.

Vxores Alexādri. Tum quoque duxiſſe putatur vxorem Martiam, Martiani cujuſdam vxorem; cuius pater factus Cęſar inſidias ſtruens Alexandro cęſus eſt, filiâ reiectâ, & in Africam relegatâ; quod ait Herodianus fraude Mamææ factum, filio ſuo impotenter imperantis. Poſtea idem Alexander aliam duxit vxorem Memmiam, Sulpitij Conſularis filiam, Catuli neptem, quæ mariti ſui molliorem poteſtatem queſta, didicit ſecuriorem eſſe & diuturniorem: ſed tam hæ hiſtoriæ, quàm earum tempus incertum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4280. 980. 227.

Cælius Balbinus ſecundùm, & Maximus Clodius Pupienus hoc anno Conſulatus, maioris poſtea dignitatis collegæ fuerunt, ambo Imperatores creati, ambo comites infelicitatis.

Claruit tum Geminus, ſeu Geminianus Preſbyter Antiochenus, doctiſſimus Eccleſiæ Scriptor; itemque S. Hippolytus, author libri de Antichriſto ſeu judicio, & Canonis Paſchalis quem adhuc habemus in manibus, cùm cæteræ huius magni viri lucubrationes perierint. Videtur fuiſſe diſcipulus Clementis Alexandrini; ſed eius conſilio, Metropolitanus licèt Arabiæ, cùm veniſſet ad Apoſtolorum limina, & SS. cemœteria, à Romano Pontifice Calliſto retentus, donatus eſt Epiſcopatu Portuenſi. Hic juſſu Vlpiani Præfecti prætorij cum ſociis in foſſam aquis plenam præcipitatus, agonem ſuum martyr abſoluit;

Hippolytus Pertuenſis.

magnum

magnum vtriuſque Eccleſiæ Orientalis & Occidentalis decus & ornamentum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4231. 981. 223.

Cùm Phileto Antiocheno Epiſcopo demortuo ſucceſſiſſet Zebenus, Origenes negotij cujuſdam ad Eccleſiam pertinentis causâ pergens in Græciam, Cæſareæ ab Theopiſto vrbis Epiſcopo, & Alexandro Hieroſolymorum Antiſtite Preſbyter factus eſt. Enimuero id ferendum non putauit Demetrius Epiſcopus Alexandrinus, & Epiſcopos illos coarguit, quòd hominem, qui ſe ſponte caſtraſſet, ſacris altaribus admouiſſent contra Nouæ ac Veteris Eccleſiæ leges. Excuſarunt ſe Epiſcopi, id à ſe factum viſis à Demetrio pro Origene commendatitiis litteris. Fautores verò Origenis, eius quoque obuelarunt culpam, quòd non ferro hanc partem corporis reſcidiſset, ſed pharmacis exſiccaſſet; quâ de re varij variè ſenſerunt. Ex eo tamen inepto tanti hominis facto videtur ortus error & hæreſis Eunuchorum, ſeu Valeſianorum, qui ſuos omnes aut volentes aut inuitos exſcindebant, non aliter impleri poſſe Chriſti dictum autumantes; ideoque qui id tentarant, atque in ſe contra diuinas humanaſq; leges deſæuierant, non ab altari modò, ſed à ſacris myſteriis excluſi, minori ſuo damno explicare ſacras litteras didicerunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4282. 982. 229.

Geſſit hoc anno ſummum Magiſtratum cum Alexandro Imperatore ſecundùm Conſule Dio Caſſius, qui & Cocceius dictus, ſeu Cocceianus, cuius pater ſub Hadriano præfuerat Ciliciæ. Ipſe tempore Commodi jam Senator erat, annos natus 40. Hiſtoriam ſuam ab Vrbe conditâ ad Alexandrum Seuerum libris 80. complexus erat: ſed primi 24. periêre, & magna pars 35. extant adhuc 24. à Geſtis Luculli ad Claudium Imperatorem; interciderunt cæteri, atque eorum tan-

Dio Caſſius ſeu Cocceius Hiſtoricus.

tantùm habemus ἐκλογὰς per Ioannem Xiphilinum; ſed alia quoque eius ſcripta non extant. Iniquior fuit in Ciceronem, Caſſium, Brutum, quos acerbiſſimè carpit, capitalem ſe eorum hoſtem profeſſus, magno famæ ſuæ diſpendio, majori veritatis.

Scripturæ alia verſio. Hoc ferè tempore in doliis in vrbe Nicopoli inuenta eſt Scripturæ Græca verſio, ſine authoris nomine; ex quâ & aliis Origines ſua Hexapla & Octapla concinnauit, ratus hæc Dei etiam per homines loquentis ἀνάλεκτα eſſe colligenda.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4283.	983.	230.

Origenes damnatus à Demetrio Alex. Exagitatur à Demetrio Epiſcopo Alexandrino Origenes, ob errores in eius libris repertos, potiſſimum περὶ ἀρχῶν, propter quos excommunicatus eſt a Demetrio, cuius ſententiam Epiſcopi alij ratam habuerunt. Hinc Origenis Epiſtolæ, Demetrium, atque Orientis Epiſcopos lacerantis, cōquerentiſque libros non ſuos, ſed ab aliis corruptos immeritò damnatos eſſe, quos ipſe correctos & emendatos Epiſcopis offerre debuerat; ſed multorum magiſter dum non ſatis ſe demittit, magis poſtea depreſſus eſt.

S. Cæcilia, & alij Martyres. Tum Romæ paſſa eſt Cæcilia Virgo x. Kal. Decembris, deſponſata Valeriano, eius ad martyrium comiti, adjunctis Tiburtio eius fratre, ac Maximo imperatoris cubiculario; qui omnes à S. Vrbano Pontifice ſacris aquis intincti, puriores ad Deum per tormenta euolarunt.

CAPVT

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Chriſti 230. *ad* 240.

MVNDI 4284. *Vrb Cond.* 984. CHRISTI. 231.

ANno decimo Alexandri Imperatoris Origenes fugit Cæſaream, relictâ Alexandriâ, ac ſcholæ ſuæ præfecit Heraclam, quam diu non rexit, reliquitque Dionyſio, ſtatim mortuo Demetrio cui ſucceſſit, eumque inuiſit Iulius Africanus, ſtudiis cum Origene coniunctiſſimus. *Origenes fugit Alexandria.*

Interim Origenes, qui antea concinnarat *Tetrapla* ſua columnis quatuor, ex verſionibus 72. Aquilæ, Symmachi & Theodoſionis, hic *Hexapla* formauit, præfixis columnis duabus, quarum vna textum Hebraicum, altera eundem textum ſed Græcis litteris repræſentaret. Denique repertis duabus aliis verſionibus, Quintâ & Sextâ, extendit *Octapla* ſua; omnia vt magni laboris, ſic in Eccleſiâ olim magnæ venerationis. *Scriptura ab Origene digeſta*

Docebat nihilominus intèr tot labores Origenes, & tum ad eum acceſſere adoleſcentes, ac per quinquennium eum audiuerunt Theodorus, alio nomine Gregorius, poſtea *Magnus* & *Thaumaturgus*, eiuſque frater Athenodorus, ſub Aureliano Imp. Martyr, itemque Firmilianus nobilis Cappadox, poſtmodum Cæſareæ Cappadociæ præſul. Et vt reliquos duos omittamus, hic eſt Gregorius quem Phædimus Epiſcopus Amaſeæ, futurorum præſcius, recuſantem Eccleſiæ regimen, latebraſque captantem, quamquam ab eo 60 millibus paſſuum diſtaret, abſentem precibus ac verbis ſine impoſitione manuum conſecrauit *Diſcipuli Origenis.*

crauit

cauit Epiſcopum vrbis Neocæſareæ ; quâ noui generis conſecratione , quaſi inuiſibili vinculo colligatus, ad manuum impoſitionem lubens acceſſit. Huic quoque S. Gregorio B. Virgo cum S. Ioanne Euangeliſtâ *Regulam fidei* dedit, magni poſtea in vtrâque Eccleſiâ nominis; digna manu & offerentis, & recipientis.

S. Vrbanus Papa Martyr.

Eodem anno 8. Kal. Iunias S. Vrbanus Pontifex , anno Sedis ſuæ ſexto cum 7. menſibus , ac diebus quatuor, pro Chriſto perdidit caput. Multa ille vaſa ſacra confecit ex auro , argentoque, bonorum Eccleſiæ cuſtos egregius ; quæ ſapienter appellat *fidelium vota* , *pretia peccatorum*, *& pauperum patrimonia* . Verba hæc porrò in ius Canonicum tranſlata , in Eccleſiaſticorum omnium domibus inſculpi meruerunt. Succeſſit ei poſt 30. dies Pontianus Romanus , hæres bonorum eius, atque pietatis.

Succedit ei S. Pontianus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4285.	985.	232.

Ammonius philoſophus Chriſtianus Platonicam doctrinam enarrabat, Alexandriæ publicus profeſſor. Audiit eum Plotinus Lycopolitanus , annos natus duodeuiginti, & eius diſcipulus fuit annis XI. vtinam cum litteris ab illo fidem vir Ethnicus recepiſſet.

Thurinum fumo enecat Alexander.

Pertinere videtur ad hunc annum nobile factum Alexandri Imperatoris aduerſus aulicum Vetronium Thurinum, qui familiaris factus Cæſari ; eiuſque amicitiam oſtentans, commendationes ſuas grandi vendebat pretio , ab vtrâque parte nonnunquam emunctâ pecuniâ ; quod cùm detexiſſet Imperator , hominem accuſatum , & conuictum, in foro publico ſubiecto igne ex humidâ materiâ fumo enecauit , præcone vociferante , *mori fumo qui fumum vendidiſſet* ; exemplo aulicis metuendo , & Principibus imitando.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4286. 986. 233.

Artaxerſes Perſa tribus prælijs Parthos ſuperat, eorum Regem Artabanum duplici vtentem diademate exuit regno atque vitâ. Hic Perſarum in Oriente reſtaurare nitebatur Imperium, vicinos facere ſibi vectigales, & antiquam poſſeſſionem Cyri ad Ægæum vſque mare recuperare; jamque populabatur Meſopotamiam, Syriæque minabatur. Alexander cum reprimere Litteris conatus eſt, quas irriſit barbarus, arma atque equitatum intentans. Itaque potentioribus remedijs vtendum fuit, Romanæ Legiones ſæpe victrices, Orientalibus equitibus ſæpe proſtratis opponendæ. *Artaxerſes Perſarum regnū inſtaurat.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4287. 987. 234.

Alexander Artaxerſi m inuadit, functuſque officio & boni ducis & militis, nobilem victoriam retulit; ex 700. turritis Elephantis 300 cepit, 200. interfecit; mille quingentos currus falcatos disjecit, quorum ducentos abduxit; centum viginta millia equitum fudit, Cataphractarios ſeu Clibanarios decies mille concidit, multos Perſarum viuos abduxit, quos omnes vendidit, à Rege ſuo poſtea magno pretio redemptos; ac ſpoliis ditatum exercitum, Antiochiam primùm, deinde ad triumphum Romam reduxit. Celebratus eſt magnâ pompâ 7. Kal. Octob. neque enim hìc audiendus Herodianus, dum Romanos à Perſis victos, expulſoſque deſcribit; ac potiùs adhibenda fides Lampridio ex Actis Senatus hiſtoriam hanc accuratè depingenti. Atenim vt nunquam Principibus adulatores, ita nunquam obtrectatores defuere. *Alexāder vincit Perſas, & de iis triūphat.*

Pontianus Pontifex cum Philippo ſuo Preſbytero in Sardiniam relegatus Imperatoris juſſu, ſuſpicionem relinquit calumniæ in ipſum comparatæ, cùm certum ſit, etiam ex Scriptoribus Ethnicis, in Chriſtianos Alexandrum non malè *S. Pōtianus relegatus.*

affe-

affectum eſſe.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4288. 988. 235.

Alexāder à ſuis cæditur.

Alexander Germanis tumultuantibus bellum decernere cogitur pæne inuitus. In Galliam cum matre profectus, laboris ſibi minùs eſſe in retundendis hoſtibus, quàm in ſuis continendis, expertus eſt: quare vt erat diſciplinæ militaris retinentiſſimus, aliquas legiones exautorauit; vnde reliquarum in Principem odium. Occiſus dicitur fuiſſe Scurræ barbarici manu, qui ſuos commilitones ad ejus necem inuitarat. Alij volunt interfectum curante Maximino, & immiſſis in eum quos regebat tyronibus. Cum eo quoque cæſa Mamæa mater; ob auaritiam à pleriſque credita mortis eius cauſa, & quod à filio impenſiùs coleretur. Vixit Alexander annis vndetriginta, menſibus tribus, diebus 7. Imperii decimo tertio abſoluto, & 14 inchoato, vt ex nummis colligitur. Vir, quem nemo odit niſi peſſimus, & cuius effata ad bonum Principem efficiendum ſufficiunt, in Chriſtianorum profectò Regum Palatiis deſcribenda, vel ad diſciplinam, vel ad contumeliam.

Succedit ei Maximianus.

Iulius Maximinus, Gotho Patre natus, Alanâ matre, vtrimque barbarus, magnitudine prope Gygas, robore Hercules, edacitate Milo, crudelitate Cyclops, Buſiris, Sciro, Phalaris, inuaſit Imperium, & renuntiatus ab exercitu Auguſtus; cùm Senator non eſſet, ipſe filium ſuum ſine autoritate Senatus Cæſarem dixit. Bellum in Germanos proſperè geſſit, quos in paludes ac ſyluas fugere compulit, ad cccc. millia paſſuum eorum vicis incenſis. Hâc confectâ expeditione Sirmium rediit hyemem tradueturus, vbi datâ præfectis ſuis ſæuiendi furandique poteſtate, non Imperatorem ſed Tyrannum agere cœpit; delatores euocans, crimina confingens, innocentes occidens, omnibus, ſed maximè bonis ac diuitibus metuendus; quæ præcipua eſt ac prima Tyrannidis nota.

Eius Imperij initia.

Pon-

SEXTA PERSECVTIO *Sub Maximino, Sulpitio Seuero*. SEPTIMA.

Pontianus in Sardiniam relegatus, cùm ſediſſet annis quatuor, menſibus ferè ſex, Maximini juſſu fuſtibus contuſus occiditur 13. Kal. Decemb. Cui poſt dies 13. ſuffectus eſt Anterus, natione Græcus: apage enim hinc Cyriacum, ex Actis ridiculis SS. Vrſulæ ac ſociarum eius poſt Pontianum intruſum, quem refutare ſcriptor quantumuis otioſus non auderet. *S. Pontiani Papæ Martyrium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4289. 989. 236.

Dum non imperat, ſed furit, & per ſe ac præfectos ſuos, Maximinus, qui erat in Africâ exercitus ortâ ſeditione M. Antonium ſeu Antoninum Gordianum Africanum Proconſulem; ætate ſenem, inuitum ac repugnantem amicit purpurâ, & Imperatorem dicit cum filio in oppido Tiſdro: inde deductus Carthaginem, magnificè Imperium adminiſtrare cœpit: petito Senatus aſſenſu Vitallianum Præfectum prætorio, ne ſuis cœptis obſiſteret, cædendum curat. Romani, auctore Senatu, à Maximino deficiunt; præfectum Vrbis Sabinum enecant cum delatoribus & Cæſaris amicis; huic mortem, huic vncum optantes. Quo audito nuncio Maximinus inſtar belluæ ſæuiit, eruiſſetque oculos filio, niſi ſe maturè ſubduxiſſet, quòd amore patris Romam accedere monitus recuſaſſet: vnde mali labem exortam eſſe inſanus putabat, quod ſua crudelitate parauerat. *Gordianus contra Maximinum eligitur Imperator.*

Anterus, vix occupatâ per menſem vnum ſede, ſublatus martyrio 3. Nonas Ian. creato poſt dies 13, Fabiano Romano Sedem ſuam ac mortis expectationem reliquit. *Anterus Papa cæditur, ſuccedit ei Fabianus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4290. 990 237.

Maximinus auditâ Gordiani proconſulis in Africâ defectione, huic Capellianum Mauros regentem ſucceſſorem dederat. Hic verſùs Carthaginem mouet, acerrimâque pugnâ initâ, cui tempeſtas funeſtiſſima prælufit, Afros delet, cæſo qui iis præerat Gordiano Iuniore Auguſto. Quâ clade acceptâ, ex deſperatione ſibi laqueo pater fauces eliſit. Capellianus in rebelles atrociſſimè ſæuit in Africâ, & quid alijs ſeditioſis expectandum eſſet oſtendit. Iis Romæ auditis, ſeligitur Romæ M. Clodius Pupienus Maximus, ignobilis genere, ſed virtutibus illuſtris, & huic muneri par; item Decimus Cælius Balbinus, moribus delicatior, neque tamen huic impar oneri; quibus adiectus eſt à populo ac militibus Cæſar puer Gordianus, veteris Gordiani nepos, iunioris filius aut filiæ patris Gordiani, cui veluti auitum Imperium reſeruaretur. Adiuncti & xx. viri qui prouincias curarent, atque in amicitiâ Senatus & duorum Auguſtorum retinerent. Pergit igitur aduersùs Maximinum Maximus. Balbinus remanet Romæ, non minori tamen periculo defunctus: nam inter Prætorianos milites Romæ relictos tanta ſeditio exorta eſt, vt Vrbi timeretur; certè pars eius incenſa, tota ciuium ac militum cruore natauit; atque tota exciſa fuiſſet, niſi per procerum hominem exhibitus populo ac militi Gordianus, partes inhibuiſſet, aſpectu pueri & commiſeratione ſedatas.

Gordiani duo pereunt.

Imperatores Pupienus, & Balbinus.

Maximinus ſuperatis Alpibus Italiam ingreditur; ſed Maximus ſapienter ſubduxerat omnia cibaria; dum ergo obſidet Aquileiam, illius exercitus cœpit egere. Vrbem propugnabant Conſulares duo, Menophilus & Criſpinus, quorum virtute ſic animus creuit oppidanis, vt mulieres ad machinas etiam capillos ſufficerent. Pugnatum hîc acriter, & ferro & igne. Tandem dum efferatus Maximinus, etiam in ſuos quaſi igna-

Maximinus cæditur.

ignauos ſæuit, interemptus eſt cum filio, eorumque capita præfixa contis, in ſua caſtra omnium bonorum abundantiam inuexerunt. Sic periit Maximinus cùm tribus annis regnaſſet, robore, ſed crudelitate major, quâ ſe in exitium cum filio traxit, alio patre digniorem. Certè ſi ex corporis formâ de animo judicari poteſt, non potuit hic eſſe malus, maximè cùm huic Alexander Seuerus ſororem ſuam Theocliam ſponſam exoptaſſet.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4291.	991.	238.

Hoc anno, quo Cenſorinus librum ſuum aureum de die Natali ſcribebat, contigit Eclipſis Solis tanta, vt nihil penitùs videretur, ſicut & alia anno ſuperiori; quibus Auguſtorum neces ſuperſtitibus hominibus videntur eſſe denunciatæ. *Ecclipſes Solis.*

Rediit in Vrbem Maximus cum ſuo exercitu, copiis Maximini vel remiſſis, vel in præſidia diſtributis, vel ſibi adiunctis. Germanos etiam reduxit, quibus, ſi opus eſſet, in periculo vteretur. Exceptus eſt à Senatu & Balbino magnificè. Sed ſtatim inter collegas nata diſcordia: quâ animaduersâ milites lectos à Senatu Imperatores tollere decreuerunt, perſtricti maximè acclamatione Populi, quæ iis vnguis fuit in vlcere. Agonalibus ergo ludis Capitolinis irrumpunt in Palatium: & poterat arceri vis, ſi Germani à Maximo euocati adfuiſſent; ſed dum eos retinet Balbinus, ſibi à collegâ metuens, & ſe & illum perdidit. Obtruncati ſunt igitur ambo, priùs omni contumeliâ vexati, relictis in viâ cadaueribus, vt Germanorum impetus retardaretur. Et cùm nihil propiùs eſſet quàm vt populus & milites iterum committerentur, acclamatus Gordianus Auguſtus, annos natus 13. vel 16. tumultum compreſſit, magno omnium ordinum fauore ob auum, & patrem aut auunculum, receptus; cùm hoc pacto & Senatui, & militiæ factum *Interficiuntur Pupienus & Balbinus.*

eſſe ſatis putaretur, Imperatore ab vtriſque electo atque recepto.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4292. 992. 239.

Babylas Antiochenus Epiſc.

Mortuo Zebino Epiſcopo Antiocheno ſucceſſit Babylas, magnum Eccleſiæ Orientalis lumen, & ſuâ morte pro fide factus illuſtrior.

Herodianus hiſtoricus.

Floruit ſub Gordiano Iuniore Herodianus: ac ſcripſit Græcè libros octo, ab obitu Marci Imp. ad Balbinum & Maximum, odio proſecutus Alexandrum Seuerum, & ab hâc parte malus hiſtoricus, alioquin expeditus & elegans.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4293. 993. 240.

Salinianus Tyrannus repreſſus.

Hoc anno, quo Conſulatum iniere Vettius Sabinus & Venuſtus, Sabinianus in Africâ contra Gordianum rebellauit: ſed ita compreſſa conjuratio per Mauritaniæ præſidem, primùm à rebellibus obſeſſum, vt Dux ipſe factionis adduceretur Carthaginem à ſuis, ſibi eius ſupplicio veniam deprecantibus.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Chriſti 240. *ad* 250.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4294. 994. 241.

Miſitheus Præfectus prætor ſocer Gordiani.

Ex tumultu ciuili vix Romanis reſpirantibus bellum graue enatum eſt, Perſis fœdè Meſopotamiam populantibus. Quare vbi juuenis Imperator videt ſe egere conſilio, hominis ſibi addictiſſimi, duxit vxorem, Miſithei (Zozimus vocat Timeſiclem, qui Pomponio Leto Timeſſocles) viri doctiſſimi & eloquentiſſimi filiam, Furiam Sabinam Tranquillinam, cuius patrem

patrem Præfectum prætorijcreauit. Huius prudentiâ multa in Palatio correxit; neque, vti cœperat, ſe ſpadonibus & aulicis permiſit, à quibus dignitates vendebantur; ſed merita penſare didicit; jam ſupra ætatem ſapiens, & alterâ prudentiæ parte potitus, quæ in audiendo conſilio poſita eſt; cùm tamen hæc in iuuenibus nonnunquam magis quàm in prouectioribus deſideretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4295. 995. 242.

Gordianus Iani Gemini templum aperit, & cum ingentibus copiis, & egregiè inſtructis, aduersùs Perſas proficiſcitur. Per Mœſiam pergit, & Thraciam, vnde ſubmouit quidquid negotium Romanis exhibere poſſet. Inde per Syriam venit Antiochiam, quæ jam à Sapore tenebatur, quem frequentibus præliis vicit, atque Antiochiam relinquere compulit; Carrhas item & Niſibin recepit, Perſis adeo metuendus, vt ſponte deficerent ciuitates, atque ex iis deducerent præſidia, non facilè vi expugnanda. Quæ omnia Miſithei operâ peracta ſunt, vigilantiſſimi ducis, & qui Imperio Romano ita prouiderat, vt prudentiſſimi patris-familias domus eſſe videretur. Quare huic gratiæ, Gordiano poſtulante, actæ ſunt à Senatu, magnæ quidem, ſed adhuc meritis eius impares. *Bellum in Perſas feliciſſimè adminiſtratur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4296. 996. 243.

Beryllus Boſtrorum Epiſcopus, vir doctiſſimus, cùm malè de Chriſto ſenſiſſet, atque Epiſcopos Arabiæ, quibus præerat, contra ſe concitaſſet, Origenis operâ ad ſanam mentem reuocatus eſt; maiori ſe demittentis fructu, quàm gloriâ dedocentis. *Beryllus conuerſus ab Origene.*

Cùm Romanæ res ita florerent, vt melior ſperari non poſſet adminiſtratio, hunc felicitatis curſum perditus Arabs interuertit. Philippus enim inſidias Gordiano molitus, & ſibi *Miſitheus tollitur à Philippo.*

tantùm à Miſitheo metuens, eum per medicos improbos ſuſtulit, qui ventris profluuio laboranti, pro ſcipticis remediis ſolutiua dedere, quibus tandem miſer exanimatus eſt, magno Gordiani, maiori Reip. damno. Hæredem hic inſtituit Romanam Remp. & quidquid poſſidebat vectigalibus accedere voluit, vt huic viuus mortuuſque prodeſſet. Statim in eius locum ſuffectus eſt Philippus Præfectus prætorio, ex humili genere natus, ideoque ad maiorem fortunam elatus, ſuperbiâ tumens: quod vitium illis terræ filiis ſemper ingenitum eſt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4297. 997. 244.

Philippus ſtatim milites infenſos Gordiano reddidit, frumentariis nauibus, & annonâ interuerſâ, exercituque in loca deducto, de induſtriâ, vbi rebus omnibus egeret; cui malo tam prudenter Miſitheus prouiderat. Hinc Philippo mandatum, vt his miſeriis remedia quæreret, jam tutor Gordiani conſtitutus, & alter Auguſtus. Hâc nouâ dignitate ſuperbus, cœpit illudere Gordiano, atque eius acuere indignationem; quod & præſtitit. Accuſauit enim hic illum ingrati animi coram milite, rogauitque vt huic dignitas abrogaretur quâ malè vtebatur; ſed ſenſit tardiùs omnes fauere Philippo, à quo nec vt Cæſar eſſet, aut Præfectus prætorio, immo nec vt viueret impetrauit. Philippus enim Auguſtum Gordianorum nomen veritus, eum ſpoliatum Imperij ornamentis cædendum curauit, ipſe jam ſolus Imperator. Scripſit tamen ad Senatum eum morbo extinctum fuiſſe; atque inter Diuos referri juſſit, parum ſollicitus vtrùm Diuus, modò vt non viuus eſſet. Obiit autem annos natus 19. vel 22. cùm ſex imperaſſet, pulcher, amabilis, eruditus, omnibus animi ac corporis bonis ornatus, & cui nihil deeſſet ad Imperium præter ætatem.

Gordianus exauctoratus cæditur.

Iulius

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4298. 998. 245.

Iulius ſeu Iunius Philippus pacem turpem facit cum Sapore, filio Artaxerxis, Perſarum Rege, homine procero & corpore horribili, relictis huic Meſopotamiâ & Aſſyriâ, & omni tantarum victoriarum fructu: ſed id occupatum Imperium, & res Vrbanæ flagitabant. Iam enim auditâ Gordiani morte Senatus, Marcum quemdam virum ſapientem & grauem legerat, eoque ſubitâ morte in Palatio defuncto Seuerum Hoſtilianum ſuffecerat, cui ægrotanti malè ſoluentes medici venam, mortem quoque attulerunt. Receptis ergo litteris à Philippo, Senatus ei confirmat Imperium. Hic Priſcum fratrem Syriacis Legionibus, Seuerianum generum Mœſiæ ac Macedoniæ præficit, filium Imperij collegam creat, & redux in Vrbem ita Senatum populumque delinit, vt Gordiani ſibi chariſſimi obliuiſcerentur.

Philippus renunciatur Imperator.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4299. 999. 246.

Philippus in natali agro, non procul à Boſtris vrbem ſui nominis in Arabiâ condit Philippopolin, vt hoc monimento ſui generis ignobilitas tolleretur.

Philippopolis condita.

Putat etiam Baronius circa hoc tempus, Philippum Chriſto dediſſe nomen, ſacriſque aquis immerſum quidquid contra Gordianum peccauerat eluiſſe, & bonis inſtitutis Imperium emendare decreuiſſe; quod teſtantur edicta tum edita aduersùs exoletam & maledicam Poëtarum licentiam; quorum hoc tempore calamos ſapienter inhibuit: ſi quid autem poſtea peccauit, publica exomologeſi coram Fabiano Pontifice, Romanoque clero deterſiſſe arbitratur, & Dauidem pœnitentiem ſecutum eſſe qui peccātem imitatus erat.

An Philippus Chriſtianus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4300. 1000. 247.

Philippus contra Carpos ſuſcepit expeditionē, qui Iſtro circūpoſita loca ſuis excurſionibus vaſtabant.

Expeditio in Carpos.

cùm hic Scythas irrumpentes fortiter retudiſſet. Hos tamen miſſus Decius deiecit, reſque valdè turbatas prudentiâ ſuâ reſtituit. Quare vt dignior Imperio, renitens purpurâ à militibus veſtitus eſt. Aduersùs eum progreſſus Philippus ipſe cum ingentibus copiis, atroci prælio victus & cæſus eſt. Alij tamen volunt eum à militibus ſuis Veronæ cæſum, medio capite ſupra ordinem dentium præciſo, filium Romæ à Prætorianis, cùm annis quinque imperaſſent. Ferunt iuniorem Philippum, quem Sex. Aurel. victor C. Iulium Saturninum vocat, Agelaſtum fuiſſe, & à quinto ætatis anno nullo commento ad riſum excitatum eſſe, patremque in Sæcularibus ludis cachinnantem petulantiùs, vultu ſaltem aduerſante corripuiſſe; ſic ambo quâ conſecuti erant arte Imperium miſeri perdiderunt. *Philippi necantur.*

Q. Decius, cognomento Traianus, his vnus Imperator ſucceſſit, qui ſtatim filium ſuum Q. Herennium Etruſcum Meſſium Decium Cæſarem dixit: Erat ille ex Pannoniâ inferiore, Bubaliâ ſeu Bubali vrbe oriundus; vir fortis, ac bello clarus, & dignus Imperio, cui pacem ſublatis Tyrannis reddiderât, poſtea in Chriſtianos ipſe Tyrannus acerbiſſimè ſæuiturus. *Succedit Decius.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4303.	1003.	250.

SEPTIMA PERSECVTIO *ſub Decio.*

Sulpitio Seuero OCTAVA.

Decius in odium Philipporum, & Chriſtianorum qui pleriſque in locis idola & fana diruerât, edicta in eos ſeueriſſima propoſuit, minis etiam intentatis in præſides qui quoquomodo iis parcerent, neque omnia in eos probra, omnia ſupplicia congererent. Quam perſecutionem S. Cyprianus obſeruat fuiſſe à Deo immiſſam cenſuram, vt Epiſcoporum atque populorum quaſi *Dira in fideles perſecutio.*

dormitans, & in otio languens fides excitaretur.

S. Cyprianus latet. Tum Cyprianus ſæpe à populo poſtulatus ad leonem, ſæpe à Proconſulis ſatellitibus quæſitus ad necem, latebras petiit, ac ſe ad meliora tempora reſeruauit; quam fugam vtilem Eccleſiæ fuiſſe, ab eo geſta atque tolerata deinceps oſtendent.

S. Fabianus Martyr. Fabianus Papa poſt annos duodeuiginti, 13. Kal. Febr. multis in Eccleſiâ ſanctiſſimè conſtitutis, Petri ſedem ſuo illuſtrauit ſanguine; quam annó & amplius, ſæuiente gentilium rabie, nullus impleuit, cum tanto Paſtore ouibus diſſipatis.

Origenes thus adolet. Tum etiam Origenem ferunt turpiſſimi dedecoris metu thus idolis obtuliſſe, aut ita ſe geſſiſſe vt id paſſim crederetur; quod cùm alij afferant, alij negent, & multi vtrimque magnique ad ſtipulatores proponantur, ſatis eſt nobis in hoc opere propoſitam eſſe controuerſiam.

Martyres plurimi. Sunt quoque huius temporis Babylas Antiochenus Epiſcopus; Martyr in carcere moriens, & cum ſuis vinculis, vt voluerat, ſepultus: Alexander Comanæ Epiſcopus olim factus à S. Gregorio Thaumaturgo ex ridiculo Carbonario, & pro Chriſto tum viuus exuſtus: Alexandriæ quoque multi flammis abſumpti; vnde Chriſtiani per contumeliam Sarmentitij, & Semaſſi ab Ethnicis nuncupati: ſeptem juuenes in ſpeluncâ Epheſi concluſi, inuentique ſub Theodoſio, ideóque dicti *Septem Dormientes*; aliique innumeri toto Orbe Romano, quos Decius inſeruit cœlo, aut ſuppliciis, aut carceribus, aut rerum egeſtate.

Pauli in eremum ſeceſſus. Tum Paulus Eremita adoleſcens, metu mortis in eremum ſecedens, diuturnum martyrium inchoauit, eodem tempore quo Antonius lucem vidit, eorum futurus Parens qui in Ægypto vitam in deſertis parem Angelis eſſent producturi, tantùm hærentes terræ, quantùm natura hominum fragilis pateretur.

C A-

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Chriſti 250. *ad* 260.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4304.	1004.	251.

ORtum eſt in Africâ ſchiſma, cuius author Feliciſſimus fuit, in causâ lapſorum, quos recipi volebat contra antiquam receptamque Eccleſiæ diſciplinam. Hic aduerſatus S. Cypriano ne eligeretur Epiſcopus, poſtea in abſentem quaſi duriorem in lapſos inuectus, cum aliis Presbyteris quinque multos ſibi conciliauit, quos in monte colligebat; quos aliunde criminibus infames Cyprianus ab Eccleſiâ reſcidit, ne reliquos inficerent. Adhæreſcebat huic Nouatus Epiſcopus, eumque occultè ad audendum incendebat: is poſtea Romam veniens, Nouatianoque Romano Presbytero junctus diuturnas inter Chriſtianos turbas inuexit. Erant porrò lapſorum duæ quaſi claſſes: prima erat eorum qui per ſe ſe idolis cultum exhibuiſſet, iterum in tres ordines digeſti: *Sacrificatorum*, qui ſacrificaſſent Idolis aut Idolothyta guſtaſſent, *Thurificatorum*, qui adoleuiſſent Diis Thura; & *Idololatrarum*, qui cultum aliquem iis exhibuiſſent: Altera claſſis erat *Libellaticorum*, qui per ſe, vel per amicos negaſſent fidem, ideoque impunitatis libellos à magiſtratibus obtinuiſſent: porrò lapſi illi non recipiebantur, niſi poſt grauem atque diuturnam pœnitentiam, quam tamen Martyrum preces dimitigabant Erant autem hi quadruplicis generis; quidam detenti in carcere, & nondum tormentis admoti, dicti *Confeſſores*; qui paſſi erant, *Martyres*; ἀ' τρομαςικῶς, qui fugiebant, & *Schiſma Feliciſſimi.* *Lapſorum claſſes.*

latebant, *Extorres*; denique qui ſeſe offerrebant perſecutoribus, *Profeſſores*; hi omnes à lapſis rogati, & pro his ſæpiùs & importuniùs rogantes, Eccleſiæ diſciplinam corrumpere videbantur; quare admoniti à Cypriano acquieuere; vnus reſtitit Lucianus Confeſſor; ideòque de iis conſultus Romanus Clerus, ſede vacante, nihil innouandum cenſuit, tantùm antiquam Eccleſiæ conſuetudinem ſeruandam eſſe ſapienter edixit.

Cornelius Rom. Pontifex. Interim Romæ Pontifex, poſtquam vltra annum vacaſſet ſedes, electus eſt Cornelius Romanus, tali munere talique tempore digniſſimus. In quem inuidiâ flagrans Nouatianus Presbyter, Nouato Epiſcopo Africano junctus ſchiſmatis veneno afflauerunt ſeſe, & Confeſſorum aliquos in ſuas partes attraxere. Inde nonnunquam *Nouatus, & Nouatianus.* Nouatianus pro Nouato, aut vice verſâ, à ſcriptoribus eſſe videntur vſurpata; vt erroribus, ita nominibus confuſis, ex æquo Eccleſiæ Catholicæ deinceps nocituris.

S. Pionius Martyr. Tum paſſus eſt Smyrnæ cum aliquot ſociis S. Pionius, ad ſtipitem clauis affixus, viuuſque combuſtus; eo illuſtrior quòd cadente Epiſcopo ſuo Eudæmone, ipſe Preſbyter alios ad martyrium incitaſſet 23. Febr cùm recurreret feſtus S. Polycarpi dies. Paſſa quoque 5. Idus Febr. Alexandriæ S. Apollonia, cui vetulæ ad contumeliam *S. Apollonia.* euulſi ſunt dentes; ipſa à Deo concitata, in ignes irruit, tortoribus ad inferendam necem, quàm ipſa ad recipiendam minùs paratis.

S. Dionyſius Pariſ. Epiſcopus. Sed omitti non poteſt Dionyſius Pariſienſis Epiſcopus cum ſociis duobus Ruſtico & Eleutherio, qui ſub Feſcennio Præfecto durum carcerem, atrocia verbera, & ardentem craticulam fortiter paſſus, in monte Martis, Lutetiæ incumbenti, qui deinceps Martyrum audiit, perdidit caput, quod tamen detulit in Catulliacum vicum ad piam fœminam, hodie S. Dionyſij fanum, 7. Kalend. Octobris. Quòd enim cum Areopagitâ Dionyſio ſit confuſus, id demum poſt annum 800. Chriſti

fa-

factum ; cuius author fabulæ Hilduinus : cui repugnauere viri eruditi ; ſed tum gratia atque potentia, doctrinæ atque veritati præualuere

Valerianus tum factus eſt Cenſor, ſexto Kal. Decembris, à Senatu, tolerante Decio, qui magnam hanc dignitatem Imperatoriæ jungi ſolitā ampliſſimo ordini permiſerat. Tum ſedato in Galliâ tumultu, creatoque Cæſare, ac Rep. Senatui commendatâ Decius perrexit in Thracias aduerſus Scythas, Septentrionis regiones fœdè populantes, quos magnis cladibus affecit, eoſque planè domniſſet fame, niſi proditus à Treboiano Gallo in inſidias pertractus eſſet. Hic cùm filium telis Barbarorum confixum, cum fortiſſimis quibuſque ſuorum perdidiſſet, dum fugere cupit in profundiſſimam paludem demerſus ſic interiit, vt numquam ejus corpus apparuerit. Quod autem ejus vxor Tryphonia ſeu Tryphæna in ſacris diptychis habetur, ea Senioris vxor non fuit, quam conſtat dictam eſſe Herenniam Salluſtiam Barbiam Orbianam, ſed junioris, quæ filia Seueri Hoſtiani fuit. Ita miſer Decius cùm Chriſtum ex Orbe Romano cupit expellere, ne è domo quidem ſuâ potuit ejicere, in conſiliis, non tantùm in bellis ſuis infortunatus. *Valerianus Cenſor ſub Decio.*

Imperium ſtatim inuaſit C. Vibius Trebonianus Gallus, qui mox collegam dixit filium ſuum C. Vrbium Voluſianum ; ſub quibus deferueſcere viſa eſt perſecutio, ſed vt poſtea grauiùs rěcrudeſceret. *Trebonianus Gal lus, & filius Voluſianus imperant.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4305. 1005. 252.

Romæ coacta eſt Synodus 60. Epiſcoporum, cui interfuere quoque multi Presbyteri, aduerſus Nouatianum, qui *Clinicus*, hoc eſt, baptizatus in lecto, & à Dæmone ab Exorciſtis liberatus, à tribus rudibus Epiſcopis in Romanum Pontificem euectus erat. In eâ damnatus cum ſuis Nouatianus, qui lapidem mouit omnem vt Fabium Antiochenum titubantem. Dionyſium Alexandrinum, *Synodus Romæ contra Nouatianos.*

num, & S Cyprianum in ſuas partes pertraheret. Sed tandem Cornelius, & felicior, & ſuperior fuit. Decretum quoq; vti lapſi reciperentur, editum, ne ex deſperatione non jam ſchiſmaticis Nouatianis, ſed Hæreticis adjungerentur; eſt enim procliuis à ſchiſmate in Hæreſin lapſus.

Inſtauratur perſecutio. Eodem anno Gallus & Voluſianus inchoatam à Decio perſecutionem acriter vrſerunt; aut potiùs Hoſtilianus Perpenna, ſeu C. Valens Hoſtilianus adoptatus a Decio, datâ ei vxore Cn. Seiâ Sall. Barbiâ Orbianâ filiâ ſuâ; quem Senatus, mortuo Decio, cum Gallo Auguſtum creauerat; ſed hic mox peſtilentiâ abſumptus τῷ θείῳ νόσῳ pœnas Deo dedit importunæ crudelitatis.

Dira peſtis. Enimuero peſtilens morbus egreſſus ex Æthiopiâ, toto Orbe Romano fœdè graſſata eſt, præſertim in Ægypto & Africâ: cuius causâ librum ſcripſit de Mortalitate Cyprianus; vt qui mortis admonebantur à Deo, eam piè obirent atque Chriſtianè.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4306.	1006	253.

Cornelius Papa relegatur, & ceditur. Cornelius Pontifex cum multis è Clero ſuo relegatur ad Centum cellas, quoniam eius operâ SS. Apoſtolorum Petri atque Pauli corpora honorificentiùs ſepulta fuerant, Lucinâ pientiſſimâ fœminâ adnitente, & prædium etiam ſuum ſufficiente. Sed cùm ad magnum exulem illum decurreretur, multi ad eum litteras ſcriberent, atque inter cæteros Cyprianus, reuocatus eſt in Vrbem; vbi plumbatis acerbiſſimè cæſus, & ad templum Martis raptus Chriſtum confitens perdidit caput 16. kal. Octob. cùm ſediſſet annis duobus, menſibus totidem, cum tribus diebus. Cui poſt triginta quinque dies ſuffectus eſt Lucius Romanus, qui fuerat cum Cornelio relegatus, mox iterùm ab Vrbe in turpius exilium amandandus.

Succedit ei Lucius.

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4307.	1007.	254.

Æmilius Æmilianus, in nummis C. Iulius Æmi-

Æmilianus, limitis Sarmatici in Mœſiâ Dux, fugauerat Scythas, eiſque prædam eripuerat omnē ex variis gentibus collectam, quâ ſuos omnes ditarat. Hinc ab iis acclamatus eſt Imperator, exploſi quaſi inertes Gallus & Voluſianus. Hi autem dum motus illos ſedaturi proficiſcuntur, Interamnę a ſuis interfecti, principatus ſui anno tertio, cum Æmiliano reliquerunt; ignaui homines, & ad Chriſtianorum ſanguinem fundendum, quàm hoſtium, paratiores. Neque diu Imperio potitus eſt Æmilianus, poſt tres menſes aut extinctus morbo, aut interemptus à ſuis refugientibus à ciuili bello, cùm P. Licinius Valerianus in Norico, Ignatius Galienus eius filius Romæ eſſent acclamati Imperatores; de quibus magna concepta ſpes, cum Imperij Romani dedecore tandem euanuit.

Gallus & Voluſianus cæſi.

Succedit Æmilianus.

P. Licinius.

Mortuus eſt hoc anno ætatis 69. Origenes, qui *vbi bene ſcripſit, nemo meliùs; vbi malè, nemo peiùs*, inquit ex veterum ſenſu Caſſiodorus. Damnatus eſt ab Anaſtaſio Papa, reprobatus à Quinta Synodo; vtrùm à Deo? quis audeat pronunciare? Sed cùm eum defendendum ſuſcipiunt recentiores quidam, eique quaſi affictos errores deprecantur, minimùm temerarij ſunt, & imprudentibus accenſendi. Eiuſmodi quoque ſunt qui duos Origenes admittunt, vnum ſine cognomine, alterum Adamantium autorem Origeniſtarum quos *Turpes* vocant: ſed hæc diſtinctio ab amatoribus Origenis conficta, vt in eam quaſi laruam omnes tanti viri errores conjicerentur.

Moritur Origenes.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4308.	1008.	255.

4° Nonas Martij Lucius vbi geſſiſſet Pontificatum annum vnum, menſibus tribus, eum cum vitâ martyr depoſuit, cùm multa egregiè de diſciplina Eccleſiæ ſanxiſſet. Huic poſt dies 30. 5. Idus Aprilis ſucceſſit Stephanus Romanus, ſui juris fortis aſſertor, & Pontificiæ autoritatis.

Moritur Papa Lucius, ei ſuccedit Stephanus.

MVN-

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4309.	1009	256.

De rebaptizandis Hæreticis.

Quoniam nondum erat terminata controuerſia de rebaptizandis Hæreticis, Cyprianus cum ſuis Afris aientem partem ſanciuit; ratam quoque eam habuerat Firmilianus Cæſareæ in Cappadociâ, & Dionyſius Alexandriæ Epicopi. Sed neganten contrariâ Synodo definiuit Stephanus,& eum rectè contra tam multos & tam ſanctos ſenſiſſe Arelatẽſis Plenaria Synodus judicauit.

Cyprianus in Stephanum inſurgit.

Quod autem tum Cyprianus contra Stephanum inſurrexerit, neq; ſatis concocta ſcripſerit, Auguſtinus tibi reſpondebit. Firmilianus autem factus primùm. Quartodecimanus, & poſtea reſipiſcens, oſtendit magnos viros nonnunquam cadere,ſed reſurgere;& eorum errores & peccata lapſus eſſe, non ruinam & deſperationem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4310.	1010.	257.

PERSECVTIO OCTAVA *ſub Valeriano, & Galieno,*

Sulpitio Seuero NONA.

Credita Antichriſti perſecutio.

Hæc perſecutio concitata, Valerianum impellente quodam Ægyptio Mago, cuius artibus ita dementatus Imperator, vt ad victimas immolandas vir alioqui ſapiens& grauis deſcenderet. Hæc autem laniena adeo crudelis fuit, vt Antichriſti tempora Ioanni reuelata contigiſſe putauerit Dionyſius Alexandrinus, fueritque eius ſententia à multis ſapientibus comprobata.

S. Stephanus cæditur.

Sixtus ei ſuccedit 1.

S.Stephanus Pontifex, cùm ſediſſet annis duobus, menſibus tribus, 4.Nonas Auguſti multis editis miraculis,inter Miſſarum ſolemnia ab Imperatoriis ſatellitibus trucidatur. Cuius locum poſt 22. dies occupauit Sixtus Athenienſis, mox illum comitatior ad martyrium ſecuturus.

Sabellius Hæreticus

Sebellius, Ptolemaide in Pentapoli Libyæ natus,

natus, Noëthi hominis vaniſſimi Smyrnenſis errores ſecutus, perſonas in Trinitate confudit, atque Hæreſis tam nefariæ quàm latè patentis autor fuit. Quòd autem Sabelliano dogmati fauiſſe putatur à quibuſdam S. Gregorius Thaumaturgus, nec eius ſanctimonia nec S. Gregorij Naz. teſtimonium credere patitur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4311. 1011. 258.

In Romanum Imperium Barbari fœdè debacchantur; atque in Europam irruunt Gothi, Carpi, Burgundiones; Orientem populantur Perſæ; Scythæ atque Marcomanni Theſſalonicam vrbem obſident, atque ab eâ ægrè ab oppidanis fortiſſimis repelluntur, totâ Græciâ latè peruaſtatâ. Quare Athenienſes jam à Syllæ tempore disjectos muros ſuos refecere, & Peloponneſij Hexamilum ſuum excitarunt, & munierunt Iſthmum, quoniam jam Barbaris impar Romana fortitudo atque militia videbatur. Itaque proficiſci parat in Orientem Valerianus, dum Galienus curaret Occidentem; ſed huic non tantùm externum, ſed ciuile bellum, idque multiplex, parabatur. 30. Tyrannis aduerſus ignauum hominem mox rebellaturis. *Romanũ Imperium laceratur à Barbaris, & Tyrann.*

Ac primus Cyriades profuſus nepos, primùm patri, deinde Romanis grauis, in eos Saporem & Odenatum concitauit, Antiochiâ & Cæſareâ captis dictus Cæſarianus; ſed à ſuis aduenìente Valeriano in Orientem necatus; tantùm parricidio, fugâ, ac Tyrannide celebris fuit.

Ingenuus quoque, dum popinis & ſtupris vacaret Gallienus, præſes Mœſiæ ac Pannoniæ, vir fortis & à ſuis electus inſtantibus Sarmatis; ſed oppreſſus per Celerem Verianum ſe pugione confodit, ne Galieno dederetur; homini Tyrannis ipſis crudeliori.

Hoc anno poſt annum vnum in exilio traductum S. Cyprianus ad Martyrium reuocatus eſt; quod declinauit tantiſper, vt id ad Carthaginem ſubi- *S. Cypriani Martyrium.*

ſubiret, & Eccleſiam ſuam ſuo ſanguine tingeret. Capite truncatus eſt à milite, cui 20. aureos dari juſſit, 18. Kal. Octob. vt quæ tam ſanctè ſcripſerat, ſuo cruore & virtutibus obſignaret.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4312.	1012.	259.

Martyres ſub Valeriano. In Africâ, in Numidiâ, in Galliis, in Hiſpaniâ Chriſtianus ſanguis profuſus Valeriano calamitatem vltimam accerſiit. Romæ quoque paſſa S. Eugenia ſanctiſſima virgo, & fuſo pro fide & Chriſto ſanguine, quàm eodem à patre Philippo Præfecto Auguſtali recepto, illuſtrior.

Sixtus Papa Martyr. Sixtus Papa annum vnum ſedit, menſes 10. dies 25. ac 8. Idus Auguſti Diaconis ac Subdiaconis martyribus ſtipatus occiditur; gemente Laurentio, quòd ab eo diuelleretur: ſed vt paulò pòſt (quod præcinuit Sixtus) grauiora ſupplicia toleraret.

S. Laurentius. Enimuero ſtatim euocatus ab Imperatore Laurentius, Eccleſiæ bona, cuius ipſe Oeconomus erat tradere jubetur: ſed ea illico omnia is in pauperes effundit, ac pro theſauris inopum turbam ad Palatium deducit. Rabie efferatus Valerianus, duplicique igne accenſus, furoris & auaritiæ, martyrem ſubjectis prunis in craticulâ torreri jubet; in quâ cùm auerſâ corporis parte vſtulatus eſſet, petiit in aduerſam conuerti, vt tota eius caro edulis eſſet, mirabili fortitudine, & quæ ſpectantibus omnibus injecit admirationem, quibuſdam etiam fidem.

Sixto ſuccedit Dionyſius. Cùm vacaſſet Romana Sedes diebus 32. in eâ locatus eſt Dionyſius Athenienſis, vir magnæ pietatis, & funeſtis illis tēporibus ſedere dignus.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4313.	1013.	260.

Paulus Samoſatenus. Paulus Samoſatenus, mortuo Demetrio ſeu Demetriano Epiſcopo Antiocheno, nobilem hanc Eccleſiam regendam ſuſcepit; hoc eſt, ſanctum hoc ouile lupo adminiſtrandum conceſſum eſt.

Scy-

Scythæ per totum Imperium Romanum volitant, atque innumerabilem prædam colligunt; Trapezuntem diripiunt, Chalcedonem occupant, Nicæam & Nicomediam incendunt, Dianæ etiam Epheſinæ templum inflammant. Valerianus ergo diu tergiuerſatus, in Bithyniam pergit vt eam tueatur: ſed ſpectator tantùm ingentium calamitatum fuit. Hinc pergit in Orientem contra Saporem, quem muneribus ac pecuniâ placare conatus eſt; immo & imprudentiſſimè in eius colloquium venit. Sed ab eo captus, & mancipij inſtar viliſſimi, ac demum cùm non vt captiuus ſed vti deſperatus loquitur, eiuſdem Saporis juſſu viuus excoriatus, atque ſalitus eſt, cùm annos ſeptem in Imperio, aut in vinculis, ſemper miſer traduxiſſet.

Scytharũ graſſatio.

Valerianus Imp. excoriatus.

Hæc cùm accepiſſet Galienus, licèt deliciis immerſus, tantæ tamen crudelitatis In patrem, non Saporem, ſed Deum agnouit autorem: quare eius juſſu abrupta perſecutio eſt, ne profuſus Chriſtianorum ſanguis in eius caput maiorem calamitatem refunderet.

Perſecutio ceſſat.

Enimuero tum 30. Tyranni extulere caput; non tamen omnes inutiles Galieno fuere. Odenatus enim Decurio aut Princeps Palmyrenorum, regio aſſumpto nomine, cum Zenobiâ vxore virilis animi fœminâ, ac filiis Herode, Herenniano, & Timolao, collecto exercitu Saporem vicit, victumque Cteſiphontem vſque inſequitur; vir ad bella natus, venandis leonibus aſſuetus, cum vxore ſuâ bellicoſiſſimâ, & in quâ forma cum robore decertabant.

Odenatus Palmyrenus.

CAPVT

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno Chriſti 260. ad 270.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4314. 1014. 261.

Peſti miniſtrantes Martyres.

GAlieno Imperatore V. & Voluſiano Coſſ. dira peſtis in variis prouinciis graſſata plurimos extulit. Hoc tempore Chriſtiani afflictis lue miniſtrantes, atque his operibus immortui, martyres in Eccleſiâ dici meruerunt, & eorum memoria in ſacris Diptychis recolitur Kal. Martij: quid enim intereſt, an Dei, vel proximi causâ moriaris, ſi vtrobique ad mortem te tantùm diuinus amor impellat?

Odenati res geſtæ.

Odenatus in Macrianum pergit, qui cum filiis Macriano & Quieto aduersùs Gallienum rebellarant; ſed Quietum tantùm reperit, quem interemit: Baliſta autem qui Macriano author Tyrannidis fuerat, in agro apud Daphnem, vbi priuatus degebat, interemptus eſt à quodam gregario milite Odenati: Vir planè dignus Imperio ſi felicitas in eo cum fortitudine & peritiâ conueniſſet.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4315. 1015. 262.

Macrianus Tyrã. cæditur.

Macrianus in Aureolum cum filio Macriano profectus eſt cum 45. millibus armatorum; ſed in Illyrico vel Thraciæ finibus cum Domitiano duce Aureoli collatis ſignis, & ſe & filium perdidit, triginta quinque millia ſeſe Aureolo dediderunt; tantùm hic viæ emenſus eſt, vt hoſtis ſui potentiam augeret.

Regillianus tollitur.

Regillianus à Mœſis, quorum parentes Ingenui fautores crudeliter exceperat Gallienus, purpuram induere compulſus eſt: ferunt & eius fortu-

fortunæ cauſam fuiſſe frigidam paronomaſiam, quaſi ex nomine *regendis* populis aptus eſſet. Ab iis à quibus acceperat Imperium metuentibus grauiora à Gallieno interemptus eſt; militibus tum ſpes ac metus ſuos ex Imperatorum ſuorum capite metientibus.

Saturninus quoque, ex odio luxurioſi Gallieni, Princeps creatus eſt; ſed ſtatim ſe imparem ſenſit, monuitque milites eos *bonum ducem perdidiſſe, non bonum Imperatorem feciſſe*; cùmque accuratè militarem diſciplinam ſeruatam vellet, ab iis cæſus eſt, qui neque bonum neque Principem ferre poſſent. *Saturninus Tyrannus.*

Æmilianus denique ex ridiculâ causâ, & ob meliores crepidas factâ ſeditione, creatus eſt Imperator, atque Ægyptum ſapienter rexit; paratus etiam in Indiam, hoc eſt, Æthiopiam ſuſcipere expeditionem; quare Alexander, vel Alexandrinus dictus; ſed victus à Theodoto Gallieni duce, in carcere non vti dux, ſed vt graſſator ſtrangulatus eſt. *Æmilianus Tyrã. nus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4316. 5016. 263.

Poſtumus ſelectus erat à Gallieno, vt filium ſuum Licinium Cornelium Saloninum Valerianum Cæſarem creatum regeret in Galliis; vir abſolutiſſimæ virtutis ſeu bellum gerendum eſſet, ſeu populi in officio continendi. Cùm igitur Galli Saloninum interemiſſent, natum ex Saloniâ ſeu Piparâ, Barbari regis filiâ, quam perditè amabat Imperator, atque aliunde Gallienum acerbiſſimè odiſſent ob improbiſſimos mores, hunc Imperatorem delegerunt. Cùm eum debellare poſſe Gallienus deſperaret, pace factâ cum Aureolo, eundem in Poſtumum concitauit, & cum Claudio ipſe ad eum oppugnandum venit. Certatum acriter, victuſque Poſtumus. Sed Galienus ſagittâ vulneratus; itaque relictus videtur eſſe in Galliâ Poſtumus, in quâ per 7. annos ſatis quietè & feliciter populos illos adminiſtrauit. *Poſtumus Tyrannus.*

Galie-

Porphyrius philoſophus.

Galienus autem Romam reuerſus decennalia celebrauit exquiſito voluptatum genere, in quas immerſus erat; libidinis ac gulæ vile mancipium.

Hoc anno Romam item venit Porphyrius, annos 38. natus, ſequutus Plotinum agentem vitæ annos vnde ſexaginta. Fuit hic Prophyrius Batanæus, ſed Iudæi veritus exiſtimationem ſe Tyrium dixit; & cùm Syriacâ voce Malchus vocaretur, quæ Regem ſonat, ab inſigni regio *Purpura* ſuum nomen inflexit. Olim fuerat Chriſtianus, ſed objurgatus à majoribus ſuis eiurauit fidem; tanti furoris nonnunquam, vt de conſciſcendâ ſibi morte cogitarit. En quos principes deſtituta fide Philoſophia veneratur!

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4317.	1017.	264.

Odenatus imperat Orienti.

Odenatus totum Orientem occupat, dum Romæ Galienus luxu deliciiſque difflueret, plus abdominis quàm Imperij ſui ſollicitus: itaque hanc partem Imperij nobilem, quaſi ſuam adminiſtrare cœpit. Niſibin & Carrhas oppugnat, Perſas occurrere auſos capit, eorum captos Satrapas nonnullos mittit ad Galienum, qui de alienis laboribus auſus eſt triumphare. Capit & aliquas concubinas Saporis; quo nullum Perſis maius inferri dedecus poteſt. Denique ſic totum Orientem compoſuit, vt jam Româ, & Romanâ adminiſtratione nihil indigeret; tantû vnius hominis virtus in Rep. corruptiſſimâ poteſt

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4318.	1018.	265.

Paulus Samoſatenus damnatus in Concilio Antiocheno.

Aduerſus Paulum Samoſatenum Synodus Antiochiæ coacta eſt, cui interfuere Firmilianus Cæſareæ Cappadociæ, Gregorius Thaumaturgus Cæſareæ, eius frater Athenodorus Ponti, Hymenæus Hieroſolymitanus, & alij magni nominis Epiſcopi. Vocatus ad eam Dionyſius Alexandrinus, ob grauem ætatem venire non potuit. Damnata omnium calculis Pauli hæreſis; qui

qui pollicitus ſe mutaturum ſententiam, non eſt expulſus è ſede, fortè propter diſcipulam eius Zenobiam, cuius tum maritus in Oriente poterat omnia, atque ita cautum fidei, vt in Eccleſiam hæ non inueherentur. Zenobiam enim Paulus docuerat, ſed judaizare, vt quidam credunt; alij Iudæam conatum eſſe ad Chriſtum pertrahere; quod dum præſtat, & ſuo nimis confidit ingenio, in Artemonis hæreſin impegiſſe. Sed & deinceps errores erroribus addidit, factus etiam imprudens aliarum hæreſeon parens, vt Neſtorij; moribus etiam corruptiſſimis fuit, vt eſt facilis ab hæreſi in grauiſſima ſcelera lapſus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4319.	1019.	266.

Extincta ſunt hoc anno magna duo Orientalis Eccleſiæ lumina Dionyſius Alexandriæ, & Gregorius Neocæſareę Epiſcopi. Dionyſius annis 17. ſuam rexit Eccleſiam, vir apprimè doctus atque hæreticorum hoſtis acerrimus, cuius memoria recolitur ab Orientalibus 15. Kal. Decembris; habuitque ſucceſſorem Maximum aliter Maximianum. Gregorius verò numeratis priùs fidelibus Eccleſiæ ſuæ, ſeptem tantùm inuenit ab eâ extorres, cùm ſuam ingreſſus ſedem totidem duntaxat Chriſto mancipatos reperiſſet. Dictus autem Thaumaturgus, propter ingentia diuturnaque miracula; vt mons recedere juſſus ad Eccleſiæ fabricam, Lycus fluuius baculo ſuo in eius ripâ defixo coërcitus: propter quæ etiam ſui ſæculi Moſes appellatus eſt. Voluit non proprio, ſed alieno tumulo ſepeliri, vt viuus & mortuus alieni ſoli inquilinus eſſet; qui tamen magnæ venerationis fuit, nec inter terræ motus infinitos, quibus regio afflictata eſt ſæpe, concuſſus vnquam; vt demortui inconcuſſa fides hoc prodigio ſignificaretur.

Dioniſij Alex. & Gregori Thaumaturgi mors.

Cùm

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4320. 1020. 267.

Poſtumi nois. Cùm annis ſeptem fortiſſimè atque ſapientiſſimè Poſtumus Galliis præfuiſſet, cum filio ſuo Poſtumo eloquentiſſimo juuene, à rebelli Lolliano interfectus eſt: ſed hic quoque cæſus à Victorino, quem conſortem Imperij Poſtumus fecerat, & eius auxilio retuderat Gallienum. *Et aliorũ Tyrannorũ cædes, aut deditio.* Victorinus quoque interfectus eſt Agripinæ ab Actuario quodam, cuius vxorem ſtuprauerat, cùm in eo nihil præter caſtimoniam deſideraretur; ſed eius mater Victorina ſeu Victoria, mater caſtrorum dicta, ſtatim Victorinum juniorem nepotem ſuum creauit Cæſarem, mox à militibus interfectum, & eodem tumulo cum patre incluſum. Cùm ergo Victoria Auguſta ſe tantæ moli videret imparem, primò ſelegit Marium olim fabrum ferrarium, virum eximij roboris, qui tantùm triduo imperauit; ſecundò C. Peſuuium ſiue Pineſuuium Tetricum, cuius & filium Cæſarem dixit qui mox ambo ſponte ſe Aureliano Principi ſubmiſere. Ita bellum ciuile Gallicanum multo ſanguine inchoatum productumque, abſque cæde peractum eſt.

Odenatus caditur. Florebat Oriens ſub Odenato; qui etiam charus Galieno, à quo Auguſtus propter egregia facinora dictus erat; Sapori metuendus, quoniam hunc victum ſubactumque intra Tigrim compulerat: ſed perfidiosè à conſobrino ſuo Mæonio interfectus eſt cum filio Herode homine delicatiore, & cui pater nimiùm indulgebat: conſenſiſſe dicitur Mæonius cum Zenobiâ, quæ Herodem ex aliâ conjuge prælatum filiis ſuis Herenniano & Timolao ferre non poterat. Sed percuſſor ille turpiſſimus per errorem dictus Imperator, breui ob luxuriam à militibus ſublatus eſt. Ergo Zenobia filiorum nomine ſuſcepit Imperium, cui regendo ſe dignam præbuit, de ſanguine Ptolemæorum & Cleopatræ orta; *Zenobia ei ſuccedit* vltimo Gallieni dedecore, qui fœminam pati compulſus

eſt,

eſt. Miſit quidem contra Perſas Heraclianum ducem; ſed hic à Palmyrenis rejectus, quos magna curâ, & ſumptibus coëgerat milites ignominiosè perdidit, victus à fœminâ, in quâ tamen nihil molle & delicatum præter ſexum fuit, reliqua virilia & magni Imperatoris.

Neque tamen vbique Galienus infelix fuit; Scythas populantes, de more, Ro. Imperium duces eius Cleodamus & Athenæus Byzantini retuderunt, ac magno prælio profligarunt. Eius quoque Dux Venerianus Gothos nauali prælio vicit; quo tamen ex morbo ſublato, victi Cyzicum, Aſiam, Achaiamque vexarunt, expulſi tamen ex Achaia a Dexippo Athenienſi per Epirum, Beotiam, & Acarnaniam peruagati docuere, ſub libidinoſo Principe Imperium magnum eſſe latrocinium. *Scytharum depopulatio.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4321. 1021. 268.

Gallienum duces ſui ferre vltrà non potuerunt, jocantem dum Imperium perderet; itaque eum ipſum perdere ſtatuerunt Martianus qui Scythas ſæpe domuerat, & Ceronius ſeu Cecropius dux Dalmatarum; hi tamen fraude eum interimendum decernunt; fingunt adeſſe Aureolum quem is appetebat bello; ad eum dum progredi putat, juxta Mediolanum, cùm imperaſſet 7. annis cum patre, ſolus octo, cæſus eſt, ac frater eius P. Licinius Valerianus. Is finis Galieni fuit, quem ad excidium Imperij natum nemo negare poſſit, cuius improbitas triginta Tyrannos armauit in Romam: eorum duntaxat aliquot commemorauimus; omiſimus enim Trebellianum, Iſaurorum potiùs & graſſatorum ducem quàm Principem: Celſum in Africâ 7. die ſui Principatus cæſum, & voratum à canibus: Valentem æmulum Martiani, & Piſonem Frugi, cognomento Theſſalicum, immiſſum à Macriano vt Valentem interimeret: Titum, de ſe minùs quàm de vxore Calphurniâ notum: Cen- *Gallienus interimitur.* *Reliqui 30. Tyranni.*

ſorinum denique, ſcurarum joco Claudium dictum *Felicem ad omnia, infeliciſſimum Imperatorem*. Ab iis laceratum eſt Imperium Romanum, dum Valerianus in vinculis gemeret, Gallienus in deliciis volutaretur, & luderet, ſaltem ſuâ negligentiâ, atque impuris moribus parricida.

Claudius Imp. ſuccedit Gallieno. Succeſſit Gallieno Marcus Aurelius Claudius, origine Dalmata, circa Kal. Aprilis delectus à toto exercitu, Senatu vniuerſo approbante, quaſi digniſſimus qui cuncta corrupta emendaret: quem tamen Chriſtianis infenſum fuiſſe martyrum Acta declarant. Hic ſtatim mouit in Aureolum Tyrannum, quem vicit ad pontem de eius nomine dictum Aureoli, ac tumulo humiliore donauit. Zoſimus tamen eum ſe dedidiſſe ſcribit, ſed ab Imperatoris militibus cæſum, in odium rebellionis. Inde contra Gothos maioris momenti ſuſcepta expeditio, & in quâ Roma vel ſurrectura, vel penitùs ruitura videbatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4322. 1022. 269.

Gothi victi à Claudio. Claudius Gothos Romanum Imperium fœdè vaſtantes inſigni prælio deuicit, in quo cæſi ſunt Barbarorum trecenta viginti millia, bis mille depreſſæ naues, aliquot capti Reges, tanta mulierum multitudo, vt duæ vel tres ſingulis victoribus ceſſerint, cum innumeris bobus, ouibus & jumentis, adeo vt omni fide major hæc victoria cladeſque crederetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4323. 1023. 270.

Moritur Claudius. Gothorum reliquiæ ad Henimontum peſte ac fame miſerabiliter periere, non inulti tamen, cùm eorum quoſdam Romani turbatiùs aggrederentur, in quos ſeuerè Claudius animaduertit. Hinc grauis ſecuta lues, quæ etiam Claudium extulit, poſtquam annum vnum, menſes decem, dies aliquot imperaſſet; virum omnibus

bonis

bonis corporis & animi exornatum, & in quo ad reſtituendum Romanum Imperium nihil deſideratum eſt præter breuitatem Principatus.

Succeſſit ei frater M. Aurelius Claudius Quintillus, vel Imperio dignus, etiamſi Claudij frater non fuiſſet; ſicque omnium judicio non hæreditariam, ſed virtute partam dignitatem ſuſcepit; ſed cùm ſe grauem ac verum Principem præſtaret, à ſuis militibus cæſus 17. Imperij ſui, Romanis tantùm oſtenſus eſt. *Succedit ei frater Claudius Quintillus.*

Electus deinde communibus ſuffragijs L. Domitius Aurelianus, Sirmio oriundus, obſcuro genere natus, ſed rebus geſtis clariſſimus, vt pote qui vno die bello Sarmatico quadraginta octo ſuâ manu interemiſſet, & cum trecentis tantùm præſidiarijs Sarmatas attriuiſſet; ſemper in prælijs victor, quæ nunquam detrectauerat, ex æquo & fortis & felix. *Aurelianus Imperator.*

Obijt hoc anno Plotinus, annos natus ſexaginta ſex, in Campaniâ, quò receſſerat vlceribus plenus, ſed adhuc animo quàm corpore turpior. *Plotini mors.*

Paulus Samoſatenus iterum relapſus in hæreſin, ac de multis criminibus accuſatus in Synodo, è ſede dejicitur, ſubſtituto in eius locum Domno filio Demetrij, vel Demetriani, omnibus virtutibus exornato. Sed reſtitit Paulus, nec exire Epiſcopio contumax voluit; itaque prouocatum ad Aurelianum Imperatorem, qui huic aſſignauit domum, cui tribuendam eſſe per litteras ſuas Pontifex Romanus cum Italis Chriſtianis præſcriberet. Quo edicto depulſus Paulus, inductus Domnus; ab Imperatore, ſeu Deo veriùs, pax eſt Eccleſiæ procurata. *Paulus Samoſ. dejicitur ſua ſede.*

Mortuus tum Romæ Dionyſius, anno ſedis ſuæ XI. cum menſibus 3. diebus 14. Decembris 26. & eius ſolium vacuum diebus ſex; vltimo anni die inductus eſt Felix Romanus, quem cum hâc dignitate multa pericula manebant. *Moritur Dionyſius Papa ſuccedit ei Felix.*

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Chriſti 270. ad 280.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4324. 1024. 271.

Aureliani initia ſeuera.

ALEMANNI atque Marcomanni etiam Italiam ſubeunt, ac circa Mediolanum omnia vaſtant, dum Aurelianus cum iis fortiùs quàm cautiùs pugnat. Magna etiam accepta ad Placentiam clades Barbaricâ fraude, adeo vt Romæ trepidaretur; quare conſulti libri Sibyllini, & carptim Imperator hoſtes aggreſſus, omnes concidit. Rediens in Vrbem victor in ſeditioſos ſeueriùs animaduertit, quibus nobiles etiam Senatores immiſcuit; neque ſatis juſtè, neque ſatis leniter, vti ſperabatur, auſpicatus Imperium; tunc enim timeri cœpit Princeps optimus, qui antè duntaxat amabatur.

Romæ amplitudo.

Tum muris cincta Roma, quibus antea carebat; aut veriùs iidem amplificati, adhibito Senatus conſilio, atque ad 50. millia paſſuum eius pomœrium extendit Aurelianus, vt ſub eius auſpiciis cum Imperio Roma quoque creſceret.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4325. 1025. 272.

NONA PERSECVTIO *Sub Aureliano.*
OCTAVA *S. Leoni Papæ.*

Ex occaſione excurſionis Barbaricæ vulgò creditur hæc excitata perſecutio, qua Chriſtiani refugien-

refugientes Idolorum cultus dicebantur excitare ſeditiones, quibus anno ſuperiori exagitata fuerat Roma. Quamquam autem promulgarit legem, præpeditus miraculo, quo manus eius quaſi ſine neruis elanguit, parata fatali in Chriſtianos edicto ſubſcribere, nihilominus ſub eo paſſi multi Martyres, ſiue eius, ſiue præfectorum culpa fuit; quos probabile non eſt abſque Imperatoris ſatis rigidi aſſenſu tam grauiter ſæuituros. *Excitata perſecutio ſtatim a præfectis.*

His Romæ peractis, multatiſque qui in ſuſpicionem rerum nouarum venerant, Epitimio, Vrbano, & Domitiano, proficiſcitur in Orientem aduerſus Zenobiam Aurelianus: & hæc quidem ad Propontidis vſque fauces ſuam ditionem extendere moliebatur: ſed fines illi Imperatoris aduentu contracti ſunt; Chalcedonem enim, Ancyramque recepit: Tyanam ſibi occludi indignatus eſt, & canem ſe in oppido non relicturum negauit. Cùm tamen ea prodita eſſet per ciuem Heraclemmonem; & proditorem occidi paſſus eſt, & militibus direptionem vrbis poſtulantibus nihil aliud permiſit, quàm canes occidere, ne periurus ipſe, illi crudeles inuenirentur; quod Ethnici ſcriptores in Apollonij Tyanei monitus nocturnos inaniter refuderunt. *Expeditio in Zenobiam ſuſcepta.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4326. 1026. 273.

Venit ad Antiochiam Aurelianus, vbi cum ingentibus copijs & exercitatiſſimis Zenobia Romanos expectabat Equeſtribus aliquot certaminibus, & velitationibus commiſſis, deprehendit in cataphractis Equitibus vim totam Palmyrenorum ſitam eſſe. Monet igitur ſuos vt eorum primum declinent impetum, nec in eos niſi curſu & tergiuerſatione fatigatos irruant; hoc demum ſtratagemate victoriam Romanis integram peperit. Fugit Antiochiam Zenobia cum ſuis; & ne ab Antiochenis inuaderentur, cæſo capite hominis qui non malè vultu referebat Aurelianum, & per totam vrbem circumlato, *Vincitur Zenobia.*

Zabdas militum Zenobianorum magiſter (Zabam fœminam vocat Vopiſcus) vrbem in officio continuit; quæ tamen ſtatim Aureliano relicta eſt. Iterum ad Emiſam ſeu Emeſam certatum, iterum grandi clade victa Zenobia fugit Palmyram; vbi obſeſſa, fortiter reſtitit, vulnerato etiam Aureliano. Tandem litteris Imperatoris inuitata ſe dedidit. Zoſimus tamen in fugâ ad Euphratem captam aſſerit. Retulit inde Cæſar purpuram, cui comparatæ Romanæ, cineres videbantur. Zenobiam ad necem milites depoſcebant, reſeruari ad triumphum maluit, & viuere cum filijs; clementiæ ſuæ ſpirans monumentum.

Et ſe dedit, aut capitur.

Firmus, patriâ Seleucienſis, vir diues, robuſtus, & fortis reparare conatus eſt Zenobiæ partes; ſed ab Aureliano victus, laqueo finiuit vitam, aut ſponte, aut juſſu Imperatoris. De eo fabulas commemorare nolo, quas etiam Vopiſcus irridendas putauit.

Firmus Tyrannus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4327. 1027. 274.

Aurelianus apud Catalaunos Tetricum vicit, qui Fauſtini & militum ſuorum inſolentiam non ferens ad Imperatorem ſcripſit, *Eripe me his inuicte malis*. Recepit eum amicè Aurelianus cum filio; ſed vtrumque in triumphum duxit, habitu Gallico. Duxit & Zenobiam gemmis ornatam, verùm in catenis aureis, cum ſuis ex Odenato liberis Herenniano & Timolao; nunquam viſus eſt triumphus magnificentior, ſi captiuorum numerus varietaſque ſpectentur. Ducti tres currus nobiles Odenati, Regis Perſarum, & Zenobiæ, in quo Romam ſe viſuram ſperabat; acceſſit & quartus Gotthorum Regis, ceruis 4. junctus, quo inuectus eſt in Capitolium Aurelianus, vbi & ceruos mactauit Ioui. Zenobiam in Italiâ cum ſuis liberis viuere liberè permiſit in Tiburtino; Tetricum cum filio non tantùm viuere paſſus eſt, ſed hunc Senatorem eſſe voluit,

Triumphus Aureliani.

Tyran. Tetricus vus.

illum

illum Correctorem Apuliæ creauit;& ſæpe collegam,commilitonem, immo quandoque vocauit Imperatorem; poſt victoriam tam facilis, quàm ante ſeuerus & auſterus extiterat.

Sed tam illuſtres victorias turbauit domeſticum malum: Monetarij enim, autore Feliciſſimo Fiſci procuratore,in eum rebellarunt; acerrimè, ac ſeueriſſimè vindicata rebellio; queſtus eſt enim Aurelianus ſeptem ſuorum millia cæſa jacuiſſe, & difficilem de iis eſſe relatam victoriam; quæ nunquam facilis eſt & incruenta, cùm de deſperatis quæritur. *Domeſticum bellum.*

Daciam prouinciam, quam vltra Iſtrum conſtituerat Traianus, abjecit, negans vtilem eſſe Populo Romano, & multorum bellorum inanium cauſam, & Imperium illud eſſe bonum non quod maius eſt, ſed quod tutius. *Daciam deſerit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4328. 1028. 275.

Aurelianus, cùm imperaſſet annis quinque, populo charus, metuendus Senatui cuius pædagogus dicebatur, fraude Mneſtei Secretariorum Notarij, in quem intentarat minas, confiсto multorum cædendorum libello, manu cuiuſdam Mecaporis apud Cœnophrurium, inter Perinthum & Byzantium,interfectus eſt menſe Ianuario, Imperij ſui anno 5. & aliquanto plus. Mneſteus beſtijs eſt obiectus: cæſus inter diuos relatus eſt; *dux melior quàm Princeps*, aiebat Diocletianus,ſi quidem primâ Imperatoris dote clementiâ caruit. Sed quid agas quod aiebat mimicus ille ſcurra Claudij, *in vno annulo boni Principes perſcribi poſſunt*,*atque depingi*. *Cæditur Aurelianus.*

Secutum eſt longum interregnum dum milites creandum Principem offerunt Senatui, ne ipſi ex iis qui errauerunt, aut malè fecerunt, in mortui Principis cauſâ,aliquem ſeligant; Senatus rejicit eundem ad exercitum, ne ſi proponatur à Patribus, id fiat cum electi periculo, & eligentium inuidiâ; in eâ cõtentione perhoneſtâ *Tacitus ei ſuccedit.*

octo menſes abierunt. Tandem Kal. Octobris creatus eſt à Senatu M. Claudius Tacitus, ad Cornelium Tacitum originem referens; quare hunc quibus potuit modis honorauit. Hic Chriſtianos ampliùs vrgeri non eſt paſſus, inquiunt Acta S. Charitonis; Princeps egregiè moratus, & digniſſimus qui vno tot clariſſimorum virorum conſenſu crearetur Imperator.

Felix Papa moritur, ſuccedit ei Eutychianus.

Felix Papa 3. Kal. Iunias martyrium ſubiit, cùm ſediſſet annis 4. menſibus 5. relicto ſucceſſore pridie Nonas eiuſdem menſis Eutychiano, natione Tuſco, patriâ Lunenſi; à quo editum vt in Eccleſiâ terræ frugibus Sacerdos benè precaretur; non quòd antè non fieret, ſed quòd nondum id eſſet Sanctione decretum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4329.	1029.	276.

Moritur Tacitus.

Tacitus Scythas Aſiam vexantes ex curſionibus, partim ad internecionem deleuit, partim Plotiano Præf. prætorij concidendos obiecit. Multa ſanctiſſimè edixit, & cùm imperaſſet menſibus ſex, menſe Martio aut morbo, aut ſuorum inſidijs propter Maximinum propinquum ſuum interemptus eſt, magno Senatus potiſſimùm dolore, qui tam parum autoritatem ſuam atque potentiam viguiſſe moleſtiſſimè tulit.

Florianus inuadit Imperium. Probus eligitur.

M. Annius Florianus, ex matre frater, non expectatâ Senatus aut Legionum voluntate quaſi hæreditarium inuaſit Imperium. Sed electus eſt à militibus M. Aurelius Probus Pannonius ex vrbe Sirmio, matre illuſtriore quàm patre, & electus modo, qui fabulam ſapit: cùm enim monerent milites eligendum eſſe Principem fortem, clementem, probum, commune nomen, proprium ſtatim reuocauit in mentem, Probus acclamatus Imperator, voxque hæc eligentibus pro ſorte & augurio fuit. Approbatus autem à Senatu & Romæ Florianus; non quia idoneus, ſed ne per vim retineret Imperium. Verùm hic poſt duos menſes aut à ſuis militibus, aut

juſſu Probi ad Tarſum interemptus tantùm deguſtauit Imperium, nec Principatu, nec fratre ſuo Tacito ſatis dignus.

Circa hæc tempora Priuatus Gabalitanus Epiſcopus, à Germanis Galliam depopulantibus martyrio coronatus eſt; vt vbique, & ab omnibus martyrium expectaretur. *S. Priuatus Martyr.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4330. 1030 277.

Probus caſtigatis fortiter atque ſapienter qui Aurelianum & Tacitum ſuſtulerant, ne impunitas ſceleratorum accenderet audaciam, profectus eſt in Galliam à Germanis fœdè laceratam. Hîc recepit vrbes ſexaginta occupatas à Barbaris, quorum quadringenta millia cecidit, reliquos vltra Nicrum & Albin ſubmouit: nouem eorum Reges ad ſuos pedes proſtratos vidit, plus ei prædæ quam fecerant, ademit; eos arare, paſcere, bellare Romanis compullit, facturus Germaniam populi Romani prouinciam, niſi tutiùs quàm longiùs imperare decreuiſſet. *Probus Germanos vincit.*

Circa hoc tempus turpiſſima Manichæorum hæreſis prodiit, cuius initia nullus ignorare debet. Scythianus quidam, genere Saracenus, vir diues, & improbus, vtcumque doctus, errorem de duobus principiis ex Pythagoreo dogmate diuulgare cœpit in Palæſtinâ, vbi confutatus ſe Magiæ dedidit, ac tandem ex morbo interiit. Diſcipulus eius fuit Terebinthus, qui ſcriptorum Scythiani & pecuniæ factus hæres, à Palæſtinis exagitatus fugit in Perſidem; vbi quoque vexatus à Sacerdotibus ſolis, & jam ab iis capiendus fugit ad viduam, vbi Magiæ dum vacaret extinctus eſt. Hæc vidua cum hærede careret, ſeruum emit nomine Curbicum, quem & præceptoribus inſtituendum tradidit, à quibus tantùm didicit, quod ad diſputandum audacter & perfractè ſatis eſſet; defunctâ viduâ per quam fuerat adoptatus, hæres bonorum eius, atque librorum, ſeruili nomine *Hæreſis Manichæorum exordia.*

depoſitio MANEM ſe, hoc eſt Perſicè, *diſputatorem* dixit, hæreſin confinxit, ac ſibi diſcipulos acciuit. Eorum operâ cùm emiſſet Chriſtianorum libros, ex iis traxit quæ putaret ad ſuum dogma facere; & confutatus licèt non ſemel, haud deſpondit animos, ſed perfrictâ fronte ſe ſemper victorem aſſeruit. At cùm Perſarum Regis filium expulſis medicis, à quibus facilè leuari potuerat, precibus ſuis ſanandum ſpopondiſſet, nec ſtetiſſet promiſſis, infante mortuo fugiens, tandem interceptus à Satellibus, Regis ejuſdem juſſu, Perſarumque more, arundinibus viuus exutus eſt cute, poſtea obiectus feris, & pelle ad ludibrium ſuſpensâ. Quare eius ſectatores libenter arundinibus incubant; vnde Manarii dicti, homines vulgò ſceleratiſſimi, quoniam eorum ſecta ſentina fuit ſemper totius improbitatis. Hæc peſtilentis hæreſis initia, cuius author celeriter extinctus, longas propagines reliquit, & in perniciem Eccleſiæ nimiùm diuturnas.

Manes excoriatus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4331.	1031.	278.

Francorum excurſiones.

Franci à ſuis peſſimè accepti in Gallijs (jampridem enim in vnam ex variis populis coaluerant gentem, ac ſe Francos linguâ patriâ, hoc eſt, *Liberos Heroas* dixerant) ſocios ſuos vlciſci decreuerunt. Vaſtato itaque latè Imperio Romano, occupatis in Ponto nauibus, Græciæ, Aſiæ, ac Libyæ littora latè terruerunt, captis etiam in Siciliâ Syracuſis. Vnde ſpoliis diuites, ſuperato Herculis freto incredibili audaciâ redierunt in patriam per Oceanum, nec omnes cæſos aut domitos à Probo fortiter docuerunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4332.	1032.	279.

Barbari ſe Probo dedunt.

Probus pacatis Galliis Illyricum petit, & ingreſſus Rhætias eas ita pacauit, vt ne terroris quidem vmbram in his locis relinqueret. In reli-

reliquis Illyrici partibus Sarmatæ compreſſi ſine bello, quæ rapuerant Romanis reddiderunt, ſua ſeruare contenti. Inde in Thraciam direxit iter, quando Getici populi omnes famâ ejus territi, aut dediderunt ſeſe, aut in eius amicitiam tranſierunt, parati cum eo militare quem verè Ducem eſſe & Imperatorem deprehenderant.

Tum etiam Pannoniis vites habere permiſit, ac juxta Sirmium Almam montem militari labore vitibus conſeuit, vt ſe tanto beneficio, Imperatoris populares agnoſcerent. Eodem quoque tempore Gallos, Hiſpanos, ac Britannos habere vites paſſus, ac vinum exprimere, à Romanis quibuſdam Imperatoribus vſu vini vix in Italiâ tolerato, ex vltimo timore, vel infamiâ. *Vites in Pannonia*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI
4333.	1033.	280.

Pergit in Orientem Probus, & dum per Iſauriam tranſit, latrone quodam potentiſſimo capto, cæſoque, didicit *facilius eſſe ex iis locis graſſatores arceri quàm tolli*. Inde deflexit in Ægyptum, vbi Saturninum Gallum, Auguſtum ab his populis acclamatum, virum fortem, ac rebus geſtis illuſtrem, ad ſe cum ſpe veniæ inuitauit. Sed, militibus eius diffidentibus, in caſtro obſeſſus, & captus, iniuſſu Probi jugulatus eſt. *Probi res geſtæ in Oriente.*

Tum quoque Blemyas ſubegit, quibus eripuit Copton, & Ptolemaidem, eorumque captiuos Romanis obtulit, ad eorum ſpeciem aſpectumque ſtupentibus, quos ne de nomine quidem agnouerant, ex vultu terribiles reformidabant. *Blemyæ Romanis ignoti.*

Intentauit & Perſis bellum, atque ad eorum Regem Narſeum, qui huic dona miſerat, ita ſcripſit, vt belli cauſam quærere videretur: quam *Perſæ ab eo ſibi timent.*

tamen prudenter vitauere Perſæ, plus famâ tanti Imperatoris territi, quàm audacibus, & minacibus eius litteris irritati.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Chriſti 280. ad 290.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4334.	1034.	281.

Barbari in Imperio Ro. collocati.

PAce igitur cum Perſis, vtcumque factâ, & pace quæ bellum minaretur, Probus redit ad Thracias, ac centum millia Baſtarnarum in ſolo Romano conſtituit, qui Pop. Romano ſeruarunt fidem, nec ei inutiles fuerunt; ſed cùm ex aliis gentibus quoque tranſtuliſſet, hoc eſt, ex Gepidis, Vvandalis, & aliâ eiuſdemmodi fæce, occupato in retundendis Tyrannis Probo, rebellarunt, ac multis damnis Romanos affecerunt, ex eorum ſociis facti piratæ atque graſſatores. Adeo periculoſum Barbaris confidere, quibus fides eſt damnum vel vtilitas.

Tyranni duo repreſſi, Proculus, & Bonoſus.

Circa idem tempus inſurrexere Tyranni duo, Proculus cui patria Albingaunum in maritimis Alpibus, & Bonoſus Hiſpanienſis, ex Gallâ matre, patre Britanno, hybrida. Hi apud Coloniam Agrippinam facti ſunt Imperatores, Proculus quidem ioco, cum latrunculis ludens, ac decies Imperator exiens, à ſcurrâ non ignobili ſalutatus eſt Imperator; homo ad impudentiam vſque luxurioſus, qui demùm victus à Probo, & ad Francos confugiens à quibus originem ſuam referebat, ab iiſdem traditus, non modò non affines, ſed nec amicos quidem expertus eſt. Bonoſus autem quem Aurelianus natum dicebat eſſe, non vt viueret, ſed vt biberet, ſemper

ſo-

ſobrius & ſecurus ſocios & Barbaros quibuſcum bibit, inebriauit; tantumdem reddens per veſicam, quantum ore receperat. Tandem longo ac graui certamine ſuperatus à Probo, laqueo vitam finiit, atque non hominem, ſed amphoram pendere ioco militari jactatum.

MVNDI	*Vrb.Cond*	CHRISTI.
4335.	1035.	282.

Probus poſt triumphum illuſtrem de Germanis & Blemyis, & ſpectacula Po. Romano exhibita, Sirmium in patriam venit, vbi dum milites de more non ſinens eſſe otioſos, iis etiam non indigere parum prudenter palam exoptans, ab iiſdem cæſus eſt, magno Reip. damno, cui ſubleuandæ atque reparandæ par vnus erat: vir inter Romanos duces, & Imperatores qui hactenus extiterant, nulli ſecundus; & fortaſſe ſuperior; non tantùm Impetator bonus, ſed & Imperatorum magiſter, quibus militarem virtutem inſpirauit, non ſibi tantùm, ſed & aliis viris magnis peritus, & fortis. *Probus triumphat, & caditur.*

Succedit ei electus omnium judicio, vt omnium digniſſimus, Marcus Aurelius Carus, non Pannonius, non Gallus, non Pœnus, ſed Romanus; qui Probi amici ſui mortem acerrimè & conſtantiſſimè vindicauit. Hic ſtatim Sarmatas Probi morte feroces, & Illyrico, Thraciæ, immò & Italiæ minantes ſic retudit, vt intelligerent mortuo Probo, Romanum viuere Imperatorem. Occidente igitur compoſito reliquit M. Aurel. Carinum filium Cæſarem, ſecum M. Aurelium Numerianum in Orientem deduxit aduerſus Perſas, contra quos Probus magnum parauerat exercitum, neque minùs Imperatoris ſui nomine, quàm numero apparatuque metuendum. *Carus ei ſuccedit.* *Et componit Occidentem.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4336.	1035.	283.

Carus nullo occurrente Meſopotamiam recipit, & Cte-

Carus in bello Perſico moretur.

& Cteſiphontem peruenit; ideo Perſicus dictus: & longiùs progreſſurus eſſet, Perſaſque domeſticâ ſeditione turbatos ſubgiſſet, niſi Præfectus eius Prætorio hic ac filio inſidiatus poſuiſſet moras: has tamen extremas fecit grauiſſimus morbus. Eo dum decumbit, tanta exorta tempeſtas, tanta caligo, tam horrenda tonitrua, ac fulmina, vt non eorum jactu, ſed ſtrepitu exanimatus interierit. Afflatum eſſe fulmine creditum eſt, quia domeſtici deſperati eius morte tentorium incenderunt. Sic Carus interiit, medius inter malum & bonum Principem; ſed bono propior.

Eutychianus Papa moritur, ei ſuccedit Caius.

Obiit etiam hoc anno Papa Eutychianus, 6. idus Decemb. ſedis ſuæ anno octauo, menſe ſexto, martyr ſepultus in purpurâ ſicut ipſe ordinauerat. Cui ſuffectus eſt kal. Ianuarij Caius, origine Dalmata, affinis Diocletiani, & ſanguine pro Chriſto fuſo, quàm Imperatorio longè illuſtrior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4337. 1037. 284.

Numerianus cæditur.

Interim in Oriente Numerianus melior orator quàm Cæſar lugebat parentis ſui interitum, & ita lugebat vt ex aſſiduis lacrymis acriter laboraret oculis: Dum ergo in coopertâ lecticâ metu lucis atque venti portatur, ab Arrio Apro ſocero ſuo Imperium affectante cæditur. Sed re cognitâ ex fœtore cadaueris milites, C. Valerianum Diocletianum, qui poſtea quoque dictus eſt Iouius, Auguſtum creauere. Is in primâ concione profeſſus ſe Numeriani vindicem, manu ſuâ Aprum Præfectum Prætorio interemit, impleuitque vaticinium ſibi à Druidâ fœminâ apud Tungros in cauponâ prænunciatum, tunc imperaturum cùm Aprum intereméſſet. Cùm enim ſæpe apris occiſis quereretur *alterum ſemper vti pulpamento*, tum denique fatalem Aprum à ſe necatum cognouit, & huius ſanguine purpuram ſuam intinxiſſe.

Diocletianus Imperator.

Erat

Eræ: Diocletianus origine Dalmata, Dioclevico (vnde ei nomen) prope Salonas natus, vtroque parente ignobili, & obſcuro, vtpotè genitus ex parte libertino Anulij Senatoris, aut ſaltem ſcribâ; Ex eo igitur anno Æra Diocletiani decurrit, poſtea ex eius odio dicta *Æra Martyrum*, vt Eccleſia filios potiùs ſuos, quàm eorum carnificem appellaret. *Æra Diocletiani.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4338. 1038. 285.

Carinus in Iulianum Sabinum mouet; qui auditâ Cari morte, ſibi in Veneris vſurparat Imperium. Is obuiam occurrit Carino; ſed acie victus, obtruncatuſque, pœnas affectati Principatus dedit. Inde progreditur aduerſus Diocletianum in Mœſiam; hic acie victus ad Murgum, à ſuis interfectus eſt, eius libidinem nequaquam ferentibus. Fuit enim, ſi quis alius Imperator, libidinoſus, nouem vxorum vir, quibus non contentus in militum ſuorum thalamos irruebat, Imperio tam indignus, vt eum pater exterminare decerneret, vt ſuæ domus ac Imperij probrum & dedecus. *Carinus occiditur.*

Ruſtici in Galliâ, ducibus Salonino Amando, & L. Pomponio Æliano, tumultum excitant, & factioni ſuæ nomen Bacaudarum imponunt, caſtro huiuſce nominis præmunito in Matronæ fluuij inſulâ, vulgò *S. Maur lez Foſſez*. Ad eos comprimendos Diocletianus mittit M. Valerium Maximianum, quem Cæſarem creauit, & Herculium dixit. Hic Octoduri Thebæorum legionem diis ſuis ſacrificare nolentem, adhortatore S. Mauritio, decimauit primò, mox totam concidit; deinde vltrà progreſſus, tumultuantes partim deleuit, partim blanditiis exarmatos domum remiſit, & Galliæ pacem reddit, non armis impiis, ſed pio martyrum ſanguine procuratam. *Bacaudarum rebellio.* *Martyres Thebæi.*

Tum excitata eſt atrox illa perſecutio, ſeu veriùs carnificina, quando nulli fas erat emere aut ven-

Chriſtiani quæſiti acerbiſſimè.

vendere, niſi priùs ſtatuis paruulis vbique collocatis Thus adoleuiſſet; nec aut molere, aut aquas haurire permitteretur cuipiam, niſi qui priùs idolis libauiſſet. Terribilis machina, & in vltimam perniciem Chriſtianitatis à Dæmone comparata, niſi hanc Deus operâ Chromatij Expræfecti & Caſtuli Principum Zotari diſcuſſiſſet: eorum enim auxilio Caius, multique Chriſtiani ſuſtentati ſunt, donec per Torquatum Apoſtatam detecti, eorum multi glorioſum agonem conſummârunt. Inter eos enituêre Tiburtius Chromatii filius, capite truncatus; Sebaſtianus Dux primæ cohortis Prætorianorum, ſagittis primùm confixus, mox ſanato corpore virgis ad necem cæſus, qui quòd egregiam in animandis, fouendiſque martyribus nauaſſet operam, primus Eccleſiæ *Defenſor* dictus eſt, nomen hoc non in terris modò, ſed & in cælo meliùs impleturus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4339.	1039.	286.

Carauſius rebellat.

C. Carauſius Menapiæ ciuis, vel humili loco natus, ſed præclaris factis elatus ad ſumma, juſſus occidi à Maximiano, quòd præpoſitus claſſi per tractum Belgicæ & Armoricæ infeſtantes Francos & Germanos præuaricator malè reprimeret, neque prædam in ærarium omnem referret, ſed ſeponeret ſibi partem, purpuram induit; & Britanniam occupauit, inde negotij plurimùm Auguſtis & Cæſaribus exhibiturus, magnus inſulæ huius, ſed maioribus ingenij ſui viribus.

Alii in orbe Romano motus.

Tum alii in variis Imperij partibus concitati ſunt motus. Achilleus enim Alexandriæ Imperator acclamatus totã ſibi ad rebelliones procliuem addixit Ægyptum: Narſes modò Armeniam, modò Meſopotamiam populabatur, adſcitis in prædæ communionem propinquis Regibus. Africam Quinquegentiani ſeu nationes Quinquegentanæ cum Iuliano grauiter quatiebant. His permotus Diocletianus Maximianum Herculium, Cæſarem antè factum, Auguſtum

Maximianus Herculius Auguſtus.

crea-

creauit ; quo facto declarauit ſe tot turbis imparem eſſe , & ſapientiſſimos quoſque , ærumnarum & calamitatum ſenſu fieri prudentiores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4340. 1040. 287.

Pertinere videntur ad hoc tempus Hieracitæ hæretici, ſic dicti ab Hierace, ſeu Hieracâ Ægyptio Leontopolitano , homine erudito , ſed & Mago. Dicti ſunt aliter *Abſtinentes* , & multos viros probos ſub initium ſpecie pietatis decepere, nullos admittentes niſi virgines , viduas, aut vitam ſolitariam agentes. Negabant reſurrectionem carnis , Melchiſedechum dicebant eſſe Spiritum ſanctum , & multa alia ; quibus ſe parum ſapere indicabant ; ſed erant admodùm callidi, magni Sophiſtæ, & ſuis fallaciis ſimplices irretire ſoliti , quibus nihil eſt à verâ fide diſiunctius. *Hierax hæreticus, & Hieracitæ.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4341. 1041. 288.

Cùm hoc tempore Manichæorum hæreſis in Africam graſſaretur, (vnde poſtea non niſi difficiliter exterminata eſt) dedere ad Proconſulem Africæ reſcriptum Imperatores, vt eorum libros Doctoreſque viuos combureret , ſectatores de vulgo minueret capite, honoratiores ad metalla fodinaſque damnaret, omnium bona adjudicaret fiſco. Tanta viſa, etiam prophanis Principibus, eorum hominum turpitudo . *Manichæi ab Impp. Ethnicis repreſſi.*

MVNDI *Vrb. Cond* CHRISTI.
4342. 1042. 289.

Circa hoc tempus florebat Serena Auguſta Imperatoris Diocletiani vxor , & mater Valeriæ Eutropiæ vxoris Maximiani Herculij , & Galeriæ vxoris Galerij Maximiani Armĕtarij. Nulla eius fit mentio apud Ethnicos ſcriptores, neq; in nummis antiquis ; ſed meminere eius Martyrologium Romanum 17. Kal. Sep. & paſſim acta Sanctorum , quibus annumerari maius aliquid eſt, quàm Imperatoris thalamum conſcendiſſe. *Serena vxor Diocletiani.*

Paſſa

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4343. 1043. 290.

Suſana martyr. Paſſa creditur hoc anno martyrium Suſanna virgo, filia Gabinij, neptis Caij, abneptis Diocletiani ex fratre ſuo Maximino, ſeu Maximo. Cùm enim eam ducere vellet Maximianus Herculius, mortuâ vxore ſuâ Valeriâ Eutropiâ filiâ primogenitâ Diocletiani, hæc hominem reiecit, jam nupta Chriſto; quod cùm reſciſſet Diocletianus, eam in paternis ædibus cædi juſſit, & ſic purpurâ illuſtriori cohoneſtari, 3. Idus Auguſti.

CAPVT. X.

DECAS VLTIMA.

Ab anno Chriſti 290. ad 300.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4344. 1044. 291.

Chlorus, & Galerius Armentarius Cæſares. CVm & à Barbaris & Tyrannis fœdè laceraretur Imperium, neque tot turbis atque locis duo pares eſſent Imperatores, creati ſunt inſuper Cæſares duo, vt calamitatibus per loca diuerſia ſparſis à pluribus prouideretur. Creatus eſt ergo Cæſar Flauius Valerius Conſtantius Chlorus, dictus & Terribilis, Claudij Imperatoris ex filiâ nepos (vt vult Euſebius) aut potiùs (vt ſcribit Trebellius Pollio) Criſpi fratris Claudij ex filiâ nepos. Adjunctus quoque comes ei fuit Galerius Maximianus Armentarius, cognomento poſtea Iouius, ex Daciâ non longè Sardicâ natus. Atque vt conjunctiores viuerent, nuptiis quoq; inter ſeſe deuincti ſunt. Conſtantio enim, rejectâ Helenâ, ex quâ jam natus erat Conſtantinus Magnus, data eſt vxor Flauia Maximiana Theodora, filia Eutropiæ vxoris Maximiani. Armen-

mentario data eſt Galeria Valeria, altera filia Diocletiani ex Serenâ, quæ patri ſuo admodum chara fuit, ideoq; ex eâ partem Pannoniæ, dixit, quę deinceps vocata eſt Valeria Pannonię, vt diſtingueretur à Valeriâ Italiæ prouinciâ: fixit & ad ripam Danubij Valeriam vrbem, amoris in eam paterni certiſſimum monimentum. Tum inter eos Romanus Orbis, bellaq; diuiſa ſunt, Conſtantio commiſſa eſt Britannia, obiectuſque Carauſius, Maximiano Herculio mandata Africa, cum Quinquegentanis debellandis, & Iuliano jam quoque rebellante; Armentario Oriens & Narſes Perſes; Diocletiano Ægyptus & Achilleus Tyrannus, vt ſuam quiſque coleret Spartam, tutamque præſtaret. Sed tum inuectum eſt in Italiam malum ingens, at neceſſarium, tributorum onus ad tot Principum exercitus atque pompam, ipſis copiis, hiſce temporibus vtiliorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4345. 1045. 292.

Hoc anno Armentario & Chloro data Tribunitia poteſtas, vt plus ambo poſſent, ac meliùs animati fines ſibi commiſſos tuerentur. Nec mora, Conſtantius Carauſium aggreſſus eſt: at is & ſuâ fortitudine fretus, & inſulæ ſuæ ſitu, ſic reſtitit vt omittendus videretur: ad hæc ad continendas in officio barbaras illas gentes aptus videbatur, muruſque Seueriano firmior. Pax itaque cum eo conſtituta, duratura quandiu is felix eſſet, & neceſſarius, eique relicta prudenter quæ non poterat eripi Britannia. *Chlorus fruſtra aggreditur Carauſium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4346. 1046. 293.

Diocletianus non appellari ſe modò *Dominum* paſſus eſt (quod nomen viſum erat Romanis abominandum in Domitiano) ſed & adorari, cùm ad hoc vſque tempus Imperatores ſalutarentur judicum more; atque vt ſpectabilior eſſet, veſtes ſuas gemmis diſtinxit, immo & calceamenta, cùm alij Imperatores clamyde pur- *Diocletiani ſuperbia.*

purpureâ auro intertextâ tantùm diſtingueretur. Quibus factis docuit *humillimos quoſque vbi acceſſerunt in alta*; *ſuperbia*, *& ambitione immodicos eſſe*; eò ferri ſublimiùs, quo ex inferioribus emerſerunt.

Alectus Carauſiũ necat.

Interea Alectus adſcitus in ſocietatem Principatus à Carauſio, aut veriùs per ſcelus extorto Imperio, ac ſic impetratâ flagitiorum impunitate, & ob ea mortis formidine liberatus, conſortem ſuum fraude circumuenit, & occidit. Relicta quoque ei tantiſper Britannia, pretium ſceleris, eâ poſt triennium exuendus, & cùm ſatis diu non proditor modò, ſed & proditio amata eſſe viderentur

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4347.	1047.	294.

Maximiani Herculij libido.

Contra Sarmatas expeditio ſuſcepta (inquit Idacius, quibus Baſtarnas & Carpos Eutropius adjungit) à Maximiano Herculio homine fero & libidinoſo, & quem tolerabat Diocletianus, quia eius feritate & ingenio vtebatur, neglectâ libidine. Is in Venerem adeò propenſus erat, vt ne quidem obſidum corporibus parceret; vnde datur intelligi quàm in ſuos flagitioſus eſſet, qui etiam alienos vitiaret.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4348.	1048.	295.

Barbari victi in agro Ro. locati.

Victi ſunt hoc anno Sarmatæ, Carpi, & Baſtarnæ à Maximiano, atque vt diuturnior eſſet victoria, ingentes Barbarorum captiuorum copiæ in Romanorum finibus ab eodem aſſentiente Diocletiano locatæ ſunt. Neque tamen cum cœlo mutauere mores; non enim vt arbores mutato ſolo, cœloque, ita homines manſueſcunt.

S. Gabinius martyr.

Gabinius S. Suſannæ pater videtur circa hoc tempus obiiſſe in pædore carceris, eiuſque animus ex duplicibus vinculis in Dei ſui complexus euolaſſe.

Ale-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4349. 1049. 296.

Alexandria hoc anno capta octauo obſidionis menſe, & Diocletianus optimatium cęde contentus pepercit multitudini. Duas quoque vrbes penitus euertit, Buſirin & Copton. Captus ipſe Achilleus defectionis autor, ac feris obiectus dilaniatus eſt, cæteri conſortes conſpirationis atrociter puniti, in quos cædibus ac proſcriptionibus ſæuitum, adeo vt eo potentium ſanguine Ægyptus maduiſſe perhibeatur; quid enim aliud ab Diocletiano, & Diocletiano victore expectaretur? *Diocletiani victoris ſæuitia.*

Alectus appetitus eſt bello per Conſtantium, in quem is præmiſit Aſclepiodorum Præfectum Prætorio, cum parte claſſis atque legionum. Deletus Alectus ac cæſus, morte ſuâ Britanniam reddidit Conſtantio, in quâ deinceps vixit ſociis acceptiſſimus, atque tantùm in iis diues, cùm vnus ipſe ex Imperatoribus theſauros non cogeret; in ſubditorum à quibus amabatur manu certiores, atque tutiores. *Alectus cæditur.* *Conſtantius ſine exactionibus diues.*

Deinceps in Galliâ multa præclara geſſit; ſemel tamen tantùm non ab Alemannis oppreſſus apud Lingonas, & in vrbem fugere compulſus; ex cuius muro niſi fune à ciuibus demiſſus fuiſſet, captus erat. Andomatunum tamen huius populi caput ingreſſus, quò ſui exercitus robur cõfugerat, ac ciuibus animatis, in hoſtes erumpit, & ſexaginta eorum millia cædit, eâdem die fortunam iniquam & fauentem expertus. Hâc victoriâ pacatæ penitùs Galliæ; ſic Germanis attritis, vt ſe Romanis bello impares faterentur. *Vincit Alemãnos*

Eodẽ tẽpore bene res geſta à Maximiano Herculio contra Quinquegẽtianos in Africâ, Procóſule Iuliano qui eis animos fecerat, vitâ copiis exuto. *Victoriæ Herculij.*

Galerio Maximiano Armentario res aliter ceſſit; cùm enim is Narſem, ſeu Narſeum Varanis ſecundi filium inuaſiſſet in Meſopotamiâ, primo congreſſu æquo marte diſceſſit; altero vi- *Armentarius victus à Perſis.*

ctus

ctus fugatuſque totum amiſit exercitum. Igitur dedecoris plenus fugit in Syriam ad Diocletianum, à quo majorem recepit ignominiam. Nam mille paſſibus pedes ante eius carpentum, in purpurâ currere coactus eſt inſtar gregarij militis, qui militi Romano tam malè, atque ſibi conſuluiſſet.

Caius Papa Mart. Mortuus eſt denique hoc anno, Diocletiano VI. & Conſtantio ſecundùm Coſſ. Caius Papa Martyr. x. Kal. Maias, cùm ſediſſet annis 12. menſibus 4. diebus 5. cuius eſt inſtitutum Decreto firmatum, vt per 4. minores ordines, 3. maiores, ad Epiſcopatum perueniretur. Succeſſorem habuit Marcellinum; quem caue cum Marcello confundans, neque te nominum ſimilitudo, vti Euſebium eiuſque ſectatores, fallat.

Marcellinus eius ſucceſſor.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4350. 1050. 297.

Armentarius vincit Perſas & magnificè recipitur. Galerius Armentarius, collectis per Illyricum Mœſiamque copiis, adjunctoque veterano milite, Narſem Meſopotamiam depopulantem aggreditur, & prius in habitu gregarij militis eius caſtris exploratis, eum noctu cum 20. equitum millibus inuadit ac fugat, tantâ clade, vt non modò ſuperiorem velaret ignominiam, ſed etiam Perſas vltra Cteſiphontem fugaret vſque ad inuios Parthiæ montes; his tantùm vitam ac libertatem debuit Narſes, vulneratus in acie, eius omnes liberi capti, vxores, ſorores, & pleraque Perſarum nobilitas; quæ omnia per legatos petita, non ſtatim reddita ſunt, nec niſi triumphata. Data tamen ei pax eâ lege, vt Armeniis Meſopotamia & Aſſyria cederet. Quare tum à Diocletiano in Meſopotamiâ magnificè ſuſceptus Armentarius victus vix militibus, victor magnis Imperatoribus accenſitus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4351. 1051. 298.

S. Andreæ Tribuni martyrium. Andreas Chriſtianus Tribunus militum egregiam Armentario nauarat operam ſub Antiocho

duce

duce cum ſibi ſubjectis Chriſtianis. Eorum fides cùm detecta eſſet inter anguſtias Tauri montis, juſſu Imperatoris trucidati ſunt à reliquo exercitu, & per Petrum Epiſcopum Tarſenſem, à quo ſacris aquis eluti fuerant, religioſè collecti ſepultique digniorem in terris atque cœlo triumphum retulerunt.

Romæ autem Imperatores duo Diocletianus & Maximianus triumpharunt de Perſis, & Narſeo, cuius liberos, vxores, ſorores, & Principes in vinculis Populo Romano oſtentati, tantùm voluptatis tum atulere, quantùm priùs terroris injecerant. *Triūphus Auguſtorū*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4352. 1052. 299.

Tum victi Marcomanni, itemque vicinæ aliæ gentes, ſemper Romanis abſentibus inſultantes; & cum iis ineuntes fœdus cùm nocere non poterant: quod feriebatur tamen, quia barbaros limite Romano ſubmoueri ſatis illi judicabant Imperatores. *Repreſſi Barbari.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4353. 1053. 300.

Thermæ Diocletiani Romæ, & Maximiani Herculij Carthagine ante 4. annos, anno 15. Diocletiani inchoatæ, tum diligenter promouebantur à Chriſtianis militibus, quos atterere potiùs ſeruilibus operibus, quàm fruſtra necare ſtatuerant Imperatores; quæ tamen nonniſi ſeptennio abſolutæ ſunt; quando & laborum ſuorum præmium fœlices illi latomi 7. Idus Iulij ad Aquas Saluias, duce Zenone Tribuno, receperunt, fuſo ſanguine pro Chriſto, cui toties ſudorem ſuum conſecrarant. *Thermæ Diocletiani, & Maximiani.*

LIBER

LIBER IV.

Ab anno Chriſti 300. ad 400.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno Chriſti 300. ad 310.

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4354.	1054.	301.

Origo magnæ perſecutionis.

COSS. Titiano ſecundùm, & Nepotiano, 15. Kal. Maias Herculio ludos in Circo maximo ſpectante, acclamatum eſt à Populo duodecies *Chriſtiani non ſint*, decies *Chriſtiani tollantur*. Quare Hermogeniano Præfecto Prætorij referente in Senatu, decreta eſt ab eodem in Chriſtianos perſecutio; cuius reſcriptum pridie Kal. Maias exiit. Eo juſſi ſunt Diis ſacrificare, aut pœnis ſubjici, bonis confiſcatis. Hoc porrò edictum quantùm ſanguinis elicuerit Deus vnus nouit, cùm Martyrum numerum inire Notarij deſperarint.

DECI-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4355. 1055. 302.

DECIMA PERSECVTIO *Sub Diocletiano Iouio, & Maximiano Herculio.*

Conſtantio Chloro Cæſare IV. & Galerio Maximiano Armentario Conſulibus, imminente Paſchate pependerunt edicta nomine Imperatorum vt Eccleſiæ Chriſtianorum diruerentur; Codices ſacri traderentur & exurerentur; qui functi eſſent aliquo gradu, eo decederent; cæteri vitam in tormentis relinquerent. Itaque ſæuitum vbique à præſidibus & præfectis, tantâ importunitate, vt intra menſem Romæ martyrum ſeptem ac decem millia numerati ſint, in Ægypto totâ hâc perſecutione centum quadraginta quatuor millia perierint, ſeptingenta millia exularint; vnde duces coniecturam de alijs prouincijs, præter eas quam & Conſtantinus regebat. *Certatim autem*, inquit Seuerus Sulpitius, *glorioſa in certamina ruebatur, multòque auidiùs tum Martyria glorioſis mortibus quærebantur, quàm nunc Epiſcopatus ambitionibus appetuntur*. Qui autem ſupplicijs fracti, aut quæſtionum metu ſacros tradebant libros, *Traditores* dicebantur, quorum ingens numerus fuit; nec pauciores inuenti ſunt qui fidei confeſſionem perdidere, inter quos perperam refertur Papa Marcellinus, ſed verè Euſebius Cæſarienſis, cui in conuentu Tyrio Potamon Heracleæ Ægyptiacæ Epiſcopus eiuſdem carceris cum eo inquilinus obiecit in faciem, ſed quam improbus ille veterator perfricuerat.

Diritas huius perſecutionis.

Traditores.

Euſebius Cæſarienſis fidei defertur

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4356. 1056. 303.

Cyrthæ in Numidiâ habita eſt Synodus Antiſtitũ vt hìc crearetur Epiſcopus; agitata eſt Traditorum cauſa: in quâ cùm Secundus Epiſcopus Tiſi-

Cirthæ Synodus in cauſa Traditorum.

Tiſigitanus,Primas Numidiæ, fermè omnes qui aderant huius criminis conuinceret; ipſe viciſſim accuſatus eſt eiuſdem ſceleris à Pupurio Limatenſi Epiſcopo, reo necis filiorum ſororis ſuæ. Itaque qui ſupererant innocentes, ad vitandum Schiſma eos in communionem receperunt, causâ judicioque Deo Optimo Maximo relictis. Itaque electus Paulus, qui mox & ſacros Codices, & ſupellectilem Eccleſiaſticam tradidit; vt à quibus promotus eſſet intelligeretur.

S. Vincentius Martyr. Paſſus eſt hoc anno S. Vincentius Cæſarauguſtæ, à Daciano homine immani tortus verberibus, equuleo, craticulâ, vnguibus ferreis, vſque ad defatigationem tortorum, deſperationem præſidis, in molli culcitrâ ſpiritum Deo reddidit, quem tormentis debuerat.

S. Agnes. Item S. Agnes Romana virgo duodennis pro fide & caſtimoniâ vitam profudit, quam vix delibauerat; in cuius cæde plus timuit qui ei mortem inferebat carnifex, quàm ea quæ recipiebat; omnium gentium celebrata linguis, & tamen omni celebritate longè major.

Alij Martyres Venit quoque ad martyrium Victorinus Epiſcopus Pictauienſis ex Pontificiâ ſede; Geneſius, Ardelio & Dioſcoros, ex Scenâ, Criſpinus & Criſpinianus nobiles Romani, ex Sutrinâ; Anaſtaſia ex carcere, & igne; infiniti alij ex varijs tormentis, quæ defecerunt potiùs, quàm pleni Deo Martyres deficerent.

Pſeudo Synodus, Sinueſſana. Tum quoque putatur habita Sinueſſana Synodus in causâ lapſi Pontificis Marcellini pœnitentis: quæ omnia fabulam ſapiunt; auidè tamen arrepta ab iis qui ſanctam Sedem inſcitè magis quàm eruditè defendunt, quòd in hoc cœtu *prima Sedes à nemine iudicata feratur*; quaſi verò fabulâ indigeret, quod ſapiens negauit nemo, & quod hoc nixum teſtimonio potiùs ruere poteſt, quàm firmari.

Dio-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI .
4357. 1057. 304.

Diocletianus & Maximianus Herculius , ille ex Imperijtædio, hic ne collegæ diſpliceret, ambo fortaſſe ex deſperatione deprimendæ & abolendæ Religionis Chriſtianæ,hic Mediolani, ille Nicomediæ deponunt purpuram Kal. Aprillis , eädemque horâ Conſtantius Chlorus , & Galerius Maximianus Armentarius creantur Auguſti,vt hic Illyrico, Græciæ & Orienti, ille Galliæ , Britanniæ , Hiſpaniæ , Africæ , Italiæ præeſſet ; adiunctis tamen duobus Cæſaribus P, Valerio Seuero nepote Galerij,& Galerio Maximino , cognomento Daza , filio ſororis Galerij Armentarij ; cùm ergo Chlorus ſponte ceſſiſſet Africâ & Italiâ , vtraque Seuero conceſſa . At ne ſpretus Maximinus videretur , miſſus eſt ad regendum Orientem . Herculius ſeceſſit in Lucaniam , Diocletianus in Dalmatiam Salonas , vbi hortum manu ſuâ coluit;ſicque ex malo Imperatore factus olitor bonus docuit Imperium deſeri faciliùs,quàm adminiſtrari . *Auguſti ſe abdicant Imperio. Chlorus & Armentarius fiunt Auguſti.*

Conſtantinus Conſtantij Chlori filius,relictus obſes à patre apud duos Imperatores Iouium , & Herculium , magnæ ſpei iuuenis , & maioris quàm res Armentarij viderentur exigere , ab eo multis periculis expoſitus eſt,in quæ ſponte ferox adoleſcens irruebat. Militans enim eques aduerſus Sarmatas , ferociſſimum & grandem Barbarum capillis attractum ad pedes Galerij per vim attraxit ; nobile ſuæ fortitudinis monimentum . Deinde miſſus ab eodem Galerio contra Sarmatas,equo per paludem profundiſſimam ingreſſus, ipſe ſuis inuenit viam & grandi clade hoſtem afflixit . Quæ in ſchedis P. Iacobi Sirmondi nondum editis cùm adhuc lateant, diutius in laudem magni Conſtantini non debent abſcondi . *Conſtantini Magni adhuc iuuenis fortitudo.*

Tum quoque Conſtantius Ethnicus licet,quàm bene de noſtra fide ſentiret oſtendit ; aulicos enim ſuos aut Chriſtum aut aulam deſerere juſ- *Chlorus Chriſtianos amat.*

dicta eſt . Ex Theodorâ verò Auguſtâ genuit Conſtantium patrem Galli & Iuliani, Fl. Delmatium patrem Fl. Iulij Delmatij iunioris Cæſaris, & Fl. Claudium Hannibalianum, qui in nummis Rex inſcribitur, videlicet Ponti in Cappadociâ; quibus omnibus nihil reliquit præter beneuolentiam fratris, & quem propter eximias corporis animique dotes ad eorum fortunam & amplitudinem ſatis eſſe arbitrabatur. *Proſapia Chlori.*

Vbi Conſtantini Cæſaris imago perlata eſt Romam, Maxentius ſuppoſititius ab Eutropiâ filius Herculii, Auguſtus acclamatus eſt à Prætorianis, quos promiſſis corruperat; ac Conſtantini deiectis ſtatuis eius ſe inimicum profitetur. Et ſub initium Maxentius fauere viſus eſt Chriſtianis, vt ſibi Pop. Romanum demereretur; ſed tantumdem durauit is amor, quantùm vtilis amanti iudicatus eſt. *Maxentius hoſtis Conſtantini.*

Cæcilianus in locum Menſurij Carthaginienſis Epiſcopi ordinatus à Felice Epiſcopo Aptungitano, ſtatim repetitâ Senioribus vaſa quæ iis Menſurius tempore perſecutionis crediderat: ea ne redderent auari homines, addunt ſe Botro & Cæleſio repulſam paſſis in ambitu Epiſcopatus, adiunctâ ſibi Lucillâ pecunioſiſſimâ & factioſiſſimâ fœminâ, aliunde iratâ Cæciliano, quòd ab eo Archidiacono Menſurij increpita eſſet quoniam exoſculabatur ante communionem os neſcio cuius hominis martyrium paſſi, ſed nondum inter martyres agniti. Itaque Secundum Epiſcopum Tigiſitanum, Numidiæ Primatem, principem Traditorum, qui præfuerat Synodo Cyrthenſi, cum ſuis idem conſortibus ij ſeorſim conuenientes, creant Pſeudoepiſcopum Maiorinum lectorem, in Diaconio Cæciliani, ac ſuis litteris per totam Africam, Traditorem Cæcilianum faciunt, ideoque meritò exauctoratum. Inde exorti Donatiſtæ, ita dicti à quodam Donato Epiſcopo de Caſis Nigris in Numidiâ, homine factioſo, & inter illos Epiſcopos, qui *Donatiſtarum exordium.*

Maiorinum crearant, eminente. Sed cùm is poſtea damnatus eſſet à Papâ Melchiade, negarunt Donatiſtæ ſe ab eo dictos eſſe; ſed a quodam Donato qui Maiorino ſucceſſit, homine eloquente, & cui promotum ſchiſma plurimùm debuit.

Meletianum ſchiſma in Ægypto.

Eodem tempore aliud conflatum eſt in Ægypto ſchiſma, autore Meletio Epiſcopo Lycopolitano, qui à Petro Alexandrino Epiſcopo propter grauia crimina depoſitus in ſynodo; maximè quòd idolis feciſſet. Itaque reuulſus à Petro; etiam Maximinum Cæſarem in Catholicos accendit, multiſque præuaricationis cauſa fuit, non jam à Petro, ſed à Chriſto disjunctus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4360.	1060.	307.

Armentarius Maxentio impar, victo Seuero.

Maximianus Armentarius audiens Maxentiũ vſurpaſſe ſibi Imperium, mittit in eum Seuerum Cæſarem cum exercitu; ſed corruptis per Maxentium Seueri militibus hic vincitur, & Rauennam fugere compellitur. Quidam etiam tum interfectum eum à Maxentij militibus ſcribunt. Armentarius ergo cum ingentibus copiis aduolat, ſui Cæſaris vlturus fugam: ſed dum videt milites omnes in Maxentium bene animatos, ad eum mittit Licinium & Probum duces ſuos, qui eum admonent, vt precibus potiùs obtineat Imperium, quàm vi extorqueat. Verùm reiectæ Maximiani monitiones, eiuſque monitores contemptus & a ſuo milite Auguſtus, qui ſibi jam metuens, fugienti ſimilis recedit in Illyricum; creatque Valerium Licinianum Licinium Cæſarem, vt Pannonias tueatur; dum ipſe Sardicæ meliorem vltionis occaſionem opperiatur.

Licinius Cæſar creatur.

Herculius turbas ſedare parat.

His acceptis Maximianus Herculius, qui nunquam ex animo abiecerat Imperium, id reſpectabat identidem, Romam è Lucaniâ aduolat; monetque Diocletianum vt clauum abiectum recipiat Imperij, in quo bellum ciuile naſcebatur ſed cum indicatis caulibus & braſſicis prudẽs ſenex;

ſenex irriſit .. igitur Herculius, quaſi ſolus has turbas ſedare poſſet ingenio ſuo, fraudibus pectus fœcundum concutit, ac primò Seuerum deceptum periuriö vinculis mancipat, & inſtar captiui per Vrbem victum traducit; nec eo contentus dedecore, in Appiâ viâ trigeſimo ab Vrbe lapide jugulari curat, vt Maxentium ſibi obſtringeret, ac tandem in ſuas deduceret plagas; ſed eas ſubodoratus Maxentius perfidum, Vrbe cogit exire, qui in proximam Galliam confugit ad Conſtantinũ, eique Fauſtam filiam ſuam mortuâ priori vxore Mineruinâ, ex quâ Criſpum jam ſuſceperat, vxorem dedit, atque inſuper creauit Auguſtum, quaſi huic dotale cum filiâ deferret Imperium.

Conſtantinus M. creatur Auguſtus ab Herculio.

Fauſtam ducit vxorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4361. 1061. 308.

Coſſ. Maximiano Herculio X. & Galeriano Maximiano VII. idem Galerius Licinium humili loco natum in Daciâ creat Auguſtum Carnunti in Pannoniâ, 30. Idus Nouembris, vt eum hoſtibus & inimicis opponeret, quibus ſe non carere homo naturæ ferox, ſed aliunde callidus intelligebat.

Galerius Licinium facit Auguſtum.

Pamphilus Cæſarienſis in Palæſtinâ Presbyter, jam biennio detentus in cuſtodiâ cum 12. ſociis, juſſu Firmiliani præſidis variis ſuppliciis torti, Martyrij victoriam retulere; quorum piis manibus mox præſes ipſe litauit interemptus ferro. Euſebio Cæſarienſi adeo hic carus fuit, vt ſe Euſebium Pamphili dici voluerit, eumque in cognomine ſuo prætulerit patri; cui vtinam moribus quàm doctrinâ coniunctior extitiſſet.

S. Pamphilus martyr.

Donatiſtæ hoc anno robur & incrementum accepere; juncti enim Traditoribus Carthagine coegerunt partium ſuarum 270. Epiſcopos, & per 75. dies inter ſe contulerunt; & Sanctionem ediderunt, quâ cauerunt, Traditoribus, modò vt baptizari nollent, eſſe communicandum. Tanti videlicet laboris, & temporis, is ridiculus fructus fuit.

Donatiſtæ iunguntur Traditoribus.

M 4 18. Kal.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4362. 1062. 309.

S. Marcellus Papa moritur. 18. Kal. Febr. S. Marcellus Papa cùm ſediſſet annos 4. menſes 8. præter propter, in catabulo, ſeu vbi iumenta publica alebantur pædore ac ſitu loci nudus, ac cilicio veſtitus interiit. Eo à Maxentio relegatus erat, mortem ei pro Chriſto inuidenti, quaſi Deus abſque ſanguine ſuos martyres non haberet. Poſt dies 20. *Euſebius ei ſuffectus.* ſuffectus ei Euſebius natione Græcus, quem anteceſſoris ſui calamitas nihil deterruit: certè accendit patientia.

Eodem anno vrbs in Phrygiâ cum vniuerſo populo addicta Chriſto, Imperatoris Galerij juſſu tota concremata parauit buſtum quolibet Imperatorio rogo precioſius, & quod veram, eamque multiplicem fecit Apotheoſin.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4363. 1063. 310.

Maximianus Herculius ſtrangulatur. Agebat apud Conſtantinum generum ſuum Maximianus Herculius, in honore, & gratiâ: ſed inquieti vir ingenij hoc bono vti neſcit. Parat enim genero ſuo inſidias adhibita conſorte filiâ ſuâ, at hæc amantior mariti quàm patris, totam retexuit telam. Itaque fugere compulſus eſt Maſſiliam; ibi interceptus ſtrangulatus eſt, ſublatus morte quæ latronem magis & ſicarium quàm Imperatorem decebat.

S. Petrus Alex. martyr. Feliciùs hoc anno pro Chriſto interiit Petrus Epiſcopus Alexandrinus, etiam volens, & indicato ſatellitibus modo quo ſine populi tumultu poſſet interfici, etiam in morte de ouibus, hoſtibuſque ſuis ſollicitus. Is Arium ob Meletianum ſchiſma expulerat Eccleſiâ, nec eum vnquam recipere, voluit quamuis Achillas & *Arium noluit recipere.* Alexander deprecatores accederent eius poſtea ſucceſſores. Viderat ſcilicet vir ſanctus ab impio homine diſciſſam Chriſti veſtem, & qui Schiſmaticus fuerat ex ambitione, futurum ex rabie Hæreſiarcham.

Statim

Statim ergo Petri ſucceſſor Achillas Arium pœnitentiam ſimulantem recipit, & ad Presbyteri gradum promouet, immò & cuidam Eccleſiæ Alexandrinæ præficit cum poteſtate ſacras litteras interpretandi. Sed infelix ſic incluſit caulibus lupum, & dum ſceleratum hominem ſibi deuincire parat, viperam incluſit ſinu, cuius morſum diu luxit Eccleſia. *Achillas Petro ſucceſſit.*

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab Anno Chriſti 310. *ad* 320.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4364.	1064	311.

LVcianus Martyr Nicomediam deductus ad Imperatorem, coram eo Apologiam pro Chriſtianis dixit; eius juſſu coniectus in carcerem manibus pedibuſque decuſſatis ad quatuor palos affixus, pridie quam cæderetur poſitis in pectore ſuo pane & vino, myſteria celebrauit, & ſe atque ſuos pretioſâ Chriſti carne, ac ſanguine refecit. Eius cadauer in mare proiectum excepere Delphini, atque ad Drapanum detulere, religioſi, Deo jubente, Veſpillones. *S. Lucianus mart.*

Galerius Maximianus Armentarius conſumptis genitalibus peſtilenti vlcere, peſtilentem effudit animam ex corpore vermibus ad horrorem ſcatente. Antequam obiret, agnouerat Dei vindicantis manum, & perſecutionem Chriſtianorum edicto compreſſerat: ſed, vt creditur, pœnitentiâ vt morte Antiocho par & geminus. Hunc Maxentius eius gener inter Deos retulit, & gratus eſſe voluit vt Diis ſuis illuderet. *Galerius Maximianus moritur.*

Alexander, natione Phryx, in Africâ Præf. Prætorio, in Maxentiũ rebellat, homo Imperio minùs *Alexander Tyrannus in Africa.*

dignus, ſed ad id ſuſcipiendum compulſus, cùm ejus filium (fortè Nigridianum dictum) ad neſariam libidinem popoſciſſet, eoque necato patrem eius interficere conatus eſſet: at is victus eſt à Rufio Voluſiano Præf. Prætorij in Africam cum copiis miſſo, captuſque ſuffocatus eſt; vnde data Maxentio Carthagine ſæuiendi ſeges, atque Romæ triumphandi; qui triumphus crudelitatis potiùs, quàm fortitudinis fuit.

Euſebius Papa moritur, ei ſuccedit Melchiades.

Euſebius Papa, ſedis ſuæ anno ſecundo cum 7. menſibus, diebus ſexdecim, obiit: eique poſt ſeptem dies ſucceſſit Melchiades, ad meliora tempora reſeruatus.

Athanaſij initia.

Achillæ demortuo ſucceſſit Alexander, cuius initio ſedis contigit Baptiſmus ab Athanaſio Catechumenis collatus; quem iterari noluit Epiſcopus; ſed tantùm ceremonias ſacras adhiberi; huncque deinceps conuictorem ſuum voluit eſſe atque ſcribam, quem Deus hoc puerili ludo ad magna deſtinabat.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4365.	1065.	312.

Maximini perſecutio.

Eo anno, quo dira fames per totum Orientem graſſata eſt, Maximinus perſecutionem inſtaurat, impulſus à quodam Theotechno; Antiocheno curatore, homine improbo, & Vafro, qui falſis oraculis Principem induxit vt bellum indiceret Christo. Et verò eo jubente Acta quædam Pilati nomine conficta ſunt, blaſphemiis & jocis in Chriſtum referta, quæ ludimagiſtris omnibus propoſita ſunt, vt pueris inſtillarentur, atque à teneris in Chriſtum odia combiberent. Corruptæ denique mulieres quædam gentiles omnibus ſceleribus coopertæ, quæ ſe Chriſtianas fuiſſe fingerent, & Chriſtum eiuraſſe propter libidines in cœtibus occultis patrari ſolitas. En quibus artibus mendaciorum pater, eiuſque ſatellites, hominibus illuſerint, cùm jam regnum ſuum videret interire, à Chriſto ſtatim per Conſtantinum ſanctiùs obterendum.

Acta Pilati conficta, & nefariæ artes in Chriſtianos.

Eius

Eius temporis videtur eſſe S. Catharina, nobili proſapiâ genita, & litteris egregiè exculta; quam cùm deperiret libidinoſiſſimus Maximinus, nullis eam artibus ad venerem trahere potuit. Apud Euſebium ex verſione Rufini (nam in textu Græco caret nomine) appellatur Dorothea, fortè, vt ſuſpicatur Baronius, quia binominis erat, Ethnica dicta Catharina, ſeu Hecaterina, Chriſtiana verò Dorothea. Vtrum autem Philoſophos confuderit, machinæ dentatæ obiecta ſit, decollata ab Angelis in monte Sinai ſepulta ſit, nemo (quod mirum eſt) veterum dixit, primuſque reperitur Euthymius Zygabenus in Pſal. 44. qui ſub Alexio Comneno vixit, id aſſeruiſſe, cùm Euſebius tantùm eius Dorotheæ exilij meminerit; quæ fortè cùm in deſerta & montes Arabiæ, vt multi Chriſtiani, confugiſſet, à Sanctis viris in his locis degentibus ſepulta ſit; qui Angeli nonnunquã vocantur. Sed hanc viri docti coniecturam, eruditorum arbitrio ſubiicimus, & Eccleſiæ aliter ſentienti, atque canenti prudenter aſſentimur.

S. Catharina Martyr.

Dum autem Maximinus in Oriente libidinosè fureret, non erat caſtior in Occidente Maxentius. Ab eo cùm inuitaretur ad ſtuprum Sophronia Romana mulier, eaque Chriſtiana (ſic enim apud Euſebium latinè per Ruffinum loquentem vocatur, cùm Græcè nomine careat) etiam aſſentiente marito Vrbis præfecto, poſtulato tempore vt ſe comeret & aptaret, in cubiculo ſibi gladium in pectore defixit; parricida ſi genio ſuo, Martyr ſi Spiritu ſancto inuitante ſibi violentas intulerit manus.

Sophronia Christiana.

Cùm igitur ita graſſaretur Romæ Maxentius, eiuſque libidini crudelitas reſponderet: inuitatus à Romanis quibuſdam, ſed longè potentiùs à Deo in eum arma corripit Conſtantinus, priuatis inſuper Tyranni injuriis lacessitus, qui ſtatuas eius & imagines euerterat, atq; conſciderat. Cùm igitur Conſtantinus in eum moueret, Sole in pomeridianum inclinante, vt ipſe Euſebio

Conſtantinus Maxentium aggreditur.

teſtatus eſt, vidit cum toto exercitu in cœlo crucem formatam ex luce cum his verbis, ἐν τούτῳ νίκα *in hoc vince*, ac ſequenti nocte Chriſtum aſpexit præcipientem ſibi vt eiuſmodi quod viderat in cœlo ſignum formari iuberet, haſtam ſcilicet cum exiguo ligno tranſuerſo, & litteris X. & P. implicitis, eminentibus in apice crucis; quod deinceps latinis *Labarum*, Græcis λάβορον fuit; quo vel laborum militarium finis, vel perſecutionis ſignificaretur. Hoc ſigno fretus, animatuſque Conſtantinus, Maxentii duces ſibi obiectos ad Taurinum, Brixiam, Veronam profligat, ac denique ipſum Maxentium ſibi cum ingentibus copiis ad Vrbem occurrentem penitùs delet, editis vbique fortitudinis portentis. Maxentius dum victus ſe in Vrbem recipit per pontem Miluium degrauatum multitudine, vt vult Zoſimus, ſeu intempeſtiuè à Machinatoribus ſolutum, vt ſcribit Euſebius, in Tiberim decidit, eiuſque vorticibus hauſtus eſt. Corpori inuento reſciſſum caput, quod haſtâ defixum primò delatum eſt Romam, deinde in Africam, ad bonorum ſpem, malorumque terriculum. Is Maxentij exitus fuit; de quo dubites an luxurioſior an crudelior, an audacior an turbulentior extiterit, cùm in eo omnia vitia, vt ipſe cum æmulis, de Principatu contenderent.

Per crucem incitatur ; ad bellum Conſtantinus.

Labarum facit.

Maxentius vincitur, & perit.

Indictionum initium.

Porrò ex hoc anno Indictiones procedunt, & ſequens primus numeratur primæ Indictionis annus, de quâ cùm aliàs dictum ſit, ſuperuacaneum eſſet in eâ feſtinantem immorari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4366. 1066. 313.

Conſtantinus Pontifex Maximus, edictis perſecutionem compeſcit, Licinio ac Maximino vt idem facerent inuitatis, Vrbeque ordinatâ proficiſcitur in tumultuantem Germaniam. Mediolani ſororem ſuam Conſtantiam dat vxorem Licinio. Ad eas nuptias vocatus Diocletianus venire recuſat, ſenectute m cauſatus; ſed admiſſa non

Licinius Conſtantiam ducit vxorem.

eſt

eſt excuſatio, minacibuſque litteris ab vtroque Imperatore territus eſt, quaſi Maxentii demortui, ac Maximini viuentis fautor, vt vitam deinceps terroris pleniſſimam vir ſceleratus traduceret, & deſperatam inter vitam atque probroſam mortem incertus miſerrimè fluctuaret.

Diocletianus ſuſpectus Auguſtis.

Conſtantius his nuptiis celebratis repetit Germaniam & Gallias, quas ſolo aſpectu placat. Licinius pergit in Maximinum, bellum ſibi denunciantem, & jam in Illyricum tranſgreſſum vanis Deorum reſponſis incitatum. Sed fugere victus in Aſiam compulſus, vbi in fallaces Deorum ſacrificulos conuertit iram, quam bruta idola ſentire non poterant. Tandem edicto in gratiam Chriſtianorũ promulgato, Tarſi in Ciliciâ mortuus eſt miſerabili exitu vitæ; totum enim corpus ſenſim exeſum, in vnum vlcus abiit, oculi ſponte ex capite diſilierunt. Quare inſuper dictus hoſtis à Conſtantino & Licinio, ex mœrore & deſperatione miſerandam efflauit animam, Deũ vltorem prædicans; ſed qui leuibus & breuibus pœnis ad grauiores & diuturniores præludebat.

Victus Maximinus à Conſtantino moritur.

Donatiſtæ tumultuantes in Africâ contra Cæcilianum, eum malè ordinatum à Felice Aptungitano contendunt, & ad Conſtantinum prouocant. Ad eum Anulinus Proconſul Africæ 17. Kal. Maias mittit Carthagine Donatiſtarum libellos ſupplices, quibus cauſam tuebantur ſuam, & Gallos Epiſcopos judices poſtulabant. Conſtantinus eligit Romanum Pontificem Melciadem cum aliis Epiſcopis Italiæ, quibus adjungit Maternum Agrippinæ, Rheticum Auguſtoduni, & Marinum Arelates Epiſcopos, Ab iis Synodus habita in domo Fauſtæ in Laterano; qui cauſâ diligenter excuſsâ, à Cæciliano pronunciarunt; Melchiades grauiter increpuit Donatum, Majorinum ad Concordiam inuitauit: ſed repugnauere Donatiſtæ, & conditiones omnes pacis pertinaciſſimè reſpuentes, nihil ſe præter turbas & tumultus quærere nimis oſtenderunt.

Donatiſtæ prouocant ad Conſtantinum.

Damnati in Concilio Romano.

elchiades moritur; ſuccedit Sylueſter.

4°. Idus Decembris poſt ſedis annos duos, menſes totidem, ac dies totidem 7. moritur Melchiades, vix deguſtatâ Eccleſiæ pace; quâ ſequenti anno Kal. Febr delectus Sylueſter diu potitus, florentem vidit ac reliquit Eccleſiam.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4357.	1067.	314.

Concilia Ancyranum, Neocæſarienſe, Laodicenum

Ancyrana Synodus 18 Epiſcopos vidit, à quibus 24. Canones ſanciti de pœnitentiâ lapſorum. Neocæſarienſem Epiſcopi 17 confecere, cum Canonibus 14. Vtrique præfuit Vitalis Antiochenus Antiſtes, qui pauló poſt mortuus locum Philogonio dedit. De Laodiceno in Phrygiâ Concilio vtrum hoc tempore, an poſt Nicænum, non conſtat; hoc certum, in eo ſexaginta Canones vtiliſſimos editos eſſe, ac diſciplinam Eccleſiæ egregiè ſtabilitam. Quando & Conſtantinus, reſcripto ſuo 3. Nonas Maii ad Ablauium de ratis habendis Epiſcoporum ſententiis etiam in ciuilibus cauſis, quàm bene eſſet in Chriſtianam fidem animatus oſtendit, ſeque tum fuiſſe pluſquàm voluntate Chriſtianum.

Arelatenſis plenaria Synodus.

Donatiſtæ rurſus in Africâ turbas cient, ac Felicem, qui Cæcilianũ ordinârat, Traditorem fuiſſe contendunt. De hoc negotio juſſu Conſtantini Ælianus Africæ Proconſul ſtatuit, & Donatiſtas damnat 15. Kal Mart. Hi prouocant ad Imperatorem: à quo Arelatenſis prima cogi iubetur, quæ vulgó *Plenaria* dicitur ab Auguſtino: hæc vox eruditos hactenus plurimùm torſit, & compulit pleroſque ad Nicænum Concilium cõfugere ob vocem *Arianis*, pro *Afris*, à Gratiano perperam intruſam. In hac ergo Synodo iterum reiecti Schiſmatici prouocauere ad Imperatorem abſentem, præter moras & tergiuerſationes aliud quærentes nihil, & audaciores facti qui à nimis bono Imperatore non ſatis fortiter coërcebantur; quod vnum eſt tamen in Schiſmaticis & Hæreticis retundendis remedium.

Con-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4368. 1068. 315.

Initium diſcordiæ inter Licinium, & Conſtantinum.

Conſtantinus agit cum Licinio, vt Baſſianus, cui nupſerat Anaſtaſia ſoror ſua ſecundo loco nata, Cæſar crearetur, & obtineret Italiam; quaſi inter duos Imperatores interiectus. At incautus Baſſianus audiit Sinicianum fratrem ſuum, à quo perſuaſus eſt vt Licinio adhæreret potiùs, Conſtantinum appeteret bello; verùm ille in ipſo conatu oppreſſus pœnas temeritatis & inſaniæ dedit. Sinicianus ergo autor huius belli petitur à Licinio, & necatur, ſtatuis inſuper Conſtantini Æmone deiectis. Hinc atrox bellum, & prælium ad Cibalim Pannoniæ 8. Idus Octob. à mane à veſperam; quo victus Licinius, amiſsâ magnâ parte copiarum, cum vxore ac filio & theſauris ex vrbe Sirmio translatis fugit in Daciam, inde in Thraciam, reparaturus bellum; ideò Valentem Cæſarem creat, primùm Siniciano in acie cæſo, harum turbarum concitatore. At Conſtantinus potitus Cibali, Sirmio, aliiſque oppidis, Licinium fugientem in Thracia aſſequitur, & pacem nequicquam orantem, in Mardienſi campo inire prælium cogit; quo iterum victus eſt, partem copiarum eius internecioni nox ſubduxit. Nihilominus operâ Meſtriani Legati compoſitum fœdus, eâ lege vt Licinio Thracia, Aſia, totuſque Oriens relinqueretur, reliquum Imperij Conſtantino cederet; huius fœderis victima cæſus Valens fuit, nomine Cæſaris non Imperij, ſed mortis candidatus.

Licinius victus ad Cibalim.

Iterum in Thracia.

Cæſo Valente Cæſare pax initur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4369. 1069. 316.

Moritur Diocletianus, & refertur inter Deos.

Moritur Salonæ olitor Diocletianus 3. Non. Decembr. ſed mortis modum nemo facilè dixerit, diſſentientibus ſcriptoribus: alii enim venenum hauſiſſe, alii contabuiſſe, alii toto corpore putrefacto amiſſiſque oculis interiiſſe ſcribunt, propter immanē Chriſtianorū proſcriptionē iis ſimul & ſemel omnibus ſupliciis dignus, in anteceſsū æternæ damnationis. Relatus tamen eſt inter

ter Diuos à Licinio, ſed in odiũ Chriſtianitatis, vt putabat, reuera in cõtẽptũ Ethnicæ religionis.

Naſcitur S. Martinus.

Hoc anno natum S. Martinum Sabariæ in Pannoniâ putat S. Gregorius Turonenſis, ex patre militari viro; qui tamen annus, non eſt anno mortis eius certior.

Arius hæreticus eiectus ab Eccleſia.

Arius hoc tempore ſpargens in ſuis concionibus ad populum hæreſin ſuam, eamque defendens, ab Alexandro Epiſcopo presbyteratu exauctoratus, cum ſeptem aliis Presbyteris, Diaconis 12. ſeptingentis virginibus caſtitatem profitentibus; quos omnes homo nefarius & ambitioſus ſeduxerat. Ex Concilio 100. Epiſcoporum ejectus eſt ab Eccleſiâ, nunquam in eam admittendus, & citiùs exturbandus.

Coluthus hæreticus.

Eodem tempore Coluthus item Presbyter, vni Eccleſiæ vrbis Alexandriæ præpoſitus, hæreſin aliam docuit, negans Deum malorum eſſe creatorem, & ſuis ſequacibus Coluthianos de ſuo dixit nomine. Hi cum Arianis & Meletianis juncti multùm Catholicis exhibuere nagotij, dum ſe multitudine & malitiâ ſimul tuerentur.

Donatiſtæ à Conſtantino ipſo damnati.

Hoc anno Coſſ. Sabino & Ruffino 4. Idus Nouemb. vltimum judicium contigit in cauſâ Cæciliani, quando ab ipſo Conſtantino Mediolani accuratè auditi ſunt Cæcilianus eiuſque aduerſarij; hi damnati vt improbi calumniatores, ille innocens declaratus: poſtea tamen iidem Donatiſtæ Eccleſiam in vrbe Conſtantinâ Catholicis eripuerunt impudenter; hi modicè tulerunt, & aliam ſibi ex fiſco ſtatui poſtularunt; nectamen in illos impudentes Conſtantinus ſæuiit ferro, ſed tantùm exilio, ne vti martyres à ſuis colerentur: habent enim Schiſmatici, & Hæretici immo Dæmon, Martyres ſuos.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4370.	1070.	317.

Criſpus & Licinianus Cæſares.

Criſpus Conſtantini filius ex Mineruinâ, & Conſtantinus paucis antè diebus ex Fauſtâ natus Arclate, Cæſares creantur, vnaque Flauius Vale-

rius

rius Licinianus Licinius, Licinij Imperatoris ex Conſtantiâ ſorore Conſtantini ; itaque hic annus Iuniorum Cæſarum fuit.

Hoc anno Solis Ecclipſis portendere viſa eſt, honorem duorum inter illos Cæſares non fore diuturnum. *Solis Ecclipſis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4371. 1071. 318.

Arius eiectus Alexandriâ in Palæſtinam venit, vbi ab huius prouinciȩ Epiſcopis impetrat poteſtatem conuentus agendi cum ſuis ; ab iiſdem admonitus reconciliari Antiſtiti ſuo, ille contrà caput erexit, fretus potentiâ Euſebij Nicomediȩnſis, qui nuper ex Berytenſi ſede tranſlatus erat in Nicomedienſem fauore & gratiâ Conſtantiæ vxoris Licinij. Hic excitauit Paulinum Tyrium, Euſebium Cæſarienſem, & alios, vt eius patrocinium ſuſciperent, à quibus Epiſtolæ ſcriptæ 70. quibus Alexander reſpondit, vnus tot aduerſarijs par, atque ſuperior. Quæ cùm reſciſſet Syluester, miſit in Orientem Oſium, aut certè jam eum verſantem in Oriente rogauit vti turbas illas compeſcere conaretur, & ſopire flammas quibus poſtea Oriens atque Occidens exarſere. *Arius fautores habet.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4372. 1072. 319.

Licinius S. Baſileum ſeu Baſilium Amaſeæ Ponti Epiſcopum cædi jubet ob Chriſti confeſſionem, & ſeruatam ſubductamque Glaphyram virginem Conſtantiæ famulam ex ſuis manibus; quâ de re monitus Conſtantinus à ſorore, eum bello aggredi deſtinat. Licinius vt magis irritaret Conſtantinum Chriſtianos omnes ejicit è ſuo Palatio, eos in vrbibus agere conuentus vetat, Epiſcopos colloqui cum gentilibus ; vno verbo, aduerſus Chriſtum, Conſtantini vt putabat fautorem, immanem excitat perſecutionem, quâ multos martyres immiſit cœlo, ſe atque filium exturbauit Imperio. *Licinium inuadere ſtatuit Conſtantinus ob Chriſtianos malè acceptos*

Hoc ergo anno inchoata eſt LICINIANA perſe-

Licinia-na perſe-cutio. perſecutio, vndecima Seuero Sulpitio, quâ mul-ti ſublati ſunt ; ſed præcipui 40. milites Cap-padoces, qui Sebaſte in Armeniâ minori, poſt varia tormenta, in ſtagnum glacie rigens noctu immiſſi ſunt: ex quibus cùm vnus negaſſet fidem, & in balneum aquæ tepidæ ingreſſus ſtatim in-teriiſſet, Martyrum cuſtos, qui 40. corona ſe cœ-lo pendere viderat, poſitis veſtibus eius occu-pauit locum, confractiſque omnes cruribus cur-ru delati ſunt in ignem, præter vnum Melitonem, quem fortiſſima mater viuentem in humeros de-tulit tandiu ; donec mortuum in eundem cum aliis currum coniecit; ſupra fœminam, & ma-trem; mulier fortis.

40 Martyres Sebaſteni.

Turba Alexãdri-na ob Arium. Idem Conſtantinus turbas Alexandrinas per Oſium placare ſatagit, litteraſque ad Arium & Alexandrum ſcribit. Sed vbi Arij nequitiam fraudeſque comperit, litteras ad eum publicas dedit, quibus improbum hominem ſibi probè notum eſſe teſtaretur.

Synodus Alexãdri-na. Alexandriæ Synodus ab Oſio coacta eſt; in quâ Coluthus reddactus in ordinem, Sabelliani damnati. Quid de Ario ſtatutum, temporum aut potiùs Arianorum iniquitas ſcire prohibuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4373.	1073.	320.

Criſpi de Germanis victoria. Criſpus Cæſar tam fortiter, tam feliciter con-tra Germanos depugnat, vt ſe ſanguine Conſtan-tini genitum oſtenderet, nec parenti, ſi fata ſi-nerent, futurum inferiorem.

Leges ſan-ctæ Con-ſtantini. Hoc anno quoque Conſtantinus abolet pœnas contra orbos & cœlibes latas, quibus à ſucceſ-ſione ſuorum arcebantur; abolet & compunctos hominum vultus, & crucem latronibus & fugi-tiuis figi ſolitam, quia hæc erant à Chriſtiano-rum caſtimoniâ, humanitate, & pietate nimis aliena.

CAPVT

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno Chriſti 320. *ad* 330.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4374. 1074. 321.

Qvinquennalia Criſpi & Conſtantini, Conſulibus Criſpo Cæſare II. & Conſtantino item ſecundùm, magnificentiſſimè celebrata ſunt, quando Quinquennium Criſpi, cum patris decimo quinto concurrit. Tumque multa Imperator multis indulſit; Donatiſtis pœnam exilij remiſit; conſuli Aruſpices paſſus eſt; feriari diem Dominicum ſanxit; Medicis, Grammaticis, & Profeſſoribus litterarum immunitatem, aliaque beneficia largitus eſt; jam neque Ethnicus, neque Chriſtianus, licèt à Paganiſmo remotior. *Quinquennalia Criſpi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4375. 1075. 322.

Ad hæc circiter tempora referri poteſt Synodus Gangrenſis, in Paphlagoniâ; cui interfuit Oſius; eius tamen tempus ſat certum non eſt. In eâ damnatus legitur Euſtathius quidam; non Sebaſtenus Epiſcopus, vti vulgò hactenus creditū eſt, ſed veriùs Eutactus diſcipulus Petri Anachoretæ ſeu Impoſtoris in Palæſtinâ. Hic docebat excludi cœlo qui diuitias, parentes, & liberos nō reliquerit, multoſque hac opinione dementauit; nequaquam dicendus monachorum Armenorum Pater, ſed inſanorum fanaticus Hereſiarcha. *Synodus Gangrēſis.*

Tum quoque Donatiſtæ Romæ habere voluerunt Epiſcopum, eoque miſêre Victorem quendam Garbienſem. Excluſi autem à Ciuitate, conueniebant in montibus, vnde & *Montenſes* di- *Donatiſtæ circūcelliones.*

Cti

ſti, cùm tamen ſic quoque in Africâ antea ſub Feliciſſimo dicerentur. Ex iis quoq; nati *Circumcelliones*, quorũ præfecti ſe dicebant *duces Sanctorum*, jactantes ſe publicæ juſtitiæ vindices eſſe, ſeruos vocantes ad pileum, & oppreſſos ęre alieno liberantes; qui ab Imperatoribus etiã armis non tantùm edictis compeſcendi fuere; furioſi homines, & auidi ſanguinis ſui perfundẽdi, quem Dæmoni, ſcelerati martyres, offerebant.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4376. 1076. 323.

Conſtantini lex contra Ethnicos. Edidit hoc anno Conſtantinus ſanctionem contra homines diuerſarum religionum, qui Chriſtianos atque etiam Clericos ad luſtrorum ſacrificia celebranda compellerent, quando videlicet ex Aruſpicum reſponſis Vrbs ob aliquod ſacrificium luſtranda videretur: quo edicto Gentilium furorem repreſſit, quem Augurum conſultatione excitare viſus erat; vt ſic vtriſque faueret, nec Ethnicus neque Chriſtianus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4377. 1077. 324

Gothi à Conſtantino repreſſi. Gothi hoc anno ingreſſi per limites Imperij malè cuſtoditos, Thraciam & Mœſiam vaſtant; ſed cùm ageret Conſtantinus Theſſalonicæ, vbi nobilem parabat & aptabat portum, eos fortiter retudit; quibus, & factâ impetratâque precibus pace captiuos reddidit, in Licinianum bellum inventus. Queſtus eſt eâ de re quaſi de violato fœdere Licinius, qui cogitabat bellum, nec à Conſtantino refugiebatur; quare mox atrociſſimum exarſit; dum autem vtrimque paratur, auarus imprimis Licinius crudelitatem auxit, multis tantùm ob diuitias cæſis, & quas rapere niſi crudeliter haud poterat.

Criſpum filium ſuum Conſtantinus cum claſſe in Aſiam mittit, cui Licinius Amandum (Zoſimo Abentum) opponit; ſed neque Imperator nec eius Nauarchi fortunati fuere. Licinius ad Hadrianopolim in Thraciâ, quamquam 150. pedi-

peditum millia, equitum quindecim in armis haberet, victus eſt ſtratagemate Conſtantini; qui fingens Hebrum ponte connectere, ab aliâ parte vbi arctiſſimus eſt, exercitum ſuum traduxit; qui ſuperueniens imparatis Licinianis, eorũ triginta quinque millia concîdit, reliquos auertit in fugam, leuiter tamen in hoc prælio ſauciatus. Licinius Byzantiũ venit; vbi Martinianum Cæſarem creat & cùm eo ſe ſtatim obſeſſum videt. Amandum autem cum plurimis nauibus in anguſtiis Helleſponti Criſpus cum octoginta expeditiſſimis aggreſſus vicit, multas eius naues demerſit; prælium nox diremit, Liciniana claſſis, in Aſiæ littus Æantium portum, Conſtantiniana in Europæ portum Eleuntem receſſere. At ſequenti die Aquilo ventus à Criſpo pugnauit, & Amãdi claſſem impegit in ſaxa, ex quâ centũ & triginta eliſæ ſunt, adeo vt earum Dux ægrè cum quatuor nauibus fugeret. Byzantium ergo relinquere cogitur Licinius, & Chalcedonem ſe cum theſauris recipere; ad eam vrbem tertium prælium cõmittitur 14. Kal. Octobris, in quo tantam cladem Licinius accepit, vt ex centum triginta millibus vix millia triginta ſuperfuerint. Tum Conſtantia vxor marito ſuo in ordinem redacto impetrauit vitam, ſicut & Martiniano Cæſari. Zoſimus tamen Licinium vult fugiſſe Nicomediam, & inde ad Conſtantinum purpuram attuliſſe, vitâq; donatum eſſe ad tempus; Martinianum autem traditum ſatellibus ſuis à Conſtantino jugulatum eſſe. Summa belli huius, toto Imperio potitus eſt Conſtantinus, quod ſibi pietate vindicauit, perditum impietate Licinij.

Victus terra marique Licinius.

Exauctoratus Licinius.

Florebat hoc tempore S. Nicolaus Mirenſis Epiſcopus, cuius tamen mentio nulla ante ſecundum Nicænum Concilium. Tres pueri huic appoſiti quaſi Scholaſtici, tres Tribuni Scholij ſunt, eius operâ liberati ex mortis faucibus; vnde natus error: Sanctus ille tam hodie cultus, quàm olim incognitus ſanctis Patribus fuit.

Pauli-

Paulino Antiocheno mortuo in eius ſedem irripere conatus eſt Euſebius Cæſarienſis fauentibus Arianis: ordinatus tamen Euſtachius Catholicus Antiſtes, ſicque cauſa melior fallaciori præualuit.

Indicenda viſa eſt Oecumenica Synodus Nicęna vt duæ quæſtiones dirimerentur, de Paſchate celebrando, & de Arianâ hæreſi; ſequenti anno vtraque quæſtio cum Nicęno Concilio terminata eſt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4378.	1078.	325.

Coſſ. Paulino & Iuliano, Conſtantini 20. celebratum eſt Nicææ in Bithyniâ.

CONCILIVM PRIMVM GENERALE.

Huic interfuere 318. Epiſcopi, præſedere Legati Romani Pontificis Vitus & Vincentius Preſbyteri; Oſius Cordubēnſis Epiſcopus egregiè diſputauit, necnon Athanaſius, tum duntaxat Preſbyter, ab Alexandro deductus.

Cùm autem Ariani Epiſcopi, Euſebij Nicomedienſis & Cæſarienſis, Paulinus Tyrius, Menophantes Epheſinus, Theognis Nicænus, Mares Chalcedonenſis; aliique, ſuæ cauſæ diffiderent, varios propoſuere libellos Imperatori aduerſus Catholicos Epiſcopos, quos publicè Conſtantinus incedit, atque hæc crimina, & criminationes ſuâ chlamide obuelanda, & Dei iudicio reſeruanda ſapienter edixit. Ergo ad cauſas Eccleſiæ totus conuerſus eſt cœtus, & ſtatutum vt eodem die ab omnibus Paſcha celebraretur, hoc eſt, die Dominico qui proximè ſuccedit decimo Lunæ primi menſis, hoc eſt cuius 14. Luna vel cadit in diem Verni Æquinoctij, 21. Martij, vel propiùs ipſum ſequitur. Damnata quoque Arij Hæreſis, & conditum Symbolum quod Nicænum dictum eſt; quare Ariani palinodiam recantare coacti ſunt, immo Arius ipſe, recepti in communionem,

Actū de Paſchate.

Damnata hæreſis Arij.

nionem, ſed eâ lege vt nunquam Arius rediret Alexandriam. Durauit autem hæc Synodus à 13. Kal. Iul. ad 8. Kal. Septembris, non tribus annis, vt quidam perperam aſſeruerunt. Probata ſunt Acta huius Concilij à Sylueſtro, aliâ Synodo Romæ congregatâ, vt eadem eius autoritate conuocata fuerat, Conſtantino duntaxat opem ferente, & ne quid turbarum accideret, ſapienter ac fortiter prouidente.

Licinius ſtrangulatus.

Licinius agens Theſſalonicæ, nouas res moliri deprehenſus, & Barbaros ſollicitare aduerſus Conſtantinum, eiuſdem juſſu ſtrangulatus, & viuere, & furere deſiit; vir ſtrenuus, ſed ſceleratus, auarus, crudelis, atque ex omnium criminum colluuione concretus, dignuſque viſus qui crudeliſſimo Imperatori crudelior ipſe ſuccederet. Cæſus quoque in Cappadociâ Martinianus ab eo electus Cæſar, quia non plus eo ſapere meritò credebatur.

Cæſus Martinianus Cæſar.

Hoc denique anno, quo Euſebius Chronicon ſuum terminat, Kal. Octob. Conſtantinus ludos gladiatorios edicto ſuſtulit, nec diutiùs ferre potuit inuectam jampridem in Vrbem & autoritate publicâ probatam generis humani carnificinam.

Gladiatores ſublati.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4379. 1079 326.

Cæſus eſt hoc anno, vel Romæ, vel Polæ in Iſtriâ Fl. Iulius Criſpus, quaſi de ſtupro Fauſtam nouercam interpellaſſet; neque enim hîc audiendus Gregorius Turonenſis, qui huic crimen proditionis perperam impingit. Interfectus quoque ei chariſſimus Licinius junior, cuius necis cauſam cùm nullam ſcriptores antiqui proferant, nefas eſt cum recentibus hîc vaticinari.

Criſpus juſſu patris occiditur. & Licinius junior

Helena Conſtantini mater, de morte nepotis ſui Criſpi optimi juuenis incredibili dolore agitata in Paleſtinam venit, dolores ſuos recordatione dolorum Chriſti ſedatura. Hîc Crucem Domini infoſſam humi reperit, & miraculo detexit; partem eius hîc reliquit, aliam ſecum Ro-

Helena crucem inuenit.

mam

mam deportauit, cum clauis, qui ſi plures jam quàm tres apud Chriſtianos inueniuntur (quartus enim in mare proiectus creditur, vt eius naufragia prohiberentur) hi non affixere Chriſtum, ſed Crucis brachia conjunxere, vel etiam Martyres, membra Chriſti, crucibus affixere. Tum autem Conſtantinus Hieroſolymam inſtaurare decreuit, vbi & celeberrimam Baſilicam ſtatuit Μαρτύριον dictam; mater eius duas, in monte Olíueti vnam, alteram in oppido Bethlehemo; vt quæ loca fuerant Imperatoris Romani impietate ac furore deturpata, alterius Imperatoris pietate ac liberalitate ſacrarentur.

Athanaſius Alex. Epiſcopus

Alexandro Epiſcopo demortuo ſucceſſit S. Athanaſius, frementibus Arianis, quorum malleus fuit, nec ab ipſis Arianis Imperatoribus retundendus.

Arnobius, & Lactãtius.

Arnobius tum in Africâ Rhetoricam docebat, ægrè ad Baptiſmum admiſſus, quòd aliàs impugnaſſet fidem: hanc ergo cùm libris 7. pulcherrimis defendiſſet, dato quaſi pignore inter Chriſtianos admiſſus eſt. Florebat tum quoque eius Diſcipulus Lactantius Firmianus, Criſpi Cæſaris magiſter, Tullianâ facundiâ illuſtris, quam tamen aliquot erroribus deformauit, ideoque rejectus à Gelaſio, non quòd malus eſſet, ſed quod non vbique bonus.

Bellum contra Saporem.

Sapores in Perſide concitauit in Chriſtianos perſecutionem, in quâ cæſi Acepſimas, Aitales aliique ad octodecim millia, veram fidem ſanguine ſuo ſanxerunt. Pax quoque inter illum & Conſtantinum diſſoluta eſt operâ Metrodori cuiuſdam Philoſophi ex Indiâ redeuntis, & mentientis ſibi à Sapore raptos lapides pretioſos, mendacio ſanè pretioſo, & quod multo ſanguine multiſque cædibus ſtetit.

Calocærus Tyrannus.

Calocærus magiſter Camelorum Cyprum occupat, eamque Rex adminiſtrare conatur; ſed ſtatim oppreſſus à Flauio Iulio Delmatio Cæſare captuſque, viuus combuſtus didicit aliud eſſe armen-

armentis, & pecori, aliud hominibus imperare.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4380. 1080. 327.

Hactenus diſſimularat Hæreſin ſuam Arius, tempori cedendum ratus; vbi ſatis ſibi latuiſſe viſus, reuerſus eſt ad vomitum canis, & vt meliùs virus ſuum effunderet redire conatur Alexandriam, per Euſebium Nicomedienſem, qui etiam inflexerat Conſtantinum. At vtrique ſe oppoſuit Athanaſius, & Deo fretus etiam Imperatori exilium per litteras minitanti fortiter reſtitit. *Arius redit ad vomitum.*

Tum miſſus ad Indos Frumentius Epiſcopus ab eodem, hic diſſeminauit fidem, vbi vel non audita fuerat, vel euanuerat, & vbi quondam ipſe vixerat puer, eò deductus à Meropio philoſopho. Quo etiam tempore operâ Chriſtianæ mulieris nunciatus eſt Chriſtus Bacurio Regi & Iberis, captiui mancipij linguâ & exemplis ex ſeruitute dæmonis mirabiliter erepti. *Frumentius Indis prædicat.*

Tum quoque Criſpi innocentia patefacta eſt Conſtantino, & impudentia Fauſtæ, quam in Balneo incluſam ſuffocari juſſit, ne ipſa diutiùs viueret impudicitiæ Imperatoriæ ſimul & crudelitatis, ſpirans monimentum. *Fauſtà necatur.*

Sanctiùs eodem tempore obijt S. Helena, annorum octuaginta, inter amantiſſimos filij nepotumque complexus, 15. Kal. Sept. De cuius nomine Drepanum Bithyniæ ciuitatem, in honorem S. Luciani ibidem conditi inſtauratam magnificè, Helenopolin dixit; vt vno eodemque facto Pius Imperator diceretur. *Moritur S. Helena.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4381. 1081. 328.

Dum luſtrat ſuam Diœceſin Athanaſius, Iſchyram pro Epiſcopo ſe gerentem deijcit, qui ſtatim ad Meletianos, damnatorum portum, confugit. Hoc initinere vidit Athanaſius S. Antonium & Pachomium, Eremi lumina, & multorum monachorum parentes, quorum colloquiis *Athanaſius Ægyptum luſtrat.*

vir Sanctus ærumnas ſuas, mœroremque demulſit.

Iuuencus poëta. Iuuencus Presbyter Hiſpanus, hoc tempore verſibus ſcribebat Euangelia, vt cum voluptate legerentur, & ipſe poëſin, quã valebat, conſecraret Chriſto, dum huius facta dictaque concineret.

Conditur Conſtantinopolis. Conſtantinus pertæſus Veteris Romæ, Byzantij locum contemplatus, eius ſitum Nouæ Romæ deſtinat, cui nomen imponeret ſuum, in Orientis & Occidentis limite; vt vtriuſque nexus eſſet, & monumentum maximi poſt Romam conditam Imperatoris.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4382.	1082.	329.

Gallicani res geſtæ. Hoc anno Ouinius Gallicanus bellum Scythicum feliciter confecit, vſus conſilio SS. Petri & Pauli cubiculariorum Conſtantiæ filiæ Conſtantini, quam huic pater ſi victor rediret deſponderat. Creatus eſt anno ſequenti Gallicanus ille Conſul, & pro Chriſto videtur ſpreuiſſe Imperatorias illas nuptias; immo & omnia bona ſua eidem, ſeque, ad oſtia Tiberina conſecraſſe. Scio hæc referri à Sigonio ad annum Chriſti 316. qui præceſſit quoque Gallicani Conſulatum; ſed meo judicio meliùs ad hunc annum differuntur. Vtrum autem hæc Conſtantia, ſit ea virgo Conſtantini filia quam B. Agnes vlcere liberauit, ſtatuere non audeo, & in re tam dubiâ atque controuersâ, minùs prudenter judicium fertur, quàm ſuſpenditur.

Meletiani & Euſebiani S. Athanaſium falſis criminibus exagitant, videlicet de fracto Calice per Macarium Presbyterum, & Arſenio occiſo: ſed eorum fraude detectâ, atque Iſchyrâ accuſatore veniam poſtulante, & ſuum fatente crimen, calumniatores execratus Conſtantinus Euſebium Nicomedienſem & Theognidem Nicænum de ſuis ſedibus exturbari jubet, vt Arianos, quamquam Ariano dogmati ſubſcripſiſſent, quòd

Arium

Arium ipſum damnare nollent; ex hoc hæretici iudicati, quòd homini hæretico pertinaciùs adhærerent, & pium hominem, neque malè de fide ſentientem exiſtimarent: quæ certa eſt occultatæ hæreſeos nota. *Innocens declaratur Athanaſius.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4383.	1083.	330.

5° Idus Maij dedicata eſt Conſtantinopolis, ac Diuæ Virgini conſecrata, dictaque Noua Roma, ſiue Secunda, *tantum Veteri inferior, quantum hæc Noua ſuper reliquas vrbes emineret*. Hanc autem totius Orbis Romani ſpoliis locupletauit, atque ſic inſtruxit, vt eam de ſuo nomine dici non doleret. Eo certè ſitu collocata eſt, vt verè Bimaris, quolibet flante vento ſemper naues admittat, dignaque ſedes eſſe poſſit Imperatoris, cui Europa, Aſia, Africa totæ ſubjiciantur. *Dedicatur Conſtantinopolis.*

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Chriſti 330. *ad* 340.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4384.	1084.	331.

MELETIANI rurſus exagitant Athanaſium, ab Euſebio Nicomedienſi concitati; & quoniam Calicis confracti causâ corruerat, in Arſenio Epiſcopo iugulato per Athanaſium conſiſtunt, cuius etiam manum oſtentabant, quaſi ad magicas cantiones adhibitam. Interim ipſum Arſenium detinebant accuſatores, & quominus ſua fraus detegeretur omnem mouebant lapidem. Sed tandem vbi is lateret Athanaſius detexit, & ex Thebaide ſuperiori Tyrum appulſum, hic deprehenſum hominem, & ſe negantem eſſe Arſenium, ad Paulinum vrbis Epiſcopum *Exagitatur iterum Athanaſ. & abſoluitur glorioſè.*

Catholicum pertrahendum curat, apud quem de fraude conuictus, & faſſus ſe id ab Euſebio Nicomedienſi impulſum feciſſe, huic grande dedecus iuſſit, Athanaſio magnam gloriam comparauit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4385. 1085. 332.

Gothi victi à Conſtantino Cæſare.

Gothi Sarmatas vexant, & nituntur opprimere, hi à Conſtantino flagitant opem ſemper miſeris paratam; miſſus in Gothos Conſtantinus Cæſar eorum ferè centum millia ferro, frigore inediâ perdidit; reliqui dare obſides compulſi ſunt, atque inter cæteros Ariaricum filium Regis; hac deditione magis quàm ſuâ clade ſe victos eſſe profeſſi.

S. Martinus fit miles.

Pacatiano & Hilariano Coſſ. reſcriptum dedit Conſtantinus de Veteranorum liberis ad militiam cogendis: hoc compulſus S. Martinus annos 17. natus miles effectus, Ambiani nudo pauperi dimidiam clamydem ſuam dedit, texitque Chriſtum gloriantem ſequenti nocte coram cœlitibus ſe à Catechumo Martino veſtitum eſſe, qui primus ad egregiam virtutem Sancti huius gradus fuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4386. 1086. 333.

Conſtantinus laudat Athanaſium.

Admonitus per Macarium Presbyterum ab Athanaſio Conſtantinus de fraudibus Euſebij Nicomedienſis atque Meletianorum, Paulinique Tyrij in Arſenij causâ quæſtione, judicium huiuſce facti totum reſeruauit ſibi, ademptâ Delmatio omni de hoc iudicandi poteſtate. Litteras inſuper ad Athanaſiū perhonorificas dedit, quibus publicam eius faciebat innocentiam. Acceſſit & illud commodi, quòd Arſenius, & Ioannes ſupremus Meletianorum Antiſtes, veniâ ab Athanaſio petitâ, & impetratâ, Eccleſiæ reſtituti ſunt; magna Athanaſij virtutis, & triumphi fercula; & quos maioribus calamitatibus & ærumnis emptos eſſe Deo vir tantus exoptaſſet.

Litteræ in pretio.

Coſſ. Dalmatio & Xenophilo 8. Kal. Ianuar. Con-

Conſtans Conſtantini filius creatus eſt Cæſar ; quando etiam 5. Kal. Octob. Medicis & Profeſſoribus litterarum immunitates & priuilegia confirmata ſunt, vt faciliùs multos inſtituerent, & per Principem latiùs eruditio ſpargeretur, multorum; atque etiam ipſius Principis commodo, cuius virtutes celatæ, ab inertiâ nihil aut parum diffident.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4387. 1087. 334.

Hoc anno, Coſſ. Optato & Paulino, quo contigit Solis inſignis defectio, effecere ſuis artibus Euſebiani, vt Ioannes Athanaſio reconciliatus ab eo iterum deficeret, ipſi autem tam multa, tamque callidè conficta in illum propoſuerunt Imperatori, vt eum compulerint ad Synodum cogendam Cæſareæ in Palæſtinâ: qui locus cùm meritò ſuſpectus eſſet Athanaſio ob Euſebium huius vrbis Epiſcopum, propoſita eſt Tyrus, quò Epiſcopi conuocati erant ad Baſilicæ Conſtantinianæ dedicationem, inde Hieroſolymam ad Martyrij conſecrationem tranſituri. Sed cùm plerique ex Epiſcopis euocatis meritò ſuſpecti eſsēt Athanaſio, hic tergiuerſatus eſt tribus menſibus, & quandiu cauſa ſua prope deſperata tolerauit. *Athanaſius iterum accuſatur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4388. 1088. 335.

Conſtantio & Albino Coſſ. celebrata ſunt Conſtantini tricennalia 8. Kal. Auguſti, quando Fl. Iulius Delmatius, filius Delmatij Hannibaliani, creatus eſt Cæſar; eius autem frater Fl. Claudius Hannibalianus Rex Regum & Ponticarum Gentium conſtitutus eſt, acceptâ coniuge Conſtantiâ filia Conſtantini, quæ poſtea Gallo nupſit: ſed hanc dignitatem mulier crudelis, ac furiæ propior plurimùm imminuit. *Familiam ſuam ordinat Conſtantinus.*

Hoc anno celebratum eſt famoſum illud Concilium Tyrium, ad quod venit Athanaſius cū ſuis Ægypti Epiſcopis, inter quos eminebant Paphnutius & Potamon nobiles Confeſſores; itemque *Concilium Tyri contra Athanaſium.*

vinctus per milites adductus eſt Macarius. Non inuenit locum Athanaſius qui præeſſe debuerat, & quaſi reus ſtare juſſus; quod tam iniquè tulit lacrymans Potamon, vt Euſebio Cæſarienſi exprobraret ſuam in perſecutione Apoſtaſiam. Tum ergo agitata quæſtio de Calice fracto, & Arſenij nece, eodem accuſante Iſchyrâ qui veniam ſuæ calumniæ petierat, nunc eandem texebat ſpe Epiſcopatus. Arſenius autem deliteſcebat, quem ad necem Euſebiani quærebant, itaque ab amicis Athanaſij occultatus eſt etiam Tyri tam prudenter, vt id factum lateret aduerſarios. Calente ergo judicio, & manu iterum Arſenij oſtentatâ, inductus tum Arſenius probè ab omnibus cognitus fabulam cum ſuis manibus oſtendit, Athanaſij aduerſarijs frementibus, atque deſperatis. Adiungit etiam Theodoretus Scortum ab iiſdem corruptum, vt ſibi ab Athanaſio pudorem ereptum quereretur, ſed Timotheus Presbyter inductus, fingens ſe Athanaſium eſſe, & à Meretrice quaſi Athanaſius accuſatus; calumniam accuſantis, accuſati innocentiam pateſecit. Reſtabat calix effractus, cuius autor erat Macarius, ſed jubente Athanaſio: de quo cùm facilè eſſet pronunciare, ſuſpendere tamen ſententiam ſuam iniqui judices, donec de hoc facto idonea teſtimonia inuenirentur. Miſſi ergo in Maræotin quæſitores, connitente ad omnes Euſebianorum conatus Dionyſio Comite; quare relictâ Tyro fugit ad Conſtantinum Athanaſius, nihil ſibi expectandum ratus ab Euſebij fautoribus, in eius perniciem coniuratis. Interim cum Iſchyrâ veniunt in Maræotin Epiſcopi quos Philarius Ægypti præfectus comitabatur; reiectis illi viris probis, Iudæos, & Cathecumenos, ac ſuæ farinæ homines interrogant, teſtimoniiſque celeriter Tyrum perlatis, indictâ causâ damnatur Athanaſius, exuitur Epiſcopatu, & Alexandriæ hærere prohibetur; Ioannes autem eiuſque factionis Epiſcopi cum Ario & Euzoio in communio-

In quo damnatus Athanaſius, & exautoratus, reſtituti Ariani.

nionem recepti ſunt, Paphuntio indignante, & admonito Maximo Epiſcopo vt abirent, ne Confeſſores duo pro Chriſto luſci atque claudi in cathedrâ impietatis ſederent. Renunciatus eſt inſuper Iſchyras Epiſcopus minuti pagi ſui, qui nec Presbyter erat; omnia denique ſic perturbatè confecta ab Arij fautoribus, vt ex odio iudicium hoc profectum eſſe ſatis ab omnibus intelligeretur. Dedicata nihilominus vtraque Baſilica Tyria & Hieroſolymitana, cuius pretium fuit magna Eccleſiæ perturbatio.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4389. 1089 336.

Mortuo ſub anni finem Syluestro, cùm ſediſſet anno vno & menſibus decem, ſuffectus eſt ei 17. Kal. Febr. Marcus Pontifex, ſed tantùm oſtenſus Eccleſiæ menſibus octo, mortuus Nonis Octobr. & poſt dies decem 16. Kal. Nouemb. huic ſuccedente Iulio Romano. Primùm autem fit hic Pallij ſeu Phrygionis mentio, honoris poſtea causâ quibuſdam Epiſcopis à Summo Pontifice tributum, ex lanâ crucibus contextum, vt qui id ferret, Chriſti boni Paſtoris meminiſſet, ouem ſuis humeris referentis. *Moritur Papa Syluester ſuccedit ei Marcus.*

Agebat tum Conſtantinopoli Athanaſius, ſicque coram Imperatore ſuam egerat cauſam, vt eodem vocarentur Epiſcopi qui cum Tyri damnarant, etiamnum in Encæniis Hieroſolymæ commorantes. Plerique eorum in ſuas receſſere Eccleſias, ſex tantùm reliquis impudentiores duo Euſebii Nicomedienſis & Cæſarienſis. Theognis Nicænus, Patrophilus Scythopolitanus, Valens Murſienſis, Vrſacius Singidonius acceſſere, qui omiſſo Calice fracto aſſeruere Athanaſium minatum eſſe ſe impediturum quominus ex Ægypto, de more, frumentum Conſtantinopolin, mitteretur earumque minarum produxere teſtes quinque Epiſcopos Ægyptios, qui olim ab Athanaſio ſteterant, nunc corrupti ab Euſebiis & Dionyſio Comite in ſuum Epiſcopum dixere te- *Noua in Athanaſium calumnia.*

ſtimonium. Itaque iratus Imperator eum Treuiroſ ire exulem jubet, vbi perhonorificè exceptus eſt è Maximino huius vrbis Epiſcopo. Præterea idem Ariani expellendum curarunt inimicum ſibi, amicum Athanaſij Marcellum Ancyranum. Reſtituendum quoque curarunt Alexandriæ Arium; ſed cùm turbas ibidem mouiſſet, redire Conſtantinopolin juſſus eſt. Ita *conuenerunt quatuor aut quinque (vt miſerum deluderent Imperatorem,)* quod querebatur Diocletianus.

Mittitur in exilium Treuiros.

Conſtantinopoli Arius profeſſionem fidei ſubdolam edidit, in quâ *Conſubſtantialis* vocem expunxit, Ita juſſus eſt Alexander Epiſcopus Conſtantinopolitanus eum in communionem recipere; ille tamen recuſauit autorem hæreſeos admittere, totâque nocte Deum orauit, vt ipſe aut Arius à Deo tolleretur; ſequenti ergo die dum idem Arius pergit ad Synaxin, ad latrinas publicas diuertens, ibidem & inteſtina & miſeram animam euomuit; Iudæ proditori & vitâ & morte ſimillimus.

Arius egerit inteſtina.

Denique tum venere Conſtantinopolin Legati ex Indijs Orientalibus cum pretioſiſſimis gemmis, ac varijs animalibus, picturis, & imaginibus, quibus Imperatorem Conſtantinum ſuum Orbiſque Principem faterentur; cùm iam eius nominis fama, ac victoriarum, vix Orbe toto caperetur.

Legati ex Indiis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4390. 1090. 337.

Conſtantinus Magnus, in villâ proximâ Nicomediæ, quam Achironam appellant, moritur 11. Kal. Iunias ſeu 22. Maij, die Pentecoſtes, ſub meridiem, cùm imperaſſet annis 32. aut 31. Vir planè eximius, & cui Eccleſia plurimùm debet, quam multis donis, multis priuilegijs auxit. Qui autem circumfertur liber *de Donatione Conſtantini*, ſcriptus eſt ab inimico S. ſedis, ſiue ille Græcus fuerit, ſiue Latinus, homine imperito & abſurdo,

Conſtantinus Baptizatur, & moritur.

abſurdo, timendoque dum aliquid dare ſimulat. Euſebius ſcribit ſe eum in morte baptizaſſe, differentem ſacram illam ceremoniam, vt in Iordane, & aquis à Chriſto conſecratis elueretur; nec videtur ratio cur Euſebius ad tres filios Cōſtantini reſcribens auderet mentiri, à quibus refelli poſſet; aſſentitur quoq; Euſebio S. Ambr. & quotquot Sylueſtri baptiſmum, Imperatoris lepram, balneum ex infantium ſanguine, aliaque eiuſdemmodi explodunt, de quibus ſtatuere non audemus; quia illinc multi, hinc eruditi ſtant, & non eſt huius operis *tantam componere litē*.

Filij eius diuidunt Imperium Ro.

Tum Auguſti renunciati ſunt tres liberi Conſtantini, Conſtantinus, Conſtantius, & Conſtans, qui ſic Imperium Romanum partiti ſunt, vt Conſtantinus Gallias & quidquid eſt trans Alpes obtineret, Conſtans Romam, Italiam, Africam, Siciliam ac reliquas inſulas cum Illyrico, Macedoniâ, & Græciâ regeret; Conſtantius denique Thraciam, Aſiam, Orientem cum Ægypto adminiſtraret. Aſperſum etiam fuit aliquid Dalmatio Cæſari, Conſtantio Conſtantini Magni fratri, & Hannibaliano, quos Conſtantinus Magnus purpureâ auratâque veſte, & *Nobiliſſimatus* titulo donarat: ſed hi tres militari tumultu ſublati ſunt, quem aut concitauit, aut fieri paſſus eſt Conſtantius. Quibus etiam adjunctus eſt Optatus, creatus Patricius ab eodem Conſtantino, excogitato dignitatis nouo gradu, vt is videlicet ſuprà Præfectos Prætorio ſederet; tum autem hic ei titulus vitâ ſtetit. Sublatus quoque Ablauius Præfectus Prætorio, homo auarus & potens; cui tū pecunia, vt præcinuerat qui eum extulerat, nihil profuit, & cui tum oblata à Conſtantio ſimulante purpura per ſicarios eius ſanguine rubuit; meritò *pila fortunæ* dictus, cùm ex humili loco ad ſumma, ex magnis ad infima delatus eſſet. Gallus & Iulianus ægrè ſeruati, vitam ille deſ-

peratæ valetudini, hic teneræ ætati ſuæ debuerunt. Sic tantum Imperium vt multo ſanguine coaluerat, ſic multa cæde diuiſum eſt.

Concilium Romanum. Romæ Concilium celebrauit Iulius Papa, in quo Nicæni Concilij acta prolata ſunt, atque confirmata; hæreſis Ariana damnata eſt, quæ etiamnum ſerpebat, & occultè minabatur, ex tot Principibus vnũ opperiens de more, à quo foueretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4391. 1091. 338.

Initia Iuliani Apoſtatæ. Eò ſpectare videntur initia Iuliani Apoſtatæ; cui ad Ethnicos mores propenſio inſtillata eſt à Mardonio Eunucho philoſopho Scythâ, & Maximo philoſopho itemque Mago, quem audiit Nicomediæ. His malis præceptoribus mala alioqui & corrupta indoles, quid boni potuit polliceri?

Redit Athanaſius Alexandriam. Rediit hoc anno cum perhonorificis litteris à Conſtantino ad Alexandrinos datis S. Athanaſius; ita receptus ab omnibus, vt non ab exilio, ſed è cœlo redire videretur. Rediere quoq; ad Eccleſias ſuas alii eiecti Epiſcopi: idque tolerauit ingratis, & inuitus Conſtantius, jam ab Euſebianis actus in tranſuerſa, & quem fratris natu maioris metus tantùm in officio continebat.

Sanatus Conſtantius ab vlcere. Conſtantius in Perſas expeditionem parans, inſanabili vlcere percuſſus à Deo, vt ad ſanam rediret mentem, à Spiridione Tremithuntis Cypri Epiſcopo, quem viderat in ſomnis, tactu duntaxat ſanatus eſt corpore, non tamen mente, licèt ei vir ſanctiſſimus præclara monita & ſaluberrima impertiiſſet; tantò faciliùs corpora, quàm animi priſtinæ valetudini reſtituuntur.

S. Iacobus Saporem cogit ſoluere obſidionem. Interea Sapores Perſarum Rex Niſibin, aliter dictam Antiochiam Mygdoniæ obſidione graui premebat, & eam cepiſſet niſi in eâ vixiſſet Iacobus Epiſcopus; cuius precibus in Perſarum exercitum tanta vis culicum immiſſa, vt equis & Elephantis efferatis rabie obſidio ſoluenda fuerit, nunquam proceſſura quandiu in eâ aut Iacobus vixit, aut tumulatus eſt.

MVN-

MVNDI. *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4392. 1092. 339.

Ariani moleſtiſſimè ferentes Athanaſium reſtitutum, Legatos mittunt ad Iulium Pontificem, & ad Imperatores Conſtantinum & Conſtantem, qui eum accuſent, quòd eius reditus causâ multæ cædes patratæ eſſent; quòd per Concilium eiectus, ſine Concilij autoritate rediiſſet; quód frumentum dari ſolitum viduis ſubſtraxiſſet. Quas calumnias cùm abundè diluiſſent eius Legati, illi petiere Concilium, vti res accuratiùs excuteretur; ſed ex quo turbas potiùs, quàm victoriam ſperabant. *Ariani accuſant Athanaſium.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4393. 1093. 340.

Iulius Romæ in causâ Athanaſij ſynodum indicit ad quam euocat, & actores, & accuſatum; hic accurrit, illi tergiuerſantur, neque comparent. Itaque hæſit menſibus duodeviginti Romæ Athanaſius, vbi publicauit S. Antonij vitam, ac monachorum in Occidentem diſciplinam inuexit. Hîc quoque confecit Symbolum de ſuo dictum nomine, quodquidem diu latuit, neque ab antiquioribus Græcis aut Latinis citatum eſt; videtur tamen S. Auguſtino innotuiſſe, apud quem integræ leguntur hujuſce Symboli ſententiæ, & prorſus iiſdem conceptæ verbis; hodie ab Eccleſiâ magno conſenſu recipitur, neque eſt ſciolorum quorumdam de eo tricis immorandū. *Declinant Ro. ſynodum Athanaſij accuſatores.* *Symbolum Athanaſij.*

Obiit hoc anno Euſebius Cæſarienſis *Arianæ factionis ſignifer, propugnator apertiſſimus, & inter Arianos facilè Princeps*, inquit Hieronymus: quare malè à Petro de Natalibus inter ſanctos relatus eſt, & in Vſuardi Martyrologium, & Menologium Græcorum irrepſit 21. Iunij, ſubſtituto videlicet Cæſarienſi pro Samoſatenſi, cujus natalis in hunc diem cadit. Abſit enim vt eom Eccleſia hoc honore dignata ſit, cuius memoriam in ſecunda Nicæna ſynodo execrata eſt, eumque anathemate dignum judicauit. Succeſſit ei diſci- *Euſebius Cæſarienſis moritur, cui ſuccedit Acacius.*

pulus Acacius impietate par, & mali corui malum ouúm.

Euſebius Nicenæ Epiſc. fit Conſtantinopolitanus.

Meliori fato elatus eſt Alexander Conſtantinopolitanus Antiſtes, cui Arium ſublatum debet Eccleſia. Huic ſubſtitutus eſt ab Orthodoxis Paulus, contrà nitentibus Arianis pro Macedonio. Sed in Vrbem adueniens Conſtantius, adhibito Arianorum Concilio, & Paulum expulit in Pontum, & in hanc ſedem ex Nicomedienſi Euſebium tranſtulit; gementibus bonis omnibus, & turpem illum Epiſcopatuum mangonem execrantibus.

Euſtathius Antiochenus exulat.

Eodem tempore Euſtathius Epiſcopus Antiochenus, à meretrice auro corruptâ accuſatus, item quaſi Sabellij fautor & Auguſtæ matris Imperatoris maledicus, & conuiciator, relegatus eſt Traianopolin in Thraciam. Obiit hîc ſanctiſſimè, ejus corpus poſtea Antiochiam relatum ſub Zenone, ipſe locum in ſacris diptychis meruit; quæ eum accuſarat meretricula longo & graui afflicta morbo calumniam eiuſque authores Euſebianos patefecit. Huic ſucceſſit Epaphronius Arianus, à quo refugêre Catholici, priuatim conuentus agentes, vnde Euſtathiani dicti ab hæreticis, tantumdem alienis à fide, quantò magis eam publicè profiteri videbantur.

Conſtantinus Iunior cæditur.

Conſtantinus Iunior, Conſtantis fratris ditionem inuadens, latrocinio potiùs quàm juſto bello, ab hujus militibus interimitur, eiuſque corpus in Alſam fluuium prope Aquileiam proijcitur, graſſatoris potiùs quàm Imperatoris ſepulturam ſortitus: Zoſimus tamen mortis huius cauſam refudit in Conſtantem, quem ait triennio toto iracundiam ſuam in fratrem, ob controuerſiam de Italiâ, & Africâ diſſimulaſſe, & dum fingit milites ad Conſtantium & bellum Perſicum mittere, Conſtantino intuliſſe necem. Vtut ſe res habuerit, magnus Arianorum obex ſublatus eſt, atque Athanaſij, & Catholicorum defenſor acerrimus; qui tamen ſua patientiâ, non hominum præſidio, victores extitere.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Chriſti 340. *ad* 350.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4394.	1094.	341.

HOc anno Coſſ. Marcellino, & Probino Franci in Galliam fecere irruptionem; quæ facilè repreſſa eſt, his jam magna molientibus, eamque tum ſedem fortitudinis ſuæ deſtinantibus.

Franci repreſſi.

Tum etiam terræ motus ingens anno ferè toto Antiochiam concuſſit; quando & in Armeniâ eodem terræ motu ab ſe inuicem reſiliere, eodemque quaſi arietantes colliſi ſunt; certo indicio Deum Orienti iratum eſſe, vbi eius ſerui tam malè ab Impiis excipiebantur.

Terræ motus ingens.

Antiochiæ celebrata ſunt Encænia *Dominici Aurei*, ſic dicebatur Baſilica hîc à Conſtantino Magno exædificata; his præſens fuit Conſtantius, atque Epiſcopi plures nonaginta, ex quibus Ariani ſex & triginta numerabantur pauciores Catholicis, ſed audentiores, & quibus fauebat Imperator. In eâ Synodo abdicatus Athanaſius, & in eius locum ſuffectus Euſebius; ſed eo non admittente, ex metu Alexādrinæ plebis, electus à pſeudoſynodo Gregorius Cappadox: Euſebius verò Emeſenæ præpoſitus eſt Eccleſiæ, vir impius, Aſtrologiæ judiciariæ deditus, ideoque à ſuis Emeſenis excluſus, diſcipulus Euſebij Cæſarienſis, & Patrophili Scythopolitani, atque inſuper Sabellij errori bus infectus, malè inter ſanctorum Catalogum intruſus, cuius homiliæ quæ circumferuntur, Eucherij Lugdunenſis Epiſcopi ſunt, tãtumdem ab eo disjuncti, quantùm vera fides ab hæreſi diſſidet. In hâc Synodo nomen ὁμοούσιος cal-

Athanaſius exauctoratus; ſuffectus ei Gregorius.

Euſebius Emiſenus hæreticus.

Pſeudo-concilium Antiochenum.

callidè ſuppreſſum, editique Canones 25. in corpus canonicum poſtea recepti, non quia à malis prodierāt, (horum enim nomina callidè ſuppreſſa fuerant) ſed quod boni cēſebātur; tamen à S. Ioanne Chryſoſtomo olim non imprudenter rejecti.

Audiani Anthropomorphitæ.

Tum viguere Heretici Audiani ab Audæo hæreſiarchâ dicti, qui Iudæorum more celebrabant Paſcha, & multa dicebant quibus parum ſe ſapere ferebantur, vt Deum humanam formam habere; ideoque ejus ſectatores poſtea dicti Anthropomorphitæ, ipſi formâ belluæ digniores.

Iulius Papa abſoluit Athanaſium.

Ariani retinuerant Legatos Iulij Papæ, Elpidiū, & Philoſenum, donec conuentum ſuum Antiochenum abſoluiſſent; quare idem Pontifex in Synodo 50. Epiſcoporum, causâ diligenter excuſsâ, Athanaſium pronunciat innocentem, ſicut & Marcellum Ancyranum. His auditis Ariani qui etiamnum hærebant Antiochiæ litteras ad Iulium ſcribunt; ſed quæ ab Heterodoxis erant expectandæ, hoc eſt, quærelarum & faſtus plenæ: quibus nihil perfecere, niſi vt ſe nauiter impudentes & refractarios profiterentur.

MVNDI	*Vrb Cond.*	CHRISTI.
4395.	1095.	342.

Gregorius per vim introducitur Alexandriam

Exceptus fuerat Alexādriæ, cum ingenti totius Ægyptiacæ Eccleſiæ gaudio, Athanaſius; ſed eam lætitiam Gregorius Cappadox, intrudendus in ejus locum ex Antiochenâ Pſeudopſynodo militari manu per Philagrium præfectum, abrupit. Hic natione quoque Cappadox, & apoſtata à fide, videns Catholicos ſuis conatibus obſiſtere, Ethnicos Iudæos, & impios quoſque armatos, in Eccleſiam immittit; à quibus nudatæ ſacræ virgines, monachi obtriti, plebs indignè vexata, egrè ex eorum manibus ſe ſubduxit Athanaſius quæſitus ad necem. Inde ſæuitum in alias Eccleſias; Potamon ille magnus Confeſſor tot plagis conſciſſus eſt, vt ex illis obierit; olim pro fide, nunc pro Eccleſiæ libertate martyr.

Iulius hereticos publicos deteſtatur.

Hæc cùm audiiſſet Romæ Iulius, immo cùm

ca

ea ex Athanaſio eodem appulſo didiciſſet, collectâ Synodo Arianorum epiſtolam conſcutauit, non autem in eos ſententiam pronunciauit, adhuc latentes ſub Catholico nomine: at cùm miſiſſet ad eum Gregorius legatum Carponam Arianum manifeſtum, eum nec alloquio, nec aſpectu dignatus eſt Iulius, vt oſtenderet quo eſſet in eos animo, qui hæretici eſſe cõuincerẽtur.

Hoc tempore Euſebius antea Nicomedienſis, non Conſtantinopolitanus, impiè, vti vixerat, moritur; de cuius ſucceſſore tumultuatum, Catholicis Paulum, Arianis Macedonium ſuggerentibus. Itaque Conſtantius mittit Conſtantinopolim Hermogenem Ducem, à quo expulſus Paulus ciuitate, inſuper mulctatâ dimidiâ parte frumenti, quod ex magni Conſtantini liberalitate ſingulis diebus accipiebat. Sed tandem idem Hermogenes à populo diſcerptus, pœnas dedit & ſuæ, & Imperatoriæ crudelitatis. *Euſebius Nicomedienſis moritur.*

Eodem tempore eiecti è ſuis ſedibus Marcellus Ancyrâ, Aſclepas Gazâ, Lucius Hadrianopoli, Romam ad Iulium Pontificem confugere, à quò tam liberaliter excepti ſunt, vt qui communis Eccleſiæ Pater eſſet, jam afflictorum, & miſerorum patronus haberetur. *Exules Epiſcopi Romam confugiunt.*

Photinus, Ancyrâ oriundus, diſcipulus Marcelli Ancyrani nouam procudit hæreſin, negans Chriſti Diuinitatem, & purum hominem aſtruens: cæterùm vir ingenioſus fuit, eloquens, ac linguarum peritus; quas animi dotes ſuperbia, mater hæreſeos, corrupit. *Photinus hæreticus.*

Denique hoc anno, cùm Franci biennio toto multum negotij exhibuiſſent Conſtanti, ſic ab eo repreſſi ſunt, vt Romanorum ſocii fierent atque fœderati: quæ pax ad ſpem conceptam, iis magis quàm bellum profuit. *Francis data pax.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4395. 1096. 343.

Mortuus eſt hoc anno S. Paulus primus Eremita, natus annos centum & tredecim, agnitus mira- *Moritur S. Paulus Eremita.*

mirabiliter à S. Antonio, & ab eodem operâ duorum leonum ſepultus; cui mortis timor profuit, vt tandiu ſanctè viueret atque religiosè.

S. Antonius Alexandriam venit. Circa hoc tempus venit Alexandriam s. Antonius, relictâ eremo ſuâ, vt populum doceret ſe ab Athanaſio ſtare, quem ſuum eſſe Ariani iactabant, quos ille factis, dictis, ac miraculis confutauit.

Perſecutio in Perſide. Apud Perſas dira ſæuiit à Sapore Rege perſecutio, quâ primùm in bona ſæuitum, iis per crudeliſſimos exactores direptis; deinde Eccleſiæ dirutæ ſunt; denique cædibus actum. Tum Simeon Seleuciæ, & Cteſiphontis Epiſcopus necatus eſt; cæſus item Vſthazanes Regis nutritius, ac princeps Eunuchorum, cum aliis centum Epiſcopis, Presbyteris, ac Clericis. Ac deniq; ſublatus cum ſuâ filiâ Puſiles Præfectus artificũ; viri omnes magni, ſed fide ſuâ, ac morte longè clariores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4397. 1097. 344.

Perſecutio viget in doctores, & Epiſcopos. Viguit & hoc anno in Perſide Chriſtianorum perſecutio, juſſique interfici quotquot Chriſtum colerent, ſine diſcrimine ſexus, vel ætatis. Itaque innumerabilis multitudo cæſa eſt & militum & aulicorum: ſed cùm inter eos interemptus eſſet Azades Eunuchus chariſſimus Sapori, eo non admonito, tantum ex eius nece doloris hauſit, vt deinceps neminem plecti voluerit præter legis magiſtros & doctores. Exinde tamen multi Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, monachi, ſacræ Deo Virgines, aliique officiis Eccleſiæ addicti perierunt, eò chariores Deo, quò erant eius altaribus victimæ propinquiores.

Aliud Conciliabulum Antiochenum Conciliabulum aliud ab Arianis Antiochiæ celebratum, in quo profeſſionem fidei cæteris longiorem ediderunt, ideò μακρόστιχον dictam, cui Luciani martyris titulum præfixere: ſed hæc quoque ſuſpecta viſa eſt Occidentalibus, quòd nomen *Conſubſtantialis* non haberet. Immò & cùm eorum Legati veniſſent Mediolanum ad

Con-

Conſtantem, parati Occidentalibus ſubſcribere, vbi ad rem ventum eſt, & damnanda Arij ſententia fuit, illi furoris pleni, ex cœtu diffugère, & qui eſſent, re potiùs quàm verbis oſtendere.

Neocæſarea ciuitas in Ponto tota concidit terræ motu, præter Eccleſiam in quâ tum Epiſcopus & populus, ſacris myſteriis intenti, periculo ſubducti ſunt in gratiam S. Gregorij Thaumaturgi qui hanc Eccleſiam inter terræ motus ſepulchro ſuo ſemper firmam & incolumem præſtitit. *Neocæſarea tota concidit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4398. 1098. 345.

Conſtantius aduerſus Perſas ſuſcipit expeditionem, in quâ parum feliciter pugnauit contra Saporem, licèt tinctum ſanguine Chriſtianorum; ſed magis hæreticus Princeps quàm Ethnicus diſplicebat Deo: vt bella domeſtica & ciuilia, quàm externa & aliena ſolent eſſe crudeliora. *Bellum Perſicum infelix.*

Gallus & Iulianus, filij Conſtantij fratris Conſtantini Magni, hoc anno Eccleſiæ & Clero addicti ſunt, vt natalium ſuorum obliuiſcerentur. Iuliani etiam primam indolem viſus eſt S. Mamas deteſtari: cùm enim ambo fratres huic templum ponerent, & partem quiſque ſtruendam ſcuſcepiſſet, Iuliani collabebatur ſemper, Galli pars manebat immota, martyre eius munus exhorreſcente qui tot martyres quandoque facturus erat. *Gallus, & Iulianus Clerici.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4399. 1099 346.

Poſt triennium quàm Athanaſius venerat Romam, accitus Mediolanum ad Conſtantem Imperatorem venit, vt cum Protaſio huius vrbis Epiſcopo de ſuâ aliorumque Epiſcoporum expulſorum cauſâ ageret; itaque tum primùm informata Concilij Sardicenſis cogitatio, quod in annum ſequentem indixere Conſtans & Conſtantinus, à Iulio Pontifice permoti, vt multis controuerſiis ac litibus prouideretur, quæ generalem totius Orbis conuentum viderentur poſtulare, *Athanaſius adit Conſtantem.*

lare, & vt litigatoribus Arianis omnis tergiuerſandi tolleretur occaſio.

Concilium Agrippinenſe. Tum verò celebratum eſt Concilium Agrippinenſe, ſeu Colonienſe, in quo damnatus eſt Euphrates vrbis huius Epiſcopus, Chriſti negans diuinitatem; quare & dignitate exutus eſt. Sed cùm idem Euphrates anno ſequenti ſederit in Concilio Sardicenſi, immo perfunctus ſit honorificâ legatione ad Conſtantium cum Vincentio Capuano, dubium ingeritur vel de eius damnatione, vel de tempore; & cum iis hærere hic nobis aquam, ſine temeritatis nota poſſumus confiteri.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4400.	1100.	347.

Conciliũ Sardicenſe. Coſſ. Rufino & Euſebio celebrata Synodus Sardicæ, quæ vrbs eſt in limite Myſię ac Thracię, cui Epiſcopi 70. interfuerunt, ex quibus plerique Catholici, pauci Ariani, ſed audaciæ ſuæ, atque Conſtantio præſidentes. Legati ſanctæ Sedis Archidamus & Philoxenus; patronus Concilii, Oſius. In hâc Synodo abſoluti Athanaſius, Marcellus Ancyranus, Aſclepas Gazenſis; damnati Ariani; Canones conditi 21. editi Græcè & Latinè, qui poſtea Nicænæ Synodo cōtributi aliquid negotii exhibuere. Cùm autem viderent Ariani Epiſcopi, in hoc Concilio neque vim neq; fraudes poſſe, ſanctiſſimis Epiſcopis ex æquitate ſtatuentibus, defluentes ex Synodo aliam ex factionis ſuę Epiſcopis Philippis in Traciâ conflauerunt, quā malitioſè quoque Sardicenſem appellauere. In eâ decreta ſua de Athanaſio, & aliis à ſe damnatis confirmauere, cui addiderunt quoque Iulium Romanum Pontificem, & fidei profeſſionem ediderūt, in quâ cùm omiſſo nomine ὁμοούσιον *Pſeudoſynodus Sardicenſis.* damnaſſent etiam aliquot poſitiones Arij, inde Semiariani dicti ſunt. Hæc autem autoritate Imperatoris ſic diuulgata ſunt, vt plus innoteſcerent quàm decreta veri Concilij Sardicenſis, in quâ nulla edita fidei regula, neque vllum verbum aut apex detractus aut additus Nicænæ fidei; vnde fa-

factum vt Synodus Sardicenſis Canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinentes Nicæno Concilio tribuerentur; quæ ergo fidei Sardicenſis Decreta citata ſunt, ea Semiarianorum fuerunt: quare ſanctis quibuſdam Patribus odioſa Synodus Sardicenſis fuit, quoniam iis tantùm cognita fuit Pſeudoſynodus; quod de Hilario liquet, & Auguſtino, tantùm intereſt Eccleſiæ, fulcire veram fidem Principes, quorum præſidio deſtituta, hæreticorum factioni ſuccumbere videatur.

Quare vt huic prouideretur malo, Legati ſunt à Catholicis ad Conſtantium Vincentius Capuanus & Euphrates Agripinenſis, viri magni, & Imperatorem ad ſuas partes attracturi, niſi ſe torum jam, ac poſtea etiam magis, Heterodoxis Epiſcopis regendum permiſiſſet. *Legati Synodi ad Conſtantium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4401. 1101. 348

Hoc anno pugna Romanos inter & Perſas commiſſa eſt ad Singaram; in quâ victor erat Conſtantius, ſi fortiter imperare potuiſſet; ſed certam victoriam amiſit ferociâ militum ſuorũ, dum ſtolidè & cõtra rationem belli præcipitante die eum ad pugnam compulerunt. Sed erat hic in Catholicos Epiſcopos fortis, in militem pauidus & meticuloſus; certiſſimum abjectæ mentis argumentum. Fuit autem hoc grauiſſimum, ex nouem aduersùs Perſas, Conſtantii prælium, atque ex quo minùs accepit damni; ſemper infelix, & nonnunquam ita preſſus vt in loco in tuto pernoctare cogeretur, & victitare pane quem ab anu ruſticâ precariò petitum receperat, tantùm diſiunctus à parente ſuo gloriâ & felicitate, quantùm ſanctimoniâ & pietate diuulſus erat. *Victoria de Perſis.* *Infelix in hoc bello Conſtantius.*

Hadrianopolitani ciues & Epiſcopus Lucius Arianos auerſati, cum eis communicare noluerant; itaque juſſu Imperatoris Conſtantij in eos ſæuitum magnâ acerbitate: capite quidam, bonis alij multati, plerique voluntario exilio fidem reſeruandam cenſuerunt; Lucius ipſe in exilio *Crudelitas e[?]us in Hadrianopolitanos.*

mori

mori coactus; adeo vt Diocletianus reuixiſſe in Thraciâ putaretur.

Legati Synodi Sardicenſis Antiochiæ vexati. Neque honeſtiùs actum cum Legatis Synodi ad Imperatorem. Stephanus enim Antiochiæ Epiſcopus per Clericos ſuos facinoroſos homines meretricem in cubiculum Euphratis immiſit, vt tam huic quàm collegæ Vincentio adulterij crimen impingeret. Sed cùm ad aſpectum vetuli Epiſcopi horruiſſet, exclamauit, ac retexuit fraudem. Quare Stephanus exautoratus, & Eccleſiâ pulſus eſt, accepto ſucceſſore Leontio Luirato, Phryge homine nequiſſimo, & qui ne laicâ quidem, propter voluntariam abſciſſionem, communione dignus erat. Sed alius Epiſcopus à perdito Imperatore, Antiochiæ tum degenti, non erat expectandus.

Conſtans Donatiſtas reuocare ſtudet. Conſtans Imperator apud fratrem Conſtantium de Paulo & Athanaſio reſtituendis agit; nec tantùm precibus, ſed & minis agit. Mittit etiam eodem tempore in Africam Legatos duos viros clariſſimos Paulum & Macarium, qui Donatiſtas ad Eccleſiam reducerent, ſimulque pauperum ſubuenirent inopiæ. Sed iis reſtiterunt ambo Donati, Carthaginienſis & Bagaienſis, homines improbi, quorum ille etiam Imperatorem conuiciis proſcidit, atque eius eleemoſynas accipi vetuit à ſuis, hic etiam Circumcelliones in legatos armauit, qui à militibus Proconſulis Africæ cæſi, apud eos martyrum nomen & cultum obtinuerunt; hinc Macarianos Donatiſtæ dixere Catholicos, & Paganos, quòd ab his inſtituta videretur eſſe perſecutio, cùm tamen infelices illi Pſeudomartyres capitibus ſuis meritam perniciem accerſiuiſſent.

Concilium I. Carthaginenſe. Celebratum eſt tum quoque primum Concilium Carthaginienſe à Grato Epiſcopo, vt Eccleſia per Donatiſtas corrupta reſtitueretur. Hoc mirum eſt à S. Auguſtino ignoratum eſſe. Dictum eſt autem primum, quòd quæ illud præceſſerant nullos reliquerint Canones, ſaltem qui

extent;

extent;in hoc autem ſanciti reperiantur quatuordecim, magnæ etiam in aliis locis autoritatis. Porrò & Conſtantis ſollicitudo, & Grati cura non malè ceſſere; multi enim ex Donatiſtis reconciliati ſunt; eorum Epiſcopi fugêre, aut in exilium miſſi ſunt; tantum valent Eccleſiæ & Cæſaris junctæ potentiæ. *Donatiſtæ multi reuocati.*

Moritur Maximus Epiſcopus Hieroſolymitanus, cui ſuffectus eſt Cyrillus. Sed quis ille Cyrillus, nemo facilè dixerit, cùm nimirum duo cognomines extiterint, iidemque Epiſcopi Hieroſolymitani. Hoc certum, ex iis vnum Epiſcopatum adeptum eſſe ab Acacio Cæſarienſi in mercedem perfidiæ, eiuratâ ordinatione Maximi, à quo fuerat creatus Presbyter, & in Eccleſiâ tantùm Diaconum miniſtraſſe: deinde authorem Catecheſeon verè Catholicum fuiſſe, fideique Nicænæ conſtantiſſimum aſſertorem; alterutrum deinde, aut etiam vtrumque ſaluâ fide Semiarianis adhæſiſſe vt protegerentur, cùm tantùm poſſent apud Imperatorem, vt iis diſplicere viris alioqui bonis periculoſum videretur. *De Cyrillo Epiſcopo Hieroſolymitano.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4402. 1102. 349.

Conſtans Imperator ad fratrem Conſtantium tam potentes litteras dederat, vt Paulum & Athanaſium metu grauiſſimi belli reſtituere cogeretur. Athanaſius ergo hoc anno ad Conſtantium euocatus venit, & apud eum reſtitit; in quo honoris multa, & beneuolentia ſigna deprehendit. Acta enim in eum vniuerſa aboleri juſſit, deditque litteras ad Alexandrinos quibus quo eſſet apud ſe in pretio ſignificaret. Abſtinuit tamen Athanaſius à communione cum Leontio Ariano, & in priuatâ potiùs domo conuentus egit. Cùmque ab eo peteret Conſtantius ἀντιδόρου loco Eccleſiam Alexandriæ ſuis Arianis; ipſe viciſſim alteram Antiochiæ ſuis Catholicis poſtulauit; quod cùm Ariani ferre non poſſent, neutra conceſſa eſt, ſicque petitio eſt eluſa petitione. *Athanaſius à Conſtantio benè exceptus.*

Coſſ.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4403.	1103.	350.

Conſtans interimitur. Coſſ. Sergio, & Nigriniano, ſeu Nigriano, Conſtans Imperator ad oppidum Helenam vulg. *Elne*, propè Pyrenæum, à Gaiſone interimitur, eo præmiſſo per Magnentium, qui Tyrannidem arripuerat, anno Imperij 17. videlicet ex quo creatus fuerat Cæſar, ætatis 30. Hunc Ethnici Scriptore ſexagitant; at S. Athanaſius eum Martyrem vocauit, & SS. Antiſtites alij eum cœlo receptum putauerunt. *Magnentius, & Vetranio Tyranni.* Magnentius autem, Taporus cognominatus, Auguſtorum, operâ Marcellini præfecti Ærario, induerat Purpuram, & jam Imperatorem agebat, à ſuis militibus acclamatus Auguſtus. Auditâ ergo Conſtantis nece, & rebellione Magnentij, Vetranio Dux Pannonici exercitus apud Murſam ſe quoque dixit Auguſtum. Idacius Sirmij id factum aſſerit kal. Maij. *Nepotianus cæditur.* Quæ cùm didiciſſet Fl. Popilius Nepotianus Conſtantinus, filius Eutropiæ ſororis Conſtantini Magni, collectâ militum tumultuariâ manu in habitu Imperatorio Romam venit; ſed oppreſſus eſt ab Anicèto Magnentij Præfecto Prætorij, eiuſque caput præfixum pilo. *Vetranio ſe ſubdit Conſtantio.* Conſtantius autem Vetranionem ad ſuas partes attraxit, ne ſibi cum duobus ducibus res eſſet; ſed cùm eius milites abduxiſſet, octauo poſt menſe ex quo Imperator renunciatus erat, exuit dignitate; ei tamen vitam in otio opiparam reliquit: hoc ei profuit adeò molliter reſtitiſſe, vt reliquiſſe potius Imperium, quàm amiſiſſe videretur.

Athanaſij iter Alexandriam. Gregorio igitur intruſo, à plebe Alexandrinâ jampridem necato, Athanaſius ad Sedem ſuam perrexit; vbi incredibili omnium gaudio receptus eſt. Sed antequam eò perueniret, Hieroſolymam venit, vbi in eius gratiam Synodus celebrata eſt, vbi profeſſi ſunt omnes Epiſcopi (præter Acacium Cæſarienſem, & Patrophilum Scythopolitanum, qui huic non interfuerunt) ſe nihil feciſſe aduerſus illum, niſi per vim; & eâ de

re

re litteras publicas ad Ægypti Eccleſias dedere. Tranſiens quoque Leodiceâ Syriæ, egerat amiliariter Athanaſius cum Apollinari Lectore, filio alterius Apollinaris. Is autem ideo expulſus fuit à Georgio huius vrbis Epiſcopo, neque vnquam exinde receptus; quare hic dolorem ſuum, quem æquo animo ferre debuerat, in deſperationem vertit, ac peſtilentem hæreſin; magno eius dedecore, ac dolore Catholicorum.

Tum quoque Vrſacius & Valens dedere ad Athanaſium litteras; Romamque profecti, Iulio Papæ pœnitentiæ libellos obtulerunt; homines ad omnem auram mobiles, ſed hæretici quotieſcumque ſua res non ageretur. *Vrſacius & Valens pœnitentes.*

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Chriſti 350. *ad* 360.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4404. 1104. 351.

DVM parat bellum Conſtantius in Magnentium Idibus Martiis Fl. Iulium Gallum patruelem ſuum Cæſarem creat, quem & Conſtantium vocat, eique committit Orientem, datâ Conſtantinâ, quæ priùs Hannibaliano nupſerat. Magnentius quoque fratrem ſuum, Magnum Decentium Cæſarem dixerat, vt Gallias adminiſtraret; quiſque domeſticis auxiliis ſuam potentiam firmare conatus. *Gallus & Decentius Cæſares.*

Poſt aliquot minoris momenti certamina & vtrimque paratas exitu non ſemper felici fraudes, ad Murſam dimicant decretorio certamine Conſtantius & Magnentius. Primo impetu repulſi ſunt Conſtantiani; altero victores extitere 4. Kal. Octob. de Magnentianis: ſed tantâ vtrimque clade, *Prælio ad Murſam motus Magnentius.*

clade, vt hoc prælium Romani Imperij vires attriuiſſe creditum ſit. Dum pugnaretur, in Baſilicâ Martyrum, extra oppidnm, verſabatur Conſtantius, aſſumpto ad ſolatium ciuitatis Antiſtite Valente, qui ſic omnia diſpoſuerat, vt primus ipſe exitum pugnæ nunciaret: ergo prior victoriæ nuncius extitit, ideo factus admodum Conſtantio gratioſus; ſicque non ſine magnâ Eccleſiæ pernicie Valens ilie apud Imperatorem plurimùm valuit.

Valens Epiſc. primus victoriæ nuncius.

Hoc tempore creditur nata appellatio Paganorum, quòd Conſtantius milites omnes Chriſtianos fieri voluiſſet; cùm enim qui Idola colerent militare non poſſent, ideo Pagani dicti, quòd ad Paganitatem eos Imperator redegiſſet: qui autem à Pagis, vbi tantùm tunc temporis Idola colebantur, ita dictos volunt, ſentiunt quidem vt multi, ſed non ſicut eruditi.

Pagani vnde dicti.

Tum Synodus habita Sirmij contra Photinum vrbis huius Epiſcopum, vrgente potiſſimùm Baſilio Ancyrano. Et quamquam ea prope omnis ex Arianis eſſet, quia tamen nihil edidere contra fidem, ea pænè recepta eſt ab Eccleſiâ, eiuſque fidei confeſſio à SS. Patribus probata eſt; qui ab eâ retuſum Hæreticum potiùs, quàm autores conſiderandos eſſe cenſuerunt.

Synodus Sirmienſis in Photinum.

Baptizatus eſt hoc anno S. Martinus ætatis anno 35. & quod pollicitus erat, renunciauit ſæculo: ſed tam accuratè, vt vera idea & imago Chriſtiani poſſet eſſe; poſtea etiam ſanctiſſimi Præſulis, non ſibi tantùm, ſed alijs inuigilantis.

S. Martinus baptizatur.

Paulus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, juſſu Conſtantij per Philippum Vrbis Præfectum extractus callidè ex Vrbe, mittitur in exilium in Pontum, deinde ad vrbem Singaram Meſopotamiæ, exinde Emeſam, denique Cucuſum oppidum Armeniæ, vbi ſunt ei eliſæ laqueo fauces.

Paulus Conſtantinopolitanus martyr.

Locum eius occupauit Macedonius, fœdiſſimè in Catholicos debacchatus; in eos enim rapinis, exilijs, verberibus ſæuijt, multorum frontes

Locum eius occupat Macedonius.

ferro

ferro candenti notari juſſit; mamillas fœminarum aut ſerrâ ſecuit, aut flammis exuſſit; Eccleſias aliquot demolitus ſit, tantâ acerbitate, vt cùm ſederet in loco ſancto, merito Antichriſtus eſſe putaretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4405. 1105. 352.

Conſtantius Gallus relictus in Oriente multa crudeliter, multa acerbè geſſit, potiſſimùm aduerſus Iudæos, qui Patritium in regni ſpeciem ſuſtulerant, & cæſo Romano per noctem milite eius arma ad rebellandum inuaſerant. Eos enim oppreſſit, cæſis pluribus hominum millibus, quando nec innoxiæ pepercit ætati. Vrbes quoq; Dioſpolim, Tiberiadem, Diocæſaream, aliaque oppida flammis immiſſis ſuccendit; atque ita ſæuiit, non vt emendare gentem, ſed exterminare conaretur.

Apparuit hoc anno (de tempore dubitatur, cùm Idacius Kal. Febr. notet, Cyrillus, αὐτόπτης, nonas Maij, dieſque Pentecoſtes) apparuit ingens in cœlo ex luce Crux, cuius longitudo à Caluario in montem Oliuetanum porrigebatur, cui reſpondebat latitudo. Quid autem illa portenderit, facilè dici non poteſt; neq; in hoc opere tam paruo licet nobis vaticinari. *Crux in Cœlo.*

Iulius Papa moriens anno Sedis ſuæ 16. cum menſibus 5. ac diebus 17. poſtquam Paſtore Roma caruiſſet dies 25. eam reliquit Liberio, ſimulque campum vberem ærumnarum. *Iulius Papa moritur. Succedit ei Liber.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4406. 1106. 353.

Magnentius in Gallia res ſuas credebat reparare; ſed & Gallos à ſe auerſos, & ſollicitatos contra ſe Barbaros, & præcluſum ſibi ab Hiſpanis ad Mauros aditum intellexit; quare apud Lugdunum incumbit gladio 3. Idus Auguſti, cùm tribus annis, ac 7. circiter menſibus imperaſſet. Quæ cùm nunciata eſſent Decentio apud Senonas; ne viuus in hoſtium manus veniret, ſibi la- *Magnentius, & Decentius pereunt.*

laqueo gulam fregit; & vterque fortiùs inuaſit Imperium,quàm dimiſit. Frater Magnentij Deſiderius vulneratus à Fratre Conſtantio ſe dedidit, eumque, hoſtem licèt, expertus eſt germano ſuo meliorem.

Conſtantius venit in Gallias, tyrannide Magnentij laceratas, atque hyemem Arelate tranſegit, vbi Circenſes & ludos edidit magno apparatu, quibus Principatus ſui tricennalia celebrauit. Sed eam lætitiam temperarunt nuncij ex Oriente allati. Hîc enim Gallus, inſtigante vxore ſuâ Conſtantinâ, quæ meritò *mortalis Megæra* vocitata eſt, in multos nobiles Antiochiæ ſæuiebat, occultis artibus ad Imperium enitens. Quæ cùm accepiſſet Conſtantius, Domitianum mittit in Orientem, vt quibus poſſet artibus Gallum in Italiam pertraheret. Is autem ſuperbiùs patruelem Imperatoris, & Cæſarem allocutus, eius furorem commouit, & militis odium; quod ita ventilauit Gallus, vt ab iis Domitianus interimeretur, eorumque dux fieret, ex homicidâ perduellis.

Gallus in Oriente turbat.

Hoc anno in eâdem vrbe Arelate celebratum eſt Concilium, in quo contigit Vincentij primarij Romanæ Sedis Legati, aliorumque lapſus, damnationi Athanaſij ſubſcribentium. Sed alij reſtitere conſtanter, inter reliquos Paulinus Treuirenſis, in exilium ideo pulſus, & Lucius Annæus Moguntinus, non tantùm relegatus in Phrygiam, ſed ibidem ab Arianis ſtrangulatus; & aliquot alij, qui Athanaſij iudicium eſſe cauſam Eccleſiæ judicauerunt, eiuſque gratiâ toleratam necem, martyrium.

Arelatenſe Concilium in cauſa Athanaſij

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4407.	1107.	354.

Conſtantius Arelate pergit in Reges Alemannorum Gondomadum & Vadomarium, quibuſcum tamen pepigit fœdus, belli Eccleſiaſtici, quàm politici ſollicitior. Fœdere ergo cum Barbaris

baris icto redit Mediolanum in hiberna. Accerſiuerat interea Conſtantinam ſororem ſuam, vxorem Galli; quæ & maritum adducebat ſuum, plus fraternæ fortunæ tribuens, quam amori maritali: at in Bithyniâ correpta febribus obiit, magno Galli commodo, ſi eo vti nouiſſet; at hic ſe ad Conſtantium deduci paſſus eſt, atque in itinere, aut Polæ in Iſtriâ, aut in inſulâ Flanonâ primùm exautoratus, deinde necatus eſt. *Gallus interficitur.*

Eandem cum eo ſortem ſubiiſſet Julianus, nec frater deſeruiſſet fratrem, niſi Euſebiæ vxoris Conſtantij operâ, à quo diligebatur, liberatus eſſet. Primùm ergo Nouocomi tantiſper hæſit ſtudiorum causâ; deinde Athenas vidit, vt liberalibus diſciplinis, quarum flagrabat deſiderio, erudiretur. Hic incidit in Baſilium, & Gregorium, moribus & ſtudiis inter ſe ſimillimos, qui ex Iuliani vultu fanatico, & corporis inconditis moribus, judicarunt *Romanam terram in Iuliano ingens malum alere*; neque virorum ſanctorum vaticinio fides defuit. *Iulianus nece eximitur.*

Hoc anno natus eſt S. Auguſtinus idibus Nouemb. vt ipſe fatetur libro de vitâ Beatâ; ad exſcindendas hæreſes natus, cùm vberiùs ſuccreſcere viderentur. *Naſcitur S. Auguſtinus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4408. 1108. 355.

Concilium Mediolanenſe hoc anno celebratum in causâ Athanaſij, cui interfuere pauci Orientales, varios prætextus cauſati, ex Occidente verò plures trecentis. In eo cùm ſibi timerent Ariani, à populo Mediolanenſi egregiè in fidem animato, in Palatium tranſtulere conuentus, vbi quàm malè ſentirent de fide ſatis aperuerunt; nam eorum in Athanaſium odium dubium erat nemini. Eius damnationi primùm ſubſcripſit Dionyſius Mediolanenſis, ſatis imprudenter; ſed eius nomen piâ fraude delendum curauit S. Euſebius Vercellenſis; quare ambo in *Mediolanenſe Concilium in cauſa Athanaſij.*

Exulant Epiſcopi, inter quos Liberius Papa.

exilium eiecti, in Dionyſij locum ſuffectus eſt Auxentius Cappadox Arianus. Liberius quoque Pontifex per vim Mediolanum pertractus eſt; vbi Imperatori dum fortiter obſiſtit, Berœam, quæ in Thraciâ eſt, relegatus, fortiùs hanc ſuſcepit cauſam, quàm abſoluit: Oſius feliciùs ceſſit ſuâ conſtantiâ; cùm enim vocatus ab Hiſpaniâ, jam centenarius, nullo modo induci potuiſſet vt damnaret Athanaſium, remiſſus in patriam ſuam, quaſi deſperatus & delirus; cùm tamen Imperator potiùs de eo vincendo deſperaret, verèque deſiperet.

Felix ſubſtituitur Liberio.

In Liberij porrò locum ſubſtitutus eſt Felix, Catholicus quidem, ſed ab Arianis electus, Epicteti Epiſcopi Centumcellenſis Arianorum audaciſſimi molitione, Acacij Cæſarienſis, ſeu μονόφθαλμον auctoritate, a tribus Arianis Epiſcopis ordinatus, & ad expellendum Athanaſium paratiſſimus. Quare dum Myſteria celebraret Romæ, aut in Eccleſiâ eſſet, nunquam iis intereſſe, aut eam ſubire Romana plebs voluit, locum eius præſentiâ pollutum deteſtata.

Hilarius creatur Pictavienſis Epiſc.

Hilarius Pictauienſis Epiſcopus creatus eſt ab vniuerſo populo, litteris egregiè excultus, & quod caput erat, hoc tempore vir magni animi, & quem mortale nihil vnquam, Deus vnus terruit. Is autem tum omiſſus eſt, ex Barbarorum metu Gallis imminentium: ſed anno ſequenti in Biterrenſi Synodo, dolo Saturnini Arelatenſis Epiſcopi, cum Rhodanio Toloſano ejiciendus; ideo ſic prouidente, ne ſimul & ſemel tot viris magnis careret Eccleſia.

Syluanus Tyrannus cæditur.

Syluanus, peditum magiſter, apud Coloniam Agrippinam purpuram Tyrannus inuadit; ſed intra dies duodeuiginti militari tumultu interfectus, eam ſanguine ſuo rubere indoluit.

Iulianus Cæſar creatur.

Huic malo vti prouideretur, curante potiſſimùm Euſebiâ, creatus eſt Cæſar Flauius Claudius Iulianus, Galli frater, cui data vxor Helena Conſtantij ſoror, vnaque Galliarum admini-

niſtratio, quas Germani tenebant. Et verò hoc circiter tempore iidem populi, Rheno ſuperato, Coloniam obſeſſam cepere, ac penitus deleuere, Gallis omnibus paria timentibus, aut expectantibus.

Donatus, à quo Donatiani, tum eſt eiectus Carthagine, cuius ſectatores Romæ Montenſes dicti, quòd Romæ primùm Eccleſiam in monte fixerint. Eodem tempore in eàdem vrbe florebat Victorinus, Rhetor adeo inſignis, vt ſtatuam in Traiani foro meruerit; & Donatus Grammaticus, de ſe magnus, ſed adhuc magiſterio S. Hieronymi clarior. *Donatus.* *Viri magni.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4409. 1109. 356.

Conſtantius triumphans Romam ingreditur 3. Kal. Maias, ob victum Magnentium, quando Matronæ Romanæ per maritos ſuos Imperatorem rogauêre, vt Liberius exul reſtitueretur. Cùmque Imperator populo Rom. Felicem ſimul & Liberium offerret; publicè acclamatum, *vnus Deus, vnus Chriſtus, vnus Epiſcopus*; quare reſtituendum Liberium pollicitus eſt, ſed nonniſi corruptum reddidit. *Conſtãtij triumphus*

Dux Syrianus Alexandriam cum copiis miſſus, 5. Kal. Febr. dum minùs expectatur irrumpit in Eccleſiam cum milite, multoſque interficit, multos cædit, multos in vincula detrudit. Athanaſius à Monachis mirabiliter ereptus eſt, cùm ipſe potiſſimùm ad necem peteretur; ac diligenter perquiſitus, nuſquam comparuit. In eius locum ſtatim intruditur Georgius Cappadox, olim ærarii Conſtantinopolitani quæſtor, & depeculator, ideo profugus, idoneus ad omnem crudelitatem iudicatus ab Arianis; & verò quid poſſet mox oſtendit, adiutus maximè ab Heracliano Comite Ariano, & Sebaſtiano Duce Manichæo, à quibus in Catholicos Ægyptios excitata eſt perſecutio, quā nulla viſa fuerat hactenus maior. Reſtitêre tamen fortes Catholici, *Pellitur Athanaſ. intruditur Georgius.*

paſſi omnia ne Hæreticis communicarent, ere-ctiſque animis inter verbera, bonorumque ia-cturam; ne impiis cœtibus miſcerentur.

Lucifer ſcribit in Conſtantium. Tum Lucifer Calaritanus in Conſtantium ipſum ſtylum exeruit; cui inuidêre Ariani Martyris gloriam, quater exilij mutauere locum, cumque hominibus commisêre, inter quos vitam quâuis morte acerbiorem toleraret. Eiuſdem conditionis fuit Euſebius Vercellenſis Scythopoli, vbi tamen inuenit Ioſephum Comitem, de Iudæo mirabiliter factum Chriſtianum, à quo benignè ſuſceptus eſt, & tum illum inuiſit S. Epiphanius; mox tamen à Patrophilo vrbis huius Epiſcopo ea paſſus, quæ vix ab Ethnicis expectaſſet; Inde etiam in Cappadociam amandatus, quaſi tetriorem exilij locum; ex quibus tamen ad Triumphum ſuum, & Eccleſiæ, victor emerſit.

Epiſcopi Martyres. Tum Dionyſius Mediolanenſis, & Paulinus Treuirenſis ærumnis confecti in exilio, abſque ferro, & ſuppliciis, horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius tolerauere martyrium.

Eudoxius inuadit ſedē Antioch. Eudoxius Germaniciæ Epiſcopus Sybaritâ mollior, licèt filius martyris, tum Romæ agens, auditâ Leontij morte Antiochenam ſedem inuaſit, operâ aulicorum, ſtatimque reſtituere conatus eſt Aëtium, *Atheum & Impium* cognominatum, hominem corpore turpem, animo nequiorem, Philoſophicis tantùm argutiis potentem; quibus tamen, Arianus ipſe, ſectatores Arij à ſe alienauit, vſque ad inſaniam altercandi rixandique cupidus.

Iulianus componit Galliam. Euſebia irata, Helenæ coniugi Iuliani venenum propinat, vti nunquam conciperet; huic etiam natum filium per obſtetricem reſecto ſtrictius vmbilico ſuſtulit, magno Eccleſiæ bono, ne vir tam nefarius in aliquâ parte ſui ſupereſſet. Interea Iulianus Gallias componebat, receptâque Coloniâ, territiſque Francis, cum eis nihilominus componit pacem, quibuſcum nonniſi

niſi periculoſè poterat decertare . Mox Senonas proficiſcitur, hic hiematurus ; at prolapſurus Alemannis qui bellum intentabant; neque jam latiſſimo Rheni alueo coërcebantur.

Iulianus in Vangionibus pugnaturus cum Alemannis, pridie quàm certaretur donatiuum offert militi; quod recuſat Martinus, ac miſſionem petit honorificam, jam confectis ſtipendijs. Eum itaque comprehendi jubet vt ignauum, & in primis ordinibus ad excipienda hoſtium tela collocari. Sed fruſtra, vti Sanctus præuiderat; hoſtes enim ſequenti die pacem petiere, & obtinuêre ; Martinus honeſtè dimiſſus eſt, vt meliori deinceps domino militaret.

S. Martinus militiã linquit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4410. 1110. 357.

Iulianus parat bellum in Germanos, qui Lugdunum inuadunt; vnde ſubinde depulſi, plus ſe velle, quàm poſſe docuerunt. Tum Cæſar Tres Tabernas ab iiſdem euerſas inſtaurat. Denique ad Argentoratum atroci pugnâ vincit Alemannos, eorumque Regem Chonodomarum capit, quem vinctum ad Conſtantium mittit, ſuæ victoriæ perhonorificum teſtimonium ; ipſe hyemem traducit Pariſiis, quem locum vrbeculam vocat, ſed ſibi charam: cuius odium, jam facta major, eius amori libenter anteponeret.

Iuliani victoria de Alemannis.

Conſtantius tum degebat Sirmij ; vbi habita altera Synodus, nomine aduerſùs Photinum, re aduerſùs Eccleſiam ac Chriſtum. Hîc enim ab Vrſacio & Valente concepta eſt ἔκθεσις Syrmiana. Blaſphema prorſùs, quam S. Hilarius *Oſij, & Potamij formulam nominat*. Potamius quidem hæreticus Arianus fuit; Oſij nomen videtur adiectum fuiſſe ab Arianis. Certè huic Oſius verberibus, tormentiſque coactus ſubſcripſit, & cum Vrſacio, & Valente communicauit : at vt damnaret Athanaſium nunquam adduci potuit. Is tamen Oſius verè Catholicus obiit, damnatâ penitùs Arianâ perfidiâ, quantumuis cum miſe-

Altera Synodus Syrmiana.

rabili exitu vitam terminaſſe, precibus Gregorij Eliberitani Epiſcopi ſcripſerit Iſidorus. Sed Athanaſio σύγχρονῳ Oſium laudanti, quàm Iſidoro ætate diſſito eundem vituperanti, potior adhiberi fides debet.

Sirmiana formula Semiarianorũ. Huic Sirmianæ formulæ ſcripſerunt Semiariani Ancyræ conuenientes Epiſcopi, reſtitutoque τῆς οὐσίας nomine tantùm ὁμοούσιον ſubſtituerunt, eamque ad Conſtantium miſerunt, ducibus Baſilio Ancyrano, & Gregorio Laodiceno. Quare cum Sirmianæ formulæ pœniteret Arianos, eam omni diligentia ſuppreſſerunt, capitali etiam pœnâ iis ab Imperatore propoſitâ, penes quos reperta eſſet.

Liberius ei ſubſcribit. Tum autem Liberius relegatus terrore compulſus, & ſubſcripſit Athanaſij damnationi, & fidei profeſſioni, in quo concordiæ gratiâ vox ὁμοούσιον reticeretur, & filius per omnia ſimilis Patri admitteretur. Sed eam formulam nacti Vrſacius, & Valens, ſceleratiſſimi præuaricatores, aliam edidêre Liberij nomine, plenam perfidiæ, quæ magnos tumultus per totum Orientem concitauit. Quare Georgius Laodicenus Semiarianus ſcripſit ad Baſilium Ancyranum quoque Semiarianum, vt Anomæorum hæreſin tum graſſantem comprimeret; vnde & lux aliqua Eccleſiæ rebus cœpit affulgere, cùm eius aduerſarij ei vtcumque ſuffragari viderentur.

Liberium fugit Clerus Romanus. Liberius ergo Romam redire permittitur, ſed ab eo refugit Romanus Clerus; & quamquã pollicitus eſſet ſe viuente Liberio alium agniturum neminem, vbi tamen eũ communicaſſe hæreticis audiit, iuramento ſe ſolutum putauit. Itaq; Felix

Felix II. Papa martyr. II. tum Pontifex Romanus agnitus eſt; qui etiam fortiter reſtitit Conſtantio, eumq; vt hæreticum damnauit; quare in vrbem Cære relegatus martyrio coronatus eſt, & vt martyr colitur in Eccleſiâ 28. Iulij. Liberius autem tum non agnoſcebatur vt Pontifex, immò in Eccleſiam, & inimicos ſuos graſſabatur; vnde nata fabula de Leone,

quem

quem Felici ſucceſſiſſe quidam volunt ; ſed commento tam inſulſo, vt derideri potiùs, quàm refutari mereatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4411. 1111. 358.

Legatos miſit Rex Perſarum ad Conſtantium, ſed conditiones tam iniquas offerentes, & inuidioſas, vt bellum videretur glorioſum turpi præferendum paci. Tum quoque magni terræ motus in Oriente & Græcia contigere, quibus Nicomedia 9. Kal. Sept. tota concidit, primo Solis exortu admonitis per Arſacium Monachum ciuibus. Aliæ item 150. vrbes valde labefactatæ ſunt ; omnibus mortalibus ita perturbatis, vt mundi vltimum exitium expectaretur. *Terræ motus ingens.*

Tum Iulianus Francos, qui ſedem fixerant apud Toxandros, inuaſit, eoſque ad ditionem compulit. Aliunde Conſtantius Quados & Sarmatas populatus eſt, vnde & Sarmaticus dictus, vt oſtenderet ſe aliquid poſſe, neque à ſuo Cæſare eiuſque copiis ſperneretur, quæ Orientem magis Solem quàm Occidentem venerari ſolent. *Franci victi à Iuliano.*

Interea magni concitati ſunt in Oriente tumultus inter Arianos & Semi-Arianos : horum princeps erat Baſilius, illorum Acacius μονόφθαλμος Cæſarienſis; hi nomen οὐσίας repudiabant, illi admittebant, ambo rejiciebant ὁμοούσιον. Cùm igitur opus eſſet Concilio Generali, & huic aſſignata Nicomedia concidiſſet; Nicæa item concuſſa, quæ illius loco ſubſtituta fuerat, conuentum inter Epiſcopos vt Orientales Seleuciæ in Iſauriâ, Occidentales Arimini in Italiâ conuenirent ; atque ita rebus omnibus prouideretur ; Anomæi, qui maximè petebantur, extinguerentur. Sed iis immixtus Conſtantius turbauit omnia, à quo tantùm vis expectanda præuidebatur. *Magnæ turbæ inter Arianos, & Semiarianos.*

Datiano & Cereali Coſſ. 16. Kal. Feb. S. Antonius Eremitarum pater, inter diſcipulorum manus ſuam reddidit animam, ſepultuſque eſt *S. Antonius moritur.*

in obſcuro loco, ne Pergamus quidam ei addictiſſimus ſupra eius ſepulchrum Martyrium exci‑taret, quo ſe putabat indignum. Interfuit eius funeri diuinitus admonitus S. Hilarion, clauſoque per triennium cœlo viſa ſunt eum lugere elementa; nomine Magni digniſſimus, ipſis etiam Imperatoribus charus, ac dæmonibus terribilis, qui eum neque viuum neque mortuum ferre potuerunt, licèt horum vnus ſub porci ſpecie eius ſemper imaginibus alligetur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4412.	1112	359.

Victoria ſub Conſtantio. Coſſ. Euſebio, & Hypatio, natus eſt Gratianus Valentiniani filius 14 Kal. Maias, quando Iulianus Alemannos bello vexatos ad pacem compulit, Conſtantius litigantes Sarmatas deuicit, Lauritius Comes tumualtuantes & graſſantes Iſauros compreſſit, omnia fuere Conſtantio proſpera bello atque foris, non item pace atque domi, dū Eccleſiaſticis ineptè rebus implicatur.

Synodus Seleucienſis. Tum celebrata eſt Synodus Seleucienſis coram Lauritio Iſauriæ præſide, & Comite Leonâ, inita 27. Sept. in quâ primùm actum de Fide, agente Leonâ. Cùmque Acacius μο ὀφθαλμο nouam ἔκθεσιν propoſuiſſet, Nicænæ aduerſantem, ea rejecta eſt à Semiarianis, & digreſſis Arianis, ea propoſita eſt quæ in Encæniis Antiochenis anno Chriſti 341 edita fuerat. Confugerunt ergo ad Conſtantium Acaciani; confugere & Baſiliani, miſerumque Imperatorem vehementer exagitarunt, in quam partem inclinaret circumſpicientem, cùm horum doctrinam, illorum amicitiam pluris facere videretur.

Ariminenſe Concilium. Eodem tempore altera Arimini celebrabatur, in quâ ſedere 400. Epiſcopi, tantùm ex iis 80. Ariani Cùm hîc quoque primùm actum eſſet de fide, Vrſacius & Valens propoſuere ἔκθεσιν Sirmij, à Marco Arethuſio procuſam, in qua omiſſis vocibus οὐσίας & ὁμουσίον. Filius Patri per omnia ſimilis dicebatur & ὁμοιούσιος; ſed cùm Arianam

nam Hæreſin, & Arium damnare nollent, vt Hæretici habiti ſunt. Mittit ergo Synodus Legatos ad Conſtantium, ſed eos præuenere Ariani: itaque per Taurum Præfectum juſſu Imperatoris diù detenti ſunt Arimini epiſcopi, atque macerati; eorumque multi compulſi ſunt ſubſcribere Valentis formulæ, in quâ Filius Dei dicebatur non eſſe creatura vt alia creatura. Exinde Valens, acceptâ à Conſtantio poteſtate, ciuitates circumiens, per vim ſubſcribere Ariminenſi ἐκθέσει cogebat, recuſantes Epiſcopos ejiciebat ſedibus, *miratus eſt pæne vniuersùs Orbis ſe eſſe Arianum*, duorum hominum fraude circumuentus.

Synodus Nicææ in Thracia.

Circa hoc tempus Ariani Synodum ex ſuis Nicææ in Thraciâ aſſignant; in quâ jam non filium per omnia Patri ſimilem, ſed tantùm ὁμοιούσιον declarant; occulti ſemper inimici filij Dei, cui cùm poterant, quod antè dederant, adimebant.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4413. 1113. 350.

Iulianus acclamatur Augustus.

Hoc anno, quo horrenda contigit Eclipſis Solis digitorum vndecim, Conſtantius inuidens Iuliani gloriæ, propter res ab eo feliciter & fortiter in Galliâ geſtas, ſtatuit eum in Orientem transferre, & ad alios exercitus: quod ſubodorati milites, Lutetiæ Pariſiorum eum Auguſtum acclamant, & fortem Imperatorem inuido eſſe anteponendum putant.

Imprudentia Conſtantij.

Interea Sapores Meſopotamiam ingreſſus, Singarum, Bezabdem, aliter Phœnicum dictam, vi capit; Vietam in eiuſdem regionis finibus fruſtra tentat fortiùs propugnatam, quam oppugnatam. Conſtantius tum hiemabat Conſtantinopoli, ridiculè plus Epiſcopis, quàm ſuis copiis intentus. Longè aliter agebat Iulianus, qui tum Francos Atthuarios excurrentes repreſſit; omnique pacatâ Galliâ Legatos mittit ad Conſtantium, quibus factum ſuum excuſaret; verùm recepti ſunt tam ſuperbè, vt ſatis intelligeret Iulianus ſibi moriendum

dum eſſe, vel imperandum: vbi Conſtantij enituit imprudentia, qui re infęliciter aduersùs Perſas geſtâ, duce Sabiniano, bellum etiam domeſticum accenderet; neque attenderet ſe eò extuliſſe Iulianum, vnde ſine ſuo periculo deturbari non poſſet.

Hilarius redit in ſedem. Hilarius exulans in Phrygiâ, vbi mortuum ſuſcitarat, cùm porrexiſſet Conſtantinopoli libellum Conſtantio, & aduerſarios ad congreſſionem prouocaret, ex eorum conſilio remittitur ad ſedem Pictauienſem. Hunc redeuntem ſuſcepit omnis Gallia, quaſi de Arianis triumphantem, quos confutarat ſcriptis, ſolâ prouocatione terruerat. Tunc eum ſecutus eſt ex inſulâ Galinariâ S. Martinus, tali magiſtro diſcipulus digniſſimus.

Ejicitur iterum Liberius. Liberius Papa recuſans ſubſcribere formulæ Ariminenſi, per Valentem ejicitur ex Vrbe; neque tamen eſt ei alius ſuffectus Epiſcopus. Gaudentius Ariminenſis Epiſcopus, abſens tempore Concilij, eo abſoluto redit in ſedem, ejus acta fortiter damnat; quare Martiani præſidis juſſu, *Martyres Epiſcopi.* fuſtuario & lapidatione mactatus animam Deo reddidit. Reddidit & Ruffinus ante curtum Epicteti Centumcellenſis, tandiu currere compulſus donec eius præcordia rumperentur. Sic hæretici fidem tuentur ſuam, Diocletiano quàm Chriſtianis ſimiliores.

Macedonij Hæreſis. Macedonius è ſede Conſtantinopolitanâ deiectus hæreſin ſuam diſſeminat de Spiritu Sancto, quem negat eſſe Deum, & ab Angelis tantùm gradu differre. Ei ſufficitur Eudoxiùs Antiochenus, fautor Aëtij & Eunomij. Meletius autem ab Eudoxianis, Sebaſtiâ transfertur Antiochiam; ſed potitus ſede, ſtatim Catholicam fidem profitetur. Ita Antiocheni trifariam diuiſi Euſtathiani & Meletiani, Catholici, Eudoxiani Ariani; diffidebant autem Euſtathiani à Meletianis, quòd Meletius ab Arianis ordinatus eſſet. Adeo Orientis Eccleſia fœdè lacerabatur, vt etiam Catholici inter ſe ſchiſmate ſcinderentur.

Ma-

Macedonianorum hæreſis plurimùm diſſeminata eſt, quòd hi oratione multum poſſent, aliunde viri boni, ſanctique viderentur. Profuit eis quoque Marathonius quidam, aliàs Quæſtor, qui poſt multas diuitias collectas, eiuratâ militiâ, totum ſe ad curandos ægros, ac pauperes ſubleuandos tranſtulit. Neque ſatis, monaſticam inſuper vitam Euſtathij Sebaſteni profeſſus eſt, animo nihiloſecius hæreticus, & magnus Macedonianorum patronus, quorum ſectam pecuniis ſuis promouit, ac fouit, dignus ideo qui nomen quoque Macedonianis impertiret, dictis aliter *Marathonianis*. I nunc, de hæreticorum fide, ex eorum moribus & virtutibus ſimulatis, ſtatue. *Marathonius propagat hæreſin Macedoni.*

Circa hæc tempora vigebat Eunomius Hæreſiarcha, origine Galata, diſcipulus Aëtij, tanta ſuperbiâ tumens, vt ſe in diuinis nihil ignorare iactaret, ita ſe noſſe Deum, vt Deus ipſe ſe noſcit. Sed chariſſimus fuit Eudoxio, & ab eo ſæpe defenſus, à quo admonebatur ſubinde vt animi ſui ſenſa occultaret. Infenſus non tantùm fuit Verbo, ſed & toti Trinitati; homo aliàs impuriſſimus, & libidinis magiſter. Ideo etiam ab Imperatoribus ſecta eius prohibita, dictique eius ſectatores Troglodytæ, quòd ſecreta loca quærerent, in quibus ſæpe agerent quæ non eſſent omnibus propalanda. *Eunomij Hæreſis.*

Temporibus quoque iſtis Conſtantii apparuere *Maſſaliani* hæretici, aut potiùs inſani, qui omnia in oratione ponebant, ideo vocati *Euchaitæ*, & *Precatores*, item & *Euphemitæ*; qui multos admittebant Deos, vnum colebant; dicti & *Martyriani*, quòd cùm gentiles eſſent, à præfectis puniebantur; & *Sathaniani*, quia Sathanam colebant, ne ab eo læderentur; omnes digni qui ſub tam impio Principe orirentur, & viuerent. *Maſſaliani Hæretici.*

C A-

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno Chriſti 360. ad 370.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4414. 1114. 361.

Conſtantius aliam ducit vxorem.

Conſtantius Antiochiæ, Euſebiâ demortuâ, Maximam Fauſtinam duxit vxorem, ex quâ ſuſcepit Conſtantiam poſtumam, quæ poſtea nupſit Gratiano; inde quoque in Iulianum intentus erat, & aduerſus eum Vadomarum Francorum regem per litteras incitarat, hicque pollicitus erat officium omne quod à fœderato poterat expectari. At litteræ venerunt in Iuliani manus; itaque Francus captus, victuſque in Hiſpaniam amandatus eſt; ita coërciti Barbari, vt ab hâc parte nihil ſibi Iulianus metueret. Tum autem ſecreto ritu Bellonam creditur placaſſe; quominus enim publicè Deos ſuos coleret, impediebat metus, quo ſolutus in omnem idololatriam væſanus erupit.

Iulianus idololatra.

Rebellat in Conſtantium.

Dum itaque mortem Conſtantii imminere credit, nec eum ad ſe retundendum, deficiente corpore, idoneum aggredi placuit, dat litteras ad Lacedemonios & Athenienſes; interim tamen ritu Chriſtiano viuit, & feſtum Epiphaniorum diem, de more, in Eccleſiâ celebrat, à qua tam aberat animo, quàm corpore præſens erat.

Cruces in veſtibus.

Superatis tandem montibus, in Illyricum peruenit, vbi roris guttæ de cœlo delapſæ, in eius & militum veſtibus cruces impreſſere, vt etiam inuitus Imperator quam ex corde euulſerat ferret in purpurâ ſuâ Chriſtianitatis notam.

Moritur Conſtantius.

Nunciatâ Iuliani expeditione Conſtantius cum Perſis vtcumque paciſcitur, & versùs Occidentem mo-

mouet; ſed in itinere prope Tarſum, aut (vt alii volunt) Mopſucrenis pridie Nonas Octob. moritur, cùm imperaſſet annis 24. menſibus quinque, cum diebus aliquot. De ætate non liquet, ſcriptoribus inter ſe diſſidentibus: de eius morte hoc certum, Conſtantium non ſatis citò, ſi ad eum attenderis; ſi ad ſucceſſorem, non ſatis tardè interiiſſe.

His auditis Iulianus in Thraciam aduolat, ac 3. Idus Decembris ingreditur Conſtantinopolim; vbi Saluſtium Præfectum Prætorio creat; ſeueriſſimas de amicis & conſultoribus Conſtantij exercet quæſtiones, quorum aliquos nece, alios exilio mulctat, & publicas in mortuum, quas in viuum auſus non erat, profitetur inimicitias. Tum etiam Antiſtites Chriſtianorum ad ſe in Palatium vocat, & cui quiſque velit ſectæ jubet adhæreſcere; ita tamen ſingulos allocutus, vt inter ſe committeret omnes, ratus concordes ſibi terribiles eſſe, diſſidentes penitùs contemnendos. Tunc etiam Deorum ante clauſa templa patefecit, Pontificem Maximum ſe antiquo ritu & ſacrificiis inaugurandum curauit, ac religione Chriſtianâ publicè ejuratâ hoſtem ſe Chriſti, ac myſteriorum ejus inimicum exhibuit; Ad hæc reuocat omnes exules Epiſcopos, vt Catholicos opponeret Arianis, ne hi nimiùm potentes eſſent; illi dum aliquid poſſunt, ſuis aduerſariis reſiſtant, ac ſe ſe mutuis altercationibus aut lacerent, aut defatigent.

Succedit ei Iulianus.

Initia Iuliani Apoſtatæ imperantis.

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4415.	1115	362.

Variæ accedunt ad Iulianum legationes, ei gratulantes Imperium; at his ille neglectis cogitabat de Perſis, ex morte Conſtantij ſibi victoriam, & victoriæ fructum ſperantibus Orientem; eò vtique proficiſcitur, vt intelligeret Sapores Conſtãtium obiiſſe, non Romanorum Imperatorem.

In Perſas mouet.

Georgius Alexandriæ Epiſcopus, homo crudelis, à plebe diſcerpitur, trahitur contumelioſè ca-

Georgius ab Alex. necatur.

cadauer eius, & flammis abſumitur. Iulianus eam ob rem Alexandrinos leuiter increpuit, & luculentam eius bibliothecam ad ſe deferri juſſit, ratus ſic eius mortem Imperatoris Palatio profuturam.

Perſecutio Iuliani in Chriſtianos.

Tum eſt in Chriſtianos excitata perſecutio, in quâ multi ceciderunt, multi fortes perſtitere, inter quos enituit Anthemius, Auguſtali præfecturâ donatus à Conſtantio, & bello Magnentiano clarus. Is aliorum criminum ſpecie Antiochiam adductus, impietatem exprobrauit Iuliano, ideoque ab eo cæſus XII. Kal. Octobr. Enituerat etiam antea Iouiani, Valentiani, & Valentis conſtantia, quos à Chriſto abducere Iulianus nunquam potuit; ſed Valentiniani multò major, dum Ædituum, à quo aquæ luſtralis guttâ in templo Fortunæ aſperſus erat, ſpectante ipſo Iuliano, pugnis contudit, & de veſte tantum reſcidit quantùm hæc gutta intinxiſſet. Sed in bello generoſitas, hos reſeruare Iulianum compulit, magis rebus ſuis, quàm ſuis ſacris addictum.

Valentiniani conſtantia.

Daphnicum templum exuſtum.

Contigêre & hoc anno multa prodigia: Templum Apollinis Daphnæi, conditum ab Antiocho Epiphane, igne cœlitus miſſo deflagrauit, translatis ex hoc loco S. Babylæ reliquiis, quæ Dæmonem tacere compulerant. Iulianus id incendium Chriſtianis adſcripſit, nec fallebatur, ſi de precibus, & Babylæ potentiâ quæſtio eſſet, cùm de facibus injectis, ne minimam quidem ſuſpicionem per atrociſſimas quæſtiones extorſerit. Tum etiam iterum terræ motu cecidit Nicomedia, vexata Nicæa, cælo & terrâ minitantibus Imperatori.

Miſopogon Iuliani.

Irriſus eſt tum ab Antiochenis Iulianus, propter barbã & affectatam ſatis inſulsè Philoſophi perſonam; jacta & in eum dicteria, vocatuſque Victimarius, & Thuricremus, & aliis nominibus quibus idololatria eius perſtringebatur; quare in eos ſcripſit Miſopogonem, ſeu Antiochicam; quâ tamen ſe magis ridiculum oſtendit, & ſe

Rh:-

Rhetorem magis quàm Philoſophum.

Baſilius ſecedit in Eremum ad ripâs Iris fluuij, quò eum paulò poſt ſecutus Gregorius Nazianzenus; viri magni, & qui tum ſapienter latuere, vt poſtea nobiliùs emicarent.

Baſilius & Nazianzenus in Eremum ſecedunt.

Athanaſius redit Alexandriam, (id enim edictum Iuliani de reuocandis exulibus Epiſcopis, id Georgij mors poſtulabat) tantâ pompâ exceptus, vt numquam ſimili vllus Imperator. Statim Synodum Alexandriæ conuocauit, cui Euſebius Vercellenſis interfuit. In eâ decretum vt Epiſcopi lapſi, cum dignitate reciperentur; & Catholica fides probata; admiſſaque nomina *ὑποςάσεως & οὐσίας*, antea ſemper controuerſa, illud etiam hactenus SS. Patribus incognitum; vnde operum Dionyſij Areopagitæ quibuſdam ſuſpecta fides.

Athanaſ. redit Alexandriam.

Lucifer Calaritanus Antiochiæ præficit Epiſcopum Paulinum, diſcipulum Euſtathij, vt verè Catholici ſuum haberent; Meletius enim Catholicis præerat, ſed à quibus Euſtathiani refugiebant; Euzoius Arianorum Epiſcopus erat. Euſebius Vercellenſis, eò miſſus vt factiones illas tolleret, factum hoc Luciferi improbauit; quâ ſententiâ irritatus Lucifer, aliunde improbans lapſos Epiſcopos cum dignitate recipi, ſchiſma conflauit, in eo ſitum quòd neque cum lapſis, neque cum eis qui eos admiſerant, communicaret. Is porrò Lucifer rediens in ſuam Sardiniam ex edicto Iuliani, in ſuo ſchiſmate mortuus eſt, terribili exemplo diuinæ Iuſtitiæ, nunquam peccantis, licet ſtatuatque judiciis hominum non ſatis conuenire videantur.

Luciferianum Schiſma.

Moritur Lucifer ſchiſmaticus.

Ariani efficiunt apud Iulianum vt Athanaſius exterminaretur: hic quæſitus ad necem, inſequentes ſe callidè eluſit, ac rediit Alexandriam, ibique latuit vſque ad Iuliani mortem, ſicque vtilem Chriſto miniſtrum ſeruauit.

Athan. exagitatur à Iuliano.

Iulianus vetat Chriſtianos liberales diſciplinas docere. Ideo Prohæreſius nominatim à Iuliano

Iulianus vetat Chriſtianos docere.

excluſus, acceptâque profitendi poteſtate reliquit Scholam ſuam, quod & Muſonius fecit, & Marius Victorinus inſignis Romæ Rhetor; magnâ Imperatoris infamiâ. Tum autem Gregorius Nazianzenus verſus ſcripſit, qui Homericorum loco poſſent eſſe, & quoad formam non minùs vtiles, quoad materiam Chriſtianis mage profuturi.

Fauet Donatiſtis. Donatiſtæ obtinent à Iuliano relaxationem ab exilio, & Baſilicarum reſtitutionem, atque eius authoritate freti fœdè in Catholicos graſſantur: quibus tamen Deus magnis miraculis obſtitit. Tum etiam Chriſtianos juſſit appellari *Vexat Catholicos atrociter.* Galilæos edicto ſuo Iulianus, & cruces, religionis noſtræ præcipuas notas, aboleri; qui Chriſtum ſequerentur, affici poſſe injuriis impunè edixit, neque inter milites conſcribendos deinceps; quæ non paſſus eſt Deus ſeruari diutiùs, ne vltima pernicies immineret Eccleſiæ, quam euertendā Dæmonis præcipuus iſte fautor ſuſceperat.

Viri eruditi tempore Iuliani. Iulianus idem magni fecit viros aliquos eruditione præſtantes Ethnicos, vt taceam Chriſtianos, Ecebolium Rethorem, cuius religio alligata erat Principis religioni, Oribaſiū Pergamenum medicum excellentem, Libanium Sophiſtam Antiochenum ab eo quæſturâ donatum; denique Themiſtium philoſophum ſimul & oratorem, creatum ab eo Præfectum Vrbis Conſtantinopolitanæ, antea per Conſtantium Præturæ inſignibus ornatum; viros omnes egregios, & quibus (ſi Ecebolium excipias) nihil præter Chriſtianam religionem defuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4416.	1116.	363.

Reparare ſinit Iulianus templum Salomonis. Iulianus poteſtatem facit Iudæis templi reſtituendi; quod inſtaurari prohibuit Deus, flammis erumpentibus ex aperto fundamento, quibus conſumpti impij iſti latomi opus ſuum interruperunt. Tum in Perſas mouet Imperator cum apparatu magno militum, magno item Dæmonum,

num, quibus magis confidebat; & exit Antiochiâ 3. No. Martias. Primò impetu occupatis aliquot vrbibus, obſidet Cteſiphontem; quâ omiſsâ, deluſus à proditore Perſâ, atque in loca deductus carentia commeatu, pleriſque militibus amiſſis Cœli inclementiâ, prælium cum Perſis conſerit; in quo dum ſine loricâ pugnat, telo lethaliter vulneratus interijt, ſanguinem exceptum manu in Cœlum jactans, & idemtidem exclamans: *Viciſti Galilae*. Quis auctor ejus necis fuerit, an Perſa, an Romanus, an venerit è Cœlo telum? hoc certum, ſceleratum Principem, magum, inimicum Chriſti, immaturo funere præreptum eſſe 6. Kal. Iulias, ætatis anno 32. cùm ab obitu Conſtantij vno tantùm anno ac ſeptem ferè menſibus præfuiſſet, etiam diuturniori quàm ejus crimina poſtulabant Imperio. *Perſicum bellum ſuſcipit, & cadit.*

Flauius Iouianus, Singidone in Pannoniâ natus, Domeſticorum primus, & egregius Confeſſor, ſtatim ex neceſſitate ab omnibus militibus certam internecionem expectâtibus eligitur Imperator; negat hic ſe præeſſe militibus Ethnicis velle, omnes ſe Chriſtianos eſſe proclamant, eumque Auguſtum dicunt. Statim quam ratio temporis & imprudentia Iuliani poſtulabat pacem cum Perſis init, Niſibi & magnâ parte Meſopotamiæ relictâ, deſertòque Armeniæ Rege amico ac ſocio Populi Romani, atque exercitu ex Perſide retracto; *ſic malè conſuere veſtem compulſus, quàm eius anteceſſor malè conſciderat*. *Iouianus eligitur Imperator.*

Macedoniani hæretici (ſic jam dicebantur Semiariani) petunt à Iouiano vt pellantur Anomœi; ſic Arianos vocabant; reſpondit ſapienter Imperator, nolle ſe his quæſtionibns immiſceri. Acacius itaque veritus exilium, cum Meletio conuenit, Purpuram, inquit Themiſtius, potiùs ſecutus quàm Deum; & celebratâ Antiochiæ Synodo Nicænam fidem omnes ſunt amplexi, atque omnibus Epiſcopis ſuus eſt reſtitutus gradus, ſi qua fides eſt Socrati: Hieronymus enim in Chro- *Homæoſion Semiarianorum.*

Chronico, non vulgaris ille quidem, ſed emendatus à Pontaco, ſcribit in hâc Synodo Homouſio Anomæoque rejecto, medium inter hæc Homœouſion Macedonianum dogma eſſe vindicatum; quod eſt longè ſimilius vero: neque enim tam facilè ſolent hæretici à ſuis erroribus reſilire.

Iouianus colit Athanaſiũ.

Iouianus Chriſtianos exautoratos ſtatim reſtituit, atque inter cæteros Valentinianum, Religionis cauſa Melitinæ in Armeniâ exulem. Reſtituit etiam ſuæ ſedi Athanaſium, à quo ex Alexandrinâ Synodo, quam ſtatim coëgerat, ἔνθεον fidei recepit, eumque plurimùm coluit, vt veræ fidei certiſſimum & conſtantiſſimum aſſertorem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4417.	1117.	364.

Docendi poteſtas reddita Chriſtianis.

3°. Idus Ianuar. poteſtas docendi profeſſoribus factæ, hoc eſt, Chriſtiani Magiſtri à Iuliano rejecti ſuas aperuerunt ſcholas, & Chriſtiana pietas in præceptoribus, de more, cœpit honorari.

Moritur Iouianus.

Hoc anno, Dadaſtanæ in limite Bithyniæ & Galatiæ Iouianus Imperator, vel ex cruditate ſtomachi, vt quidam volunt, vel prunarum calore, ob recens illitum calce parietem, exanimatus eſt inuentus in cubiculo, ætatis anno 33. XI. Kal. Mart. cui nihil ad bonum Imperatorem defuit, niſi quòd Maximum & Priſcum philoſophos Iuliani magos honorarit, & eidem Iuliano Tarſi tumulum magnificum excitari curarit; quæ tamen crimina fuere potiùs temporis, quàm voluntatis, & nondum Imperio ſtabilito, Principi omnia circumſpicienti forſitan ignoſcenda.

Valentinianus eligitur Imperator.

Septimo ab obitu Iouiani die 5°. Kal. Mart. ad Nicæam Bithyniæ, abſens & relictus Ancyræ, nemine reclamante, ab exercitu delectus Flauius Valentinianus Imperator. Is Cibali in Pannoniâ ortus erat, patre Gratiano, non nobilitate generis, ſed propriâ virtute clariſſimo; hic autem Funarius dictus eſt, quòd funem venalititium

por-

portanti milites quinque haud potuerint extorquere; ideoque adſcitus in militiam, per omnes gradus ad Præfecturam Prætorij conſcendit, omnibus charus, quibus omnium ſibi amorem, filio alioqui de ſe digniſſimo Imperium peperit. Hic autem Imperij magnitudine, & difficultate territus, cui par vuus haud eſſe videbatur, 4. Kalendas Aprilis. 7°. à Conſtantinopoli milliario fratrem ſuum Valentem Auguſtum creauit, ac ſibi collegam adſciuit, eique Orientem adminiſtrandum reliquit, dum ipſe Occidentem regeret. Felix, ſi in eo eligendo religionis & pietatis potiùs, quàm ſanguinis & fortitudinis rationem habuiſſet. *Collegam adſiſcis Valentem.*

Macedoniani à Valente cogendi Concilij poteſtatem impetrant; ſapientior Valentinianus Epiſcoporum legatis reſpondit, hæc Concilia non in poteſtate Imperatoris laici, ſed Epiſcoporum eſſe. Valens autem Antiochiam profectus Meletium eiicit, & Catholicos Euzoio communicare cogit; quibus quid ab eo eſſet expectandum Eccleſiæ nimis oſtendit. Denique Imperatores ambo 5. Idus Septemb. Magicos apparatus, & ſacrificia edicto ſuſtulerunt, ob Iulianam impietatem id temporis neceſſario. *Valens fauet Arianis.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4418.	1118.	365.

Macedoniani ſeu Semiariani Rampſaci conueniunt aduerſus blaſphemias in Conſtantinopolitano Conciliabulo editas ab Acacio, Eudoxio, & aliis Anomœis, ſeu Arianis; & Ariminenſi profeſſione damnatâ, ἐν ϑεσεις Antiochena comprobatur; diuinitas tamen Spiritus ſancti non admittitur. Ex hâc Synodo mittuntur Legati in Occidentem, potiſſimum ad Liberium Papam, ſcilicet eorum audaciſſimi & callidiſſimi Euſtathius Sebaſtiæ in Armeniâ Minori, Theophilus Caſtabalorum, & Siluanus Tarſi, reiecti primo aſpectu, quòd ab hæreticis miſſi eſſent, cùm tamen profeſſionem Nicænæ fidei purã propoſuiſ- *Semiariani Liberium fallunt, & recipiuntur.*

ſent,

ſent, & damnaſſent Arium eiuſque ſectam, admiſsâ etiam voce *ὁμουσίας*, & petitâ pœnitentiâ, recepti ſunt amicè à Liberio, & in communionem vocati: ideo multi Epiſcopi ſedibus ſuis reſtituti; inter quos Euſtathius Sebaſtenus, oſtenſis litteris Liberij Concilio Tyanenſi, quod tum celebrabatur, Epiſcopatui ſuo redditus eſt vnde eum eiecerat Synodus Melitinenſis; Arianus alioquin, & Ariũ, eiuſque ſectam verbo tenus eiurãs.

Procopius Tyrannus. Procopius, natione Cilix, Iuliani propinquus, monitus à Iuliano, ſi quid ei contingeret humanitus arriperet Imperium, cæſo Iuliano neglectũ, & poſt deductum eius cadauer Tarſum diu non comparens, tandem abſentibus ambobus Imperatoribus, id arripit Conſtantinopoli 4. Kal. Octob. ac primùm paucos fautores habuit, vilemque plebeculam; ſed ita Comitatus eius creuit, vt Valenti iam metuendus eſſet. Certè Valentem in eas anguſtias ab eo eſſe compulſum aiunt, vt de purpurâ deponendâ cogitarit: feciſſetque niſi à Comitibus ſuis impeditus eſſet. Fauit autem illi conſilio & opibus Eugenius Eunuchus; ſed has perdidit; illud neque ſibi, neque Procopio ſatis ſalutare tandem aliquando deprehendit.

Maximus Philoſophus exagitatur. Maximus philoſophus Epheſius hoc circiter tempore à Valente vinculis & equuleo dirè tortus eſt, Valentiniano non improbante, quòd non tantùm Chriſtianis, ſed & ſibi perniciofus extitiſſet. Is tandem per Clearchum Proconſulem Aſiæ Valenti perneceſſarium ad tempus vinculis & quæſtionibus exemptus, mortem quam promeritus erat non vitauit, ſed diſtulit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4419.	1119.	366.

Valentinianus iunior naſcitur. Valentinianus Iunior naſcitur Valentiniano ex Iuſtinâ, Magnentij olim vxore, fœminâ Arianâ, & quæ ſi non corrupit maritum, ſaltèm meliorem eſſe prohibuit.

Cæditur victus Procopius. Procopius re ſuâ non ſatis prouidè & conſtanter adminiſtratâ, tandem prope Nacoliam in Phry-

Phrygiâ Salutari victus, à ſuis vinctus ad Valentem adductus, capite minutus eſt; quod miſſum ſtatim eſt ad Valentinianum Pariſios, certiſſimum victoriæ argumentum. Imperium ſtatim & locum eius inuaſit cognatus Marcellus Nicææ, cæſo Sereniano homine improbo & crudeli, & occupatâ Chalcedone: ſed mox captus, ſulcatis acerrimè lateribus interiit, nullo alio opere pretio quam vt hominem de m dio tolleret, Imperio magis & Reip. quàm ſibi rebuſque ſuis pernicioſum. Statim autem in Tyrannorum fautores atrociter ſæuitum; Chalcedonis muri, quòd Procopio fauiſſet, diruti, mox tamen reparati ſunt; quia vrbs punienda, non perdenda cenſebatur. *Item & Marcellus.*

Valens moturus bellum in Gothos, qui auxilio Procopiū juuerant, baptizatur ab Eudoxio Ariano, cui ſe jurejurando obſtringit ſe in dogmate baptizantis perſeueraturum, & cōtra aduerſarios ſæuiturum; quod cumulatiùs præſtitit, quàm pol licitus erat. Tum Danubium tranſgreſſus, cùm ſibi occurrentem non inueniſſet hoſtem, (confugerat enim ad montes Serrorum inacceſſos, niſi locorum gnaris) rediit, eum terruiſſe contentum, nullis inflictis vulneribus, nullis receptis. *Valens baptizatur ante Gothicam expeditionem.*

Alemannis inſtaurantibus bellum, omniaque deuaſtantibus, occurrunt Valentiniani duces duo, Carietto & Seuerianus; ſed vtroque in pugnâ cæſo, Iouinus dux egregius victores tribus præliis contudit, in vltimo quatuor millia ſauciauit, ſex millia trucidauit; Rex eorum à militibus affixus patibulo, pœnam dedit, cuius vel ipſum victorem pœnituit. *Alemanni repreſſi.*

Valens ægerrimè ferens fidem ſuam damnatam eſſe Lampſaci, Nicomediæ coactâ Synodo, Eleuſium Cyzici Epiſcopum Semiarianum ſubſcribere cogit ἔκθεσιν Arianorum. Hic reuerſus in ſedem ſuam, cùm abdicare ſe vellet impeditur, à populo; nihilominus juſſu Imperatoris eijcitur ex vrbe. Eudoxius Conſtantinopolitanus Antiſtes Eleuſij loco ordinat Eunomium; ſed is propter *Valens Arianos tuetur.*

horren-

horrendas blaſphemias eiicitur, nec huic profuit autoritas ordinantis.

Fauet Nouatianis. Nouatianorum Eccleſias juſſerat claudi Valẽs; ſed cùm eius filias Anaſtaſiam & Caroſin erudiret Marcianus Presbyter Nouatianus, obtinuit vt hæ recluderentur; & plus apud Imperatorem impium filiarum ſuarum magiſter, quàm Deus ipſe potuit.

Nazianzenus & Baſilius ex Eremo prodeunt. Tum exierunt ex eremo ſuâ Gregorius Nazianzenus atque Baſilius; hic adiutor factus Euſebij Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopi, iam ipſi reconciliati; ille Patrem adiuuans ſenio confectum in ſede Nazianzenâ; ambo excitati à viris bonis & à Deo, vt opem ferrent Eccleſiæ laboranti; quam ita defendêre, vt oſtenderent ſe in ſolitudine collegiſſe vires, & ſacram quietem eſſe plerumque viris eruditis & magnis vtiliſſimam.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4420.	1120.	367.

Valentinianus ægrotat. Tam graui morbo cõflictatus eſt Valentinianus, vt morti proximus videretur, eiuſque deplorata ſalus; adeo vt de Imperatore deligendo conſultaretur, & Imperium inter Ruſticum Memoriæ & Seuerum, Magiſtros peditum, fluctuaret. Sed tandem recreatus ex morbo Imperator. Gratianum filium ſuum dicit Auguſtum Ambiani, & Imperij ornamẽtis induit ſummo omnium ordinum conſenſu, quoniam in puero iam Imperij dignitas emicabat, & ſpem magni Principis oſtendebat.

Gratianus fit Auguſtus.

Valens iterum mouet in Gothos. Valens iterum pergit in Gothos; ſed Iſtro reſtagnãte ferè ad Autumnum vſq; hærere coactus eſt in ſtatiuis iuxta vicum Carporum. Quare vbi tẽpus belli vidit abiiſſe, Martianopolin rediit, hoſte neq; viſo, neq; territo, cui elementa pugnabãt.

Liberius Papa moritur. Mortuus eſt hoc anno Liberius, cùm ſediſſet annos 15. menſes 4. Is bis Pontifex fuiſſe dicendus eſt, ne geminum in Eccleſiâ caput cogamur admittere, cùm Felicem ſecundum Papam & Martyrem veneretur Eccleſia. Porrò ſancto fine, vitam clauſit ſuam; ideò Beatiſſimus ab Ambroſio.

Beatus

Beatus ab Epiphanio dictus. Cùm vacaſſet autem ſedes eius diebus ſex, electus eſt Damaſus, natione Hiſpanus, qui à Felice ſteterat; poſtea tamen adeo charus Liberio, vt huic Eccleſiam abſens, & recedere compulſus, commendaret At qui ſemper ſteterant à Liberio, dolentes Pontificē creatum eſſe aliquem ex Felicis partibus, pauci quidem, ſed animoſi eligunt in Baſilicâ Sicinini Vrſicinum Diaconum; vnde magni tumultus, & cædes, in eâdem æde Sicinini aliquando vno die repertis 137. cadaueribus interfectorum, & Viuentio Vrbis Præfecto in ſuburbium recedente, quia ſe his turbis imparem judicabat; tanto cum ambitu prenſabatur ea ſedes, (inquit Amm. Marcell. Ethnicus horum temporum ſcriptor) quæ Rom. Pontificem menſâ, curribus, apparatu Regibus parem efficiebat. Quare non mirum videatur ſi Prætextatus vir Ethnicus, & ab Imperatore, Romæ primus, dicere ſolitus eſſet Damaſo: *Facit me Romanum Pontificem, & ſtatim fiam Chriſtianus:* vnde de diuitiis primæ huius Sedis conſtat; quibus bene vſi boni Pontifices gloriam duplicem; qui abuſi ſunt mali, dedecus duplex, quorum vnum æternum eſt, miſerabiliter promeruêre.

Damaſus ei ſuccedit

Vrſicini ſchiſma.

Quo ambitu Romana ſedes prēſaretur.

Coſſ. Lupicino & Iouino, viro illo fortiſſimo de quo anno ſuperiori bello Alemannico facta mentio, Nonas Iulij Conſtantinopoli grando cecidit inſtar petrarum, pari magnitudine, atque damno. Nec Conſtantinopoli tantùm, ſed & in Cappadociâ, vt liquet ex Oratione Gregorij Nazianzeni de plagâ grandinis, quâ conſtat multos homines eſſe necatos; vnde de beſtiis & rebus inanimis facies coniecturam.

Grando ingens.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4421. 1121: 368.

Tertiùm Valens aggreditur Gothos, Iſtro pōte conſtrato prope Nouidunum, ac lōgis itineribus petita gens Grutungorum: Athanaricus eo tempore judex potentiſſimus (ſic enim eum Ammianus vocat, non Regem) actus in fugam, longiuſ-

Valēs tertiùm Gothos aggreditur.

que recedens quàm vt eum inſ qui Valens poſſet, eum in hiberna redire compulit hyemis metu, hoſtis grauioris Athanarico.

Parmenianus ſuccedit Donato. Defuncto Donato Carthaginis Pſeudo Epiſcopo ſufficitur in eius locum à Donatiſtis Parmenianus, ſcriptor ille egregiè confutatus ad Optato Mileuitano, & Auguſtino, & iam aduerſariorum ſuorum lucubrationibus, quàm ſuis notior.

Valentinianus Alemannos reprimit. Valentinianus ab Alemannis prouocatus, aliquot damnis cum Gratiano Rhenum tranſit, eoſque fugientes poſt magnam populationem aſſecutus, tandem aggreditur, victoriam retulit, ſed cruentam, multis ſuorum, ac primariis, deſideratis; atenim Barbarorum refrænata audacia, quos tantùm fuga & auia loca ab interitu vindicarunt.

Sapores Armeniam ſubiugat. Vetus ille Rex Sapores Arſacem Regem Armenorum captum perfidiosè, primùm argenteis catenis vincit, mox crudeliter enecat. Obſeſſus cum matre filius eius Para, fugit ad Valentem, & Neocæſareæ excipitur honorificè. Petituſque ab Armenis redditur, Armeniam adminiſtraturus vt Rector, non vt Princeps, ne occaſionem belli quæſitam Perſæ quererentur; quòd vtraque pars aut non refugiebat, aut optabat.

Mulier icta ſepties. Valentinianus, naturâ ſæuus, in multos ſeueriùs animaduertit: eius exemplum ſecuti præſides atroces, in adulteros potiſſimùm, quæſtiones exercuere, vt docet mulier illa ſepties icta, quam adoleſcens in tormentis, innocentem licèt, dixerat ream; cui famæ, atque vitæ, ingenti miraculo Deus ipſe prouidit, toties percuſſa, neque tamen necata.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4422.	1122.	369.

Aurelius Victor Conſul. Conſulatum huius anni notauere ſuis nominibus Valentinianus nobilis puer, & Sextus Aurelius Victor, illuſtris ille hiſtoricus, & ſcriptis ſuis quàm tantâ dignitate celebratior.

Valens

Valens inuadit etiamnum hoc anno Athanacum atque Gothos,quos belli diuturnitas, & abrupta commercia ad vltimam compulerant inopiam; itaque petiere pacem,ac veniam; quam non putauit Imperator eis denegandam. Compoſito itaque bello, & obſidibus acceptis, rediit Conſtantinopolim Valens, iam deinceps Catholicis quam Gothis magis metuendus.

Pax Gothis data.

S. Hilarius Mediolanum venit ad Valentinianum aduersùs Auxentium Arianum vrbis huius Epiſcopum. Sed Auxentius verbis Arianam hæreſin eiurauit, re ſeruauit; nec Hilario data eſt facultas eius dolos refellendi ſub iniquis judicibus, immo vt calumniator, & diſcordiarum auctor facceſſere iuſſus. Hic autem non ita multò pòſt obijt ſanctiſſimè;vir imperterritæ fidei,ſynceræque, *cuius ſcripta legi poſſe inoffenſo pede* putauit Hieronymus; magna laus profectò, magnique viri à magno viro.

S. Hilarius malè accipitur à Valentiniano.

Auxentius quaſi victor Catholicis inſultabat præſulibus Euſebio Vercellenſi, & Philaſtrio Brixiano, quos ſemper aduerſantes ſibi expertus erat, & iam aliquot Illyrici ſeduxerat Epiſcopos; itaque in eum Romæ Synodum Damaſus cogit 90. Epiſcoporum Galliæ & Italiæ; in eâ nominatim damnatus Auxentius, vetiti Epiſcopi cum eo communicare, Ariminenſis formula proſcripta. Sed aduerſus Arianos fortiorem machinam parabat Deus, adeoque Catholicum Auxentij ſucceſſorem Ambroſium.

Auxentius damnatus.

Enimuero Anicius Probus Præfectus pretorio, Ambroſio ciui Romano, filio Ambroſii qui aliàs præfectus Gallias rexerat, Inſubriam, Liguriam, & Æmiliam cum inſignibus Conſularibus adminiſtrandas tradidit, admonito vt eas prouincias non vt Iudex,ſed vti Epiſcopus regeret;quæ vox, non tantùm monitio, ſed & vaticinium fuit.

Probus mittit Ambroſium in Inſubriã &c.

Euſebio Cæſareæ Cappadociæ demortuo ſucceſſit Baſilius Magnus, iam huius ſedis deſignatus Antiſtes, & factis atque concionibus Epiſcopus.

Baſilius M. fit Epiſcopus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4423.	1123.	370.

Perſecutio apud Gothos.

Hoc anno creditur apud Gothos excitata aduerſùs Chriſtianos perſecutio per Athanaricum Ethnicum Regem; qui tum relegauit multos, multos morte punitus eſt: neque verò tum Gothi erant Arianâ labe infecti. Falſumque quod tradunt aliqui Vulphilam Epiſcopum, qui Gothicas inuenit litteras, & Scripturam ſacram Gothico idiomate loqui fecit, Arianum hominem populares ſuos primùm adiunxiſſe Chriſto, cùm jam tempore Conſtantini Magni Theophilus Epiſcopus Gothorum interfuerit Concilio Nicæno; certum eſt enim hæreticos nunquam idoneos fuiſſe ad amplificandam Eccleſiam, ſed ad eam diuidendam, & labefactandam.

Multi ob ſortes cæſi.

Valentinianus Saxonas & Alemannos deuicit, intentus bello dum frater eius Valens nugis vacaret. In eius Comitatu cùm nonnulli de ſucceſſore quæſiuiſſent ſortes, atque occurriſſent hæ litteræ THEOD. multi juſſu Valentis necati, ne verum eſſet augurium, quod tamen non potuit auertere inter cæteros præcipuus Theodorus Ethnicus, & ab Ethnicis expectatus Imperator, quæſtione dirè tortus igni traditus eſt quaſi maleficus ſimul & affectator Imperij. Tum quoque & juſtiùs cæſus Epheſi familiaris Iuliani Maximus Philoſophus & Magus, citiùs exterminandus, niſi vt acerbiùs caſtigaretur, eiuſque vita mors eſſet lentior ac diuturnior.

Valens in Catholicos ſæuit.

Aberat Conſtantinopoli, & verſabatur Nicomediæ Valens, cùm obiit Eudoxius Epiſcopus Nouæ Romæ annis 19. In eius locum à Catholicis ordinatus Euagrius, ab Arianis Demophilus; neuter Valenti placuit; vtrumque relegauit, qui ab hoc tempore in Catholicos graſſari cœpit. Et verò 80. honeſtiſſimos viros ordinis Eccleſiaſtici, qui ad rogandum Imperatorem venerant Nicomediam, vt de Arianis quererentur, per Modeſtum Præfectum impoſitos naui in medio mari

exuri

exuri juſſit ; quam ob cauſam grauis ſubſecuta fames, piis eorum manibus litauit ampliùs, quàm miſeræ Reip. ſtatus exigebat.

Hoc anno mortui ſunt Euſebius Vercellenſis, & Lucifer Calaritanus ; ambo vt moribus, ſic morte diſſimiles, cùm hic ſchimaticus, ille ſanctus obierit ; hic meruit altaria, ille tantùm à neſcio quo Sardo nugatore in ſacra diptycha relatus ſit, cùm ex vitæ libro impium hominem ipſe Deus eraſerit. *Mors Luciferi & Euſebi Vercellenſis.*

Valens edictum emittit, quo ſub grauiſſimis pœnis injunxit vt Epiſcopi expulſi à Conſtantio reſtituti à Iuliano, iterum pellerentur. Athanaſium tamen à ſuâ plebe retentum non eſt auſus aggredi, ſicut nec Paulinum Antiochenum, nec Epiphanium ob eximiam pietatem. Hic Paleſtinus erat ex vico Beſanduce, in tractu Eleutheropolitano, qui monachus in patriâ ſuâ & Ægyptofuerat: hic tentatus à Gnoſticis per impudicas mulieres, ſed fauente Deo ab earum illecebris prohibitus, tandem Salaminæ ſeu Conſtantiæ in Cypro factus eſt Epiſcopus, vir electiſſimus, & in quo eruditio ſanctimoniæ concinebat. *Valens eiicit Epiſcopos.* *S. Epiphanius Salaminæ Epiſc.*

Tum relegatus eſt in Thraciam Euſebius Samoſatenus, ſed exul ſponte, etiam delusâ plebe ſuâ, deinde inhibitâ, ne per vim retineretur. Hic tamen in habitu militari Eccleſias Syriæ & Palæſtinæ luſtrabat, paſtoribus ei victum ſufficientibus. Suffectus ei Eunomius ab Arianis tanto in odio fuit apud Samoſatenos, vt aquam Balnei in quâ lotus erat, in cloacam effunderent. Neque meliùs habitus, hoc eiecto, Lucius alius Arianus, cuius cùm iumenti pedem attigiſſet pila, qui eâ ludebant pueri accenſo igni eam flammis purgauerunt. Eiecti quoque Meletius Antiochenus, ob quem Præfectus qui eum deducebat in Armeniam, pænè lapidibus obrutus eſt à plebe ; Pelagius Laodicenus, qui olim primo nuptiarum die reliquerat intactam vxorem ; & Gregorius Nyſſenus, frater S. Baſilij: quorum & *Euſebius Samoſatenus & alii exules.*

pœna & exilium fuere Epiſcopatu ipſo atque dignitate nobiliora.

Valens quid cum S. Baſilio.

Valens Cæſaream Cappadociæ venit, fortè ob ingruens bellum à Perſis, hîcque Baſilium variis tentauit modis, ſemper inuictum. Hunc cùm eijcere decreuiſſet, dum eius exilio ſubſcribere conatur, tribus fractis calamis & manus tremore impeditus eſt. Filio quoque eius ægrotantis ſpoponderat vitam, quam ei aduenientes Ariani abſtulere; ſanatus autem Modeſtus, qui eius implorarat opem. Hîc quoque princeps coquorum Demoſthenes, auſus eum reprehendere, audiit quæ noluerat, quia dixerat coram viro ſancto, quæ dicere non debuerat.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Chriſti 370. ad 380.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4424.	1124.	171.

Felix Valentiniani.

BELLA duo fœliciter hoc anno confecta ſunt à duobus Ducibus Valentiniani; Alemannos enim auſos congredi per Seuerum egit in fugam: aliunde in Mauritaniâ concitatum bellum ſapienter & fortiter confecit Theodoſius; dux illis temporibus, & alio Imperatore dignior.

Didymus Alex. cæcus.

Didymus Alexandrinus hoc tempore florebat, à 50. ætatis anno oculis captus: tamen Anagnoſte vſus Scholæ Eccleſiaſticæ præfuit, omnium diſciplinarum gnarus, etiam mathematicarum propè ad miraculum; cæcus corpore, animo perſpicaciſſimus.

Baſilius malè accuſatus.

Baſilius egit cum Athanaſio, Meletio Antiocheno, & Euſebio Samoſateno vt ſcriberetur ad Occi-

Occidentales, & ab iis auxilium peteretur, quo Oriens plurimùm indigebat. Ipſe variè exagitatur, tum quòd recepiſſet Euſtathium Sebaſtenum, & cum Apollinari communicaſſet; tum quòd malè ſentire de fide putaretur ab inimicis, & admittere tres Deos, & de Spiritu ſancto loqueretur malè. De quibus accuſationibus ita ſe defendit, vt huic nulla erroris hærere ſuſpicio apud æquos judices videatur.

Nazianzenus Saſimorum Epiſcopus.

Tum etiam eiuſdem Baſilii cum Anthimo Epiſcopo Tyanenſi diſſidium, magni boni cauſa fuit: cum enim inter Cæſarienſem & Tyanenſem Metropoles tota Cappodocia diſtributa eſſet, quarum hæc Secunda, illa Prima dicebatur, Anthimus arrogabat ſibi parœcias aliquot, quæ ad Cæſarienſem Epiſcopum per inebant, Baſilius hanc iacturam locorum, viro illuſtriſſimo ſarcire voluit. Erat Nazianzum ſicut & Aziancum (hoc erat patria Gregorij) ſubditione Anthimi: Epiſcopatum ergo ſtatuit Baſilius Saſimis humili loco, eiuſque antiſtitem creat Gregorium. Tergiuerſatus eſt hic quidem diutiùs; non ob tenuitatem oppidi, ſed quia dubium erat vtrum locus ille eſſet Cappadociæ Primæ vel Secundæ; tandem verò ceſſit amicitiæ, & ordinatus eſt a Baſilio, Gregorio Nyſſeno, & patre ſuo Gregorio Epiſcopo Nazianzeno; cui conuentui parem vix vnquam vidit Cappadocia.

Moritur S. Athanaſius.

Sexto Nonas Maij mortuus eſt Alexandriæ S. Athanaſius, cùm annos quadraginta ſex totos Epiſcopatum ſuum adminiſtraſſet; vir cui conſtantiâ geminum nunquam vidit Eccleſia, tribus Imperatoribus, & toti Romano Imperio ſuperiorem. Eius ſcripta tanto in pretio habita ſunt, vt cùm inuenirentur, & chartæ deeſſent, ea in veſtimentis eſſe ſcribendâ Coſmas Abbas admoneret. Multas eius laudes congeſſit Nazianzenus; ſed nondum laudante, laudatoque ſatis dignas, cùm omni laude maior vixerit, ſcripſerit, & obierit Athanaſius.

Ara Victoriæ. Valentinianus Aram Victoriæ in Capitolio ſtare, & huic facere Senatores Ethnicos paſſus eſt, magno Chriſtianitatis probro, & quod eloquentiâ ſua diluere non potuit ſanctus Ambroſius.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4425. 1125. 372.

Theodoſij Iunioris victoria. Bellum contra Quados infelici ſucceſſu Valentinianus ſuſcepit; hoc ei Victoria Capitolina profuit: contrà verò piiſſimus Theodoſius Iunior, Mœſiæ Dux, vix primâ clarus lanugine Sarmatas Liberos dictos fortiter repreſſit; atque hoc facto, aliiſque plurimis ad Imperium obtinendum proluſit.

Burgundiones enecati à Valentiniano. Valentinianus vt frangeret Macriani Regis Alemannorum faſtum, ei parat opponere Burgundiones: hi qui oriundos ex Romanis ſe iactabant, aliunde Alemannorum hoſtes ob Salinas, ad Rhenum vſque incredibili multitudine deſcendunt; non recepti à Romanis, & quaſi deluſi captiuos omnes ſuos enecant, & ſedes repetunt ſuas, nullo alio opere pretio quàm vt Alemannos ſimul & Romanos territarent.

Melania Comes Ruffinus. Melania nobiliſſima Romanorum mulierum, Marcelli Conſulis filia, vel neptis, amiſſo marito, & aliquot liberis intra annum elatis, vnico relicto filio tum Prætore Vrbano, in Ægyptum venerat cum Ruffino Presbytero Aquileienſi erudito viro, in viuis tum ſuperſtite Athanaſio. Hîc ambo hauſere à Didymo Origenis virus. Inde Hieroſolymam profecta, ibi monaſterium extruxit, vbi cùm 50. virginibus luſtra quinque decurrit, moribus quàm fide melior.

S. Hieronymus. Tum in Syriæ ſolitudine latebat S. Hieronymus; vnde litteras ad Rufinum dedit. Is Stridone in Dalmatiâ natus honeſtis parentibus, & ſatis diuitibus, adoleſcens Romæ Donatum præceptorem audiuit, variiſq; decurſis peregrinationibus per Galliam, Italiam, Thraciam Pontum, Bithyniam Cappadociam, Ciliciam,

tandem

tandem Eremum Syriacam petiit, in quâ ſic mores aptauit ſuos monachus, vt tamen ingenium ſuum, Eccleſiæ doctor eximius aliquando futurus, excoleret.

Gregorius Nazianzenus, patre ac matre ferè centenariis mortuis, exſoluit ſe adminiſtratione Saſimorum, & Eccleſiæ Nazianzenæ, ac Baſilio multiſque aliis Epiſcopis reclamantibus, fugit Seleuciam ad memoriam S. Theclæ, tum peregrationibus fidelium illuſtrem; vbi ad obitum Valentis vixit, turbas Eccleſiæ tam exteras, quàm domeſticas exoſus. *Nazianzenus fugit Seleuciam.*

Mauuia Saracenorum Regina, vaſtatis Palæſtinæ ac Arabiæ limitibus, & Romano exercitu ſæpe deleto, rogata pacem, eam dedit eâ lege vt Moſem monachum miraculis illuſtrem acciperet ſuæ gentis Epiſcopum. Hic à Lucio Epiſcopo Ariano ordinari nunquam voluit; itaque ab Epiſcopis Catholicis exulibus inaugurandus fuit, & ſibi ſubditum gregem verbo & miraculis conuertit ad Chriſtum; iniquiſſimæ & turbulentiſſimæ gentis factus Apoſtolus. *Mauuia Saracenorum regina, & Moſes Epiſcopus.*

Tum denique S. Hilarion Palæſtinus, S. Antonij diſcipulus, ſui ſæculi Thaumaturgus, obiit octogenarius, eius animâ ex corpore abire tergiuerſante propter diuina judicia, quæ viri ſancti tàm reformidare ſolent, quàm impij negligere. *Obit S. Hilarion.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4426. 1126. 373.

Para Rex Armeniæ primùm detentus in cuſtodiâ Tarſi, deinde ex illâ fortiùs quàm prudentiùs euolans, & ſequentes aut vincens aut deludens, poſtea à Traiano militiæ præfecto inuitatus ad conuiuium perfidioſè interimitur, pari ſuorum dolore, & infamiâ Romanorum. *Para fugit, & necatur.*

Apollinaris atq; Vitalis eius diſcipulus in Synodo Romanâ damnati ſunt. Ille Antiochiâ ad Damaſum profectus, ad Paulinum Antiochenum *Apollinaris hæreticus, ex quo ali.*

 ſapien-

ſapienter remiſſus eſt, cum libello cui ſubſcriberet; quod cùm ſubdolè feciſſet, deteſtâ fraude à Damaſo proſcriptus eſt. Hic multorum hæreticorum parens fuiſſe creditur, vt Polemianorum à quodam Polemone, qui in Chriſto credebat commixtum eſſe confuſumque cum carne Verbum: Antidicomarianitarum, qui Mariam poſt Chriſtum editum à Ioſepho cognitam putabant, quod & poſtea Heluidius dixit: denique Collyridianorum, qui eandem Virginem colebant vt Deam, eique *Collyride* ſeu placentâ faciebant per mulieres; omnes deteſtandi, ſiue nimis benè, ſiue nimis malè de Deiparâ ſentirent.

Theodoſius Senior tollit Firmum. Theodoſius Senior mittitur in Africam aduerſus Firmum Mauritaniæ Regulum, quem primò ad conditiones pacis non iniquas compellit, & concedit eas petentibus Epiſcopis; ſed cùm idem Firmus poſtea rebellaſſet, & magnos in Africâ concitaſſet motus, eum ita deuicit, & vrſit, vt ad laqueum compelleret, quem ſibi vino madidus nexuit. Gildo Firmi frater reparauit Tyrannidem; qui fauens Donatiſtis, Catholicos vehementer afflixit: huic etiam adiunctus Optatus, ipſe quoque Donati fautor, multas in Eccleſiam clades inuexit, Tyranno & Hæretico in eius perniciem conſpirantibus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4427.	1.27.	374.

Fœdus cum Alemannis. Valentinianus, acceptâ Illyrici clade per Probum, inuitatus à ſuis iuxta Moguntiam cum Macriano Alemannorum rege iungit amicitiam: hic eam deinceps accuratè ſeruauit, factus ex hoſte ſocius; tam ſuperbus in accipiendo fœdere, quàm in ſeruando conſtans & firmus.

Auxentio ſuccedit S. Ambroſius. Gratiano Auguſto III. & Equitio Coſſ. moritur tandem Auxentius Mediolanenſis Epiſcopus Arianus; atque Imperator reliquit Epiſcopis liberam ſucceſſoris eius eligendi libertatem: ſed cùm electores eſſent partim Catholici, partim Aria-

Ariani, ſeditionis periculum imminebat. Eam vt diſcuteret, venit in Eccleſiam Ambroſius; vbi cùm ad concordiam omnes inuitaret, audita vox pueri, Ambroſium Epiſcopum depoſcentis, in ſe omnium oculos animoſque conuertit, ac derepente Catholici omnes & Ariani in eius electionem conſenſere. Fruſtra lapidem mouit omnem vt hoc onus excuteret, fruſtra crudelitatem, & libidinem ſimulauit; fruſtra etiam fugit; habitus eſt clemens ex reorum tormentis & quæſtionibus, pudicus inter meretrices, fugitiuus mirabiliter Mediolanum reductus Igitur probante cum gaudio eius electionem, immò imperante Valentiniano, baptizatus primùm (erat enim tantùm Catechumenus) ab Epiſcopo Catholico, deinde octauo poſt die 7. Idus Decembr. depoſitis albis veſtibus, Pontificales induit conſtitutus Epiſcopus: qui dies eſt in Eccleſiâ, quàm eius mortis celebratior.

Celebratum in Galliâ iiſdem Coſſ. Concilium Valentinum 4. Idus Iulias; cuius 4. extant Canones, vnuſque aduerſus eos qui falſo crimine Sacerdotium deprecarentur, vt haberetur etiam mentientibus fides; adeo voluere Patres, dedicatos altaribus homines immunes non tantùm à ſcelere, ſed à ſceleris ſuſpicione. *Valentinum Concilium.*

S. Epiphanus rogatus à Magiſtratu cleroque Suedrorum in Pamphiliâ ſcripſit Ancoratum; librum ſic dictum, quòd futurus eſſet quaſi Ancora iis qui ſanam Patrum doctrinam haurire ac decurrere vellent; dignum opus mittente, atque poſtulantibus. *Anchoratur S. Epiphanii.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4128. 1428. 375.

Quarto Non. Iulij creatur in Galliâ S. Martinus Turonenſis Epiſcopus, anno qui notatur in faſtis poſt Conſulatum Gratiani & Equitij. Hic cùm mox ad Valentinianum Imperatorem aliquid petiturus veniſſet, atque operâ Iuſtinæ Auguſtæ turpiter excluſus eſſet, ille orationibus & jeiuniis *S. Martinus fit Epiſcopus Turonenſis.*

obtinuit, vt in Palatium nemine obſiſtente ingrederetur; cùmque ei non aſſurgeret Imperator ſolium ſtatim inuoluit ignis, quo ille territus, in Martini complexum ruit, poſtulata conceſſit, eumalloquio ſæpe ſuo, adeoque menſâ ſuâ dignatus eſt, iuſto ieiunij pretio.

Ab Imperat. Valentiniano colitur.

Ambroſio, rerum ciuilium quàm Eccleſiaſticarum peritiori, adiiungitur Simplicianus, vir ſanctitate, & eruditione præſtantiſſimus, qui ex ſuis laboribus fructum retulit, etiam ſuâ expectatione vberiorem.

Ambroſium docet Simplicianus.

Moritur hoc anno Photinus, perditiſſimus hæreſiarcha, ſæpe damnatus in Conciliis, vt iteratam eius malitiam, vel nunquam ſatis condemnatam Patres oſtenderent.

Photinus moritur.

Furebat interea in Catholicos Valens, nonnihil tamen repreſſus à Themiſtio Philoſopho, viro verbis potente; qui & illi oſtendit ſectarum varietatem eſſe in Chriſtianitate ferendam, cùm eſſet longè maior inter Ethnicos diuerſitas. Fuit autem amicus Gregorij Nazianzeni Themiſtius, vt ex eorum litteris conſtat; & facilè inter excellentes viros amicitia coaleſcit, quæ eſt tantùm nobilium animorum nodus.

Themiſtius Valentem reprimit.

Tum nihilominus Valens Monachos ad militiam coēgit; atque recuſantes fuſtuario mactari iuſſit. Iam antea eoſdem grauiſſimâ exactione tributi exagitarat, à quo eos exemptos eſſe voluerant Conſtantinus & Conſtantius; quòd cùm deprehendiſſent ſcelerati quidam, in miſeros omne contumeliarum genus effuderunt, & verbis etiam addidore facta, vti docet Baſilius, Epiſtolâ monachos conſolans. Epiphanius quoque monachis Chalcidis nuncupauit quem ab eo petierant librum *Panarium* dictum, ſeu *Arculam* de omnibus hæreſibus; opus eruditum. & contextum tam ingenioſè ab Epiphanio, quàm erudite à P. Dionyſio Petauio nitori antiquo redditum atque illuſtratum.

Monachi vexati à Valente.

Valen-

Valentinianus mouet in Sarmatas, à quorum legatis delinitur: exinde in Quados arma conuertit, à quibus miſſos Legatos tam vehementer, ob rebellionem, increpuit, vt ſibi ruperit venam; vnde extinctus eſt: alij volunt Apoplexiâ periiſſe. Quidquid ſit de mortis genere, extinctus eſt in caſtello Brigitione 15. Kal. Decembris. Vixit annis 54. Imperauit annis XII. minùs tribus menſibus; bonus ſi cum fratre componatur, de ſe neque bonus neque malus; ſed propter Iuſtinam vxorem pripinquior malo. *Valentinianus moritur.*

Gratianus, Valentiniani filius, jam Auguſtus erat ab annis ſeptem; nihilominus Valentinianus, alter ex Iuſtinâ filius, operâ Cerealis auunculi à militibus Auguſtus acclamatus eſt, in vrbe Acinco Pannoniæ X. Kal. Decemb. & id tulit modicè Gratianus, quâ erat animi lenitate; inſuper nihil ſibi à puero nouenni reformidandum ratus; plurimùm, ſi quorumdam potentiorum conatibus obſiſteret. *Gratianus & Valentinianus II. Auguſti.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4429. 1129. 376.

Valentiniani Senis corpus defertur Conſtantinopolin, vt cum Principibus Chriſtianis ſepeliretur in eâ vrbe quam primus Imperator Chriſtianus ſtatuerat. *Valentiniani ſepulchrum.*

Hunni, Scythica gens immanis & ferox, Gothos ſuis ſedibus expulere. Hi ſuſcepti ſunt à Romanis juſſu Valentis, & in Thraciâ collocati, ducibus Fritigerne & Athanarico. Cùm hi quietè agerent inter Romanos, Lupicini in Thraciâ, ducis auaritiâ, prauiſque conſiliis in eorum perniciem commoti, bellum gerunt, & hoſpites ſuos multis cladibus atterunt, victo fugatoque Lupicino; nec ſapienter recepti, & inſipientiùs irritati atque vexati. *Gothi Thraciam vaſtant.*

Hoc etiam anno per totum Orbem crudelis graſſata eſt animalium hominumque peſtis, ſigno crucis in multis ſanata; vnde multi gentiles *Peſtis tetra.*

les ad fidem conuerſi, dum huius ſigni virtutem demirantur & ſentiunt.

Theodoſius pater cæditur. Theodoſius pater, pace redditâ Africæ; ac de Imperio ac Imperatoribus bene meritus, juſſu vt creditur Valentis, quem litteræ THEOD. ſorte ductæ efferarant, Carthagine periit, cùm poſt ſuſceptum Baptiſma, jam æternitatis candidatus percuſſori jugulum obtuliſſet. Quæſitus quoque eſt ad necem eius filius Theodoſius, jam ſupra ætatem bonus Imperator; ſed Deo ſic curante periculum euaſit, reſeruatus ad Imperium, quod eius ſeruarat pater, ipſe ſuâ fortitudine propagaturus erat. *Fugit Theodoſius filius.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4430. 1130. 377.

Certant Gothi & Romani In Thraciâ Gothos inter & Romanos atrox initum eſt certamen, multis vtrimque deſideratis, Romani ſecedunt ad Martianopolin, Gothi intra currus ſe recipiunt, vbi aliquot diebus incluſi hæſerunt, dum eorum ſocij variis in locis cæduntur, minore quidem Romanorum, quàm Barbarorum, ſed magis deflendâ jacturâ.

Valens ad ſe redire videtur. Valens Antiochiâ proficiſcitur, ac territus ſuperioris anni calamitatibus tandem ad ſe rediit, feràque pœnitentiâ ductus non tantùm Catholicos affligere deſiſtit, ſed & Epiſcopos in ſuas ſedes reuocandos curat. Tum autem Alexandrinus populus, eiecto Lucio Ariano, Petrum in ſede ſuà conſtituit, eùmque ſic recipit, vt huic exilium honorificum fuiſſe videretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4431. 1131. 338.

Alemanni à Gratiano deuicti. Lentienſes Alemanni cum quadraginta millibus armatorum in agrum Romanum irrumpunt: iis occurrit Gratianus cum copiis quas in Orientẽ ducturus erat, ſuppetias Valenti laturus, atque Mallobaudis Franci audaciâ ita deuicit, vt vix quinque millia diffugerint in nemora, cæteris internecione deletis: quâ victoriâ hoſtem ad

pe-

petendam pacem compulit, quæ immerentibus conceſſa, quoniam ſic res Orientis poſtulabant.

Valens, paucis diebus Conſtantinopoli moratus, quia populus Gothorum populationibus irritatus ſeditioſè tumultuabatur, pergit Melantiada villam Cæſarianam (alii vetus Foſſatum vocant, & milliaribus XII. ab Hadrianopoli disjungunt.) Hîc Legatum audit à Fritigene Presbyterum Chriſtianum, pacem honeſtis conditionibus exoptantem, quem rejicit. Immo non expectato Gratiano cum copiis imminente, quem operiri volebant duces, cum Gothis conflixit 5. Idus Auguſti. Victi grandi clade acceptâ Romani, Valenſque ſagittâ ſaucius in villam deportatus, in eâ à Barbaris incenſus eſt, annos natus quinquaginta; anno Imperii ſui decimo quarto cum menſibus quatuor, & diebus aliquot. Sic obiit crudelis Catholicorum Tyrannus, etiam viuus ignes expertus, quos ſentiet ſempiternos, diuinæ juſtitiæ nobile ferculum, Principum ſæuorum oculis ſæpe repreſentandum. *Valens exuritur viuus.*

Victores Gothi fruſtra Hadrianopolim, & Perinthum ſeu Heracleam pertentant. Ad Conſtantinopolim dum accedunt propiùs, refelluntur à Romanis, quibus animos fecerat Domnica Valentis vxor: ſed egregiam quoque iis nauarunt operam Saraceni; quorum auxilio etiam profligati Gothi, beneficij duxere loco in Thraciâ nequaquam cecidiſſe. *Gothi repreſſi.*

Hîc deficiunt hiſtoriæ Ammiani Marcellini; deficit & ſupplementum ſancti Hieronymi, quod attexuit Euſebij Chronico; ſequetur deinceps Proſper, magni quoque nominis; quibus omnibus plurimum hi noſtri Annales debent. *Chronica quædam.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4432.	1132.	379.

Auſonio, & Olybrio Coſſ. Gratianus videns deploratiſſimum Orientis ſtatum, 14. Kal. Febr. Sir- *Theod. ſi-ne creatur Auguſtus.*

Sirmij Theodoſium Imperatorem creat, ac Orienti præficit, cui curando par vnus videbatur; ipſe in Occidentem redit ordinatis vtcumque Imperij & Eccleſiæ rebus, nec enim depoſitus propè vtriuſque ſtatus omnia reſecari ſinebat ad viuum, & aliqua vtrobique tolerari aliis temporibus haud permittenda.

Theodoſii de Gothis victoriæ. Statim ergo Theodoſius ſe meritò electum oſtendit, & primùm Gothos aggreſſus, non ſemel deuicit, ac Thraciis, quibus imprudenter affixi fuerant, fortiter depulit: vtrum autem antequam renunciaretur Imperator, vel poſtquam Auguſtus dictus eſt, ſtatui non poteſt, diſſentientibus ſcriptoribus; qui facilè conciliari poſſunt, ſi victorias Theodoſij multiplices agnoſcamus, & antequam reciperet purpuram, & in purpurâ eum victorem renunciemus; cui coniecturæ, tanti Principis ſapientia atque fortitudo non obſiſtent.

Longobardi prodeunt. Longobardi, aliter Langobardi, ita dicti voce patriâ, à productioribus barbis, hoc anno, ducibus Iboreâ & Aione, ex Inſulâ ſeu Peninſulâ Scandiâ prodierunt, & profligauere Vandalos, quorum occupauere regionem, poſtea celebres etiam in Italiâ futuri, cui ſuum ad hoc vſque tempus nomen reliquêre.

Priſcillianus hæreticus. Priſcillianus Gallæcus ex Manichæorum & Gnoſticorum erroribus hæreſin conflauit ſuam; quæ non potuit non eſſe turpiſſima, fæcibus inquinatiſſimorum dogmatum in vnam confluentibus.

S. Baſilius moritur. S. Baſilius hoc anno, magno omnium etiam Iudæorum & Ethnicorum dolore, obiit Kal. Ian. cuius exequiæ tantâ hominum frequentiâ cohoneſtatæ ſunt, vt multi in turbâ extincti ciciderint. Sortitus eſt tres magnos laudatores SS. Ephrem, Gregorium Nyſſenum fratrem, & Gregorium Nazianzenum; quorum hic in eius laudibus recenſendis omnes eloquentiæ vires inſumpſit; adeo vt dubitari queat an meliùs Baſilius

lius vixerit, an de eo meliùs dixerit Nazianzenus.

Nono menſe ab obitu S. Baſilii celebratum eſt Antiochenum Concilium, ad res Orientalis Eccleſiæ ordinandas. In eo ſtatutum, ex conſenſu Paulini atque Meletii, vt alterutro vitâ functo nullus ſufficeretur, ſex primoribus ex vtrâque parte Presbyteris ſacramento adactis; Anathemate quoque perculſus Apollinaris; & legati in varias partes dimiſſi, qui Eccleſias inſpicerent, eiſque prouiderent. Tum Gregorius Niſſenus Arabiam luſtrare juſſus eſt; Meletius dum Syriam inuiſit, Simeonem Stylitam in columnâ ſtare permiſit; ſed vincula quibus alligarat ſeſe per fabrum abrumpi curauit, vt eum magis catena Chriſti, quàm ferrea cohiberet. Denique Euſebium Samoſatenum in Dolichâ oppidulo, tegulâ in caput illiſâ, mulier Ariana martyrio coronauit; dignâ tot laborum, & peregrinationum mercede.

Conciliũ Antiochenum.

Orientis Eccleſia ordinantur.

Gregorius autem Nazianzenus, vt inter cæteros Præſules eruditione ac virtute præſtantiſſimus, ſic miſſus Conſtantinopolim, vbi amplior laborum, ac difficultatum ſeges. Præerat huic ſedi Demophilus Arianus, homo præpotens; quare in priuatâ domo coactus eſt habere cõciones Gregorius, atque in eâ dixit quinque nobiles orationes de Theologiâ; propter quas meruit Theologi nomen. Priuatim quoque erudiebat multos, eius eruditionis famâ accitos; inter quos excelluit S. Hieronymus, magna glòria & decus ſui præceptoris. Gregorium autem ad Epiſcopatum plebs Conſtantinopolitana poſtulabat, & huic aſſenſus erat per litteras Petrus Alexandrinus; verùm is poſtea in gratiam Maximi gentilis ſui, in eam Eccleſiam turbas inuexit. Hic autem Maximus Alexandrinus, ex Philoſopho ethnico factus Chriſtianus, jactans ſe martyris filium, & ob fidem in Oaſin relegatum, Conſtantinopolim venit, vbi exceptus eſt amicè à Gregorio,

Gregorius Nazianz. Epiſcop. Conſtantinopolit.

rio, immo & laudatus oratione ſub Hieronis nomine. Sed in benefactorem ſuum ingratus fuit, eiuſque ægrotantis locum occupare conatus eſt operâ nautarum Alexandrinorum; & quamquam expulſus a Clero & magiſtratu, priuatim tamen ſe pro Epiſcopo geſſit, & aliquos ordinauit; quare in eum Gregorius inuectus, materiam ſuæ eloquentiæ luculentam inuenit.

Hieronymus factus Presbyter. Hieronymus à Paulino Antiocheno Presbyter ordinatus eſt, eâ tamen lege vt nulli alligaretur Eccleſiæ, repugnauitque fortiter Ioanni Hieroſolymitano, cùm eum ſuæ ſubiectum vellet Eccleſiæ; quare nunquam vel in Monaſterio adduci potuit, vt munere Sacerdotis fungeretur. Qui ergo illum Cardinalem Romanæ Eccleſiæ fuiſſe volunt, amandamus ad pictores, à quibus tantùm ſanctus ille accepit purpuram, ſicut & comitem leonem, quem ereptum Hieraſimo monacho eidem affinxerunt, propter nominis ſimilitudinem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4433.	1133.	380.

Theodoſius ægrotat. Theodoſius, graui conflictatus morbo Theſſalonicæ, ſacris aquis elutus eſt ab Acholio huius ciuitatis Antiſtite, viro etiam miraculis claro; ex quo recreatus ſanxit, damnatis hæreſibus omnibus, vt omnes ſubditi ſui eam ſequerentur fidem, quam Damaſus Pontifex Romanus, & Petrus Alexandrinus præſcriberent; quando & tempore Quadrageſimæ quæſtionem de crimine agitari vetuit, in gratiam Chriſti patientis, & innocentis rei.

Petrus Alex. moritur. Timotheus ei ſuccedit. Petrus Epiſcopus Alexandrinus, octauo ſuæ ſedis anno, moritur; cui ſuccedit Timotheus eius frater; quando & Theophilus, tum Alexandrinæ Eccleſiæ clericus, centum annorum Cyclum Paſchalem ordinauit ab hoc anno, & Coſſ. Gratiano v. & Theodoſio Auguſtis.

Ma-

Maximus Cynicus adit Theodoſium adhuc agentem Theſſalonicæ, vt eius operâ in ſedem Conſtantinopolitanam mitteretur; ſed ſapienter reiectus eſt ab Imperatore, qui Conſtantinopolim ingreſſus 18. Kal. Decembr. Eccleſias hîc publicas ademit Arianis, & cedente Demophilo, jam annos quadraginta vrbis huius Epiſcopo, Gregorium Nazianzenum Præſulem introduxit, dignum non tantùm Epiſcopatu Nouæ Romæ, ſed & Veteris. *Greg. Nazianz. agnoſcitur Ep. Conſtantinop.*

Turbata eſt Eccleſia patrocinio Iuſtinæ vxoris Valentiniani, quæ Ariana profecta eſt Sirmium, vt hîc Epiſcopus Arianus eligeretur; ſed eò quoque profectus Ambroſius, Anemmium vel Auennium Catholicum diligendum curauit; vbi puella Ariana, S. Ambroſio manus injicere auſa, ſcelus morte repentina luit. Ambroſius quoque dare Eccleſiam Gratiano compulſus eſt, in Arianorum & Iuſtinæ fauorem, quam tamen Gratianus reddidit Ambroſio. Cùm autem Ariani Epiſcopi, maximè Palladius & Secundianus, Generale Concilium peterent vt fidem probarent ſuam, euicit Ambroſij ſententia vt conuenirent Aquileiam vicini Epiſcopi, ex Africâ verò & Gallii tantùm legati; ſapienter cauſatus, propter duos carioſos Epiſcopos non eſſe tandiu tot Eccleſias ſuis paſtoribus orbandas: & præualuit tanti viri autoritas, eiuſmodi ratione ſubnixa. *S. Ambr. conſtantia*

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Chriſti 380. *ad* 390.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4434.	1134.	381.

Athana ricus moritur, & ſepelitur.

Athanaricus Gothorum Rex, pace initâ cum Theodoſio, à ſuis expulſus, ſuſceptus eſt Conſtantinopoli ab ipſo Imperatore obuiam ei progreſſo, 3 Id. Ianuar. cùm idem Rex 8. Kal. Febr. ibidem mortuus eſſet, tam magnificis exequiis funus eius cohoneſtatum eſt, vt Gothi ſtatuerint pacem cum Imperatore tam liberali, tam ſuæ gentis amanti, æternam conſeruare.

Coſſ. Eucherio & Syagrio, conſentientibus Damaſo & Theodoſio, celebrata eſt

SECVNDA SYNODVS OECVMENICA *dicta* CONSTANTINOPOLITANA.

Precipuè aduerſus Macedonium diuinitatem Spiritus ſancti denegantem; quamquam in eâ multa quoque alia confecta ſint. Principio igitur, vt Theodoſius firmaret Gregorium Nazianzenum in Conſtantinopolitanâ ſede, vocarat Antiochiâ Meletium; ſed id cum pacis Epiſcopis præſtitit. Maximi ergo ordinatio improbata, itemque ab eo factæ ordinationes; Gregorij ab Imperatore & populo facta creatio, legitima iudicata. Poſtea plenior indictus conuentus, in quo nonnulla de fide ſtatuta, maximè contra Macedonium, editaque profeſſio fidei Nicænæ ſimilis, niſi quòd additum aliquid de Spiritu ſancto. Reliquæ item hæreſes damnatæ, Eunomia-

mianorum ſeu Anomæorum, Arianorum ſeu Eudoxianorum, Semiarianorum ſeu Macedonianorum vel Pneumatomachorum, Sabellianorum, Marcellianorum, Photinianorum, & Apollinaſtarum. Semiariani autem vocati adfuere, ſed receſſere ſtatim; certi huic obſiſtere Concilio. Interim mortuus eſt Meletius, cui cùm ſufficeretur Flauianus, reſtitit fortiter Gregorius, & Paulinum vnum eſſe ſeruandum Epiſcopum contendit, vti condictum erat, & ſacramento firmatum; ſed tum numeratæ voces, non ponderatæ. Flauianus electus, ſemper reclamante Gregorio; vnde in eum ingens odium. Inter hæc venit ad Concilium Timotheus Alexandrinus cum ſibi ſubditis Epiſcopis, itemque Macedoniæ Antiſtites; & hi quidem in Gregorium inſurrexere non ex odio, ſed quòd ab inuiſis ſibi electus eſſet, itemque ab Antiocheno Præſule, cū id ſibi Alexandrinus vindicaret. Quæ vbi vidit Gregorius, vſurpatis Ionæ Prophetæ vocibus, ceſſit volens Epiſcopatu, & ægrè impetratâ ab Imperatore licentiâ, ſeceſſit in ſuam Cappadociam poſt triennij in hâc vrbe moram, Synodos quoad vixit auerſatus, in quibus tot tantoſque tumultus deprehendiſſet. Auxit & eius deſiderium delectus Nectarius, natione Cilix, & Tarſenſis Senator; ſed Aulæ quàm Eccleſiæ aptior, & Catechumenus; quare ſibi adjungere conatus eſt Cyriacum Adanorum Epiſcopum, vt ab eo erudiretur ad officium Sacerdotale, à quo, jam ſenior & valdè rudis, tam pauca didicit, vt cum Gregorio compoſitus cadauer cum viuente comparatū videretur. Multis Epiſcopis ex Synodo digreſſis aliquid conceſſum Epiſcopo Conſtantinopolitano volunt, videlicet vt à Romano Pontifice ſecundus eſſet; ſed hoc improbatum, & tam parum receptum, vt neque ab ipſis Orientalibus Epiſcopis admitteretur. Celebratum hoc Concilium menſe Maio, & ad finem Iulii productum, inchoatum tardiùs quàm res Eccleſię poſtularent,

Gregor. Naz. cedit Epiſcopatu.

ex-

extenſum longiùs quàm præſulum dignitas exigeret.

Aquileienſe Concilium.

Nonis quoque Sept. Aquileienſe Concilium inchoatum eſt, extortum à Gratiano in gratiam Palladij & Secundi, Arianorum; cui interſuere Epiſcopi duo ſupra triginta, & inter cæteros S. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, Philaſtrius Brixianus, Valerianus Aquileienſis, & alij ſanctimoniâ illuſtres & eruditione. Tandem poſt acrem diſputationem damnati duo iſti Epiſcopi, vnà cum Attalo Presbytero qui ad Arianos defecerat, & Valente Pſeudo-Epiſcopo Petauionenſi, qui patriam ſuam prodiderat Gothis, & in habitu Gothico procedere ſolitus erat; atque vnâ Actione confecta res, quia in hoc Cõcilio ſedebant Antiſtites omni exceptione maiores, & qui tã facilè poterant errores detegere, quàm damnare.

S. Pauli Epiſcop. Conſtant. corpus refertur.

Statuerat Theodoſius, vt epiſcoporum qui Martyrium ſubierant ab Arianis corpora transferrentur. Relatum ergo corpus S. Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani in Eccleſiam de ſuo nomine, & huic redditus honos, exilio ac multis ærumnis redemptus.

Conciliũ Cæſaraugustanum.

In Hiſpaniâ Cæſaraugustam Synodus conuenit 4°. Non Octob. aduersùs Priſcillianiſtas, qui abſentes damnati ſunt, quia refugêre Conciliũ Inter eos erant epiſcopi Inſtantius & Saluianus, laici verò Elpidius & Priſcillianus: at Epiſcopi hi duo Priſcillianum Abilenſem creauere Epiſcopũ. Sed iis conſtanter obſtitere Idacius & Ithacius Epiſcopi Catholici, & impetrato ab Imperatore reſcripto eos ex Hiſpaniâ eiecerunt; at exules cum mulieribus, & nominatim Proculâ, quæ

Contra Priſcilaniſtas.

ex Priſcilliano grauida, credebatur partum ſibi medicaminibus abegiſſe, confugerunt ad Damaſum Papam & Ambroſium; per quos reiecti, corrupto pecuniis Macedonio Magiſtro officiorum, aliud à Gratiano impetrauere reſcriptum; quo freti rediere in Hiſpaniam, vnde Ithacium fugere compulerunt, hæreticorum more inimici atroces,

ces,

ces, neque parcere ſoliti. Erat autem Priſcillianorum hoc effatum. *Iura, periura, ſecretum prodere noli*; remedium iis neceſſarium, quo magnas turpitudines obuelabant.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4435. 1135. 382.

Celebratum eſt hoc anno Romæ à Damaſo Concilium Romanum, cui interfuere Paulinus Antiochenus, Epiphanius Salaminius, Acholius Theſſalonicenſis, vnàque S. Hieronymus: Reliqui Orientales venire noluerunt, ſed Conſtantinopoli aliam habuere, Thedoſio aſſentiente, ex quâ legatos Romam miſere, qui ſignificarent in hâc & ſuperioris anni Synodo geſta, omiſſâ tamen abdicatione Gregorij, & priuilegio ſedis Conſtantinopolitanæ, quod ſubodorati Romani huius Concilii Patres, primas Romanæ ſedi, ſecundas Alexandrinæ, tertias Antiochenæ tribuerunt, vt maium tum quidem latens, ſed alias erupturum comprimerent. *Concilii Romanũ.*

Hieronymus apud Damaſum ſubſtitit, cui ab epiſtolis fuit. Hic aduersùs Heluidium, B. Virginis hoſtem denunciatum, Iouinianum Virginitatis ac vitæ auſterioris inimicum, denique Luciferianos accuratè ſcripſit; ac ſæpe cum honeſtis matronis, & viris eruditis de ſacris Codicibus colloquens, in multorum oculis, in omnium ſermone fuit. *Hier. Damaſo ab Epiſt.*

Tum ſcripſit & dixit Ioan. Chryſoſtomus in Gentiles: dixit & de Anathemate, quo Flauiani ſectatores Pauliniſtas malè conficiebat; tum enim vir ille magnus populum affabatur, & redierat ex eremo Syriæ, vbi tractatum de Sacerdotio elaborarat, & amico ſuo Baſilio iuniori Epiſcopo nuncuparat; & vbi contraxerat graues corporis morbos, quibus tamen animum ſanum vegetumque reddiderat. *S. Chryſ. initia.*

Coſſ. Antonio & Syagrio, quibus Gothi cum Rege ſuo ſe penitùs Theodoſio permiſerunt, Flauius Clemens Maximus Dux exulans in Britaniâ, *Maximus Tyrannus.*

niâ,qui ſe ex ſanguine Conſtantini natum jactabat, ibidem arripuit Tyrannidem ope regulorum, & filium ſuum Victorem, Imperij conſortem adhibuit. Inde in Galliam cum ſuis Britannis tranſgreſſus, depulſis Armoricis in eorum regione conſedit, vnde ei deinceps Britanniæ Minoris nomen. An autem militibus eius miſſæ ſint vndecim millia Virginum, quæ ad Coloniam Agrippinam trucidatæ ſunt cum S. Vrſulâ ab Hunnis, ita credimus vt huic hiſtoriæ multas fabulas alligatas eſſe judicemus; ex quibus veritatem excernere, non eſt huius operis ad alia certiora feſtinantis.

xi. millia Virginum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4436. 1136. 383.

Arcadius Aug. Arſenius eius doctor.

Theodoſius filium ſuum Arcadium Conſtantinopoli 17. Kal. Febr. creat Auguſtum; ad quem erudiendum, à Damaſo Papâ Arſenius mittitur, magno huius honore, non minori labore atque periculo, quamquam à Theodoſio Arcadij pater appellatus eſſet, & meliori iure quàm ipſe Theodoſius pater.

Gratianus cæſus iuſſu Maximi.

Gratianus Maximum Pontificatum à ſe reiecit, quē hactenus ſibi Chriſtiani Imperatores vindicarunt; vnde confictus jocus ab Ethnicis, eo demortuo: *Si Gratianus non vult appellari Pontifex Maximus, breui Maximus Pontifex fiet.* Et verò 8. Kal. Septemb. idem Gratianus deſertus à ſuis Lugduni, per Andragathium ducem à Maximo immiſſum cæſus eſt, eiuſque corpus à Maximo ſepeliri prohibitum. Tum in eius amicos atrociter à Tyranno ſæuitum, primùmque in Merobaudem huius anni Conſulem, & Ballionem ducem, qui ſibi cruciatuum metu intulit mortem, in bello quàm in pace fortior. Reſcripſit quoque ad Theodoſium Maximus, vtrum ſine bello eum Imperij conſortem adſciſcere vellet; & ſapienter tergiuerſatus eſt ille, ne Valentinianus ab eo in Italiâ opprimeretur, à quo etiã miſſus eſt Ambroſius ad eundem Maximum, vt eloquen-

S. Ambroſij ad Maximum Legatio.

quentiâ ſuâ,atque prudentiâ imminentem Italiæ cladem auerteret ; tanta erat Sancti huius viri exiſtimatio, vt Tyranno exarmando par eſſe videretur .

Auguſtinus annos natus viginti nouem Romam venit clam matre vt Rhetoricam doceret ; quando tam dira fames Vrbem oppreſſit , vt pauperes ex eâ pellerentur ; crudele remedium , neque vnquam famelicis vrbibus profuturum . *Auguſtinus Romam venit.*

Theodoſius tertiam Conſtantinopoli Synodum conuocat , ad dirimendas Eccleſiæ controuerſias ; vbi ſtatutum , etiam inter Sectarum principes, vt illa probaretur, cui veteres Eccleſiæ Patres ſubſcripſiſſent. Tum etiam edidit Sanctionem idem Imperator aduerſus Saccophoros (erant ij Maſſaliani ſaccis vulgò induti) qui etiam eodem tempore in Iconienſi Synodo ſub Amphilochio , & in Antiochenâ ſub Flauiano damnati , docent tùm latiùs diſſeminatos eſſe , qui tot in locis comprimendi fuere . *Maſſaliani Heretici repreſſi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4437. 1137. 384

Venere tum Conſtantinopolim ad Theodoſium Legati Perſarum, petituri pacem; quando & magno gaudio Vrbs tota perfuſa eſt , nato ex Flaccillâ Honorio 5. Idus Sept. qui acceptum de morte Gratiani mœrorem vtcumque leniuit . *Naſcitur Honorius.*

Symmachus Vrbis Præfectus obtulit libellum Valentiniano de reſtituendo Deorum cultu ; ſed is egregiè ab Ambroſio refutatus eſt ; atque vti plus placeret Chriſtiana defenſio , eam carmine cecinit Aurelius Prudentius vir Conſularis, poëta hoc tempore vendibilis , cuius tamen pietas quàm poëſis ab eruditis laude dignior judicatur. *Symmachum confutat Ambroſius.*

30. Idus Decemb. obijt S. Damaſus , cùm ſediſſet annis ſeptemdecim , ac tribus menſibus , vir ſanctus & eruditus , vt eius Poëſis docet , quam tamen vt Pontifex rebus ſacris adhibuit ; cuius inuentum, vt in Eccleſiâ Romanâ certis anni temporibus occineretur *Alleluia*; ex Hieroſoly- *Damaſus moritur.*

ſolymitanâ Eccleſiâ ſuſcepta lætitiæ vox, ac per totum orbem ſubinde diuulgata.

S. Auguſtinus Mediolanum venit.

S. Auguſtinum ad docendam Rhetoricam mittit Mediolanum Symmachus Præfectus Vrbis, annum agentem trigeſimum. Eum aſſecuta mater Monica, nihil non egit vt eum pareret cælo; id inchoatum ab Ambroſio, qui primùm à Manichæis eum retraxit: ſed tranſiit miſer ad Academicos, qui tum in Occidente florebant. Rediit quoque tum in Africam eius concubina, relicto filio Adeodato, ſicque paulatim emergens ex voluptatis luto, ad recipiendam caſtam lucem Chriſtianitatis redditus eſt paratior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4438. 1138. 385.

Docet Rhetoricam Mediolani.

Conſulatum hoc anno geſſere Arcadius Auguſtus, & Bauto, cuius ad ingreſſum S. Auguſtinus Mediolani orationem Panegyricam in laudem Imperatoris habuit; tum autem totus erat *in* quæſtionibus Academicis exagitandis, ex quibus nunquam ſe expediiſſet, niſi Spiritus ſanctus per Epiſtolas Pauli in animum ſe illius inſinuaſſet. Tum adire cœpit Simplicianum eruditum Presbyterum; cùm frequentiùs Ambroſium magnis diſtractum negotiis adire non poſſet; ab illo didicit Victorini magni Rhetoris conuerſionem, item & duorum Aulicorum; quorum exemplis incitatus, & cœleſti voce monitus legere Epiſtolas Pauli, iis perlectis repente ſic immutatus eſt, vt ſe Deo perfectè dederet; magnum Victricis Gratiæ monimentum.

Siricius creatur Papa.

Siricius 3. Idus Febr. eligitur Pontifex Romanus, cùm vacaſſet Sedes vno & triginta diebus, ob tumultum fautorum Vrſicini, repreſſum autoritate Valentiniani; quos tantùm Imperatoris metus compeſcuit: quia minùs Deum, quàm Principes Schiſmatici reformidare ſolent.

Bur-

Burdegalæ juſſu Maximi Tyranni Synodus aduersùs Priſcillianum coacta eſt, poſtulante Ithacio. Inſtantius Epiſcopus in eâ accuſatus, damnatus, ac depoſitus eſt; idem expectans Priſcillianus prouocauit eſt Maximum, audituſque Treuiris ab Euodio Præfecto prætorio, confeſſus grauiſſima ſcelera gladio cæſus eſt, cum Euchrotiâ Delphidij oratoris coniuge, Latroniano, aliiſque conſortibus erroris. Eam necem quantum potuit inhibuit S. Martinus; ſed cùm reliquiſſet aulam, præualuit Ithacij pertinacia; quare tam hic quam eius ſocij à communione Catholicâ ſeparati ſunt; quoniam Eccleſiâ petit improbos a Principibus emendari, verùm citra ſanguinem. Sed & Vrbica diſcipula Priſcilliani Burdegalæ lapidibus à populo obruta eſt; Priſcillianus antea cultus vt ſanctus à ſuis dum viueret, poſt obitum ab iiſdem Martyris venerationem abſtulit; nec eius ſanguine repreſſa hæreſis, ſed vberiùs inſtar Lernæ pullulauit. *Maximus Priſcillianum cadit.* *Qui hanc cædem procurarant, excommunicati.*

Mortuus eſt hoc anno Timotheus Alexandrinus Epiſcopus, in Eccleſiaſticis legibus ſeruandis non ſatis rigidus, vt pote qui Ammonem Monachum auriculâ, quam ſibi ſponte amputarat, carentem Epiſcopum ordinarat, Irregularitatem iſtam ad Iudæos amandans, & impoſiturus manus *homini naribus trunco, ſed moribus probo.* Suffectus eſt ei Teophilus, cui eruditio ſingularis minimùm hanc ſedem dare debuit. *Timotheus Alexandr. moritur.*

Obiit & Flaccilla Auguſta, vxor Theodoſij, mater Arcadij & Honorij, nacta laudatores Gregorium Nyſſenum, Ambroſium, & Theodoretum: quâ laude nullam maiorem conſequi potuit. *Flaccilla moritur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4439. 1139 385.

Huius anni Conſules fuere Honorius Cæſar, & Euodius Præfectus prætorio Maximi; vnde ſuſpicari licet inter ſe conueniſſe Maximum & Theodoſium; fortè ita deluſus Tyrannus, vt Va- *Conſules duo creati ab hoſtibus.*

lentiniano ſpatium ſui colligendi daret.

Galla Placidia ſoror Theodoſi.

Theodoſius Gallam Placidiam Valentiniani ſororem, quæ tum Conſtantinopolin venit, ducit vxorem; hoc pacto mœrorem de Flaccillæ morte conceptum obliteraturus.

Ambroſius reſiſtit Iuſtinæ.

Iuſtina, Ariana mulier, à filio Valentiniano reſcriptum extorquet in gratiam ſuorum ſectatorum, & Ariminenſis profeſſionis: verùm id dictare recuſauit Beneuolus Brixianus, præſes memoriæ ſcriniorum, & potiùs cingulum poſuit, Deo quàm Principi ſuo addictior. Hinc fœminæ fanaticæ, & pueri, quem quaſi capiſtro regebat mater, in Ambroſium furor; auxit illum Eccleſia Arianis data ab Imperatore, denegata ab Ambroſio, cui fauebat populus Mediolanenſis, cum ſuo paſtore paratus mori. Præerat tum Epiſcopus Arianis Auxentius alter, natione Scytha, qui ſe Mercurinum vocabat, ob nomen Auxentij Mediolanenſibus odioſum, & Auxentium Cappadocem anteceſſorem. Is ad diſputationem prouocauit Ambroſium in Palatio; conditionem hic accepit, ſed in Eccleſiâ coram populo: cùm merito ſuſpectus eſſet locus Ambroſio, diſcuſſa eſt iſta congreſſio; nihil obtinuit impudens aduerſarius quàm vt temerè, ac propter inſidias, tantum virum aggreſſus eſſe videretur.

Concilium Romæ de Africanis.

Coactum Romæ Concilium 80. Epiſcoporum à Siricio ſummo Pontifice, ad reſtaurandam in Africâ collapſam Eccleſiæ diſciplinam; id præſtitum capitulis nouem, ex quibus tu temporum illorum conſuetudinem ediſces, Clericos non ſemper caruiſſe vitijs, ſed emendatos fuiſſe.

Treuirenſis Synodus.

Eodem quoque anno celebrata eſt Synodus Treuiris; in quâ Ithacius de ſanguine Priſcillianiſtarum abſolutus eſt, tantùm quia id Maximus exoptauit. Martinus cùm paulò pòſt ſe in eam vrbem contuliſſet, vitam impetraturus Narſeti Comiti, Leucadio Præſidi, quòd obſtinatiùs fouiſſent Gratiani partes; & rogaturus Maximum ne Tribuni mitterentur in Hiſpaniam

cum

cum iure gladij aduerſus Priſcillianiſtas, quia periculum erat ne Catholici hæreticis inuoluerentur; primo quidem cum Ithacianis communicare noluit, quamquam id omni ſollicitudine Tyrannus curaret: ſed cùm hic interpoſuiſſet minas, & mortem pararet iis quos dimouere periculo volebat Martinus, ceſſit hic ad tempus, & cum iiſdem excommunicatis ordinationi Felicis Epiſcopi Treuirenſis interfuit. Tum quoque magnâ cum honoris ſignificatione Imperatoriæ menſæ adhibitus eſt conuiua; quando regiam patinam primus haurire juſſus à Maximo, eam expectante de tanti præſulis manu, Presbytero ſuo porrexit, vt pote, quâm eſſet Imperator, digniori. Tum etiam exceptus eſt ab Imperatoris vxore pientiſſimâ fœminâ epulo quod ipſa manibus pararat ſuis, cui & miniſtrare voluit, & ſublatis ex eius mensâ reliquijs veſci, vt ſe verè Dei, eiuſque ſerui famulam exhiberet. Diſceſſit tamen ex hâc aulâ, atque ex iis honoribus mœrens Martinus, ac deinceps omni Epiſcoporum conuentu ſe abſtinuit, ſentiens in ſe vim miraculorum retuſam; adeo ſeuerè etiam imprudentiæ delicta in viris ſanctis caſtigantur, nec ſibi à numine pœnas inflictas refugiunt, ſed adaugere ſolent, ſupra quod Deus poſtulat pœnitentes. *Martinus communicat Ithacianis.* *Ex aulâ Maximi diſcedit mœrens.*

Hieronymus pergit Alexandriam, vt Didymum audiret, cæcum illum omnibus eruditis ſæculi viris oculatiorem; à quo multa præclara didicit, ſed Origeniſtarum errores non hauſit; quod fecit Rufinus. Inde perrexit Bethlehemum, vbi hebraicas litteras magno labore arripuit ſub Barrabono, præceptore tantùm nocturno, & verente odium ſuorum Iudæorum. Eodem quoque tempore S. Paula per Ægyptum peregrinabatur, atque ex SS. Monachorum colloquijs pietatem hauriebat, quam ità reſeruauit ſibi, vt eam quoque in filiam ſuam transfunderet. *Hieronymus linguam hebræam diſcit.* *S. Paulæ peregrinationes.*

Hoc anno ordinatus eſt Presbyter S. Ioannes

rio, immo & laudatus oratione ſub Hieronis nomine. Sed in benefactorem ſuum ingratus fuit, eiuſque ægrotantis locum occupare conatus eſt operâ nautarum Alexandrinorum; & quamqnam expulſus a Clero & magiſtratu, priuatim tamen ſe pro Epiſcopo geſſit, & aliquos ordinauit; quare in eum Gregorius inuectus, materiam ſuæ eloquentiæ luculentam inuenit.

Hieronymus factus Presbyter.

Hieronymus à Paulino Antiocheno Presbyter ordinatus eſt, eâ tamen lege vt nulli alligaretur Eccleſiæ, repugnauitque fortiter Ioanni Hieroſolymitano, cùm eum ſuæ ſubiectum vellet Eccleſiæ; quare nunquam vel in Monaſterio adduci potuit, vt munere Sacerdotis fungeretur. Qui ergo illum Cardinalem Romanæ Eccleſiæ fuiſſe volunt, amandamus ad pictores, à quibus tantùm ſanctus ille accepit purpuram, ſicut & comitem leonem, quem ereptum Hieraſimo monacho eidem affinxerunt, propter nominis ſimilitudinem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4433.	1133.	380.

Theodoſius ægrotat.

Theodoſius, graui conflictatus morbo Theſſalonicæ, ſacris aquis elutus eſt ab Acholio huius ciuitatis Antiſtite, viro etiam miraculis claro; ex quo recreatus ſanxit, damnatis hæreſibus omnibus, vt omnes ſubditi ſui eam ſequerentur fidem, quam Damaſus Pontifex Romanus, & Petrus Alexandrinus præſcriberent; quando & tempore Quadrageſimæ quæſtionem de crimine agitari vetuit, in gratiam Chriſti patientis, & innocentis rei.

Petrus Alex. moritur. Timotheus ei ſuccedit.

Petrus Epiſcopus Alexandrinus, octauo ſuæ ſedis anno, moritur; cui ſuccedit Timotheus eius frater; quando & Theophilus, tum Alexandrinæ Eccleſiæ clericus, centum annorum Cyclum Paſchalem ordinauit ab hoc anno, & Coſſ. Gratiano V. & Theodoſio Auguſtis.

Ma-

Maximus Cynicus adit Theodoſium adhuc agentem Theſsalonicæ, vt eius operâ in ſedem Conſtantinopolitanam mitteretur; ſed ſapienter reiectus eſt ab Imperatore, qui Conſtantinopolim ingreſſus 18. Kal. Decembr. Eccleſias hîc publicas ademit Arianis, & cedente Demophilo, jam annos quadraginta vrbis huius Epiſcopo, Gregorium Nazianzenum Præſulem introduxit, dignum non tantùm Epiſcopatu Nouæ Romæ, ſed & Veteris. *Greg. Nazianz. agnoſcitur Ep. Conſtantinop.*

Turbata eſt Eccleſia patrocinio Iuſtinæ vxoris Valentiniani, quæ Ariana profecta eſt Sirmium, vt hîc Epiſcopus Arianus eligeretur; ſed eò quoque profectus Ambroſius, Anemmium vel Auennium Catholicum diligendum curauit; vbi puella Ariana, S. Ambroſio manus injicere auſa, ſcelus morte repentina luit. Ambroſius quoque dare Eccleſiam Gratiano compulſus eſt, in Arianorum & Iuſtinæ fauorem, quam tamen Gratianus reddidit Ambroſio. Cùm autem Ariani Epiſcopi, maximè Palladius & Secundianus, Generale Concilium peterent vt fidem probarent ſuam, euicit Ambroſij ſententia vt conuenirent Aquileiam vicini Epiſcopi, ex Africâ verò & Galliis tantùm legati; ſapienter cauſatus, propter duos carioſos Epiſcopos non eſſe tandiu tot Eccleſias ſuis paſtoribus orbandas: & præualuit tanti viri autoritas, eiuſmodi ratione ſubnixa. *S. Ambr. conſtantia*

C A-

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Chriſti 380. *ad* 390.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4434. 1134. 381.

Athanaricus moritur, & ſepelitur.

ATHanaricus Gothorum Rex, pace initâ cum Theodoſio, à ſuis expulſus, ſuſceptus eſt Conſtantinopoli ab ipſo Imperatore obuiam ei progreſſo, 3 Id. Ianuar. cùm idem Rex 8. Kal. Febr. ibidem mortuus eſſet, tam magnificis exequiis funus eius cohoneſtatum eſt, vt Gothi ſtatuerint pacem cum Imperatore tam liberali, tam ſuæ gentis amanti, æternam conſeruare.

Coſſ. Eucherio & Syagrio, conſentientibus Damaſo & Theodoſio, celebrata eſt

SECVNDA SYNODVS OECVMENICA *dicta* CONSTANTINOPOLITANA.

Precipuè aduerſus Macedonium diuinitatem Spiritus ſancti denegantem; quamquam in eâ multa quoque alia confecta ſint. Principio igitur, vt Theodoſius firmaret Gregorium Nazianzenum in Conſtantinopolitanâ ſede, vocarat Antiochiâ Meletium; ſed id cum pacis Epiſcopis præſtitit. Maximi ergo ordinatio improbata, itemque ab eo factæ ordinationes; Gregorij ab Imperatore & populo facta creatio, legitima iudicata. Poſtea plenior indictus conuentus, in quo nonnulla de fide ſtatuta, maximè contra Macedonium, editaque profeſſio fidei Nicænæ ſimilis, niſi quòd additum aliquid de Spiritu ſancto. Reliquæ item hæreſes damnatæ, Eunomia-

mianorum ſeu Anomæorum, Arianorum ſeu Eudoxianorum, Semiarianorum ſeu Macedonianorum vel Pneumatomachorum, Sabellianorum, Marcellianorum, Photinianorum, & Apollinaſtarum. Semiariani autem vocati adfuere, ſed receſſere ſtatim; certi huic obſiſtere Concilio. Interim mortuus eſt Meletius, cui cùm ſufficeretur Flauianus, reſtitit fortiter Gregorius, & Paulinum vnum eſſe ſeruandum Epiſcopum contendit, vti condictum erat, & ſacramento firmatum; ſed tum numeratæ voces, non ponderatæ. Flauianus electus, ſemper reclamante Gregorio; vnde in eum ingens odium. Inter hæc venit ad Concilium Timotheus Alexandrinus cum ſibi ſubditis Epiſcopis, itemque Macedoniæ Antiſtites; & hi quidem in Gregorium inſurrexere non ex odio, ſed quòd ab inuiſis ſibi electus eſſet, itemque ab Antiocheno Præſule, cũ id ſibi Alexandrinus vindicaret. Quæ vbi vidit Gregorius, vſurpatis Ionæ Prophetæ vocibus, ceſſit volens Epiſcopatu, & ægrè impetratâ ab Imperatore licentiâ, ſeceſſit in ſuam Cappadociam poſt triennij in hâc vrbe moram. Synodos quoad vixit auerſatus, in quibus tot tantóſque tumultus deprehendiſſet. Auxit & eius deſiderium delectus Nectarius, natione Cilix, & Tarſenſis Senator; ſed Aulæ quàm Eccleſiæ aptior, & Catechumenus; quare ſibi adjungere conatus eſt Cyriacum Adanorum Epiſcopum, vt ab eo erudiretur ad officium Sacerdotale, à quo, jam ſenior & valdè rudis, tam pauca didicit, vt cum Gregorio compoſitus cadauer cum viuente comparatũ videretur. Multis Epiſcopis ex Synodo digreſſis aliquid conceſſum Epiſcopo Conſtantinopolitano volunt, videlicet vt à Romano Pontifice ſecundus eſſet; ſed hoc improbatum, & tam parum receptum, vt neque ab ipſis Orientalibus Epiſcopis admitteretur. Celebratum hoc Concilium menſe Maio, & ad finem Iulii productum, inchoatum tardiùs quàm res Eccleſię poſtularent, ex-

Gregor. Naz. cedit Epiſcopatu.

extenſum longiùs quàm præſulum dignitas exigeret.

Aquileienſe Concilium.

Nonis quoque Sept. Aquileienſe Concilium inchoatum eſt,extortum àGratiano in gratiam Palladij & Secundi,Arianorum;cui interfuere Epiſcopi duo ſupra triginta,& inter cæteros S. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, Philaſtrius Brixianus, Valerianus Aquileienſis,& alij ſanctimoniâ illuſtres & eruditione. Tandem poſt acrem diſputationem damnati duo iſti Epiſcopi, vnà cum Attalo Presbytero qui ad Arianos defecerat, & Valente Pſeudo-Epiſcopo Petauionenſi, qui patriam ſuam prodiderat Gothis,& in habitu Gothico procedere ſolitus erat; atque vnâ Actione confecta res,quia in hoc Cócilio ſedebant Antiſtites omni exceptione maiores,& qui tã facilè poterant errores detegere,quàm damnare.

S. Pauli Epiſcop. Conſtant. corpus refertur.

Statuerat Theodoſius, vt epiſcoporum qui Martyrium ſubierant ab Arianis corpora transferrentur. Relatum ergo corpus S.Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani in Eccleſiam de ſuo nomine, & huic redditus honos, exilio ac multis ærumnis redemptus.

Conciliũ Cæſaraugustanum.

In Hiſpaniâ Cæſaraugustam Synodus conuenit 4°.Non.Octob.aduersùs Priſcillianiſtas,qui abſentes damnati ſunt,quia refugêre Conciliũ. Inter eos erant epiſcopi Inſtantius &Saluianus,laici verò Elpidius & Priſcillianus: at Epiſcopi hi duo Priſcillianum Abilenſem creauere Epiſcopũ. Sed iis conſtanter obſtitere Idacius & Ithacius Epiſcopi Catholici, & impetrato ab Imperatore reſcripto eos ex Hiſpaniâ eiecerunt;at exules cum mulieribus,& nominatim Proculâ,quæ ex Priſcilliano grauida, credebatur partum ſibi medicaminibus abegiſſe, confugerunt ad Damaſum Papam & Ambroſium;per quos reiecti,corrupto pecuniis Macedonio Magiſtro officiorum, aliud à Gratiano impetrauere reſcriptum; quo freti rediere in Hiſpaniam,vnde Ithacium fugere compulerunt,hæreticorum more inimici atro-

Contra Priſcilianiſtas.

ces,

ces,neque parcere ſoliti. Erat autem Priſcillianorum hoc effatum. *Iura,periura,ſecretum prodere noli*; remedium iis neceſſarium, quo magnas turpitudines obuelabant.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4335. 1135. 382.

Celebratum eſt hoc anno Romæ à Damaſo Concilium Romanum, cui interfuere Paulinus Antiochenus, Epiphanius Salaminius, Acholius Theſſalonicenſis, vnàque S.Hieronymus: Reliqui Orientales venire noluerunt,ſed Conſtantinopoli aliam habuere, Thedoſio aſſentiente, ex quâ legatos Romam miſere, qui ſignificarent in hâc & ſuperioris anni Synodo geſta, omiſſâ tamen abdicatione Gregorij, & priuilegio ſedis Conſtantinopolitanæ, quod ſubodorati Romani huius Concilii Patres,primas Romanæ ſedi,ſecundas Alexandrinæ,tertias Antiochenæ tribuerunt, vt malum tum quidem latens, ſed alias erupturum comprimerent. *Concilii Romanũ.*

Hieronymus apud Damaſum ſubſtitit, cui ab epiſtolis fuit. Hic aduersùs Heluidium,B.Virginis hoſtem denunciatum, Iouinianum Virginitatis ac vitæ auſterioris inimicum, denique Luciferianos accuratè ſcripſit; ac ſæpe cum honeſtis matronis, & viris eruditis de ſacris Codicibus colloquens, in multorum oculis, in omnium ſermone fuit. *Hier Damaſo ab Epiſt.*

Tum ſcripſit & dixit Ioan. Chryſoſtomus in Gentiles: dixit & de Anathemate, quo Flauiani ſectatores Pauliniſtas malè conficiebat; tum enim vir ille magnus populum affabatur, & redierat ex eremo Syriæ, vbi tractatum de Sacerdotio elaborarat, & amico ſuo Baſilio juniori Epiſcopo nuncuparat; & vbi contraxerat graues corporis morbos, quibus tamen animum ſanum vegetumque reddiderat. *S. Chryſ. initia.*

Coſſ Antonio & Syagrio, quibus Gothi cum Rege ſuo ſe penitùs Theodoſio permiſerunt, Flauius Clemens Maximus Dux exulans in Britaniâ, *Maximus Tyrannus.*

niâ, qui ſe ex ſanguine Conſtantini natum jactabat, ibidem arripuit Tyrannidem ope regulorum, & filium ſuum Victorem, Imperij conſortem adhibuit. Inde in Galliam cum ſuis Britannis transgreſſus, depulſis Armoricis in eorum regione conſedit, vnde ei deinceps Britanniæ Minoris nomen. An autem militibus eius miſſæ ſint vndecim millia Virginum, quæ ad Coloniam Agrippinam trucidatæ ſunt cum S. Vrſulà ab Hunnis, ita credimus vt huic hiſtoriæ multas fabulas alligatas eſſe judicemus; ex quibus veritatem excernere, non eſt huius operis ad alia certiora feſtiuantis.

xi. millia Virginum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4436. 1136. 383.

Arcadius Aug. Arſenius eius doctor.

Theodoſius filium ſuum Arcadium Conſtantinopoli 17. Kal. Febr. creat Auguſtum; ad quem erudiendum, à Damaſo Papâ Arſenius mittitur, magno huius honore, non minori labore atque periculo, quamquam à Theodoſio Arcadij pater appellatus eſſet, & meliori iure quàm ipſe Theodoſius pater.

Gratianus cæſus iuſſu Maximi.

Gratianus Maximum Pontificatum à ſe reiecit, quē hactenus ſibi Chriſtiani Imperatores vindicarunt; vnde confictus jocus ab Ethnicis, eo demortuo: *Si Gratianus non vult appellari Pontifex Maximus, breui Maximus Pontifex fiet.* Et verò 8. Kal. Septemb. idem Gratianus deſertus à ſuis Lugduni, per Andragathium ducem à Maximo immiſſum cæſus eſt, eiuſque corpus à Maximo ſepeliri prohibitum. Tum in eius amicos atrociter à Tyranno ſæuitum, primùmque in Merobaudem huius anni Conſulem, & Ballionem ducem, qui ſibi cruciatuum metu intulit mortem, in bello quàm in pace fortior. Reſcripſit quoque ad Theodoſium Maximus, vtrum ſine bello eum Imperij conſortem adſciſcere vellet; & ſapienter tergiuerſatus eſt ille, ne Valentinianus ab eo in Italiâ opprimeretur, à quo etiã miſſus eſt Ambroſius ad eundem Maximum, vt eloquen-

S. Ambroſij ad Maximum Legatio.

quentiâ ſuâ, atque prudentiâ imminentem Italiæ cladem auerteret; tanta erat Sancti huius viri exiſtimatio, vt Tyranno exarmando par eſſe videretur.

Auguſtinus annos natus viginti nouem Romam venit clam matre vt Rhetoricam doceret; quando tam dira fames Vrbem oppreſſit, vt pauperes ex eâ pellerentur; crudele remedium, neque vnquam famelicis vrbibus profuturum. *Auguſtinus Romam venit.*

Theodoſius tertiam Conſtantinopoli Synodum conuocat, ad dirimendas Eccleſiæ controuerſias; vbi ſtatutum, etiam inter Sectarum principes, vt illa probaretur, cui veteres Eccleſiæ Patres ſubſcripſiſſent. Tum etiam edidit Sanctionem idem Imperator aduerſus Saccophoros (erant ij Maſſaliani ſaccis vulgò induti) qui etiam eodem tempore in Iconienſi Synodo ſub Amphilochio, & in Antiochenâ ſub Flauiano damnati, docent tùm latiùs diſſeminatos eſſe, qui tot in locis comprimendi fuere. *Maſſaliani Haeretici repreſſi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4437. 1137. 384

Venere tum Conſtantinopolim ad Theodoſium Legati Perſarum, petituri pacem; quando & magno gaudio Vrbs tota perfuſa eſt, nato ex Flaccillâ Honorio 5. Idus Sept. qui acceptum de morte Gratiani mœrorem vtcumque leniuit. *Naſcitur Honorius.*

Symmachus Vrbis Præfectus obtulit libellum Valentiniano de reſtituendo Deorum cultu; ſed is egregiè ab Ambroſio refutatus eſt; atque vti plus placeret Chriſtiana defenſio, eam carmine cecinit Aurelius Prudentius vir Conſularis, poëta hoc tempore vendibilis, cuius tamen pietas quàm poëſis ab eruditis laude dignior judicatur. *Symmachum confutat Ambroſius.*

30. Idus Decemb. obijt S. Damaſus, cùm ſediſſet annis ſeptemdecim, ac tribus menſibus, vir ſanctus & eruditus, vt eius Poëſis docet, quam tamen vt Pontifex rebus ſacris adhibuit; cuius inuentum, vt in Eccleſiâ Romanâ certis anni temporibus occineretur *Alleluia*, ex Hiero- *Damaſus moritur.*

ſolymitanâ Eccleſiâ ſuſcepta lætitiæ vox, ac per totum orbem ſubinde diuulgata.

S. Auguſtinus Mediolanum venit.

S. Auguſtinum ad docendam Rhetoricam mittit Mediolanum Symmachus Præfectus Vrbis, annum agentem trigeſimum. Eum aſſecuta mater Monica, nihil non egit vt eum pareret cælo; id inchoatum ab Ambroſio, qui primùm à Manichæis eum retraxit: ſed tranſiit miſer ad Academicos, qui tum in Occidente florebant. Rediit quoque tum in Africam eius concubina, relicto filio Adeodato, ſicque paulatim emergens ex voluptatis luto, ad recipiendam caſtam lucem Chriſtianitatis redditus eſt paratior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4438. 1138. 385.

Docet Rhetoricam Mediolani.

Conſulatum hoc anno geſſere Arcadius Auguſtus, & Bauto, cuius ad ingreſſum S. Auguſtinus Mediolani orationem Panegyricam in laudem Imperatoris habuit; tum autem totus erat in quæſtionibus Academicis exagitandis, ex quibus nunquam ſe expediiſſet, niſi Spiritus ſanctus per Epiſtolas Pauli in animum ſe illius inſinuaſſet. Tum adire cœpit Simplicianum eruditum Presbyterum, cùm frequentiùs Ambroſium magnis diſtractum negotiis adire non poſſet; ab illo didicit Victorini magni Rhetoris conuerſionem, item & duorum Aulicorum; quorum exemplis incitatus, & cœleſti voce monitus legere Epiſtolas Pauli, iis perlectis repente ſic immutatus eſt, vt ſe Deo perfectè dederet; magnum Victricis Gratiæ monimentum.

Siricius creatur Papa.

Siricius 3. Idus Febr. eligitur Pontifex Romanus, cùm vacaſſet Sedes vno & triginta diebus, ob tumultum fautorum Vrſicini, repreſſum autoritate Valentiniani; quos tantùm Imperatoris metus compeſcuit: quia minùs Deum, quàm Principes Schiſmatici reformidare ſolent.

Bur-

Burdegalæ juſſu Maximi Tyranni Synodus aduersùs Priſcillianum coacta eſt, poſtulante Ithacio. Inſtantius Epiſcopus in eâ accuſatus, damnatus, ac depoſitus eſt; idem expectans Priſcillianus prouocauit eſt Maximum, auditusque Treuiris ab Euodio Præfecto prætorio, confeſſus grauiſſima ſcelera gladio cæſus eſt, cum Euchrotiâ Delphidij oratoris coniuge, Latroniano, aliiſque conſortibus erroris. Eam necem quantum potuit inhibuit S. Martinus; ſed cùm reliquiſſet aulam, prævaluit Ithacij pertinacia; quare tam hic quam eius ſocij à communione Catholicâ ſeparati ſunt; quoniam Eccleſiâ petit improbos a Principibus emendari, verùm citra ſanguinem. Sed & Vrbica diſcipula Priſcilliani Burdegalæ lapidibus à populo obruta eſt; Priſcillianus antea cultus vt ſanctus à ſuis dum viueret, poſt obitum ab iiſdem Martyris venerationem abſtulit; nec eius ſanguine repreſſa hæreſis, ſed vberiùs inſtar Lernæ pullulauit.

Maximus Priſcillianum cædit.

Qui hanc cædem procurarant, excommunicati.

Mortuus eſt hoc anno Timotheus Alexandrinus Epiſcopus, in Eccleſiaſticis legibus ſeruandis non ſatis rigidus, vt pote qui Ammonem Monachum auriculâ, quam ſibi ſponte amputarat, carentem Epiſcopum ordinarat, Irregularitatem iſtam ad Iudæos amandans, & impoſiturus manus *homini naribus trunco, ſed moribus probo.* Suffectus eſt ei Teophilus, cui eruditio ſingularis minimùm hanc ſedem dare debuit.

Timotheus Alexandr. moritur.

Obiit & Flaccilla Auguſta, vxor Theodoſij, mater Arcadij & Honorij, nacta laudatores Gregorium Nyſſenum, Ambroſium, & Theodoretum: quâ laude nullam maiorem conſequi potuit.

Flaccilla moritur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4439. 1139 385.

Huius anni Conſules fuere Honorius Cæſar, & Euodius Præfectus prætorio Maximi; vnde ſuſpicari licet inter ſe conueniſſe Maximum & Theodoſium; fortè ita deluſus Tyrannus, vt Va-

Conſules duo creati ab hoſtibus.

cum jure gladij aduerſus Priſcillianiſtas, quia periculum erat ne Catholici hæreticis inuoluerentur; primo quidem cum Ithacianis communicare noluit, quamquam id omni ſollicitudine Tyrannus curaret: ſed cùm hic interpoſuiſſet minas, & mortem pararet iis quos dimouere periculo volebat Martinus, ceſſit hic ad tempus, & cum iiſdem excommunicatis ordinationi Felicis Epiſcopi Treuirenſis interfuit. Tum quoque magnâ cum honoris ſignificatione Imperatoriæ menſæ adhibitus eſt conuiua; quando regiam patinam primus haurire juſſus à Maximo, eam expectante de tanti præſulis manu, Presbytero ſuo porrexit, vt pote, quâm eſſet Imperator, digniori. Tum etiam exceptus eſt ab Imperatoris vxore pientiſſimâ fœminâ epulo quod ipſa manibus pararat ſuis, cui & miniſtrare voluit, & ſublatis ex eius menſâ reliquiis veſci, vt ſe verè Dei, eiuſque ſerui famulam exhiberet. Diſceſſit tamen ex hâc aulâ, atque ex iis honoribus mœrens Martinus, ac deinceps omni Epiſcoporum conuentu ſe abſtinuit, ſentiens in ſe vim miraculorum retuſam; adeo ſeuerè etiam imprudentiæ delicta in viris ſanctis caſtigantur, nec ſibi à numine pœnas inflictas refugiunt, ſed adaugere ſolent, ſupra quod Deus poſtulat pœnitentes.

Martinus communicat Ithacianis.

Ex aula Maximi diſcedit mœrens.

Hieronymus pergit Alexandriam, vt Didymum audiret, cæcum illum omnibus eruditis ſæculi viris oculatiorem; à quo multa præclara didicit, ſed Origeniſtarum errores non hauſit; quod fecit Rufinus. Inde perrexit Bethlehemum, vbi hebraicas litteras magno labore arripuit ſub Barrabono, præceptore tantùm nocturno, & verente odium ſuorum Iudæorum. Eodem quoque tempore S. Paula per Ægyptum peregrinabatur, atque ex SS. Monachorum colloquijs pietatem hauriebat, quam ità reſeruauit ſibi, vt eam quoque in filiam ſuam transfunderet.

Hieronymus linguam hebræam diſcit.

S. Paulæ peregrinationes.

Hoc anno ordinatus eſt Presbyter S. Ioannes

S Chryſoſtomus fit Presbyter.

à Flauiano Epiſcopo, ac deinceps in hoc gradu annis duodecim populum docuit, ob ſingularem eloquentiam Chryſoſtomi conſequutus nomen; & maius promeritus, ſi quid auro pretioſus plebs Antiochena iudicaſſet.

S. Cyrillus Hieroſolymi. obit.

Obiit Hieroſolymis S. Cyrillus Catecheſeon ille ſcriptor, quas tamen iuuenis edidit, ſæpe pulſus Epiſcopatu, ſæpe receptus ſub Valente, Succeſſit ei Ioannes, Epiſcopatus pollicitatione redemptus ab hæreticis, & minimùm eorum communione pollutus. Hic ſub Prætextati nomine ſugillatus ab Hieronymo, & in alienâ perſonâ vapulat, quia ſic eius dignitas, ſic & eius vitia poſtulabant.

Succedit ei Ioannes.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4440.	1140.	387.

Arcadij Quinquennalia.

Arcadius cum patre Theodoſio Imperij ſui quinquennalia celebrauit, variis editis ſpectaculis cùm alia & atrociora in Occidente Maximus Tyrannus appararet.

Ambroſius reſiſtit fortiter Iuſtinæ Arianæ.

Iuſtina in Ambroſium & Catholicos vltima parat; & illi quidem minatur exilium: ſed hi fortiter pro ſuo Præſule repugnant, & fœminæ præpotentis vincunt pertinaciam. Tum illa exprimit à filio edictum vt traderentur Ariani Baſilicæ, repugnantes trucidarentur; neque tamen ceſſit Ambroſius, ſed ſuo populo fretus, etiam Prætorianorum militum impetus fregit; &, quod mirabilius, hi fiunt ex oppugnatoribus Ambroſij propugnatores. Hos tumultus vtcumque ſedauere inuenta corpora SS. Geruaſij & Protaſij magnis prodigiis illuſtrata, quibus Ariani conterriti, vtcumque quieuerunt. Sed cùm non ſatis eſſent domiti Valentinianus & Iuſtina, aliam & triſtiorem machinam parauit Deus, Maximum Tyrannum, ad quem mittere Legatum compulſus eſt Valentinianus Ambroſium, & eum deprecari quem perdere voluerat. Neque verò hic malorum finis. Maximo enim Italiam ingreſſo, eam relinquere coactus eſt

Fugit Valentinianus.

cu

cum matre ſuâ, tantę causâ præcipuâ calamitatis, & proficiſci in exilium Conſtantinopolim, quod viro ſanctiſſimo perfidioſè parauerant.

Maximus potitus Româ atque Italiâ, Ethnicis ſacrificia permittit, & aram Victoriæ reſtituit; ob quam à Symmacho laudatus eſt; ipſe paulò poſt victoriam, vitamque perdidit. *Maximus Roma potitur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4441. 1141 388.

Hic annus Conſules vidit Theodoſium Auguſtum II & Cynegium, antea Præfectum prætorio Orientis, & qui & in Conſulatu obiit, defletus à populo ob egregiam pietatem, euerſione ſimulachrorum conteſtatam; quibus lacrymis funebres exequiæ meliùs, quam pompâ & magnificentiâ cohoneſtantur. *Cynegi, Conſ. funus.*

Ad bellum contra Maximum Theodoſius indixerat tributi genus, quod eſt viſum intolerabile Antiochenis. Quare furore perciti, Flaccillæ Auguſtæ ſtatuas deiecerunt, & raptarunt per vrbem contumelioſè; itaque Imperator ab iis parat exigere pœnas ſceleri pares. Primùm ergo vrbem dignitate ſpoliat, quam tribuit Laodiceæ; balnea, theatra, fora, aliaque eiuſdemmodi loca publica claudi iubet; mittit inſuper iudices cum exercitu qui ſeditioſos acriùs caſtigent. Itaque ſeditionis præcipui authores in vincula dati, multi fugerunt, omnes metu conterriti expectabant extrema. Legationem ergo ad Theodoſium placandum ſuſcipit Flauianus Epiſcopus; Chryſoſtomus habet orationes ad Populum, ἀνδριάντων nomine; Monachi ex montibus vicinis in Vrbem conuolantes diſtulere ſupplicia, donec ab Imperatore nouus nuncius aduenisset. Interea Flauianus ad Theodoſium acceſſit, eumque ſic demulſit oratione ſuâ, vt non tantùm veniam, ſed etiam celerem veniam daret. Apage porrò hinc commentum Sozomeni de Symphoniacis pueris ad menſam Imperatoris occinentibus; quaſi tribuendum ſit Muſicæ, quod *Antiochenorum furor.* *Flauianus placat Theodoſium.*

 perſe-

perfecit eloquentia, modis omnibus muſicis apud ſapientem Principem longè potentior.

Theodoſius Olympiadem malè accipit.

Olympiadem fœminam nobilem, Ablauij neptem, Anyſij Secundi Comitis filiam, relictam viduam ſimul & virginem à Nebridio viro clariſſimo, cum ingenti patrimonio jungere nuptijs voluit Theodoſius cum Elpidio cognato ſuo homine Hiſpano; ſed hæc, vt Deo vacaret, atque ſibi, hominem ſpreuit, neque vllis precibus aut minis ceſſit. Omnes itaque fortunas eius in manu. Vrbis præfecti juſſit eſſe, vt hâc egeſtate domaretur; ſed hanc quoque conſtanter pertulit, tantùm orans vt bona ſua pauperibus diſtribuerentur, dum ipſa iis expedita ad Deum faciliùs curreret. Quâ eius virtute permotus Imperator, ex bello contra Maximum redux liberam voluit eſſe; hæc ſui juris facta, mox creata eſt Eccleſiæ Diaconiſſa, nec Imperatoris, ſed Diuinis nuptijs digna.

Maximus victus, & cæſus.

Theodoſius in Maximum proficiſcitur cum magnis copijs, ſed maiori fiduciâ in preces Anachoretarum Ioannis atque Senuphij; quas ſibi non inutiles ſtatim deprehendit. Maximum enim Sciſſiæ in Pannoniâ 5. Kal. Aug. fratrem eius Marcellinum ad Petauionem omnibus copijs refectos deleuit, fugauitque, maximè operâ Francorum & Saxonum. Immo cùm idem Maximus obſeſſus eſſet ab eodem, Aquileiæ, vinctus à ſuis ipſis militibus deductus eſt ad Imperatorem, & quoniam flecti jam cœperat Princeps melior, trucidatus eſt; ne clementiæ ferculum eſſet, qui debuerat eſſe juſtitiæ. Maximi quoque filius Victor creatus Cæſar, proditione Comitis Arbogaſti perijt: Andragathius denique claſſis præfectus, percuſſor Gratiani, & multorum aliorum criminum reus, ſe in mare præcipitem dedit; metu ſuppliciorum quæ promeritus erat; Theodoſius duplicis Imperij dominus hâc expeditione, Occidentale, quod perdiderat, Valentiniano reddidit, qui etiam tum commodiùs

amiſerat

amiſerat Iuſtinam matrem, harum cladium cauſam, & majorum ſi Ariana ſuperuixiſſet. *Iuſtina moritur.*

Interea iidem Ariani Conſtantinopoli de victo Theodoſio falſos rumores ſparſerant, & Nectarij incenderant domum; audito ergo victoriæ nuncio, ad Arcadium confugêre, qui veniam eis impetrauit à patre; quo nemo mitior vnquam in ſuâ victoriâ fuit. *Ariani veniam obtinent.*

Theophilus Alexandrinus, pendente inter Theodoſium & Maximum victoriâ, Iſidorum Nitriæ antea Monachum, poſtea Presbyterum, miſerat cum muneribus victori offerendis. Re poſt victoriam patefactâ fugit Iſidorus, vtriuſque partis inimicus, qui vtriuſque amicus eſſe voluerat. *Theophili dolus retectus.*

Florebant hoc tempore Gregorius Bæticus Eliberitanus Epiſcopus, autor libri de Trinitate ad Gallam Placidiam; item Gregorius Cordubenſis; & Palladius Galata ſcriptor libri qui inſcribitur Paradiſus Heraclidis, nuncupatus Lauſo præfecto; vnde Lauſiaca dictus: denique Euagrius Ponticus, ſeu Hyperborites, qui vitas Patrum ſcripſit, Origenis ſectator, & Pelagiani erroris ſeminator; mali magiſtri magiſter deterior. *Scriptores varij.*

Hoc denique anno, qui tantùm erat Cathecumenus Auguſtinus, ab Ambroſio ſacrâ intinctus eſt aquâ, cum Alipio amico, & filio ſuo Adeodato; nec enim vir tantus ad Chriſtum ſolus venire debuit. *Baptizatur Augu.*

MVNDI. *Vrb: Cond.* CHRISTI.

4442. 1142. 389.

Hoc anno mortuus eſt S. Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, vir de quo neſcias vtrum ſtudioſior fuerit, aut doctior; qui etiam ab inimicis ſuis laudes expreſſit, omni odio, & inuidiâ ſuperior. Obiit eodem anno & S. Monica ad Oſtiâ Tiberinâ, cùm rediret cum filio in Africam, & obiit (vt piè credi poteſt) ex gaudio; quæ bis Auguſtinum peperit, ſed melius renati, quam nati mater. *Moritur Greg. Nazianz.* *Obit S. Monica.*

Theodoſij triumphus. Theodoſius Romæ cum Valentiniano triumphat; dat etiam congiarium ſuo & filii nomine; laudatuſque eſt tum à Latino Pacato, & Symmacho, qui Maximum aliàs laudauerat, & ne cæderetur confugerat ad Eccleſiam; poſtea tamen receptus in gratiam, & poſt duos annos Conſul deſignatus; laudator non Principum, ſed eorum fortunæ.

Theodoſij pietas. Templum Serapidis hoc anno Alexandriæ dirutum; ſicut & alia variis in locis templa, in quibus Ethnici multa nefanda exercuerant; ſublata quoque ergaſtula, & latibula ſurum, in quibus innocentes plerumque detinebantur: ita denique ſe geſſit Theodoſius, vt qui ſibi Deum allaboraſſe nouerat, in omnium mentibus, & oculis eundem defigeret.

Flauianus reconciliatus Siricio. Paulino defuncto Antiochiæ ſuffectus eſt Euagrius. Synodus ergo Capuæ conuocata eſt à Siricio; ad quam accerſitus Flauianus venire recuſauit: cauſam Euagrij & Flauiani Pontifex commiſit Theophilo Alexandrino, qui placauit Siricium, eique Flauianum reconciliauit; quare cùm mox obiiſſet Euagrius, ſublatum eſt Schiſma, quod tandiu Antiochenam Eccleſiam diſtraxerat, inter duos Epiſcopos tandiu diſtributam, atque toleratam.

Rex I. Longobardorum. Longobardis, ducibus ſuis defunctis, primùm ſibi crearunt regem Agelmondum Aionis ducis filium, cuius regnum ad annos 35. extenſum eſt; falſo omine Longobardicæ dominationis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4443.	1143.	390.

Galla Placidia eiecta. Columna ardens, ex cœlo pendere viſa, non ſine magno omnium terrore diebus 30. apparuit. Hoc cœli portentum; nec minus viſum eſt in terris: eiecta eſt enim à ſuo priuigno Galla Placidia; cui quondam pater nihil indulſerat, nunc ſupra ætatem juuenis factus audacior.

S.Ioan-

S. Ioannis Baptiſtæ caput deportatum eſt ex vico Colai Conſtantinopolin, inuentum (vt docent Faſti Siculi) in domo fœminæ Macedonianæ, quæ Cyzici degebat, ac primùm Chalcedone depoſitum; pignus ingens, & apud mulierculam hæreticam latens, quibuſdam eruditis negotium faceſſit. *S. Ioan. Baptiſtæ caput.*

Theſſalonicenſes Boterichum in Illyrico militum Præfectum interficiunt, quòd aurigam ſuum ob crimen detentum ad ludos publicos laxare noluerat. Excanduit ad hunc nuncium Theodoſius, placatus tamen eſt ab Ambroſio & alijs Epiſcopis tum agentibus Mediolani; ſed inſtantibus comitibus, & Palatinis, ac maximè Ruffino, immiſſus eſt miles in populum inuitatum ad Circenſes, & hîc ſine diſcrimine nocentium atque innocentium ſæuitum. Ideò hunc à ſacris excluſit Ambroſius, nec niſi poſt octo menſium pœnitentiam in Natali Domini admiſit ad Myſteria, eâ lege vt ſtatueret ne ſententia de bonorum publicatione & cæde ante 30. dies executioni mandaretur; dignum mandante Ambroſio, dignum Theodoſio exſequente commentum. *Theſſalonicenſis cædes.* *Theodoſ. pœnitens.*

Hoc etiam anno Siricius Papa condemnauit Iouinianum Monachum, antea in Mediolanenſi Synodo damnatum, quem SS. Hieronymus & Auguſtinus exagitarunt; hominem ſtupidum neque ſatis dignum, qui à viris illiuſmodi confutaretur. *Iouinianus damnatus.*

Contigit hoc anno facinus turpe, atque in magnum Eccleſiæ dedecus. Diaconus enim quidam Conſtantinopolitanus nobilem fœminam Diaconiſſam conſtuprauit; quæ dum pœnitentiam publicam agit, incertum an cum facultate Presbyteri Pœnitentiarij, aut ſuâ ſponte, hoc crimen omnibus audientibus euulgauit; quam ob cauſam depoſitus Presbyter à Nectario, & pœnitentia publicè fieri vetita. Edictum inſuper à Theodoſio, ne mulier *Pœnitentia publica à Nectario ſublata.*

Diaconiſſa fieret ante annum vitæ ſexageſimum; & quoniam peccatrix illa ditaſſe Diaconum ſcortatorem ferebatur, cautum ne viduæ quouis titulo Eccleſiæ, aut miniſtris eius, aut pauperibus dare poſſent; quæ tamen pars legis de Eleemoſynis poſt duos menſes ab eodem Imperatore abolita eſt. Lata quoque lex de Monachis in vrbibus non recipiendis, 7. Non. Sept. poſt duos annos abrogata eſt. Quòd autem ex hoc Nectarij facto, à duobus Nouatianis Sozomeno & Socrate narrato, abolitam penitùs volunt in Eccleſiâ pœnitentiam, tam abſurdi videntur jam eruditis viris, vt miſeratione potiùs indigeant, quàm confutatione.

CAPVT X.

DECAS VLTIMA.

Ab anno Chriſti 390. ad 400.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4444.	1144.	391.

Arbogaſtes Eugenium Tyrannum excitat.

ARbogaſtes Francus, viribus corporis pollens, & moribus ſatis compoſitus, ideoque Ambroſio charus, vſurpato ſibi militum magiſterio, ob nimiam potentiam moleſtus eſſe cœpit Valentiniano; quare hic dignitatem homini ſuperbo nititur abrogare; ſed fruſtra, nimiùm enim elatus erat, vt tam facilè deprimeretur: immo Arbogaſtes ille Eugenium, obſcurũ genere, Rhetoricis tantùm diſciplinis clarum, quas publicè profeſſus erat, verſatum in aulâ, notumque duci Rhicomeri, atque eius commendatione familiarem ſibi redditum, ad vſurpandam

dam Tyrannidem adhibuit incredibili planè ſuperbiâ, vtpote qui clientem ac pæne famulum habere vellet Imperatorem.

S. Ioannis Baptiſtæ caput tum repoſitum eſt in Baſilicâ, quam in eius honorem Theodoſius ædificarat in Hebdomo, ſeptimo à Conſtantinopoli lapide; qui locus ab hoc ſacro Theſauro magnam deinceps conſecutus eſt venerationem. *S. Ioan. Bapt. caput in Hebdomo.*

S. Auguſtinus à Valerio Epiſcopo, populo petente, presbyter inuitus & lachrymans ordinatus eſt; & huic præſcriptum vt coram ſuo Epiſcopo concionaretur; quod tum non erat more poſitum; ſed Auguſtini eloquentia, & Valerij Græci hominis infantia hanc conſuetudinem abrogarunt. *S. Auguſt. fit Presbyter.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4445. 1145. 392.

Valentinianus Iunior ab Arbogaſte Comite Viennæ interficitur, annos natus 26. & quatuor circiter menſes, cùm imperaſſet annis ſexdecim cum ſex menſibus. Quidam volunt in cubiculo ſuo inuentum eſſe ſtrangulatum; vnde nata fabula eum ſibi laqueo vitam ademiſſe; quod mirum eſt alicui in mentem veniſſe. Erat tum Catechumenus, & moturus in Barbaros accerſiuerat Mediolano Ambroſium, quem vt parentem diligebat. Laudatus eſt publicè ab eodem Ambroſio, ac Mediolani in porphyretico tumulo conditus; inani ſolatio tanti luctus, ſed neceſſario. Arbogaſtes interea magnas in Galliis copias comparabat, dum Eugenius de pace ad Theodoſium Legatos mitteret, etiam Sacerdotes, vir alioquin impius, & Gentilitiæ ſuperſtitionis fautor; quare ſtatim Aram Victoriæ Romæ permiſit excitari, quam ob cauſam ab Ambroſio, qui Florentiam diſceſſerat, per litteras grauiter increpitus eſt. Sed quid aliud *Valentinianus interimitur.*

ab

ab hoc hominum genere, cui Deus eſt faſtus & ambitio, debuit expectari.

Contentio inter Ioan. Hieroſ. & Epiphaniũ.

Hoc quoque anno excitata eſt contentio inter S Epiphanium, & Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum; hic Palladii, Ruffini, *Iſidori*, & aliorum Origeniſtarum amicus, quos cauendos eſſe monuerat Epiphanius, aduerſantibus ſibi Theophilo Alex. Hieronymo, & aliis Epiphanio inimicus fuit, & cùm iis litium occaſionem quærebat. Cùm ergo S. Epiphanius Paulinianum, S. Hieronymi fratrem, Diaconum & Presbyterum in Monaſterio vbi tunc agebat, atque in territorio Eleutheropolitano ordinaſſet, in eum inſurrexit quaſi in alienâ Diœceſi aliquid contra Canones præſtitiſſet. Sed & aliam afferebat Ioannes iracundiæ ſuæ cauſam, quòd Sacrificium incruentum offerens ſic orabat, *Domine da Ioanni vt rectè credat*. Huic ergo per nobilem illam Epiſtolam, quam ipſe latinè vertit Hieronymus, reſpondit Epiphanius, & mente ſuâ de vltimo capite explicatâ ad primum reſpondit, ſe ex neceſſitate Presbyterorum id feciſſe, & quòd id eſſet in vſu poſitum apud Cyprios, cæterùm eius non eſſe de hâc ordinatione conqueri, ſed Epiſcopi Cæſareæ, cui Hieroſolyma, etiam ex Nicænâ Synodo, ſubdita eſſet. Hinc origo magnæ huius controuerſiæ, quæ nec facile excitata fuit, nec facilè terminata.

S. Auguſtinus Fortunatum Manichæum retundit.

S. Auguſtinus cum Fortunato Manichæorum Presbytero contulit publicè, vbi veternoſus hic hæreticus, multoſque ſpecie ſuæ doctrinæ decipiens, ita retuſus eſt, vt cum nihil haberet quod reſponderet, polliceretur ſe cum ſuis conſulturum, ſaluti que ſuæ prouiſurum. At ſtatim Hipponem deſeruit, vbi deinceps non poſuit pedem, quòd ea ciuitas ignominiæ ſuæ atque dedecoris ſedes extitiſſet.

Denique S. Hieronymus librum de Scriptoribus

bus Eccleſiaſticis abſoluit, Dextro Præfecto prætorij, fratri Paciani Epiſcopi Barcinonenſis, nuncupatum; qui & ab vtroque, offerente atque recipiente, traxit commendationem. *Hier. l. de Script. Eccleſiaſt.*

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4446.	1146.	393.

Honorius à patre ſuo in Hebdomo renunciatus eſt Auguſtus, non 4. Idus Ianuar. vt aliqui ſcribunt, ſed xi. Kal. Decembr. quo contigit Eclipſis Solis tanta, vt omnes ſupremum mundi diem expectarent; & verò fuit ferè digitorum vndecim: ſignum haud dubium Romanum Imperium in hoc Principe magnas clades experturum. *Honorius Auguſtus.*

Ruffinus multos primarios viros tolli jubet; inter cæteros Promotum, quem per Barbaros in inſidiis collocatos interemit; Proclum etiam operâ patris ſui Tatiani retraxit de fugâ, & quâ ſibi jam conſulerat; pater patriam ſuam repetere juſſus, & inglorius; filius capitis damnatus iudicio, cùm ei veniam dediſſet Theodoſius, retentus eſt à Ruffino nuncius, donec in eum animaduerſum eſſet. Sic per improbiſſimum hominem, bonorum virorum diſpendio, illudebatur Imperatori. *Ruffinus ſæuit in multos.*

Hoc anno inchoata ſuperiori magis flagrauit contentio Epiphanium inter & Ioannem Hieroſolymitanum; cui immixtus eſt ſanctus Hieronymus. Hanc ſopire conatus eſt Theophilus Alexandrinus, miſſo Legato Iſidoro quodam Presbytero & Monacho Alexandrino; ſed is quoque Origeniſta vnguis fuit in vlcere, ac ſe Origenis fautorem apertè profeſſus eſt. His quoque diſcordiis immixtus Ruffinus cum ſuâ Melaniâ, omneſque Origenis ſectatores, de more hæreticorum, ſuperbiâ tumentes & faſtu, qui & Catholicos *Philoſiotas* appellabant, quòd credebant homines cùm pilis atque corporibus reſurrecturos, quod inficiabantur Origeniſtæ, *Contentio inter Catholicos & Origeniſtas.*

ma-

magnum in Eccleſiâ malum quoniam magnos cæteroquin in eâ viros primùm inter ſe, mox ab Eccleſiâ disjunxit.

Theodoſius expeditionem ſuſcipit in Eugenium.

Theodoſius expeditionem parat aduersùs Eugenium Tyrannum, ſed priùs conſulto Ioanne Anachoretâ, cuius precibus aduerſus Maximum fuerat armatus. Addit & orationes ſuas, jejunia, corporis afflictationes, ſæpe omnibus armis, ac militari præſidio fortiora; juſſit inſuper remitti vectigalia & exactiones a Præfecto prætorij imperatas: quibus hominum, ſed longè magis Dei beneuolentiam ſibi demeruit. Eugenius e contra animo idololatra, & clam rimatus exta victimarum, fruſtra pecudum ſanguinem fudit, ſuum poſtea meliori jure profuſurus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4447.	1147.	394.

Victoria de Eugenio.

Coſſ. Arcadio tertium, & Honorio ſecundùm, Theodoſius cum eodem Honorio in Eugenium magnas copias Romanorum atque Barbarorum pertraxit; ac mirabili felicitate tranſgreſſus Alpes, quibus inſederat, cum ſimulacris Iouis fulminantis & Herculis, Eugenius, prælium commiſſum eſt quod duobus diebus durauit: primò ſuperari viſus eſt Theodoſius, multis ſuorum millibus deſideratis; altero, cùm etiam eius nutaret acies, precibus ſuis victoriam impetrauit, exorto validiſſimo vento, qui in hoſtes ſua tela retorqueret; vnde Claudianus verè de eo cecinit, & non tantùm poëticè, licèt Ethnicus.

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad claſſica venti!

Octauo Id. Septemb. captus inter fugitiuos Eugenius, & ad Theodoſium perductus, capite luit; Arbogaſtes nocentior ſibi violentas intulit manus, ſuus ipſe tortor, qui Valentiniani carnifex fuerat; victoria hæc eodem die Conſtantinopoli à Dæmonibus nunciata eſt, in Thebaide à Deo Ioanni Monacho, quam aliqui eius precibus ad-

ſcri-

ſcribunt, alij Imperatoris; alij SS. Philippo & Ioanni Euangeliſtæ viſis ab Imperatore, atque eum de redintegrando prælio admonentibus; tanta victoria fuit, vt ſimul & ſemel tot patronos, ac ſuffragatores habere meruerit. In eâ porrò ſe adeo benignè clementerque Theodoſius habuit, vt tali dignus victoriâ, quâ tam Christianè vteretur, ab ipſis hoſtibus ſuis dignus exiſtimaretur.

Celebratum eſt hoc anno Concilium Conſtantinopoli in Encœniis Eccleſiæ SS. Petri & Pauli, quam Ruffinus exædificarat. Actum eſt in eo de Agapio & Gebadio, ſibi Boſtrenſem Epiſcopatum vindicantibus. Huic interfuere Gregorius Nyſſenus & Amphilochius, duo inſtar magnæ Synodi, Nectarius Conſtantinop. Theophilus Alex. Flauianus Antioch. itemque Theodorus Mopſueſtenus, nondum hæreticus, ſiquidem inter ſanctos iſtos Præſules ſedit. *Concilium Conſtantino-politanum Encœniis.*

Alipio Hieroſolymis reuerſo in Africam; videtur eſſe inter Auguſtinum & Hieronymum excitata controuerſia; quâ, multis datis vtrimque litteris, eò deuenit quæſtio, an fictè an verè Petrus & Paulus inter ſe diſceptarint, & an Petrus eſſet reprehenſibilis an ſecus; quæ magno vtrimque calore agitata tum, nunc etiam nondum finita eſt. In quâ hoc tutò dici poteſt; ſatiùs eſſe dicere erraſſe Petrum, quam Paulum mentitum eſſe dum Petrum ſcripſit reprehenſibilem fuiſſe; cùm in hoc negotio erraſſe Petrum, de fide non ſit; Petrum reprehenſibilem fuiſſe, de fide eſſe videatur. *Quæſtio inter Aug. & Hieron. de Petro*

Florebant tunc temporis nobiles Epiſcopi Exuperius Tholoſæ, Simplicius Viennæ, Amandus Burdegalæ, Mauritius Andegaui, omnes ſanctitate illuſtres, dignique qui ſoli ſola ſingula commendarent. *Epiſcopi ſancti.*

Nec omitti debet Pontius Paulinus, nobilis ille Burdegalenſis ciuis, aliàs Conſul, percharus Auſonio, qui cum Theraſiâ conjuge ſæculo renuncians, abiit in Nolanum ſeceſſum, totumque *S. Paulinus Nolanus.*

ſe

ſe obſequio S. Felicis dedidit, monaſticam amplexus vitam Preſbyter, & major relictis magiſtratibus quàm geſtis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4448. 1143. 395.

Anicij duo Coſſ. Conſulatum hoc anno geſſere Sextus Anicius Olybrius, & Sextus Anicius Probinus, filij Anicij Probi viri Clariſſimi, ac de toto Imperio Romano bene meriti, quorum magiſtratum Claudianus verſibus ſuis cohoneſtauit. Horum Conſulum mater fuit Falconia Proba, quæ Centonem *Falconia Proba.* de Veteri ac Nouo Inſtrumento ex verſibus Homericis contexuit; ſicque magni huius & primi inter poëtas carmina ingenioſè conſecrauit.

Obiit iiſdem Coſſ. Mediolani 16. Kal. Febr. *Moritur Theodoſius.* Theodoſius, commendatis S. Ambroſio liberis ſuis, Imperij ſui anno 16. vitæ ſexageſimo, cui perperam Socrates annum primum Olymp. 29. affigit; vir fortitudine rebuſque geſtis magnus fuit, ſed maior pietate, cui victorias ſuas potiùs, quàm armis, acceptas retulit, etiam ab Ethnicis prælatus Traiano; & cujus peccata lacrymis eluta, atque pœnitentiâ, multorum Principum etiam Chriſtianorum virtutibus præualent.

Arcadius Eudoxiam ducit. Tum Arcadius duxit vxorem Eudoxiam Liciniam, virginem quæ apud Promoti filium alebatur, quam nonnulli Promoti neptem volunt. Harum nuptiarum conciliator fuit Eutropius, in odium Ruffini, qui filiam ſuam Arcadio deſtinabat, vt eum generum faciliùs tolleret, ſicque Imperio potiretur. Nuptiæ porrò 5. Kal. Maias celebratæ ſunt; quieſcere compulſus eſt Ruffinus, cui alia fraus parabatur, & quam declinare non potuit.

Ruffini initia, & exitus. Ruffinus enim hic, Eluſæ in Aquitaniâ natus humili genere, ad Conſulatum, ad Præfecturam prætorij, ac ferè ad tutelam Arcadij promotus eſt. Sed ille Imperatorem tollere ac purpuram induere decreuit. Id vt faciliùs præſtaret, & Gothos impune volitare per Græciam, duce Alarico,

co, paſſus eſt, & Hunnos in Aſiæ cladem euocauit; qui tum Syriam malè acceperunt, & circumpoſitis regionibus incuſſere metum, dum omnia aut rapiunt, aut perdunt. Stilico gemino pollens exercitu, quo victus Eugenius, in Gothos mouit; quos ſine dubio viciſſet, & forſitan exterminaſſet, niſi autore Rufino Arcadius ad ſe ſuum reuocaſſet exercitum; itaque cum Honorij copiis in Occidentem rediit, dolens ſibi certam è manibus excidiſſe victoriam. Gainas autem Gothus Conſtantinopolim copias Orientales reduxit; apud quas dum ſibi parat Imperium Ruffinus (nam & auream percuti curarat monetam in donatiuum, & purpuram parauerat) progreſſus cum Arcadio, à milite Stilicone dicto, agente potiſſimùm Eutropio, conficitur, corpus eius ad ludribium diſcerpitur, caput præfigitur pilo, manus ita paratur vt recipere & petere pecuniam, laxatis aut contractis neruis, videretur. Sic periit omnibus rebus egens & abundans Ruffinus, cui poſt mortem etiam tumulus defuit, *nunquam* (inquit Claudianus) *totieſque ſepultus*.

Eutropius Eunuchus præfectus cubiculo Arcadij, addictiſſimus Stiliconi, ſtatim Ruffini bona inuaſit; vxor tamen huius & filia ac ſoror Syluia ad Eccleſiam confugientes, abire Hieroſolymam permiſſæ ſunt; ſicque Tyrannus, non Tyrannis ſublata eſt. *Eutropius ſuccedit Ruffino.*

Auguſtinus hoc anno, viuente adhuc Valerio, ne ab aliis Eccleſiis raperetur, creatus eſt Hipponenſis Epiſcopus à Primate Numidiæ tum Megalio Calamenſi, cum aliquot Epiſcopis aliis Catholicis, aſſentiente Primate totius Africæ Epiſcopo Carthaginienſi; cùmque hæc ordinatio eſſet contra Canones Nicæni Concilij, nihilominus probata eſt, quoniam hæc Eccleſiæ dederat Auguſtinum. *Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus creatur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4449. 1149. 396.

Eutropius hoc anno ſe locum Ruffini impleuiſſe *Eutropius graſſatur.*

uiſſe oſtendit, huic gem nus auaritiâ & crudelitate. Ac principio Timaſium ex comitibus Ruffini paratum ad omne nefas etiam vltra aras, in Oaſin deportari juſſit; Abundantium Conſularem virum Sidonem Phœniciæ, aut Pythiuntem, relegari voluit, nullâ de re ſollicitus, niſi vt vindictam ſuam expleret, impleret arcam; domeſticus latro, dum Barbari publici graſſatores Imperium depopularentur.

Reliquiæ S. Ioann. Bapt. Alex. deportatæ Tum deportatas eſſe S. Ioannis Baptiſtæ reliquias Alexandriam ſcribit author Hiſtoriæ Miſcellaneæ, ſeu Theophanes, hoc eſt, oſſa & cineres in quæ corpus eius, juſſu Iuliani Imperatoris refoſſum Samariæ, combuſtum fuerat; vt à Barbaris ſemotæ, ſecuriùs ac religioſiùs colerentur.

Conſtantinopolis periculum euadit. Arcadio IV. & Honorio III. Coſſ. periculum adiit vltimum Conſtantinopolis, viro militari prænunciatum, ignibus expeditis in cœlo ad inflammandam Vrbem, & terrâ motibus inſolitis dehiſcere paratâ; quod tamen geminum diſcrimen populus ſuis precibus ac pœnitentiâ diſcuſſit; Deus exoratus, & flexus, nihil præter minas intentauit; quid poſſet, minitare contentus.

Fritigildis S. Ambroſiũ conuenit. Fritigildis, Marcomannorum Regina, auditâ famâ S. Ambroſij ab eo formulam petiit, quam in modum Catecheſeos vir ſanctus deſcripſit. Inſuper eam monuit, vti perſuaderet viro ſuo Romanis ſeruare pacem; quod conſtantiſſimè præſtitit, immotus dum alij Barbari per Romanum Imperium volitarent. Neque ſatis; vt tantum Antiſtitem videret, & alloqueretur, anno ſequenti Mediolanum venit, ſed eum reperit mortuum: atque vt ſanctum receptumque cœlo venerata eſt, quem venerat admiratura.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4450. 1150. 497.

Eutropius & Stilico diſſident. Stilico ſtatuerat in Orientem cum exercitu proficiſci ad reprimendos Barbaros; id vt impediat Eutropius, ne nimiùm poſſet Stilico, eum ab Arcadio, & Senatu hoſtem declarari curat. Gildonem

donem quoque Comitem paganum, Africæ antea à Theodoſio præpoſitum, ſibi conciliat, ſicque Africa periit Honorio, adjuncta eſt Arcadio, aut potiùs ab vtroque diſtracta eſt, vt magis impunè à Tyranno laceraretur.

Rediere hoc anno Romam Ruffinus & Melania infecti erroribus Origeniſtarum, & ſpecie pietatis magni, atque potentes, iis infecerunt Vrbem, dolo Ruffini, autoritate Melaniæ. *Origeniſta Romæ.*

Nata eſt hoc anno 15. Kal. Iulij filia Arcadij Flaccilla; mortui duo viri celebres, S. Ambroſius & Nectarius: hic Conſtantinopoli 5. Kal. Octob. cui deſignatus ſucceſſor Chryſoſtomus; ille Mediolani, ſub diluculum Sabbathi ſancti, pridie Non. April. cùm ſediſſet annos 22. menſes ferè quatuor, annumque vitæ ſeptuageſimum quartum delibaſſet; vir & viuus & mortuus miraculis clarus, Imperatoribus & Tyrannis ſuâ ſanctitate & innocentiâ metuendus, ac ſuperior; quod eſt omni miraculo mirabilius. *Mors S. Ambroſij & Nectarij.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4451. 1151. 498.

Gildo filius Reguli Mauricij, qui Firmo Tyranno olim reſtiterat, & à Theodoſio Comes Africæ creatus erat, addito vtriuſque militiæ magiſterio, videns inter duos fratres malè coalitum Imperium; omnia poſſe in Africâ voluit; neque contentus ab Honorio ad Arcadium defeciſſe, Romam quoque perdere decreuit. Frumentum ergo in eam, de more, vetuit exportari ex Africâ; vnde Vrbs famelica tollendum eſſe Gildonem vociferata eſt. Frater eius Maſcelzel, (Zoſimo Maſceldelus) veritus inſidias fratris, in Italiam commodè fugerat, cuius etiam relictos filios Gildo peremerat; ille ergo Romanis armatus copiis, ſed furore magis ac vltionis cupiditate, cum 5. millibus armatorum tranſit in Africam, quibus aggreſſus ſeptuaginta Africanorum millia cecidit, deleuitque. Vſus, licèt Ethnicus, ſanctorum virorum patrocinio; quando ſignifer *Gildo victus à fratre interit.*

ab

ab eo in brachio cæſus, ideæque vexillum incli-nans omnes ſuos ei ſe ſubmittere impulit. Gildo deſperatus ſibi laqueo fregit gulam, ſicque fa-melicis Romanis fecit ſatis: Maſcezolem autem in Italiam reuerſum de ponte per duos ſatellites Stilico præcipitauit in fluuium, cuius vorticibus hauſtus interiit, amicum expertus infidum, qui fratre ſuo confidere noluerat.

Chryſ. Ep. ſe Conſtan tinop. Ioannes Chryſoſtomus 4. Kal Martias Con-ſtantinopolitanus Antiſtes inauguratur, per vim ferè ereptus Antiochenis; tam ſollicitè expeti-tus à Principibus ad Epiſcopatum, quàm in eo malè acceptus.

Siricio ſuccedit Anaſtaſius. Hoc anno 8. Kal. Martias Siricius Papa cùm ſediſſet annos tredecim, menſem vnum, locum ſuum morte reliquit Anaſtaſio, qui eius ſedem conſcendit pridie Idus Martias, à Petro Ponti-fex 37. patre Maximo Preſbytero natus, atque inter officia Eccleſiaſtica enutritus, vt iis meliùs præſideret.

Honorius Mariam ducit. Honorius hoc anno conjugem duxit Mariam filiam Stiliconis ex Serenâ, fratris Theodoſij fi-liâ; quibus nuptiis Stilico magnam ſibi ſimul gloriam peperit, & inuidiam.

Vani ru-mores de Chriſtia-na Reli-gione. Sparſerant in vulgus Gentiles hoc anno deſitu-ram Chriſtianam Religionem, confictis de eâ re variis oraculis; atque ita rudibus illuſerant: ſed ſtantem illam firmiùs agnouere, ſuam autem deiici, cum templis plurimis, quæ anno ſequen-ti diruta, cum vanis hiſce vaticiniis corruerunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4452.	1152.	399.

Tollitur Eutro-pius, fe-rente Gaina. Conſules hoc anno fuere Manlius Theodo-rius, & Eutropius ille potens Eunuchus, de quo Claudianus, ... *titulumque effœminat anni* ſed quem etiam morte ſuâ & ignominiâ notauit, expunctus ex faſtis. Res autem ita ſe habuit. Cùm Gainas jam multùm in Imperio poſſet, Eutro-pius omnia, in Imperatorem & Eutropium re-bellauit, clam tamen operâ vſus Tribigildi Bar-

bari.

barbaricarum copiarum Præfecti, à quo Phrygia & Piſidia deſolatæ ſunt ; non tamen ſine periculo eiuſdem Trigibildi, qui à Valentino quodā Selgenſi paſtoritiâ manu oppreſſus eſſet, niſi ei Gainas ſubueniſſet. Copijs ergo junctis cum Trigibildo Gainas, jam ſibi nihil metuens, ab Imperatore Arcadio petit, vt ſibi Eutropius inimicus dederetur ad necem; (erat autem tam potens Eutropius, vt aliqui Barbari ſponte fierent Eunuchi, ſicque vitam cum teſticulis perderent.) Hunc ergo exuit inſignibus Arcadius ; quare ille ſibi metuens confugit ad Eccleſiam , vnde fide datâ eductus in Cyprum primò, deinde Chalcedonem reuocatus, petente Gaina jugulatus eſt ; & barbaro aliquid voluptatis, plus etiam bonis omnibus attulit.

Pulcheria hoc anno nata 14 Kal. Febr. temporis huius calamitates demulcere, & melioris Imperij ſpem viſa eſt concitare. *Naſcitur Pulcheria.*

Dum Theophilus Alexandrinus collectâ Synodo Origenem eiuſque ſectatores exagitat, Gaudentius & Iouius Comites in Africâ Deorum templa ſubuerterunt, & fregerunt ſimulachra ; quod in varijs locis præſtitum Honorij juſſu ; ita Præſulibus & Imperatoribus, Dei nutu, in Eccleſiæ bonum conſpirantibus. *Deorum templa euerſa cum ſtatuis.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4453.	1153.	400.

Gainas, nihilo placatior cæſo Eutropio, diuiſis copijs in Bithyniam pergit, Trigibildum in Helleſpontum mittit; mox Chalcedonem venit, ibique in templo S. Euphemiæ, cum Arcadio, quem acciuerat, colloquutus, dedi ſibi poſtulat Saturninum Conſularem, & Aurelianum huius anni cum Stilicone Conſulem ; quos gladio tantùm perſtringens mittit in exilium, eos terrere contentus. His peractis, fretoque ſuperato, Conſtantinopolim ingreditur, vbi petit Eccleſiam ſuis Arianis dari; ſed huic reſtitit confidenter Chryſoſtomus, & verbis hominem ferum placauit, *Gaina omnia poteſt.* *Chryſoſt reſiſtit Gainæ.*

non

non Imperatore tantùm, ſed & Barbaro exercitu præcinctis ſuperior.

Gainas interimitur.

Mox tamen Gainas ab Vrbe receſſit in Thraciam, ſpecie ægritudinis, quaſi abreptitius eſset, ad quem tum etiam miſſus ab Imperatore Chryſoſtomus. Verùm Barbaros ſuos in Vrbe ſic diſtribuerat, vt aliquid moliri videretur. Cùm itaque rurſus admouiſſet Vrbi copias Arcadius, ab Angelis cuſtodibus cum Vrbe defenſus, eum declarauit hoſtem, & Barbaros mœnibus incluſos cecidit. Gainas per Helleſpontum fugiens in Aſiam, à Frauittâ Gotho, qui cum claſſe ſuppetias Arcadio tulit, in Thraciam retruſus eſt; vbi poſtea cæſus, non ſatis graues de tot ſceleribus ac cædibus pœnas dependit.

Alaricus Italiam & Honorium turbat.

Alaricus, Balthorum ex proſapiâ, Gothorum Rex, quem Theodoſius magnifaciebat, ab eius filiis imprudenter contemptus, ſe non eſſe ſpernendum oſtendit. Italiam enim ingreſſus, ad Poncondinianum penetrauit, & ad tertium à Rauennâ lapidem. Inde legatione ad Honorium miſsâ, Gallias & Hiſpanias obtinuit; quò dum pergerent, Stilico, improuidè per Saulum Ducem hominem Ethnicum eos adortus in die ſacro Paſchæ, victus eſt. Gothi vltionis auidi Italiam repetierunt; Romanis oſtenderunt ſe inuadi facilè poſſe, difficiliter ſuperari.

Origeniſtæ & Ruffinus damnati.

Anaſtaſius Papa Origenis errores damnat, eamque damnationem ſuis litteris Encyclicis denunciat; nec ita multò pòſt Ruffinum euocatum ad ſe, & venire detrectantem, quanquam Apologiâ ſe purgaſſet, quia tamen Origenis mentionem non faciebat, damnat, atque expungit ex numero Catholicorum, qui jampridem ex piorũ albo propter inimicitias cum Hieronymo obliteratus erat.

Martyres Anaunenſes & S. Vigilius Martyr.

Hoc anno contigit trium Anaunenſium Martyrum cædes 4. Kal. Iunias juxta Tridentum, dum Ruſticorum Ambarualia nituntur impedire; quorum nex mirabiliter à Deo vindicata eſt, &

por-

portentis, quibus tota regio aſſerta eſt Chriſto: eorum percuſſoribus parcitum ab Honorio, rogantibus Epiſcopis, vt martyrum ſanguis tantùm animis prodeſſet, nihil corporibus incommodaret. S. autem Vigilius Epiſcopus Tridentinus, dum idolum comminuere conatur, à ruſticis eius cultoribus obrutus lapidibus, ex iis coronam texuit, quàm ex Margaritis lapilliſque, precioſiorem.

LIBER V.

Ab anno Chriſti 400. *ad* 500.

CAPVT PRIMVM.

DECAS PRIMA.

Ab Anno Chriſti 400. *ad* 410.

MVNDI 4454. *Vrb. Cond.* 1154. CHRISTI. 401.

Frunita Gothus Conſul.

CONSVLES huius anni creati ſunt Vincentius, & Frunita Gothus, quem impensè Zoſimus eius gentilis laudat, nec laudum in amicos, nec conuiciorum in aduerſarios parcus: eius certè Frunitæ operâ retuſa eſt audacia ac temeritas Gainæ, cuius caput præfixum pilo Conſtantinopolim delatum eſt 30. Nonas Ianuarij; certiſſimo argumento, eum anno ſuperiori interfectum eſſe; quod ſi maturiùs contigiſſet, multis prouincijs conſultum eſſet, quas aut diripuit, aut prodidit.

S. Porphyrius Gazæ Epiſcopus, multa paſſus à Gazenſibus Idololatris cum Ioanne Cæſarienſi

Metro-

Metropolitâ, à quo ferè per vim ordinatus erat, Conſtantinopolin venit vt impetraret Marnæi templi ſubuerſionem. Quam impetrarunt in gratiam pueri Theodoſij recens baptizati, Eudoxia piâ fraude huic negotio fauente. Quare miſſus Cynegius cum copijs, qui templum diſturbaret; cuius loco excitata Baſilica in formam crucis, ſumptibus ipſius Eudoxiæ, puero mirabiliter indicante modum quo Marnæum inflammaretur: quod & illicò factum, ac Sacerdotum inanes conatus in ventum abiere. *Marnæum Gazæ diruitur.*

Huic autem Gazenſi cauſæ fauit tantùm conſilio ſuo Chryſoſtomus, cui tum Eudoxia erat iratior, quod ab eo reprehenſa eſſet de viduæ Theognoſti cuiuſdam vineâ, quam cùm Imperatrix reddere nollet, vt adiudicatam & detentam iniuſtè, à ſancto Antiſtite ingreſſu Eccleſiæ prohibita eſt: addunt alij & viduam Alexandrinam vexatam, & Theodoricum appetitum inſidijs ab eâdem propter diuitias, quas S. Præſul in pauperes diſtribuendas fœliciùs curauit; quibus percita & mulier, & potens, non tantùm ſe auaram, quod omnes fatentur, ſed etiam furioſam demonſtrauit. *Eudoxia in Chryſoſtomum odij cauſa.*

Hoc denique anno, quo celebratum eſt quintum Carthaginienſe Concilium 6. Kal. Iunij, poſt Conſulatum non Cæſarij & Attici, ſed Stiliconis & Aureliani, in quo conditi Canones 14. obijt S. Martinus Turonenſis Epiſcopus, de quo in Prolegomenis diximus; qui tot miracula & viuus & mortuus edidit, vt ea etiam inuitus ingereret; per eum ſanarentur aliqui, qui eodem ardore refugiebant valetudinem, quo ab alijs vulgò appetitur ac deſideratur. *Moritur S. Martinus Turonenſis.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4455.	1355.	402.

S. Anaſtaſius ſummus Pontifex, cùm ſediſſet annos quatuor, menſem vnum, obijt 5. Kal. Maij: cui ſucceſſor datus Innocentius, 4. Kal. Iunij, ambo *Moritur Papa Anaſtaſius, ei ſuccedit Innocentius.*

ambo fortiſſimi Hæreticorum hoſtes, & Eccleſiæ propugnatores

Theodoſius Iunior Aug.

Theodoſius Iunior ab Arcadio 4. Idus Ianuarij creatur Auguſtus in Hebdomo, vt ferè ſimul diſceret, & viuere, & imperare.

Theophilus & Chryſoſt. diſſident.

Cùm Theophilum Alexandrinum Chryſoſtomus monachis Origeniſtis reconciliare non potuiſset, iidem Monachi deſperantes ſe flectere poſſe Epiſcopum ſuum, de eo libellum obtulerunt Imperatori adeò plenum criminationibus, vt de eius vitâ ageretur. Crediderc aliqui id factum, ſaltem conniuente Chryſoſtomo. Quam ob cauſam accerſitus eſt Conſtantinopolin Theophilus, & eò tantùm non perductus; vnde eius odium in Chryſoſtomum, quo paulò poſt atrociter vſa eſt Eudoxia.

Diſſenſio Chryſoſtomi & Epiphanij.

Eodem tempore, eandemque ob cauſam venit in vrbem regiam Epiphanius, vbi lapidem mouit omnem vt Ioannes damnaret libros Origenis, de ſe fortè non damnandos, ſi κατ᾽ ἀρχῶν excipias. Diſceſſit tandem ex Vrbe Epiphanius, iratus tam Eudoxiæ quàm Chryſoſtomo, & illi quidem quòd eam paulò acriùs in Monachos Ægyptios incendere non potuiſset, huic autem quòd iiſdem fauere viſus eſset; vnde vterque vtrique μάντις κακῶν extitit, Ioannes Epiphanio mortem eodem anno antequam Cyprum attingeret, Epiphanius Ioanni imminens exilium; ambo nimis verè vaticinati.

Concilium I. Mileuitanum.

Mileuitanum Concilium hoc anno 6o. Kal. Sept. celebratum eſt Mileui in Numidiâ, quod primum dici debet; in quo iudicata cauſa quænam prima, quænam ſecunda Numidia dicenda eſset, atque Conſtantina Metropolis Numidiæ dicta, eiuſque Epiſcopo Xantippo contra Victorinum Primatus adiudicatus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4456.	1156.	403.

Qui venerat accerſitus ab Arcadio vt cauſam ſuam aduerſus Monachos tueretur Theophilus; repen-

repente judex conſtitutus eſt in Ioannem Chryſoſtomum, ac multis acclamationibus quaſi triumphans exceptus Principis Palatio. Cùm enim Ioannes accuratiùs excuſſiſset locum illum 3. Regum cap. 18. *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris, qui comedunt menſam Iezabel*; id contra ſe dictum Eudoxia, & qui ab eâ nutriebantur Seuerianus, Antiochus Acacius, atque Theophilus credidere; ab iis ergo Synodus congregata Chalcedone in ſuburbio Ruffini, quod Δρῦς ſeu *Ad Quercum* vocabatur, præſidente Theophilo triginta ſex ſuæ factionis Epiſcopis; ad quam citatus eſt Chryſoſtomus. Accuſatus de 46. capitibus quorum præcipua, quòd non jeiunos ad communionem recepiſset, & cum muliere dormiiſset Citatus ad hoc judicium ex Concilio 40. aliorum Epiſcoporum, qui tum verſabātur Conſtantinopoli, Ioannes parere noluit. Itaque curantibus Eudoxiâ & Theodoſio, pellitur in exilium Pretenum Bithyniæ, populo vehementer indolente. Verùm ingenti terræ motu facto, ac plebe ad ſeditionem vergente, reuocatus eſt, funalibuſque receptis ac cereis, Boſphoro, lintribus cooperto; adeo vt non ab exilio, ſed ex victoriâ redire videretur.

In exilium expellitur Conciliabulo Chryſoſtomus; ſed ſtatim reuocatur.

Non ita multò pòſt celebrati ſunt ludi ad Eccleſiam, ob argenteam Eudoxiæ ſtatuam; quos oratione ſuâ exagitauit Chryſoſtomus; quare iterum collecti Epiſcopi, vocatuſque Theophilus, ipſe non adfuit, ſed Legatos miſit. Natali die ſuo nunciat Arcadius Ioanni ſe ad Synaxin non venturum, niſi ſe purgaret; ſed non ſtatim terminata eſt iſta altercatio, cùm ſe tueretur ſapienter Chryſoſtomus, aduerſarii callidè atque vehementer aggrederentur.

Noua odij cauſa in Chryſoſtomum.

Alaricus Rex in Italiam regreſsus vt inuaderet ac diriperet Romam, ad Pollentiam vrbem Liguriæ per Stiliconem magnâ afficitur clade, quâ penitus deletus erat, immo & captus Rex Barbarus, niſi cum perfidioſè elabi paſsus eſset

Alaricus vincitur à Stilicone.

proditor, jam de filij ſui Imperio, quàm de Republicâ ſollicitior, cùm tamen vtrumque perdiderit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4457. 1157. 404.

Iterùm mittitur in exilium Chryſoſtomus. Accuſabatur Chryſoſtomus quòd expulſus Concilio, ſine Concilij authoritate redijſſet; excipiebat ille id ab Arianis ſtatutum, aliunde ſe à 31. Epiſcopis abſolutum eſſe. Tandem ſic vrgent Arcadium aduerſarij, vt ille Ioanni juberet ab Eccleſiâ faceſſere; quod hic negat, ſibi Eccleſiam à Deo non ab Imperatore conceſſam obtendens. Pridie ergo Paſchatis procedit, Baptiſmum publicè celebraturus; ſed immiſſus miles omnia cædibus miſcet, adeo vt Eccleſia à Barbaris occupata putaretur. Vinctus ergo abducitur in exilium Chryſoſtomus, fautores eius, *Ioannitæ* dicti, dirè vexati Romam ad Innocentium confugiunt; qui monet Honorium vt ſcribat ad fratrem, & Theſſalonicæ ſynodus ex Orientalibus & Occidentalibus Epiſcopis habeatur in causâ Chryſoſtomi; cuius innocentia patebat omnibus, niſi qui per odium ſibi oculos obuelaſſent.

Miræ ſecuta ſunt eius exilium. Statim à Ioannis egreſſu, ignis diuinitus ex eius throno exiliens, meridie in altum aſſurgens totam Baſilicam incendit, & ab eâ deſiunctum Senatus Palatium, cum multis ædificijs, per medium populum innoxiè tranſiliens. Seruata tantùm mirabiliter ædicula, in quâ vaſa ſacra ſeruabantur, ne facti ſuſpicio in Ioannem, aut eius fautores caderet. Dira habita quæſtio per præfectum Æthnicum, etiam de Clericis & Diaconiſſis, immunes ab hoc incendio Ioannis amicos præſtitit. Verùm poſtea aliud malum grauius accidit; pridie enim Kal. Octob. grando inuſitatæ magnitudinis Conſtantinopolin lapidauit; & quatriduo poſt, pridie Nonas Octobris

Eudoxia moritur. obijt Eudoxia; cùm in eius vtero fœtus mortuus computruiſſet, ſepulta 40. Idus eiuſdem menſis,

menſis, expertura Dei judicium, quæ bis ſceleratos judices in ſanctiſſimum virum armaſſet.

Honorius ſæculares ludos, & gladiatoria certamina, antè prudenter abolita, fieri permiſit; quæ poſtea multo ſanguine Romano penſata ſunt, vrbs flammis Barbaricis purganda fuit. *Gladiatorij ludi reſtituti.*

Carthagine Synodus 6. Kal. Iulij habita eſt, in quâ decreta Legatio ad Honorium de coërcendis Donatiſtis, qui jam non tantùm fraudibus, ſed etiam cædibus graſſabantur, quæ hærerodoxis familiares ſunt, experiri omnia potiùs, quàm ſe ſubmittere paratis. *Donatiſtæ reprimendi.*

Contigit etiam hoc anno S. Auguſtini cum Felice Manichæo diſputatio, in quâ hic victus ſuam eiurauit hæreſin, multiſque idem ſacturis præluxit: quamobrem Hippone deinceps hæc ſecta penitùs concidit, exitu feliciſſimo diſputationis huius atque victoriæ. *Auguſt. cum Felice diſputatio.*

Mortua eſt denique hoc anno S. Paula, cùm in ſancto propoſito Romæ annis 5. Bethlehemi annis viginti perſeueraſſet; & ſanctiſſimo fine clauſit vitam, ætatis 56. cum menſibus octo, ac diebus vndecim; nacta laudatorem, quo meliorem nec Alexander magnus optare potuit, S. Hieronymum. *Moritur S. Paula.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4458. 1158. 403.

Chryſoſtomus Cucuſum à militibus deducitur, oppidum inter Armeniam Minorem, & Ciliciam, ideoque nonnunquam vtrique contributum. Fuit hoc iter difficile, ac periculoſum propter Iſauros latrones, grauiſſimum Ioanni ob febres ac ſtomachi dolores. Sed adhuc finis itineris intolerabilior, cùm in eo loco omnia deeſſent, præter eximiam Chriſtianorum in eum reuerentiam & amorem. *Exilium Chryſoſt. graue.*

Romæ Epiſcopi Italiæ congregati Honorium compellunt, vt accuratè ſcribat ad fratrem, eiuſq; auxilio Synodus celebretur Theſſalonicæ, ibique Ioannis cauſa terminetur, quæ Orientem, *Legati Romani miſſi pro Chryſoſt.*

& Occidentem ſuſpenſum diſtractumque tenebat Legati huius Concilii, acceptis Honorii & Innocentii litteris, Conſtantinopolin proficiſcuntur, multis laboribus ſuſceptis vt nihil agerent.

Arſacius ſuffectus Chryſoſt. Arſacius in locum Chryſoſtomi ſuffectus poſt 14. menſes moritur; inimicis ſanctiſſimi viri omnibus non diù ſuperſtitibus.

Concilium Toletanum. Celebratum eſt hoc anno in Hiſpaniâ Concilium Toletanum 7°. id Oct. quod vulgò primum inſcribitur, cùm ſecundum ſit; certe ſi non primum, ſaltem præcipuum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4459. 1159. 406.

Legati malè habiti redeunt Romam. Legati à Synodo Romanâ miſſi impediuntur ingredi Conſtantinopolin, atque in Caſtello iuxta Vrbem detinentur: eripiuntur eis per vim litteræ, fracto etiam vni ex Legatis per Tribunum pollice; neganteſque nouo communicare Epiſcopo, imponuntur putri nauigio, promiſsâ pecuniâ nauclero vt eos perderet. Sed cùm Lampſacum delati eſsent, mutatâ naue peruenerunt in Italiam incolumes. Ideo Atticus Sebaſtenus, qui Arſacio poſt 4. menſes ſucceſserat, & Theophilus Alexandrinus damnati ab Innocentio, cæterique perſecutores Ioannis, qui hoc anno ex Cucuſo ob graſsantes Iſauros translatus eſt Arabiſſum; vnde litteras dedit ad Olympiadem, quæ eius causâ exilium quoque paſsa eſt. In iis cùm

Pelagii initia. queratur Ioannes de Pelagio monacho, non leuis iniicitur ſuſpicio tum Pelagium hæreſeos ſuæ venenum ſparſiſse, longè plus Eccleſiæ quàm exilium Chryſoſtomi nocituræ.

Samuelis reliquiæ. S. Samuelis reliquiæ Conſtantinopolin hoc anno translatæ ſunt, ex vrbe Silo, 14. Kal. Iulias, pompam ducentibus Arcadio Imperatore, Anthemio Præfecto prætorii Exconſule, & Æmiliano Vrbis præfecto, cùm vniuerſo Senatu; veriùs triumphus quàm funebris magnificentia & panegyris fuit.

Hoc

Hoc anno multi Barbari Europam depopulati ſunt: nam Vvandali & Alani aliique populi pridie Kal. Ian. traiecto Rheno Gallias depopulati ſunt. Quæ autem clades tum inuectæ ſint in Gallias, dolentiùs deplorant S. Hieronymus & Oroſius, aliique; earumque cauſam in Stiliconem reiiciunt, vti volentem his Barbaris, vt in filium Eucherium transferret Imperium. Sic Principes dum deguſtare tantùm volunt ſui Principatus delicias, ac negotiorum curam in alios refundunt, Imperia ſua perdere, & præpoſteras voluptates ærumnis grauibus ſarcire ſolent. *Gallia à Barbaris direpta.*

Radagaiſus Scytha, & paganus, cum ducentis, aut vt alii volunt, quadringentis ſuorum millibus malè accepit Italiam, donec ei oppoſiti Huldinus & Sarus Hunnorum Gothorumque reges magnâ illum ſtrage deleuerunt: amputatum Radagaiſo caput, milites eius captiui ſingulis aureis venditi, aut, vt ait Oroſius, ſinguli captiuorum greges ſingulis aureis venierunt, ſicque mancipiis, quam terruerant, totam impleuerunt Italiam. *Radagaiſus caſus.*

Vigilantius, natione Hiſpanus, patriâ Calagurritanus, hoc anno, quod ſub ſanctimoniæ larua occultarat, virus cœpit euomere impugnabat hic ſanctorum reliquias, ieiunia, cœlibatum Clericorum, & alia eiuſdemmodi; quæ ſic confutauit S. Hieronymus, vt eorum author non Vigilantius, ſed Dormitantius dicendus eſſe videretur. *Vigilantius hæreticus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4460.	1160.	407.

Chryſoſtomus Arabiſſum relinquere, atque Pithyuntem ad littus Euxinum duci iubetur. Sperabant aduerſarij crebrâ locorum mutatione languentem alioqui virum interiturum: nec eos fefellit opinio. Eo enim dum pergit, cùm in templo quodam Comanis propinquo pernoctaret, S. Baſiliſcus eius loci Epiſcopus, Nicomediæ *Pythiuntem Arabiſſo ducitur Chryſoſt.*

R 5 ſub

ſub Maximiano Martyr, ei ſuum pollicitus eſt conſortium in ſequentem diem. Quare ſplendidè veſtitus, munituſque Sacramentis, placidè animam exhalauit, 18. Kal. Octobris, non Decembris, & in eâdem cum Baſiliſco Eccleſiâ ſepultus fuit, nec animo nec corpore ab eo disjunctus. Vixit annis 52. Menſibus 8. ſedit Epiſcopus annos 9. menſes ſex, dies viginti; vir quo eloquentiorem non habuit Eccleſia, & fortaſſe conſtantiorem, immò neque doctiorem, dignumque quem ipſe ſanctus Paulus priuatis colloquiis erudiret. Eo demortuo, non priùs Innocentius & Occidentales cum eius judicibus communicare voluerunt, quin eius nomen in ſacra dipthycha referretur, expungeretur Arſacij nomen, vt eum verè Epiſcopum mortuum eſſe, atque receptum cœlo poſteritas intelligeret.

Moritur Chryſoſt.

Legatio de Donatiſtis, & Paganis coercendis

Idibus Iunii celebrata Carthagine Synodus, vnde decreta Legatio ad Honorium aduersùs Paganos & Donatiſtas, qui in Catholicos vires conjunxiſſe videbantur; cùm eadem inuehere ſoleant mala, & qui nondum ſunt, & qui ſunt mali Chriſtiani.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4451.	1161.	408.

Obit Arcadius Imp.

Obiit hoc anno Arcadius, anno ætatis ſuæ 31. cùm imperaſſet cum patre annis 12. ab obitu patris tredecim, cum menſibus 3. diebus 15. Is moriens veritus filio ſuo octenni, commendauit eum Iſdegerdi Regi Perſarum, qui pactus cum Romanis fœdus 100. annorum, miſit ad eum erudiendum Antiochum virum doctiſſimum & prudentiſſimum, vt eius ageret curam. Addiderat quoque moriens, Anthemium præfectum Exconſulem, & Pulcheriam jam annos quindecim natam, vt fratri loco matris eſſet; virginem ſapientiſſimam, & quæ ſororibus Arcadiæ & Marinæ hoc anno virginitatem perſuaſit, quam & ipſa diligentiſſimè ſeruauit,

Rex Perſarum tutor Iunioris Theodoſii.

uit, ideo poſt digna Imperio iudicata.

Stilico Comes interea, jam quaſi Honorij & Imperij Romani Magiſter, cuius duæ filiæ Maria & Themantia Honorio nupſerant, (ambæ tamen virgines obierunt) Alanos, Sueuos, & Vandalos populares ſuos donis illectos in Honorium excitat, eorumque auxilio Eucherium filium ſuum Cæſarem creare deſtinat. Alaricum quoque in Epiro diſtinuerat, quominus in Arcadium progrederetur, jam autem in Illyricum tranſgreſſus. Legatos miſit ad Honorium, qui pecuniam depoſcerent ſibi promiſſam, ob moram ejus juſſu in Epiro factam. Itaque Stilico Romam aduolat, efficitque vt ei quatuor millia librarum auri mitterentur, vno reclamente Lampadio, qui id *non pacem*, *ſed pactionem ſeruitutis* inclamauit; ſed bonus Honorius acquieuit Stiliconis conſilio, ſicut de omittendâ in Orientem profectione quam meditabatur: intentauit enim ei minas a Conſtantino, qui jam Arelatem Tyrannus occuparat, cùm eius conſiliis intereſſet Stilico, omnibus aliis Tyrannis nequior. *Stilico affectat Imper.*

Enimuero Conſtantinus, (quem alij Conſtantium vocant) origine Britannus, tantùm ob nomen, & patriam, ac filium Conſtantem dictum, acclamatus eſt Imperator, & idoneus judicatus ad Barbaros abigendos, vt olim Magnus Conſtantinus. Iam autem iidem milites Britannici duos alios elegerant Auguſtos, Marcum ſtatim exautoratum, & Gratianum poſt 4. menſes interfectum. Conſtantinus igitur iis ſuffectus Arelatem vſque proceſſit, ac filium Conſtantem ad regendas Hiſpanias miſit; ſed vterque ſe ſuo nomine indignum reddidit, & tantùm oſtendit imperandi voluntatem. *Conſtantinus Tyrannus.*

Interea Olympius, vir bonus ac juſtus, permotus Tyrannide Stiliconis, quam in perniciem Imperij paratam videbat, Honorium adit, & quo ſint eius res in ſtatu exponit. *Olympius dedocet Honorium.*

Imperator quaſi euigilans Tyrannum perdere ſtatuit, in quem commodè Sarus Hunnorum dux rebellarat. Fugit itaque Stilico, ſuum caput appeti videns, in Eccleſiam Rauennæ: mox ſe militibus dedit, aſſerentibus ſibi tantùm eſſe commiſſam eius cuſtodiam, non necem. Sed aliud decretum ab Honorio venit vt capite minueretur. Sic periit ergo vir ambitioſus, & tantùm religioni addictus quantùm res eius ſinebant; daturus fortè Imperio alterum Iulianum, certè Eucherium Etnicum, & qui templa Deorum patefacere decreuerat.

Stilico interimitur.

Abolita fuerant ab Honorio Acta omnia Stiliconis. Gentiles ergo atque Donatiſtæ emiſſa contra ſe decreta, Honorij negarunt eſſe, aſſeruerunt eſſe Stiliconis: ſed miſſa Legatio ex tertiâ Synodo Carthaginenſi retulit ab Imperatore omnia iterum confirmata fuiſſe; ſibi, niſi grauiter mulctari vellent, eſſe deinceps quieſcendum.

Gentiles, & Donatiſtæ abutuntur morte Stiliconis.

MVNDI *Vrb. Cond.* **CRISTI.**
4462. 1162. 409.

Alaricus, Stilicone ſublato, reconciliari conatus eſt Honorio, & id expediebat vtrique; ſed Honorius malis conſiliis vſus bellum prætulit paci, & imparatus atque ignauus, contra fortem & non contemnendis copiis inſtructum. Alaricus ergo coniunctus fratri Ataulpho, qui exercitum ex Gothis & Hunnis confecerat, ſtatuit Imperii caput petere, & ſaltèm terrere Romam, vel, ſi fortuna faueret, occupare.

Alaricus pacem petens rejicitur.

Hoc anno Eucherius filius Stiliconis, Rauennæ captiuus, juſſu Honorii ab Arſacio & Terentio Eunuchis inter ſectus pœnas dedit Imperio atque religioni, qui vtrumque atterere decreuiſſet. Cæſa quoque Serena vxor Stiliconis, & Honorij conſobrina, jubente Senatu,

Eucherius caditur.

-ad-

adnitente Placidiâ Honorij ſorore, quaſi eius nutu Barbari Romam cinxiſſent, eâque ſublatâ ſoluturi eſſent obſidionem; ſed eius morte nihil factum, niſi vt pœnas dependeret filio procuraſſe Imperium, & initæ cum marito ſuo perduellionis.

Offertur purpura Conſtātio Conſtantius interea mittit ad Honorium Legatos, quos ſuſcepit amicè in magnas redactus anguſtias Imperator, & huic offert purpuram; quam non poterat denegare, rapiendam ſine dubio, ſi recuſaretur.

Hiſpaniæ vexatæ à Barbaris. Alani, Vandali, Sueui hoc anno Hiſpanias ingrediuntur, in eas inducti per Conſtantem, filium Conſtantini Tyranni, aduerſus Didymum & Verinianum fratres cognatos Honorij Imperatoris, quibus interemptis Barbari nobiliſſimam hanc regionem depopulati ſunt. En quibus hominibus Romani milites Imperium contra Barbaros defendendum commiſerant.

Soluitur Romæ obſidio, & iteratur. Romani obſeſſi, fame preſſi omnia circumſpiciebant: authores erant aliqui, vt gentilitia fierent ſacra, & hoc extremis ſaltem malis remedium vltimum adhiberetur; quod & permiſiſſe Innocentium Pontificem Zoſimus turpiſſimo mendacio fabulatus eſt. Tandem multo auro appenſo ſoluta eſt obſidio; & vt ageretur de honeſtis conditionibus pacis, miſſi à Senatu & Alarico Legati ad Honorium, quorum vnus uit Innocentius. Sed cùm Honorius vtriuſque militiæ præfecturam denegaret Alarico, quod vehementer optabat, iterum obſidetur Roma ſpoliata diuitijs.

Pinianus à populo poſtulatus Clericus. Abruptâ tantiſper obſidione, Pinianus cum Seniore Melaniâ, & Melaniâ Iuniore conjuge, atque ſocru ſuâ Albinâ, Carthaginem venit, inde Tagaſtam, inde Hipponem ad Auguſtinum & Alipium, à quibus ſuſcepti vt eorum dignitas & calamitas exigebat. Sed populi facto concurſu, Pinianus Presbyter tantùm non creatus eſt, ac jurare compulſus ſe, ſi Clericus fieret, nuſ-

quam niſi Hippone futurum. Quâ de re ſe purgauit Auguſtinus, quaſi ſe inſcio inuitoque factum. Melania Senior poſthæc nauigauit Hieroſolymam, vbi poſt 40. dies ab eius acceſſu, Origenis errores jampridem execrata, religiosè mortua eſt & piè; vbi olim Chriſtus ſpiritum emiſerat.

Melania ſenior moritur.

Conſtantinopolim translatæ ſunt reliquiæ S. Ioſephi Patriarchæ filij Iacobi, & Zachariæ Patris S. Ioannis prodromi, 6. Non. Sept. & cum eo honore, depoſitæ in magnâ Eccleſiâ, quem eorum dignitas poſtulabat; digni quoque viſi ſanctis viris annumerari, & in ſacra diptycha referri; huius gratiâ felices, quem aut repræſentarunt, aut præcinuerunt.

Reliquiæ Conſtant. translatæ.

MVNDI	Vrb. Cond.	CRHISTI
4463.	1163.	410.

Hoc in Oriente creatus Conſul Varanes, in Occidente ab Attalo Tertullus, cuius nomen non eſt additum faſtis, propterea quòd à Tyranno factus eſſet. Enimuerò Alaricus Vrbem obſidens, Romanos coëgerat Imperatorem eligere Priſcum Attalum Vrbis tum præfectum, qui mox Alaricum & Valentem Duces militiæ dixerat, & Conſulem gentilem ſuum Tertullum; omnes Arianos, ipſe Arianus. Tum monuit Attalum ſapienter Alaricus, vt Drumam cum copiis Barbaricis in Africam mitteret, atque inde Heraclianum Honorii ducem expelleret; ille improuidè Conſtantem ſeu Conſtantium cum paucis militibus eò præmiſit; qui primo aduentu cæſus ab exercitu Heracliani, Africam aſſeruit Honorio, ſicque vanis Vatum & Augurum reſponſis miſer Attalus deluſus eſt. Porrò antequam res eius in Africâ conciderent, mouerat aduerſus Honorium Rauennæ degentem, & jam Ariminum vſque duxerat exercitum; quando ei Honorius purpuram obtulit, & conſortem Imperii creare voluit: ſed hæc reſpuit Attalus, Inſulam duntaxat promi-

Attalus creatur Auguſtus.

Fames ingens Romæ.

ſit

ſit in quâ ſecurè viueret. Cùmque jam miſer Honorius pararet naues, quibus ad Theodoſium in Orientem confugeret, noctu ſubitò magnus militum numerus ex Oriente Rauennam appulit, quibus fretus Rauennæ, aleam belli ſubire decreuit: Acceſſit & aliud Attalo incommodum, quòd Heraclianus jam victor frumentum ex Africâ deferri prohibuerit, vnde ſecuta fames ingens, quæ tanta fuit, vt pretium humanis carnibus in circo peteretur, matres filios ſuos vorauerint, edule nihil, quantumuis horrendum, à famelicis omitteretur. Huic vt prouideret Attalus, in Vrbem reuocabatur: quare eius imprudentiâ iratus Alaricus hominem purpurâ ſpoliat, quam ad Honorium mittit, eum tamen apud ſe retinet cum Ampelio filio, vt vtrique ab Imperatore ſecuritatem obtineret. Sic Alaricus Barbarus arbiter Imperij videbatur, cuius ex voluntate facti, inſectique Imperatores penderent. *Exauto-ratur Attalus.*

Pacem ergo inire ſtabilem cum Honorio moliebatur Alaricus; ſed eam Sarus Hunnorum Dux, Honorio tum militans, perfidiosè abrupit. Hic enim cum trecentis ſuis ſtrenuiſſimis in Alaricū incautum irruens, aliquot ex Gothis interemit, omnes turbauit; nec morâ, iratus Alaricus Honorio, quaſi huius cladis autori, redit ad obſidēdam Romam. Quomodo autem hæc capta fuerit, facilè ſtatūi non poteſt; ſed capta tamen, dato nihilominus priùs ſuis præcepto, vti temperaretur ab eorum ſanguine qui ad SS. Petri atq; Pauli Baſilicas confugiſſent. Neque tantùm, ſed vaſa ſacra iiſdem Eccleſiis reddita, Gentiles acerbiùs tractati à victoribus, Chriſtiani humaniùs; Vrbs tamen direpta cum multo ſanguine, graſſationibus, ſtupris; quæ à barbaris expectari debuerunt. Capta tum quoque Galla Placidia ſoror Honorij, & Arcadij, Ataulpho deſponſata, magno Romanorum dedecore, cùm his nuptiis Imperatorius ſanguis cum Barbarico miſceretur. *Roma tertium obſidetur, & capitur.*

Ala-

Alaricus obit; ſuccedit Ataulphus. Alaricus triduò pòſt, Vrbem captam reliquit, profectus Rhegium, vt inde tranſiret in Siciliam: ſed nauibus tempeſtate disjectis, hic morbo periit, ſepultuſque in Baſento fluuio cum multis opibus, alueo priùs deriuato, operiſque cæſis omnibus, quæ huic ſepulturæ allaborarant. Statim ergo in eius locum ſuffectus eſt Ataulphus eius aut frater & affinis; qui ſtatim in Vrbem recurrens, eam iterum populatus eſt, indeque Gallam Placidiam abductam ad Forum Cornelij, ſeu Imolam, duxit vxorem. Ex tanto naufragio multi ſe ſubduxere, & in varias orbis Romani partes abiere, plerique in viciniorem Africam, inter quos Proba cum Iulianâ filiâ, & Demetriade Iulianæ filiâ, diriorem expertæ Heraclianum Carthagini, quàm Alaricum Romæ: eò quoque perrexere Marcella atque Principia, quæ S. Petri Baſilicæ ſuam debuere incolumitatem; neque diu Marcella ſuperſtes fuit, hoc anno, ſicut & Pammachius, mortua, vt innumeros taceam, quos aut barbaricus gladius, aut fames, aut exilia ſuſtulere; ex magnâ vrbe factum eſt magnum deſertum

Romani multi fugiunt in Africam.

Ruffinus moritur. Ruffinus Aquileienſis, patriâ ſuâ Aquileiâ per Alaricum deſtructâ, fugit in Siciliam, vbi obiit Pelagij anteceſſor & magiſter, diſcipulus Origeniſtarum, & omnibus iis contumeliis dignus quas in eum S. Hieronymus aduerſarius acerrimus effudit.

Syneſius Ep. Ptolemaidis. Syneſius maximus Philoſophus, patriâ Cyrenenſis, tribus annis antequam pax iniretur inter Theophilum & fautores S. Chryſoſtomi, creatus eſt ab eodem Theophilo Alexandrino Epiſcopus Ptolemaidis; qui modis omnibus hoc onus excutere conatus eſt, famâ etiam neglectâ, adſcitiſque vitiis quorum immunis erat. Sed hæc conficta ſatis intelligebat, qui huic imponebat manum; & opere ipſe confutauit, quod linguâ perperam effutierat.

CA-

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno Chriſti 410. *ad* 420.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4464.	1164.	311.

THeodoſius Decennalia Conſtantinopoli, Honorius Romæ vicennalia celebrauit, quando & huius negotia pænè poſita emerſerunt. Nam tum Conſtantius Comes aduerſus Conſtantinum Imperatorem miſſus, apud Arelatem eum obſedit, & captum occidit, cuius caput 14. Kal. Octob. in conto Romam allatum magno gaudio Vrbem, maiori perfudit Honorium. Neque melior Conſtantis filij conditio; hunc enim Geron ius Viennæ interemit; ſed eius loco Maximum quendam ſubſtituit; verùm cùm paulò pòſt Gerontius à militibus quoque occiſus eſſet, ablata fuit Maximo purpura, hicque fugere compulſus eſt in Hiſpanias, vbi inter Barbaros vixit, neque Romanus, multò minùs Cæſar. *Honorij res afflictæ reſurgunt.* *Tyranni exorti, & ſublati.*

Marcellinus Tribunus in Africam miſſus anno ſuperiori ad componenda diſſidia inter Catholicos, & Donatiſtas, hoc anno celebrem illam Collationem conſtituit, in quâ ſuperiores Catholici multos ſchiſmaticos in ſuas partes pertraxere, reliquis frementibus, & de more in ſuâ peruicaciâ obſtinatioribus.

Qui fuerat miſſus ab Iſdegerde Perſarum Rege ad inſtituendum Theodoſium Antiochus, hoc anno in ordinem redactus eſt; Pulcheria Imperium ſola adminiſtrauit, ſupra ſexum ſuum prudens, & in quâ ſapientia cum pietate decertabant, *Pulcheria Imperium adminiſtrat.*

Con-

Concilium in Andronicum. Concilium coëgit hoc anno Syneſius ex prouinciâ Pentapolitanâ aduersùs Andronicum Præfectum, hominem nequam, quem & à communione fidelium ſeparauit. Is demum reſipuit, eamque pœnitentiam egit vt Eccleſiæ reconciliari mereretur; magnum Eccleſiaſtici fortitudinis, ac vigoris monimentum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4465.	1165.	412.

Tyranni varij. Coſſ. Honorio Aug. IX. & Theodoſio Aug. V. Iouinus & Sebaſtianus fratres Narbone cæſi Honorium metu liberarunt. Sed eodem tempore Heraclianus in Africâ nimiùm potens Tyrannidem arripuit; homo crudelis, & jampridem re, ſi non nomine Tyrannus; quando Attalus in mari captus, & exhibitus Honorio, mitiùs habitus quàm ejus Tyrannis iterata exigebat. Huic enim tantùm truncata manus, tanquam furi, qui Imperium rapere voluerat, toto corpore mutilandus.

Gothi Gallis potiuntur. Gothi Ataulpho duce ingreſſi Gallias, h c delegere ſtabilem ſedem, & in regione Imperij Romani amœniſſimâ degere ſtatuerunt; vnde tamen à fortioribus & dignioribus populis depulſi ſunt.

Theophili locum obtinet Cyrillus. Hoc anno mortuus Theophilus 15. Kal. Nouemb poſt triduum Cyrillo ſuum reliquit locum: quare Atticus Conſtantinopolitanus, & Cyrillus Alexandrinus Chryſoſtomi nomen in Diptycha retulere; ſicque compoſita lis, cuius mora viuens Theophilus erat.

Donatiſtæ puniti. Honorius Donatiſtas ex Collatione factos peruicaces puniri jubet, laicos graui pecuniæ penſitatione, Clericos exilio. Ex quibus cùm non reſipiſcerent, ſed efferati rabie crudeliùs in Catholicos ſæuirent, S. Auguſtinus Marcellinum Comitem orauit, vt iis de cæde conuictis parceret, & ab eorum ſanguine parceretur, qui Catholicorum ſanguinem tam ſæpe, tam atrociter profudiſſent; quoniam Eccleſia non cædendo, ſed

pa-

patiendo proficit.

Cirtæ in Numidiâ hoc anno Concilium habitum eſt in cauſâ etiam Donatiſtarum ſub Siluano huius prouinciæ Primate; ex cuius epiſtolâ intelligitur quo ardore Catholici inflammarentur ad eos ad ſanam mentem reuocandos, cûm ipſi furerent; hos ægrotaſſe, illos medicam inſanientibus manum obtuliſſe. *Cirtenſe Conciliũ de Donatiſtis.*

Cæleſtius primarius diſcipulus Pelagij, à Paulino Diacono conuictus Pelagianæ hæreſis in publicâ diſputatione, Epiſcopali judicio damnatus eſt; faſſuſque eſt huius autorem eſſe Ruffinum. Hæc quoque antea damnata fuerat Romæ in Ioniniano, qui hoc anno relegatus eſt in inſulam Boam in orâ Illyrici: vbi inter luxurioſas epulas libidinum & voluptatum magnus fautor turpem effudit animam. *Cæleſtius conuictus, & damnatus.* *Iouinianus relegatus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4466. 1166. 413.

Pelagius, ſcriptâ Epiſtolâ ad Demetriadem nobilem virginem, & ſpreto nobiliſſimo ſponſo paulò ante nuptias Deo conſecratam, Carthagine, quis eſſet aperuit. Hæc malè ab ignaris eſt attributa vel Auguſtino, vel Hieronymo, quibus Gratianus impoſuit. Sed hæc accuratè refutata eſt ab Auguſtino, vt hæreſibus ſcatens, & ſic inchoatur; *Si ſummo ingenio*: quò ab aliâ Catholicâ ex primis illis verbis diſtinguatur. Fuit autem ille Pelagius origine Scotus, monachus voluptuoſus, & priùs corpore corruptus quàm animo; vtroque inquinatiſſimus, qui & ſordes ſuas pluribus alliuit, licet à viris ſanctiſſimis Hieronymo & Auguſtino accuratè dilutas & deterſas. *Pelagius agnoſcitur hæreticus.*

Burgundiones, qui ſe Romanorum ſobolem gloriabantur, gens olim tenuis, poſtea multitudine pollens, ſemper fortis, hoc anno partem Galliæ Rheno proximam inuaſit, atque retinuit, ſaltem nomine, ad hæc vſque tempora; etiam ſi populus iſte in Francos tranſierit, à quibus non mul- *Burgundiones ſedent in Gallia.*

multùm moribus & indole diſtabat.

Heraclianus victus & cæſus. Hoc anno nominatur vnus Conſul Lucius, cùm Heraclianus Conſulum alter ob tyrannidem obliteratus ſit. Hic cum claſſe ſeptingentarum nauium, ac tribus armatorum millibus, in Italiam nauigans, obuiam habuit Marinum ducem ad Otriculum, à quo ſic victus eſt atque profligatus, vt cum vnâ tantùm naue Carthaginem fugerit: vbi in æde Memoriæ cæditur à percuſſoribus quos in eum Honorius immiſerat. Sabinus eius gener, & tyrannis ſocius, fugit Conſtantinopolim, vnde retractus, exilio tantùm mulctatus eſt, quia non ſuo, ſed ſoceri ductu peccaſſe videbatur.

Marcellinus Tribunus occiditur. Inde miſſus eſt ad prouinciam illam ordinandam Marinus, qui Marcellinum Tribunum illum pietate nobilem, cuius operâ collatio inter Catholicos & Donatiſtas peracta fuerat, interimendum curauit inſidiis Donatiſtarum circumuentum, qui vires ſuas, & induſtriam impenderunt, vt eum perderent. Quare Marcellini quaſi martyris memoria recolitur in Eccleſiâ 8. Idus Aprilis, quia non ob culpam ſuam, ſed propter nauatam Eccleſiæ operam perdidit caput, cum ampliſſimâ mercede ſuæ pietatis.

MVNDI	*Vrb.Cond*	CHRISTI.
4467.	1167	4 4.

Pulcheria Augusta. Pulcheria Theodoſij ſoror hoc anno dicta eſt Auguſta, cùm tamen longè antea re dignitatem illam, licèt nomine nondum haberet.

Gothi Romani fauent. Conſtantius hoc anno Conſul, cum filio ſuo Conſtante degens Arelate, Narbonâ Gothos expulit, atque in Hiſpaniam abire compulit, interdicto nauium commeatu, & vſu peregrinorum commerciorum. Præerat Gothis Ataulphus, qui cùm antea ſtatuiſſet abolere Romanorum & Auguſti nomina, eorum loco Gothorum, & Ataulphi ſubſtituere, videns conſilia ſua malè cedere, & præterea delinitus Placidiæ vxoris ſuæ illecebris, decreuit Imperium Romanum copiis Gotho-

thorum reparare; ſed tum id conſilij cepit, cùm plus voluntatis, minùs virium habuit.

Gothi vt res ſuas labantes in Galliâ repararent, Attalo ſuaſerant vt iterum purpuram reſumeret, ei polliciti auxilium. Et verò aliquid potuit, quandiu hi populi formidabiles extiterunt; qui cùm euanuiſſet metus, Attali quoque fortuna euanuit. *Attalus reſumit purpuram.*

Iidem Gothi non contenti Hiſpaniarum parte, paratâ claſſe in Africam transfretare parant: ſed in freto Gaditano tempeſtate agitati magnam partem nauium ſuarum cum vectoribus perdidere, amiſsâ Africæ ſpe, valde debili Hiſpaniarum. *Gothi tempeſtate jactantur.*

Honorius in Donatiſtas grauiùs agere parat, miſſo in Africam Dulcitio Tribuno; à quo pecunia laicis imperata, Clericis exilium indictum. Cùm tamen ſibi aliqui Epiſcopi violentas inferrent manus, vt pro Martyribus colerentur, eâ de re interrogatus Auguſtinus, reſpondit ſatiùs eſſe perire paucos, quàm plurimos damnari. Mitiùs tamen cum iis actum; nec Dulcitius vi, ſed minis potiùs reformidatus eſt. *Dulcitius Trib. miſſus in Donatiſtas.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4458. 1168. 415.

Attalus à Gothis tranſeuntibus in Hiſpaniam neglectus, immo ab iis eodem pertractus, tandem præſidio omni deſtitutus capitur, & viuus offertur Conſtantio Patricio, poſteaq; in triumphum ductus ab Honorio mancus in Liparam inſulam relegatus perdidit tantùm manum, qui caput amittere debuerat. *Attalo capto truncantur manus.*

Ataulphus Gothorum Rex dum paci cum Romanis ineundæ ſtudet, Barcinone, ſuorum dolo, cum ſex liberis occiſus eſt. Succeſſit ei Sigericus, à ſuis pariter Gothis necatus, quòd in pacem inclinaret. Electus itaque Vvallia, fœdere cum Romanis ſancito, felicior fuit: ſuſcepitque bellum aduerſus Alanos & Vvandalos Silingos, pollicitus Romanæ ſecuritati periculum ſuum *Gothi Reges cæſi.*

contra

Barbari ſoueri Romanis.

contra omnes Barbaros qui in Hiſpaniis inſeſtarent, vt ſibi pugnaret, Romanis vinceret. Idem etiam reſcripſiſſe ad Honorium Alanorum, Sueuorum, & Vandalorum Reges, eumque rogarunt vt ab omnibus obſides acciperet, & cum omnibus haberet pacem, dum ipſi inter ſe confligerent, & tam victi quàm victores Imperio Romano allaborarent; conſilio, in quo plus furoris, quàm amoris eſſe videretur.

Inuentio S. Stephani, Gamalielis &c.

Hoc anno Luciano preſbytero Eccleſiæ Caphargamalæ, in territorio Hieroſolymitano, apparens in ſomnis Gamaliel, eundem admonuit vbi ſuum lateret corpus, S. Stephani, & Abibi filij eiuſdem Gamalielis: quæ mox ingenti pompâ tranſlata Hieroſolymam tot miracula ediderunt, vt iis totus Oriens atque Occidens coruſcarit. Celebratur etiamnum illa Inuentio in Eccleſiâ 3. Non. Auguſti, legiturque Epiſtola, quam tum Iulianus ad omnes fideles ſcripſit, egregium antiquitatis monimentum.

Dioſpolitana Synodus in cauſa Pelagij.

Tum autem, vt ex eâdem Epiſtolâ liquet, habita eſt Synodus Liddæ ſeu Dioſpoli, cui interfuere Epiſcopi quatuordecim, atque inter cæteros Eulogius Cæſarienſis, & Ioannes Hieroſolymitani Antiſtites; in quâ præſens Pelagius poſtquam ſua hæreſes damnaſſet, abſolutus eſt. Sed cùm id doloſè feciſſet, ideo eum Conuentum probare noluit Innocentius; & Hieronymus *miſerabilem Synodum* nuncupauit. Statim enim tam Pelagius, quàm eius diſcipuli Cæleſtius & Iulianus ad ingenium ſuum rediere; hæreticorum more, qui nunquam pœnitentiam ſimulant, niſi vt faciliùs errores ſuos, ac tectiùs diſſeminare queant.

Turba Alexandrina.

Eodem anno Iudæi multos Chriſtianos Alexandriæ interemerunt, noctu, rumore vulgato injectas eſſe faces Eccleſiæ; quas dum parabant extinguere, jugulabantur: quare Cyrillus Iudæos omnes vrbe expulit, quam jam à temporibus Alexandri Magni incolebant. Oreſtes quoque

Præ-

Præfectus, à Monachis & Parabolanis laceſſitus eſt: & cùm diſſenſiones inter eundem Oreſtem & Cyrillum fouere crederetur Hypatia Theonis Philoſophi filia, virgo doctiſſima, membratim ab Alexandrinis diſcerpta fœderis inter vtrumque victima miſerabilis extitit.

Iſdegerdes Perſarum Rex, Maruthæ Meſopotameni Epiſcopi ſanctitate & miraculis permotus, tantùm non Chriſtianus eſt factus: verùm eo mortuo, cùm Abdaates Epiſcopus Perſarum, præpoſtero zelo templum Ignis incendiſſet apud Perſas celeberrimi, grauis perſecutio ad annos quinque eſt exorta; multoſque martyres vnius hominis imprudentia inſeruit cælo. *Fides in Perfide.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4469. 1169. 416.

Vt firmiùs cum Romanis percuteret fœdus Vvalia Gothorum Rex, Placidiam Ataulphi quondam conjugem reddidit Honorio fratri; cujus nuptiis dignus eſt viſus Conſtantius, tum dux magni nominis. Et verò vt probaret Honorio quàm bene delectus eſſet, non ita multò poſt Fridibalum Vvandalorum Regem, ſine certamine ingenioſè captum ad Imperatorem miſit, amoris in eum ſui & Placidiæ argumentum, & majoris teſſeram. *Placidia nubit Cōſtantio.*

Oroſius Hiſpanus preſbyter, qui autore Auguſtino ſeptem libros Hiſtoriarum ſcripſit, hoc anno ex Oriente rediens Epiſtolam Luciani & reliquias S. Stephani detulit; quæ magnis miraculis in Africâ & Hiſpaniâ illuſtratæ, non Chriſtianis modò, ſed & Iudæis profuerunt. *Oroſius redit ex Syria.*

Hoc anno habita ſunt Concilia duo, Carthaginenſe ſub Aurelio Africæ, & Mileuitanum ſub Syluano Numidiæ Primatibus; hoc, Epiſcoporum vnius & ſexaginta; illud, ſeptuaginta ſeptem: in quibus damnatus eſt Pelagius, vnde & datæ ad Innocentium litteræ, vt eam hæreſin conficeret. In Mileuitanâ porrò hâc Synodo commiſſa cura Auguſtino vt hanc hæreſin exagita- *Pelagius damnatus in 2 Conciliis Africæ.*

gitaret, quod & cumulatè præſtitit, & qui in aliis operibus alios vicerat, in hoc ſeipſum vulgò creditur ſuperaſſe.

Ioan. Hieroſolym. obiit. Obiit tum Ioannes Epiſcopus Hieroſolymitanus, cui ſucceſſit non Paulinus, vt ſcribit Nicephori Chronicon, nec Cyrillus, vt alij, ſed Prailius, qui anno ſequenti ad Romanum Pontificem litteras miſit, ex quibus & fides eius, & nomen agnoſcitur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4470. 1170. 417.

Innocentius moritur. Hoc anno, quo terræ motus ingens contigit, non autem Eclipſis, quam malè innuere videtur Marcellinus Comes, vti bene Petauius docet, Innocentius 5o. Kal. Auguſt. mortuus eſt, cùm *Succedit ei Zoſimus.* ſediſſet anno 15. menſes 2. dies 20. Eique poſt 20. dies ſuffectus eſt Zoſimus, quem tamen, quantumuis Græcum, Cæleſtius & Pelagius primâ fronte deceperunt.

Enimuero ſtatim atque audiit Innocentium obiiſſe Cæleſtius aduerſantem ſibi, ſe Romam contulit, vt etiam in aduerſarios ſuos Africanos *Pelagius Zoſimum fallit.* Epiſcopos querelas deferret. Zoſimo autem obtulit libellum tanto artificio contextum, vt ex eo nonniſi Catholicus appareret. Interrogatus etiam an aſſentiretur Epiſtolæ Innocentis, mentitus eſt ſe ei ſubſcribere; quare cũ eo leniùs agendum putauit Zoſimus; neq; tamen eius excommunicationem diſſoluit, ſed ſcripſit ad Africanos Epiſcopos, vt ſi quid aduerſus eum haberent, Romam mitterent, vt de his Romanus Pontifex ſtatueret. Dedit quoque ſuas ad Zoſimum litteras Pelagius, qui jam ex Palæſtina ad Innocentium alias dederat; quibus nimis faciliter aſſẽtiens Pontifex, eum vt Catholicum recepit, datâ ad Patres Africanos Epiſtolâ; eius verò accuſa*Zoſimus agnoſcit ſe deceptũ eſſe.* tores Herotem & Lazarum Epiſcopos Gallos, calumniatores declarauit & multorum criminũ reos. Sed poſtea idem ipſe Zoſimus ſe vnâ tan-

tùm

tùm parte auditâ judicaſſe deprehendit, & præceps emendauit judicium.

Cauſa Epiſc. Arelatenſis & Viennenſis excuſſa.

Actum quoque à Zoſimo tum de priuilegiis Eccleſiæ Arelatenſis, quæ & jam probauerat, vt eius Epiſcopus Galliæ Primas haberetur, ob S. Trophimum S. Petri diſcipulum; & quia ſummi Pontificis is Vicarius diceretur, ac ſemper acciperet Pallium. Sed cùm reclamaſſet Eccleſia Vienenſis, reuocauit ſententiam ſuam Zoſimus, & pleniori indagatione opus eſſe in difficiliori cauſâ ſapienter exiſtimauit.

Barbari à Barbaris delentur

Tum Vvandali Silingi in Bæticâ omnes per Vvalliam Gothum extincti ſunt: item & Suevi ita cæſi, vt extincto Atace Rege ſuo, abolito regni nomine, Vvandalis qui in Gallæciâ ſubſederant ſubmittere ſe compulſi fuerint; omnes dum inter ſe pugnant Barbari, quod erant polliciti, egregiam Honorio ac Romanis operam nauauerunt.

Paſcha benè, & malè celebratum.

Paſcha non ritè celebratum à quibuſdam Occidentalibus 25. Martij, benè apud Alexandrinos cecidit in 22. Aprilis, quo Baptiſteria per miraculum in priuilegio Paſchatis repleri ſolita, hoc die, non illo, mirabiles aquas reddiderunt, curante Deo his prodigiis, ne in re tanti momenti peccaretur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4471.	1171.	418.

Valentinianus Iunior naſcitur.

Placidius Valentinianus, vulgò Iunior dictus, naſcitur Rauennæ 6. Non. Iulij, patre Conſtantio Cæſare, & matre Placidiâ, digniſſimi matrimonij fructus.

Pelagius & Cæleſtius Carthag. & Romæ damnati.

Concilium Carthagine hoc anno celebratum eſt ducentorum ſeptemdecim Epiſcoporum, in quo damnati Pelagius & Cœleſtius, eorumque patefactæ ſunt fraudes. Damnati quoque ſunt Romæ à Zoſimo & ab omnibus bonis Catholicis, bellum iis indictum eſt; neque deinceps ſub laruâ pietatis latere permiſſi. Tum quoque conuenit Synodus Teleptenſis in prouinciâ Byzacenâ,

zacena, cui Primas præfuit Donatianus. S. quoque Auguſtinus multa Hippone correxit; ac ſe formam & imaginem veri Antiſtitis præbuit.

Controverſiæ initium de Nicænis canonibus. Apiarius Presbyter depoſitus ob crimina ab Vrbano Siccenſi, prouocauit ad Zoſimum. Mittit ergo Pontifex in Africam Legatos, vt de quatuor capitibus agerent, quorum primum erat de apellationibus Epiſcoporum ad Romanum Pontificem, ex autoritate Nicænorum canonum, vltimum de Vrbano Siccenſi, quem Apiarius accuſarat. Africani Præſules conuenientes in Synodum, lecto Zoſimi commonitorio, reſpondere canonem de appellationibus non videri eſſe Nicæni Concilij; quam ἀβλεψίαν excuſare poſtea multis conati ſunt Romani, & eorum jam placet defenſio.

Zoſimus Papa obit. Obiit hoc anno Zoſimus 7 kal. Ianuarij, cùm ſediſſet annum vnum, menſes quatuor, dies 7. quo mortuo vacauit tantùm vno die ſedes, eique datus ſucceſſor Bonifacius Presbyter; ſed orto *Succedit ei Bonifacius.* ſchiſmate, pars minor, & deterior, huic oppoſuit Eulalium Archidiaconum, fretum Symmachi autoritate; cuius potentia tum plus Eccleſiæ, quàm ſchiſma nocuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4472.	1172.	419.

Chriſtus apparet Hieroſolymis. Hoc anno multæ vrbes in Palæſtinâ terræ motu conciderunt; quo etiam Chriſtus Dominus ſupra montem Olineti ſe palam videndum præbuit in nube: hujus aſpectu multi Gentiles ſacris aquis tingi voluere, quorum in candidis veſtibus ſtatim crux refulſit, huius ducis teſſera cuius militiam atque fidem ſequebantur.

Eulalii ſchiſma in Bonifacium. Bonifacius Papa exagitatur ab Eulalio Pſeudopontifice, & Symmacho eius fautore, cuius operâ & litteris factum vt ad partes Eulalii videretur Honorius inclinare, Bonifacio non ſatis æquus eſſet. Verùm hic obſequio ſuo rem Eccleſiæ, atque ſuam erexit; ille peruicaciâ ſuâ

lite

lite cecidit. Cùm enim vtrumque Rauennam aduocaſſet Honorius, atque interim Adulleum Epiſcopum Spoletinum ſacra facere Romæ in Paſchate juſſiſſet, & Synodum congregare, prohibitis ſeuerè contendentibus ad Vrbem accedere, in eam Eulalius clam irrepſit; ideo faceſſere juſſus, & cauſa Bonifacio adiudicata. Decretumque ab Honorio, poſtulante eodem Bonifacio, vt ſi poſt huius mortem duo eligerentur, neuter Epiſcopus eſſet, ad Pontificatum ea nominatio electis aditum præcluderet. Quòd autem hic Illyricus, cum ſuis congerronibus, nugatur Eulalium verè Pontificem fuiſſe, Bonifacium intruſum, mirum non eſt homini ſchiſmatico hæreticos de more fauere.

Euſtochium, filia S. Paulæ, hoc anno moritur, anno 15°. ab obitu matris, cùm ea piè admodùm cum matre vixiſſet annis viginti; quæ multùm S. Hieronymo debuit, a quo inſtituta; plus etiam Paulæ, quæ bis eius mater fuit, & animo quàm corpore meliùs. *Euſtochiū moritur.*

Conſtantius Cæſar pacem ſanxit cum Vvalliâ Rege Gothorum, de Romano Imperio optimè merito, cui & aſſignauit Aquitaniam ſecundam atque incolendam dedit cum quibuſdam ciuitatibus adiacentibus; minùs tamen ad præmium Vvalliæ, quàm Imperij tutelam. *Gothis datur Aquitaniæ pars*

Carthagine 8. Kal. Iunij Synodus habita eſt, quæ vulgò Sexta numeratur. In eâ cùm prolati eſſent Nicæni canones, nec repertus qui à Zoſimo citatus erat de appellationibus, decretum eſt vt & Romam & in Orientem Legati mitterentur, qui inueſtigarent authentica Nicæni Concilii. Huic Synodo interfuere S Auguſtinus & Alipius, cum Epiſcopis 217. ſed cùm pleroſque tæderet diuturnioris moræ, & abſentiæ, miſſione pleriſque conceſsâ, delecti quidam ſubſiſtere juſſi ſunt, ad Legatorum reditum: qui cum aliis reuocatis numero 217. iterum confluxere, & Synodum VII. confecere, acceptiſque canoni- *De canonibus Nicenæ Synodi Concilia.*

nonibus Nicænis ex Oriente 60. Kal. Decembr. per ſubdiacons duos omnia ad Bonifacium miſere. Tumque deprehenſum eſt citatum canonem à Zoſimo non fuiſſe Nicæni, ſed Sardicenſis Concilij; cuius tamen Canones Nicænæ Synodo nonnunquam leguntur contributi. Apiarius autem Preſbyter videtur tum fuiſſe à Legatis Pontificiis abſolutus, qui tamen poſtea ſub Cæleſtino Papâ damnatus eſt; quia improbi probos præſules non ſemper fallunt.

Piniani & Melaniæ finis. Pinianus cum vxore Melaniâ juniore, relictâ in Palæſtinâ ſocru ſuâ annis degrauatâ, Monachos Ægypti inuiſit, decurſiſque ſanctiſſimè religioſis hiſce locis Hieroſolymam redeunt, vbi Pinianus fit Monachus, Melania in monte Oliueti ſe includit in cellulâ; ambo cœleſtibus geniis parem, corpore disjuncti, animo coniunctiſſimi, in terris vitam exegerunt.

Qui ſequitur annus, ad hanc quoque Decadem ſpectat; ſed cùm in eo illuſtris incipiat Epoche, vnde alteram huius Tomi partem ducendam exiſtimauimus, huc quoque rejicietur, & vnius anni in hâc decade jactura, ni fallor, hoc non corrumpet opus, maximè cùm ex ſequenti decade nullo negotio repeti queat.

Finis primæ partis Tomi Secundi.

A01 1468637

XXX
A